
tomus 320

CoLLEGIUM
ACADEMIÆ
NATURÆ
CURIOSORUM.
NUN-
QUAM
OTI-
OSUS.
EPHEM
ERID. GERM
MEDICO-PHYSICAR
CURIOSO
RUM
ANIMALIA
MINERALIA
VEGETAB
ANATOM
CHYMIA
BOTANICA
DEC: II.
ANNUS II.
GERMANIA
M.B. à B. M.D.
S.R.M.P.M. à Sec.

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM,
DECURIÆ II.
ANNUS SECUNDUS,
Anni M. DC. LXXXIII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES

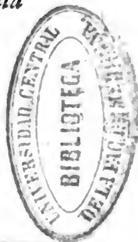
MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

Nec non

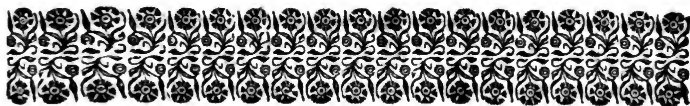
MATHEMATICAS.

Cum

APPENDICE.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
ANNO M. DC. LXXXIV.

IMPERATORI
CÆSARI
LEOPOLDO
AUGUSTO OPTIMO MAXIMO
PRINCIPI,
ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ
REGI,
ARCHIDUCI AUSTRIÆ, &c. &c. &c.
PATRI PATRIÆ,
ET
TRIUMPHATORI INVICTISSIMO,
GLORIA, VITA, SALUS.

Augusto

Augusto	Augustos	Augustus	Adaugeat	Annos!
Victrici	Vultu	Vallata	Vienna	Virescat!
Gorgôneis	Gelidisque	Getis	Germania	Gaudens.
Vnanimis	Vincat!	Validum	Victoria	VIVAT!
Suppeditet!	Sævi	Seresque	Scythæque	Silescant!
Totæ	Turcarum	Turmæ	Thracumq;	Terantur!
Vlteriùs	Vireat	Veneranda	Virago	Vienna!
Sera	Sibyllinô	Succrescant	Stemmate	Secla!

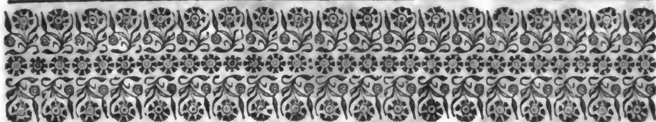
NUMEN hæc AUGUSTUM
ut rata velit esse & jubeat
humillimè vovent;
partasque gloriosissimè de
barbaro hoste
Victorias
submisissimè gratulantur.

SACRÆ CÆSAREÆ
MAJESTATIS

subjectissimi

Academici Naturæ Curios.

EMI-

EMINENTISSIMO ET CELSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO

ANSHELMO FRANCISCO,

S. Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo, S. R. I. per Germaniam Archi-Cancellario,

PRINCIPI ELECTORI,

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO, PROTECTORI POTENTISSIMO, INDULGENTISSIMOq;.

CELSISSIME PRINCEPS,

PROTECTOR CLEMENTISSIME.

Victricia AUGUSTISSIMI NOSTRI CÆSARIS Arma universus Christianus Orbis dum veneratur, & splendidissimos porrò de barbaro hoste Triumphos auguratur, nostra quoque Naturæ Curiosorum Societas, de felici suorum

 labo-

laborum progressu exultans, TUAM, EMINENTISSIME PRINCEPS ELECTOR, Protectionem pleno ore deprædicat; Cujus sub Auspiciis & maximum hactenus, vel ad invidiam usq; protractum, vidit incrementum Academia nostra, & bona quævis porrò sperare eam jubet sublimis illa Gratia, pluries nobis promissa, & clementissimè exhibita. Hoc tuta sub Clypeo publicæ saluti invigilat, barbaras, quæ Naturam cingunt, tenebras paulatim disjicit, ejusq; absconditos pandit thesauros, quin Germanicæ Nationis gloriam, spreto malevolorum livore, latè extendit, majora capessere promta, atque felicibus de successibus certa, si tanti PROTECTORIS celsissimo favore diu frui licuerit, quem perpetuum nobis humilimè optamus, Cœlumque pro salute Ejus, fortunatissimo regimine, & vivida longævitate, unanimi voto devotissimè oneramus.

EMINENTISSIMÆ CELSITUD. V. ELECTORALIS

Subjectissimi
S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum
PRÆSES & Collegæ reliqui.

CATA-

CATALOGUS

Excellentissimorum Dnn. Medicorum.

Qui pro augendo secundo hoc, secundæ Ephemeridum Physico-Medicarum Decuriæ anno Observationes communicarunt, secundum ordinem Alphabeticum.

1. D. ANDREAS CLEYERUS, *Protomedicus & Senator Bataviæ Orientalis.* Academicus Curiosus.
2. D. JOH. DOLÆUS, *Archiater & P. P. Hannoviensis,* Academicus Curiosus.
3. D. JOH. MICHAEL FEHRIUS, *Consul & Archiater Svinfurtensis,* Academ. Nat. Cur. PRÆSES, d. Argonauta.
4. D. JOH. FRANCUS, *Physicus Ulmensis.*
5. D. GEORGIUS FRANCUS, *Prof. Publ. Heydelbergæ, Universitatis Pro-Cancellarius, Serenissimi March. Badensis Archiater,* Academicus Curiosus.
6. D. MARTINUS JOHANNES HAESBAERT, Academicus Curiosus.
7. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *Professor Publicus Chiloniensis,* Academicus Curiosus.
8. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Professor Publicus Basiliensis Ordinarius,* Academicus Curiosus.
9. Dn. HERBERTUS de JÆGER, *Illustr. Societ. Ind. Or.*

)( )(*apud*

apud Belgas Protomercator Matheseos & Linguarum Orientalium peritissimus.

10. D. PAULUS JALON, *Medicus Metensis.*
11. D. JOH. GEORG LAIBIUS, *Physicus Dinckelspül.*
12. D. ADAMUS à LEBENWALD, *C. P. & Stiriæ Med. Consiliarius*, Academicus Curiosus.
13. D. JOH LECHELIUS, *Physicus Brunsvicensis.*
14. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Grünbergensis in inferiore Silesia.*
15. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Physicus Crailsheimensis Med. Lic.* Academicus Curiosus.
16. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Seren. Electoris Brandenburgici Consil. & Archiater*, Academicus Curiosus.
17. D. JOH. de MURALTO, *Physicus Tigurinus*, Academicus Curiosus.
18. Dn. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus.*
19. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Physicus Schaffhusanus*, Academicus Curiosus.
20. D. SALOMON REISELIUS, *Ser. Ducis Wirtemb. Consiliarius & Archiater Stutgardianus*, Academicus Curiosus.
21. D. VITUS RIEDLINUS, Physicus Augustanus.
22. D. JOH. VALENTINUS SCHAD, *Physicus Hamburg.*
23. D. BENJAMIN SCHARFIUS, *Archiater Schwartzburgicus*, Academicus Curiosus.

24. D. JA-

24. D. JACOB SCHMIDIUS, *Archiater Anhaltinus & Quedlinb.* Naturæ Curioſus.

25. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Senior*, *Phyſicus Auguſt.*

26. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Lucæ filius*, *Phyſicus Auguſtanus*, Nat. Curioſorum Adjunctus, d. Celſus.

27. Dn. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Med. Lic. Archiater Arnſtadi-Schwartzburgicus*, Academicus Curioſus.

28. D. DAVID SPIELENBERGER, *Phyſicus Leutſchovienſis in Superiore Ungariâ.*

29. D. MATTHIAS TILINGIUS, *Prof. P. Rinthel. & Archiater Haſſ.* Academicus Curioſus.

30. Dn. MICH. BERNHARD VALENTIN, *Med. Licent.* Academicus Curioſus.

31. D. JOH. GEORG VOLCKAMER. *Phyſ. Noriberg.* Acad. Nat. Curioſorum Adjunctus d. Helianthus.

32. D. GEORGIUS WOLFGANGUS WEDELIUS, *Archiater Ducalis Saxonicus, in Univerſit. Jenenſi P. P.* & Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Hercules.

33. D. JOH. PAULUS WURFFBAINIUS, *Phyſicus Noriberg.* Academicus Curioſus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM.

Dn. CA-

D. JOH. LECHELII.

D. JOH. de MURALTO.

93. Puer.

112. De

D. JOH. GEORG LAIBII.

D. JOH. LECHELII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Dn. MICH. BERNARD. VALENTINI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

177. Cau-

EPHE-

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM *DECURIÆ II.* ANNI SECUNDI

OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Plica ex vulnere capitis.

Ustica quædam juvencula anno 46. d. 31. Maji in campo pro pecore gramina demetens grassatorem militem ipsi deflorationem vi intentantem falce leviter vulnerat, sed is ob repulsam pariter & læsionem manus exardescens stricto gladio miseræ duo profunda vulnera formâ Lambdoidea Λ in bregmate infligit, (additis quoque pluribus percussionibus cum bombarda) ita ut in angulum acutum ambo coirent, pericranium ac cranium penetrarent & exemptis aliquot cranii particulis cerebri motus ac subsultatio exactè perspicerentur, sed latior laminæ interioris (duplici enim laminâ plerumque constat craniũ, pumicosa quadam substantiâ distinctâ, quod in usu trepani probè observandum) pars palmæ latitudine à superiori per contusionem inferiùs abrupta & duræ matri incumbens, superiori cranii parti adhuc arctissimè adhærens, quia eximi non poterat, specillo paulùm elevata est, & negotium Naturæ commissum:

Quarto die de quodam pruritu circa vulnera conquerebatur: in ſomnum prona erat, ſed absque delirio, ſermones hominum ægrè ferebat, nullo aliàs ſymptomate graviori correpta, niſi quòd ſe ebriæ inſtar incedere ſibi videretur, quæ tamen paulò pòſt plenariè tum reſtituta eſt: Tractu autem temporis eidem huic fœminæ ex loco olim vulnerato duo villoſi cirrhi (zwey filtzigte Haarzöpff) nati ſunt, qui tamen iterum poſt febrem malignam, (quâ feliciter defuncta erat,) cum reliquis capillis omnibus ſponte deciderunt absque ullo capitis dolore: ſed recreſcentibus capillis loco duorum renatus eſt unus ejusmodi villoſus cirrhus, isque ad 3. ferè ulnarum longitudinem terræ ſuperficiem lambens, hat auf der Erden nachgezöſcht/ quo incommodo diu afflicta tandem ex conſilio cujusdam plebejæ, annuente marito & cognatis, dimidiam ulnam ex cirrho iſto detruncat, ſed ſtatim invadit bis terque miſeram intenſiſſimus capitis dolor, oculorum caligo, aurium tinnitus, & quandoque quædam quaſi paraphreniſis, ob doloris vehementiam: ter frontis vena ſecta, & crebræ capitis lotiones c. decoct. branc. urſ. & verbenæ (creſcente iterum cirrho) malum nonnihil mitigarunt tùm, ſed ingruente ſqualidâ tempeſtate anno 76. menſe Junio id recruduit tantopere, ut ex anni æſtu ac dolore intenſiſſimo ferè ad inſaniam redigeretur: Priori decocto adjectum lycopodium (quod nobis rarum eſt) idque potui ordinario & capitis lotionibus crebrò immerſum, unde graviſſima illa cephalæa maximam quidem partem fuit ſopita, ſed ex materiæ pravitate ad oculos derivatâ ſubſecuta eſt Epiphora non minus contumax & permoleſta ad tumulum usq;.

OBSERVATIO II.
D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.
De
Aſitia quatriduana.

PUer quidam paganus 6. annorum cum patre bubulco armenta veſperi domum reducturus videt vaccam à grege

in

in proximam sylvam abeuntem, quam presso pede persequitur, sed ipse à via aberrans in sylva tamdiu obambulat, patrem continenter inclamando, donec nocturnis tenebris obrueretur, ac in dumeto quodam densissimis spinis horrido, contra luporum ibidem sæpe grassantium invasionem (ut ajebat) se muniturus, supposito capiti pileo, & attrito sacco dorso, placidè obdormiret: Expergefactus altero die iterum per omnem sylvam strenuè oberrat, Patrem anxiè quærendo ac sæpius inclamando, idque tertio die quoque, licet frustra: Quarto demum die, ad levandam, quà maximè premebatur, sitim, ex sylva in sata læta & rorulenta se recipit, ibique obambulans ex strepitu & collisione culmorum à quodam agricola deprehensus. At ex metu longiùs iterum in sylvam se proripiens captus est, ac à loci Parocho curatiùs examinatus respondit, se quatriduum illud nec comedisse nec bibisse, sitivisse autem plurimùm, eaque de causa in omnibus foveis & uliginibus aquam quæsitâsse, quam unicè ac præ cibo efflictim tùm expetebat, scilicet à 4. Maji die ad 7. usque hujus anni 83. à consortio hominum penitùs exclusus. Similem ferè asitiam de puella quadam septenni narrat Excell. Dn. Ludovici in anno 8. Miscellaneor. Curiosor. p. 113. Sed potuit illa ex adjacente pane nutriri, aut profundo somno obruta viscido illo muco, quo oppleta erat, gliris instar, tantisper refici: noster autem planè fuit ἄσιτος & ex diuturna obambulatione admodum sitiens, jam pristina valetudine nemini sui generis secundus.

OBSERVATIO III.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Lactis Vaccini Virtus in curandâ Podagrâ.

NAturalium rerum Scientissimus pariter & Experientissimus Senior noster Cous *Virtutem Lactis* in omnibus ferè morbis maximopere deprædicat, cujus ve-

ram generationem cum dextro ejusdem usu genuinus Ipsius Interpres Prosper Martianus, Medicus Romanus in doctissimis suis Notationibus luculenter illustrat, & alia plura effata Hippocratica ibidem tam nervosè exponit, ut multorum noviter Inventorum, e. gr. *circulationis sanguinis*, morum, humorumque in humano corpore diversitatis ac Operationum Chymicarum *Author* fuisse, & plerisque Neotericorum facem præluxisse videatur. Lac certè primum ac primarium vitæ nostræ suscitabulum, in gravissimis quoque affectibus remedium est præsentissimum, cumprimis in doloribus arthriticis, de cujus multiplici in morbis usu ac effectu fusè egit & accuratè peregit omnia Nobilissimus & Excellentiss. Dn. Johannes Georgius Greiselius, P. P. Viennensis, Collega plurimùm honorandus, in egregio suo Tractatu de cura lactis in Arthritide, cujus curæ vestigia pressit Torniarius quidam noster, homo biliosus ac iracundus, podagricis & nephriticis doloribus 30. & quod excurrit, annos miserè divexatus, usurpatis frustra exquisitissimis remediis antipodagricis internis pariter & externis, cum à vino intensiores sentiret dolores, pro anodyno cerevisiam aliquandiu bibit, sed ab eadem spirandi difficultas, ab aqua autem simplici, quam submittebat, stomachi dolor & hypochondriorum inflatio, tandem omnium medicamentorum pertæsus, lac eligit pro potu ordinario cum convenienti diætâ, à cujus usu continuo intra anni spatium tantopere refocillatus est, ut toto illo tempore nullum amplius paroxysmum podagricum senserit. Rejectis ergò omnibus aliis remediis solo jam lacte per aliquot annos pro cibo potuque ordinariè fruitur, nisi quòd intra triduum vel quatriduum semel atque iterum jusculum quoddam aut obsonium cum pane, rarissimè carnem aut vini haustum unum assumit: pedibus sat firmiter innititur, rectus incedit, laboratque sat commodè & si quandoque radicati mali rudimenta quædam persentiscit, aut ipse à labore diurno debilis est, ad quietem se componit & calidis fomentis

prurien-

prurientes partes suaviter demulcet, donec leves isti, &, ut ajebat, quasi titillantes dolores penitùs evanescant. Lac autem illud, quo continenter utitur, vaccinum est, & recens mulctum, at coctum, & si id fortè in æstu acescit, tam à cremore, quàm omni caseositate separatum, à cæteris lacticiniis & piscibus abstinet, delectatur ovis, & valetudine jam gaudet haut incommodâ, nuptias frequentat & solennia convivia licèt ἄοινος & abstemius: nuper musti nobilioris suavitate delinitus nectare hoc aliquantisper sed moderatè fruitur cum εὐφορίᾳ, sed mox eo post fermentationem in vinum facessente novos quoque dolores licèt illos leniores experitur, quos jam pristinâ exquisitâ diætâ, (lacte & nonnunquam decocto CC. cum passulis) prævertere satagit: Ex nuperrimè mihi obviam facto didici, se solo jam lacte nutriri, ne micâ quidem panis intra biduum quandoque assumptâ, annum 71. prætergressus.

OBSERVATIO IV.
D. HERBERTI de JAEGER.

De

Herbæ, Indigo dictæ, satione, cultu, & extractione coloris Indigo dicti, circa Tsinsiam, in regionibus Orientalibus.

HErbæ, *Indigo* dictæ, ferax solum, nec nimis pingue, nec humidum esse debet, aliàs enim vel nimis herba luxuriat, succumque dat aquosum, vel suffocatur: unde in editioribus locis siti eliguntur agri, quos neque pluvia neque ros nimiùm irrigare possint. Eliguntur agri, ubi pinguiori solo duæ arenæ partes tertiæ sunt admistæ: quanquam etiam in mero sabulo propè *Devenapatnam*

non tamen adeò ubertim proveniat. Agri illi ingruentibus pluviis circa Septembrem ſemel aut bis ſulcantur, & ita præparati quieſcunt ad Decembrem usque; tunc iterum ſulcatis nubilo cœlo injicitur ſemen & occâ æquantur. Liberata ſuo tempore à zizaniis herba, circa Februarii menſem flores cum ſemine fert: cùmque folia inferiora luteo tincta colore flacceſcunt, demetunt eam, truncorum ramulos ad palmæ latitudinem relinquendo; ſic regerminat eadem commodâ humectâ pluviâ, ut elapſo trimeſtri meſſi rurſus ſit opportuna, quâ, uti primâ vice, peractâ, tertia meſſis expectatur. Sed tunc & ſemen colligitur, & ſiccatur, ut illo, ſuo tempore agri conſeri poſſint. Herbæ ſarmenta ad ulteriorem regerminationem inepta comburuntur, ut cineribus iſtis agri ſtercorentur. Cœlo ſereno meſſis fit, ſolique per quartam diei partem usque ad quartam pomeridianam, ut herba penitus ſicceſcat, exponitur: deinde bacillis tamdiu trituratur, donec à petiolis decidant folia, quæ in locum, venti injurias arcentem, reponuntur tamdiu, donec cœli ſerenitas permittat, ut à ſole de novo poſſint ſiccari, baculisque concuſſa ferè lacerari: Folia ita diſcuſſa recipit area undique clauſa, ubi ſtramine & ſtragulis tecta 20. vel 30. diebus adſervantur. Induntur deinde ollis & vel ſalſa vel dulcis aqua (perinde enim eſt) affunditur: itaque à decima antemeridiana ad ſecundam pomeridianam æſtui ſolis exponuntur, & tunc folia incipiunt turgere, & ſpuma purpuraſcentis exſurgit coloris. Tinctura illa per linteum mundum transcolatur, foliisque, prius manibus fortiter expreſſis, alia ſuper affunditur aqua; id tamdiu continuant, donec aqua viridi non ampliùs tingatur colore. Has Tincturas iteratis truſionibus, ut noſtrates butyrum parant, exagitant, donec purpuraſcens ſpuma prius in album deinde cæruleum, mutetur colorem, aqua verò tenuis fiat atra. Et ſic requieſcere bihoriô ſinunt; quo elapſo, bis vel ter rudiculâ agitant, & vaſe linteô tecto tam-

tamdiu ab opere quieſcunt, donec craſſamentum, quod verum *Indigo* eſt, ad fundum ſubſideat, die ſequenti, circa horam octavam matutinam, à ſedimento aquam ſubrufi coloris ſegregant. Defertur hoc ſedimentum manibus bis vel ter ſubactum ad ſtratum ex arena, in medio parum declivius, linteoque humido paratum, quod jam per bihorium calidiſſimis radiis ſolaribus fuit expoſitum, illudque placidè in hoc linteum effundunt: & ſic tranſeunte liquido, id quod craſſius remanet, & in ſuperficie cuticulam purpuraſcentis accipit coloris, per bihorium coagulationi datur, donec rimas agat. Extrema deinde lintei jungunt, ut duplo craſſior illa fiat puls. Illam manibus frangunt, ollæ indunt, manibus madefactis benè depſunt, placentulas formant, quas demum penitus exſiccatas, tanquam genuinum colorem *Indigo* dictum, ad pannos cæruleo colore inficiendos & varios pictorum uſus, hinc indè divendunt.

SCHOLIUM.

GLaſtei hujus ſucci ortum & præparationem, quamvis nonnihil à recenſita diſcrepantem, quod locorum diverſitati adſcribendum videtur, recenſet etiam, præter *Phil. Baldæum deſcript. Malabariæ & Coromandeli cap. 24. Gualt. Schulzium, Harlem. in Itin. Orient. lib. 3. cap. 12. & Burchard.* Niderſtedt *deſcript. Inſ. Maltæ lib. 1. cap. 6. Clar. Wedelius noſter parte 2. tr. de ſale volat. plantarum. & Joh. Bapt. Tavernier in Itiner. Ind. l. 2. c. 12.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO V.

D. ANDREÆ CLEYERI,

De

Elephantiâ Javæ nova.

ANte 20. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuũm pedumque

que consumit, duris atque horrendis tumoribus, qui postea exulcerati in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie ossium degenerant, facies defædatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi possunt immunes, nisi membrum infectum exstirpetur. Pus tam acre & corrosivum est, ut, quando tubercula spontè non aperiuntur, postea fuerit animadversum, illud in ossa subjecta sæviisse: in initio morbi, aurium extremitates supra modum intumescunt, calcaneique omni sensu destituuntur, adeo ut sine dolore acus integra possit adigi, illæque partes utplurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis sensus expertes, capillitium, barba, & supercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigisse observaverim. Inter procatarcticas causas est contagium. Malis, putridis, fœtidis & sale conditis piscibus marinis, aliisque crassi chyli cibis & fructibus incolæ vescuntur; piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata sine mensura adsumunt, atque ad libidinis pruritum excitandum Aro quotidie in cibis utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herbâ istâ sunt consita: lues venerea inquilina est, adeò ut febre quotidianâ sit vulgatior. Utque eò meliùs morbus hic pateat, icon ex adverso posita inspicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibúsve medicamentis curari debeat? *Ex arce Batavia A. 1681. 25. Novembr. ad D. D. Christian. Mentzelium.*

Fig. I.

SCHOLIUM.

PRæter Observationem hanc, à curiosissimo nostro *Dioscoride*, ad Nobilissimum nostrum *Apollinem* perscriptam, ejusdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clarissimus, *Dn. Joh. Christianus Mentzelius*, in Academia Francofurtensi cis Viadrum, Anno præterito, sub Excellentissimi *D. D. Bernhardi Albini &c.* per modum Disputationis publicæ, non infeliciter in lucem dederat, digna fuit judicata, cujus

Fig. 1.

jus præcipuæ partes hic recenserentur. Is itaque morbo huic Elephantiasis, quæ Arabum Lepra est, nomen competere arbitratur, cùm taliter adfectis digiti in manibus & pedibus, *Celso* teste, sub tumore condantur, præterea exedantur & lividâ ac fœtidâ stillent sanie, juxta *Cæsalpinum prax. univ. art. med. lib.4. c.13.* malo etiam increscente sordida ab humorum acrimonia & malignitate plerisque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc. 64.* ipsas partes, nasum, digitos &c. sensim decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap.13.* ossa interdum fieri cerea, ex *Petri à Castro obs. MS. 40.* plerumque in facie hanc luem erumpere, *Jul. Palmario Const. de morb. cont. lib. de elephant. c.3.* extuberationes fieri rotundas, & duras sub lingua, palpebris, auribus, *Jac. Hollerio de morb. int. lib. 1. c. 64. in Schol.* aures exulcerari, Aretæo, aures extenuari rubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, sensum perire extremitatum, & si acu altiùs pungantur, non sentire, *Hollerio* & *Francisco du Pont. de Sign. morb. lib. 4. c. 25. §. 30.* neque aquâ fervente exuri, *Palmario*, pilos passim decidere, ex *Platero tom. 3. c. 4.* constet. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica signa, dum hoc etiam in morbo, à viginti saltem annis in Java grassante; ideoque novi morbi nomen ibi promerito, deprehenduntur, nomen quoque illud mereri, concludit. His ita statutis, fermentum istius morbi in Javam aliunde fuisse illatum indè ostendit, quòd sine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuêre, aut certè jam ad unum omnes sub hujus mali vexillo militare deberent; & ibidem licèt loci, unde apportatum est, adeò non sæviat, fieri id sine dubio, quòd massa sanguinea fermentanda hîc aliis imprægnata sit particulis, unde & alius debeat esse effectus. Contagium autem hujus morbi in eo consistere, quòd è corpore elephantiaci exspiret id, quod abundat, spirituosioribus videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione sursum ascendentibus, & de fermento elephantiaco participantibus. Cujus exiguâ portione totum

inquinari hominem, non sit mirum, dum quotidiè magnam massæ farinaceæ molem à pauco fermento, cerevisiæ quantitatem à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno peste infecto infici videmus; intestinâ nempe à fermento excitatâ luctâ paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in sui generis abeat fermentum cogente; adeò ut sanguis elephantiaci postea totus fiat fermentum, fomesque sit inexhaustus & lerna innumerarum infectionum. Favere huic morbo ipsum Insulæ situm, qui totus in Zona torrida est, magis directos excipit solis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatim adsumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos sine modo devorant, Arum, quo quotidiè in cibis vescuntur, massàm sanguineam omninò multis acribus salibus imprægnare, illamque valdè acrem reddere; pisces marinos, putridos & fœtidos; crassi chyli cibos, & fructus suo lentore, viscidis terrestribusque particulis, illam incrassare & viscidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas esse doceat; nimiam illam venerem, cui supra modum dediti, quidquid in massa sanguinea balsamicum est & spirituosum, omne exhaurire, adeò ut sanguis illorum sit crassus, terrestris, viscidus, & simul valdè acris; si misceatur jam huic sanguini aliquod fermentum, quod acre è sanguine præcipitet, tunc lentorem stimulo illo orbatum causari obstructiones, acredinem verò stamen partium lædere, sicque Elephantiaseos causam adesse continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quàm illas à reliqua cutis superficie superficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non esse eosdem, unde mens id animadvertens discrimen, de utraque diversas habeat perceptiones, & sic variegata adpareat cutis. Intumescentiam extremitatis aurium, & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium sibi aliàs mixtarum cohæsionem turbet; quæque intestinis

testinis iis motibus adeò promtè non obsequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingressæ tubulos illos propter crassitiem obstruant, humores præsentes retineant, affluentium transitum impediant, partisque ita causentur tumorem, inprimis in auribus, quorum substantia fibris rigidis constans, cartilaginosa, duriuscula & ita obstructionibus magis est obnoxia. Stupere & insensiles esse calcaneos, quia humores viscidi, crassi, terrestres, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clausis hac ratione portis, spiritibus animalibus; hinc nervi illa portio fiat flaccida, & mota licèt, motum non propaget, nec mens percipiat, quid in illa parte rerum agatur; calcaneum verò & quidem in ipsis morbi principiis adfici, quòd sanguis gravior crassiorque deorsum, naturæ legibus, tendat, maximumque illius propter lineæ rectitudinem impetum sustineat calcaneus, vel ipsâ cutis duritie & ligamentorum copiâ commendabilis. Exulcerari istas partes, quia oppessulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel claudantur arctiùs, vel illas rigiditate suâ perrumpat acre sal, quo sanguis abundat, perrumpant etiam propter subtilitatem & alii spirituosi humores, qui viribus fracti in ipso tumore nidulantur; unde calor totius corporis, usque & usque affluens, subtiles istas particulas agitet, sal acre commoveat, atque sic impulsum elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemque disrumpantur, quarum pars in cincinnos resiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato sic fibrarum ordine fiat cavitas, in qua colliguntur humores, sale acri & corrosivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quòd acredo puris subjecta potiùs corrodat ossa, nisi tumor arte fuerit apertus, quàm carnem, nihil esse insoliti; prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur; stamen ossium carnoso solidius multò esse & rigidius, quiescere osseas particulas pertinaciter juxta se, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere nescias; carnosas

nosas verò, molliores utpote & flaccidiores, licet percutiantur, cessione suâ ictuum absorbere vim quandam, retroagere aliam, diutiusque resistere, perinde ac pilæ immissæ vim absorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus; & globus sclopetarius trajiciat asseres solidos, quem putre lignum cedendo & resistendo viribus privat. Hoc modo fieri cacoëthica illa ulcera, ruptos esse nervos, ossa cariosa, carnes corrosas, humorem adesse causticum, unde pars illa non solùm moriatur, sed vicina membra paulatim patiantur eademque, serpatque id malum ulteriùs, denegato commeatu decidant membra, & sic miserrimum hominis fiat spectaculum. Quod si materia morbifica ad glandulas subcutaneas deferatur, radicibus pilorum, quibus hi sunt infixi, resectis, eos decidere, raramque fieri cæsariem; sin minùs, hærere suo loco, utut hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, & prognosi ex *Hollerio*, *Cæsalpino*. *Platero*, *Aretæo & Aetio* additâ, ad secundæ Quæstionis solutionem progreditur; iteratam primò suadens venæsectionem; cùm enim sanguis terrestris & viscidus sit, abundetque multis acribus, volatilibus & fixis salibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quàm arduum sit, ægrorum diuturnas testari quærimonias; ut igitur feliciùs immutari regique possit, imminuendum esse, ita enim medicamenta hostem viribus fractum superare faciliùs, & sanguinem cor subire sæpius alterarique; nullo venarum habito delectu; si tamen is observandus, electâ in eum finem pedis venâ, si magna satis conspiciatur, crasso utpote sanguine magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc dum fiunt, sanguinem corrigi debere internis medicamentis, quæ incidant & attenuent; copiosè adsumendis, ut omni misceantur sanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat, leve, nec nimis crebrò, ob acredinem ejus, sumtum; cui ideò præfert Sarsaparillam in mucilaginem, quâ acres particulas temperat, resolutam, aut hordei aquæ immaceratam, aliisque etiam, ut liquiritiæ radici, vel passulis permixtam, &

manè

manè ac vesperi inter stragula calidè sumtam, aut interdiu urgente siti haustam. Decoctum etiam fieri posse ex cortic. tamarisci, fraxini, rad. cappar. chin. sarsaparill. lign. sassafr. sant. omnium, antimonii crudi vel cinnabaris in petia ligatæ uncia una vel altera, cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel sero lactis infusis, addito oxymelite scyllitico & succo limonum; quo per triduum quatriduúmve usurpato, purgationem è mineralibus, quarum particulæ sunt solidiores & graviores, adeoque efficaciùs operantur, instituendam esse; addendo Pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum corallin. &c. aut, si pituitæ in ventriculo mobilis suspicio foret, unum alterúmve granum Mercurii vitæ, vel sulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rursus purgandum, periodo illâ toties reiteratâ, donec sanguis videatur emendatus, corpusque satis præparatum; tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus sudoriferum, è Mercurio diaphoretico, Oleo Mercurii diaphoretico, Tincturâ antimonii, Q. E. antimonii, Regulo antim. sine marte, Sulphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eò citiùs in actum deducantur, sale viperarum volatili, croco, tincturâ opii &c. Ut verò sanguis mollior fiat, sal acre infringatur & educatur, præterea laborandum esse; ibi Emulsiones amygdal. dulc. &c. Seminis psyllii mucilaginem &c. hîc Acidulas naturales, Clyssum antimonii, scobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia, exhibenda. Nec usum, cautum tamen, millepedum vel asellorum spernendum, imò nec vermium majalium acri suo sale caustico spoliatorum atque in pilulas redactorum, vel etiam simpliciter exhibitorum, ortam hinc stranguriam lactis dulcis haustu statim sedante; copiosum enim sal ita cum urina educi. Viperas ab *Aetio*, *Cæsalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretæo* & *Palmario* reprobari notat, ipse verò utrisque, habito diverso respectu, adsentitur; cùm enim maxima viperarum efficacia à sale volatili veniat, si

ſi illud in copia ad maſſam ſanguineam derivetur nondum correctam, inanes non ſolùm facere impetus, judicat, ſed ſali acri novum inſuper addere ſtimulum, unde neceſſariò exaſperentur ſymptomata. Cùm verò maſsâ ſanguineâ ſatis præparatâ, eò deventum ſit, ut diaphoreticis uti conceſſum ſit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, utpote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum ab eo ſale metum eſſe poſſe, cùm nullibi hæreat, ſed liberè tranſeat, & quà diaphoreſi, quà diureſi, ſal copioſum ſecum educat. Caſtrationem à quibusdam, ut infallibile & præſentiſſimum remedium, magnopere commendatam rejicit; morbi enim cauſam ab ea non tolli, adſit licèt, ab acrium ſpirituum influxu, inexpugnabile coëundi deſiderium, illud tamen non cauſam, ſed morbi effectum eſſe, unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa remedia, ad humorem terreſtrem fluidum reddendum, obſtructiones deobſtruendas, ſal acre educendum, parteſque corporis emolliendas, balnea aquæ dulcis tepida reponit, quorum particulæ aqueæ in poros ſeſe inſinuando, illos aperiant, tenacem pituitam diluant, & ſal educant; quæ ipſa tamen noceant, ſi illud ſal morboſum ſub denſa nimis hæreat cute, ita ut educi nequeat, ſed majorem concipiat ab aquæ ſpiritu motum; quo in caſu ſatius ſit aquæ ſalſæ balneum, quod aperiendo poros ſali latenti viam exeundi paret; & efficaciſſimum fore ſal, quod antimonio, ſale communi & tartari igne potentiſſimo fuſis regulo ſupernatat, vel ſcorias reguli antimonii cum nitro & tartaro facti. Thermas etiam ſulphureas, merè adſtringentibus, qualia ſunt aluminoſa, repudiatis, hîc prodeſſe; quarum defectum ſuppleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cyclam. helleb. utriusque, lil. furfure macro, cort. ſambuc. ſem. lini & fœnugræci, ſale ammoniaco, ſulphure &c. parata, purgantia ſtudiò addendo, ut ab iis excitatis fermentationibus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque

ſic

ſic egrediantur. Tumores eſſe emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis ſcarificatis cucurbitas vel cornua ſuctoria Palmarii ſuperimponendas eſſe, pro craſſo ſanguine educendo, vel quod meliùs, altè diſcindi & medicamentis cathæreticis vel cauſticis, cryſtallis ſcil. argenti, Mercurio ſublimato corroſ. Oleo mercurii, Oleo antimonii, Butyro antimonii, vel quod eò fortius, Butyro arſenici, Arſenico ſublimato, aliiſque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque ſuperinduci; & his nihil proficientibus, ferro exſtirpari membrum oportere. Tandem ſi ab ullo medicamento, certè à ſalivatione ſperandum eſſe remedium, quæ omnibus indicationibus ſatisfaciat, glutinoſamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito diſcurſui finem imponit.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO VI.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Bufone permagno.

CL. Dn. D. Carolus Offredus exhibuit nuper obſervationem ex Italicis oris de Serpente magno monſtroſo, quam perlegenti incidit in memoriam bufo horrendùm ingens olim in Italia quoque à me conſpectus. Ejusdem dum hujus recordor beſtiæ, & calamus & cor palpitant. Breviſſimus itaque ero in enarranda hiſtoria. Anno 1653. cùm Romam, Neapolim & reliquas Italiæ urbes Studioſus peragraſſem, jamque in reditu eſſem Venetias verſus, atque ex Urbe Aquapendente, eminentiore in loco ſita, ubi

lacte

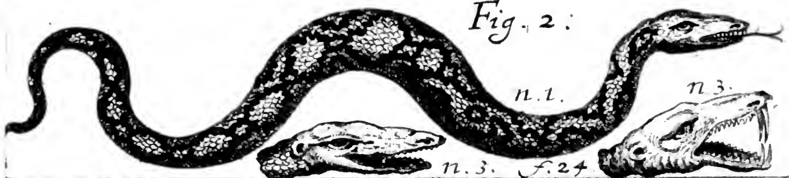
lacte caprillo coagulato fragrante rorismarini odore & sapore commendabili (Itali *la Ricotta* vocant) ad satietatem me recreassem, ad proximum diversorium extra urbem pedes descendo, unicò stipatus Comite, Nobiliss. Dn. Böschio. Studiô comitem multis parasangis me præcedentem sequor, ut virgulta, quæ sinistrorsum ad viam publicam erant, & sub iis latitantes plantarum delicias perlustrem. Cùmque circiter ducentos passus descendendo ex urbe peregissem, audio ex virgultis, in quæ oculos habebam fixos, aliquid strepitûs. Ad hunc oculos in terram flecto, & ecce, ad plantam pedis mei sinistri adeò proximè ut calceum attingeret, animadverti bufonem tantæ magnitudinis, ut (absint mendacia verbis) iste mole suâ sesquipedali longè præcelleret vel excellentis cujusvis Capitonis caput. Hîc ego dum truces in me intueor bestiæ oculos, incertus videamne ex inferno spectrum, ingenti percutior horrore, - - - steteruntque comæ & vox faucibus hæsit. Attamen non statariâ correptus catalepsi puellæ instar illius rusticæ, (cujus Magnificus noster *Argonauta*, Senium & Caput charissimum meminit, & de ea jucundè disserit *Observ. 1. anni 1. dec. 2.*) sed illicò retracto pede ocyor aufugiens Euro, per longos & sat celeres, Damæ instar, perago saltus, nec quicquam priùs retrospicio, quàm me salvum & à bestia diabolica sat longinquum arbitror. Dum ita perterritus paululum ad me redeo, circum circa me cuncta perlustrans, ad locum illum attollo vultum & monstrum stygium in eodem loco commorans eminus video. Hîc ego terrorem injectum, in iram versum & accensum, justo dolore minimè inultum fore ratus, pallium in terram abjicio & arrepto gladio, quibus armis cum hoste dimicandum mecum delibero. Stabat sententia priùs eminus quàm cominus hostem aggredi. Sic ponderosissimum, & mole suâ bufonem superantem, lapidem omni nisu ex terra evello, eumque ambabus manibus tenens ad bestiam paulatim, non neglecto evaginato gladio, procedo. Sedebat bufo imperterritus fixis in me flammeis oculis. Dum

Dum appropinquo & lapidem viribus omnibus, quantum humeri valebant, attollo: ille contrà lato ſeſe erigens pectore, plusquam diabolico conſpectu, apertô rictu (Gehennam dixiſſes) lapidem imminentem & jamjam in ſe ruentem unô intuitu expectabat. Felici jactu eliſus lapis cecidit ſuper tergum beſtiæ, quam ſuâ mole totam abſconderat. Sic, inquam, accipe tibi hoc æternæ memoriæ monumentum, crudelis beſtia, nec ulli hominum poſt hæc terrorem injice, & actutùm lapides minores, hinc inde jacentes undiquaque colligens, cumulatim eos ſuper lapidem magnum projicio, ne multum fœtoris cadaver reſolutum tranſeuntibus afferat. Adſto parùm tumulo, cùm me deſideriô cura coqueret multô perluſtrandi cadaver, nec tamen ullum dimovere lapidem audeo. Vix dominica oratio bis vel ter perorando abſolvitur, cùm lapides minores ſeſe movere primùm, mox omnes diſſilire, denique magnum lapidem everti & ex corpore beſtiæ devolvi obſervo: cumq́ue bufonem ipſum jam absque aliquo cruore erectum video, receptui cano & veſtigia priora ſaltusq́ue repetens, nolo, inquam cum diabolo confligere, arreptoq́ue pallio ad diverſorium curro, ubi poſt primum vini hauſtum paroxyſmus febrilis, quem ex terrore contraxeram, me invaſit, per ſeptimanam deinceps tertianâ intermittente laborantem. A fide digniſſimis Magnatibus relatum mihi eſt, carcerem fuiſſe & forſan etiamnum eſſe in regione nobis Orientem verſus ſita, (nomini parco) in quem conjecti homines à tali beſtia inibi ſtabulante priùs halitu enecti, poſteà penitus conſumantur. Miſera talium mortalium ſors, veros Gehennæ terrores hîc ſuſtinentium! Sed quoniam monſtroſus ſerpens nobis anſam dedit, hanc de bufone magno hiſtoriam edere, placet huic ſubjungere obſervationem, quam per literas ad me ex Indiis transmiſit Cl. D. Andr. Cleyerus de Serpentibus Indiæ Orient. qui non tantum cervos, homines (quod aliàs notum eſt, & de Serpentibus Braſilianis ſæpius ex ore Principis Mauritii Naſſavienſis p. m. tanquam oculati te-

stus habeo) sed vel ipsos (quod multis forsan incredibile videbitur) Uro-bubalos deglutientibus. Id quibus modis peragatur, verba D. Andr. Cleyeri sequentia ostendent.

OBSERVATIO VII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Serpente magno Indiæ Orientalis, Uro-bubalum deglutiente.

ADjuncta Serpentis imago Fig. II. n. 1. depicta, est à Serpente Indiarum nostrarum Orientalium, plùs quàm viginti quinque pedes operarios (vulgò Rinlandicos) longo. Hi serpentes etsi ob angustiam faucium, quam præ se ferunt, minimè videantur animalia deglutire posse, id tamen verum esse, experientia confirmat. Ipse ego aliquem interemptum à venatore emi , ex quo dissecto extractus fuit cervus mediæ ætatis cum cute & omnibus partibus integer : alium, qui continebat sylvestrem caprum magnis præditum cornibus, similiter omnibus partibus totum : tertium, qui ingluvie sua totam hystricem sagittiferis suis aculeis armatum occultabat. In Ambona Moluccarum Insula quondam mulier incola gravida à serpente insucta fuit. Liceat hoc vocabulô hîc uti, quod exprimere videtur modum, quo serpentes hi animalia quæque tanquam sugendo deglutire solent, quod ita accidit. Fame maceratus serpens quibuscunque animalibus, quæ saltu petere & morsu apprehendere valet, insidiatur. Captum hôc modô animal à serpente caudâ & reliquo corpore circumligatur atque adeò strictè vincitur, ut vel ipsa in corpore animalis ossa frangantur & comminuantur. Quod si animal quoddam robustius renitatur, ut spiris anguinis enecari non possit, serpens crebris cum animali convolutionibus caudâ suâ proximam arborem in auxilium & robur corporis arripit eamque circumdat, quò eò fortiùs

n. 2. f. 19.

fortiùs & valentiùs gyris suis animal comprimere, suffocare & demum enecare possit: ad hoc facinus morsu simul prehendit animalis nares, quò spiritum non tantum intercludat, sed ut sanguinem ex iis ad internecionem usque eliciat. Factum est hôc modô, ut (quod à fide dignissimis habeo) in Regno Aracan in confinio Regni Bengale talis vasti corporis anguis propè flumen quoddam cum Urobubalo, sive sylvestri bubalo aut Uro (quoniam Bubalus sylvestris in istis regionibus magnitudine Urum ferè superat, & hinc Uro-bubalus meritò dicendus) immani spectaculo congredi visus fuerit, eumq; dictô modô occiderit: quo conflictu & plusquàm hostili amplexu fragor ossium in bubalo comminutorum ad distantiam tormenti bellici majoris, hoc est, quousque globus ex tali tormento pertingere potest, à spectatoribus sat eminus stantibus exaudiri potuit, num. 2. Admiratione dignum, quod serpens talis, cùm ejus fauces respectu reliqui corporis graciles appareant, tantum animal non particulatim canis aut leonis instar dilacerando, sed integrè & cum omnibus partibus totum deglutire & ventri suo infarcire valeat. Jam, quo modo id fiat, paucis enarrandum. Serpens, qui gulam & fauces contractas quidem, sed ultra modum extensibiles habet, cùm animal præfatô modô occidit, atque ossa ejus minutissimè confregit, adeò ut cadaver tanquam rude chaos jaceat, linguâ id priùs extendit, deinde sputo suo virulento illud ad deglutiendum aptum fingit, disponit & secundum pilos lambendo lævigat, ut cadaver è longinquo tanquam glutine obductum resplendeat, & sic aptum ad absorbendum videatur. Quo facto incipit serpens rictu suo cadaveris caput apprehendere & suctu fortiori quasi absorbere, donec animal interemptum cum omnibus suis partibus paulatim in ventrem secesserit. Hâc actione juxta cadaveris molem & quantitatem serpens quandoque ultra biduum insumit. Postquam igitur cadaver tali insuctu in serpentis ingluviem secessit, inibique tanquam sepultum est, serpens tali crapula insigniter

 turgi-

turgidus, adeò invalidus redditur, ut nec pugnare ampliùs, nec aufugere, nec movere se de loco suo valeat: hinc fit, ut à rusticis sive ejus loci venatoribus, solô reste circa collum adstricto, serpens tutò strangulетur & non rarò fustibus occidatur. Interemptus ita serpens in frusta & partes secatur, caroque ejus in civitates venum portatur, ubi ab incolis in expetitum palatoque gratum cibum emitur, abjecto tamen capite tanquam summè noxiô. Eorum namque dentes ajunt versus palatum vesiculas habere veneno plenas, quibus, dum mordent, ruptis in vulnus inflictum emanare virus, quod sanguini communicatum cum eo ad cor usque circulari, & tunc cor suffocari hominemque aut quodvis animal perire. Hoc ego impugnare quidem nolo, etsi vesiculas non invenerim; quòd verò vel ipsi dentes non penitus veneno careant, sequens casus confirmare mihi videtur. Cùm ex tali serpente emto sceleton conficere animus esset, meique famuli carnes serpentis aquâ cum calce viva mixtâ in magno aheno excoquerent, accidit, ut administrantium quidam, caput serpentis à carnibus coctione liberatum mundificare studens, fortè digitum aliquem ad mandibulam serpentis & ejus dentes majores acutos saucium redderet. Hinc tumor in ista manu ingens, cum inflammatione, febre continua, delirio, amentiaque paulo post subsequebatur, nec priùs cessabant symptomata, quàm Serpentinus lapis (quem Patres Jesuitæ hîc componunt) vulneri adaptatus omne venenum extraheret, & reliqua symptomata convenientibus antidotis essent profligata. Ita ex solo dente serpentis & non vesicula quadam ejus hæc maligna accidêre symptomata, quoniam omnis mandibulæ caro decocto calcis vivæ erat eluta & à vesiculis liberata &c. &c.

Fig. II.

[*Ex literis ad D. Mentzelium Batavia Indorum in Java majore Berolinum missis.*]

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Cum Observationibus de Viperis Italiæ & Uro. D. Chr. Mentzelii.

DE maximis ejusmodi Serpentibus, animalia integra deglutientibus, nulla est fabula, &, ut superiùs ad calcem observationis meæ de Bufone magno mentionem feci, sæpiùs talia p. m. Illustr. Johannes Mauritius, Princeps Nassaviæ &c. qui olim nomine Illustr. Societatis Belgicæ Indiæ Occident. diu in Brasilia gubernaculum tenuit, tanquam oculatus testis mihi retulit, similemque casum de muliere Belgica prægnante à tali bestia deglutita narravit, addiditque serpentes hos super truncos arborum sese in gyros circumvolvere, ibique eminus tanquam ex specula prædas advenientes observare, & datâ occasione captandi animal præteriens, spiris suis solutis subitò in illud sagittæ instar ruere, atq; ita animans improvisò adoriri & enecare. Patet igitur impossibile non esse, à prægnis ejusmodi serpentibus bubalos quoque & Uros superari ac deglutiri posse. De serpentibus hisce maximis non inconveniens hîc posset institui comparatio cum viperis Italiæ notissimis. Nam quod ego cum Dn. Ottone Tackenio, qui, ut notum, sal viperinum magno cum quæstu ex iis parabat, Venetiis expertus sum, forsan non omnibus erit perspectum, Viperæ, cùm circa Euganeos & vicinos montes ineunte vere ex suis latibulis prorepunt, spoliumque deponunt, segnes valdè reptando inveniuntur & tunc à rusticis capti, urceis includuntur, ac per Italiam ad Pharmacopœos pro conficiendis Trochiscis & paranda ex iis Theriaca, venum portantur. Antequam verò id accidat, viperæ per totam hyemem sine omni victu latitantes, famelicæ, jam ranas, bufones & quidquid ipsis esui aptum morsu arripere possunt, simili modo, quo superiùs de serpentibus maximis Indiarum enarratum est, deglutiunt, quô esu turgidas, per annum sine omni victu perdurare, certissimâ in ædibus præfati D. Tackenii experientiâ

 didici.

didici. Habent præterea viperæ dentes suos instar serræ versus gulam directos, quò præda morsu capta ingluviem quidem facilè ingredi, retrorsum verò minimè regredi valeat. Inter dentes eminent 4. priores reliquis multò longiores, duo nempe in superiore, & alteri duo in inferiore mandibula. Hi quatuor dentes adeò subtiles, duri, & acuti sunt, ut eorum acumini si vel omni studiô digitum levissimè admoveas, eum absque læsionis sensu vix extrahere possis, adeò ut anceps sit, num vulnus aculeatis his dentibus inflictum, sive venenô instillatô, sive subtilitate suâ, exitu cruori denegatô, sive utroque modo mortalia inferat symptomata. Præterea, quod admiratione dignum, dentes hi quatuor utrinque ad radices (ubi vesiculas habent) articulati sunt, ita ut viperæ rictu aperto dentes in longitudinem porrectos extendere, eôdem verò clausô, eosdem reclinatos versus fauces reponere cessantur, ut Figura II. n.3. monstrat. Similia ferè de viperis earumq; læsione recenset, M.D.N. Præses in Tract. de Scorzonera à p.105. & seqq. & Moses Charas in suá viperarum descriptione, statim ab initio. Urus, vastum prægrande & aspectu horrendum sylvestrium boum genus, Borussiæ, Livorniæ &c. Incola, Regiomonti Borussorum non infrequens pugnantium cum ursis, apris &c. exhibitum spectaculum, cum occiditur, cerebrum ejus craniumque moschum penitus redolere observatione magnâ Magni Friderici Wilhelmi, Electoris Brandenburgici, Domini mei Clementissimi indubitatâ constat.

Ad Dn. D. CLEYERI Observationem, de Serpente magno Indico.

QUamvis hæc de Serpentum Indicorum stupenda magnitudine à testibus fide dignissimis proferantur, & majori ideo non indigeant testimonio, placet tamen, quædam ab aliis etiam memorata hîc indicare. Utrùm verò tantæ vastitatis serpentes dentur, qui hominem integrum equo insidentem, quod

quod ex Possidonio quidam referunt, deglutire queant, meritò dubitatur; aut saltem in monstrosorum planè ordinem tales reponendi forent; qualem fuisse est credibile Africanum illum, centum & viginti pedum longitudinem excedentem, non nisi integri exercitûs Romani conflictatione interfectum, cujus, ex Tuberonis fide, *Aulus Gellius lib.6. Noct. Attic. cap.3.* meminit, atque ex Megasthene *Plinius Hist. natur. lib. 8. c. 14.* Fidem autem penè superat serpens ille Norvegicus, in rupibus & cavernis penes oras maris Bergensium videndus, ab Olao Magno memoratus *l. b 21. de gentib. Septentr. cap.43.* tam vastæ molis, ut ducentorum pedum & ampliùs longitudinem, & viginti pedum crassitiem æquaret. De Indiæ tamen Orientalis Serpentibus *Georg. Andersen in suo Itiner. Or. cap. 6.* αὐτόπτης scribit, integros homines in Javæ majoris insula ab ipsis deglutiri. In insula Ceram serpentem viginti tres pedes longum necavit *Volqu. Iversen, vid. ejus Itiner. Or. cap.4.* in insula Ceylonica serpentes octo, novem & decem ulnarum longitudine dari, *Phil. Baldæus in descript. Insulæ illius cap. 52.* refert; in Java tamen & Banda majores esse, capturnque ibi fuisse, qui magnum cervum, hîc verò, qui integram feminam deglutierat. In provincia Carajam maximos nasci serpentes, tradit *Marc. Paulus Venet. lib. 2. de reg. orient. cap. 40.* quorum quidam in longitudine decem passus, & crassitie decem palmos æquent. Quales in occidentali India reperiantur, *O. Dapperus in descript. Amer.* recenset, in Brasilia inprimis maximæ crassitiei & viginti quatuor pedum longitudinis serpentem, Boiguacu dictum, *lib. 3. cap.4.* & in provincia Chili *cap 9.* tantæ molis serpentes describens, ut integros homines & cervos deglutiant; quod etiam *Phil. Pigafetta, apud Joh. Fabrum Lync. in hist. nat. Mexic. pag. 787.* de serpentibus regni Congi in Africa habet, sæpè accidere, subjungens, ut cibo nimiùm repleti, quasi ebrii reddantur, & in somnum maximum quinque vel sex dies continuos durantem incidant, ita ut vel puer eos occidere valeat; qualem torporem & somno-

& somnolentiam in causa fuisse est credibile, ut *Walth. Schultzius, Harlemensis, Chirurgus, in Itin. Orient. lib. 1. cap. 12. & lib. 2. cap. 17.* serpentes illos prægrandes Orientalis Indiæ utplurimum in ista hominum, ovium &c. deglutione suffocari persuasum habuerit. Eandem somnolentiam in regni Guineensis magnis serpentibus etiam Batavi observarunt, quod ex Indiæ Orient. descriptione præfatus Faber memorat. Tales Guineæ maximos serpentes duos vidit etiam Nob. Joh. Abrah. Heintzelius, Patritius August. cùm in Africa ad Promontorium Capo Corso dictum hæreret, plurimis Nigritis exitiales, quos non integros tamen, sed frustulatim devoraverant, tandem verò magno labore enecati, quorum exuvias secum idem Augustam detulerat, minoribus Ulmam in Pinacothecam Weickmannianam delatis, majoribus verò, quæ 18. pedum longitudinem æquant, Stapelianum Pharmacopolium Augustæ exornantibus. Cæterùm carnes istorum serpentum in utraque India pro cibo expeti, citatus, *Joh. Lerius hist. navig. in Brasil. cap. 10.* Pigafetta, M. Paulus Ven. aliique commemorant. Ipsum verò deglutiendi modum, non discrepantem ab illo, quem Excell. D. Cleyerus egregiè hîc describit, etiam proposuit *Dapperus loc. cit. cap. 4.* serpentem nempe Boiguacu gyris suis hominem, cervum &c. fortiter circumdare, confringere, sicque enecatum insugendo absumere; qui devorandi modus si innotuisset quibusdam, dubium, quod de corporum hujusmodi vastorum à serpentibus deglutiente moverant, eximere iis facilè potuisset.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO VIII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
Nubes pyramidalis in Oceano attractiva.

IN itinere meo ex Java majore, Bataviâ, versus Japan, ad quod absolvendum 18. requiruntur menses, quò ab Illustr.

Societate

Societate Ind. Orient. jam missus sum Legatus primarius, admirari satis non potui multitudinem vastarum Regionum, quas nave prætereunti cernere solùm, non autem ulli Christianorum hucusque intrare unquam concessum fuit. Hæ appellationes suas sortiuntur tantùm juxta liberam voluntatem præternavigantium, sæpè à locis proximè adjacentibus: & sic earum nomina perpetuò manent. Quæcunque autem ex iis haberi possunt, à piscatoribus locorum & iis quæ littora maris naviculis pervadunt, solùm acquiruntur. Hi ad nostras naves accedunt, & pisces, aves, carnes, fructus & alia pro linteis & aliis mercibus nobiscum permutant. Id autem quod in itinere hoc præsente observatu præcipuum duxi, fuit extractio vel sublatio aquæ marinæ, vi cujusdam nubis, quæ ex aëre sublimi specie pyramidis, vel exactiùs, ut proboscis Elephantis, se in mare demittit, & simul ac ipsam maris superficiem attingit, ingentem aquæ ebullitionem, qualem ex ima scaturigine fons vel æstuosissimus unquam protrudere potest, excitat. Hîc frequens aquæ absorbtio & sublatio cernitur, donec inde congregentur crassæ & pluviosæ nubes. Hoc meteoron super mare vi suâ attractivâ tanquam ambulando procedit ventorum ope, & cùm in navem incidit, eam invertere, ejusque vela abripere & instar chartæ secum abducere, aliaque damna inferre valet. A nostratibus vocatur *een Seehoose*. Remedium contra hoc malum nautæ tale adhibent: simul ac nubem conspiciunt, tormentum bellicum bis vel ter in eam explodunt: ita globis tormenti bellici & impetu ejus aëre commotô, attractio aquæ imminuitur & vis nubis frangitur.

[*Ex Literis Cleyerianis, Nangasacki, in portu Regni Japan, die 20. Octobris 1682. datis, ad D. Christianum Mentzelium.*

SCHOLION.

SPeciem esse turbinum, qui in regionibus calidioribus circa æquatorem validissimi solent existere, & cælitùs summâ vi in inferiora deferri, ebullitio & aquarum sublatio arguit. Solent enim turbines vel in nostris temperatis regionibus levia quæque secum in altum evehere. Sic vidi in Italia turbinem in currum magnum fœnô maximopere onustum incidentem, & omne fœnum secum in aërem abripientem, adeò ut rusticus cum curru & equis maximum sustineret periculum. Ventorum istud impetuosissimum genus, quod quibusdam gentibus *Orcan* vocatur, & totas naves in altum deferre posse perhibetur, ad hoc meteoron accedere videtur. Differre autem possunt inter se Nubis præsentia, nisi Orcanus ventus etiam sit nube vestitus.

[*Author.*]

DE Phœnomeno hoc, quod Vorticem aëreum vocat Nobilissimus Dn. Author, Excell. *D. Johannes Major* in suo *de sal-nitro & spiritu nitro-aëreo*, Tractatu etiam egit, ubi non tantùm historiam ejus ac delineationem cap.XI. exhibet, sed de modo etiam, quo illud oriri putat, prolixiùs philosophatur; qui Liber cùm Eruditorum jam versetur in manibus, locum indicâsse sufficiat.

[*Luc. Schröck, L. F. D.*]

OBSERVATIO IX.
D. LUCÆ SCHRÖCKII SENIORIS.
De
Partu numeroso.

CUm in Decad. I. Ephem. Natur. Curios. Anni IX. Observ. 161. & 162. raras gemellorum historias recensuerim, aliam nunc inconsuetam numerosi partûs dare libet Observationem, qui Anni proximè elapsi 1683. die 30. Novembr. hîc Augustæ contigit; dum murarii, Jacobi Thomas,

Thomas, uxor, 29. annorum, parvæ ſtaturæ & tenuis fortunæ foemina, quatuor jam liberorum, diverſo tempore editorum, mater, in fine menſis octavi poſt ingravidationem, (gravi hac ſarcinâ abdomen ita extendente, ut propè ad genua usque propenderet,) circa horam matutinam tertiam, difficili partu puellum, pedibus ſcilicet primò prodeuntibus, enixa eſt; quem, doloribus, qui ab excluſione hac ceſſaverant, horâ nonâ redeuntibus, alius horâ ſecundâ pomeridianâ, & pauló poſt filiolæ totidem ſucceſſivè, omnes in ſitu naturali, ſine magno parturientis niſu, imò ultimi partûs ob virium delaſſationem quaſi inſciæ, exceperunt. Ipſi infantes, ſinguli ſpithamas duas longi, omnibusque corporis partibus ritè ac bellè conformati, (quorum hîc iconem ſiſto) eodem die ſacrâ Baptiſmatis undâ fuerunt luſtrati, primo Andreæ, ſecundo Nicolai, Barbaræ & Mariannæ nomine foemellis impoſito; è quibus tamen filiola, ultimò è materno clauſtro emiſſa, eodem adhuc die fuit denata, quam paulò poſt altera itidem excepit, filiolo natu minori inſequente demum die primùm, ac denique primogenito pariter vivere deſinentibus, ſicque vitam ordine, in nativitate obſervato, inverſo deponentibus. Placenta uterina, quæ horum ſuſtentationi in utero matris inſerviit, & mox poſt partum ultimum facilè prodiit, fuit unica, quadratæ figuræ, ſpithamas duas in longitudine; & in latitudine unam cum ſemiſſe, in craſſitie verò digitos tres transverſos æquans, cæterùm à ſulcis decuſſatim per eam excurrentibus in quatuor quaſi partes diviſa, totidem nempe funiculis umbilicalibus recipiendis dicatas, ita ut cujuslibet foetûs umbilicalia vaſa in ſeparatum & ſibi proprium placentæ angulum implantata fuerint; prout non minùs unumquemque foetum propriæ membranæ involverant, & quemlibet partum aquæ ſolitæ effluxus præceſſerat; quo tamen non obſtante, magnam ejus portionem, quam novus aliunde factus affluxus fortè adauxerat, in uteri cavitate reſtitâſſe, indicium fuit, quòd ſeptimo demùm

mùm die copiosæ aliæ affatim effluxerint, cùm priùs subinde conquesta fuisset puerpera de molesto ventris pondere, in latus alterutrum, si quando ab uno in alterum se verteret, decumbente, & de quinto insuper fœtu latente ipsi suspicionem idcirco aliquam movente. Utrùm hîc contigerit aliqua superfœtatio? Decernere satis est difficilè, si non impossibile. In negativam enim descendere si cui libuerit, is fortè non erraverit, partim quòd omnes hi fœtus eâdem magnitudine fuerint præditi; partim etiam unica eosdem placenta sustinuerit. Attamen, ut & hoc fatear, cùm generatio hominis ex ovo, è muliebri testiculo in uterum deposito, nostrâ hac ætate tot experimentis Virorum Celeberrimorum satis sit demonstrata, atque hinc, quam nonnulli metuebant, seminum diverso tempore, tam à mare quàm fœmina excretorum commistio vel confusio, & hanc insequens destructio, sponte corruat, cur à coitu, e. gr. unâ nocte instituto ovulum tale fœcundari & ita conceptio fieri, insequente verò alterâ vel tertiâ nocte, à reiterato illo aliud dein ovulum itidem fœcundum reddi, sicque nova conceptio, vel superfœtatio contingere nequeat, nulla causa subest, siquidem hac ratione fœtus isti quatuor notabilem in magnitudine differentiam neutiquam præ se ferre, placentæ autem uterinæ facilè tum concrescere in initio potuerunt, hanc ipsam earum concretionem sulcis illis, in quatuor partes placentam qui distinxerant, quodammodo innuentibus. Ipsa verò puerpera quintâ à partu die, non tam à reiteratis toties nixûs doloribus, quàm varii, illustris etiam & nobilis, ordinis ac conditionis turbæ, ut insolitum bigemellorum partum spectaret, & angustum conclave, in quo unà cum infantulis decumbebat, strepitu totâ die replentis, aëremque frigidum, tùm temporis satis vehementem, apertâ toties januâ importunè admittentis confluxu, defatigata ægrotare incipit. Quam invaletudinem imprudens sororis, clinicæ officio fungentis, curiositas adauxerat, dum hypocaustuli frigefacti, appropinquante

quante nocte, pavimentum à sordibus purgaret atque elueret, mediâ insuper nocte jusculum è vino cum vitello ovi paratum, puerperæ de virium imbecillitate conquerenti exhiberet, siti etiam cervisiâ liberaliter porrectâ succurrere tentaret, sicque gliscentem jam internum calorem febrilem adaugeret. Circa diluculum pejus se habenti ut opitularer, à marito vocatus, deprehendi cordis anxietatibus, lipothymiis, ventris doloribus & insigni tumore, lochiorum suppressione, æstuque vehementi interno conflictantem. Unde mox, vitale robur quæ restaurarent, calorem internum præternaturalem compescerent, nec non naturæ motum ad lochia expellenda promoverent, idonea medicamenta præscripsi, salutari cum effectu: Deliquia quippe animi ex usurpatione Cardiacorum remediorum cessârunt, & propinato 5.d. Decembr. leni pharmaco, ut alvum retardantem officii admonerem, lochiorumque moram tollerem, utraque repagula feliciter fuerunt reserata, subductis nempe leniter fecibus, subsequente verò die sero instar loturæ carnium tincto copiosissimè profluente; ex quo & venter detumuit, & ejus cruciatus cessavit. Hoc onere levata natura, die septimo à partu, massam sanguineam, erysipelate ad ambitum corporis universi protruso, per motum criticum depuravit; quod postmodum in pustulas instar crystalli lucidas, certum venenatæ aut malignæ qualitatis signum, elevatum, dubii eventus indicium præbuit, viribus præsertim vim haud exiguam patientibus; quod tamen periculum usu alexipharmacorum, cordialium ac simul hystericorum, (utero nempe à sua immunditie nondum penitus libero existente,) habito semper angustæ rei œconomicæ respectu, præscriptorum, feliciter evaserat, gravibus istis symptomatibus non tantùm remittentibus, sed & pustulis sensim evanescentibus, relictis in pectore, (quod sæpiùs, præsertim dormienti sudore madebat,) & circa utrumque carpum ulcusculis, applicatione ta-

men Unguenti exsiccantis brevi quoque dissipatis, & sic ad integram valetudinem ægrâ restitutâ.

Fig. III.

OBSERVATIO X.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Bedeguare Pharmacopolarum & ejus vespa rosea.

REperitur in Rosa sylvestri, Cynosbato, Cynorrhodo, *Theophr. l. 3. h. 18. Diosc. l. 1. c. 124.* Rubo canis, Cynospasto, Neurospasto, *Plin. l. 24. c. 14. l. 8. c. 41. l. 16. c. 37.* muscosum, villosum & spongiosum quid ejus surculis, virgulis & mediis spinis adhærens, quod vulgatô & inveteratô apud Pharmacopœos nomine *Bedeguar* audit, & suâ, quâ pollet, adstrictione, contra Diarrhœas, Dysenterias aliosque morbos dissolutos, à medicis non infelici sæpiùs usu fuit adhibitum. Quid autem suâ naturâ sit Bedeguar, & veteribus & modernis, nondum satis constitit. Id tanquam fungulus, spongiola & excrementum Rosarum â multis fuit habitum. Et ut de voc's origine cæteros taceam autores, clarissimus & Orientalium linguarum Peritiss. Vir, *Andreas Müllerus*, Ecclesiarum Berlinensium Præpositus, & Consistorii Electoralis Consiliarius de eo hoc tradit: Bedegar, aliis Bedeguar, Bedeoar Lusitanis, Bedguard Tabernæm. 2, 36. Arabicè بدورد Bedevard بداورد Bedavard بداورده Bedavarde, بداور Bedavar. *Tabernæmontano* Arabica vox. Rectiùs verò Persica dictio, composita ex بد Bed. i. e. ventus & آوردن Avurden. i. e. portare: contractè بداورد Bedavurd

avurd & Bed-averd, q. d. ἀνεμοφόρητος, Herba, cujus floccos ventus Autumni tempore quaquaversum per campos portat. Unde Cardui genus, quô cameli delectantur *Diosc. 3. 14.* vel oxyacantha, leucacantha, spina alba, rhamnus, alcea aculeata aliquibus æstimatur. Alii putaverunt vocem hanc compositam esse ex بَد ventus & وَرْد vard, i.e. rosa; q. d. Rosa ventosa. Unde pro Rosa sylvestri plantam habuerunt; sed falsò: secus acc. Pers. Hucusque Clariss. *Müllerus*. Verùm tamen postrema hæc deductio vocis propiùs ad Bedeguar nostrum Officinarum accedere videtur, quando pro Rosa sylvestri κυνοσβάτῳ, vel potiùs pro Spongiola ista Rosæ sylv. virgis spinosis adnata, sumitur. *C.Bauhin. Pin. l.12. s. 4. p. 483.* hæc de Bedeguare habet: Huic 1. & 3. (Rosæ sylv. speciebus) Spongiola adnascitur, quam Plinius in Cynosbato pilulam Castaneæ similem, in Cynorrhodo Spongiolam vocat. Rosæ sylv. spongia dicitur Cynorrhodon Ang. Spongiola sylv. rosæ Dod. Spongia Bedeguaris. Ad. Bedeguar Officinis perperàm. Sed Bedeguar vel Bed-vard nostrum Rosa ventosa non ineptè dicitur, quòd ventosum sæpè idem sit quod vacuum, inane, sterile, præternaturale &c. adeò, ut pilula hæc *Plinio* similis Castaneæ, (nempe quoad exteriorem corticem fructûs) rosa ventosa, sive inanis, sterilis, monstrosa, vel præternaturale quid, cynosbati virgultis spinosis adnatum, spongiola nempe muscosa, pilosa, non absurdè vocari possit. At missâ hâc Bedeguaris Etymologiâ, observationem meam, quam habui Anno 1643. in juventute mea de Bedeguare & ejus insectis, in medium producam, cùm apud neminem reperire eam mihi contigerit, dignamque existimem Ephemeridibus nostris aceruditorum Observationibus eam interserere. Constat igitur certâ & (ut habet diarium meum de insectis) iteratâ sæpè experientiâ meâ, spongiolas has, Bedeguar dictas, nihil aliud esse, quàm ædificiolum vel potiùs matricem, in qua generatur & excluditur quoddam vesparum genus parvum, suâ for-

mæ

mæ eleganciâ, & incredibili colorum ſplendore, pulchritudini matris ſuæ Roſæ, florum ferè Reginæ, nihil quidquam cedens. Admirandus & ideò meritò æternùm laudandus ſummus eſt Naturæ Opifex, cujus Majeſtas non tàm in maximis, quàm in creaturarum minimis relucet, qui ex virgulis Roſæ ſpinoſis, vel iis adhærentibus ſpongiolis muſcoſis tam formoſum prodire jubet inſectum. Eſt hoc animalculum non majus formicâ quadam majore, veſpis non abſimile, capitulô, oculis & aureis & nigricantibus præditô. Dorſum ejus ſive medius venter Ultramarinô cœleſti colore eminentior. Abdomen ſive venter imus purpuræ omni colore excelſior. Ambo colores aurum penitus reſplendent. Alæ pellucidiſſimæ, nervulis vix conſpicuis intertextis. Abdomen ſubtili aculeô armatum veſparum inſtar, quô acriter ſolet tangentis digitos pungere, ut conſtet, ſobolem hanc Roſæ pulcherrimam non minùs ægrè tactu poſſe prehendi, quàm ipſam Roſam florem ex ſpinis ſuis colligi. Placet hanc Roſæ prolem appellare Veſpam Roſeam. Formoſa hæc beſtiola egreſſa mihi eſt ex Bedeguare, quod cùm pluribus in ſcatula aſſervabam, die 11. Julii Anni 1643. Conſpiciebantur ibi multa in ſpongiolis iſtis foraminula, quæ procul dubio ſibi veſpulæ hæ pro egreſſu excederant. Omnes autem non majores in ſcatula reperi quàm formicæ parvæ, ut appoſita Fig. lit. a. (prout tunc temporis eas depinxi) oſtendit. Poſt dies aliquot egreſſas ad cynorrhodos, ſpongiolis his conſitas, reperi veſpas has circa frutices roſeos paulò majores, formicam tamen majorem non excedentes, celerrimè volitantes, nec diu in uno loco ſubſiſtentes, cynosbatos tamen non deſerentes. Antequam verò ex Bedeguare egrederentur, diſſecui ſpongiolas aliquot, ut interiora perluſtrarem, & inveni in quibusdam cellulis termites parvos, albos, incurvatos, (quos etiam Menſibus Martio & Aprili in ſpongiolis obſervavi) in plurimis autem pupulas albicantes cum capitulis ſuis exquiſitè viſibilibus, in quibus ocelli nigricantes prominebant. Sedebant autem in loculis ſuis

tanquam

tanquam embryo in utero materno, singulisque ex imo ventre canalis quidam subtilissimus versus dorsum in substantiam Bedeguaris sursum ferebatur, sive pro conformatione aculei, sive, ut adferretur per eum embryoni huic alimentum, tanquam per vas aliquod umbilicale. Die 7. Julii dissectæ spongiolæ embryones omnes suis jam cœli & purpuræ coloribus vestitos exhibebant ut Fig. lit. c. præsentat, indiciô, quòd in cellulis suis eruculæ vel termites in pupulas, ex his in vespulas perfectas transmutentur, & ita per exesa foraminula ad auram vitalem egrediantur. Hôc factô coëunt, & spermata sua, factâ prius aculeis puncturâ, in rosæ virgas immittunt, quæ ex solutione continui hac virgularum Rosæ humore nutritio perfunduntur, ex quo pilula sive spongiola hæc pilosa excrescit, ut in hoc Bedeguare prænominatæ vespulæ generari & procreari possint. Punctiones & spermatum depositio fit Mensibus Julio & Augusto, quo tempore Bedeguar paulatim cum spermate incrementum sumit, ut ab inclementia cœli subsequentis Autumni & Hyemis conclusa intus semina tueri & futuro vere enutrire eaq; ulterius elaborare possit. Ita sese habet Bedeguaris vulgaris & in eo Vespæ Roseæ generatio.

Fig. IV.

OBSERVATIO XI.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

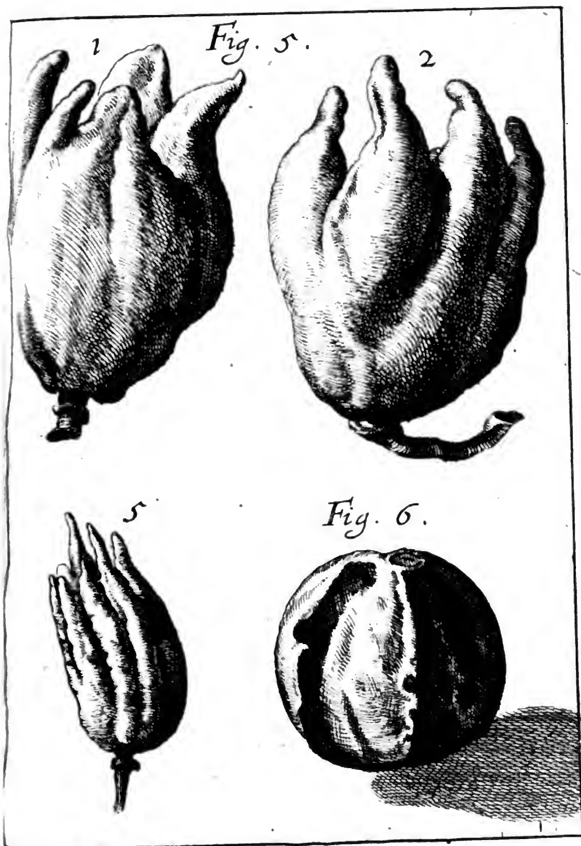
De

Pomis citriis monstrosis.

QUid de Pomo citrio chiroide Venerandus noster D. Præses notaverit, in Anno IX. Ephem. Curios. Dec. I. Obs. 3. videri potest. Cùm verò placuisse illos Naturæ lusus Curiosis, constet, plura alia exempla si oculis eorum subjecero, non ingratum fore judicavi. Ut autem illorum pomorum, quæ genuino nomine Limonia vo-

E care

care solemus, atque A. 1679. satis copiosa ad nos delata fuisse recordor, quorum nempe plurima variis quidem incisuris & protuberantiis, non tamen admodum profundis prædita fuerant, ampliorem mentionem non faciam, illa solum memorare lubet Citria, quæ nuper Illustr. cuidam Domino hîc à Mercatore oblata fuerunt, partim autem gratioso dono indè ad manus meas venerunt, diversæ magnitudinis & figuræ, quamvis, præter insignia aliquot, potiori ex parte minora exstiterint, quibusdam horum, eleganti spectaculo, scapo suo aculeato adhuc cohærentibus. Cùm verò non tam aptè describi queat mira eorum figura, selectiora in addita Tabella, Fig. V. delineari curavi; è quibus saltem, primum illud, Num. I. cuspidum suorum eminentiâ Coronam satis eleganter; tria verò Num. IV. VI. & VII. tres quasi manus, justo tamen digitorum numero carentes, præsentare, hîc indicâsse sufficiat. Ideoque illud Coronarium, hæc Polychiroidéa Citria adpellare liceret. Utrùm verò monstrosorum hujusmodi fructuum ortum artificio cuidam humano adscribere debeam, hæreo. Varios equidem hortulanorum conatus circa fructus diversimodè immutandos non ignoro, qua ratione tamen memorata Poma in citriis arboribus produci queant, non video, nec ullus, quod sciam, hactenus edocuit. Quamvis enim *Joh. Bapt. Porta Magiæ suæ natur. lib. 3. cap. 18.* modum proposuerit, quo tum casu & fortuitò, tum artis adminiculo exterior Citriorum figura, ab occursu nimirum ramorum aliorúmve corporum cedere renuentium, aut etiam ope ad id fabricatorum instrumentorum, crescentes fructus renitentiâ suâ variè comprimendo, in formas insuetas effingentium, immutetur, eandem tamen hîc valere, vix est credibile, præcipuè cùm, quod nuper Collega noster honoratissimus, D.D. Gothofr. Schulzius, Vratislaviâ ad me scripsit, ibidem pomum citrium alio prægnans deprehensum fuerit, majori illo solitam figuram servante, incluso verò altero minori dimidiâ sui parte in diversos processus abeunte; in

... II.

Fig. 5.

in quo sanè compressio illa minoris fructûs ab exteriori aliquo duro corpore locum habere non potuit. Unde non nisi naturæ quendam lusum hîc agnoscere volo, non secus ac in Caryophyllis aromaticis haud admodum dissimilis in ejusmodi lacinias facta divisio fuit deprehensa, quam præcedens Ephemeridum nostr. Curios. Annus legendam exhibuit. Cæterùm ex majoribus illud Num. III. insignitum cùm dissecâssem, in processibus majoribus (lit. a. b. c.) pulpam copiosam acore insignem inveni, in reliquis minoribus cortice insipidam tantùm carnem investiente; quam pulpæ absentiam in cæteris minoribus Pomis etiam suspicor, eâdem utpote in illo Num. V. notato deprehensâ.

Fig. V.

OBSERVATIO XII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pomo aurantio citrato.

Quam Citriorum pomorum raram figuram in antecedente Observatione Naturæ lusum vocare libuit, eam in præsente hoc Artis industriæ adscribere malo, dum Figura VI. Pomum exhibet, quod præmememorato Patrono meo venerando, dictis Citriis monstrosis immixtum, fuerat oblatum. Illud verò ad Aurantia quidem majori ex parte referri debet, plus quàm tertiâ tamen sui parte Citrium est; utroque arctissimè invicem connato, neque ullo conjunctionis vestigio aut cicatrice adparente, ipsam autem diversitatem corticis colore, odore, & sapore manifestissimè ostendentibus. Et dum mihi ad dissectionem gratiosè concessum fuerat, intus eandem duplicitatem exhibuit, nullam quidem conjunctionis notam præ se ferens, pulpæ tamen differentiam, præter oculorum fidem, linguæ etiam judicio comprobante. Id qua ratione, insitionis nempe ad-

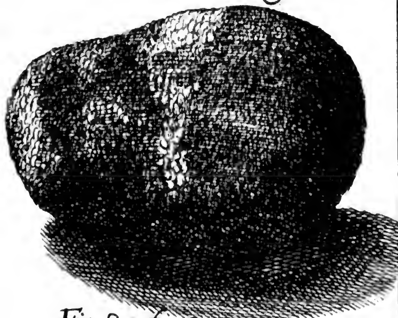
miniculo, impetrari queat, idem Porta *l. d. cap. 3. & 4.* edocuit. De similibus etiam Pomis vid. Acta philosoph. Societ. Reg. Angl Num. XXIX. §. 8.

Fig. VI.

OBSERVATIO XIII.
D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.
Anatome calculosi.

JUvenis 23. annorum, postquam per aliquot annos militem in Bavaria egisset, ac diu stranguriâ, & intensis, dextro præsertim in inguine, doloribus vexatus fuisset, tandem mense April. A. 1682. cùm parùm ampliùs militiæ idoneus videretur, in patriam huc rediit, totus macilentus & viribus confectus, atque cùm paulò post in Nosocomium publicum receptus fuisset, biduum saltem ibi commoratus, 28. d. April. obiit. Hunc itaque eo ipso die, cùm de adfectu ejus nescio quod dubium foveretur, rogatus à Collega meo, Excell. D. D. Dan. von Veldt, loci illius Medico ordinario, dissecui, inque vesica calculum, Fig. VII. Num. 1. notatum, quem repertum iri prædixeram, deprehendi, pondere ℥iijß. æquantem, ipsâ vesicâ præter solitum crassâ admodum, cæterùm sine ulla labe, occurrente. Dexter autem ureter crassæ adeo substantiæ, ut vel cum aorta è corde emergente comparari potuerit, exstitit, tantæque unà amplitudinis, ut carnosiorem pollicem absque ulla sui extensione violentiori facilè receperit; cæterùm urinâ plenus, quâ non minùs ren dexter turgebat, spithamam longitudine æquans, & tubulos urinarios amplissimos unà cum adpensis glandulis flaccidis majusculis in se recondens, quæ tamen invicem non cohærebant, sed divulsæ comparebant, interfluente eas limpido sero urinario. Dicti autem ureteris orificium, quod in vesicam terminatur, arctum admodum, ita ut ejus in vesicam ingressus nec oculis patuerit, nec stylo aditum concesserit, unde

Fig. 7. n. 1. f. 36.

n. 2. f. 36.

Fig. 10. f. 49.

Fig. 8. f. 43. Eruca pilosißima.

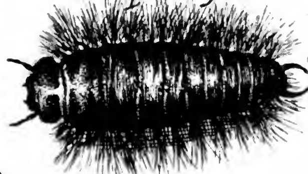

Fig. 14. f. 98.

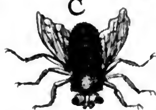

Fig. 13. p. 95. f. 96.

…us II.

unde calculus, qui ibidem ceu ad portam hærebat, Fig. VII. Num. 2. depictus, subsistere coactus fuerat, nec in vesicam delabi potuerat; ipse verò calculus, quindecim granorum pondere, ex utraque parte, qua renem & qua vesicam spectabat, acuminatus comparet, intermedium ejus corpus processibus nigricantibus passim cingentibus, non inelegantì spectaculo, cùm cæteroquin ipsi calculo cinericeus color inhæreat. Processum autem illorum ortum divinare non adeo proclive erit. Dominicus equidem Panarolus Observ. 6. pentec. 5. carboniformes calculos per urinam excretos describit, non colore tantùm, sed & figurâ ac substantiâ planè carbones repræsentantes, quos tamen non calculos, sed ipsos carbones, errore aliquo fortuitò devoratos, & à natura, quod circa alia corpora, partim in Observatione 142. Anni præcedentis Eph. Cur. notata, eandem tentâsse novimus, in vesicam detrusos, fuisse, videtur verosimile. Qualis etiam mens fuerat *Clar. Guil. Fabritio Hildano centur. 5. observ. 51. & apud Gregor. Horstium lib. 1. consil. & epist. med. sect. 5.* qui, cùm à Matrona Bernensi carbones per urinam absque insigni dolore atque incommodo, excretos observâsset, eosdem potiùs cum jusculis & pane ipso devoratos, quàm in parte aliqua corporis genitos fuisse arbitratus fuerat. Id tamen in illo à me recensito calculo locum non habet; quin potiùs calculo jam formato, & præsentiâ suâ inimicâ ac inæquali variisque protuberantiis aspero corpore sanguifera ureteris vascula lædenti, sanguineæ aliquæ guttulæ adspergi & inhærere potuerunt, â spiritu dein lapidifico condensatæ. Qualis fortè etiam fuit lapillus ille nigerrimus, substantiâ tophaceus, in uretere à *Clar. Theod. Kerckringio (Observ. anatom. 67.)* inventus, ut & quem *Thom. Erastus Consil à Laurent. Scholzio collect. 103.* in corde repertum, eumque veluti lapillum quendam nigrum fuisse, memorat.

Fig. VII.

OBSERVATIO XIV.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Testiculo in inguine abscondito.

DE Juvene, cujus in præced. Observ. mentio fuit facta, hoc etiam notari meretur, quòd unicus tantùm testiculus, sinister nempe, in scroto comparuerit, dextro cutem inter & abdominis musculos in inguine latente, adeo flaccido (qualis tamen etiam & ipse sinister propemodum exstiterat,) ut in demortuo corpore nullum sui indicium protuberantiâ aliquâ, aut ad leviorem contactum renitentiâ, dederit, vasis autem tam præparantibus communiter dictis, quàm deferentibus intra peritonæum in ipsa cavitate abdominis delitescentibus. Utrùm in hoc subjecto testiculi in scrotum successu temporis descensus sperari potuisset, qualem recensent *Petr. Marchettus Observ. Chirurg. 58. Theod. Kerckringius Observ. anat. 13. Joh. Theod. Schenckius Exerc. anat. pag. 608. & Acta med. Hafn. Bartholin. Vol. 1. obs. 106.* curavitque *Mart. Rulandus cent. 5. curat. 97. & Ambr. Pareus lib. 7. chir. cap. 16.* dubito, cùm omnes illuc viæ arctissimè ipsi fuerint præclusæ, ut sanè non nisi maximâ aliquâ violentiâ, partiumque divulsione ac laceratione perrumpere potuisset. Quamvis & sic ad subeundum matrimonium ac generandos filios habilis nihilominus fuisset. Riolanus equidem *lib. 2. Enchirid. anat. cap. 34.* testes in abdomine latitantes, sicque non in loco naturali positos, efficere scribit, ut in divortiis viri declarentur steriles; quo tamen fundamento, nescio, & contrarium probat P*aul. Zacchias Quæst. med. legal. lib. 9. tit. 3. quæst. 6. § 7.* nec eventus aliud edocet, quo monorchides, aut testicondos nec salacitate, nec fœcunditate didymis cessisse, constat; quales Ephemeridum nostr. *Dec. I. Ann. II. obs. 236. Ann. IV. obs. 13. Riolanus lib. 2. Antrop. c. 29 Fel. Platerus observ.*

observ. lib. 3. p. m. 586. Bald. Timæus lib. 3. Cas. med. 45. Guern. Rolfincius part. 1. de generat. dicat. partib. cap. 5. Isbrand. Diemerbræck lib. 1. Anat. cap. 21. Regn. Graafius de viror. organ. gener. pag. 9. describunt. Ut taceam, quòd *Barthol. Cabrolius obs. 31* stupratorem planè intestatum produxerit, utpote cui cellulas tamen aliquas seminales Natura concesserat.

OBSERVATIO XV.
DN. CAROLI OFFREDI.
De
Hepate magno.

NObilissima & formosissima mulier, nuper nupta M. jun. uxor, cùm difficultate respirationis continuâ, graviùs tamen per vices laborâsset, ex synocha febre obiit: In dissecto cadavere inventi sunt pulmones compulsi & detrusi à magnitudine præter exemplum hepatis, ad claviculas usque quæ cùm vel caneret, ut hujus artis peritissima fuit, vel diutius cum Amicis colloquium continuaret, gravi adeo spiritu premebatur, ut suffocationis periculo, ab eodem abstinere cogeretur; vigesimum verò vix attigerat annum, cùm è vivis excessit.

[*Ex literis Patavio A. 1682. 27. Mart. Augustam Vind. ad Luc. Schröck. L. F. missis.*]

SCHOLIUM.

DIfficultatem spirandi, cum subsecuta temporis progressu suffocatione, ab hepate magno obortam, quod totum ferè abdomen occupaverat, suâque magnitudine diaphragma fortiter compresserat, observavit etiam in muliere quadam Nobil. D. Dominic. de Marchettis, eundem effectum semper magnitudinem hepatis subsequi, Anatom. p. m. 42. animadvertens. Quod licet utplurimum ita se habere negari nequeat, non tamen semper accidere, exemplis contrariis facilè

facilè evinci posset: Optimâ inprimis sanitate præditam, vastæ molis hepar in corpore alentem feminam describit *Henr. Salmuth cent. 1. observ. 21.* Neque de illa difficultate conquerebatur puella Augustana, cujus cadaver A. 1682. 13. d. Novembr. apertum fuit, quæ plurimis aliis calamitatibus obnoxia, atque inprimis ex ischiade miserè claudicans, atrocibus insuper per aliquot annos doloribus & stranguriis confecta & emaciata, anno ætatis decimo septimo obiit, hepar ingens oculis exhibens, quod mole suâ non diaphragma tantùm & pulmones sursum truserat, sed ventriculum quoque ad latus sinistrum omnino compulerat, eumque ipsi situm impresserat; ut sinistrum ejus orificium, quod aliàs superius vocare solent nonnulli Anatomici, situm illum superiorem quidem habuerit, dextrum autem, sive inferiùs aliàs dictum, revera directè ipsi opponeretur, & inferiorem situm occuparet, fundo lienem versus sursum adacto.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XVI.
D. JOH. de MURALTO.
De
Locusta viridi majore, Hewströffel.

HÆc herbido virente colore, lineâ solùm spadiceâ per dorsum, pectus, & verticem superiùs ductâ: Inferiùs alvô & postremis pedibus, lineis pallidis binis insignita, splendebat.

Caput oblongum equi instar prona spectabat, & *scuto rotundo nasali* sub *frontis scuto* prominente, mobili, instruebatur: *scutum* hocce obtegebat *Osculum*, *chelâ* duplici dentatâ instructum. *Dentes spadicei* erant coloris, in fine apice acuto reflexo; reliqui molares censebantur. Sub priore hac chela *alia* reperiebatur ad se invicem complicabilis, triplici *spinâ*

spinâ dentatâ insignis. *Maxillæ* inferiori latæ, subrotundæ, *lingua* crassula subrubens innectebatur. *Mystacem* gerebat ad chelas hispidum, virentem, triplici articulo mobilem, & *barbulam*, f. setam totidem articulis plicatilem simplicem, utrinque hispidulam.

Antennas nodosas, prælongas, sensim attenuatas, pallescentes, mobiles in vertice tenebat. *Oculi prominentes* nigrum punctum è profundo repræsentabant.

Scutum dorsi oblongum firmiter sibi innexos *pedum* anteriorum musculos tenebat, quos utrinque *vasa spiritalia* seu tracheæ niveæ adeò insignes perreptabant, ut naturæ Artificem stupendum & ingeniosum quivis miretur: Hinc ordo *Pedum primus* exurgit brevior, *femoribus* obscurè punctatis, & profundè sulcatis, *tibiis* spinosis & *extremitate* sub hamo duplici, *corculô punctatô pilosô*, *geminâ papillâ* & *quadratâ protuberantiâ* vestitâ. Sub hoc *alter ordo* ejusdem conformationis adest: *Ultimus pedum ordo* quàm longissimus est, atque ad saliendum aptè compositus, spinosissimus, punctatus & sulcatus, *tendinibus* robustissimis firmatus.

Alas habet utrinque duplices, per quarum medietatem *costa viridis* insignior discurrit; *priores alæ* ab ordine pedum secundo originem sumunt; *posteriores à tertio: alæ hæ* plurimùm à prioribus differunt, propemodum enim complicatæ, & albicantes cernuntur, nullis plexibus reticularibus, sed transversis lineis intercostalibus albidioribus observatis; insuper & ampliores, & tenuiores existunt.

Pectus elatum angustius est, superiùs duplicem *spinam* commonstrans dentatam; inferiùs autem *geminos utrinque apices* denticulatos.

Venter insignis est, octo *annulis* sulcatus, & duplicem *caudam*, murium instar pilosam, parvam, nactus, inter quam *triplex papilla* mobilis hirsuta cernitur. Ex alvo *apex* duriusculus instar gladii longus duplex egreditur.

Vasa spiritalia nivea per integrum abdomen disseminata,

 & inter

& inter alvinos annulos, atque intestina effabrè convoluta fuerunt.

Ab Oris ductu internè reperitur *fistula primi* ventriculi, deinde *Nodulus* velut in gryllo, internè planè dentatus, & sulcatus ventriculus alter, hinc duæ *appendices* intestini, sive tertii ventriculi cavitates, & tandem *intestinum rectum*. Præterea *ductus Smaragdini insignes* per tracheas niveas dissеminantur: *Ossicula sex intra* pectus musculis innexa, ad pedum stabilimentum præstò sunt.

OBSERVATIO XVII.

D. JOH. de MURALTO.

De Locusta viridi majore alia.

HÆc *ventre* flavo prædita est, octo *annulis* sulcato, quorum singuli in margine *duo puncta* nigricantia gerunt; *Cauda* hinc duplex ut murium egreditur. *Dorsum* decem vaginulis subintrantibus viridibus, ex utroq; latere obscurè punctatis, & binis *appendicibus* brevibus constat. *Alæ* breviores sunt quàm in priore Locusta: *Superiores* ramificationibus insignes, sibi adaptatæ, nigris punctis juxta longitudinem in margine consitis: *dextra ala in sui* exortu *speculum transparens* commonstrat, quô excipitur *ala sinistra* superior admodum molliter, ne costæ in complicatione earum motui obstaculo sint; hæc est illa *scapularum commissura*, quâ stridorem edunt.

Ventriculi in hac quoque plures, inter quos *nodulus denticulatus* & sulcatus, ruminationi inserviens cernitur. Cætera cum priore sunt eadem; vide Aldrovandum & Jonstonum de Insectis vaginipennibus & Locustis.

OBSER-

OBSERVATIO XVIII.
D. JOH. de MURALTO.
De
Blattâ, Brodkäffer.

INsectum est vaginipenne, magnitudine scarabæi crocei, capite, pectore, & ventre nigris, Dorso verò sive Vaginis initiò castaneis, in fine obscurioribus, crustosis, punctatis, hirsutie cavâ asperis.

Caput habet subrotundum, ex candido *collo* macula subrubra oblonga utrinque ad articulationem apta prominulum *valdè mobile: Oculos* prominentes nigros, speculares: *antennas spadiceas*, tribus geniculis mobiles, adjuncto in extremitate *ornamento trifido* plicatili, plumeo. *Osculum* è chelis dentatis, *Linguâ plumeâ*, *Mystace exiguo*, geniculato, & *scuto nasali* componitur, *Pedes seni* nigri, hamati conspiciuntur.

Alvus sex annulis sulcari potest. *Alæ sub* vaginis delitescunt complicatæ, nigris costis insignioribus expansæ. *Penicellus mobilis* è folioso receptaculo ano exprimitur. Intestina excrementis nigris scatent, carnibus corruptis & pane vescuntur, atque cum *Erucula carnium pilosissima*, quam nostrates ein Schab / Fleischmaden vocant, magnam affinitatem habent, imò ex iis generantur: Hæc autem *Eruca* est exigua, hirsutissima, *duodecim annulis* splendidis, crustosis, in dorso subrubentibus, in ventre pallescentibus ad corporis flexibilitatem vestita: à penultimo annulo duo *cornicula* juxtà se invicem eriguntur: in dorso *pili sunt* breviores, ad latera longiores, & magis rigidi, ut corpus supinum iis incumbi queat: intrà tres priores annulos *seni pedes hamo simplici* instructi, carnosi, ad corpus complicabiles exeunt. Sex utrinque puncta in capite oculorum loco conspexi: *excrementa* egerit subpallida, & *ova* in *catena dispofita* ponit, è quibus ceu è *chrysalidibus*

dibus minima insecta *pedicularia albida* cum *antennis* longis, & *oculis* prominulis celerrimè currentia egrediuntur. Cæterùm Erucæ hujus *osculum exiguum* cum verticillatis brevioribus *antennis* visitur: exuvias aliquoties in anno deponit, effigies per microscopium depicta videatur

Fig. VIII.

OBSERVATIO XIX.
D. JOH. de MURALTO.
De
Forficula, Ohrenmügeler.

INstar Scorpionum *cuniculos* quærit, & retrograda est, *senis pedibus hamatis* instructa: *antennæ sex nodos*, & *venter octo* subintrantes annulos habet: *Cauda bifurcata* est, & punicea, cava, liquorem flavum fundens. *Theculas alarum* gerit nigro margine conspicuas; *alas nullas* observavi. *Myslax articulatus*, & *osculum forcipatum*. Nasi *duæ protuberantiæ* adsunt: Oculi *nigri speculares; alvus mirè mobilis* instar anguis contorqueri potest. *Excrementa nigra* per appendicem obtusum intra forfices ani existentem deponit.

OBSERVATIO XX.
D. JOH. de MURALTO.
De
Cantharide I. Aldrovandi, quæ in Rosis reperitur, Goldkäffer.

MAgnitudine ad Scarabæum majalem foliaceum accedit, *dorsi* integri color viridis auratus est, splendensque insigniter: *venter* & *pedes* hirsuti ex rubro & viridi ut cuprum nitent: *crustosum* est hoc insectum, nec ulla mollis particula in eo tangitur; dum ambulat, interpositâ

posità quiete, mox gradum accelerat, mox remittit eundem, & caput quandoque pectori admovet.

Caput pro proportione exiguum est, *scuto smaragdino* punctato prominente tectum: è medio scuto utrinque *oculi nigricantes* speculares protuberant, cum *antennis* geniculatis, nodosis, *ornamento simplici* plicatili in extremitate instructis. *Mystax parvus* geniculatus osculo utrinque adstat, item & *articulatæ forficulæ* ad apprehendendum aptæ. *Lingua plumea* duplex ore exseritur. Inter *oculos* & *antennas* utrinque *Processus à scuto capitis* orbitæ locô notatur. *Mentum barbatum* est, & *speculo quadrato* collum insignitum. *Scutum pectorale* planum oculo cernitur, sed microscopio punctatum viride visitur, Pectus *repletur tracheis niveis* spiritalibus, & anteriore parte de se emittit *pedes priores, femoribus* pilosis, *tibiis* obtusè denticulatis latiusculis, *pede proprio* articulato nodoso, & spinosis *processibus* donato, in extremitate *hamis hærentibus duplicibus*. Ablatô Pectoris scutô, antequam ad vaginas alarum devenerim, *nivea vascula* egregiè *pulsare* conspexi, unam, alterámve bullam ab eodem pulsu excitari, & liquorem limpidissimum effundi. *Vaginæ alarum* corticales sunt, foris intensè virides splendentes, punctatæ, intùs cavæ, nigricantes, locô quô dorso attextæ fuerant, *triangulus* cernitur, *apice viridi*, basi subrubrâ splendente auratâ. *Alæ* complicatæ sub vaginis aderant, *quinque costis* spadiceis insignioribus expansæ: *fibra* alarum non reticularis sed texturæ oblongæ fuerant. Complicatio alarum fit per *articulum* in costa extrema conspicuum, quô mediante ad *formam unguium* duorum pars alæ inferior subingreditur partem superiorem. *Dorsum sub* alis octo *annulis* sulcatur mobilibus, & utrinque admodum commodiorem in *longam lineolam* secatur. Sub triangulo *splendens cavitas* est, quæ *tracheis in ordine* dispositis cincta movetur. Anteriùs Pectori adstat *nodosus & aureus* apex, juxta quem *alter pedum* ordo producitur, & sub hoc apice *ordo tertius*, ejusdem fermè structuræ cum ordine primo,

mo, nisi quòd in fine tibiæ duplex, non simplex spina emittatur.

Alvus sex annulos aureos rubentes habet, ad divisuras s. sectiones dorsales usque continuos: ex ultimo annulo, reclusâ vulvâ membraneâ seu *ovario* transparente, plura *candidissima ova* extruduntur.

Ventriculus & *intestina* simplicem & rectum ad anum usque ductum tenent, atque *nigricante stercore* repleta sunt.

Præ cæteris in hoc Scarabæo *mirandum ordinem & structuram trachearum* s. vasculorum spiritalium cum *valvulis* s. nodis vidi, in quibus *erat vita, motus, aër &c.* Deinde *Pectoris os triangulare*, ut in Cervo volante, carnem filamentosam compactam suffulcit, ac undique aërea hæc vascula sobole numerosâ carnem eandem adeunt.

OBSERVATIO XXI.
D. JOH. de MURALTO.
De
Cantharide viridi χλωροχρύσω.

HAnc notavi toto corpore instar *Turchesiæ gemmæ* è cœruleo virescentem, instar scarabæi liliacei stridentem, sed multò majorem.

Caput terram spectat, frons planus est, *chelæ duæ* nigræ, fortes, latiusculæ, tenuissimè denticulatæ & secantes ori adstant, quibus varia insecta enecat. *Lingua spadicea* plumosa duplex ore exeritur: duplicem habet quoque *mystacem* geniculatum, nodosum complicatum, longiorem *superiorem, breviorem* alterum. E medio *oculorum specularium* nigerrimorum eriguntur *Antennæ s. Cornua* itidem dilutè viridia mobilia, *novem nodulis* nigris articulata, sensimque attenuata: abruptô capite à scuto pectorali, sub aspectum veniebant *duæ tracheæ cavæ insignes* cum niveis ramusculis pluribus, iisque

iisque mobilibus. Hic loci egregiè causam *stridoris* notavi; *Moto nempe scuto pectorali super nigram eminentiam, quam circumdabat, facto attritu duorum horum corporum, stridor talis exactè percipiebatur, qualem in vivis quoque capite nutando edebat animalculum:* nigra hæc eminentia stridorem causans *duo puncta* albicantia gerit. A scuto autem pectoris viridi punctato anterius producuntur *pedes priores* hirsuti, *femoribus* crassioribus, *tibiis* longioribus & tenuioribus, *pedibus propriis* tribus nodositatibus articulatis, quarum nodositas *postrema finditur*, & *hamus duplicatus* insignis & fortis, ex fissura emittitur: eandem conformationem quoque tenent *pedes reliqui. Vagina alarum* quævis inter puncta nigricantia *tres insignes maculas* nigras gerit, quarum *margo* pilosior est: reconduntur sub iis *nigricantes pellucidæ alæ quatuor costis* obscuris extensæ, in medio implicitè complicatæ, *mirâ in ὄνυχα articulatione:* textura alarum non est reticularis observabilis, sed *instar vitri* Veneti tusa. Sub alis *scapulæ sunt crassæ*, cum virescente in summo triangulo. Dorsum *septem sulcatur annulis nigris*, punctis viridibus: *Apex annuli postremi* virescit plurimùm, & pilosus est, inter ultimum & penultimum pedum ordinem *protuberantia* durior cernitur, femora suffulciens, per medium ductâ lineâ nigrâ. *Annuli alvini quinque notantur* ad subingrediendum apti.

Preßâ alvô *excrementum* decidit flavum; & *filum intestinale* oblongum viscidum, hispidumque cum apicula duplici spadicea prodit, medietate intra alvum servatâ: hinc & *ovarium ovulis oblongis candidis* pluribus fartum extrahitur.

OBSERVATIO XXII.
D. JOH. de MURALTO.
Cantharis miniata 3. Jonst. Hist. Nat. p. 40.

C*Imex sylvestris* ab Authoribus vocatur, *latum est* animalculum *minii* colorem habens, in *dorso* quatuor, in *scapulis sex*, in *capite* binis nigris lineis ornatum, in

ventre

ventre verò punctatum. *Alæ duplices* unicæ includuntur *vagina crustata: superiores* ad *dimidium cinnabarinæ*, nigro margine pictæ, reliquum verò fuscæ existunt, *costis* insignibus expansæ. *Inferiores* raræ texturæ, nigris costis extensæ breviores cernuntur, inter has costas *præcipua rubescit. Caput oblongum*, sed exile est, è lateribus duos insignes & prominentes *oculos* gerens, *antennas* habet cylindricas, nodosas, longas; *quatuor geniculis* mobiles: anteriùs *ore emittitur aculeus* quatuor nodulis subnigris elongatus, hujus extremo apici medio *pilus inseritur* ad eliciendum alimentum aptissimus.

Pectus gibbosum est; *alvus septem* latiusculis vaginulis sulcatur, & fimbria in margine nigris ac miniatis punctis picta notatur. Ex *alvo pressa* egreditur *duplex forficula* spadicea. *Sex pedes adsunt nigri*, geniculati, & parumper hamati, spinosi.

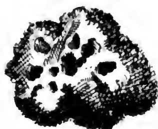
OBSERVATIO XXIII.
D. JOH. de MURALTO.
Papilio flavus.

INsecti hujus *Alæ quatuor* membraneæ, luteæ, farinaceæ, æquabiliter contextæ, pluribus in margine, aliquibus in medio tantùm, iisque punctis exiguis nigris ornantur, costisque subviridibus extenduntur. *Antennæ sunt duæ* è vertice surgentes miniatæ, verticillatæ, in fine crassæ, in basi tenues: rubet quoque *pluma capitis* & colli à parte postica: *Oculi splendentes* coloris castanei & innumeris speculis rhombum referentibus conflati sunt, per quos *nigricantes maculæ* transparent.

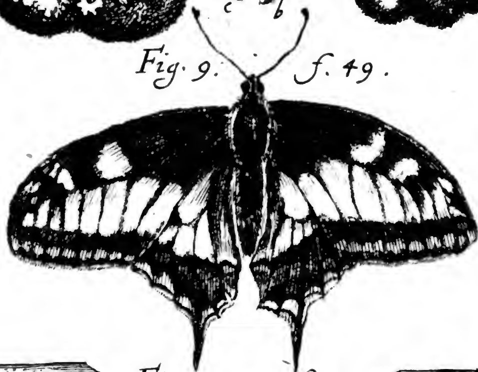
Intra hos oris locò *pallescentes plumæ duæ eriguntur* artificiosè admodum fabrefactæ & sectæ, recondentes *apicem arcuatum longum*, prætenuem, sulcatum, & duplicatum, imò & cavatum, quo ceu linguâ & osculo utuntur. *Pectus* gibbosum est, hirsutieque asperum, in *scapulis* griseum, in parte

anteriore

nnus . II.

anteriore flavum, ab eo utrinque *pedes tres egrediuntur* hamati & pectori adplicati. *Alvus septem* sulcatur annulis, hujus extremitas è *duobus laminis* s. foliolis sibi junctis composita est: presâ eâdem *intestinula* cum *nodulo stomachi vicem supplente* (velut in Ruminantibus) cernuntur. Secui quoque *Papilionem alium* crasso ventre è Cinereo albicantem, hirsutissimum, qui *ova* velut in *catena* prælonga connexa plurima tenebat, pallida, margine superiore candicante; Vide Eruculam Carnium: Secui *Papilionem versicolorem* iisdem visceribus præditum, cujus elegantem picturam adjungere volui

Fig. IX.

OBSERVATIO XXIV.
D. JOH. de MURALTO.
De
Violâ luteâ cum Phryganio.

FOliis Salviæ firmiter inhæsit *Phryganion senis pedibus* splendentibus nigris, è quo prorupit *pallidum* subrubrum & subrotundum corpusculum aptè complicatum, cujus *alvus* crassior, *novem annulis* sulcabatur: in fine annuli primi & capitis utrinque duo observata sunt *puncta nigra*, aderant anteriùs *oculi*, & juxta eos *osculum cum appendicibus* binis: *Pedunculi sepulti intra* aliformem crustam jacebant. Insectum hoc è Phryganio exiturum firmissimè adhærens *alvo* in salvia, & fœniculo reperi, *senis pedibus* atris variegatum; transactô triduô, *Viola*, *insectum luteum* vivum, *punctis in vaginulis* nigricantibus, *lætiore mystace*, effractô phryganiô, erupit, hujus figuram adjunxi.

Fig. X.

OBSERVATIO XXV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pulice campestri, Herdflohe.

I*Nsectum alatum* parvum, lentis magnitudine reperi in hepatica fontana, cujus *caput scutatum*, & squammatum erat, binis utrinque *oculis* in margine exiguis, cum *antennis simplicibus, osculum pectori* incumbebat, cum *rostello simplici spatiolo inter pedes medio reclinato*: *ultimus pedum ordo* cæteris longior erat, ad *saltandum aptissimus*, *ordo verò medius* & primus minor erat & brevior; omnes *hamati & circa tibias* spinosi; *alarum costæ albicantes* fuerant, *superiores* quidem obsoleti, *inferiores* albidi coloris. *Alvus decem annulis* sulcatur spadiceis; *duæ in ano appendices* extiterunt.

Simile insectum non quidem alatum, sed subsultans reperi in Buxo viridi, *punctis nigris conspersum*, *cui oculi* utrinque ad *capitis scutum* pallidi erant, *rostellum oblongum*, & *antennæ articulatæ*, ut in præcedente.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Perla Ribesiorum.

P*Erlam* exiguam in Ribibus notavi obsoleti coloris, grisei, admirandæ texturæ: nam *Caput* habebat *triangulare*, cinereum, cujus basin, seu partem præcipuam anteriùs constituunt duo *oculi Smaragdini speculares* protuberantes, intra quos recta *duo cornua surgunt*, *duodecim verticillis hispidulis mobilia*. *Os hinc* ex oblonga *papilla apice* donata prætenui egreditur: juxta id utrinque duæ *proboscides*

scides, tribus geniculis oblongis articulatæ, & velut in *araneis ad Osculum complicatæ*, hispidulæ surgunt, intra proboscides has *maxilla forcipata* & *labium* inferius pilosum *papillam* oblongam & cavam aptè claudit, usque ad apicem prætenuem.

Thorax gibbosus & tuberosus est cinereus: anteriore ejus parte *sex pedes, quatuor articulis,* & hamo *duplici* oriuntur. Posteriore *alæ erectæ* duæ *sex costis* cartilagineis extensæ, in fine plicatiles oriuntur. Ad *Dorsi extremum* utrinque *appendices geminæ grisei* coloris eriguntnr, *globulum in extima sui parte sustinentes*: *Alvus decem* annulis variegatis albis & obsoletis sulcatur: *ex ano duplicatus apex* castanei coloris emittitur, apprimè ad invicem complicabilis: *Ova nigra, cortice duro splendido* inducta secernuntur.

Masculus particulam in ani extremo habet mobilem, duplici folio spinoso, & denticulato fine instar vulvæ præditam: quâ *penicellum* seu apicem fœmellæ comprehendit.

Ex alvo masculi educitur *filum spadiceum*, instar prætenuis vermiculi.

OBSERVATIO XXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Aranea vulgaris, vide Hoockium in Micrographia Observ. 47.

PRæter ea notavi, *quatuor oculos* in quadrangulo positos nigros rotundos, araneam in fronte gerere. *Osculum latum chelis* in *superiore maxilla* dentatis, in fine *hamo adunco* simplici tenuissimo donatis instructum est, cui accedunt *forcipes maxillæ inferioris* Cancrorum instar denticulatæ.

Antennæ binæ tribus articulis geniculatæ, & hamatæ, spinosæ versicolores, *manuum locô* sub ore exeunt.

Sex pedes diversimodè punctati, *gemino hamo* instructi,

ſpinoſi, è *femore*, *tibia* & *extremo* pede conſtantes, juxta ſe invicem è pectore producuntur. E filo pectoris *alvus craſſula* gibboſa punctata procedit, ovulis & muco imprægnata: ex *ano filum* ducitur.

OBSERVATIO XXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Bombyx. Vide Malpighium: quæ ego cum amiciſſimo Wagnero noſtro notárim, paucis referam.

C*Aput ejus* ſubrotundum eſt, punctatum, piloſum. *Oculorum* locô quatuor utrinque nodulos, juxta ſe invicem poſitos, gagatis inſtar nigerrimos gerit, *quintus autem oculus* ad *ſcutum naſale*, in angulo *antennarum* reconditus eſt.

Ad oculum primum producitur utrinque *antenna è vaginula* albicante prominens, ſpadicea, in extremitate piloſa, *duobus nodulis* albicantibus articulata, quibus intro vaginula ad objecti improportionati præſentiam recondi poteſt.

Scutum Naſale in triangulum capitis anteriùs deſinens, quod transverſam ſquamam poſſidet, viſitur. In fine hujus trianguli *maculæ quatuor obſcuriores* notantur. Sub ſcuto naſali *chelæ denticulatæ latiores*, apicibus ſex nigricantibus complicantur; ſub his *Myſtax menti locô* prodit, minimus, ibidem *vaginulis recondi aptus*. Ex oris *proprio tubulo*, à gula diverſo, ducitur *Sericum*.

Sub mento *appendix inſtar barbæ* hirſuta conſpicitur: à lateribus hujus appendicis utrinque aliæ *antennulæ nigricantes* minimæ, prodeunt. *Collum flaveſcente* margine incipit, atque ex annulo primo conſtruitur, à poſteriori loco lineâ rectâ, ad latera verò maculis binis nigricantibus veſtitur: *piloſum eſt*, juxtaque *par primum pedum* foramen circulo *nigro ſplen-*

ſplendente cinctum utrinque repræſentat. Poſt Collum *Thorax gibboſus*, rugoſusque cernitur, nigris punctis, brevioribusque pilis conſpicuus maculæ binæ obſoleti coloris thoracem terminantur.

Anteriùs in collo & thorace *tria pedum paria flaveſcentia* geniculata, è baſi denſiore in apicem *ſimplici hamo* præditam terminantur. *Hamus acutiſſimus eſt*, coloris ſpadicei, incurvatus. Cæterùm *pedes piloſi ſunt*, horumque articuli *nigris fimbriis* diſtinguuntur. Tota corporis *longitudo* novem annulis ſulcatur, ſe invicem aptè ingredientibus. In fine annulorum *foramina* nigro margine cincta reperiuntur, *ſpiritalia* dicta. In *Dorſo annuli tertii* duo ſigna literæ *C.* ſeu ſemilunaria flaveſcentia reperiuntur. In *ſexto annulo ſigna ſubcærulea* minora literam *C* referentia adſunt. Ad annulum *nonum* in dorſo ſurgit *caudata appendix* perſpicua, hirſuta, è virore flaveſcens.

Priores pedes, cùm terminentur intra foramen ſpiritale ſecundum, reliquos poſt ſe relinquunt circa foramen quartum eductos, craſſos, ſpinoſos, pilis albis conſpicuos, & inſtar φιλανθρώπου *herbæ ſpinis in corona conſitis* & ad adhærendum aptiſſimis munitos, terminanturque ad foramen ſpiritale antepenultimum.

In fine totius corporis itidem latiſſimi omnium *pedes duo*, quibus corpore erecta ſtare poteſt hæc Eruca, conſpiciuntur. Intra pedes hos anteriùs *Clunes hirſutiores* cum *ani hiatu* notantur.

A *Gula ad anum* usque per omnia *inteſtina* reperta ſunt foliola mori, ſenſim magis digeſta, *humore tenaciſſimo* mixta; *forma excrementorum oblonga eſt*, ſulcata nodoſa, & conglobata inſtar fructûs mori, ſubviridis. Utrinque ad collum interiùs *Lymphatica* ſparguntur, è quibus ducitur *glutinoſa lympha*, ſucceſſivè in ſericum abiens. Lympha hæc per *fiſtula inteſtinalis* ſuperficiem defertur, *ductibus propriis* incluſa, qui in *plures canaliculos* inſignes *ad regionem* ſtomachi diſpeſcuntur,

tur, quô in loco undique numeroſiſſima *vaſa ſpiritalia*, nivea, aëre plena, cernuntur: tam *facilè* autem hæc *lympha* in ſtomacho *coagulatur*, ut derepentè ab aëre frigidiuſculo incraſſetur: *Foraminibus* hiſçe ſpiritalibus *utrinque valvula præpoſita* eſt, ut aër ſemel ingreſſus, humorem in lymphaticis coagulet, nec egredi poſſit; hujusmodi foramina notantur *in Lampetra* minima piſce, qui ſugendo ſeſe ſuſtentat.

Quàm leviſſimè vulneratâ cute *liquor flavus*, aquoſus valdè, & copioſus ſecernebatur, qui dum adhuc intrà canaliculos ſuos latitabat, ſtagnatione conſiſtentiam, coloremque acquiſivit talem, qui in longum *ductus*, *fila ſericea*, propè oſculum flava, ad anum verò albicantia, exhibuit.

Utrinque juxta inteſtinorum ductum rectum, ſimplicemque complicata duo *vaſcula aurea*, transparentia, admodum glutinoſa in longitudinem totius animalis deducta, lumbricorum inſtar conſpeximus, quorum altera extremitas *juxta Oeſophagum* implantatur, altera verò in *apice dorſo incumbente* terminatur.

Notavimus itidem è ſpiritalibus foraminibus non aliter, atque ab inteſtinis humanis ad Meſenterium derivari *vaſcula ad ductum inteſtinalem* Bombycis, aëre *plena*, *trifidâ ramorum ſerie*, ut ſemper ramuſculus ſpiraculi ſuperioris, ſurculos ad ſpiraculum inferius demittat, & inſimul annulos ſuffulciat: Vaſcula *hæc ſpiritalia* coloris ſunt obſcurioris, quæ verò nivei coloris ſunt, hæc per *inteſtinalem fiſtulam*, ut & ſacculos *ſericeos* quam copioſiſſimè diſperguntur, adeò ut exiſtimem (ſalvâ aliorum opinione) hunc in modum Serici generationem, Naturâ monſtrante viam, fieri.

Succus Mori foliorum lentus in Bombycis ſtomacho digeſtus, ex inteſtinis per vaſcula albicantia ſub chyli forma quaquaverſum diſpeſcitur: accedente per ſpiracula aëre vitalitatem acquirit, ut bombyx aliquanto tempore exinde nutriatur; cùm verò magnitudinem acquiſivit juſtam, mutatis variis exuviis veſci deſinit, quô tempore chylus lympham quandam aureo colore

fulgentem

fulgentem in adjacentia utrinque vascula vermiformia deponit, quæ alteratur & admodum glutinosa redditur, turgens vomitu quasi sparso glutine vel parietibus adhæret, in fila prælonga deducitur per dies aliquot, usquedum nempe collecta hæc lympha pallida superabundans evacuata fuerit: vel sibi relicti bombyces nidos seu domunculos è serico efformant, more aliarum Erucarum, ibiq; in Aurelias vertuntur, mirè infantis effigie complicatas quiescentes, donec domunculo ab adversa parte humectato, atque præmorso egrediatur Papilio albus hirsutissimus, innumeris ovis scatens, & post congressum eadem parietibus aut domunculo aspergens.

OBSERVATIO XXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Milvus, cum amicissimo Wagnero nostro examinatus.

MIlvi figura exterior æmulatur *Falconem* in Clave descriptum. Hic *jam suffocatus*, *sibi* relictus, spiritû ori inflatô, ad *semetipsum rediit*.

Venter infimus pinguedine fartus erat.

Hepatis duplicaturam s. binos lobos distinguebat sub *diaphragmate mediastinum*, s. paries membranaceus interstitius à *scuto pectorali* & *pleura* productus.

Vesicula bilaria, bile porraceâ plena, circiter ulnæ quadrante *cholidochum ductum* comitabatur *duplici egressu* in intestinum.

Ad ventriculi *latus dextrum glandula subnigricans* reperta est, pinguedine stipata, cui particula *Pancreatis* adhæsit.

In initio *intestini recti* duæ *appendices vermiformes* notabantur, admodùm exiguæ; quæ locô appendicum cœcarum insignium adsunt.

Sesqui-

Sesquiulnam æquabat longitudo inteſtinorum: Hæc fibris à frigore contractis admodùm *dura* evaſerunt.

Ventriculus Pyriformis erat, cujus membranâ primâ demptâ, quæ carnoſior eſt, *plexus aderat locô Oeſophagi glandulosus*, integrum Oeſophagum ambiens: glandulæ hæ inſtar *ovulorum carneorum exactiſſimè* configuratorum, & perſpicuorum erant.

Renes in Lumbis profundiùs latitabant.

Lienem nullum obſervavi, niſi *glandulam* in dextro ventriculi latere poſitam, pro ipſo accipere velis.

E renibus vaſa *candicantia quædam*, ſ. nervi ad ani extremitatem veniunt: itidem *vaſa ſanguifera*: ut & ureteres *in podicem* abeunt.

Renes ſuccenturiati oblongi, utrinque renibus adſtiterunt.

Diaphragmatis locô membrana tenuiſſima eſt, *Cor* involvens.

Sub tali Diaphragmate *Pulmones latitârunt* floridi, cavernoſi, ſpatiola coſtarum ſubintrantes.

Cor oblongum eſt, binis ventriculis, totidemq́ue auriculis, & artificioſiſſimè *valvulis XII inſtructum.* Sub ſemilunaribus valvulis tranſitus eſt, *in Cordis coronarias*, hinc ipſam Aortam.

Inflato aëre in aſperam arteriam propè pulmones diſſectam, exactè perceptus *eſt ſonus*, quem avis hæc viva edebat.

Muſculi pectorales craſſiſſimi *alas fortiter* movebant: *Inſignes item tendines ſuralium* muſculorum reperiebantur.

Detractâ pelle *capitis*, *Organa auditûs pulchrè* apparebant, videlicet *tympanum* cum tranſparentibus *per illud oſſiculis.*

Oculi prægrandes intra orbitam membraneam ſpectabiles continebantur, qui *inſtar cornu duram Corneam* tenebant, *humoremq́ cryſtallinum* mirè protuberantem.

In *Cerebro* præter *protuberantias* varias notavimus *inſignem*

gnem

gnem Glandulam pinealem, in ejus meditullio repoſitam, à cujus parte anteriore & poſteriore *quatuor radices medullares in glandulæ ſubſtantiam abſumptas, cum*, & *absque* Microſcopio conſpeximus. *Radices hæ medullares è pluribus filamentis nerveis in unum funiculum congregatis conflatæ ſunt; anteriores* quidem è protuberantiis anterioribus, *poſteriores* autem radices, è protuberantiis poſterioribus ſuos nervulos acceperunt, ut certò certiùs ſit *Glandulam, hanc nervis omnibus in compendio junctis ſuffulciri, in eaq́ ſpiritum puriſſimum, ſubtiliſſimum maximè mobilem, & ſerenum reſidere, qui in homine mentis diſtantis Imperium fideliter exequatur.* Neque me deceperunt, *uti nonnulli in publicis ſuis ſcriptis putârunt*, vel *pars medulloſa*, ſuis candidis *ſtriis transverſis*, utpote quam ſeorſim ſub *natibus* conſpeximus, vel aliud quiddam, quod ductum nervorum non immediatè conſequatur: nulla eſt abſurditas, dicere: *Animam ſuis præcipuis operationibus in Cerebro, & imprimis in ejus centro reſidere*, ututab Anatomicis nominetur: poſitô etiam Capillos quandoque inibi reperiri, hoc tamen certum eſt, organo tali læſo, lædi in homine rationem, imò teſtantur Obſervationes Chirurgicæ & anatomicæ, Cerebrum lædi poſſe absque morte, ſed Glandulam pinealem vel tantillum læſam *derepentè & uno quaſi ictu hominem trucidare*: Imò experimentum in Canibus inſtitui poteſt viventibus, ſtylo ad hanc particulam traducto, quod non uno ſaltem experimento *Celeberrimus ille Chirurgus & Anatomicus Artheaud Lauſanenſis* diſcipulos ſuos edocuit. Impeditur quidem in operationibus ſuis anima, malè conſtitutâ glandulâ: ſed revera principale hoc ejusdem ſolium eſſe, *dum erecta hinc inde* ad cerebri ſyſtolen atque diaſtolen motilatur, atque libera degit, evincitur: pluribus autem me explicui in Epiſtola quadam (cujus reſponſa deſidero) ad *Excellentiſſimum Helvetiorum Apollinem Dominum & Patronum meum colendiſſimum data*, qui publicè ſententiam meam corrigere ſuſtinuit. Reliqua in *Milvo* notata cum *Falcone* conveniunt.

OBSERVATIO XXX.
D. JOH. de MURALTO.
De
Gryllo-talpa.

PRÆcedentibus Ephemeridibus Observ. LXII. Gryllo-talpæ descriptionem exhibui, atque de Ventriculis hujus animalculi disserui, horum nempe structuram eandem esse cum structura Ventriculorum Grylli vulgaris, quam Observ. LVIII. ibidem proposui. Interea temporis nunquam otiosus amicus meus, *Pythagoras, pag. 8. Merycologiæ suæ* sub prælo sudantis, errorem nihilominùs, vel oblivionem in me notavit, cùm de duobus saltem ventriculis Gryllo-talpæ, nullâ mentione appendicum factâ, scripserim. At, referri possunt ad intestina cœca, sicuti in Avibus quibusdam, & quadrupedibus contingit, quorum coctio non perficitur antequam ad duplex cœcum perveniat. Referri quidem ad ventriculos possunt, eò quòd multum iis intercedat analogiæ & affinitatis: lateraliter quoque ventriculo nodoso & sulcato tam aptè adhæreant appendices & beneficio vasculorum aëreorum s. trachearum cum eodem ita devinciantur, ut nisi disrumpantur hæc vascula spiritalia, primo intuitu, pro uno & eodem ventriculo repures: Ruminantia porrò quatuor ventriculos possideant, ut plurimùm. Porrò, sub appendicibus his fistula intestinalis aliquo-usque rectà deorsum pergit ad Coli valvulam insignem, quæ ab ano liquorem vel flatum nullo modo, ab œsophago verò per ventriculos omnes admissum, quàm facillimè usque ad recti finem transmittit, circa quem finem glandulæ duæ pellucidæ & albicantes, sive testes notantur: Ventriculorum schema depictum addidi in Tab. 1. 2. & 3.

Fig. XI.

TAB. I.

Fig. 12. f. 61.
tab. 1.
a a
b b
c c
d d
e

Fig. 12. f. 61.
a a
tab. 2.
b b

Fig. 11. f. 59.
a tab. 1.
b
c
d
e
f
g
h

Fig. 11. tab. 2. f. 59.
a
b

Fig. 11. tab. 3. f. 59.

Dec. II

TAB. I.

Exterior facies.

a. Gula.
b. Ingluvies ſive primus ventriculus.
c. Spatium inter nodulum & ingluviem.
d. Nodulus ſulcatus tracheis perſperſus ſive ventriculus alter.
e. Appendices duæ, ſive Ventriculus tertius & quartus.
f. Inteſtinum tenue.
g. Valvula coli.
h. Inteſtinum craſſum & latius.

TAB. II.

Interior facies ſecundi ventriculi Gryllo-talpæ.

a. Corona ſupernè nodulum jungens.
b. Corona inferiùs nodulum cingens.
cccccc. Bracteolæ ſex dentatis papillis armatæ.
dddd. Concurſus bracteolarum.
e. Finis ſeu tranſitus à nodulo ad Appendices.

TAB. III.

aa. Cornua.
bbb. Caput acuminatum & barbatum cum papillis albicantibus.
cc. Brachia geniculata, ſerrata.
d. Scutum teſtaceum nigricans.
ee. Pedes anteriores.
ff. Expanſæ antennæ.
gg. Alæ plicabiles.
hh. Pedes poſteriores oblongi.
ii. Ani fibrillæ piloſæ.
k. Anus.

OBSERVATIO XXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Ardeæ ſtellaris, die XIX. Novembris cum Cl. D. Theodorico Zwickio, examinata. Lohrrind / oder Maßwenhe.

EJus longitudo à roſtro extremo usque ad ungues quinque ſpithamarum eſt; Collum binas, Pectus & Abdomen unicam, ſex verò Alæ extenſæ adimplent: Roſtrum octavam ulnæ noſtratis partem tenet, apice duriore peracuta, utrinque dentata, vireſcit infrà, supernè nigreſcit. Verticis plumæ è nigro in ſpadiceum abeunt colorem. Collum plumis oblongis, ſtellatis, transverſisque maculis inſignitis conſtat, reliquus plumarum color ad Ruſticulam (Riedſchnepff) accedit. Pedes ſunt inſtar Roſtri obſcurè virentes, digitis utrinque quatuor, unguibusque armati. Oculi membranâ nictatoriâ cincti, circulo aureo donati ſunt. Lingua cartilaginea eſt, bifida circa baſin, & dentata, oſſi hyoidæo ſtabilita: Cornua oſſis hyoidæi ſunt duobus articulis mobilia. Caput bronchii in fine ſerratum eſt, hiatus autem anteriùs binis cartilaginibus, lateraliter carnoſis muſculis mobilibus, & oſſeo in dorſo apice cinctis, vel clauditur, vel aperitur, prout vocis modulatio id requirit. Ipſa autem Trachea contiguis annulis cartilagineis usque ad pulmones nectitur: de quibus Tab. 1. & 2. conſpici poſſunt. Muſculi pectorales ſunt craſſiſſimi, coſtis adplantati, ſub iis intercoſtales cum triangulari conſpiciuntur. Os ſterni arcuatim protuberat usque ad claviculam, quæ prætenui, ſed duriore membranâ cingitur, ut pectus à collo diſtinguatur.

Cor ſuſpenditur Pericardio, à ſterno, quod Mediaſtino ſuccingitur in Pleuram abeunte. Cor coniforme eſt, binis ventriculis conſtans, quorum ſiniſter craſſiſſimus eſt, ut vi ejiciatur

tur in corpus universum sanguis arteriosus : dexter verò tenuis, ad solam sanguinis venosi receptionem. Pulmones à clavicula usque ad testes costis intertexti conduntur, spongiosi & porosi vasis sanguineis persperſi. Sex utrinque costæ sunt cum sterno contiguæ. Vena cava à cordis dextra auricula per Pulmones descendit suprà renes in pelvi reconditos, ad quorum confinia juxta cor observantur duo testiculi, albescentes, fibrosi & oblongi, ductus suos ad anum transmittentes: Hepar, velut etiam humanum, in duos lobos divisum est. Vesicula autem bilaria pyriformis è divisura hepatis prodit. Oesophagus amplissimus est, ut majorem piscem nullo molimine deglutiat. Stomachus internè crustâ glandulosâ, villosâque munitur. Pylorus valvulâ præcluditur, & admodùm arctus est. Intestina tres ulnas longa sunt, fibris circularibus densata, viscosiore bile plena, flexibusque glandulosis hinc inde conspicua. Intestinum cœcum simplici valvulâ admodùm parvulâ præditum est.

Fig. XII.

TAB. I.

Trachea ardea stellaris.

a. Lingua in basi bifida.
bb. Os hyoides.
cc. Rima cartilaginis arythenoideæ.
dd. Corona dentata annulis cartilagineis imposita.
e. Aspera arteria.

TAB. II.

aa. Asperæ arteriæ pars ad pulmones tendens.
bb. Divisura bronchiorum.
cc. Membranea & plicabilis pars bronchiorum.

OBSERVATIO XXXII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Epileptica pariens.

PUerpera primipara ſub ipſum partus tempus excruciabatur paroxyſmo gravi epileptico. Obſtetrix imperterrita fœtum partui vicinum ſentiens, paroxyſmo neglecto ſtrenuè munia ſua exequitur, feliciterque fœtum extrahit: quo facto, ſtatim ſubſequitur paroxyſmi intermiſſio, lochiorum debita excluſio, firmaque per Deum valetudo, nec hucusque ullum hujus mali ſignum in trium jam liberorum matre apparuit.

SCHOLIUM.

SIngulare eſt in hoc Caſu, epilepſiam à partu originem pariter & medelam inveniſſe. Author ſanè Libri de natura pueri, Hippocrates quibusdam creditus, in partu maximè laborare prodidit, quæ primos partus experiuntur, eò quòd doloribus non adſueverint; quorum etiam dolorum tum ſævitia, tum nimiùs metus primiparam hanc dubio procul in epilepticum iſtum inſultum conjecerat; qualem quoque perpeſſa fuit femina, cujus Dec. I. Ephem. harum Ann. II. Obſerv. 67. mentionem facit. Uti verò ad partum naturaliter feliciterque abſolvendum, non parturientis tantùm matris, ſed fœtûs quoque parturiendi conatus requiruntur: ita præſenti in caſu nixus, quem moliri puerperam gravis illa morbi invaſio prohibuerat, ab hoc ipſo motu convulſivo peractus fuit, totius nempe corporis motu & agitatione uterum unà commovente, fœtumque inhærentem & exire paratum excutiente, non ſecus ac à Vomitoriorum etiam operatione, corpus concutiente, partum promoveri nonnulli obſervarunt, atque ſupervenientem difficulter parturienti ſternutationem (quæ ipſa *Ebn-Sina lib. 3. fen. 1. tr. 5. cap 8.* quaſi motus levis epilepticus eſſe videtur, uti viciſſim epilepſia quaſi ſternutatio

sternutatio multa & fortis,) salutarem esse, cum *Hippocrate 5. Aphor. 35. Celsus lib. 2. cap. 8.* experientiâ non contradicente, adnotavit. Cæterùm huic simile omnino exemplum *praeced. Ann. III. observat, 212.* ut & *Nicol. Tulpius lib. 1. obs. cap. 10.* suppeditant.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Vesiculæ serosæ in fœtu.

EMbryonem hydropicum introducit, Observatio 42. Ann. I. Ephemeridum, cui hoc assuo. Imprægnata exquisitissimo desiderio Vinum, quod hic loci non infrequens, expetebat, indiesque ad ebrietatem fermè sese implebat gestationis tempore. Quid fit? embryone feliciter in lucis auras extracto, totum corpusculum vesiculis copiosis serosâ lymphâ refertis, notatum adspicientium alliciebat oculos, matrique delictum exprobrabat tacitè, non diu superstes.

OBSERVATIO XXXIV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor sanguineus.

CIvis Grünbergensis, rusticanæ prosapiæ, statæ ætatis, ita ob errores diætæ corpus sibi reddidit scorbuticum, ut, præter Cachexiam, in hoc unico omnia velut in compendio posses conspicere scorbuti versipellis symptomata. Hic quoties à motu sudat, sanguineo sudore sub alis indusia maculat, qui liquor rubicundus tam tenaciter linteis inhæret, ut difficulter cedat lotricis manibus.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

SAnguis ſcorbuticorum cùm ſero multo diluatur, ſudoribus eapropter admodum eos obnoxios eſſe conſtat; illud verò ſerum uti acri ſale turgere, ſymptomata morbo illi familiaria ſatis oſtendunt: ita ſanguini etiam majorem juſto fluiditatem, fibrarum ejus compagem laxando, conciliat; unde & idem per arteriolas minimas ad glandulas miliares ſubcutaneas delatus, facilè unà cum ſero iſto per tubulos excretorios exitum inveniet, inprimis à motu corporis concitatior ſi factus fuerit. Talem etiam ſudorem ſanguineum in puella ſcorbuto laborante vidit Excellent. D. Langellottus, teſte Dec. I. Ann. VI. Obſerv. 10. Ephem. harum, & in femina noſter D. Wedelius, pag. 188. Phyſiolog. med. Quamvis autem ſanguinem ipſum ſic poſſe excerni, nullum ſit dubium, tot in ſanis etiam corporibus obſervatis cruoris exſudantis exemplis id teſtantibus, ſeroſam tamen corruptum humorem mentiri ſimilem fluxum quandoque poſſe, admodum eſt veriſimile, ſero nempe, eodem Wedelio notante, humorum omnium vehiculo exſiſtente, eorumque ſalium & ſulphurum tincturam imbibente, ſæpe ideo hanc ipſam ob cauſam rubicundo ſub colore per veſicam in ſcorbuticis effluente, &, quod *Salmuth. cent. 2. obſ. 28. Thom. Bartholinus cent. 4. hiſt. 62. & Sachſius noſter Ampelogr. pag. 395.* ſe obſervâſſe, fidem faciunt, epoti vini rubri generoſi particulas per ſudorem educente.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXXV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Hæmorrhagiæ in carpo cura.

NObili Marchico non levioris ſortis vulnus ab adverſario infligitur in carpo, tamque altè gladius penetrat, ut plura ſcinderet vaſa ſanguiflua, quod declarabat hæmorrhagia contumax. Generoſiſſima remedia

dia sanguinem sistentia in cassum adhibebantur, ægrique interitus ante fores erat; ut ultimum, adhibetur cauterium, sed nil proficitur. Ad prognostico relictum ægrum, mortique vicinum accedit vetula, visne consilium inquiens? annuit ille, adplicat hæc vulneri fomitem (**den Zunder aus dem Feuergezeug**) inque illum jam impositum flammas excutit, leviculis & superstitiosis verbis maritatas. Dictum factum, sanguis instar Circes baculo tactus subsistit, & sauciatus adhibitâ Chirurgi manu integrè convaluit.

SCHOLIUM.

MEdelam hanc superstitionis nonnihil, ob verba superaddita, alere, quamvis fateri necesse sit, quò minùs tamen naturaliter successisse eam dicamus, nihil obstat: Fomes etenim ille, ex linteis, uti suspicor, ambustione paratus, flamma in eo excitata, terrorque ab ea conceptus, omne curationis punctum videntur absolvere. Lintea quippe ex lino præparato contexta, ustulatione in nigricans illud, leve, & facilè in pollinem ferè impalpabilem concidens, simulque sale & oleo, anodyno ac traumautico, prægnans corpus abeunt; quod ideo exsiccandi ac hiatus obturandi, leniterque insuper, ob sal conjunctum, adurendi ac crustam inducendi vi, ab actuali dein concepto igne adauctâ, instruitur, sicque fluenti sanguini obicem ponere potis est; quem effectum præstare eò magis valuit, cùm sanguinem irruentem terror & metus ab improvisò excusso igne conceptus, atque insolito arcanorum verborum ritu adauctus cohibuerit. Sic in venæsectione meticulosis sanguinem non effluere quandoque observamus, adustionem ferrò candenti factam à Celso aliisque commendari, cinerem bombacis, quercus &c. hæmorrhagiis opponi, & lanugines etiam vegetabiles iisdem mederi novimus.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Vaſa fictilia effoſſa.

ILluſtriſſimo Curioſorum Collegio jamdudum deſtinaram hanc Obſervationem, ſed hærebam dubius, utrùm ea materiæ eſſet dignitas nec ne, quæ publicæ luci exponeretur. Verùm cum jam habeam præeuntem Nobil. D. D. Hagendornium, Amicum colendiſſ. Obſervatione 137. Anni tertii Ephemeridum, ut & Analecta anno 4. & 5. annexa, ideo hîc ſiſto. In finibus Neonetkovienſibus, uno milliari à Grunberga, varii conſpiciuntur colles, in quorum meditullio numero plura latuerunt vaſa fictilia, diverſæ magnitudinis, variæ formæ. Matruelis meus Dominus Reiche, lapides ad cellam ædificandam quærebat hinc inde, & fortè fortuna hos dislocabat aggeres, & hæcce vaſa offendebat. Rem ut ipſe viderem, adſtiti, manum admovi, & vaſa, erui. Inerant in medietate monticulorum horum plurima vaſa, primùm mercenariorum runcinis contuſa, dein ob raritatem lenius tractata, & variis Amicis transmiſſa. Quamprimum extrahebantur, humida aliquantulum mollia & fermè friabilia erant, ſed ab aëre ambiente ſtatim evadebant duriora. Sepoſita & remota arena, inveniebamus ſaxa grandiora, ordine circulari veluti poſita & in medio ollam capacem, quæ erat referta oſſibus comminutis & friabilibus; qualia autem fuerint, diligentiſſima & curioſiſſima non poterat explicare examinatio. Olla oſſibus repleta erat tecta operculo: magnitudine etiam & capacitate diſcrepabant vaſa, quædam erant vacua, ſed pleraque oſſibus erant repleta, aut cinerem cum arena continebant. Studiò hæc ita fuiſſe diſpoſita conjectu facilè, inquiſivi diligentiſſimè in vicinis locis, & quantum reſcire potui à decrepitis ruſticis, putabant, & quod audierint, affirmabant, ante ſeculum & quod excurrit hîc loci fuiſſe habitacu-

lum prædonum; quousque autem huic relationi fidendum, non determino, interim de veritate dubito. Adeat cui placet Anni quinti Ephemeridum appendicem, ac quæ sit ingeniosissimi sic dicti Balduini sententia de hisce fictilibus, examinet, & an ejus Urnis Gentilium Germanorum hæcce vasa nostra queant assimilari, judicet; ego nuda relatione hac vice sum contentus.

OBSERVATIO XXXVII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Vulnera pulmonum non lethalia.

ANNI *tertii Ephemeridum Observatio 189.* demonstrat, vulnera pectoris cum læsione pulmonum non semper esse lethalia. Vulnus pulmonum curatum consignavit etiam *Horstius Observ. Medic. lib. 3. Observ. XI.* Mihi hoc suppetit in tali casu, quod hic do. Locumtenens, nomine Kühlemorgen/ in Regis Sueciæ Exercitu contra Polonos militans transfigitur à Tartarorum sagittâ circa quintam & sextam costam superiorem, cuspide in pectore manente. Curabatur, & adhuc vivit per viginti aliquot annos sanus & incolumis, geminaque vice præterito bello Gallico-Batavico Electoris Brandeburgici castra secutus. Est vir longioris staturæ, ast exsiccatus, lenique tussi semper molestatur. Curæ meæ subfuit febricitans, alio tempore plus quam consuetum, tussiens, sed feliciter Dei gratia bis restitutus.

Quando sagittæ mucro se movet, & ob gravitatem ima petit, sentit obscurum dolorem & sanguinis fluxum copiosissimum per os. Ante aliquot annos tres Medici consuluerunt, mediante sectione per Chirurgi manum, extrahere cuspidem: annuit noster & strenuè operationem sustinuit, ast in cassum, quia locum cuspidis non invenerunt. Vivit jam in Poloniâ ad actiones vegetus, annorum præter propter sexaginta.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ossa humana prosunt in Dysenteria.

ANNO 1679. Dysenteria epidemia grassabatur in nostra civitate Grunbergâ mensibus Junio, Julio, Augusto, eratque præprimis infesta teneriori ætati, certisque plateis, nec extra civitatem se diffundebat, siquidem omnes pagi in viciniâ siti ne unicum quidem alebant dysentericum. Remedia à Practicis recommendata adhibebantur plurima, sed absque euphoria. Discurrebat de remediis expertissimis mecum Capitaneus Moscoviensis, qui per plures annos in Magni hujus Imperatoris Exercitu militaverat: hic referebat, quod hicce morbus aliquando tertiam Exercitus Moscovitici partem exhausisset, tandem loco specifici fuisse adhibitum pulverem ossium hominis violentâ morte enecti, & quotquot hunc gustarint pulverem, evasisse omnes. Feci periculum, & quia ante portam in rota erat corpus, quod aliquot annos sub dio jacuerat, ideo procurabam ossa brachii, jubebam ut pulverisarentur, dabam nudum huncce pulverem, etiam aliis mistum, & fateor, omnes qui usurparunt hunc pulverem, fuisse sanatos. Occultavi autem summè, ne quis rescisceret, unde medicamentum venisset, aliàs nausea absteruisset omnes ab ejus usu.

SCHOLIUM.

Ossa humana insignes edere effectus in exsiccandis, absumendis & exstirpandis vitiosis in corpore humoribus pituitosis, jam observavit *Dan. Beckerus Med. microsm. lib. 2. c. 6.* salina cùm sint corpora, salinam etiam exsiccandi & absumendi obtinere facultatem arbitratus; exsiccandi, discutiendi, adstringendi, & fluxus quoscunque, ac in specie dysentericos sistendi vim pariter iis tribuit *Joh. Schröderus Pharma-*

cop.

cop. lib. 5. class. 1. cap. 23. Unde medicamentis contra dysenteriam proficuis eadem à quibusdam fuisse admixta novimus. E contra ossà humana hominibus devoranda exhibere, abominandum ac impium censet *Henr. Smetius lib. 2 Miscell. med. cap. 52.* *Et Phil. Höchstetterus dec. 5. obs. med. cas. 9. abjiciunt,* scribit, *ossa anthropophagi, nec bestiæ comminuunt: qualis igitur impudentia nos cogit, ut in catarrhis, in podagra, in dysenteria, aut omni dolorifico fluxu alvi, humana ossa combusta exhibeamus?* Mihi, ut alia, quæ moneri possent, taceam, si non nisi ossibus dictis morbos illos abigi daretur, & alia brutorum ossà non suppeterent, durior æquo hæc videretur censura; cùm tamen eundem effectum ab equinis, bubulis, aliisve ossibus impetrare liceat, cervinum etiam facilè parabile cornu, experientiâ teste, eâdem virtute polleat, ad evitandam omnem crudelitatis aut læsæ humanitatis notam, lubentiùs iisdem abstinerem; salvo interim cuilibet de hisce relicto judicio.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIX.
D. SAMUELIS LEDELII.
Grillus in aure mortem inducit.

EXcellentissimus Cnöffelius Observatione 50. Anni 4. & 5. Ephemeridum mentionem facit rustici, cui grillus in aurem irrepserat, quem feliciter restituit. Pastoris uxori in Comitatu Sorano grillus etiam irrepserat in aurem, adhibuerat plura medicamenta, omnia tamen frustrà, tandem doloribus immanissimis superata, obiit. Putavit grillum huncce exclusisse fœtus juniores & hos tantas in capite creare molestias & excitare turbas, ut veluti furibunda existeret dum clamore sese moverent in calvaria. Curationi præfuit Comitum à Promnitz Archiater Nobilis à Rustel, Amicus dum viveret amicissimus.

OBSERVATIO XL.
D. SAMUELIS LEDELII
Lapsus ex alto indemnis.

IN Ducatus Saganensis pago Mähmis reparabatur hoc Anno templum cum turri: faber lignarius operi intentus nimiùm, fallitur pede & prolabitur de turri in tectum templi, ibique aliquantulum commoratur & dein ulterius in terram cadit, sed absque ulla notabili læsione; nisi quòd ob vehementiorem concussionem sanguinem evomuit. Infelicioris exitûs sunt sequentia. Soræ famulus Superintendentis ante aliquot annos nuces avellanas in horto domui vicino cogebatur quærere, dumque in harum collectione laboriosus est, prolabitur statim exanimis, altitudo erat vix 5. aut 6. ulnarum. Idem fatum habebat in nostro pago Lettnig Cerevisiæ coctor hoc Anno 1679. qui sturnos quærebat in arbore grandi & alta, cumque pedes minus firmiter posuisset, prolabitur etiam exanimis cum contusione totius corporis, & quia erat quadratus, plures ramos, & grandiores, cadendo fregit.

SCHOLIUM.

REvocat hoc in memoriam Casum notabilem, qui Anno 1673. 10. Martii hîc Augustæ Vindelicorum contigit, dum melancholica quædam, textoris & vespillonis uxor, desperatâ mentis perturbatione agitata, superiori ex ædium suarum parte, mœniis Civitatis imminente, præcipitem se in fossam subjectam, aquâ destitutam, dederat, ex altissimo illo præcipitio, quadraginta ferè orgyjarum altitudine, vix salva evasura, nisi venti aërem tum permeantis beneficio, ab impetuosiori in terram prostratione fuisset præservata; ille enim togam, quâ induta erat, inflans, alas quasi addidit, ut minori cùm impetu, & quidem tum, ob glaciem hybernam à mitiori flante aura liquefactam, molliusculam deponeretur,

tur, præter levem capitis & brachii intumescentiam ac dolorem, nec non aliqualem pectoris angustiam, Parentis mei vener. operâ, venæsectione inprimis & discutientibus ac resolventibus internis & externis brevi sanatam, nihil damni passa, imò postea acidularum Uberkingensium potu à melancholico etiam adfectu omnino liberata.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ulcus annosum curatur recisione pedis.

ERysipelas sinistrè tractatum quàm noxia post se trahat symptomata, observata Medicorum abundantissimè declarant. Ulcera plurima inde vidimus insanabilia & ad mortem prolongata, præprimis in illis quibus domi curta supellex. Nam ex erysipelate putredo aut suppuratio, malum, teste Hippocrate sect. 7. aphor. 20. Rusticus statæ ætatis in nostra vicinia idem fatum experiri habebat: cacoëthes à malè curato Erysipelate in tibia relictum per quinquennium illi erat molestum, ulcus erat amplissimum, ut geminus pugnus vix impleret cavitatem: tibia penitus erat excesa, materiaque fœtidissima, & astantibus & ipsi ægroto molesta. Chirurgus pro nosse & posse huic subvenire allaborabat, sed absque ullo fructu, ideoque hoc meum erat consilium:

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Quia juxta Hippocratem sect. 8. Aphor. 6. quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat. Conveniebamus itaq; in domo Chirurgi, comitati deputatis à Senatu, & rem divinâ assistente gratiâ aggredi sustinebamus. Carnem sanam novaculâ primùm circulotenus separabamus usque ad tibiam, (erat

(erat autem sub genu tres digitos transversos locus, quo recisionem instituebamus) dein serrâ consuetâ aliquoties reciprocatâ sanum à morboso disjungebamus, rusticoque medicamentis confortantibus à latere eramus. Res ex voto succedebat, & rusticus pro more tractatus intra spatium trium septimanarum, amissas vires ob nimiam sanguinis profusionem, recuperabat, & adhuc dum hæc scribo, optimè valet, stipemq; ostiatim colligit, substituto ligneo adminiculo.

OBSERVATIO XLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Nausea panis.

OMnium ciborum frequentiùs comestorum nos capit nausea, panis autem vix ac ne vix quidem, in statu naturali. Morbi dum nos angunt, sæpissimè aversamur cibos, quos aliàs in deliciis habuimus, & præprimis hoc observavi in febribus. Laborabat tertianâ intermittente virgo hujus loci, illa ita abominabatur odorem carnis, ut deliquia instarent, quamprimùm olfaceret. Rarum autem hoc est, quod subjungo. Sartor Cachecticus Soræ per triennium ne micam panis gustavit, panemque ita aversabatur, ut etiam mentio hujus illi crearet molestiam: obibat atrophiâ, & vitam taliter qualiter protrahebat placentis croco tinctis (mit gelben Kuchen illic loci consuetis) simplices autem & albidas rejiciebat itidem, croceas unicè desiderans.

SCHOLIUM.

PAne frumentaceo licet per omnem vitam ac continuò vescamur, cur tamen ab eo stomachus nunquam abhorrere soleat, causam à longa consuetudine non immeritò petit Jan. Huartus cap. 15. Scrutin. ingenior. Quamvis stomachum à longo illo usu jam tum in substantiam ejus esse conversum, cum eodem adeo simpliciter adserere non audeam, cùm panem quotidiano usu adsumtum in sui substantiam converti à stomacho

ſtomacho, ſit veriſimilius. Et hæc conſuetudinis vis non unico in panis eſu occurrit, ſed aliis etiam alimentis, ut carnibus &c. competit; modò ventriculus in ſtatu naturali poſitus, nullâ morboſâ adfectione laboret; quo in paſſu panis quoque faſtidio quem capi non eſt impoſſibile; ceu evidens ejus exemplum cum in Dec.I. Ephem. noſtr. Ann. IV. Obſerv. 138. notatum eſt, tum præſens obſervatio ſuppeditat. Cuinam verò cauſæ rarior illa panis nauſea in Ann, II. dd. Ephem. Obſerv. 144. deſcripta, imputari debeat, res difficilioris eſt judicii; nî à materna aliqua imaginatione ea ſpiritibus embryonis, in utero materno adhuc latitantis, facta fuerit impreſſio, explicatu tamen vix poſſibilis, ut in adulto etiam poſtea talis eorum averſatio continuaverit.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XLIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Lactis muliebris abundantia.

MUlieri uterum gerenti, ſi lac copioſum è mammis effluat, fœtum imbecillum indicat, verba ſunt Hippocratis ſect. 5. aphor. 52. Sed ſi poſt partum lac copioſum in mammis invenitur, obſervavi denotare fœcundam naturam, bonamque conſtitutionem. Novi fœminam 30. annorum, optimæ conſtitutionis, quæ quando lactat infantes, tantâ lactis abundantiâ laborat, ut ſpontè fluat per mammas veſtes humectans, cogitur ideo honeſtatis gratiâ lac indies aliquoties exprimere, & tamen ſufficit ad geminum fœtum alendum. Alia mihi eſt nota fœmina primaria, quæ dum lactat, ita turgidas habet mammas, ut doleant, & cogitur emulgendo imminuere copiam lactis. Una harum per aliquot ſeptimanas ſingulis diebus mihi exhibuit aliquot uncias lactis calentis ad uſum, ſummeque profuit in aridura & diſpoſitione phthiſica, & credo lac hocce huma-

K num

num in arthritide magis profuturum, quam vaccinum, videatur obs.70. Anni 6. & 7. Ephemeridum Decuriæ primæ.

SCHOLIUM.

ALiud prodigiosæ lactis copiæ exemplum producit *Petr. Borellus cent.3. hist.med.82. & Collega meus honor. D. Vit. Riedlinus Observ.suar. 150.* nec non *Joh. Ristius in suis Colloq. menstr. mens. Januar.* Qua ratione abundans tale in mammis lac exhauriri queat, modum eruditè exposuit *celeb. D. Joh. Christoph. Sturmius in Colleg. experim. act. 6.*

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XLIV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Mira obstructionis alvi cura.

NObilis Marchicus laborabat obstructione contumaci, dabantur medicamenta generosiora, absque εὐφορίᾳ: penèque res videbatur desperata: nobilis, ut erat vitæ cupidus, arripit suculam einen langen eisern Spanner/ intrudit in anum cum violentiâ, quantum vires admittebant, ita etiam, ut sanguis profluxerit. Hac glande ferrea anus irritata suo satisfecit officio, cum ægri levamine.

OBSERVATIO XXV.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De
Urticæ usu in hæmorrhagia narium.

FOeminæ cuidam narium hæmorrhagia laboranti exsiccatas urticas in nares immiserunt, & desiit fluere sanguis.

SCHOLIUM.

URticæ vim hæmostaticam à multis commendatam novimus, diversimodè corpori adplicitam. Sic *Dioscorides*

des lib. 4. cap. 89. Urticæ, scribit, *faciunt ad profluvia narium cum succo tritæ, & naribus inditæ.* Æmilius Macer huncin modum *lib. de herb. virtut. de ea canit.*

Quod si manantem cupias retinere cruorem,
Urtica succo frontem line, repprimit illum.

Ant. Mizaldus Alexincp. camp. 6. ar. 4. eandem virtutem maximè radici tribuit; quam etiam experientiâ comprobatam *Gasserus in observat. à Welschio edit. 62.* laudat. Herbam contusam plantis pedum & volis manuum adplicitam miros produxisse effectus, *Borellus cent. 1. hist. 95.* testatur, quod etiam de ea in manu detenta, aut collo adpensa, vel axillæ supposita alii proferunt; imò Clar. Sylvaticum succo urticæ ab ℥ij. ad ℥iij. propinato, desperatas curâsse narium hæmorrhagias, inter MSS. Welschiana notatum reperio. Quam virtutem adstrictoriæ facultati fortè adjudicabunt, qui cum *Galeno lib. 4. de comp. medic. s. l. cap. 8.* inter medicamenta adstringentia urticam referunt, aut insigni refrigerandi potentiæ, à *Joh. Langio lib. 2. epist. med. 33.* eidem adjudicatæ. Scio equidem esse, qui succum hujus plantæ causticum, acrem admodum, & venenosum venditant, vim ejus urendi eapropter eidem imputantes; quam recentior per microscopia observatio confirmare nititur, succum istum in cutem, à spiculorum impulsu læsam, per eorundem in extremitate videndum foramen instillari perhibens; ceu etiam *Cl. Casp. Hoffmannus lib. 2. de med. offic. cap. 240. §. 3.* succum illum acerrimum à spinis vix sensibilibus emitti, jam olim edixerat; Unde sanguinem potiùs elicere è naribus, quàm fluentem compescere posse, verosimile videtur; quò citatus Macer respexit, scribens:

Naribus impositus succus, foliumve, cruorem
Elicit, innata est illi vis tanta caloris.

Verùm uti urticæ urendi vim spinulis acutissimis in planta ista occurrentibus, post Celeb. D. Casp. Bauhinum, (vid. notæ ejus in Matthioli Commentarium Dioscoridéum,) Exc. D. Christianus Langius in Diss. de Morbill. egregiè adseruit: ita

K 2 flacce-

flaccescentibus istis, aut triturâ fractis & conquassatis, pungendi vim adimi, sicque tutò ad compescendas narium hæmorrhagias adhiberi, non est mirum; succus enim ille, linguam si judicem admittamus, ab imputata acredinis culpa immunis omnino deprehenditur, lenemque potiùs aliqualem adstringendi, non corrodendi facultatem obtinet, in spiculis autem dictis licèt microscopiorum ope cavitas revera occurrat, succum tamen in eis, qui quidem in basi eorum, vesiculæ in modum ampliatâ stagnat, reperire non potui, uti neque foramen illud extremitati innatum microscopia mea, licet alioquin non contemnenda, detegere valuerunt, à melioribus fortè manifestandum.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLVI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Usus fonticuli in Ischiade.

CIvis cujusdam nostri Uxor vehementissimo dolore Ischiadico diu vexata, & hactenus omnia remedia ab aliis adhibita frustra fuit experta; me in Consilium adhibet. Suadeo fonticulum, illa annuit. Eligo ergo locum hujus fontanellæ inter principia musculi gastrocnemii, & felicissimus inde successus fuit secutus.

SCHOLIUM.

COnfirmat hæc historia observationem Cl. Joh. Sculteti Tab. XLIII p. 96. Verba Authoris adjiciam: Fonticulus, quem mihi inter principia musculi gastrocnemii contra dolorem ischiadicum summo & felicissimo cum successu paravi &c.

OBSER-

OBSERVATIO XLVII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Pica picis.

FOemina quædam Amſtelodami gravida picâ laborans fortè fortuna præterit locum aliquem, qui Belgicè dicitur, ter hoore, ubi obducuntur naves pice, vel ubi pix coquitur in uſum navium: Illa videns picem avidè appetit, & panem candidum in eâ intinctum lautè comedit, ac ſi ferculum opiparum eſſet.

SCHOLIUM.

QUænam adpetitûs hujus depravati cauſa exſtiterit, vix determinare certò licere, equidem videri poſſet, cùm non conſtet, an femina hæc cæteroquin inculpatâ omninò ſanitate gaviſa fuerit; quâ vacillante aliàs, & ventriculi fermento à naturali conſtitutione recedente, (quod in gravidis ob intermiſſam ſanguinis evacuationem menſtruam, & hinc collectos vitioſos humores inprimis contingit,) inſolitas res pro adpetitu vitioſo compeſcendo, & ceu medicamentum à quibusdam deſiderari, ſunt qui ſtatuunt. Aſt cùm deſiderium illud non niſi in certum aliquod corpus feratur, aliis æquè notis, & eâdem, quinimò majori virtute, peccans nempe fermentum emendante, præditis, nullo modo expetitis, aut etiam noxiâ planè qualitate quæ ſunt inſtructa, deglutitis, res inſuper totâ naturâ ſuâ inſuaviſſimæ cùm pro delicatiſſimis utplurimum habeantur, quandam phantaſiæ læſionem concurrere, & circa objectum expetitum revera delirium & mentis imbecillitatem adeſſe, mihi probabile videtur; quamvis in cæteris ſuis actionibus tales non deſipiant. Particulares quippe ejusmodi mentis aberrationes dari, novum non eſt, & vel melancholicorum quorundam, circa certum aliquod objectum quandoque unicè delirantium, ſatis tamen aliàs mente ſibi conſtantium, exempla teſtantur. Et

quis non fermenti stomachici innocentiam, phantasiæ verò errorem, ex aliis consimilibus observationibus evidenter colligat, si picam pretiosam, quà in fila oculata femina quædam ferebatur, apud Harsdörfferum in Dec. I. Ann. I. Eph Cur. Observ. 83. citatum; item filorum è vestibus extractorum apud Trincavellium; delectationem à fœtore veterum librorum, situ, blattis & linteis corruptorum, apud Salmuthum; â barbæ lanii procerioris vellicatione, apud eundem; à vento ex follibus, à fragore carbonum fossilium pedibus contritorum, in Actis Philos. Angl. consideraverit? Cùm verò gravidas animi adfectibus admodum esse obnoxias, videamus, idque à spirituum quadam inopia & imbecillitate, utpote ad formationem fœtûs non exiguâ copiâ concurrentium provenire queat, hinc picâ eas inprimis laborare non est mirum. Unde & sanas alioquin gravidas adpetitu illo insolito corripi posse, sequitur. Ea etiam est naturæ humanæ depravatio, ut in vetitum niti negataque cupere soleat. Quare gravidam in hac Observatione memoratam, (cui similis fuit femina à Cl. Bierlingio in præced. Ann. II. Ephem. obs. 209. & altera à Foresto lib. 18. observ. 7. in schol. descripta,) si corpore sana exstiterit, nativâ illâ & ex spirituum in fœtûs formationem insumtorum pauperie, auctâ mentis imbecillitate ductam, fortuito picis rei satis nauseosæ, & hinc gulæ aliàs non concessæ intuitu, illius in desiderium ferri, atque ceu maximè sapidum quid, considerare eam potuisse, arbitror; præcipuè cùm feminas impotentioris utplurimum præ viris esse animi, adfectusque ejus minùs frenare posse, certum sit. Quæ huc faciunt, plura in Scholio Observ. 137. Hellvvig. videri possunt.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLVIII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De
Pulsu deficiente.

DIe 18. Septembris currentis 1683. Anni ad me quidam generos. Chiliarcha invisit, ut me de affectu quodam consuleret; inter ejus satellites erat quidam annorum 40. qui Generosissimo Domino erat ab Epistolis; huic in sinistro nullus saliebat pulsus, quo jam biennium caruerat in isto brachio, cùm ipsi febre ardente laboranti perierit, neque postea eum receperit. Satis quidem commodè vivit ille homo, nisi quòd, si brachio utatur, solito citiùs defatigetur, & ad motum impotens reddatur.

SCHOLIUM.

AFfectus hic est vera Asphyxia; cujus causa non est totalis arteriæ obstructio, quia cæteroquin nulla spirituum vitalium influxui pateret via, brachium paralysi laboraret & atrophiâ marcesceret; paralysis enim propriè nihil aliud est, quàm meatuum, per quos influunt spiritus, oppilatio, eorundemque vappescentia, à quibus & atrophia inducitur. Unde aliud causæ scrutinium instituamus, necesse est: Lubet autem sentire cum *Exc. Boneto Mercur. compilat. pag. 776.* qui venas & arterias instar canalium esse judicat, in quibus aquæ, quos transeunt, materiam limosam, qua scatent, sensim & sensim deponunt,& ad latera affigunt. Sic & in hoc ægro nulla omnino obstructio arteriæ facta, sed lateribus adhæret materia, quam si alluat spiritus in vaporem resolutus, illico vappescit & spirituositate suâ privatur; cùm is nihil aliud sit, quàm sal volatile spirituosissimum, & instar fumi in arteriarum vasa sese inserens. Pulsum autem ipsum describo, quòd sit spirituum vitalium è corde promanantium, in arterias per totum corporis systema sese diffundentium motus naturalis,

accuratè

accuratè œconomiæ ſpirituum iſtorum & cordis ſtatum manifeſtans, & in animæ corporiſque paſſionibus quam maximè varians.

Ejusdem

Obſervatio alia
De
Aſphyxia.

QUidam hujus loci Civis Eryſipelate, quod tibiam cum tumore invaſerat, curabatur à D. D. Langemack & me: In hoc ægro ſequentia à nobis ſunt obſervata: 1. Phlebotomiâ adminiſtratâ, ſanguis emiſſus carebat omni liquore ſeroſo, eratque ſiccus; poſtea propinabatur Potio ſudorifera ex aquis cardiacis, diaſcordio Fracaſtorii & ſale volatili C.C. admixtis; porrò unanimi conſenſu ſequentem Potionem præſcripſimus: ℞. Aq. ſcorzoner. comp. ʒij. analeptic. card. bened. aa ℥j. ſcordii ʒiß. pulv. bezoard. Senn. Pannonici rubr. aa. ℈j. ocul. 69. præp. ʒj. corallior. rubr. præp. ℈ij. bezoard. miner. ℈ß. Antihect. Pot. ℈ij. ſalis C.C. volat. gr. XV. Edulcor. M. C. perlat. q.s. Cujus quolibet bihorio duo cochlearia aſſumſit, hinc corpus antea ſiccum aliquo ſudore madere cepit & levamen ſenſit; Veſperi repetebatur Potio ſudorifera, ſicque DEI auxilio curatus eſt. 2. Chirurgus noſtro conſilio & juſſu tibiæ applicuit farinam ſecalinam, cum optimo ſucceſſu, unde altero mane tumor multùm decreverat; quo porrò decreſcente, ſingulis veſperis ſolum propinabatur Rob ſambuci. 3. Pulſus dextri carpi, cujus lateris tibiam etiam occupat malum, à Nobis Medicis non poterat percipi, è contra in carpo ſiniſtro erat valde vehemens; & poſtquam convaluit, 4. nihilominus ille pulſus vix percipitur. Hic vir eſt ſenex annorum 68. quæ ætas mihi 5. non fuit impedimento, quò minùs venam ſecarem. Nobil. D. D. Langemack Medicorum Senior hujus loci, narrabat, ſe aliquando curaſſe virum, in cujus altero carpo nullus apparuit

paruit pulsus, in altero satis fuerat vehemens; sic & pulsus diversitatem Anno 1679. 15. Maji in quadam obstetrice, peripneumoniâ laborante, animadverti, nempe pulsum in latere dextro vehementiorem, quàm sinistro; ubi in dextro latere quia erat inflammatio, in sinistram partem vergebat materia motum cordis impediens & tardans. Hæ & similes observationes docent, quòd in utroque carpo pulsus sit explorandus; & revera pulsuum accurata scrutatio vel etiam exploratio Medico sæpius oculos aperit, & ipsum informat de cordis & spirituum vitalium constitutione. Verùm Medici hujus nostræ ætatis nimis neglectim utplurimum tractant illam de pulsibus doctrinam, ut quàm maximè inter Desiderata artis nostræ ponam, quòd eam non magis in cathedris publicè doceant Praxeos Professores, quasi parum faceret ad perfectionem artis, & praxis citra eam ritè procederet. Mirum utique est, stante hypothesi de sanguine peridromo, quî possit fieri etiam in sani hominis carpis pulsus sic varians, in altero animadvertatur satis vegetus, in altero verò vera asphyxia sit? Et vicissim in ægri carpis, in quo tamen universa sanguinis massa intemperie laborat, & totum corpus propter febrem languescit, nihilominus tanta pulsuum discrepantia fuerit observata? Ego hæc exempla sagacioribus expendenda propono.

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Dentis evulsio letalis.

CIvis quidam Slevicensis, Siefried dictus, curavit sibi eximi dentem, indè gangræna gingivas invasit, quæ ad cerebri arcem proserpsit & mortem attulit.

SCHOLIUM.

COnferri hîc meretur, quod *Hippocrates in fine lib. 5. & lib. 7. Epidem.* de Cardia, Metrodori filio habet; cui, non quidem à dentis evulsione, sed ejusdem dolore, maxillæ sy-

deratio & vehementer supercrescens in gingivis caro, cum moderata suppuratione, contigerant, molares etiam & maxilla ipsa deciderant. Unde tamen colligitur, evulsionem, quæ ipsa ejusmodi symptomata concitare potest, non nisi cum magna cautione esse tentandam, qua de prolixiùs egit *Steph. Strobelbergerus lib. de Odontagr. sect. 2. cap. 2. & seqq.* Quàm periculosa autem sit improvida dentium evulsio, *Thoma Bartholinus* quoque *cent. 5. hist. 54.* exemplo comprobat, vidisse se, scribens, cui pars maxillæ cum dente eximeretur; quod etiam de Avo suo materno, *A. Grassero, Joh. Udalr. Rumlerus in Obs. à Georg. Hier. Welschio edit. 72.* testatur, qui sibi ipse dentem molarem eruens, maxillæ quoque frustulum extraxerat. Hæmorrhagias etiam subsecutas letales exhibent *Hieron. Cardanus de caus. sign. & morb.* & *Felix Platerus lib. 3. observ.* Quàm temerè tamen hac in operatione utplurimum procedant Agyrtæ, plus quàm notum est, qui licet absque dolore dentium evulsionem promittant, vix tamen unquam ipso opere id præstant; ut itaque de fraudibus horum, ceu vocat, nebulonum publicas instituere querelas, artemque decipiendi exemplo confirmare satis causæ habuerit *Petr. Borellus cent. 1. hist. 2.*

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Antipathia cum felibus.

Vixit in hac nostra Chersoneso Cimbrica quidam Vice-Colonellus, (parco nomini, ducit quippe originem ex perillustri stirpe, ex quo & Comites perillustres orti,) hic catorum etiam arcis vel scriniis inclusorum, sine effusione sudoris frigidi & periculo syncopes, non fert præsentiam.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Simile exemplum Mercatoris, qui vivas & pictas etiam feles admodum metuebat, in *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. III. observ. 146.* occurrit, & *Petr. Borellus cent. 4. hist. 61.* Illustr. Com. de Schomberg felis non solùm adspectum, sed etiam latentis odorem absque lipothymiis ferre non potuisse, recenset; quale quid etiam *Petr. Andr. Matthiolus Comm. in Dioscor. lib. 6. cap. 25.* aliique referunt. Ipse plures in hac Civitate novi, qui nec visas itidem feles, alicubi tamen in conclavi latentes mox persentiunt, horrore & præcordiorum angore indè correpti. Imò, ut verbis *Henr. ab Heer obs. 29.* loquar, *qui cattos ut mortem horrori habent, passim obvii sunt.* Singularius est, quod idem refert de quodam, qui à cocti etiam frusto, inscio ipsi saltem in convivio oblati, & nondum vel ore manibusve libati, mox in vomitum & animi deliquium inciderat. Cujus antipathiæ abstrusam esse causam, potior Medicorum & Physicorum pars statuit. Non adeo tamen occultam esse, *Thom. Erastus cap. 34. lib. de occult. pharm. potest.* quem integrum *lib. 2. Miscellaneor. suorum* dein inseruit *Henr. Smetius*, ex historia, quam adducit, colligit, Principem quandam feminam, felium præsentiam abhorrentem, memorans, cujus Mater gravida à fele, licet animalium horum conspectum aliàs ferre potuerit, derepentè ac tantopere exterrita fuerit, ut non tantùm animo linqui ceperit, sed & non nisi post multos dies à pavore isto recolligere se potuerit; unde non improbabile *Erasto* videtur, ab ejusmodi pavida cogitatione spiritus ac temperamentum fœtûs certo modo immutari posse, non secus ac expetitæ rei imaginatio, speciem rei vehementiùs desideratæ tenello adhuc infantis corpori imprimat. Quamvis modum latere nos, unà concedat, quo nempe terror ejusmodi in infante generet qualitatem. Et sanè multas adhuc involvit res hæc difficultates, à feliciori aliquo ingenio, è Naturæ intimiori recessu aliquando eruendas. Cùm verò animi passiones, & has inter inprimis terrorem, ma-

gnam in sanguine & spiritibus variè commovendis & adficiendis vim possidere, nemo dubitet, hi autem in continuo per corpus motu naturaliter vigeant, atque ad uterum præsertim accedant, non mirum est, si infensas illas & pavidas, spiritibus & sanguini materno à fele impressas idéas in tenellum foetûs corpusculum inferant, quod ob nativam debilitatem easdem facilè sanguini & spiritibus suis vicissim imprimi patitur; quæ terroris idéæ in tenera ista ætate altiores ita radices agendo, & quasi sopitæ delitescendo, accedente externo aliquo sufficienti incitamento, promte resuscitari, atque istum à felibus horrorem concitare possunt. *Celeberr. D. Sim. Paulli in* πας... *de febb. malign. §. 11.* miræ hujus aversationis causam ostensurus, in sulphur & sal volatile foetidum felinum eandem rejicit, cujus odor nonnullis individuis tam sit ingratus, quibus nempe, forsan ab olfactoriorum nervorum paris sive structuram, sive temperiem, sagacior nasus sit quàm cani venatico, discernenti heri sui & venatoris à leporis vestigiis. Quæ sanè effluvia salino-sulphurea, cùm odore satis evidenter, & quidem specifico in quibuslibet animalibus, prædita sint, atque continuò è corpore præsertim vivo, exhalent, in aëre vicino ita oberrantia, si naribus à tali homine, qui felium præsentiam tolerare nequit, hauriantur, aliterve in corpus admissa, latentes in eo idéas pavidas excitare, inque commoto ab eis sanguine ac spiritibus tumultus illos concitare possunt. Quæ verò *Sanctorii* circa hanc antipathiam sit sententia, ostendit & enarravit *Dan. Sennertus in Paralipom. ad Hypomn. phys. 2. cap. 2.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LI.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Lingua magna.

ANno 1682. Holmiæ in Suedia foemina peperit foetum, cui lingua ex ore instar canis venatici propendebat, quàm, abscin-

abſcindendo ſuperfluam partem, ritè formavit Chirurgus, & vulnus conſolidavit. Sicque miraculorum effectrix eſt Medicina.

SCHOLIUM.

LEidæ puella quædam, memorante, ex *Walæi* relatione, *Exc. D. Thom. Bartholino cent. 2. hiſt. 22.* linguam manûs magnitudine amplam groſſamque habebat, ut vix ore contineretur, Medici particulas ſuperfluas in extremitate abſciderunt, donec ad conſuetam perduxiſſent molem; quam ita decurtatam non impediviſſe loquelam, credibile eſt; cùm nec omnis illi fuerit abolita, qui ex variolis linguam totam Salmuri, eodem Bartholino ſcribente, exſpuerat; quale quid etiam in *Welſchianis Epiſagmatibus obſ. 25.* fide *Cl. Slegelii*, legitur de quadam, cui linguæ, ex intempeſtiva inunctione mercuriali, immensùm intumeſcentis dimidia pars abſciſſa fuerat, absque loquelæ impedimento. Utrùm verò renaſci poſſit, majus videtur dubium. *Horſtius* ſanè in adfirmativam deſcendens, *lib. 3. conſ. & epiſt. ſect. 1.* ſingulari exemplo eam munire intendit; cui in *Agloſſostomogr.* ſua *Jacob. Rolandus c. 4.* contradicit, defenſus tamen viciſſim feliciter à Nob. *D. Car. Raygero*; cui etiam manum jungere nullus dubito, præcipuè cùm *Horſtius* ipſe, non ex nuda Chirurgorum relatione, ſed propria etiam obſervatione id referat, qui os apertum intuitus, linguam planè abſumtam usque ad radicem deprehendit, atque in radice magnam putrefactionem ſanie conſperſam vidit, ſemeſtri verò elapſo, linguam integram, quæ de novo creverat, licet paulò minorem invenit. Ut taceam, quòd linguam etiam, innocenti quæ fuerat abſciſſa, renatam memoret *Excell. D. Franciſc. Ignat. Thiermairius Conſil. med. lib. 2. cap. 13.* cùm id non ſine miraculi opinione, ideoque ultra naturæ limites contigiſſe cenſeat. Et ſanè lingua quia, prælaudato *Raygero* id monente, ex carne, venis, arteriis, nervis & membranis conſtat, carnem autem recreſcere poſſe nemo dubitat, ſimile quid in lingua poſſe evenire, nihil prohibet.

bet. Utrùm tamen consuetam illam & primitivam conformationem, v. g. fibras istas per transversum ductas, perpendiculares &c. à Celeberr. *Marc. Malpighio in epist. de lingu.* descriptas, & non potiùs ad modum alterius alicujus simplicioris musculi, fibras tantùm recto tramite excurrentes talis renata lingua habeat, dubitari potest; id quod vel in vivo ejusmodi homine, ex diversimodo linguæ motu, & salvo gustu, vel ex demortui anatome tandem foret cognoscendum.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Fistula linguæ.

EQuiti Gallicâ lue infecto, & ab ea (ut dicebatur) salivationis beneficio liberato, vestigium ista lues tam profundum impressit linguæ, ut fistula in ea nata sit, quæ omnem respuit consolidationem; consultus à Chirurgo, qui curæ præfuit, suasi, fluxio diverteretur; in eum finem præscripsi medicatam cerevisiam, & mundificans medicamen linguæ, sæpiùs de die applicandum, & talia quæ carnem gignerent.

SCHOLIUM.

NOn indigna erit, quæ huic jungatur, illa à *Cl. Theod. Kerckringio Obs. anatom. 68.* notata, de ductu salivali, qui aberrans fistularum insanabilium causa existat; qualem nempe vitiosum situm in vitulo deprehenderat. *Deflexerat*, scribit, *ductus ille (cujus radices parotis conglomerata, quique ostium suum in buccis reperiens, ibi sese exonerat) versus laryngem, ibi humoris sui, qui ore excipi solet, exitum non inveniens, tumorem ingentem excitaverat lentâ materiâ redundantem. Annon hæc fistularum ad stuporem mortalium perpetuos usque humores suppeditantium, ut causa dici, ita ex eadem posset inveniri via easdem faciliùs persanandi?*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSER-

OBSERVATIO LIII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Febris ardens ſpiritu vini curata.

QUædam Virgo Buxtehudana in Ducatu Bremenſi, ardente febre laborans, petiit vinum aduſtum, accepto eo, largum fecit hauſtum, inebriata hinc in ſomnum & copioſum ſudorem lapſa, præter omnium ſpem, priſtinæ ſanitati fuit reſtituta.

SCHOLIUM.

DE Vini in febribus, præſertim etiam ardentibus uſu, multi Medicorum ſententiam ferre laborarunt, quos partim in ſua *Ampelogr. lib.2. ſect.6. membr.2. cap.6.* beatus *Sachſius* noſter adduxit; de ſpiritûs etiam ex eo prolecti uſu determinando *pag.499.* ſollicitus. Ipſum *Hippocratem* in febribus permiſiſſe vinum, *Cl. Anton. Lindanus* *Select. med. exerc.7.* oſtendit; ſingulari quoque exemplo cum fructu propinati confirmans. Quibus conferre licet amiciſſ. mei Collegæ, *D. Vit. Riedlini obſ. 26.* Febris ardentis vini generoſi potu curatæ exemplum habet *D. Engelb. Holterhoff tr. de vita long. & brev. part. 1. cap. 1. §. 4.* Quendam ab intenſa & deſperata febri, unciis tribus aquæ vitæ epotis, ut & odorati vini uſu liberatum memorat *Reiner. Solenander Conſ. med. ſect. 5. conſ. 15. obſ. 13.* Morbus Hungaricus die decretorio per temulentiam à vino ſublatus in *Dec. I. Ephem. harum Anni II. obſ. 145.* deſcribitur. Ardentiſſimum vini deſiderium in cunctis febre puncticulari correptis magni nominis Practicus, *Petrus à Caſtro tr. de febr. puncticul. ſect. 3. §. 26.* notat, addens, auxilium hoc ipsâ naturâduce cognoſci ad regenerandos deperditos ac malitiâ conſumtos ſpiritus aptiſſimum. Uti verò hujusmodi exempla vini ſalubriter aut ſine noxa potati, qualium & ipſe recordor, fidem merentur: ita viciſſim inſignes noxas quandoque, ipſam imò mortem ſubſequi, quotidiana teſtatur experientia. Ut itaque omnia prudentis

tis Medici consilio, qui morbos, causas, subjecta, tempora &c. ritè distinguere novit, hic agere præstet, & temeritatem (licet illa, quos ratio non juvat, sæpe restituat) non omnibus salutem adferre, perpetuò considerare oporteat.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Aquæ fortis epotæ cura.

Quædam ancilla incidit in vitrum aquâ forti plenum, arbitrata esse vinum adustum, haurit, dolores in ventre sentiens superinfundit aquam frigidam, & evasit. Cæterùm contra ejusmodi haustum Medici commendant oleosa, pinguia & mucilaginosa. Oleo amygdalarum largiter bibito quidam rusticus Lunæburgi apud Aurifabrum aquam fortem pro spiritu vini bibens, fuit restitutus: Celeberrimus *D. D. Cornelius* Stalpart *van der Wiel*, Medicus Batavus, & Hagæ Com. Practicus felicissimus, in sua *centuria oppidò rararum observationum obs. 44.* multa curiosa congessit circa hunc casum, & oleum primò, postea (eo vomitu rejecto) Syrupum violarum cum mucilagine seminis cydoniorum præscripsit, non sine insigni & optato successu; citat etiam *Bald. Ronssai epist. med. 9.* qui commendat oleum raparum, & linctum ex mucilagine semin. cydonior. althææ & tragacanth. cum aquâ rosar. extractâ, melle rosarum, & syrupo violaceo mixtum præscribit.

SCHOLIUM.

J*Oh. Bapt. Helmontius lib. de febb. cap. 9. §. 20.* dum palpitationi cordis Artistas, uti loquitur, diu multumque circa aquas fortes occupatos, esse obnoxios scribit, in aciditatem ejus vaporalem, quam *tr. de lithias. cap. 9. §. 71.* ponticam vocat, corporis penitissima pervadentem, non immeritò causam rejicit.

Unde

Unde etiam Cl. noster Collega *D. Joh. Nicol. Pechlinus* in erudito *tract. de Purgantib. cap. 23.* aquas, ceu vocant, fortes, quarum virtus letalibus infamatum sit exemplis, non veneni formâ, sed igneis solùm penetrantissimis salium spiculis agere, i. e. ventris erodere fibras, horrendaq; excitare symptomata, ostendit, cùm acrimoniâ hac per spiritus alicujus volatilis conjugium demitigatâ, tolerari ea in corpore possint, vicemque sustinere medicaminis; qua ratione etiam nitri spiritum, vix ab aqua forti diversum, si nitro fixo committatur, corrosivam vim deponere, & citra noxam intus adsumi posse, *Ill. Rob. Boyle in Tentam. circa part. nitr. sect. 36.* admonet, sive in nitrum, sine corrosionis metu propinandum, abire, *Ott. Tackenius Hipp. Chim. cap. 10.* & *Clav. cap. 6.* scribit. Et jam olim magnus *Dan. Sennertus lib. 6. Medic. pract. part. 6. cap. 4.* aquas stygias, quidquid præstant, corrosione facere, enunciaverat; ob hanc ipsam tamen, quia gravia inducunt symptomata, qua ratione sit occurrendum, ut ostendatur, necessum esse judicans, & lenientia eapropter ac viscida, quæ partes internas à corrosione muniant, simulque calori resistunt, commendans, quæ inter mucilago seminis cydonior. tragacanthi &c. magnam inprimis utilitatem præstent. Quam ipsam medendi rationem etiam felici cum successu observârunt *Phil. Höchstetterus* in simili, qui ipsi fuit oblatus, casu; *vid. decad. 3. cas. 3. Petr. Forestus lib. 15. observat. 30.* & nuper *D. Sim. Schulzius in Ephem. Cur. Dec. I. Ann. IV. observat. 119.* Prout in præsenti quoque Casu aqua fontana, disgregando corrosivas aquæ stygiæ particulas, & ita violentam earum actionem infringendo, prodesse potuit.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LV.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Serpens cum fœtu excluſus.

OBſtetrix quædam mihi retulit, ſe vidiſſe partum à quadam fœmina editum, cujus ventrem juxta regionem ſtomachi inſtar balthei militaris circumdederat ſerpens, quem inde appoſito lacte ſaccharato calente abſtraxerunt, infante ſuperſtite vivo & ſano & jam adulto.

SCHOLIUM.

ILla animalium multùm à formæ humanæ exemplari differentium ſæpiùs eliſia geneſis mentem meam reddit dubiam, an ſemen humanum ſit univocæ vel æquivocæ generationis principium? Æquivocam generationem multi Philoſophorum negare auſi ſunt, verùm magis præconceptâ opinione quàm rationum momentis moti; ſed iſtam controverſiam hoc loco noſtram non faciemus. Semen humanum quod ab utriusque ſexûs homine deciduum, primariò à muliere, ut quæ confert, quod abſolvit materiale in humani corporis ſyſtemate, vir duntaxat auram prolificam ſub vehiculo ſuæ geniture, quæ maximam partem inutilis, in uterum fœminæ infundit, & eâ conſpergit ſemen muliebre, hinc omnis fœcunditas, & prolifica virtus; ſicque vir confert id, ex quo ſpiritus tandem oriuntur: à neutro anima rationalis, forma illa aſſiſtens, quàm DEUS per creationem infundit ſuo tempore. Quare homo ſecundùm ſuum materiale à muliere; ſecundùm ſuum formale, quatenus illud informans, à virô; ſecundùm ſuum formale, quà illud aſſiſtens, à DEO creatur. Proinde ſemen, quamdiu non animatum, eſt ſemen vel principium æquè æquivocæ, quàm univocæ generationis; hoc meum aſſertum (1) probat illa multiplex animantium ex

utero fœminino genesis, ut sunt mures, glires, talpæ, bufones, serpentes &c. provoco ad *Annum II. Dec. I. Miscell. Cur. observ. 160. Salmuthum, Camerarium, Riverium, Bartholinum, Joubertum, Wierum &c.* Novissimum exemplum de partu canis habet *Corn. Stalpart van der Wiel,* Medicus Batavus in sua *centuria observ. 72.* Elisabeth Tambey, inquit, obstetrix civitatis (Hagæ Comitis) ordinaria 21. Septembr. Anno 1677. ex cujusdam fœminæ utero extraxit canem vivum benè formatum, suisque secundinis involutum, & quidem sequioris sexus catellum, quem insolitum partum adhuc suo sanguine rubentem & calore uteri calentem *D. D. Johanni Stalpart van der Wiel* (Medico insignissimo & prælaudati Autoris fratri) spectandum exhibuit, quæ fœmina nihilo tamen minùs gravida manens, elapsis 14. septimanis vivum fœtum, & quidem masculum enixa. Occasionem istius anomali partus sic describit Excell. Vir: Maritus homo plebejus, rudis & potui deditus, insolito, inhumano, & prorsus bestiali modo, uxorem, & quidem invitam, à tergo subinde cognovit, fustibus & ferri acie ipsam minitatus, nisi obsequi vellet, hæc sequentia nefanda verba sæpe ore maledicto effutiens, se procreationi canis omnem operam daturum, quæ detestanda dicta, ut & coitus ille bestialis, altè & continuò hæserunt animo ejus, unde imaginatrix vis assiduâ abominabilis hujus dicti & facti rememoratione & impressione, tam potens facta est, ut canem hinc tandem efformaverit; quarum similium præpotentium imaginatricis facultatis virium apud Autores passim fit mentio. (2) Assertum hoc meum probant vires phantasiæ, quæ embryones in utero formant & sigillant, imò pro lubitu fingunt; probant hoc innumeræ historiæ ab autoribus adductæ, quas referre supersedeo; modò relatum exemplum sufficit. (3) Videtur & id probare diversissimarum rerum genesis, quæ ex uberibus vel abscessibus extrahuntur, ut sunt vermes, lapides, pilorum globuli, bufones, aristæ, & id genus. (4) Accedit & hoc, quòd si Microscopio humanum contemplemur

 semen,

semen, diversissimorum animalium myriades in eo repunt ac sese motitant, ita ut & hujus respectu Homo rectè dicatur Microcosmus. (5) Asserto nostro validum substernitur fulcrum, quoniam ex incolarum Madagascar cadaveribus regenerantur locustæ, ut quibus tanquam ordinario vescuntur cibo. Eodem modo & in semen omnium rerum, quibus vescimur, character idealis imprimitur, quem nulla mutatio in eo obliterare valet, & cujus archæum phantasia in actum excitat, ille & prævalet, illique & simile gignit animal uterus fœminæ. Animalia, quibus non vescuntur fœminæ, ut sunt insecta, vel exotica Asiatica vel Africana animalia, ex semine format & fingit phantasia fortis. Omnium autem illorum animantium genesis ut plurimum fit in semine muliebri; habere autem fœminas semen, aliàs evincam. Contra oviformem genesin, de qua tot exstant scripta, & quædam ego ante annos octo circa eam materiam meditatus sum, urgeo hæc dubia: (1) An quolibet coitu ex ovario muliebri ovum aliquod eliciatur, quod si tunc coitus sæpiùs unâ reiteretur nocte, ubi tunc maneant illa ova? & qui fiat, quòd solùm ex uno educatur proles, & non æquè ex aliis vel omnibus? (2) Quid dicendum de iis fœminis, quæ 10. 11. 12. imò 16. 17. & 20. annos in conjugio vivunt, & licèt millies virum expertæ sint, tamen nullum edunt fœtum, nisi post tot elapsos annos; vel ova non habuerunt in ovario, vel successu temporis in ovario nascuntur illa ova. (3) Quædam fœminæ, postquam semel vel bis pepererunt aut etiam sæpiùs, tunc parere desinunt 10. 11. 12. 13. 14. 16. annos, iis elapsis, rursùm parere incipiunt. Quæ hujus causa? Vel 1. ova deficiunt; 2. vel nondum elaborata sunt; vel 3. tot annorum spatio de novo elaborantur. Tamdiu enim ova sine partu vel conceptione in ovario esse non possunt, quin corrumpantur. Hæc & alia si expendam dubia, oviformis generatio, cui antea tantum tribui, mihi multis nominibus suspecta, & inter non entia referenda est.

OBSER-

OBSERVATIO LVI.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De
Cura relaxatæ Uvulæ.

CLar. D. D. Stephanus Blancardus, Practicus Amstelodamensis consultissimus, in suis Collectaneis Physico-Medicis mentionem facit cujusdam ægri, qui laboravit uvulæ relaxatione, ad quam curandam Medicum consuluit, qui tamen frustra multa adhibuit. Accedens ergo alius vir, arreptis duobus digitis prioribus manus dextræ, & alterâ manu, quinque digitos supra pollicem, brachium fricaverat, uvulâ hinc in suum locum retractâ, curam autem Medico Magiæ accusante. Ego autem satis mirari non possum istius Medici temerarium judicium. Mea quippe conjux, Elisabetha de Calis (quæ ortum ducit ex illustri prosapia de Calis) toties, quoties uvulæ procidentiâ laboro, vel etiam domestici sic eâ laborant, hac methodo uvulam priori suo loco citra aliud remedium restituit; una manu ægri manum apprehendit, alterâ fricat brachium duos digitos supra pollicem altum; illic etiam, tempore procidentiæ uvulæ, exiguos nodulos sub cute percipere & tangere licet; ipsa autem fricat utrumque brachium; & plurimos hac methodo ab isto vitio liberavit.

OBSERVATIO LVII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Vermibus ex aure rustici extractis, ubi præmittitur aliquid de natura vermium è naribus emunctorum.

AD *Observationem 99. præteriti Anni primi, Decuriæ secundæ Ephemeridum nostrarum,* quæ agit de verme è nare

 sinistra

ſiniſtra emuncto & *pag. 204.* imagine præſentato, cùm de natura hujus vermis & ſimilium ex naribus excretorum per autores à Cl. Scholiaſte citatos nondum conſtet, placet meam priùs ſententiam de hac re paucis addere, quàm ad alia de ſimilibus obſervata deſcendam. Eſt, ut opinor; hic vermis ex termitum genere eorum, qui in carnibus & recentibus & putridis, muſcarum quarundam geneſi, imò vel in ipſis humanis ſtercoribus, ſoleat creſcere & provenire. Conſtat enim mihi indubitatò, & per crebra & certa de muſcarum geneſi experimenta in juventute habita, ſi figuram vermis locò citatô exactè delineatam & exſculptam intueor, eſſe hunc vermem & ſimiles è naribus delapſos ex termitum eorum genere, ex quo poſt metamorphoſin ejus in aureolam, Muſca Apiformis generatur. Muſca hæc exactè delineata cum ſuo termite & aureola à Cl. Pictore Belga, *Johanne Gædardo* in ſua *Metamorphoſi naturali de inſectis part. 1. obſervat. 2.* vocatur ipſi Belgicè een Swyn-maade, id eſt, vermes porcinus addit rationem, quia reperitur in lacunis putridis, cloacis, locis ſpurcis, ſtercorariis, quod me atteſtante veriſſimum eſt. Ex ejusmodi enim locis quondam deſumptos aliquot termites majores & vivaciores aſſervavi in ſcatula perforata ad tempus, quà deindè apertâ reperi muſcas & majores illas, quæ ventribus inferioribus cæruleis æſtate bombô quôdam carnes mactatas infeſtant, & Apiformes illas à laudato Pictore deſcriptas & depictas. Sed hæ muſcæ non ſunt Apes illæ mellificantes, quas Pictor noſter non ſine errore ſtatuit & loco citato deſcribit. Nam harum generatio nota eſt, cùm non in cœno & ſtercore, ſed in melle, florum flore, generent & gignantur. Accedit, quod Apiformis hæc muſca tenerum ſit inſectum absque aculeo, inermis; Apis verò ipſa ſit aculeô armata. Eſt Apiformis hæc muſca ex fucorum genere, Menſibus Auguſto & Septembre loca cœnoſa ſed umbroſa, (ut ſunt cloacæ) amans, & exili ſuſurrô circumvolitans, ut exindè alimentum capiat &

pro suæ speciei conservatione in cœnum & excrementa simul termites parvulos ut fœtus suos (quoniam cum cæteris muscis vivipara est) pariat & deponat. Et cùm figura *Gœdardi* non multùm abludat à vivente animalculo & plurimùm respondeat figuræ vermis nostri ex nare elapsi, placuit Gœdardi figuram hîc apponere, quo B. Lector conformitatem illam dijudicare posset, Vid. Fig. XIII. A. B. C. ubi A. termes, B. aureola jam disrupta, ex qua musca caput exerit. C. Ipsa musca Apiformis est. Quô modô verò ejusmodi vermes vel termites in cerebro, & partibus aliis capitis gignantur & quandoque per nares exsternutentur vel expellantur, forsan postea declarabo singulari experimento à me habito.

Nunc breviter enarrabo historiam de vermibus ex aure rustici à me extractis. Anno 1672. Mens. Septembr. cùm Serenissimus meus Elector exercitum duceret conta Gallos per Hassiam ad fluvios Mœnum & Rhenum, atque in itinere per tractum Würtenbergensem esset eundum, substitimus in pago quodam Kirchaim (ni fallor) dicto, cùmq; munificentiâ Domini ejus loci per rusticos adducerentur cervi occisi & mactatorum animalium carnes ad culinã Electoralem pro convictu, quidam eorum rusticorum ingenti ejulatu carnes ferinas advehebat: cumque Archimagirus & cæteri coqui causam lamentationis interrogarent, rusticus præ dolore non locutus, locum affectum, aurem nempe dextram digito saltem monstrabat. Erat ibi proximè culinam diversorium mihi constitutum, ubi ex horto ædium mearum rusticum lacrymantem exaudire licebat eumq; videre. Hîc quidam ex coquis, nomine Brant, adhuc superstes, & in aula Electorali jam assaturas solùm curans, mihi per sepimentum horti casum rustici enarrat, simulque rogitat auxilium. Adduci igitur jubeo rusticum in hortum meum: cumque ambo mihi adessent ad mensam in horto positam & reliqua plebs accurreret, separo ab aure dextra rustici capillos bellè comptos nidi ad instar

ſtar ciconiæ, & diductâ auris conchâ, ſtatim video meatum auditorium vermibus candicantibus infarctum tanquam vi quâdam in meatum illum intruſis, & impactis, adeò ut nullo modo etiamſi caudæ vermium prehendi poterant, eſſent evellendi. Hîc ego arreptâ volſellâ ferreâ unicum vermem, cùm extorquere integrum non poſſem, laceratum & in partes disruptum educo; quò factô & reliquis vermibus ſpaciô quôdam conceſſô, facilior exitus patebat; qui volſellâ deinde extrahebantur, ſanguine ex aure exulceratâ largiter fluente. Vermes numero octo in ſuppoſitam menſam dejecti mirâ agilitate & vivacitate ſubſultabant ſeque movebant quidam caudis oblongis, deſcriptis jam vermibus perſimilibus; quidam verò caudis carentes; omnes autem albicantis coloris, unciam longi, ſemunicam lati.

Juſſi poſt extractionem, ut Chirurgus aurem benè elueret, melle roſato bombace indito, & mundificantibus, abſtergentibus & reliquis indicationibus curaret. Contraxerat ruſticus hoc malum (uti mihi poſtea expoſuit) ab exulceratione auris dextræ, in quam muſcæ, cùm ſub dio, æſtate, capite nudo dormiret, ſua ſpermata & fœtus peperêre. Sed de his termitibus & muſcarum generationibus poſthæc forſan plura. Jam de Muſca Aceti vini ſive vini aceſcentis paucula proferam.

Fig. XIII.

OBSERVATIO LVIII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Muſca vini vel cerevîſiæ aceſcentis.

MUſcas ex aceto vini progigni, olim quoque veteribus notum fuit. *Ariſtotel. Hiſt. l. 5. c. 19.* ὁι δὲ κώνωπις, inquit, ἐκ σκωλήκων; ὁι γίνονται ἐκ τῆς περὶ τὸ ὄξος ἰλύος. Hoc Interpres

terpres ita reddit: *Vinarii culices ex vermiculis, qui fæce vini acescente gignuntur, originem ducunt.* Etsi hæ muscæ, κώνωπες sive culices non sint; sed parvæ muscæ, quod à multis annis uti mihi certò constitit; ita hoc præsente anno 1683. Observatione certâ indubitatò innotuit, & sic se habet: Mensibus vernis, Majo præsertim & Junio sat clarè conspiciuntur & microscopiis & ipsis oculis nudis in aperto vini aut cerevisiæ acerrimo vermiculi exigui serpentium instar mirâ agilitate sese moventes, capitulis ad superficiem aceti erectis, ut cum suo pabulo, quod ipsis acetum est, aërem simul elicere pro sui sustentatione & vita possint. Acetum hoc anguiformibus illis vermiculis prægnans in loco concluso, vase nempè parùm non arctè obturatô, quò temperatus aër ingredi possit, ubi non movetur, sed ad tempus immotum manet, situm & mucum contrahit, ut vermiculis jam adultioribus substantiosius alimentum præbeatur. Quibus ita peractis, cùm vermiculi jam ad statum suæ ætatis pervenerunt, atque acetô, ipsorum pabulô congruô & naturali, exsaturati sunt, prorepunt ex aceto foràs ad latera vitri aut vasis, quò aërem crassiorem desuper per operculum vasis ingruentem haurire possint, undè etiam ad operculum vasis copiosissimè consistunt. Brevissimum igitur tempus sive ad latera vasis sive ad ejus orificium ex parte coopertum commorati, transformantur in aureolas parvas instar seminum sinapi, quarum una in Fig. 14. lit. B. per microscopium in molem centies majorem depicta est. Ex his absolutô tempore, disruptô jam circa caput muscæ conclusæ cortice tanquam operculô apertô, more cæterorum insectorum erumpunt foràs muscæ exiguæ instar seminum lentis minoris. Sic ergastulô sui corporis jam solutô, libero aëri expositi, quod accidit Mensibus Julio & Augusto, circumvolitant sine omni strepitu, placidè non velociter, alulas mirùm quam velocissimè agitantes, nec valdè remoti â vasis acetosis tanquam Patrio solo, ut vapores acidos cum aëre haurire vitamque protrahere, nec ab alieno

rigidiore aëre interimi possint. Interea ut fatalis lex, semel in creatione promulgata, impleatur, ad acetum rursum sese conferunt volatu, ubi coëunt & in acetum iterum fœtant, sive fœtus suos, parvos nempe termites excludunt & pariunt. Musca hæc acetosa parvula est, muscarum ferè omnium minima, oculis rubro-puniceis, dorso luteo, gibboso, caudâ itidem luteâ, sex striis sive lineis atris, vesparum more, notata, alulis ad mensuram corporis paullò longioribus, perquam pellucidis, ad diem clarum Iridis in modum pulchrè versicoloribus, lineis tamen quinque vel sex tanquam nervulis atro-purpureis distinctis. Dorsum & caput pilis quibusdam hinc indè scatet. Inter oculos corpuscula duo rotunda eminent, quibus pili tanquam barbulæ quædam inhærent, forsan pro temperando aëre acetoso, quem hoc modo tanquam naribus attrahunt. Proboscidem non habent, sed ejus loco τὸ βρύον τι, & spongiosum quid, hians instar oris murenæ, quo ad latera vasis vapores aceti exsugere, simulque hôc suctu tenaciter adhærere possint. Sub abdomine venter totus luteus est. Hujus bestiolæ structuram ope Microscopii exquisiti à curioso rerum minimarum scrutatore *D. Joh. Abrahamo Ihle* dono mihi missi exactè contemplati sumus & manu nostra, præterito 17. Septembr. depinximus. Vide dictam figuram ubi A. Muscæ hæ naturali suâ magnitudine sunt adumbratæ. B indicat Aureolam, ubi (a) caput ejus (b) verò cauda, C. & D. ipsa Musca per microscopium delineata, ubi C. exhibet muscam à tergo, D. verò à pectore & parte supina spectabilem.

Fig. XIV.

OBSER-

OBSERVATIO LIX.
D. MATTHIÆ TILINGII
De
Adamantibus Lippiacis.

IN Comitatu *Lippiaco* circa pagum, qui dicitur Heilbecke, in arena puriore reperiuntur Silices, instar aquæ pellucidæ diaphani, ex quibus in *Belgio* Adamantes *Europæi* expoliuntur, & qui expoliti *Bohemicos* longè superant. Tales quoque in *Borussia*, tractu *Hildesheimensi* & aliis locis inveniuntur; & reperiuntur etiam ejusmodi Silices, ex quibus hodiè vasa crystallina optimi generis conflantur, ubique ferè locorum, ubi præsertim rivuli fontesque vivaces è terra scaturiunt, puriorque arena à natura eluitur: sicut in Comitatu *Clivensi* patet.

Fig. XV.

SCHOLIUM.

ADamas locum primum inter cæteras gemmas sibi vendicat, cùm omnium durissima sit, totaque pellucida, & instar aquæ purissimæ nitens, maximè inter eas fulgeat, & acre lumen versus oculos emittat. Quoniam enim ex succo defæcatissimo concrescit, ejus partes in percolatione ita dividuntur, ut receptos radios undique reverberent, aut refringant. Sunt nimirum singulæ ejus particulæ veluti tot specula, quæ lumen retorquent, & visum eo modo, quo percutiuntur, referiunt. Id etiam tincturæ, cujus maximè capax est, assignari potest, non propter innatam quandam similitudinem, ut quidam somniant, sed quia talis est partium ejus dispositio ac situs; ut cuncta tincturæ filamina apposité conveniant, & meatus ejus omnes occupent; quod ad radiorum retorsionem maximè juvare sciunt omnes, qui aliquid de optica sciunt.

Virtus illius est nullum colorem notabilem habere; vitium aliquâ albedine, flavedine aut nigredine, aliôve colore vel leviter tinctum esse. Summa illi dignitas & pretium, cui tamen multum decedit, si arenulis albis aut nigris sit interspersus, aut nubeculâ aliquâ suffusus. Et hinc multi eo nomine Adamantem non dignantur, quòd ejus omnes partes homogeneæ non sint, sed hæ heterogeneis multis partibus commisceantur; nec etiam hic & alii etiam lapides pretiosi integri reperiuntur homogenei; habent siquidem maculas internas plerumque, quæ eorum splendorem & nitorem contaminant, & inficiunt, & virtutem etiam eorum internam diminuunt, quòd forma eorum heterogeneis non gaudeat, imò ab iis destruatur, eâque evanescente & languente, virtutem & energiam evanescere, & languere necesse est. Quòd si in purissimum terræ locum Spiritus mineralis lapidificus deferatur, ibique aquam mineralem puram, nitidam, & ab omni terrena spurcitie detersam invenerit, eaque minerali aqua coërceatur, fiunt lapides tales, quales spiritus formator internus appetit sua intrinseca differentia. Aqua enim mineralis suo centro coërcet & continet aliquid unctuosæ fixæ substantiæ, cujus ratione & auxiliante illius vitali igniculo coagulatur, & aqua, seu humidum (quod unctuosæ fixæ substantiæ partes dissolutas continet) & spiritus, qui colorem & formam secum habet lapidis producturi, & sic ambo, spiritus puta, & humidum aqueum supradictum, duritiem & soliditatem tempore ducunt & lapidescunt. Et sic hoc modo prorsus inter se convenire queunt lapidum pretiosorum ortus & eorum interitus. Hoc est, quæ in lapidum pretiosorum generatione & ortu materialiter collocamus, eadem prorsus in eorum resolutione repetimus, & ex iisdem etiam substantiis, quas ex resolutione habuimus, iterum de novo lapillos arte paramus, prioribus virtute & substantiâ similes; sed multò lucidiores, & nitidiores, imò etiam efficaciâ & virtute præstantiores, modò partes omnes naturales,

rales, lapidum genus componentes, ritè & purè inter se uniantur, & servatis ponderibus misceantur.

Licèt autem Adamantes sint lapidum omnium pretiosorum durissimi & firmissimi, ex eadem tamen molli & tenui fiunt materia, ac cæteri lapides pretiosi omnes, ex humido viscoso nempe aquæ, coctione illius humidi viscosi perenni & continuâ, & sublimatione ejusdem, donec ad supremum puritatis & coctionis gradum devenerit, tunc temporis hæc materia condensatur & firmatur in Adamantes, idque in saxosis & lapideis cavernis & antris firmissimè clausis, ubi illud humidum viscosum aquæ detinetur clausum, ne inter sublimationes varias, quas patitur in depuratione sua, exeat & evaporet. Reperiuntur sæpissimè in fodinis auri & argenti Adamantes, quod cum, dum fiunt hæc metalla, materia eadem, quæ plus salis habet, fit Adamas, reliquum materiæ, quod plus mercurii retinet, fit metallum cum sulphure suo, quæ est materia unctuosior & glutinosior eâ ipsâ materiâ, ex qua fiunt Adamantes.

Ubicunque igitur in locis *Indiæ* spiritus salini ex purgatissimo & maximè defæcato sale, ignis subterranei vi, per intimas montium fibras exaltati opportunam rupem porosamque, id est, proportionatum locum intra rupis concava repererint, ibidem quoque intra rupes multum fixi purissimi salis ab extrinseco Solis, iis in locis ardentissimi calore, omni humiditate exuti copia reperiatur; præterea humido loci naturali, aut roscida substantia intra poros rupium per intimas montium venas evaporato, aut aliundè insinuato, ac veluti in guttas quasdam resoluto accedente, fit, ut volatiles purissimi salis spiritus fixis intra poros salis ibidem excoctissimi corpusculis juncti, paranympho spiritu coagulativo maximè concurrente, qui uti minutissimas salis purissimi partes fixas cum volatilibus quàm constipatissimè in unum continuum corpus counit connectitque, concurrente eodem in loco quoque aliqua subtilissimæ pinguedinis specie diaphano ce-

rasorum gummi haud absimili, quo & partes glutinis instar compactissimæ unà cùm splendoris dote communicata, tandem in hanc omnium nobilissimam gemmam excrescant.

Quòd distinguantur inter se Adamantes pretio & puritate, seu claritate luminis, hoc dependet & ortum habet ex ipsa puritate & nitore materiæ, quæ magis in quibusdam locis depuratur, quàm in aliis. Loca enim puriora una aliis. Et in purissimis locis fiunt purissimi Adamantes & clarè nitentes, quòd ipsa materia summoperè depuretur in his locis. In aliis verò locis minùs puris cùm non possit ita depurari materia, ratione impuritatis loci fiunt, Adamantes obscuriores, & perindè non ita pretiosi. Qui apud *Indos* reperiuntur Adamantes, & apud *Arabes*, & *Æthiopes*, cæteris omnibus pretiosiores habentur, quia in hisce provinciis fodinæ auri purissimæ reperiuntur, undè & seminalis materia Adamantum purior & nitidior hisce in locis habetur, & cœlum & astra vegetiora, quæ coquunt & digerunt hanc materiam fortiùs, quàm in reliquis omnibus locis; nam quamvis frigus externum agat in coagulatione Adamantum, nihilominus & calor naturalis ipsius materiæ cum calore astrorum, plus est considerationis in productione rerum omnium, & præcipuè lapidum, quàm frigus externum, quod per accidens est causa congelationis ipsorum lapidum, dum frigiditate suâ & actione compellit calorem internum & fortiorem efficit ad exsiccandum suum humidum & congelandum.

Dependet verò hæc Adamantum puritas ex continua sublimatione vaporis elementaris, qui sese erigens, ascendens atque descendens, semper purificat loca, ubi transit, auferens, quicquid est valdè limosum & palustre. Tunc enim illud fixat & congelat in grossos silices & grossas petras, cumque semper in altum suspellat trans poros terræ grossiores, indè fiunt montes & rupes, intra quas postea vapor ille elementaris continuò sublimatur, tandemque facit, postquam semper rejecerit

cerit impurissimum & magis grossum ad exteriora vasorum, quæ sunt puritatis; in quibus vapor iste congelatur, purus & mundus ab omni excremento elementari, si modò sit plenus sulphuris & pinguedinis; & componit aurum: Ubi verò illâ pinguedine non privatur, & loco illius dominatur pars aquosa & salsa, facit Adamantes.

Illi autem nihil differunt à crystallis, nisi in parte fixante, quæ longè est potentior in Adamantibus quàm in crystallis; & mercurius, qui est in Adamantibus, purior est & sublimior, quàm in crystallis, quæ universa replentur aquâ elementari, congelata, tùm per vim frigoris, tùm per virtutem congelantem salis, qui est in illorum mercurio. In Adamantibus nihil est præter mercurium, & omnis eorum liquor, ex quo componuntur, est mercurialis, & vapor purus elementorum: contra in crystallis plurimum est aquæ elementaris, & parum vaporis aut mercurii; hinc igitur crystalla sunt molliora, nec adeò splendida & luminis plena. Aqua enim elementaris per virtutum salis congelata, nunquam potest esse adeò splendida & luminosa, ac mercurius, purus & congelatus ac fixus per virtutem sui salis & sulphuris albi, quod ipsi auget splendorem & coruscationem.

Sulphur illud album, & puritas mercurii cum firma & constanti fixatione salis, quæ inveniuntur in Adamantibus, inducunt omnem illorum differentiam. *Indiani*, & qui in mineris *Arabum* colliguntur, ac *Æthiopiæ*, æstimantur optimi & purissimi, quòd in illis provinciis mineræ auri sunt purissimæ, & quòd materia seminalis Adamantum in illis locis purior sit, & sublimior, quàm alibi terrarum; cœlumque & Sol vegetiùs & fortiùs agant, quàm uspiam.

Coquit enim majori cum potentia istam materiam, quam deducit ad perfectam congelationem & fixationem: quamvis verò frigus exteriùs plurimum ad hanc congelationem conducat, calor tamen naturalis ibi plus etiam juvat. Nihil enim ad

ad perfectam fixationem pervenit sine præambulâ maturitate & coctione materiæ fixandæ & congelandæ.

Ab hisce verò Adamantibus multùm differunt illi, qui ab Alchymistis quibusdam arte parantur. Nam quos illi concinnant Adamantes, nihil commune cum veris habent, cùm neque materiam seminalem, neque locum, neque efficientem causam, quæ veros Adamantes gignere debet, habeant, ac Adamantes ab illis factitati vitra saltem sint gemmarum coloribus tincta, ita ut præter colorem, diaphanitatem, aliquamque duritiem, nihil simile gemmis habeant. Sic hâc arte ex hyacintho *Gallicano* conflant Adamantes Alchymistæ. Hyacinthos illinunt offâ, ex luto & sale parata, reverberantque per horam mediam, repetito opere, si primâ vice non respondeat. Color transit in perspicuitatem adamantinam, tunc poliunt lege Adamantis, & firmitatem conciliant candefactione in ferrea pyxide, per quartam quadrantis horæ partem flagrante: præterea inter chalcantum supra infraque additum pari spatio reverberant, putantque sic induruisse. Alii conformatum ad legem Adamantis post reverberium passum, includunt prunis duabus, quas undique luto muniunt & incendunt. Cùm benè excanduit, in aquam fortem immergunt, aut super chalybe refrigescere sinunt. Ex Sapphiro quoque Adamantem pollicentur, si septus auro puro in catino detineatur in igne, dum aurum liquescat; ita enim cœruleus color evanescit, & Adamas evadit. Debet autem prius ad regulam Adamantis secta esse sapphirus. Alii sapphirum offâ ex albi smalti polline & salivâ perlinunt; siccant, filo ferreo circundant, ut movere possint; sepeliunt eum misturâ ex albo smalto & ferri scobe; imponunt prunis; calefaciunt, & sæpè vident, num votis respondeat. Sapphirus etiam nitida, sed alioquin diluti coloris cum auro jungitur, apponitur igni sensim donec liquescat; fervet autem horis tribus aut quatuor, indè gemma tollitur, & sensim refrigerari permittitur, inveniemus Adamantem: gemma enim manet,

manet, nec lima tangitur, quicquid autem est coloris cœrulei, perit. Ideo coloris dilutissimi sapphiri quæruntur; sunt enim viliores, & celerius in Adamantem transeunt atque perfectius mutantur. Qui primum invenit, hoc ditatus est valdè, breviq́ue tempore, indè detectâ re adhuc lucrum arti relictum est; nitet enim plurimum ob sapphiri duritiem. Sunt qui ex aqua marina gemma viliore & molliore faciunt Adamantes pulchros. Sunt qui & sapphirum non incoquunt auro, sed creta involutum in igne solùm, eodemq́ue modo res succedit. Observandum tamen est, ut gemmæ frigidæ ignis sensim circundetur, & rursus ut peracto opere permittatur refrigerari ignis extinctione; nam detrahere ex igne haud tutum est. Vitium est, si quicquam remanserit vestigii coloris cœrulei. Et hi ex sapphiro facti Adamantes verorum splendorem sibi nonnunquam surripiunt & speciem ferè naturalem.

Forma naturalis sive figura Adamantibus legitimis ac veris diversa est; alia enim sexangularis est, & æquali octo triangularium laterum lævore undique turbinata. In quibusdam regionibus ad flumen *Amazonum* sitis, copiosè & variâ mole reperitur Adamantum species, qui ferè globosi sunt, licèt non exactè sphærici, nunquam autem angulati, ut verus Adamas; sunt autem teneriores ad instar crystalli; & formati in tabulas aut alias formas, politiq́ue nitent quidem, sed semper in se habent aliquid lactei coloris, ita ut facilè à cæteris dignosci possint.

Quòd autem *Anselmus Boëtius lib. 2. cap. 73. histor. Lapid. & Gemmar.* disputat de forma crystallorum hexagona, & ita judicat: *Circularis figura fit, dum materiæ partes sunt prorsus uniusmodi, qualis in iis, qui proximi sunt Adamantibus, quos duriores dixi, conspicitur: Hexagona, cùm partes nonnullæ ipsius mixti reliquis sint vel subtiliores, vel magis aëreæ, aut aliâ ratione differant; hæ enim à reliquis circa angulos pelluntur, vel ipsæ non tàm citò, quàm aliæ se centro unire cupiunt: hâcq́ue*

 ratione

ratione, concrescente materiâ, hexagona figurâ circulo quàm proxima, aliisque omnibus angularibus perfectior, efficitur: Exemplo Adamantum facilè refellitur; notissimum enim est, optimos & perfectissimos atque adeò durissimos Adamantes formâ esse hexagonâ, qui autem globosi aut ovales, plurimum illis cedunt: ita ut potius statuendum sit, crystallis certam formam à DEO datam esse hexagonam, ut & aliis rebus. Plura de Adamantibus vide apud Boëtium, Joh. de Laet, Joh. Baptist. Tavernier &c.

Quæ de Venenositate ejus proponuntur, fabulosa sunt. Celebrantur Adamantes in Medicina ex pluribus facultatibus & virtutibus, quarum tamen ullam, uti ego puto, propter firmam fixationem & congelationem difficulter poterunt communicare. Creduntur resistere omni venenorum generi, adeoque ipsissima esse venena; per experientiam falsissimum est. Virtutes non exiguas illis inesse utique censeo; sed quoniam firmissimis & præduris obvallantur muris, ideò interclusæ manent, ut in auro, in quo & plures sunt virtutes, sed occlusæ & sepultæ quasi inter firmos & fortes muros, ut in Adamantibus, & ex hisce materiis elici non possunt, quin muri illi duri perrumpantur; hoc autem fieri potest, si in materiam primam suam, ex qua fiunt, reducantur; tunc virtutes Adamantum apparebunt, quæ & adamantinæ verè erunt.

Materia autem, quæ illos componit, sola poterit illos rumpere & ad mollitiem reducere ac convertere in liquorem, quem magnæ virtutis esse oportet. Materia enim ex qua componuntur, magni est pretii, & ejusdem farinæ cum auro: adeò ut si raræ inveniantur virtutes in auro, itidem pateant in Adamantibus; æque indomitæ, uti Adamantes vulgò feruntur; sed opus hîc erit & labor.

OBSER-

OBSERVATIO LX.
D. MATTHIÆ TILINGII.
De
Salamandra.

CUm ante plures annos Studio Medico *Rostochii*, operam darem, in Sylva *Rostochiensi* inter labores botanicos cepi Salamandram terrestrem, nigrum obtinentem colorem, maculis flavis instar stellionis distinctum. Ego magno perfundebar gaudio, quòd occasionem haberem experimentum facere, an quoque Salamandra in igne comburi posset. Me ergò deinceps domum conferens ipsam in ignem conjeci, ubi post breve temporis spatium planè comburebatur & in cineres convertebatur.

SCHOLIUM.

MUlta à majoribus nostris falsa & fabulosa afficta & addicta fuerunt Salamandris, ex quibus *incombustibilitas Salamandræ, ejusque vita in igne*, meritò primum occupat locum. *Quidam* enim Salamandras non modò omnino impunè ignis fervorem sustinere, sed & in eo tanquam in Elemento proprio vivere, & alimenti loco nutriri, somniarunt. *Quidam* & quidem rectiùs, ad tempus saltim Salamandras in igne vivere, eumque lympha sua extinguere quidem, sed noviter adjectis prunis, sufflaminataque flamma, concremari crediderunt: *Alii* sed rectissimè, statuerunt, Salamandras ignem planè fugere, eoque impositas, statim interire, inque cineres omnino redigi, id quod etiam Experientia præsentis non modo Observationis, sed & aliorum maximè modernorum, satis superque comprobatum fuit: At verò erroneam hanc inter Authores, sub solius fictæ autoritatis specie circumlatam inq; posteros religiosè propagatam opinionem, exinde potissimùm enatam fuisse arbitror; quod primæ assertionis asseclis, Salamandra non re ipsâ, sed famâ tantùm & nomine cognita fue-

O 2 rit,

rit, hinc eam adeò monstrosam, tam pictam quam descriptam effinxerunt, mox capite ovillo, mox serpentino præditam, nunc pelle lanuginosa, nunc squamata, nunc aspera, nunc unctuosa investitam, hic vermem dicebat, ille araneæ similem, ita ut pleræque earum descriptiones, veræ Salamandræ non secus respondeant, ac asinus equo, & noctua psittaco. Secundæ opinioni omnino subscriberem, nisi rem ex parte aliter explorassem: Vixisse enim Salamandras etiam perbreve tempus in igne, asserere non possum, nam aliquoties in Eruditorum præsentia facto experimento, cum Salamandras prunis, (non dicam igni aperto,) injecissem, accelerato tardissimo alias suo gressu, fugam tentantes, oscitante rictu statim eas interire vidi, adeò, ut ne temporis momentum ignis fervorem, vivæ sustinuerint; sed durare eas (mortuas licet,) aliquandiu in igne, & exsudantibus suis humoribus eam consopire, nonnihil, donec penitus in cineres abeant, (asseverante hoc quoque Observat. præsentis Dn. Autore) certum est, nam & ipse observavi, lacteum ex omnibus penè pellis Salamandrinæ porulis exsudantem humorem, qui primo intuitu carbonum ignitorum fervorem mitigare videbatur, sed statim incrassescens, in vappam quasi condensabatur, corpore sensim marcescente, inque cineres collabante: sed an ne hoc mirum, & singularis proprietatis titulo dignum? cum id ipsum à quavis crudæ carnis particula, prunis inassata, eodem modo fieri soleat; imò, lignum ipsum, usitatissimum ignis pabulum, non statim admoto igne in cineres concidit, nisi sensim prius absumta sua humiditate. Rectissimè itaque sentiunt ii, qui secundùm tertiò adductam opinionem, vacillante tot veterum superstitiosa authoritate, Salamandras neque in igne tanquam proprio suo elemento vivere, eoque vesci, neque vitam ad notabile quoddam tempus in eo protrahere, neque singulari quadam proprietate eam extinguere, sed in eo reliquorum viventium instar, interire, perire, & comburere, non sine rationis & experientiæ fun-

fundamento, indubitanter credunt. Si quis tamen hanc veterum opinionem anxiè defendendam, religiosè putaret, intelligat eam necesse est, de Salamandra Chymicorum metaphorica & Alchymistica: plura huc facientia videantur in Salamandrologia mea, priori anno S. R. I. Acad. Nat. Curios. exhibita.

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO LXI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Lino vivo aut Asbestino & incombustibili.

FUit antiquitùs species quædam Lini, quod *Græci* Asbestinum, *Latini* Linum vivum appellârunt. Ex hoc tela contexta sunt, & varia tunicarum genera, quæ igni non solùm non absumpta sunt; sed in illum conjecta, sordibus exustis, splenduerunt magis quàm potuerint aquis. Regum quoque funera in ejusmodi adusta sunt tunicis, ne corporis favilla cum reliquo misceretur cinere. Imperator *Nero* indè mantilia habuit. *Plinius histor. nat. lib. 19. cap. 1.* linum hoc, cui principatum in toto Orbe adscribit, inventu rarum, textu difficile esse propter brevitatem, inventum æquare margaritarum excellentium pretia scribit.

SCHOLION.

MAgna inter physicos, Medicos & Historicos lis est, an Linum hoc vivum aliud sit ab eo, quod fiebat ex lapide Amianto. Multi hoc adfirmantes adducunt in testimonium *Paulum Venetum* & *Plinium*, qui expressis verbis scripserint, Linum hoc vivum aliud esse ab eo, quod ex lapide Amianto sit factum. Ut autem ejus rei certam notitiam habeamus, verba eorum in medium producemus. *Paulus Venetus lib. 1. cap. 47. in Itinerar. suo* de Lino hoc vivo & incombustibili ita scribit: *In hac provincia* (intelligit autem *Chynchynculam*) *est mons*, ubi sunt minera chalybis, & *Amdavici & Salamandra*, de

de qua pannus fit, qui si projiciatur in ignem, comburi non potest: fit autem pannus de terra hoc modo, sicut didici à quodam meo socio, Turco, viro valdè prudenti, qui ex commissione magni Kaam in illa provincia præfuit operi minerarum. Referebat enim, quòd in monte illo quadam minera terræ habebatur, quæ fila quædam habet lanæ similia. Ipsa fila desiccantur ad solem, & postea in mortario æneo conteruntur, & postea lavantur aquâ; & à terra grossitie separantur; terra verò projicitur, & fila de lana filantur, de quibus filis postea panni fiunt. Hi autem panni albi ex textura non adsumuntur, sed in ignem projiciuntur, & per horam unam dimittuntur in flamma, & hinc albescunt ut nix, nec læduntur in igne; quod similiter fit quandocunque lavari debent; nam alia lotio ad removendum maculas non adhibetur, &c. Et de Salamandra verò serpente nihil audivi in orientalibus partibus. Id autem totum, quod de Salamandra didici, scripsi fideliter. Fertur, quod Romæ sit quædam mappa de Salamandra, quæ est sudatorium Domini involutum, quam misit summo Pontifici, quidam Rex Tartarorum. Plinius verò *nat. histor. lib. 19. c. 1.* ita disserit: *Inventum jam est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant, ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis quàm possint aquis. Regum indè funebres tunicæ, corporis favillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis adustisque solæ Indiæ locis, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes; assuescitq; vivere ardendo, rarum inventu, difficile textu propter brevitatem. Rufus de cætero color splendescit igni. Cum inventum est, æquat pretia excellentium margaritarum. Vocatur autem à Græcis Asbestinum ex argumento naturæ. Anaxilaus autor est, linteo eo circumdatam arborem, surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cædi. Ergò huic lino principatus in toto Orbe.* Ex hisce Clarissimorum virorum verbis satis superque percipimus, Linum istud vivum solùm ex lapide Amianto esse paratum. *Paulus Venetus* scribit, quòd pannus de Salamandra paretur, qui, si projiciatur in ignem, comburi non possit.

possit; quia verò secundum proprium suum effatum de Salamandra serpente in locis istis orientalibus nihil audivit, per Salamandram intelligit lapidem Amiantum; iste enim in igne non uritur, & ejus injurias absque noxa perfert, quapropter & Salamandra vocatur. Et si accuratius etiam *Plinii* textum inspiciamus, per Linum istud vivum *Inditum* ille nihil aliud quàm Amiantum lapidem intelligit; hinc quoque istud Asbestinum appellat; & *lib. 36. cap. 19.* hoc ita confirmat: Amiantus, alumini similis, nihil igni deperdit. Idem cum *Plinio* sentiunt alii viri doctissimi. *Dioscorides lib. 5. cap. 113.* Amiantum lapidem in *Cypro* nasci, scisso alumini similem esse tradit, quo, utpote flexili, telas & vela tantùm spectaculi gratiâ texunt, quæ ignibus injecta ardent quidem, sed flammis injecta splendidiora exeunt. Hanc sententiam confirmat etiam *Petr. Andr. Matthiolus in Comm. super hoc caput.* De hoc utique loquitur *Strabo lib. 10. Geograph. Ad Carystum lapis nascitur, quem pectunt, nent, texunt. Indè mantilia conficiuntur, egregiè contexta: ea ubi sordescunt, in flammam projecta non secus emundantur, quàm si maculas elueris. Antonius Musa Brassavolus Ferrariensis* tradit, impostores lapidem Amiantum simplicibus mulierculis ostendere, vendereque sæpenumero pro ligno crucis Servatoris nostri. Id quod facilè credunt, cùm igne non comburatur, quodque ligni modo plurimis constet lineis intercursantibus. Parùm ergò valent *Adriani Tollii* & *Johannis de Laet* argumenta, quæ contra hunc lapidem Amiantum in *Commentariis suis in Boëtium de Lapid. & Gemmar. Historia* protulerunt.

Lapis hic ignis injuriam instar auri perfert, atque non tantùm uri non potest, sed purior redditur, undè Asbestini nomen illi datum est. Olim in fila aptabatur, & ex his mappæ, lintea funebria, reticula conficiebantur, quibus cadavera Regum involuta, igne combusta, ipsa lintea verò incorrupta manerent. Conficiebatur & ex hisce omnis generis carbasina supellex, quæ sordidata non aquâ, sed igne purgabatur. Et hoc

hoc Linum ex Amianto factum *Plinius lib. 19. cap. 1. histor. nat.* vivum appellat. Mappæ Amiantinæ sordibus conspurcatæ, puriores igne exustæ, quàm si aquâ laventur, fiunt, ac magis splendent. Regum indè olim tunicæ funebres factæ sunt, ut cremata cadavera à reliquo cinere separentur.

Linum, quod ex hoc lapide conficitur, dicitur Græcis Asbestinum, partim ob lapidem, partim ob calcis similitudinem. Calcem *Græci* ἄσβεστον vocant. Asbestinum autem lapidem igni non absumi, sed nitescere & mundari ex *Plinio lib. 19. cap. 1. histor. nat.* jam audivimus. Asbestum significat incombustibile; & substantivè pro lino, quod ignibus non absumitur, & pro ardente lapide accipitur. Sed Asbeston cum *Varro* dicit *lib. 4. de latin. lingu. lintea* ex eo facta intelligit, atque adeò vestimenta, ut *Adrianus Turnebus lib. 23. Adversar. cap. 1.* interpretatur, à quo tamen *Josephus Scaliger* dissentit, negans id genus Lini inter vestimenta numerandum, cùm potiùs ex eo mappæ conficerentur, quàm vestes. A *Turnebi* latere tamen stat *Cælius Calcagninus lib. 3. epist. 1.* Asbestinas vestes dici asserens ex Lino vivo, lapidi Carystio simillimo: quibus mortui Reges cremebantur, ut iis cinis colligeretur. Nomen ex eo adeptæ sunt, quòd igni non absumerentur. Quas & mortuales non ineptè fortassis cum *Nævio* Poëta dixeris, ita ei appellatas, quibus cadavera induebantur. His consentanea esse videntur, quæ de *Cretico* Lino scripsit *Strabo l. c.* Id enim petram esse ait, quam attritam, capillamentis tantùm remanentibus, excussâ terreâ materiâ, pectinibus aptari, contextamque indè telam peroptimè confici. Eam autem igne non uri, sed sordidatam in ignem projectam emundari. Ipseque adeò *Podocattarus*, *Cyprius* Eques, qui de rebus *Cypriis* historiam prodidit, Linum *Cyprium* penes se habitum *Venetiis* ostendit, in ignem id injiciens, at illæsum ac perpurgatum mundatissimumque indè recipiens. Verùm illud magno est miraculo, quod hujusmodi contexta tela non quidem ab herbis originem ducat, sed à lapide Amianto: qui in *Cypro* Insula

Insula repertus, malleo contunditur, contusus, excussâ terreâ superfluitate, capillamentis suis lini speciem retinet ac contexitur in telam. Id visum in *Podocattari* ædibus coram eximiæ virtutis viris non paucis testatur *Porcachius lib. 2. funeral.* cui etiam subscribit *Rhodius lib. 13. cap. 18.* Linum hoc in igne semper splendidius evadit; fiunt ex eo thryallides sive ellychnia in usum candelarum peculiarium semper ardentium. Propterea ex hoc Amianto linum confectum, & incombustibile, ut perpetuò lampadibus arderet, in Baptisterio suo *Romæ Constantinus* Imperator statuerat, referente *Dasamo in Sylvestro Papa.* Quin & *Ludovicus Vives in Schol. ad D. Augustin. lib. 21. de Civitate Dei cap. 6.* testatur, se ellychnia *Parisiis* permulta vidisse, quæ, lucernis semper ardentibus, nunquam absumerentur. Amiantus lapis etiam fuit in aurea illa lucerna, quam *Athenis Callimachus* fecit, oleo non nisi post annum dissipato, licèt semper arderet. Mantile olim *Lovanii* medio convivio igni datum, redditumq́ue domino mundius splendidiusq́ue, quâm possit aquis aut smegmatis quibuslibet, prout literis hoc consignavit *Simon Majolus part. 1. dier. canic. colloq. 20. pag. 633.* Lapidem *Carystium*, ut scribit *Matthæus Raderus in Comm. ad Martial. lib. 9. epigr. 77.* Incolæ pectunt, nent, texunt. Indè mantilia conficiuntur egregiè contexta, & incombustibilia. Ea ubi sordescunt, in flammas projecta, non secus emendantur, quàm si maculas aquâ elueris. Meminit etiam *Cælius Rhodiginus lib. 14. lect. antiq. cap. 18.* ellychnii cujusdam, lino carpasio constantis, & in id ignibus nullum omninò jus fuisse scribit. Refert quoque *Plinius l. c.* huic Lino principatum in toto orbe esse: & linteo eo circumdatam arborem, surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cædi. Adhibebantur etiam quondam ejusmodi Lina, ut corpora Magnatum defunctorum servarent integra & incorrupta; quod etiam, ut *Joachimus Struppius Tract. de Mumia Ægyptiac.* & *Phil. Camerarius cent. 1. Horar. Succis. cap. 14.* scribunt, præcipuè cedri oleo, balsamo, croco, myrrhâ & aliis præstabant. *Cl. Joachimus Jungius*

in Doxoscop. Physic. Min. part. 2. sect. 2. cap. 6. de lapidibus ignibus invictis ita disserit: *Amiantus in fila discerpi, imò in lanuginem vel contundi vel atteri; Talcus in crustas & laminas tenuissimas findi potest. Ille veteribus quidem notus, sed rarus & pretiosus, hodiè ob copiam vilis: Verùm quia artificium nendi & texendi eum propè intercidit, parum usu tritus, nisi quòd thryallides sive ellychnia ex eo, uti etiam ex talco fiunt, quæ flammis nunquam abolentur. Quibus adjicere etiam licet subviride illud aridum, asperum tenue, quod ex pyritis & lapidibus scissilibus, dum uruntur, exsudat, & ipsum ignibus incombustibile est. Joh. Bapt. Porta lib. 4. Magnat. cap. 25.* testatur, se vidisse Amiantum neri *Venetiis. Olaus Wormius lib. 1. histor. Musei sui sect. 2. cap. 7.* se lanam ex Amianto, fibris longioribus prædito, confectam, & funem ex hac lana contortum, item frustum mappæ ex Amianto contextæ habuisse perhibet. Et *Athanasius Kircherus*, uti scribit, *lib. 8. sect. 3. de Mund. Subterran. pag. mihi 67.* habet in Museo suo integrum scrinium Asbestinis frustis plenum. Chartam ex hisce confectam habet, quæ literis scribendis servit; quas ubi in ignem injeceris, consumptis mox literis, charta veluti igne lota, integra & candidior exit, novisque literis inscribendis servit, ita ut vel unicum folium in perpetuum reciproco amicorum commercio servire possit. Donavit & illi Eminentissimus Cardinalis *de Lugo* redimiculum Asbestino lino contortum, quod igni injectum, si sordibus pollutum fuerit, indè nitidissimum exit. Meminit quoque, se ellychnium hujusmodi Asbestinum lucernæ inditum ad biennium, sine ulla sui consumptione conservâsse, haud dubiè perpetuò duraturum, nisi nescit quô casu id subductum fuisset; ut proindè verissimum sit, quod veteres de ellychnio per ignem inconsumptibili tradidêre.

Lapis hic, qui Lino vivo & incombustibili parando materiam præbet, dicitur *Latinis* Amiantus; Græcis λίθος ἀμίαντος; Latinis Asbestus. *Georgius Agricola lib. 5 de natur. fossil. cap. 9.* eum alumen plumosum appellat. *Germani* dicunt Fe-

dérweis/

derweis / Steinflachs / Schifferweis quippe sunt, qui telas & alia tunicarum genera ex eo conficere nôrunt) Seindacht / quòd ellychnia ex eodem fiant incombustibilia. Alii eum vocant alumen scissile, pulverem Salamandræ, Salmanderhaar: & Amentum amarum quibusdam recentioribus dicitur. Eundem lapidem Asbestum vocant etiam alii Linum Asbestinum vivum, aut *Carystium*, item Carpassium, Carbosum, item Poliam, Spartopoliam, Corsoidem, Bostrochyten, &c. *Encelius* Amianti speciem Katzensilber interpretatur: quod vocabulum Magneti & Micæ meliùs tribuit *Agricola l. c.* *Idem* refert, in *Hildesheimensi* tractu lapidem inveniri fusci coloris, planum, Armoniaci Salis instar scissum: qui tubercula superius habeat clavorum capitibus similia: & ad *Hasdam* pagum alium huic non dissimilem reperiri, candidum tamen & sine tuberculis. Huic etiam similis est lapis, qui in *Subaudia* dicitur Amentum dulce: Amenti nimirum nomine corrupto ab Amianto; verus autem Amiantus non est, sed à quibusdam pharmacopolis vocatur, Entalium. Hic eboris instar candidus est, splendens, inque fila solubilis, sed fragiliora. Videtur autem res gypso cognata. In eo, certo modo præparato, & imagines exprimi possunt, quæ cum ebore aut ipsa nive candore certent. *Paulus Venetus l. c.* lapidem hunc vocat Salamandram, quod Salamandræ instar in igne vivat, aut ejus injurias absque noxa perferat. Sed meo judicio ridiculum est credere, aliquod animal in rerum natura esse, quod humore, spiritu, sanguine, carne, &c. vix aliquo connexu junctis constans, possit in igne degere, ut partes illæ non separentur, exurantur, & ita animal intereat. Fabula etiam communis est, eum ex Salamandræ pilis oriri, quia non consumitur igne, ut Salamandra.

Nascitur autem hic lapis Amiantus, teste *Dioscoride l. c.* in *Cypro*, sed fuscus. Qualem locum natalem hujus lapidis etiam aperit *Sotacus* apud *Apollonium*, sic dicens: Γίνεται δὲ ὁ λίθος οὗτος, καὶ ἐν Καρύστῳ μὲν, ἀφ' οὗ καὶ τὔνομα ἔλαβεν, πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ.

Undè & *Carystius* lapis dictus. Et *Sotacus alio loco* ita loquitur: ὁ καρύστιος λεγόμενος λίθος ἐπιφύσεις ἔχει ἐριώδεις. Ab urbe autem *Cypri Carbaso* vel *Carbasia Pausanias* vocat καρβάσιον λίνον, quod ex hoc lapide fiebat. *Cl. Johannes de Laet*, ut refert *lib. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8.* accepit ab amico frustum ejusmodi lapidis Amianti è *Cypro* allatum, hic coloris fuit fusci, constans totus è filamentis, sed admodum fragilibus, ita ut videre non potuerit, quomodo ex iis pannus aliquis texi possit; simillimus fuit alumini scissili. Vidit alia lapidum fragmenta itidem è *Cypro* allata, sed quæ è duriori saxo constabant, & suas habebant veluti commissuras, è quibus tenuia filamenta educi possunt, sed admodum brevia. In desertis *Indiæ* locis itidem invenitur, ubi non cadunt imbres, ac in *Asiæ* provincia quadam. Reperitur etiam in *Italia*, sed adeò breve ac fragile, ut neri non possit. Hinc fit, ut prò alumine scissili vel plumoso vendatur, & pro ellychniis perpetuis tantùm inserviat.

Similis videtur hic lapis alumini scisso, adeò ut nonnulli inter se confundant. Differt autem ab eo, teste *Matthiolo Comm. in Dioscorid. l. c.* quòd hoc in ignem projectum statim exuratur saporemque adstringentem habeat, ille non item. Deindè quoque ab alumine scisso differt & mollitie, & fibrarum dispositione, quas non secùs ac in ligno quodam dispositas habet, totusque videtur ex iis constare, ita ut multi decepti exteriori forma, lignum putaverint.

Quisnam autem sit hic lapis, quomodo Natura eum, aut quibus modis composuerit, & an reverà ex se & suâ naturâ ἄσβεστος καὶ ἀμίαντος, id est, incombustibilis, & in igne incorruptibilis sit, paucis adhuc perpendam.

Solet à Natura fieri hic lapis sub figura capillari, colore quandoque albo, subindè cinereo, interdum rufo, aliàs ferreo, siccus quoad externam superficiem & in filamenta solubilis, habet tamen in centro suo quandam humiditatem stabulantem, viscidam & oleagineam, nullo igne domabilem; filamenta ita constituta sunt, ut & neri & texi queant, non secùs

cus ac vulgare linum. Est itaque hic lapis compositus ex certa aluminis seu talci specie, ut proindè eum multi alumen scissile, aut alumen plumæ nominandum putârint; est enim multò mollioribus filamentis, quàm alumen scissile instructus, quæ nullo penè negotio, vel ipsis digitis diffindas; expansa verò filamenta semper quid laneum instar gossipii aut candidi serici filis simile indicant, unde non incongruè alumen plumæ dicitur; habet tamen intra proprietatis suæ latebras aliquid viscosum & oleaginosum, adeò terrestri materiæ concentratum, ut ab eo nullâ vi ignis separari possit; quàm virtutem & alia nonnulla mineralia habent, ut aurum & selenitis, quem talcum vulgò vocant; adeò enim viscosum illud, quo nativæ suæ materiæ jungitur, ignique adeò resistit, ut nullis artibus ab ea dissolvi possit, pertinacia tamen in uno majori, in alio minori; selenitem enim cum tempore igni consumi, experientia jam dudum docuit; aurum & Asbestum nunquam; quæ vis sanè mirifica non ab alio, quàm in optimè commisti lapidis temperamento consistit: quâ verò industriâ, & quo ingenio & naturâ contra ignis tormenta aluminosum hoc viscus adeò inseparabili modo & vinculo societur, uti terminos imbecillitatis ingenii nostri longè excedit, ita quoque sapientis non est verbis longè petitis illa explicare.

Asbestum autem in igne durare, & citra ullum nocumentum incorruptum perseverare, frequenti experimento compertum est. Insignis tamen hoc loco error occurrit, dum nonnulli, qui aut lapidem nunquam viderunt, aut *Autores* de Amianto scribentes non intellexerunt, putârunt, lapidem hunc igni sine ullo addito, perpetuò inflammari. Sic *Camillus Leonardus lib. de lapid.* scribit: *Asbestus ferrei coloris lapis est, quem Arabia producit; Asbestus dicitur, id est, inextinguibilis, quoniam accensus perpetuò retinet flammam sine aliquo liquore.* In qua narratione duplicem errorem committere videtur; dum linguæ *Græcæ* ignarus ἄσβεστον, id est, incombustibile, pro inextinguibili interpretatus est; deindè Asbestum,

igni admotum, inflammari in perpetuam lucem, nulla alterius rei inflammabilis additione putavit; quod quàm falsum sit, experientia quotidiana docet. Nisi enim oleum accesserit ellychnio, omnem in eo inflammando operam perdemus. In eundem errorem incidit, *Dionysius Afer, in suo de situ orbis poëmate:* Asbestum *Arcadiæ* inflammabilem facit hisce verbis:

Hic nasci lapidem, qui tacto accensus ab igne
Extingui renuit, quem Graii nomine verò
ἄσβεστον memorant, ferri nitet ille colore.

Meritò itaque cunctorum Philosophorum ingenia summoperè vexat mira hujus lapidis proprietas, dum concipere non possunt, in rerum natura mixtum aliquid dari posse, ab omni ignis violentia immune. Ego, relictis aliorum sententiis, quid mihi in mentem venerit, circa admirandam hujus lapidis virtutem & proprietatem, paucis exponam.

Experientia multos docuit, frustum hujus lapidis, vitriariæ fornaci inditum, semper incorruptum extractum esse, quæ mira ad ignis violentiam reprimendam contumacia, necessariò constitui debet, ex iis rebus, igni quàm maximè contrariis, quæ in tribus consistere videntur. Primum est ipsa materia, quæ uti lenta, crassa, & viscida humiditate à natura instructa est, ita quoque ab ignis actuosissima natura non facilè consumi potest. Alterum est, quod dicta materia inexhalabilis sit, &, ut ita loquar, inevaporabilis; experientia siquidem constat, tantò materiam aliquam igni magis resistere, quantò evaporationibus minùs obnoxia; & contrà, tantò faciliùs ab igne corripi consumique, quantò in vapores & halitus magis resolubilis est. Tertium est, ipsius materiæ sinceritas, nulla alterius heterogeneæ rei miscella adulteratæ, ut proindè puræ homogeneæ naturæ corpus fateri necesse sit, & vel indè patet, quod cum ignis potissimum heterogenea disgregare, homogenea verò congregare, teste *Aristotele*, proprium sit; in Asbesto verò omnes partes sine alterius mistura homogeneæ sint, facilè indè colligitur, maximâ eum ad igni resistendum

stendum potentiâ & efficaciâ pollere; & patet in nonnullis aliis rebus, videlicet in auro, adamante, selenite, quin & omnibus saxis & metallis, quæ quamvis igne vehementer resistant, difficulter tamen vel in liquorem, calcem, vel similem à priori differentem formam Chymicâ arte reduci possunt; & si resolvuntur, minimè tamen solidam, quâ prius constabant, substantiam remanere vidamus; quod tamen in Asbesto nullum locum habet; hunc enim si vel anno integro in fornacem ignibus torseris, semper tibi extractus, nulla formæ suæ facta alteratione, integer & sincerus spectabitur, undè lapidis Asbesti talis dari potest definitio, seu potius descriptio, quâ ab omnibus aliis fossilibus essentialiter distinguitur. *Asbestus lapis est fibrosus, alumini schisto haud absimilis, lentâ & crassâ viscidatate, seu lentâ & viscidâ crassitie constans, ob omnium partium homogeneum contextum in vaporem resolvi nescius, solus ab omnium actuosissima ignis natura immunis & incombustibilis.*

P. Martinus Martinius, Tridentinus, eximius ille *Atlantis Sinici* Scriptor, in *Taniu Tartaria* Regno supra lapides nasci herbam quandam tradit, quæ ab igne non consumatur; hæc enim in ignem projecta, rubescit quidem, & aliquo modo ignescit, at educta ex igne mox pristinum candorem recuperat, nonnihil in cinerem declinantem; non adeò in longum excrescit, sed sub forma capillaris excrescentiæ, fragilis & imbecillis consistentiæ, aquæ imposita in lutum abit, statimque consumitur.(*)In hac descriptione herbæ Asbestinæ insignem errorem notat *P. Athanasius Kircherus part. 4. cap 11. Chin. illustrat.*

(*) Quam herbam P. Martinius Scriptor Sinicus in Taniu Tartariæ regno supra lapides nasci tradit, eandem in Galliâ propè montem Pessulanum circa littus maris ad marginem Magellonæ devastatæ me sub aqua maris copiosè saxis innascentem exemisse memini, cum herbationis gratiâ ad montem Setium, junctus eximio Botanico, Joh. Laugerio, & Henrico Magno Heigelio cive meo comitibus Anno 1642. mense Junio proficisceremur. Plantula satis elegans, sed exigua

illustrat. dum herbam multi putant, quod ille pura lapideæ substantiæ filamenta asserit: per abusum itaque vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapide excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Autores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod reverâ linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia depromptum sit, sed quôd instar lini filari & texi possit. Est itaque fustis hujus herbæ nihil aliud, quàm efflorescentia quædam ex lapide Asbesto, qui in *Tartaria* regionibus passim reperitur, evibrata, non secus ac mineralium, salium efflorescentias ἐξανθήματα, sive arbores metallicas per κατάχυσιν appellare solemus,

Et tangua, umbilicata, non crescit in aëre, nec in eo vivit, sed è fundo in ipsa salsâ maris aquâ se conservat, dorso striato innascitur pedicalis cirrisve glabris, nitidis, exilibus crebris, rectis, dimidium indicem altis, singulis singulos quasi clypeolos medio centro substratis & sustinentibus, circinatum umbilicum urachis appensis referentibus. Undè à Monspeliensibus umbilicus marinus nominatur. Viret primum ex squalido, subvirido, cinereoque limo; postea undis & littore ejectum albescit, gustu subsalso & amaro. Hanc videtur Dioscorides l.3. c.133. descripsisse, quod alba sit herba tenui innitens ramulo, amara sine foliis, eamque ἀνδρόσακες nuncupat. Hæc plantula exsiccata dura est, jucundum oculis exhibet anathema; si ad flammam candelæ admovetur, tàm splendens in incendio & præ fulgore visum quasi officiente corusco lumine apparet: nec tamen à flammâ consumitur, licet nimioperè ignescat. Ex igne remota pristinum nitorem recuperat; cujus etiamnum experimentum, quoties libet, capere quivis potest, cui id fuerit volupe. Hujus plantulæ marinæ celebriores mentionem fecêre Botanici, Dioscorides, Matthiolus, Lobelius, Dalechampius, apud quos luculentior ejusdem invenienda est cum icone descriptio,

[*Helianthus.*]

Et tandem lapis hic Amiantus insignem usum cùm Medicum, tùm Mechanicum habet. Quod ad usum Medicum spectat, veneficiis resistere creditur ipse omnibus, præcipuè tamen veneficarum; præterea abstergit, & scabiem curat cum aqua vitæ & sacch   aro solutus. Si mixturæ ejus aliqualis portio quotidiè tempore matutino exhibeatur, album fluxum mulierum mox iri sanatum dicunt. Præparata officinalia, quæ Amiantus ingrediatur, præter unguentum citrinum, ferè nulla sunt. Commendant tamen nonnulli supra modum linimentum ad tineam puerorum, & ad ulcera tibiarum, quod Amiantus ingreditur, hincque admodum miraculosum fit. Istud sequenti modo paratur. ℞. Lapid. Amianti ℥iv. Plumbi ℥xij. Tutiæ ℥ij. Calcinentur; deindè pulverisata in vitro macerentur cum aceto, ac quotidiè per mensem materia agitetur semel; post mensem ebullienda est unius horæ quadrante, ac quiescere sinatur, donec inclarescat; deindè illius aceti clari quantitas cum pari quantitate olei rosacei misceatur, donec bona fiat unio, & linimenti forma idonea: eo inungatur caput pueri totum, ut citò sanetur: ad scabiem & ulcera tibiarum vesperi partes ungantur, donec sanentur.

Usum mechanicum insignem etiam hic lapis Amiantus habet. Ex hoc, utpote flexibili, telæ elegantes spectaculi gratiâ conficiuntur, quæ ignibus injectæ semper ardent. Attritione facilè solvitur ille in tenuia filamenta, instar plumæ canescentia. Ligni modo fibrosus est, mollisque & candidus vel subviridis. Id quod dum teritur, lapis efflorescit in plumas (flos petræ vocatur.) Cum cuti applicatur hujusmodi flos, urit urticæ instar, ob asperitatem aculeorum tenuium, qui carnis poros penetrant & continuum solvunt. Id sciunt passim gnathones, qui florem hunc impalpabilem inspergunt internis camisiarum partibus, ut socii iis induti incredibili pruritu ac dolore afficiantur. Fila hujus lapidis lineis non sunt dissimilia; Sole siccata teruntur in mortario æneo, postea lavantur, ac à terra purgantur nenturque ac deindè texuntur.

tur. Modus texendi non ita nobis notus est, & hac ætate magis periit. Plura de hoc lapide scripserunt *Cornelius Agrippa lib. 3. occult. phil. Guid. Pancirollus de Reb. memorab. part. 1. tit. 4. Anshelmus Boëtius lib. 2. de Gemm. & Lapid. hist. cap. 204. Joh. de Laet lib. 2. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8. Athanasius Kircherus in Mund. Subterran. lib. 8. sect. 3. cap. 1. item part. 4. cap. 11. Chin. illustrat. Casp. Schottus part. 4. Mag. lib. 2. Syntagm. 2. cap. 1. §. 10.* & alii.

[*Author.*]

D. Franc. Ferd. à Troilo in Itinerario suo Orientali, Dresdæ A. 1676. typis excusso, pag. 29. & 30. de Amianto Cyprio, se eundem in Insula illa vidisse, strophiola etiam aliaque ex eo confecta secum indè exportâsse refert: Ipsum lapidem subfusci, fila autem ex eo, fortiter priùs contuso, ducta albicantis quodammodo esse coloris; ex quibus lintea contexere soleant, quæ in ignem per exiguum temporis spatium conjecta, à sordibus repurgentur, aquæ autem imposita omnino indurescant, inque lapideam compagem concrescant. Ipse etiam particulas aliquas Amianti lanæ instar mollissimi, argenteo colore nitentis, ac partim ex fibris digiti longitudinem æquantibus, partim brevioribus, constantis possideo; ex quibus, si major suppeteret copia, facilè liceret fila ducere. Illas autem dono debeo Excell. D. D. Jacobi Barneri, qui ab Amico acceperat, ex Sabaudia, uti referebatur, ceu loco natali adportatas; cæterùm sordidiores factæ, in ignem si conjiciantur, pristinum nitorem recipiunt; aquæ tamen impositæ lapideam illam duritiem non induunt. Idem Barnerus in literis Monachii A. 1673. 10. Junii scriptis me admonuit, in vulgari Asbesto quandoque strias aliquas lanæ similes reperiri; quales apud Nob. D. D. Cassium Hamburgi vidisse se recordabatur; unde conjecturam faciebat, Sabaudicum quoque illum eundem habuisse ortum. Quæ sanè cum illo quodammodo conveniunt, quæ Cl. D. Tilingius

gius in Scholio ſuo ex Laërtio attulit, qui dura lapidum fragmenta è Cypro allata vidit, è quorum commiſſuris tenuia & brevia fila educi poterant. Ex quo, naturam quandoque lapidi huic flexibilitatem concedere, ſatis eluceſcit; quâ ſi careat, arte eandem conciliare nonnulli laborarunt. Modum verò ipſum Cl. D. Joh. Hel. Jungken in Medico præſenti ſeculo adcommod. part. 1. ſect. 4. cap. 9. alienâ fide edocet. Alium etiam Excell. D. Paul. Ammannus Manuduct. ad mat. med. ſect. 1. cap. 3. §. 3. profert, qui cum Kircheriano illo coincidit, quem, lib. 8. ſect. 3. cap. 2. Mundi Subterr. inter maxima arcana repoſitum, & qui non niſi oretenus Regibus & Principibus communicandus ſit, lib. 12. ſect. 5. part. 3. prop. 18. innuit, per lixivium nempe ex calce viva & iſatidis cinere factum; quod artificium num ſuccedat, experimenta eapropter inſtituenda nos aliquando certiores facient. Me ſanè uterque modus fefellit. Amiantum etiam pro charta & tela parandi rationem noſſe ſe Illuſtr. D. Manfr. Septalius olim profitebatur; qualem ſemipræparatum, donum Viri hujus humaniſſimi ſervo; ipſa verò ex Amianto artefacta varia, in Muſeo ejus occurrentia, denominavit Excell. D. P. M. Terzagus cap. 55. Muſ. Septal. Quamvis, quod Septalianum illud donum attinet, niſi Viri illius optimi autoritas aliud ſuaderet, de iſta maſſa, quæ filis ducendis inſervire debeat, lubentiùs dubitarem, cùm filamenta asbeſtina majori ex parte in minutas particulas ibi ſint contrita, quas tamen longiores, ſi per contorſionem inſtituendam cohærere debeant, requiri, rationi conſonum videri poſſet.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXII.
D. MATTHIÆ TILINGII.
De
Febri maligná ſingultuosâ non lethali in fœmina quádam.

TYpographi noſtri Academici Uxor nuper in febrim malignam incidebat; cui ſtatim ab initio aderant varia ſymptomata, ut membrorum omnium laſſitudo, virium imbecillitas, inappetentia, ſingultus, ingens oris amaritudo, ſitis inexhauſta & linguæ ſcabrities. Singultus autem erat perpetuus, & tantus, ut abortum quoque concitaret. Horum pathematum cauſa erat humor malignus, acris & erodens, qui tunicis ventriculi impactus, ſingultum excitabat. Ego in auxilium vocatus, ſtatim præſcripſi Julapium, acrem, malignum atque mordacem iſtum humorem infrænans. Eum ad partes ignobiles crurum vinculis, frictionibus, cucurbitulis diſtrahere, atque porrò decocto Scorzoneræ, cum Syrupis de rib. acetoſ. citri, granator. papav. rh. præparato, contemperare tentavi: extra ventriculo etiam olea & emplaſtra corroborantia appoſui. Aſt hæc omnia opem nullam tulerunt. Ad narcotica etiam accedere coactus ſum, quæ æquè ac priora vehementem ejusmodi ſingultum tollere non valebant. Tandem malum hoc ferax ſolùm emulſione, ex ſemine melonum cum aquis convenientibus & Margaritis præparatis confectâ, eſt edomitum; hæc enim narcotici medicamenti inſtar acerrimum humorem & correxit & infrænavit.

SCHOLION.

PRæcipuum in febri hac maligna ſymptoma fuit ſingultus, λύγξ. λυγγὸς, & λυγμὸς, quo affecti vocantur λυγγώδεις, id eſt, ſingultuoſi. Non verò quilibet ſingultus febrim facit, quæ

quæ λυγγώδης, id est, singultuosa dicitur. Nam, ut singultuosa vocetur, inquit *Galenus 4. acut. 69.* permanere amplius debet singultus, vel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbari. Intelligimus tamen per totum morbum, id est, ex quo singultus cœpit ægrum corripere. Etenim potest aliquando simul cum febre adesse, ut in hac fœmina, & tunc est ἐπιφαινόμενον, id est, mox apparens; aliquando evenire potest post primos dies, & est ἐπιγινόμενον, id est, superveniens. Attamen debet perdurare; ex singultu enim, qui facilè evanescit, non dicitur febris singultuosa: solet namque singultus facilis spiritûs cohibitione, pitissando, terrore, vomitu, vel ex *Hippocratis* sententia *sect. 6. aphor. 13.* sternutatione evanescere: ut contigit *Aristophani*, qui cum singultiendo rumperetur, neque spiritum cohibendo, neque bibendo levaretur, tandem ex præscripto *Erisymachi* Medici, citatâ sternutatione, singultiendi finem fecit Itaque *Galenus* eos, qui vomitu bilioso à singultu liberantur, febre singultuosâ detentos vocari vetat.

Insuper singultus est motus ventriculi depravatus, quo rem sibi noxiam expellere conatur. Hinc *Excell. Paulus de Sorbait Med. pract. tractat. 1. cap. 51.* Singultum facultatis expultricis symptoma vocat, quo ventriculus cibos malè complectitur, & vitium, quod in tunicis hæret, excutere nititur. Ubi à vomitu distinguitur ex eo, quòd materia, quæ vomitu rejicitur, in ventriculi cavitate continetur, & ille totus invertitur, ut materiam illam excludat: in singultu verò materia peccans tunicis ejusdem profundius infixa est, ideò ventriculus sese constringit, ac fibras suas concutit; ut eam excludat. Et ut nausea quoque in hac definitione comprehendatur, dico, motus ventriculi expulsivos tripliciter fieri: vel enim natura quandoque vult insurgere ad expellendum, & non potest; aut non sufficienter ad hunc motum irritatur, & tunc nausea fit, aliquando insurgit & expellit, & fit vomitus; vel denique insurgit, ut expellat, sed non potest expellere, & tunc fit singultus.

Galenus lib. 2. de causis symptom. cap. 2. Singultum vocat convulsionem, ex convulsione musculorum, qui inspirationem faciunt; & hinc motus ventriculi violentus concussivus sive convulsivus dicitur, quo tunicæ ipsius, id, â quo pertinaciter molestantur, excutere laborant. Est motus hic convulsioni similis; non propriè convulsio vera, quæ solis musculis competit, & partibus voluntario motu donatis. Convulsioni tamen similis est, propter irritatos ventriculi vel œsophagi nervos.

Aristoteles sect. 30. probl. quæst. 1. & 5. Singultum facit affectum pulmonum. Verùm per singultum eo loco non intelligit *Aristoteles* verum singultum, qui ventriculi passio est, sed motum quendam partium, respirationi inservientium, qui fit, dum irritatur tussis, sed non completur. Hunc motum, seu improprium singultum, assimilari alicui modorum motus tussis, quæ est in pulmone, & ejus velamine ad expellendum humorem noxium, censet *Avicenna 23. 3. tr. 5. cap. 19. in principio.* Quare per consensum, non per se, à pulmonibus oriri, singultum adfirmo.

Quoniam verò singultus convulsioni similis est, hinc illi, prout & huic, duplicem causam assignat *Hippocrates sect. 6. aphor. 39.* inanitionem scilicet & repletionem: per inanitionem, tanquam per causam privativam, intelligitur summa siccitas; qualis succedit inediæ, vigiliis, evacuationibus immodicis, febribus & inflammationibus. Per repletionem verò, ut causam positivam: intelligitur superfluus crassusque humor, ventriculi tunicis profundius impactus, eum gravans; acris, pungens, flatuosus vel teter; quidam vapor, cibus pravus, corruptus, aut medicamentum, crisis inaniens, frigus, quod constringendo & densando transpirationem impedit, adeoque replet. *Galenus* & *Avicenna* tertiam addunt causam, nempe irritationem à materia acri. Alii anxiè laborant, ut materiam irritantem ad repletionis genus trahant, quò sententiam *Hippocratis* illæsam tueantur. Verùm ubi res ipsa loquitur

loquitur perſpicuè, non opus eſt rerum evidentias propter *Autorum* verba confundere & obſcurare. Quid enim clariùs eſt, quàm ſingultum fieri à facultate expultrice irritáta? Quæcunque igitur irritationem illam efficere poſſunt, erunt cauſæ proximæ ſingultus: jam verò humores & vapores quantitate vel qualitate peccantes, ventriculum irritare poſſunt ad expulſionem; & ſic repletio & acrimonia erunt cauſæ diverſæ, toto genere diſtinctæ. Inanitio verò quomodo ſingultum excitare poſſit, non eſt facilè explicare. Cum enim illius eſſentia conſiſtat in defectu, nemo dixerit, naturam inſurgere ad defectum expellendum; quin potius movebitur ad illum reficiendum ac reparandum: & ſic attractricem potius, quàm expultricem facultatem movebit. Si verò interdum ſingultus magnus evacuationes ſequatur, ut in acutis & malignis febribus, & purgatione ex helleboro contingit, id non evacuationi ſimpliciter tribuendum, ſed potius malignæ cuidam facultati à morbo, vel medicamento ventriculo impreſſæ.

Cauſat denique ſingultum variarum partium conſenſus, ut meningum cerebri, uteri, inteſtinorum, hepatis inflammati, ob vaſorum vel partium communionem & ſympathiam.

Materia autem ſingultum efficiens, vel in ipſo ventriculo colligitur, vel aliundè ab hepate, liene, inteſtinis aliiſque partibus, vel etiam toto corpore communicatur. Sic alimenta vel medicamenta acriora, humores acres, aut lumbrici mordentes in ventriculo contenti, ſingultum idiopathicum producunt. Sympathicum verò inferunt vicinarum partium inflammationes, transmiſſo ad ventriculum ichore, aut vapore acri: tùm etiam quòd tumor, hepate præſertim inflammato, ventriculum comprimat; undè facultas expultrix aſſiduè irritatur. Denique à toto corpore ad ventriculum poſſunt transferri humores, vel vapores acres; in affectibus totum corpus occupantibus, ut interdum in febribus acutis & malignis contingit.

Materia

Materia igitur sive advena, sive indigena, in ventriculi orificio consistens ac fermentescens, febrem excitat singultuosam: febrem (inquam) ob fermentum febrile ibi delitescens; singultum ob irritationem. Quod si indè vel discussione, vel evacuatione extrahatur, utrumque cessat, nempe febris & singultus, quippe hæc duo ab una causa fiunt. Si non extrahatur, sed duntaxat ab eo loco removeatur, cessabit singultus, (erat namque ratione loci) remanebit febris, remanente in corpore humore fermentali. Si materia fermentalis corrigatur, maneat tamen tunicis ventriculi aliquantula materia profundius impacta, cessabit febris, sed singultus permanebit amplius. Cæterùm in ea potest singultus statim advenire, si statim materia mordeat, & erit symptoma epiphænomenon: poterit & paulò post aucta cum materia fermentali mordacitate supervenire, & erit epigenomenon.

Potest etiam, nulla in orificio ventriculi materià existente, sed duntaxat compatiente illo ad alia, fieri singultus, idque dupliciter, primò ob συγγένειαν, gentilitatem, sanguinitatemque, cùm scilicet parte aliquâ nervosâ affectâ, nervosum genus, & nervorum origo; cerebrum, in consensum trahuntur; & quoniam ventriculi orificium plurimos magnosque participat nervos, concutitur & convellitur, cumque pars primò affecta febrem inducat, inducit similiter singultum. Et licèt singultus, simul cum febre adveniens, sit febris epiphænomenos; nihilominus ratione passionis nervorum, quæ nonnisi valdè aucta, ventriculum in consensum trahit, erit epigenomenos.

Singultus ergò in febribus malignis & adurentibus gravis admodum, reprobus & suspectus est affectus, sive proprio vitio ventriculi, sive per consensum aliarum partium, præsertim hepatis accidat; cùm enim in iis ab acribus venenosisque halitibus, & ventriculum nimis sensilem mordentibus ortum ducat, maximum periculum portendit: quippe sæpè vapor malignus in orificium ventriculi effusus, deteriorem,

quàm

quàm quivis humor acer & mordax singultum inflixit, qualem sæpissimè comperimus malignis & pestilentibus febribus atque etiam hepatis inflammationi supervenire, & maximè, cum spes in angusto, & cor morbi malignitate opprimitur.

Fit tamen interdum etiam ille singultus ab humoribus acribus & malignis; tunicam ventriculi interiorem vellicantibus, & facultatem illius expultricem stimulantibus.

Quamvis autem *Mercurialis in Comm. ad citatam Hippocratis historiam lib. 3. epid.* se neminem in febribus malignis vidisse cum hoc symptomate servatum, scripserit, & singultus etiam in omni febre periculosus, non tamen semper ex necessitate mortem adfert; potest enim in febribus fieri singultus ob crisin instantem, si signa coctionis materiæ in morbo manifestè appareant. Sic enim indicat crisin vomitu futuram; ubi quoque febrientium multi sæpè, evomitâ materiâ acri & malignâ, ab hoc symptomate gravissimo liberantur. Clarissimorum Medicorum observationes etiam testantur, multos in febribus malignis singultu affectos, remediis alexipharmacis & narcoticis quoque fuisse curatos. Sic *Gregorius Horstius lib. 1. de Febr. observ. 25.* in Studioso quodam, febri continuâ laborante, Laudani Opiati gr. iij. vel. iv. cum pauxillo Theriac. & Conserv. rosar. exhibitis, ad miraculum usque hoc symptoma curavit. Meminit etiam in *Appendic.* honesti cujusdam civis *Ulmensis*, febri continuâ graviter laborantis, cui, inclinante morbo, singultus per aliquot dies ægrum crucians successit, qui per decoctionem Sem. anethi, fœniculi, &c. cum Mithridatii portiuncula permistâ, post evacuationem præmissam, ab hoc symptomate liberatus fuit. Et ego sæpius in febribus malignis & pestilentibus singultu laborantes habui, quos à periculosissimo hoc affectu remediis salutaribus adhibitis vindicavi: Plures etiam vidit *Zacutus Lusitanus lib. 2. Medicor. princip. Histor. 75. Dub. 44.* Singultu pertinaci ac continuo in febribus malignis correptos, qui multis auxiliis cum non curarentur, cucurbitulâ scarificatâ super os ventriculi impositâ,

levati sunt. Habet ea eximiam sanè pro curanda febri singultuosa vim.

Hinc non inutile judicat *Laz. Riverius Med. Practic. lib. 9. cap. 5.* & ante eum alii Cl. Medici in singultu cucurbitulam cum multa flamma ventriculo applicare, ut & dorso, eâ parte, quâ stomachus vertebris annectitur. Vid. & *Joubert. lib. 1. practic. cap. 2. ex Mollenbrockio pag. 561.*

Non solùm autem in febribus malignis, sed quoque in aliis morbis singultus admodum periculosus, reprobus & suspectus est, de quibus vid. Authores, imprimis verò antiquissima licèt, verissima tamen Hipp. scripta.

Verùm, ut ex singultu certiora de morbi exitu possint sumi indicia, reliqua etiam signa sunt perpendenda: quæ si lethalia & perniciosa sint, certius etiam de morte ægri faciunt indicium; qualia signa sunt vomitus mali, sudores frigidi, extrema frigida non recalescentia, &c. Non enim omnis singultus lethalis & perniciosus est; qui citra febrem aut alium morbum à causa primitiva, ut frigore, cibo aut potu, vel frigido, vel calido, vel acri ortum habet, aut alia simili, quæ nondum alium affectum induxit, nihil insignis periculi portendit. Talis est singultus, qui pueris, cum se supra modum repleverunt, accidit, ut habet *Galenus Comm. in aph. 13. sect. 6. Hipp. & lib 8. de composit. medicam. sec. loc. cap. 3.* Talemque singultum vomitus curat, & sternutatio solvit, ex *aph. 13. sect. 6. Hipp.* Ast post nimiam inanitionem, & cum inflammationibus viscerum, ac febribus singultus semper periculosus est. Cujus portentosi & insolentis singultus meminit *Lazarus Riverius in observ. communicat. pag. mih. 332.* Nec is periculosus & perniciosus videtur, cujus causa facilè vel per urinam, vel per alvum excernitur. Sæpè hic à materia crassa & pituitosa excitatur; quæ acris, sive per exustionem à febrili calore, sive per succi biliosi admistionem evadit. Hujus portio, si ad urinas penetraverit, splendens urina apparebit, & vel ideò utilis erit, quòd humor noxius à ventriculo ad renes derivetur. Per biliosas

liosas verò excretiones humor interni incendii excutitur, & ita & singultus, & aliquando principalis morbus, tollitur. Aliquando, inquam: Necessaria enim hæc non esse, vel indè patet, quod humorum non unica sit in morbis excretio, sed plures, quamvis frequentissimè per hanc viam eos excerni contingat. Et hæc mens etiam *Hippocratis* est in *Coac. prænot. 186.* ubi catalogum eorum symptomatum, qui singultum in morbis antecedere solent, quotiescunque Spiritus turbidus, crassus, caliginosus ac nebulosus, & alvi excretiones genituræ similes soporosis affectibus annectuntur, texit.

Singultus nonnunquam diuturnum malum est, ægrumque valdè affligit, refertque *Marcus Gatinaria lib. de curis ægritud. particular. cap. de Singultu*, Juris Doctorem *Papiensem* 12. dies singultu laborâsse. Et *Epiphan. Ferdinandus histor. 43.* curavit *Augustinianum* Theol. Professorem, qui 20. dies cum mortis periculo singultu laboravit, & Mechoacannæ ℥ß. in vino albo infusâ, & aliis purgantibus liberatus est. *Massaria* etiam *Vincentiæ* curavit tabellarium, qui 40. dies & plures singultu laboravit, & tandem aquis thermalibus liberatus fuit. Novit *Petrus Forestus lib. 18. obs. 12.* vetulam octuagenariam, matrem uxoris illius *Ortelii* à Regina *Angliæ* missi ad Comitia *Batavorum*, quæ per semiannum subindè singultiebat; remediis nihil juvantibus, nisi devorato loch sano, quo se tantùm juvari asserebat. Quæ vetula postea, relicto singultu, etiam nunc, cum hæc adderet *Forestus*, vixit; quamquam duos annos lecto perpetuò incumbens, viribus exhaustis, vitam finiverit. Singultum trimestrem in viro quodam observavit *Fernelius lib. 6. pathol. cap. 3.* Continui singultus meminit *Joh. Rhodius cent. 2. obs. 61.* duodecim dierum *Tulpius lib. 4. obs. 25.* quatuor annorum *Thomas Bartholinus cent. 2. histor. anat. 4.* Ego civem quendam *Bremensem*, cujus mentionem feci in *Tractatu meo de Laudano Opiato*, qui 14. & plures dies singultu laboraverat, Laudani Opiati usu curavi. Singultus frequens ac præter consuetudinem longus in febribus, ut arguit hepar in-

flammatum, teste *Cornelio Celso lib. 2. cap. 8. de Re Medic.* sic indicat, febre declinante, os ventriculi acri bile, ac aphthis obsideri; qui singultus, quantumvis minus periculi quàm terroris habeat, excurrit tamen non raro ad duodecimum diem; quem terminum ipsi assignârunt *Marcus Gatinaria Med. practic. cap. 36. & Hercules Saxonia lib. 3. cap. 9.*

Cùm vero in fœmina illa febris singultuosa ex mordacibus, acribus, calidis ac venenosis humoribus, orificium ventriculi nimis sensile mordentibus, orta sit, emulsione seminis melonum cum aquis refrigerantibus, humectantibus nec non corroborantibus & Margaritis præparatis confectâ, præ omnibus aliis remediis salutaribus adhibitis, eam tollere potui. Sic enim ejusmodi humorum acrimonia hebetata, mordacitas infrænata, malignitas repressa, & vis pungens ventriculumque lacessens contemperata est. Si enim hosce non attemperemus, ducto in consortium cerebro, nervorum principio, convulsiones & alia perniciosa mala tandem suscitantur. De febre singultuosa leguntur multa apud elegantissimum *Lupeum Cureleanum lib. 3. enchirid. cap. de singultu.*

OBSERVATIO LXIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Urinâ nigrâ, à viro quodam febri malignâ laborante emissâ, non lethali.

JUvenis quidam *Steinbergæ* in nostra vicinia habitans; aliàs melancholicus & hypochondriacus, incidebat, elapsis duobus annis, in febrim malignam, quæ tunc temporis admodum grassabatur. Ille febrili æstu, siti, inquietudine doloribus capitis, totius corporis lassitudine, nec non virium imbecillitate tentatus, per fratrem suum misit mihi urinam, maximoperè contendens, ut ex ea morbi sui

statum

statum cognoscerem & ipsi salutaria remedia præscriberem. Urinam videns perterritus sum, cùm planè nigra & instar atramenti scriptorii esset. Frater autem ejus dicebat, istam urinam esse verè nigram, fratremque suum hisce diebus semper talem urinam nigram reddidisse. Ego, signum hoc esse criticum considerans, auxilium meum ipsi non denegavi, & præscripsi statim sudorifera & alia convenientia remedia, quibus assumptis, etiam mox integram suam valetudinem recuperavit.

SCHOLION.

URina redditur nigra, dum substantiæ suæ ratione liquor vel est niger, vel id nigrum est, quod in liquore continetur. De nigro hoc colore in urinis *Autores* non eodem modo docent, & controversum est, ex quibus causis internis nigræ & lividæ urinæ reddi possint. Nam de externis nihil dubii est, ex rebus quibusdam assumptis, urinas nigro colore infici posse. Sic testatur *Mercurialis lib. de Urin. cap. 6.* se observâsse, clysteres factos ex sapa sola, urinas atras reddidisse. *Avicenna* quoque & *Rhases* referunt, urinas nigredine infici, si quis ligustri albi fructu corpus illinat. Sena ac cassia assumpta subnigro quoque colore urinas tingunt.

De causis verò internis docet *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12. & lib. 2. prognost. cap. 29.* Nam sicuti videmus sanguinem congelatum nigrescere, atque etiam particulas corporis extremas mortificatas nigrere: sic contingit urinam frigore interno evadere atram. Et quemadmodum experimur, sanguinem, aut aliam materiam morbificam combustam, nigredinem acquirere, & corpora diutius soli æstivo exposita, nigra reddi: sic urina nigra vel excedentem calorem, aut vehementem frigiditatem præsupponit.

Verùm *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 1. sect. 3. cap. 5.* jam dixit, quid intemperies ad urinæ colorem conferat, nimirum varium serum generare, & ad variorum humorum generationem conferre, qui urinæ postea admisti eam tingunt.

Ideoque *Aëtius* hoc quoque rectè exposuit *tetr. 2. serm. 1. c. 44.* ubi docuit, non ex frigiditate vel caliditate simpliciter urinam fieri nigram, sed quòd ex caliditate vel frigiditate generetur materia nigra, quæ urinæ admisceatur. Adduxit igitur tres urinæ nigræ caussas: primò humorem melancholicum, qui expurgatur; secundò ipsam atram bilem, tùm quæ ab assatione; tùm quæ à frigiditate facta est. Primò enim aliquando urinæ nigræ minguntur ab iis, qui lienis debilitatem patiuntur, aut dum aliàs Natura humorem crassum & atrum evacuat, ob cujus admistionem urinæ nigræ redduntur, quæ periculosæ non sunt, sed etiam nonnunquam cum commodo emittuntur, ut rectè *Petr. Franciscus Phrygius Comm. in Histor. Epidem. Hippocratis part. 3. ægr. 3. pag. mihi 400.* scripsit. Deinde urina fieri potest nigra, si bilis ita exuratur, ut in atram bilem abeat, & tanta ejus copia generetur, ut etiam urinam tingere possit.

De tertio modo res intricatior est, & quomodo ex frigiditate aliquis humor niger urinæ admisceri possit, non ita planum est. *Aëtius l. c.* dixit, esse bilem atram, quæ ex frigiditate fiat, quem sequitur *Capivaccius.* Sed *Argenterius lib. de urin. cap. 12. & Mercurialis lib. de urin. cap. 6.* tantùm duas caussas admittunt urinæ nigræ, humorem melancholicum, & bilem atram exustam, & contra eos, qui ex frigiditate insigni urinam nigram fieri statuunt, disputant. Verùm commodissimè hanc tertiam urinarum nigrarum caussam explicant *Johannes Baptista Montanus & Hercules Saxonia lib. de urin. cap. 12.* ubi statuunt, non aliquam atram bilem ex summa frigiditate nasci, aut frigiditatem urinas simpliciter tingere posse, sed extincto calore nativo & spiritibus sanguinem non minùs in vasis, quàm in partibus externis nigrescere, & postea permistum urinis eas lividas vel nigras reddere. Non enim impossibile videtur, sanguinem eodem modo, ut in gangræna in partibus externis, ita etiam in vasis interioribus in morbis pessimis & lethalibus corrumpi, & extincto calore

 nativo

nativo putrescere posse, qui urinis communicatus eas nigras reddit: quæ propterea periculosissimorum morborum sunt indicium.

Urinæ ergò fiunt nigræ, si bilis, humor atrabilarius, aut sanguis corruptus cum tartaro, salibus vitriolatis ac impuris, aliisque partibus sulphureis coquuntur, uniuntur ac in coloribus exaltantur. Bilem cystide felleâ si eximamus, lenique calore in vitro vel per se, vel adjecto vini tartaro digeramus, modò viridem, modò fuscum, nigrum aliumve colorem videbimus. In ictero diutius durante flava bilis in sanguine cum salibus volatilibus, fixis, & parte terrestriore diutius cocta, & quasi exusta primò colorem flavum saturatiorem, deindè viridem, & tandem nigricantem exhibet; quare in ictero nigro, qui tantùm est flavus diuturnâ morâ in deterius evectus, nihil usitatiùs est, quàm urinas atratas reddi. In causone aliisque adurentibus febribus, sanguine & humoribus in vasis adustis, urinas nigras excerni novum non est. Tales autem urinæ, teste *Thomâ Willisio Dissertat. Epistolic. cap. 4. pag. mihi 355.* in febribus malignis, peste, ut & ab epoto veneno plerumque sunt signum lethale; notant enim sanguinem corruptum, & veluti affectum profligatis spiritibus ac soluto mixtionis vinculo per *σῆψιν* inductum: non secus ac cum pars aliqua in corpore nostro ulcere affecta, postea gangrænâ aut sphacelo corripitur, illicò sanies, quæ prius aquosa, alba aut flava effluxerat, nigra evadit. Quare in affectibus citatis cum urina nigricat, sero & sanguine per totum vitiatis, etiam cutis externa tali colore obfuscatur.

Nunc dispiciendum nobis est; num urinæ nigræ aliquando ad bonum judicent. Illæ possunt considerari in duplici statu, vel sano, vel morboso. In statu sano etiam visæ sunt bonæ. In sana dispositione nigram mingi urinam impossibile omninò *Christophorus à Vega* reputat: quòd non accrescat unquam in sanorum venis niger humor eâ copiâ, ut urinas tingere possit. Id non facilè admittit *Johannes Bellfortis*

Comm.

Comm. ad librum Galeno attributum *de urinis pag. 72.* licèt enim is secundum naturam parcior aliis humoribus habeatur in vasis; tamen in sicco & frigido temperamento exuperare humorem nigrum certum judicat, cùm ab ipso temperamentum siccum & frigidum appellationem sortiatur. Sic Carmelita quidam Monachus, natione *Hispanus*, temperamento frigidus & siccus, spatio sex annorum, quo incolumem eum novit, nigram urinam profudit, & talem mejere solitus est toto suo ævo. Item *Tardanellus Italus* talem urinam toto vitæ suæ curriculo emisit, quam sanguis hæmorrhoidum melancholicus cum urina profusus, nigram reddidit. Et convenire dicit manifestè ratione humoris retrimentum perpetuò repurgari, quò temperies corporis, quam talis humor constituit ac fovet, salubris permaneat. Vidit etiam citatus *Autor* aliquando equitis cujusdam lotium nigrum, qui tamen nondum ægrotus decumberet, nedum extremum diem obiret. Fuisse & puerum quendam Scholasticum narrat *Guil. Adolphus Scribonius libell. de urinar. inspect.* qui nullo morbo correptus urinam minxit tàm nigram, ut qui viderent, atramentum esse putarent.

Rarum est, quod habet *Zacutus Lusitanus lib. 3. prax. admirand. obs. 134.* de quodam, qui à pueritia usque ad senium urinas instar atramenti scriptorii nigras emisit; sanus nihilominus vixit, uxorem duxit, ac numerosæ prolis factus fuit parens.

Deindè in statu morboso *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12.* pessimam judicat urinam nigram, & neminem servatum vidisse scribit ex iis, qui hanc urinam minxerunt; nam vel maximum incendium denotat, vel partium mortificationem ostendit, ut prius prædixit *Hippocrates in variis locis.*

Non est tamen ita temerè recipienda *Galeni* de urinæ nigro colore condemnatio. Si ipse nullum viderit servatum, qui urinas minxerit nigras, viderunt posteriores & multi celebres; quare in universum tantoperè damnandæ non sunt urinæ

urinæ nigræ, ne si in acutis morbis addamus, ne si jungamus etiam pravorum signorum societatem. Nam præter *Rhasium*, *Avicennam*, *Actuarium*, etiam in *Epidemiis* vidit nonnullos servatos *Hippocrates*.

Quapropter prudentissimè dixit *Avicenna 2. 4. tr. 2. c. 85. Quod non semper verificetur judicium de morte ob nigredinem coloris in urina, in ægritudinibus acutis; licèt in se ipso sit signum malum, quamvis associentur ei aliqua signa mala; nam multoties natura fortis ac potens facit evacuationes diversas, maximè si excretiones nigræ confertim fiant*, ut *Hippocrates sect. 4. aphor. 47.* notavit. Sic, referente *Cl. Sennerto lib. 3. Institut. Medic. part. 3. cap. 6.* Vir quidam in itinere incidit in febrem continuam satis ardentem, & cum ad *Sennertum* circa quintum morbi diem venisset, urinam illi monstravit planè nigram & turbidam, ac si aquæ limosæ atramentum miscuisset. Duravit ea per dies ferè quatuor, sensimque postea & nigredo, & turbulentia remisit, urinaque clarior & flavior fieri incepit. Febris tamen nondum planè desiit. Intumuit illi postea pes sinister cum insigni dolore. Remisit febris: tandem etiam dolor & tumor, ac convaluit.

Hinc urinâ nigrâ in morbis quibuscunque, etiam in febribus continuis & ardentibus apparente, non statim de salute ægrotorum desperet Medicus, sed distinctionem inter urinæ nigredinem criticam & symptomaticam faciat; hæc, ex vi morbi summa & caloris nativi *νεκρώσει* & extinctione proveniens, semper lethalis est; illa verò semper bona habetur, cùm materia, urinam nigram reddens, evacuetur, & ista evacuatio quoque juvet.

Quapropter in febribus continuis & intermittentibus, diurnis aut nocturnis, tartarei ac adusti humoris copia, scabie rebelli, lienosis, hæmorrhoidibus suppressis, calculo renum & vesicæ, lumborum dolore, menstruis potissimum retentis, urinam nigram salubrem esse, experientiâ comprobatum est. Sic mulier in Thaso apud *Hippocratem lib. 3. epid. sect. 3. text. 82.*

S cum

cum hac urina à mensium pertinacissima retentione liberata fuit, quoniam (ut *Galenus* rectè notavit in *Comm.*) color urinæ, licèt esset niger, nihil attulit periculi, quòd retenti menses essent magis melancholici. In tumore lienis urinam nigram bonam expertus est *Antonius Valletius exerc. ad cap. 40. de morb. intern. Hollerii. Valleriola in Comm. ad lib. de constitut. art. Medic. Galeni*, quendam, cùm lienis apostemate laboraret, planeque moribundus haberetur, crisi sub vigesimum diem factâ, admirandam urinarum nigrarum, atramenti instar, copiam ad libras 12. excrevisse, observavit. *Thomas Willisius, Dissertat. Epistol. de urin. cap. 4.* novit hypochondriacos, tales urinas quibusdam temporibus veluti criticè excernere solitos, deindè postea sanorum similes reddere. Et quod ad urinas colore viridi ac præsertim nigro periodicè tinctas attinet (quæ nimirum hypochondriacis frequenter accidunt;) verisimile judicat, quòd tales à fœculentiis atrabilariis in liene reconditis, & deindè præ congestione nimia aliquoties exundantibus, & sanguini confusis, oriantur; etenim talis materia in quibusdam hominibus sæpè in ventriculum suffusa, vomitus atros ciet, etiam in aliis eadem à cruore pertranseunte resorpta, latici seroso ejusmodi colorum suffusiones impertire possit. Tales nigricantes humores ad ventriculum regurgitantes, ac vomitu copiosè rejectos quoque in hypochondriacis sæpiùs observavi. *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 8. sect. 2. Med. practic. cap 7.* sæpè ab ægris hypochondriacâ affectione & aliis melancholicis morbis laborantibus urinam nigram sine damno, imò cum commodo emissam ipse vidit. Auriginosum morbum sanguinis aterrimi subitaneo mictu curatum refert *Marcellus Donatus lib. 4. de histor. medic. mirabil. cap. 29.* & *Joh. Crato in Consil. Medic. à Scholtzio collectis, Consil. 174.* scribit, se dedisse laboranti ictero nigro lapidem bezoar, ægrumque minxisse tàm nigra, quàm atramentum est, meliusque habuisse. In quartana prosunt urinæ nigræ, ut refert *Avicenna 2. 1. doctr. 3. cap. 2.* quod *Valleriola l. c.* pluries observavit. Et per urinas

nigras

nigras non rarò quartanas judicari censet *Joh. Jonstonus Comm. in coac. prænot. 580.* In ulcerosa scabie urinam nigram ad bonum judicâsse vidit *Amatus Lusitanus cent. 5. curat. 54.* & *Cl. Sennertus l. c.* ab ægris, scabie laborantibus, urinam nigram sine damno, imò cum commodo emissam observavit. Non est ergò omnis urina denigrata in omnibus morbis adeò pessima, ut eâ exeunte de ægrorum salute desperemus: maximè cùm pro varietate assumptorum multifariam etiam tingatur, ut probat latè *Adolphus Scribonius lib. 1. de inspect. urinar. pag. mihi 51.*

OBSERVATIO LXIV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

In die purgationis aliquando phlebotomia & sudoriferi exhibitio sunt ex usu.

INgerit hîc sese curatio haudquaquam ex trivio, & quamquam Lyncei nostrates, etiamsi trans parietes prospectare sibi videntur, non satis animadverterunt, quæ frequenter in opere practico versatur, quam hâc observatione describere conabor. Generosi nostri Archisatrapæ servus, temperamento sanguineus, ante duos annos magnos dolores circa latus utrumque, hypochondrium dextrum & epigastrii regionem sentiens, auxilium meum implorabat, cui statim leve pharmacum ex Cremore tartari, Pulvere gialappæ & Speciebus diaturbith cum rhabarbaro præscripsi. Post duas horas immani ventris dolore oppressus est, qui, bis excreto per alvum humore, est lenitus. Post unam horam quinquies deposuit copiosè. Sed ita ardore interno conflagrans, ut viscera sibi exuri putaret. Accessit horis vespertinis febris ardentissima, sitis inexhausta, dolor laterum sævus, & ita truculentus, ut respirationem & vocem interciperet. Vocatus subitò, dolentibus partibus anodyna applicare, clysteres lenientes

 impe-

imperare, cucurbitulas, & alias diversiones cruribus adhibere, ut adstantes suadebant, nolui. Omnia frustra putabam; nam dolor intensus sæpius urgebat. Sanguinem ergô emittendum imperavi; vires quippe utcunque constabant. Reclamabant omnes, cum duo motus contrarii in eodem die non sint celebrandi. Sed quoniam dolor immanior invalescebat, coactâ necessitate, accersito Chirurgo, me jubente, *sanguis ad uncias viij.* extrahebatur. Hoc emisso, dolor est aliquomodo mitigatus, & febris remissa. Ut autem in totum dolor cessaret, & febris quoque se remitteret, Sudoriferum aliquod, ex *Confect. diascord. Fracastor. Mithridatii, oculis cancr. præp. Corall. rubr. præp. Mandib. luc. pisc. C. C. Spagyric. præp. Syr. papav. rh. Aq. card. bened. Mar. &c.* paratum, ipsi exhibui; quo assumpto, noctu largiter sudavit, benè dormivit, & symptomata omnia remiserunt.

SCHOLION.

FUndamentum suum hæc nostra curatio habet ex *Paulo Ægineta lib. 7. cap. 6.* ubi doctissimus & experientissimus hic Medicus sic pro more suo disserit: S*i verò quocunque medicamento ad alvum emolliendam assumpto quis non purgetur, neque vacuetur, nullo accedente periculo, nihil moliendum est. At si magnitudo morbi urgeat, ut æger vellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyster statim necessariò injicitur.* Si *ne sic quidem venter respondeat, corpore rosionem & veluti eversionem sustinente, lavare liberaliter inungendo oportet; ubi repletum est, gravaturq;, sanguinis missio conducit, præsertim ubi multi compos sanguinis homo fuerit; oculos rubros habeat, & emissitios, non ex natura, sed acquisitò ex medicaminis potione.* Confirmat etiam nostram curationem *Avicenna 4. 1. cap. 8.* *Quod si enema non juverit, & mala supervenerint accidentia, extensiones corporis, & oculi exierint extrà, & fuerit motus ad superiora, necessaria est minutio.*

[Author.]

Imò

IMò, nec Neotericorum principiis Observationis hujus curandi ratio (cum grano tamen salis accipienda,) adversatur, novum enim non est, in peracutis morborum principiis, Venæsectionem horis antemeridianis administrari, & pomeridianis sudoriferum aliquod medicamentum propinari, cum methodus hæc sit omnibus nota, omnibusque probata: hinc Cl. Th. Sydenham Anglus, *Observ. Med. circa Morb. acut. Hist. & Curat. sect. 2. cap. 2. p. m. 151. Edit. Londin.* in febribus Pestilentialibus, ipsaque Peste, statim post Venæsectionem, (quam propterea in lecto celebrandam monet, cum omnia jam ad sudores proliciendos in promptu sunt,) sudorifera exhibere, & ne vel minima interposita mora, stragulis obrui ægrum & ad sudorem ciendum optimè disponi curat: Sunt & Cl. quidam Viri, qui Medicamentis purgantibus Sudorifera quoque admiscere non dubitant, parva tamen Dosi, ne sensibiliter sudores moveant & sic purgantia vincant; hac potissimum ratione (quam ex ore magni cujusdam Lugd. Batav. Professoris me excerpsisse recordor,) moti, quod dum purgantia fermentationem in sanguine producunt, sudorifera insensibiliter licet, satis tamen potenter, deobstruant: Sed cautione hic opus est, cum methodus hæc medendi nec cuivis subjecto, nec unicuique morbo conveniat.

[*J. P. Wurffbain.*]

OBSERVATIO LXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Febris erratica Magisterii Martis apertivi Mynsichti usu curata.

VIr quidam primarius longo tempore febre erraticâ oppressus, multis tentatis, quæ humores crassos & tartareos expurgant, viscera aperiunt, deobstruunt, nihil est levatus; & accedente œdemate pedum, hy-

dropis rudimento, solùm Magisterii Martis aperitivi *Mynsichti* usu, à febri & tumore ipsum liberavi.

SCHOLION.

FEbres errantes singulas accessiones habere inordinatas docuit *Galenus lib. 1. epidem. sect. 3. comm. 17.* & horrores inordinatos & erraticos scripsit etiam *Hippocrates lib. 1. epid. sect. 2. text. 25.* Febres autem dicuntur erraticæ, quæ nec speciem illam certam æmulantur, nec eodem tenore recurrunt, nec ordinem servant, sed aliquando bis terve de die majori minorive vehementiâ, aliquando secundo vel tertio, vel quarto die recurrunt; aliquando per longiora, ac incerta intervalla revertuntur: Sic *Cleonactidem* ignis corripuit erraticè apud *Hippocratem lib. 1. epidem. sect. 3. text. 23.*

Has febres appellat *Hippocrates* inconstantes, *lib. 4. acut. text. 52.* quæ teste *Galeno in Comm.* nullam certam periodum observant. *Cornelius Celsus de Re Medic. lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 5.* eas vocat errabundas, vagas.

Fieri has puto ex humore tartareo, crasso & adusto, & ex cineribus aliorum humorum, qui difformes sunt, ita ut in una parte moveantur ad fermentationem, in alia ad motum sint inepti, quia crassi, tartarei & nimis adusti.

Signa earum sunt inordinatæ incertæque accessiones, ipsorumque paroxysmorum dispar ratio. Longæ plerumque hæ febres existunt, & ferè debilitatem viscerum, aut cachexiam inducunt. Imò facilè in quartanam transeunt; ex præscripto *Hippocratis lib. 3. progn. text. 27.* maximè si autumnus sit; fiunt enim tales hoc tempore ob ejus inæqualitatem, ut monuit *Hippocrates sect. 3. aph. 22.*

In his licèt ex sententia *Hippocratis* nullum sit adhibendum auxilium, donec constent, quia occasio cathartici captari nequit: cùm tamen non ignoretur materia mali, præstat humorem hunc crassum, tartareum & adustum è corpore eximere, quàm obstructionibus adauctis, à quibus ferè dependent, ægros naturæ relinquere; si enim diu durant, quartanam,

tanam, ſcirrhum, alvi fluxum & hydropem ſæpè minantur. Vir ille primarius, quem adduxi, longo tempore hâc febre oppreſſus, multis tentatis, quæ craſſum & tartareum humorem expurgant, vias aperiunt, deobſtruunt, nihil eſt levatus, & accedente œdemate pedum, hydropis rudimento, ſolùm Magiſterii Martis aperitivi *Mynſichti* uſu, à febri & tumore liber evaſit. Nam ut optimè dixit *Avicenna 4. 1. cap. 31. Una ægritudo cauſa eſt alterius, ſicut cum accidit oppilatio, & febris; medicamur enim oppilationem prius, deindè febrim, et ſi nobis neceſſarium fuerit oppilationem aperire cum eo, in quo aliqua exiſtat caliditas, non curabimus de febre &c.*

OBSERVATIO LXVI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Plantæ, Arbores, prata, ſylvæ & regiones lapidibus à natura impreſſæ.

APud Chirurgum quendam *Embdæ* in *Friſia* Orientali vidi duos lapides quadros non exiguæ magnitudinis, quos ex India ſecum adduxerat, quibus impreſſæ erant plantæ, arbores, prata, ſylvæ & regiones, tàm pulchræ & elegantes ac ſi naturales eſſent. Ob hanç igitur pulchritudinem & elegantiam iſti lapides magni ab omnibus æſtimabantur.

SCHOLION.

QUicquid Naturà in vegetabili regno præſtat in variis plantis producendis, præſtare videtur etiam in regno ſubterraneo, dum lapidibus gemmiſque variarum plantarum figuras imprimit ita ad vivum, ut unum alteri cedere non velle videatur. Hoc non ſolùm exemplo, quod vidi, ſed etiam aliis, quæ apud varios Autores legi, confirmare conabor.

Quatuor potiſſimum lapidum genera ſunt, in quibus plantarum & arborum icones frugumque imagines à Natura

mirè

mirè depictæ conspiciuntur. Primum ab *Imperato*, celebri Antiquario, *Nemorosa petra*, ab aliis petra *Sinaitica*, ab *Agricola Dendrachata*, ab aliis *Dendritis* vocatur. Hic lapis si findatur, in internis parietibus exhibet arbores, plantas, prata, sylvas, flores omnis generis, non figurâ tantùm externâ, sed coloribus etiam convenientibus, expressos à Natura; undè & ab arboribus, quas exhibent, *Dendrites* appellantur, & magnâ copiâ ex *Hetruria Romam*, aliaque in loca, ad mensarum, scriniorum aliarumque rerum decorem conciliandum advehuntur. *P. Casparus Schottus*, ut ipse testatur in *Appendic. Physic. Curios. ad libr. 12. de Mirabil. Miscell. cap. 12.* non paucos in Museo *Kircheriano*, in Ergasteriis ac Viridariis *Romanis* vidit. Inveniuntur in *Hetruria* prope oppidum *Bargam*, uti & in monte *Sinai*, undè & petræ *Sinai* nominantur: nec non ad nemus *Hercynium*, ut scribit *Agricola*, & notissimum est in *Germania*. Alterum genus à *Plinio lib. 37. histor. natur. cap. 11.* vocatur *Borsycites*. Hæc gemma est, in nigro ramosa, candidis aut sanguineis frondibus. Tertium Salicis serrata refert folia; undè & folium salicis appellatur. Quartum ab *Imperato* frumentatum dicitur, quòd triticeas aliarumque frugum species exprimat. Hæc omnia *P. Athanasius Kircherus* olim in *Imperati* celeberrimo Museo vidit & examinavit. *Vid. Mund. ejus Subterran. lib. 8. sect. 1. cap. 9. pag. 39. 40.*

OBSERVATIO LXVII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Sal Armoniacum sublimatum & depuratum.

IN febribus quotidianis, tertianis & quartanis, quæ in hisce regionibus hâc æstate familiares admodum fuerunt, Sale Armoniaco sublimato medicamentum nullum utilius salubriusque deprehendi; quapropter vel illud solùm per se ad

ad grana X. & XII. vel cum Salibus absinthii, cardui benedicti, centaurii minoris & Nitro præparato permixtum, præmissis universalibus, febricitantibus ante paroxysmi invasionem in convenienti liquore exhibui. Si primâ vice non juvit, propinavi secundò, & ægri à febribus liberati sunt.

SCHOLION.

SAl hoc armoniacum sublimatum & depuratum talem in modum paratur. Recipe Salis communis q. v. eoque ollam comple & tege, ne carbones aut cineres in illam incidant: pone ollam in terra, & tege carbonibus non urentibus, accende carbones, ut omnes comburantur, & olla probè candeat, & refrigeratâ ollâ invenies Sal præparatum, quod Sal calcinatum vel candefactum appellari solet. Deindè accipe Salis armoniaci triti ℔j. & s. a. cum æquali quantitate limaturæ martis eleva, ut purgetur; sublimatum hoc iterum tere & per se sublima, & ad sublimationem cum sale candefacto erit paratum. Accipe igitur hujus Salis armoniaci quantum habes, & Salis calcinati ℥xij. tere invicem, & s. a. quinquies aut septies eleva, singulis vicibus novum Sal præparatum apponendo, alterum autem seponendo, & habebis Sal armoniacum ad rem quamlibet cum illo sublimandam aptum.

Sal armoniacum hoc modo præparatum insignis ac infiniti usus est, tàm quod ad præparationes aliorum medicamentorum attinet, quàm quod in morbis nonnullis suas etiam vires egregias habet. Educitur enim hoc sale Sulphur Martis, Veneris, Antimonii, lapidum mineralium reliquorum. Fit ex illo, in cella supra porphyrio posito, aqua ad resuscitationem metallorum accommodata. In febribus intermittentibus magnum est medicamen; eas enim radicitùs expellit. Exhibenda autem sunt grana decem in Aq. cardui benedicti ad provocandum sudorem. Si primâ vice non juvat, propinabis secundò, & ægri à febribus liberabuntur. In ventriculo debili & deperdito, item in nausea cibi adultioribus & robustioribus exhiberi possunt grana septem, octo, novem aut

 decem;

decem; debilioribus grana quinque; pueris verò grana tria per dies novem, ut parum promoveatur ſudor, & ægri curabuntur perfectè. *Johannes Hartmannus*, feliciſſimus ille Practicus & Chymicus excellentiſſimus *lib. 2. prax. chymiatric. cap. 125.* in ventriculi cruditate ſingulariter commendat iſtud, & hoc modo præparat. ℞. Salis armoniaci benè triti & Limatur. martis aa. ℔j. Miſce diligenter, & ex cucurbita vel retorta in arena ſublima, aucto in fine igne, ut, quod purum eſt, aſcendat in collum retortæ vel cucurbitæ, fæces verò cum limatura in fundo remaneant. Quod ſublimatum eſt, iterum per ſe ſublima. Hujus ſublimati & ſalis communis decrepitati ac fuſi aa. partes æquales, tere ſimul & ſublima. Atque hoc fac ſepties, ſemper abjiciendo caput mortuum, & ſublimato parem ſalis decrepitati quantitatem addendo: habebis elegantiſſimum & depuratiſſimum Sal armoniacum ſublimatum, quod ſub florum nomine venit. Et flores hi ut operoſiores, ita & effectu præſtantiores cenſentur quam Sal armoniacum ſolâ cryſtalliſatione purificatum, ideoque felicius illius loco adhiberi poſſunt in quartana. Tollunt quoque perfectè cruditates ventriculi, ſi in vino abſinthiaco vel decocto ſaſſafras per aliquot dies continuos propinentur, ſudorque à ſumpto medicamento procuretur. Optimum autem, ut ante horum uſum tùm ventriculus, tùm reliquum corpus ab omnibus impuritatibus ſit liberum.

Nec minoris virtutis in febribus intermittentibus & ventriculi cruditatibus eſt Sal febrifugum ex capite mortuo, poſt deſtillationem ſpiritus ſalis armoniaci, paratum. Hoc penetrantiſſimum eſt, incidens humores craſſos ac viſcidos in ventriculo, pancreate ac cæteris viſceribus; undè febres intermittentes perfectè curat, ſi à granis quatuor ad ſex & plura febricitatibus in appropriato liquore exhibeatur. Sic autem ab accuratioribus Chymicis parari ſolet. Id quod reliquum eſt in retorta in deſtillatione ſpiritûs ſalis armoniaci ſolve in aqua pluviatili, & filtra per chartam, & aqua limpida evadet. Poſtea

evapora

evapora in cryſtallos albas, quæ erunt Sal febrifugum; ſi quis volet, poterit hoc Sal in cucurbita terrea ſublimare in flores Salis armoniaci. Spiritus autem Salis armoniaci deſtillatur ita: ℞. Salis tartari, armoniaci aa. ℔ß. Miſce ac ſolve in aqua pluviatili, tùm deſtilla per retortam, aut alembicum, quamdiu Sal volatile exit; cum Sal volatile incipit ſolvi in liquorem, tùm prodit phlegma; deſiſte tùm à deſtillatione, & habebis in recipiente ſpiritum Salis armoniaci. In retorta verò relinquitur materia pro Sale febrifugo. Spiritus hic inſtar Salis volatilis urinæ eſt; extinguit ventriculi & pancreatis fermenta acida, ſudores movet & humores attenuat ac diſcutit. Doſis ejus in convenienti liquore à ℈j. ad ʒß. eſſe poteſt.

Has dotes & ferè majores poſſidet etiam ſequens Spiritus ſalis armoniaci; quem ſemper arcani inſtar in febribus & aliis morbis gravioribus habeo, cùm vim inciſivam, diaphoreticam & diureticam obtineat. ℞. Salis armoniaci ſublimati & purgati q. v. pone illud in cucurbitam, & aſperge illi Spiritum vini optimè rectificatum, ut humidum fiat; claude vas, & pone in balneo maris, ut reſolvatur. Solutionem decanta, & quod ſolutum non eſt, rurſus in balneo ad ſolutionem colloca, donec omne in ſpiritum abeat. Pone hunc Spiritum reſolutum in cucurbita oblonga, & in balneo deſtilla ad dimidium; aquam deſtillatam rurſus affunde, & deſtilla; tandem igne auctiore omnes Spiritus per alembicum propelle, & rectifica, ne ullæ fæces in eo remaneant. Spiritus hic lepram tollit, ad tres, quatuor & plures guttas jejuno ventriculo per ſeptem dies exhibitus. Ad omnis generis ulcera, ſerpiginem, morbum *Gallicum*, ſcabiem, & quicquid cum hiſce aliquid commune habet, ſummè prodeſt hujus una aut altera gutta. Ad peſtem exhiberi queunt 5. 6. vel 7. guttæ pro ratione morbi & perſonæ ægrotantis. Curat omnes febres, hepatis, lienis, pancreatis & uteri obſtructiones reſerat, ſanguinem depurat, podagram, chiragram, iſchiadicam expellit, nephriticis convenit, Epilepſiam exterminat, vermes necat, ve-

nenis resistit. Et ut uno verbo dicam, confortat membra principaliora, conservat humidum & calidum innatum, & omnibus ferè morbis contrariatur.

OBSERVATIO LXVIII.
D. MATTHIÆ TILINGII.
Arcanum Vitrioli.

MEdicina hæc ex Vitriolo parata, paucis nota est; de ea tamen Chymicorum plurimi gloriari non dubitant. Ejus usus mihi frequens est. Successum habeo ex ea talem, qualem cupio. Confortat, purgat, deoppilat, & in quibuscunque morbis, etiam periculosissimis, infinitarum est facultatum; nec opus est in magna quantitate & dosi hanc sumere; unum granum sufficit in quovis liquore convenienti exhibitum. Eximii Spagyrici Artifices, sagaciumque rerum scrutatores Arcanum hoc Vitrioli sic parare queunt. ℞. Vitrioli *Romani* aut *Ungarici* ℔xij. dissolve illud in aqua vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, ut aqua evaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos vel tres dies, & Vitriolum, sepositis nonnullis fæcibus, lapillescet. Accipe hoc Vitriolum, & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit tecta, & videbis Vitriolum abire in pulverem, primò album, deindè flavum. Tunc iterum in aqua communi destillata dissolve, & permitte stare in cineribus calidis viginti quatuor horis, atque plurimas fæces in vasis fundo invenies; decanta quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve tàm diu, donec nullas amplius fæces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probè probeque esse conservandam, aliàs enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo benè occludes, & in furno philosophico pones; ubi ignem

ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea: affunde Spiritus vini correcti & puri bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus benè clausum in calore leni asserva. Postea Spiritum decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractiones hasce pone in cucurbita, & in balneo maris Spiritum separa; affunde Spiritum iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis fæcibus. Demùm aquam pluviam destillatam extracto affunde, lava, & quatuor aut quinque dies in cineribus colloca, ut, quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam aquam destillatam appone, totidemq́ue diebus in cineribus calidis asserva, idq́ue tribus vicibus reitera. Extractiones hasce confunde, & in balneo maris aquam separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primò igne lento, deindè auctiore, & ascendet sanguis leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte intempestivâ & tenebrosâ instar carbunculi lucet, cujusq́ue odor omnia alia odorifera antecellit.

SCHOLION.

ARcanum Vitrioli aliud describit *Adrianus Mynsichtus Armament. Medico-Chymic. sect. 1, pag. mihi 23. & 24.* quod autem priori longè inferius est, multumq́ue cedit. Destillat nimirum ex Vitriolo nativo calcinato oleum rubicundum: Recipit caput mortuum, & indè extrahit ultimum salem à Vitrioli sapore omninò liberum: Deinde miscet tres partes hujus Salis extracti & duas partes olei destillati, finit in igne arefieri. Hunc laborem toties repetit, quoad Sal dupletur pondere, pro constitutione priore: tunc salem in cucurbitulam vitream mittit, tantundem olei Vitrioli suffundit, sigillat Hermeticè, ponit in putrefactionem; postea in arenam ca-

lentem; sic intra paucos dies reperitur coagulatum: & ita præparatum est.

Hoc Arcanum non duntaxat censet specificum stomachicum; verùm etiam efficacissimum contra omnimodos morbos remedium. Quo ipse pro conservanda sanitate corporis in genere felicissimè utitur. Dosin autem constituit à gr. iij. ad vi. & viij. in vehiculis appropriatis.

OBSERVATIO LXIX.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Mercurius Diaphoreticus.

INter Medicamenta ex Mercurio parata, Mercurium hunc diaphoreticum in variis periculosis & curatu difficilibus morbis semper magni facio, eumque frequentissimo in usu habeo. Excellens enim & incomparabile certè remedium diaphoreticum est, tàm in variolis, morbillis, podagra, hydrope, quàm in aliis morbis, evacuationem per transpirationem requirentibus. Omnes experientissimi Artistæ & Chymici ita illud mecum commendabunt, dicentes, vires æquare auri potabilis, modò fixetur. Nihil ergò addam amplius in laudem ejus, hoc tantum; dosin ejus adhiberi posse à ℈j. ad ʒj in Conserva rosarum, vel simili bolo. In eo præparando talis mihi processus est. Accipio Mercurii probè purgati ℔j. (intelligo Mercurium extractum è Cinnabari beneficio calcinati tartari) Sulphuris antimonii ℥iij. vel ℥iv. comminuo probè invicem, & sublimo ea in Cinnabarim artificialem. Cinnabarim hanc sublimo adhuc novies, donec pulverisata acquirat verè pulchrum purpureum colorem, vel quod melius fuerit, donec fixetur, & non facilè sublimetur amplius: & habebis nobile Arcanum Mercurii.

OBSER-

OBSERVATIO LXX.
D. MATTHIÆ TILINGII.
Sal Hirundinum volatile.

NUlla ferè in Hirundinibus reperitur pars, quæ non sit Sale volatili prædita, & ob id egregium ac incomparabilem in Medicina habeat usum. Sal autem istud volatile hoc modo ex illis elicere possumus. Pulli Hirundinum vivi numero XX. vel XXIV. in vino suffocati immittantur in cucurbitam vitream, & statim apposito alembico ac juncturis circum litis relinquantur in loco tepido per diem unum vel alterum, postea destillando evocetur tota humiditas per Mariæ balneum ad siccitatem pullorum. Hos exsiccatos, deplumatos & contusos, retortæ vitreæ committito, & in arena, vel igne etiam aperto collocato; præpositoque recipiente destillato, augendo ignem per gradus, ad totalem radicalis humiditatis expulsionem, & Hirundinum combustionem, quoad retorta tandem candeat. Prodibit Spiritus naturæ salinæ, unà cum sale volatili, passim collo retortæ & recipientis lateribus adhærente, ac urinosum quid olente, cum oleo fœtido ac crasso rubicante: quæ tria ad invicem commixta, ac ex collo retortæ, quin & lateribus recipientis studiosè collecta, immittantur alembico satis alto, vitreo, præposito recipiente probè inunito; fiatque destillatio, vel sublimatio ex arena (in balneo enim Mariæ salia volatilia non æquè ac in arena sublimantur) quousque videris salem volatilem elevari ad capitellum aut supernam regionem alembici aut phialæ; continuetur ignis ad omnimodam dicti salis volatilis sublimationem, donec etiam aliquid de humido aut spiritu subsequatur; & remanebit in fundo oleum fœtidum, cum potiore parte aquositatis, sale suo volatili ambo spoliata: aquositas illa in fundo effœta est, & se solùm habet per modum aquæ elementaris, empyreumaque spirat, quare abjiciendum:

Oleum

Oleum verò crassum & fœtidum omni virtute destitutum, & sale suo volatili exutum est. Sal autem volatile superius sublimatum, unà cum pauca humiditate, quæ cum sale suo volatili foris transiit, illumque vel totum, vel ex parte dissolvit, diligenter asservandum est. Hoc enim in affectibus apoplecticis, epilepticis, hystericis & innumeris aliis usum nunquam satis laudandum obtinet; hinc ex præscripto *Augustanorum* & *Zwelferi* ingreditur Aquas Hirundinum, ac basin earum constituit.

SCHOLION.

HIrundines ut in omnibus actionibus suis mirabiles sunt, ceu ex Ornithologiis Aldrovandi, Jonstoni, Gesneri, Willugbey &c. patet, ita mirabilem quoq; usum nobis in Medicina præbent. Omnes Hirundinum partes sale volatili scatent, & ob id egregias suas vires in variis morbis curandis præstare videntur. Officinæ nostræ ex iis eligunt integras, Cerebellum, Cor, Sanguinem, Oculos, Linguam, Lapillos, Nidum & Stercus.

Plinius in Histor. Nat. inter remedia à Magis prodita, inquit, sunt, qui Hirundines totas devorandas censeant, adversus quartanas. Adversus canis rabidi morsum laudant Hirundinis decoctum epotum, integræ epilepsiæ specificè subveniunt. Hinc Aqua ex iis destillata sale earum volatili imprægnata contra morbum caducum admirandæ virtutis est. *Lullius*, *Ægidius* & alii, Aquam Hirundinum summoperè laudant; parant autem hoc modo: Hirundines juvenes tritas miscent cum castoreo, & pauco bono aceto, & destillant. Hæc Aqua, inquiunt, à jejuno pota, est vera Medicina morbi caduci, ex quacunque causa oborti; & quamvis aliquis hunc morbum quinquennio passus fuerit, curabitur; idque perfectè, si per dies quatuor hujus Aquæ parum biberit.

Pota quoque phrenitidem intra novem dies curat, cerebrum corroborat magis, quàm ulla alia medicina; purgat ventriculum, pectus emollit, nervos confirmat; & eorum resolutionis causas exterminat, genituram auget, & refrigeratos

ratos calefacit. Cum hyſſopi decocto pota, hydropem ex cauſa frigida curat; item febres quotidianas, & capitis dolorem tollit, ſomnum facilem reddit, concoctionem juvat, & urinæ excretionem promovet; Sed abſtineant gravidæ, ne fœtus in utero periclitetur. Pilos tollit ubicunque cuti puræ, illinitur, ita ut nunquam renaſcantur. Hirundines comeſtas caducos ſanare ſcribit *Sextus*. Sal Hirundinum volatile, ex integris deſtillatum, in Aquis Hirundinum baſin conſtituit, & ob id ejusmodi Aquæ adverſus epilepticos inſultus potentes ſunt, apoplexiam antevertunt, vertiginem curant, incubo ac paralyſi auxiliantur, ac infantium convulſionibus ſtrenuè medentur.

Inſuper Hirundines integræ oculorum hebetudini & lippitudini ſuccurrunt. Hirundines, uti ficedulas, in cibo, aciei viſus medicamentum præbere, & tàm pullorum, quàm matrum in fictili olla crematarum cinerem cum melle oblitum, oculis claritatem adferre ſcribit *Dioſcorides lib. 2. cap. 49.* Hinc alii, ut in *Comm. P. Andr. Matthiolus* meminit, ad acuendum viſum hoc cinere utuntur: vel eas quoq; arefactas drachmæ pondere bibendas exhibent. Pulli Hirundinum aſſi vel elixi (ut refert *Marcellus*) in cibo ſæpius ſumpti, oculis caligantibus mirificè proſunt. Item *Avicenna* Hirundinem in cibum ſumptam, cùm acuat viſum, vel etiam exſiccatam in potu aurei pondere datam admodùm laudat.

Verum enim verò Hirundines non ad viſum ſolùm acuendum, ſed adverſus anginam quoque ab *Autoribus* Medicis commendantur. *Galenus lib. 11. de ſimpl. medicam. facult.* Vires Hirundinum recenſuit, ſic inquiens: *Hirundinibus quoque uſi ſunt multi, comburentes videlicet, & cineri mel admiſcentes, ac deindè ſynanchicos inungentes, & in totum omnes quicunque in faucibus atque columella cum tumoribus conſiſtunt affectus. Hirundinum cinere anginæ commodè perunguntur: uvæ & tonſillarum inflammationibus hoc cinere ſuccurritur. Et ipſæ & pulli exſiccati, ſi drachma pondere ex aqua bibantur, hos*

juvant, qui angina morbo conflictantur, ait *Dioscorides lib.2. cap. 49.* Si quis, ex *Cornelii Celsi* sententia, pullum Hirundinis ederit, eum anginâ toto anno non periclitari. Et, juxta *Marcellum*, adversus anginam, jus, in quo Hirundinum pulli cocti fuerunt, tepens accipi, & intra fauces contineri, atque aliquid indè transmitti potest. Ex Hirundinibus crematis, omnium Medicorum consensu, plurima desumi possu' remedia. *Leonellus Faventinus* anginæ remedia describens, Hirundinem hoc modo comburi vult. *Decolletur*, inquit, *& sanguine evacuato, deplumetur & saliatur; denique ponatur in vase vitreato oris angusti, & claudatur os vasis cum luto, & relinquatur in furno, donec exaruerit, ita ut facilè teri possit: eum cinerem aliqui in potu exhibent adversus anginam; alii illinunt cum melle; alii cum canna tenui inspirant.*

Amatus Lusitanus cent.3. curat.28. cinerem Hirundinum crematarum in angina efficax remedium esse dicit, si modò cum melle quoque admoveatur. Et *cent.4. curat.90. in Schol.* crematarum Hirundinum cinerem pro extirpandis anginis optimum esse remedium judicat; quem utinam deinceps Medici in usum traherent! an verò intra corpus sumi debeat, an deforis adhiberi, ibi non exprimit. Palatum (ait *Avicenna*) cinere Hirundinis adversus cynanchen utiliter tangitur. Præterea, ex *Marcelli* observatione, Hirundinum combustarum cinis cum melle *Attico* mixtus, faucibusque inditus, & anginam reprimet, & ulcera, si quæ arteriis inerunt, contacta purgabit & sanabit. Insuper uvæ & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur, ut scribit *Dioscorides l.c.* anginæque eo commodè perunguntur, & sanantur. Et sicuti ad oculorum dolores, lippitudines & caligines Hirundinis cinerem cum melle in oculos mitti suadent *Plinius*, *Dioscorides*, *Sextus*, *Matthiolus*, *Schröderus* & alii: Sic *Galenus lib. de remed. facilè parabil.* ustarum Hirundinum cineres ad oris putredines & crustas valere dicit. Illud verò notatu dignum occurrit, quòd quidam scribunt, Hirundinum combustarum cinerem sumptum,

ptum, impedire ebrietatem, ita ut ab eo semper immunem præstet. Item (ut refert *Plinius*) cum myrrha tritum, & vino quod bibitur, inspersum, securos à temulentia conservare bibentes.

Paulus Ægineta lib. 7. de arte medendi Hirundinis cerebellum cum melle temperatum, oculorum suffusionibus auxilium suppeditare scribit. Idem à *Galeno in lib. de Theriaca ad Pison.* probatur.

Oculis suffusis à causa evidente nihil utilius esse sanguine Hirundinum, testatur *Cornelius Celsus lib. 6. cap. 6. de Re Medic.* Præfertur autem sub ala dextra extractus. Hinc sanguine Hirundinis recenti actepido inunctum oculum ictu læsum, & cruore suffusum, statim sanari putat *Marcellus*. Eundem sanguinem illitum podagricos dolores mirificè lenire, Autor est *Trallianus*. *Nic. Myrepsus* sanguinem Hirundinum miscet suffimento ad epilepticos experto.

Hirundinis oculi, fronti alligati (ut *Kyranides* vult) ophthalmiam sanant, omnemque rigorem febrilem auferunt. Oculus Hirundinis (sicuti scribit *Albertus Magnus*) positus in lecto, non permittit ei incumbentem dormire, donec auferatur. Hujus rei veritatem facili documento quilibet Curiosus discere potest.

Linguam Hirundinum appensam pro amuleto, præservativum anginæ esse quidam tradiderunt, debet autem exscindi lingua, Jove juncto Mercurio.

Cor pulverisatum & bibitum pectus optimè purgare dicitur. *Plinius nat. histor. lib. 30. cap. 11*: Cor recens comestum prodesse morbo comitiali laborantibus indicat. Et *Jacobus Olivarius* certissimum judicat corda Hirundium memoriam augere, si cum cinnamomo, amomo & aliis remediis cephalicis sumantur. Hirundinis cor multi contra quartanam devorant.

In Hirundinis ventre inveniri lapillum notum est. Huic magnam energiam in morbo comitiali propulsando attri-

buunt *Trallianus*, *Marsilius Ficinus*, *Levinus Lemnius*, *Georgius Agricola* aliique complures, dicuntque albiorem capiti aut auribus impositum extemplò collapsum excitare, nigriorem idem efficere, si cuti alligetur. *Dioscorides l. c.* voluit, hujusmodi lapides erui è ventre pullorum Hirundinum, primo partu exclusorum, & quidem ineunte autumno, lunâ jam crescente. *Illi*, inquit, *priusquam terram attigerint*, *in vitulina vel cervina pelle positi collo, vel brachio sinistro adligentur, & proderunt comitialibus; & sæpè eos prorsus recreabunt.*

Lapidem hunc chelidonium manu detentum, aut capiti lino alligatum, veterrimos & antiquos capitis dolores demulcere (modò tamen terræ attactu facultatem non amiserit) legimus: linteo etiam, vel croceo panno inclusum, colloque appensum, quartanam delere, dextro brachio alligatum, hepaticos perfectè sanare, scribunt *Autores*. Rufi coloris lapis linteolo exceptus, ac sub sinistra axilla gestatus, maniam, epilepsiam, & insanos curare, gestantemque omnibus gratum acceptumque facere, ac facundiam augere censetur. Nigri coloris lapis similiter à multis creditur gratiam Principum conciliare, & efficere, ut incepta negotia quævis quis pro animi sententia absolvere possit. Aureo globulo inclusus lapis chelidonius colloque appensus, omnem oculorum dolorem perpetuò avertere perhibetur: in quem usum etiam tritus collyriis adhibetur, aut ex aqua decoquitur, oculisque instillatur, quos recreare mirum in modum creditur. Id comprobatum experientiâ, quòd oculis impositus lapillus, quæcunque in oculum inciderint, facile absque dolore secum educat. Verùm id omnes lapides læves, & qui angulis carent, si oculis imponantur, & hinc indè volvantur præstant.

Stercus Hirundinum impensè calefacit, discutit & acre est. Occultâ quâdam proprietate anginæ prodesse dicitur. Istud decoctum & potum, morsui canis rabidi conferre scribit *Plinius*. Extrinsecus applicatum idem præstat. In cibo quoque vel potu sumptum, dolore colico adfectis sanitatem

tribuere,

tribuere, autor est *Marcellus.* Idem apud *Nicolaum Myrepsum* miscetur medicamentis ad urinæ difficultatem, renum calculum & dolores colicos. Fluxum hepaticum spurium curare stercus Hirundinum, in pulverem redactum, & in vino austero exhibitum; refert *Joh. Jonstonus Syntagm. Univers. Med. Pract. lib. 5. tit. 3. cap. 2. artic. 4.* Alvum etiam irritat, si extrinsecus ano applicetur.

Tandem Nidus Hirundinis ictui viperino convenit, impositus; anginæ auxilium præbet egregium, & oculorum rubedini medetur, si extrinsecus adhibeatur. Hinc *Aëtius serm. 14. cap. 49.* Hirundinis nidum tritum, cribratum, & melle exceptum, contra erysipelata faciei commendat, tanquam remedium citò discutiens.

Quòd etiam nidus ad formam cataplasmatis vel emplastri subactus & applicatus, anginæ & cæteris gutturis inflammationibus conferat, quotidiana docet experientia. Medici Practici in suis libris copiosas eorum cataplasmatum & emplastrorum formulas habent, in quas Nidus Hirundinum ingreditur. Tale cataplasma ex Nido Hirundinum paratum, nobis reliquit *Adrianus Mynsichtus Armament. Medico-Chymic. sect. 37. pag. 523.* quod in angina desperata collo tepidè sæpius applicandum est: quia secretum est. Et *Zacutus Lusitanus in Pharmacop. pag. mihi 126.* emplastrum de nido Hirundinis habet, quod à multis plurimis laudum præconiis condecoratur: quia ejus vi & ope, angina desperata curari solet. Habet mirificam facultatem ad evacuandos humores ipsam efficientes: ipsos enim à partibus internis attrahit ad externas, & sic ægrum à suffocatione reddit immunem, & respirationem facilem reddit. In principio non imponatur, sed transacto fluxionis impetu; alioqui humorem ad inflammatas partes intempestivè attrahit vehementissimè.

Amatus Lusitanus cent. 4. curat. 40. in schol. suadet, ut integro nido terreo cum suis paleis simul & stercore, pro conficiendo emplastro, & medicamento anginis conveniente,

Medici utantur, cùm ut *Galenus lib. 6. de comp. medicam. sec. loc. cap. 3.* docet, nidus Hirundinis, præcipuè sylvestris, aridus, multam discussoriam vim habeat. Et in *Comm. in cap. 49. lib. 2. Dioscorid.* de nidi Hirundinis efficacia in curanda angina elegantissimè sic disserere voluit; *Hoc tempore Medici pro angina curanda discutiendave, emplastrum de nido Hirundinis collo imponunt, non sine magno & evidenti juvamento. Quamquam non desint aliqui, qui cum nidum ex terra & paleis compositum advertant, rebus, ut apparet, stypticis, illius admotionem timent, metuuntq́, ne fortè adstrictione suâ materiam introrsum repellat, quo fit, ut solo decocto nidi utantur, in quo cætera res, anginam discutientes, miscentur: sed reverà falluntur, cùm omnia in Hirundinis nido contenta, potius discutiendi, quàm constringendi vim habeant.* *Mercurialis* hanc vim non nido Hirundinis, sed avi ipsi adscribit. Verùm quamquam vis quædam specifica contra anginam ipsi quoque insit avi, tamen experientiâ constat, ipsum etiam nidum prodesse; & vis illa absque dubio nido inest ob excrementa pullorum Hirundinum Sale volatili abundantia, ex quo vis resolvendi & discutiendi resultat. Quicquid ergò in morbis curandis discutiendisve præstant Hirundines, id ratione salis sui volatilis præstabunt.

OBSERVATIO LXXI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Hepatis magnitudo excessiva in puella duorum annorum atrophia lenta in vita laborante.

IN puellæ duorum annorum atrophiâ lentâ ex ductuum lacteorum & glandularum mesenterii vitio laborantis cadavere nuper aperto, præter ventriculum & intestina planè vacua & flavedine quâdam infecta, vasa lactea obstructa, glandu-

glandulas meſenterii ſcirrhoſas, lienis & pancreatis parenchymata indurata, renem dextrum nimis magnum talemque hepatis magnitudinem exceſſivam inveni, ut non tantùm hypochondrium dextrum occuparet, ſed & omnem ventriculi regionem, ſicque ipſum ferè totum hypochondrium ſiniſtrum, atque poſt ejus exciſionem duas libras & aliquot uncias ponderaret.

SCHOLION.

Hepar in homine magnitudinem & craſſitiem habet quidem naturaliter inſignem; aſt interdum ita amplificatur, ut excedat iſtos terminos naturales, dum incumbit ventriculo usque ad lienem, & deſcendit infra nothas coſtas, trium vel quatuor digitorum latitudine, quod accidit, partim ex vinculorum relaxatione, quibus adſtringitur diaphragmati & nothis coſtis, partim ex tumore ipſius viſceris ſaburrati; magnitudo enim ejus naturalis immutatur, quando humoribus refertum intumeſcit. Sic *Fabricius Hildanus cent. 2. obſ. 45.* in *pagana* prope *Lauſanam* tantæ magnitudinis hepar invenit, ut lobus ſtomachum verſus ſub coſtis ſiniſtri lateris ſpurias transgrederetur; liene non minùs immenſæ magnitudinis duro, & in inferiore parte verſus ilium rotundo, ſanguine aduſto pleno, atque hepatis lobo adnato. *Adr. Spigelius lib. 8 de human. corp. fabric. cap. 12.* teſtatur, ſæpenumero ſe obſervâſſe tàm vaſtam hepatis molem, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Hepar magnum, oblongum, & ad dextri renis locum, deficiente illo rene, exporrectum, *Patavii* vidit *Cl. Cyriacus Lucius* apud *Joh. Georg. Schenckium Obſ. Medicinal. lib. 3. cap. de jecore, obſ. 3.* Monſtroſæ magnitudinis hepar fuit apud *Dominic. Panarolum pent. 4. obſ. 24.* in helluone, qui poſt quotidianas potationes hydropicus periit; ſecto ejus cadavere, hepar in tantam molem excreviſſe viſum eſt, ut univerſum ferè diaphragmatis cavitatem tàm in dextra quàm in ſiniſtra parte impleret, duritie & magnitudine monſtroſum. Hinc admodum falluntur illi

Medici,

Medici, qui apud *Andr. Vesalium lib. 5. de corp. hum. fabric. c. 7.* contentiosè crapula absumi jecur, & insignibus illis vini gurgitibus illud ad nucis duntaxat molem reduci adfirmant.

Interdum quoque hepar & lien simul in uno subjecto magna sunt. Ita *Joh. Georg. Schenckius lib. 3. obs. rar. cap. de Liene observ. 9.* ex *Georgio Garnero* refert, in demortuo lienem ℔xxiij. hepar verò ℔xi. pondere excessisse. *Phil. Salmuthus cent. 1. obs. 21.* in fœmina *Lipsiensi* vidit hepar tàm magnum, ut non tantùm dextrum; sed & sinistrum occuparet hypochondrium, liene contrà vix pollicem majorem æquante. Eandem hepatis molem in puero quoque observavit, sed lienis quantitate justâ respondente, Excell. *Thomas Bartholinus lib. 1. Anat. reformat. cap. 14.* hepar majus in frigidioris intemperiei corporibus, & in timidis & gulosis esse, ut calor cordis augescat, scribit. In tabidis mortuis vidit hepar quoque maximum, & quadruplo quidem ac quintuplo majus solito. *Idem cent. 4. hist. anat. 71.* in puellæ sexennis dissecto cadavere tantæ molis hepar observavit, ut integrum ferè occupâsset abdomen ventriculumque adeò ad inferiora depresserit, ut quasi ab œsophago visus fuerit separatus; undè propter pondus hepatis increscentis, impeditâ in pulmonibus circulatione, depressus ventriculus cibos respuit; similiter ut idem *Bartholinus cent. 4. epist. 15. Romæ* vidit à compressione tumidi lienis constrictis intestinis deglutiendi sublatam facultatem. Aliud hepar maximum reperit sæpius jam laudatus *Bartholinus cent. 2. histor. anat. 85.* in *Angli* cujusdam cadavere post mortem dissecto diaphragmati arctissimè undiquaque connexum. Maximum est hepar, cujus meminit *Henricus à Moinichen in epist. 1. cent. 3. Thomæ Bartholini*, & scribit, *Cœlestinum Cœlestini Cortonæ* degentem in muliere quadragenaria, quæ sæpius peperisset, & tandem ob mensium suppressionem gravida frustra habita fuisset, invenisse hepar LX. librarum pondere. Excell. *Phil. Jacobus Sachs à Levvenheim*, ut testatur in *Schol. obs. 2. Ann. 1. Miscell. Curios. Academic. Lipsiæ* in Theatro Anatomico

tomico in cadavere fœminino tàm vastam hepatis molem deprehendit, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Idem ferè anno 1670. 6. April. *Vratislaviæ* in viro sphacelatis intestinis mortuo vidit; in cujus secto cadavere hepar licèt exsuccum & omni sanguine spoliatum fuerit, & vesicula fellea exempta, ultra tres tamen libras & viii. uncias ponderavit, mole suâ ferè totum ventriculum involvens. Et Cl. *Justus Schraderus Decad. 2. Observat. Anatomico-Medic. 7.* cadavere quodam inciso, hepar & lienem ingentis magnitudinis (ceu plerumque in ebriosis observatur) reperit, parenchymate interim utriusque visceris integro & benè colorato.

Contrà ab aliis quoque hepar inventum esse aliquando minimum & perditum: lienem verò majorem & robustiorem ejus officio functum legimus. Sic *Andr. Vesalius lib. 5. de hum. corp. fabric. cap. 9.* tradit in *Bello armati*, insignis Jurisconsulti cadavere, adinvenisse hepar contractissimum, & magna ex parte in cava ipsius regione consumptum, lienem verò magnum, mollem, sanissimi jecoris instar coloratum, ut non abs re dixerit *Galenus in lib. de usu respir.* lieni sanguificationis præter hepar quoque munus attributum fuisse à natura; quod *Hippocrates lib. 4. de morb.* clariùs adfirmavit, inquiens, lienem, jecore malè affecto, ejus vice sanguinem elaborare posse; ob id etiam *Aristoteles* adulterati hepatis loco lienem recenset. *Thom. Bartholinus lib. 1. Anatom. reformat. cap. 14.* hepar minimum observavit. Et *Nic. Tulpius observat. 36. lib. 2.* in cadavere cujusdam mulieris invenit jecur aridum, atrum, exsuccum, & instar corrugati corii ita in se contractum, ut vix æquaret geminum pugnum.

OBSERVATIO LXXII.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Vermium ſub herbis putrefactis generatione.

NUlla eſt herbarum ſpecies, ipſis etiam amaris non exceptis, ſub quibus putrefactis vermes non naſcantur; undè miraculi locum non ſuſtinet, quod *Dioſcorides lib. 2. cap. 135. & Plinius lib. 20. cap. 12. hiſtor. nat.* tanquam ſingulare quid, & conſideratione dignum, ſcripſerunt, quòd ſub ocymo maſticato, & Soli expoſito vermes naſcantur; idem enim herbis omnibus accidit, quæ ſemine vermium ab animalibus infecta ſunt. Ex his vermibus, ſub herbis putreſcentibus productis, quandoque muſcæ ordinariæ, quandoque majores ordinariis, ſed utplurimum, nec infrequenter ſub una ſola planta natæ videntur longæ plurimæ generationes animalculorum volitantium, minutiſſimorum, quæ à *Tertulliano* non ſine ratione unius puncti animalia vocantur: & memini, me ſub ſolo hyſſopo, ſub ſolo ſerpyllo, ſub ſolo abſinthio, ſub ſolo ocymo, & ſub ſolo hyperico, præter muſcas ordinarias, & ordinariis majores, natas vidiſſe octo, novem, vel decem culicum ſpecies, figuræ diverſiſſimæ. Sub apio ſimiliter inveni vermes multos, his, qui in muſcas transformantur, ſimillimos. Omnes tamen piloſi fuerunt, & facto ſponte ſuà circulo, nunc huc, nunc illuc ſaltârunt. Nullam ergò herbam eſſe puto, licèt etiam ſit amariſſima, in qua putrefacta non minutiſſimi vermiculi microſcopii ope videantur, qui mox in papiliones, vel aliorum inſectorum volatilium ſpecies degenerant, teſte *P. Athanaſio Kirchero Scrut. Peſt. ſect. 1. cap. 7. §. 1. Experim. 3.* Et vermes in plantis & arboribus generari quotidiana demonſtrat experientia ocularis.

Imò

Imò *Kircherus l. c.* nec non in *Mund. Subterran. lib. 12. sect. 2. cap. 6.* & alii per microſcopium obſervârunt, ſalviæ externam ſuperficiem totam opertam, veluti aranearum textura quâdam, intra quam ingens minutiſſimorum animalculorum fœtura comparuit.

Contrarium ſtatuere quidam videntur ex *Plinio hiſtor. nat. lib. 21. cap. 14.* ubi ipſum ita differentem legimus. *Aliud in Creta miraculum mellis. Mons eſt Carina, IX. M. paſſuum ambitu: intra quod ſpatium muſcæ non reperiuntur, natumque ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento ſingulare medicamentis eligitur.* Idem miraculum *Zezes* de *Attico* melle refert, & ſubjungit, id evenire ob ſummam thymi in *Attica* abundantiam, à cujus acuto odore muſcæ vehementiſſimè abhorreant. Idemque *Michaël Glycas* in ſuis *Græcis Annalibus* refert, adductâ eadem *Zezis* ratione. Excell. *Franciſcus Redus in libr. de generat. inſector. pag. mihi* 228. & alii mecum tamen obſervârunt, muſcas poſuiſſe ova, & vermes ſuos ſub thymo, indeque natas eſſe; & ejusmodi muſcæ non mel ſolùm dilutum decoctione thymi avidè abſumunt, ſed electuarium etiam ex melle & thymi foliis compoſitum liguriunt. Ætate fortè *Plinii*, & in monte *Carina* hæc vera hiſtoria fuit, quæ in *Italia*, *Germania* & aliis locis, ut cenſeo, inter fabulas numerari poſſet. Non ergò carnes tantùm demortuorum animalium omnes, nec non piſces omnes, ſed omnes quoque herbæ & fructus omnes vermibus, muſcis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbent commodiſſimum.

OBSERVATIO LXXIII.
D. MATTHIÆ TILINGII.
De
Vermium ac Aranearum in fungis generatione.

FUngorum omne genus putrefactum, vermibus, araneis, muscis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbet commodissimum, ut in iis, quos lupi crepitus, suillos, & manium ova vocant, nec non similibus aliis sæpius animadverti: de illis tamen fungis hæc loquor, qui jam antea resecti, & quasi mortui, ac jam putrefacti sunt; qui enim in terra, aut arboribus hactenus radicati sunt, & vivunt, aliud genus vermium, figurâ à muscarum vermibus diversissimum, producere solent; quod vermium genus non segniter trahendo corpus per terram, nec rependo per herbas, ut vermes reliqui, sed pedibus incedendo perindè ut bombyces progrediuntur: & cùm illi, qui ex muscis ordinariis vel majoribus nec non culicibus nascuntur, rostrum longum & acutum habeant, hi non nisi breve, & quasi fasciá nigrâ succinctum habent. Hi ipsi ergò statim ut increverunt, sollicitè fungum illum, quo nati & educati sunt, devitant, & citra transmutationem in ovum, fasciculum ex seta tenuissimum corpori quisque suo inducit, in quo per dies aliquot determinatos delitescit: quibus exactis, ex unoquoque fasciculo animalculum prodit volitans, & nonnunquam musca minor prælongis pedibus; quandoque ejusdem magnitudinis musca nigra, alis instructa quatuor; nec rarò musca æquè nigra, & alas quatuor gerens, sed cujus venter inferior in modum caudæ serpentinæ attenuatur.

Si quispiam cupiat scire causam efficientem proximam hujus generationis vermium in fungis viventibus, dico, eandem

dem numero esse, quæ vermes in herbis & plantis viventibus generat, qua in re Philosophorum, & illorum, qui in virtutes plantarum earumque naturam investigârunt, opiniones vehementer variant. *Fort. Licetus in libro de spontaneo viventium ortu*, pro axiomate verissimo supponit, ab anima vegetativa, ceu omnium aliarum ignobilissima, nunquam posse produci sensitivam: & hoc principio ductus censet, hanc vermium generationem fieri occasione nutrimenti à plantis ex terra attracti; quæ terra, ut ille quidem asserit, multas animæ sensitivæ particulas, ab excrementis vel corporibus mortuis, atque ipsis etiam viventibus exhalantes contineat: subjungunt præterea, illa ipsa etiam sive viventium, sive demortuorum corpora plures evaporare atomos, vel corpuscula, animam sensitivam exhibentia, quæ volitando per aërem, & cortici plantarum, nec non foliis & fructibus rubiginosis adhærendo, hanc vermium nativitatem efficiant. *Petrus Gassendus* in ipsa pulpa fructuum vermes nasci, & muscas, apes, & insecta reliqua, in floribus residentia, semen suum ibi ponere arbitratur, quod successu temporis intra fructus, haud aliter atque in carcere detentum, ope caloris maturativi vermes producat. Si rationes meas adducere mihi liceret, existimarem, fructus, legumina, arbores, folia duplicem ob causam verminare; quarum una hæc est, quod vermes aliundè adventantes, & alimenti penuriâ laborantes, rodendo viam sibi faciant, & in interiorem fructuum & lignorum medullam penetrent. Altera, quam ego quidem eximio Philosopho non indignam esse puto, hæc est, quòd una illa eademque anima, vel virtus, quæ flores generat, & fructus plantarum, vermes quoque ex plantis producat: & fortè verum est, multos arborum fructus, non quidem primariò & principaliter, sed secundariò & minùs principaliter hunc in finem productos esse, ut generationi horum vermium servile hoc ministerium præbeant, & matricis loco inserviant, ex qua debito tempore prodeuntes, solis calore vegetentur.

Quod autem ex putrefactis fungis nascantur vermes & araneæ, multis Experimentis Curiosissimus insectorum indagator *Johannes Gœdartius Metamorphos. & Hist. Nat. part. 2. de Insectis pag. mihi 193. 194. 195. & seq.* comprobat; quorum *primum* est: Certo quodam die Septembris unicum hujusmodi germen, jam maturum terrâ evulsum, & vitro suppositum in terræ pavimento soli exposuit. Postero autem die fungus ille exiguis scatebat vermibus nigris; ast III. Id. mensis dicti maxima ejus pars in aquam nigricantem, atramento concolorem, versa fuit, exceptâ eâ parte, quam *Belgæ* den Stoel, sedem vocant, & radice: in impura hac aqua offendit & numeravit vivos LXIII. numero vermiculos: qui postridiè se ad transmutationem accinxerunt; at septiduo post, IV. Id. ejusdem mensis, in vivas omnes conversi fuerunt muscas, admodum veloces & agiles, capite rubro, & reliquo corpore planè nigras: harum nonnullæ eleganti fuerunt colore, & ab utroque latere dependentem habuerunt exiguum malleolum, quo se excitârunt, eo pulsantes corpusculum: sicut bestiolæ quædam exiguæ Bombylios, siquidem somnolenti sunt, excitare solent, ita & hæ se ipsas hujus malleoli beneficio excitant.

Harum quædam nigro fuerunt capite: at unica alterius fuit coloris ab aliis; & cæteris corpusculi majoris, quam idcircò conjecit esse Regem, siquidem & prima prodiit. Hæ dulcati humoris ope, diu conservari possunt vivæ; quam plurimas enim aluit à IV. Id. Sept. ad IX. Cal. Januar. anni posteri; & facilè diutius servare potuisset illas, si quicquam ex earum sustentatione utilitatis sperasset; sed, quoniam nihil indè commodi ad se rediturum prævidit, eas lubens inediâ sivit interire.

Alterum est: Præter id, quod Experimento proximè superiori de fungis se comperisse significavit, vidit insuper, ubi antè dicti vermiculi in muscas transmutati fuerunt, & aquam, undè prodierunt, soli exposuit, eam fuisse refertam admodum exiguis

exiguis animalculis, & se moventibus, atque idcircò vivis; quæ postquam aciculæ beneficio aquâ exemit, & tubulo optico, visui res majores ac reverà sunt, exhibenti, imposuit, animadvertit, ea esse exiles valdè serpentes seu angues, & quidem innumeros, atque adeò velociter rependo se commiscere, ut non forent numerando.

Multos ex hisce aluit biennium, & deprehendit nigris quosdam in corpusculo maculis, alios viridibus, nonnullos verò fuscis distinctos. At maximus eorum, quos aluit & vidit, celer admodum & agilis fuit; nam simul ac in terram eum demisit, in eam irrepsit, illumque amisisset, nisi confestim, exigui ligonis, qui ad manum erat, beneficio eruisset.

Anguiculum hunc, vitro, terrâ & aquâ repleto, inditum, diu sustentavit, sed tandem præ nimio calore & aquæ defectu, quòd valdè doluit, interiit: siquidem diu hunc nutrivit.

Tertium est. Denique in antè dicta materia, ex qua muscæ & anguiculi prodierunt, vidit insuper & invenit crystallorum quoddam genus, arenulis formâ similium. Accreverunt autem iis pedes, sensimque evaserunt majores, donec triennii spatio adulti eam consequuti sunt formam, quàm habet aranea.

E fungis à radicibus populi arboris pullulantibus aliud nasci solet aranearum genus, formâ oblongum, colore flavum & graveolentum.

E putrefactis fungis alia prodire solet aranearum progenies, & rubicunda quidem: è terra & aliud genus fungorum solet surgere, quod primùm quidem clausum sese oculis exhibet; sed altero die apertum conspicitur, & tunc formâ suâ fungum repræsentat, & patellam sive domunculam orbicularem, illi consimilem putamini, ex quo glans quercinus exemptus est. In hac patella quinq; rotunda seminum grana reperiuntur, ejusdem cum semine raphani magnitudinis, sed ad instar crystalli pellucida. Postea hæc grana è patella aut in terræ superficiem, aut in ejus rimas, seu fissuras delapsa solis calore foventur,

foventur, usque dum vivi∫cunt, deindè pedes, atque ju∫tam triennii ∫patio magnitudinem nanci∫cuntur. Hæc omnia bis, annis duobus con∫equentibus, expertus e∫t.

Ver∫ari gaudent hæ araneæ circa meli∫∫am herbam, & ∫ub ejus umbra æ∫tivo tempore: a∫t hyberno latitant, aut in lapideorum parietum, aut in ligneorum ∫epimentorum fi∫∫uris.

Ejusmodi araneæ raró admodum parietum ∫uperficiei planæ affixæ inveniuntur, a∫t ferè ∫emper fi∫∫uris gaudent, ∫ed ita, ut pedes exertos parietibus affigant; atque eum in finem, ut ∫cilicet è parietibus intror∫ùm humorem promanantem pedibus ∫uis captent: illo autem imbutos pedes omnes, ∫ed anteriores primùm, & deindè alios ori admovent, beneficio geminorum, quos ge∫tant circa os, forcipum, admotosque jam ori pedes unumquemque alterius vicini pedis ope verrunt per os, atque ita adhærentem ∫ingulis pedibus humorem nitro∫um ablingunt, quo, ut alimento, victitant.

Interdiu hæ araneæ ∫olent quie∫cere, ni∫i abigantur; at noctu ∫e invicem lu∫u oblectare; tunc etenim ∫æpè altera alterius captare pedes con∫picitur, & apprehen∫am in terram dejicere; ∫ic autem ludentes ∫e invicem non lædunt; cadentes enim, ∫iquidem longipedes, in exten∫os labuntur pedes, uti feles. Præcipites datæ, confe∫tim re∫urgunt, & diductis cruribus, graduque grallatorio in parietem a∫cendunt: atque hunc ludum ∫æpè ∫imul ∫olent ludere.

Frequenter etiam ita dimicant, ut ∫e invicem conficiant; ∫unt etenim adeò teneræ, ut interimantur facilè: atque hoc iis probè per∫pectum e∫t, ex naturæ in∫tinctu; propterea contractis, & utrique lateri affixis pedibus, immotæ ∫edentes ∫e tuentur; tùm enim earum corpora pedibus, uti ca∫tra palis, circumquaque munita, & adver∫us aggre∫∫uras araneas, ip∫is forta∫∫è viribus prævalentes, tuta con∫i∫tunt; hoc ∫itu nequit altera alteram unico aggre∫∫u vincere. Po∫tea mirâ dexteritate validiores imbecilliorum pedes ∫uis illaqueant, eosque ∫ic con-

constrictos tenent, non secus ac capreoli, seu cincinni, quos in vitibus videmus, se intorquent circum pampinos in orbem, eosque complectuntur; ubi autem illæ harum pedes arcuatis suis sic illaqueatos tenent, eos abrumpunt, alterum post alterum, nec desistunt, usque dum quatuor aut quinque decerpserint; hoc facto in corpus insultant, illudque mordicus apprehensum, & apertum exugunt; nihil facientes reliqui, nisi cutem exanguem, & exuccam pedesque reliquos.

Unicam de genere hoc aranearum aluit diu aqua salis petræ & calce mistis; fuit hæc admodum atrox; omnes omninò, quas ei objecit araneas, vicit; licèt inter eas offenderit, quæ ipsi multum facesserunt negotii, & vix expediendæ saluris creârunt periculum, quasdam enim nonnisi difficulter admodum superavit; tandem omnium victor remansit, uti *Alexander Magnus*, & quidem XXX. numero aranearum, quas illi aliam post aliam porrexit. Duas etiam ipsi apposuit testulas, in unam cibo, & in alteram potu immisso; sed in unam intulit pedes, & exucca aranearum à se devictarum cadavera. Comestis his araneis crassum obtinuit corpus, & nigrum induit colorem; tandemque interiit, procul dubio ex abundantia succorum ex araneis exuctorum, & devoratarum fortassis aranearum.

Præterea aquam, quæ è fungis putrefactis emanavit, & insuper aliquantum fungorum putrefactorum, immisit in vasculum porcellanum *Indicum*, illudque inverso vitro probè clausum soli exposuit; sed vitrum tollere aliquando volens, deprehendit, id ita firmiter agglutinatum vasculo, & contentæ in eo materiei, ut simul vasculum in altum sustulerit: usque adeò apprimè tenax viscus sive glutinum hæ cupediæ habuerunt.

Judicium ergò penes omnes esse potest, quid salutis in comestis fungis sit. Ex fructibus arborem cognoscimus. Sic ut illi, qui post inventum, frumentum glandibus non vescebantur,

bantur, ajebant: Sat quercus: ita & omnes fungos fastidiunt & aversentur. Ego eos nunquam gustavi; imò nec est mihi eos gustandi animus; cujuscunque illi palato allubescunt, solus is, per me licet, omnes devoret.

OBSERVATIO LXXIV.
D. MATTHIÆ TILINGII.
De
Trifolio Fibrino.

MUlta sunt Trifoliorum genera; inter hæc autem ob insignes suas virtutes eminet Trifolium Fibrinum. Nascitur illud copiosè in quibusdam *Scaumburgi* nostri locis, & exit caulibus cubitalibus, virentibus, lævibus, internâ parte porosis. Folia ei sunt lata, glabra & carnosa, Faselorum sive Bonarum foliis similia, nisi quòd in singulis pediculis non plura, sed tria tantùm, ut in Trifolio, conspiciantur: flores à medio caulis sursum versus ordine digesti sunt, candidi, foliosi: folliculi indè parvi, rotundi, in quibus semen rufum, milio simile: radicibus serpit pluribus, geniculatis, intùs candidis, & porosis, in diversa tendentibus, quæ & pluribus locis erumpunt, & caules foliaque promunt; undè facilè herba ipsa latè propagatur. Saporem habet semen nonnullæ amaritudinis participem.

In paludibus, pratis aut similibus locis pascuis lætius quàm in arvis flore muscoso succrescit, hinc palustre, aut paludosum, vel etiam aquosum dici meretur.

Recentiores, ut *Dodonæus*, *Casp. Bauhinus* & alii istud palustre: *Lobelius* paludosum, folio crasso fabaceo: majus & fibrinum *Tabernæmontanus*: Limonium pratense *Tragus*: Isopyron *Dioscorides*: *Germani* Biberklee/ id est, Castoris Trifolium, sive Trifolium fibrinum: item Wasser- oder Sumpffklee (cùm libenter

libenter & copiosè in pratis paludosis & pascuis aquosis nascatur) Klappen / Zingenklappen (quoniam capræ id ipsum in cibum appetunt) Lungenklee / Scharbocksklee (Trifolium antiscorbuticum) Dreyblad. *Dani* Bockeblade / Store Træblad: *Belgæ* autem Waterclaveren / & à similitudine foliorum cum Bona sive Faselo Bocksboone, hoc est, Faselum hircinum, aut Bonam hircinam ab odore olido appellant.

Quæ nomina Trifolio nostro fibrino seu aquatico benè convenire videntur, nisi Isopyron & fibrinum istud aliquo modo dubium reddant. Cum Isopyro Trifolium aquaticum non exiguam similitudinem habet; nam Phasiolo, sive Faselo foliis simillimum est, ita ut propter hanc quoque similitudinem vulgò etiam à *Belgis*, ut jam dixi; Faselus nuncupetur hircinus. Isopyron enim & Phasiolum dici, propter eam quam cùm Phasiolo similitudinem habet, *Dioscorides lib. 4. cap. 116.* scribit. Aliam in vulgaribus *Dioscoridis* & *Plinii* exemplaribus legimus rationem: & in illius quidem τῷ κατὰ ἄκρον τὸ πέταλον ἕλικα φέρειν, id est, quòd in summo folio claviculas ferat: in hujus verò, quoniam folium, quod est aniso simile, in pampinos torquetur. Et hanc quoque rationem masculè defendere conatur *Jacobus Dalechampius comm. in cap. 11. lib. 27. histor. nat. Plinii*. Quæ utrique *Autori* perperam accessisse satis manifestum: nec etenim Faseli, sive Dolichi folium claviculas habet: & anisi folium præter quòd claviculis careat, cum Faseli, aut etiam Faseoli foliis nullam habet similitudinem. Emendandum igitur venit *Dioscoridis* exemplar, & hoc modo legendum: ἰσόπυρον, οἱ δὴ φασίολον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ ἐοικέναι φασιόλῳ, ἔπεισι δὲ κεφαλαὶ ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ καυλοῦ λεπταὶ σπερματίων πλήρεις, παραπλησίαν μελανθίῳ τὴν γεῦσιν. Hoc est. Isopyron aliqui Phasiolum nominant, à similitudine Phasioli; capitula ei sunt in summo caule tenuia, plena seminis, in gustu melanthio similis. Quod verò deindè sequitur: τὸ δὲ φύλλον ἀνίσῳ, id est folium verò anisi, aut accessorium similiter est, aut de gustu quoque venit in-

 telligen-

telligendum; formâ siquidem folium Isopyri anisum referre non potest, cùm Phasioli foliis simile sit, sed verisimilius videtur ab aliquo adjectum; *Oribasii* enim liber, ex *Dioscoride* transscriptus, hoc postremum non habet. Atque hoc quidem modo Isopyri descriptione emendatâ & castigatâ, Trifolium fibrinum, palustre seu aquaticum ei tam simile est, ut non aliud quàm verum Isopyrum videatur. Et quod magis est, Isopyri semen cum Trifolio fibrino & ejus semine in usu Medico maximè convenit. Isopyri enim semen similiter ut Trifolium fibrinum vel ejus semen, contra tussim & dolores circa thoracem cum melicrato sumptum, ut *Dioscorides* & *Plinius l. c.* tradunt, prodest: confert etiam hepaticis & sanguinem exscreantibus; extergit enim, inquit *Galenus*, & incidit humores crassos, cum hoc, ut corpora contrahat & constringat.

Nec epitheton istud fibrinum Trifolium aquaticum dubium reddit. Fibrinum hoc appellatur à fibris animalibus castoribus ductis, qui eo victitare, aut certe amaris arborum foliis & corticibus, pro summis deliciis vesci, *autore obscuro* apud *Gesnerum in histor. Castoris pag. 311.* perhibentur: aut potius, quod *Excell. Simonis Pauli Quadripartit. Botanic. cl. 2. pag. 156.* quod est verisimilius, fibrinum ideò dicitur, quia fiber, in spem prædæ insidias ex cavernis riparum, aut cubilibus, piscibus structurus, post hoc Trifolium ceu post carecta latitet: nisi quoque id malim cum *Varrone lib. 4. de Latin. ling. pag. 22.* ideò appellare fibrinum, quòd Trifolium hoc in extrema ora fluminis dextra & sinistra, maximè (crescere) videri soleat: & antiqui fibrum dicerent extremum, undè in sagis extrema fimbriæ, & in jecore extremum fibra.

Mirum certè est, quod *Tabernamontanus*, *Dodonaus* & alii egregii Botanici neque substantiæ, neque temperiei, neque usus hujus Trifolii fibrini meminerint, & tàm jejunè ac confusè illius historiam tractaverint. Hujus plantæ incomparabilis

bilis ſubſtantia (ut ipſam multijugâ experientiâ comprobavi) heterogenearum eſt partium; mediocriter enim adſtringendo corroborat, abſtergendo autem digerit, aperit & incidit; quorum prius craſſarum, poſterius tenuium partium proprium eſt. Temperamentum ejus inſtar aloës ſiccum eſt in gradu tertio, & calidum in primo gradu intenſo, aut ſecundo remiſſo.

Vires illius ferè divinæ ſunt; ob ſal enim ſuum volatile craſſos & tartareos humores in ventriculo, pulmonum bronchiis, hepate, liene, pancreate, &c. ſtabulantes incidit, digerit & abſumit: viſcera hæc reſerat, & tandem virtute ſuâ balſamicâ corroborat; hinc egregium & excellens aſthmaticum, ſcorbuticum, hypochondriacum & cachecticum remedium hoc Trifolium fibrinum evadit, atque cochleariam & herbas reliquas, antiſcorbuticas viribus ſuis longè ſuperat.

Uſus hujus plantæ digniſſimus eſt in quibusdam partibus, in radice nimirum, in foliis & in ſemine, atque præparari in officinis ex ea poſſunt Conſervæ, Decocta, Infuſa, Aquæ deſtillatæ, Succi, Syrupi, Sal volatile, Spiritus & Eſſentia. Inter hæc autem primas tenent Sal ejus volatile, Spiritus & Eſſentia; quæ præter alia melius utiliusque ex recentibus quàm ſiccatis foliis parantur.

Sal Trifolii fibrini elegans & cryſtallinum volatile ſic paramus. ℞. Trifolii fibrini quantitatem magnam; contunde in mortario lapideo vel ligneo, poſtea in alveo æneo vel ferreo amplo cum magna quantitate aquæ coque usque ad partem dimidiam: deindè fortiter exprime & cola. Colaturam iterum coque ad ſpiſſitudinem exquiſitam mellis liquidi. Succus iſte Trifolii fibrini ponatur in vaſe vitreo, in loco frigido per dies aliquot, & generabit in fundo vaſis Sal cryſtallinum angulare, in modum Salis gemmæ. Effuſo ſucco colligitur, & aqua cardui benedicti abluitur & exſiccatur, quod diligenter in vitro ſervandum eſt. Eâdem quoque ratione fit ſal ex cochlea-

cochlearia, carduo benedicto, absinthio, centaurio minori & aliis herbis; quod multis modis antecellit salem, qui ex cineribus herbarum conficitur.

Spiritum autem Trifolii fibrini hoc modo præparari curamus. ℞. Trifolii fibrini recent. q. s. Contusa leniter & concisa grosso modo destillentur, adjecto vino bono odorato, non præviâ putrefactione, in qua multi volatiles Spiritus evanescere possunt. Condensati vapores, striis concentrati in alembico, excipiuntur vase vitreo oris angusti, & ad usum servantur. Oleum si supernatet, idem etiam colligatur. Spiritus hic datur in dosi ad guttas X. XV. & XX. oleum autem ad guttas II. & III. Cum aliis Spiritus ejusmodi penetrantissimus exhibetur: Oleum verò cum saccharo mistum, constituit elæosaccharum Trifolii fibrini.

Et demùm verno tempore (in gratiam delicatulorum, succum crudum, aut infusum recentium foliorum Trifolii fibrini fastidientium, aut ob metum, ne crudus succus officiat ventriculo & aliis visceribus, nutritioni dicatis) ex Trifolio fibrino Tincturam seu Essentiam liquidam, eleganti subrubicundo colore secundum artem pharmaceuticam sic conficimus. ℞. Trifolii palustris seu fibrini recent. q. s. contunde in mortario marmoreo, hocque inditum vasi convenienti aquâ vix subtepidâ, vel, quod melius, proprio succo crudo irrora, in quo tantillum fermenti, vel fæcis cerevisiæ solutum est, conspergeque rarò sale; hæc ubi probè l. a. remista sunt, reponuntur, vase (quod maximè expedit ob volatilitatem Salis volatilis) optimè operculato, aut glutine farinaceo accuratè oblito, tamdiu in locum subterraneum, usque dum acriorem odorem spirant, quàm cum recens Trifolium fibrinum contusum est; quod ubi advertis, destillantor per alembicum in B. M. & obtinebis Spiritum Trifolii fibrini. Postea ℞. Folia nova Trifolii fibrini, contunde & exprime torculari valido ex iis succum, eumque leni igne B. M. in vase aut vitro

optimè

optimè lutato defæca, & per chartam bibulam filtra. Hujus hac arte depurati ſucci tribus partibus affunde partem unam Spiritus Trifolii fibrini, paulò antè deſcripti, digere vel circula ſ. a. quibus ſi addideris paululum ſacchari, Eſſentia Trifolii fibrini parata eſt. Doſis ejus una vel altera uncia eſſe poteſt, ſi in aquis deſtillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & ſimilibus vehiculis diluatur.

Remedia Trifolium hoc fibrinum ſeu paluſtre nobis ad varios morbos, etiam contumaciſſimos eradicandos præbet inſignia. Decoctum Trifolii fibrini, ut ſæpius expertus ſum, præmiſſis univerſalibus, ſcorbutum radicitùs tollit. Hinc ob inſignes ſuas virtutes & dotes adverſus ſcorbutum in locis his Septentrionalibus plurimi æſtimatur, præſertim ſi ægri ſint nauſeabundi & unà hydropici. Et ita probabilem rationem dare poſſum, cur tantoperè & quidem meritò *Anonymus Comm. in Dodon.* Trifolium hoc fibrinum, ejus ſemen & radicem in ſcorbuto & hydrope laudet; ac præclariores edere effectus aſtruat, quàm ulla alia adverſus ejusmodi affectus graviſſimos uſurpata medicamenta. Ego Trifolium hoc fibrinum in ſcorbuto, cachexia, hydrope & ſimilibus contumaciſſimis affectibus longè conducibilius eſſe quàm cochleariam, ingenuè fateor. Nam ſi guſtum conſulamus, aut Trifolium hoc mandamus, longè gratius id palato eſt, eique magis quàm cochlearia arridet; ſi verò rationem, id quoque ventriculo eâ conducibilius eſt. Nam, cum teſte *Galeno 6. Simpl. 1.* itemque *6. Simpl. 22.* amarities non quævis, ſed quæ ad abſinthii & aloës ſaporem comparatur, ventriculo valdè grata ſit & conducat, quippe quæ utraque præter amarorem plus minus adſtringunt; aloën verò adeò gratum ſtomacho medicamentum dicat, ſi quid aliud; hinc uſu venit, cùm recentia Trifolii fibrini folia præmanſa aromatico ſuo ſapore ipſum aloën reſipiant, ut cochleariæ ipſi id ſit præferendum. Hinc facilè colligere ac defendere quoque poſſum, quòd aptius ſit contu-

maciori

maciori ſcorbuto medendo quàm cochlearia. Compertum etiam eſt, quòd & hoc Trifolium attenuet, incidat, aperiat, cruditatique reſiſtat: & quæ reliqua antiſcorbutica, hoc & nec ſegnius, ſed etiam efficacius præſtet; quo etiam *Cl. Johannes Walæus*, magnæ famæ Anatomicus reſpexit, cum in *Medicina ſua practica lib. 2. cap. 23. pag. 216.* ſic ſcribit: *Si malum ſit valdè pertinax, ad Trifolium aquaticum deveniendum, &c.* Ratio eſt: quia non expellit ſolùm & attenuat inſtar cochleariæ humores ſcorbuticos, ſed partes quoque, & præſertim ventriculum corroborando, prohibet novam illorum generationem. Et conſummatiſſimus Anatomicus ac Practicus *Simon Pauli*, trium Regum Archiater feliciſſimus, *loc. jam citat.* ubi advertit, nauſeabundos eſſe ſcorbuticos, longè antefert Trifolium hoc fibrinum omnibus aliis antiſcorbuticis. Hinc in praxi ſua præſtantiſſima, Trifolii fibrini Decocto ac ejus Eſſentiæ multum quoque ſemper tribuit, uſuque remedii hujus eximii ſcorbutum & alios etiam contumaciſſimos affectus profligavit. Sic *Hafniæ* honeſtiſſimam Matronam, natam annos quaſi quinquaginta, à tympaniti aut aſciti ſimili affectu, nec non ſcorbuto jugi uſu Decocti ex cereviſia Trifolii fibrini liberavit, ante hac multis aliis antiſcorbuticis longè famigerabilioribus incaſſum ipſi propinatis. Et cum *Fabricia* ſua ſcorbuticis infeſtaretur ſymptomatis, imperavit ipſi infuſum raphani majoris & cochleariæ, quod cum ferre non poſſet nauſeabunda, paravit aliud ſimplex, & quidem ex ſolo Trifolio fibrino; quo cum per octiduum eſſet uſa, melioreſcente valetudine, faſtidire, & inſuper id quoque habere cœpit. Meminit præterea *Germani* cujusdam textoris ad incitas redacti, ſcorbuto enervati, brachia maculis picti, dentibus vacillantibus tentati, qui, Deo benedicente, ſolo uſu ſimpliciſſimi hujus infuſi Trifolii fibrini ſpatio 14. dierum omninò convaluit. Ita cum Excell. *Simon Pauli* anno 1658. *Hafniâ Roſtochium* eſſet profectus, & Celeberrimus Poëta *Andr. Tſcherningius*, quantus

tus quantus ſcorbuticus, hydropis præludia perſentiſceret, poſt uſum univerſalium, ſimplici Infuſo Trifolii fibrini illiusque Eſſentiâ, Dei gratiâ, tunc temporis, à ſe, illius Medico, ſervatus eſt. In *Dania* quoque, *Holſatia* & aliis locis non ſolùm Medici in vino, aqua, vel cereviſia veteri probè defæcata Trifolii fibrini folia, macerata aliquandiu, decoquunt, ſed quoque ex his remiſtis deſtillant ſpiritum; utraque verò feliciſſimo ſucceſſu ſcorbuticis propinant. Et ſanè nihil nocet, quòd coctio Trifolii fibrini inſtituatur, quæ aliàs in cochlearia & aliis antiſcorbuticis plerumque improbatur. Neque enim tàm volatile Sal Trifolii fibrini eſt, quàm cochleariæ & naſturtii aquatici. Illud abſtergendo digerit, aperit, incidit, & mediocriter adſtringendo ſimul corroborat: hoc verò abſtergendo digerere, aperire & incidere quoque valet; ſed nonnunquam ſanguinem juſto fluidiorem facit, ut conſiſtentiam ſuam debitam amittat; undè non rarò ſcorbutici, cachectici, hydropici, hypochondriaci in hæmorrhagiam narium crebram & largam cum cordis palpitatione, vel etiam in ſyncopen cardiacam incidunt.

Trifolium fibrinum, in lacte caprino vel ejus ſero decoctum & epotum, ſcorbutum feliciter abigit.

Aquæ Trifolii fibrini, vel ſola, vel cum aliis aquis antiſcorbuticis, cochleariæ nimirum, beccabungæ, naſturtii aquatici, nummulariæ, &c. mixta ac epota, manè & veſperi mirificè ſcorbutum tollit.

Succus Trifolii fibrini, minimè dilutus, per ſe ægris propinatus, corpore probè evacuato ac præparato, valdè ſcorbuticis tenuioris ſortis prodeſt: cujus vis cum in ſale volatili ſubſiſtere videatur, nullâ commodiori quàm ſucci formâ Trifolium fibrinum exhiberi unquam poteſt; in eo enim minimum ſalis volatilis deperditur; ex quo & ſaccharo arte pharmaceuticâ Syrupus conficitur, cujus doſis ab ℥j. ad ℥ij. eſſe poteſt. Recens autem ſuccus maximæ eſt efficaciæ ad arcendam

oris ac gingivarum putredinem, etiam post morbillos. Inspissatus loco extracti assumi poterit.

Spiritus Trifolii fibrini calefacit, siccat, reserat, ac antiscorbuticas obtinet facultates. Oleo virtutes hæ insunt eminenter.

Essentia liquida, sive Tinctura Trifolii fibrini præstantissima & efficacissima est in scorbuticis affectibus, ubi in aquis destillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & similibus vehiculis illius una itemque altera uncia diluitur; maximè si Misturæ simplicis dictæ, aut Diaphoretici in peracutis, aliquot guttulæ ad ℈j. pro dosi ei remisceantur. Atque ex hac & Trifolii fibrini Essentia, invicem in æqualibus partibus remista, Essentia liquida & Tinctura antiscorbutica parari potest.

Sal volatile Trifolii fibrini præstantissimum remedium est in scorbuto, cachexia, hydrope, &c. Si ejus grana duo, tria vel quatuor in Aq. cochleariæ, fumariæ, cardui benedicti exhibentur; sudores abundè provocat.

Radix & Semen Trifolii fibrini ad affectus pulmonum gravissimos, præsertim verò tussim inveteratam, item ad morbos hepaticos chronicos felicissimo successu maximè commendantur.

Folia & radices Trifolii fibrini extùs in gargarismis cum vino vel aqua factis (ad putredinem gingivarum scorbuticam tollendam, dentium mobilitatem auferendam, eosque figendos & immobiles reddendos atque conservandos) in balneis ad artuum resolutionem ex scorbuto natam adhiberi possunt. Et cùm Trifolium hoc fibrinum citra morsum exsiccet & abstergat, succum hujus expressum ad ulcera curatu difficilia tibiarum in scorbuticis, maximè si inflammatione careant, commendo. Rustici pecoribus suis tussientibus Trifolium fibrinum exsiccatum & pulverisatum exhibent, indeque ea novos pulmones, novaque jecinora nancisci dicunt.

Tanta ergò est Trifolii fibrini natura, tantæ sunt ejus vires, de quibus admodum præclaris, mihi, usu & experientiâ interve-

interventientibus, satis constat. Effectus sanè, quos ipsus ab eo edi observavi, sunt mirabiles; & propterea lubens, quâ par est fide & dexteritate, eos cum artis Medicæ Candidatis communico.

Videatur porrò prioris Decuriæ, Anni 4. 5. fol. 133. Trifolium antarthriticum.

OBSERVATIO LXXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Ex morsu Anseris circa primam articulationem pollicis sinistræ manus periculosa symptomata in fœmina quadam primaria.

FOemina quædam primaria hujus loci, cujus nomen honoris ergò silentio prætereo, cum circa diem *Martini* nuper præterlapsum, anserem mactare vellet, eumque dextrâ manu teneret, ab illo in pollice sinistræ manus circa primum articulum parùm dentibus sauciata fuit, unde statim vehemens dolor, totius manus & brachii inflammatio, febris continua, corporis inquietudo, lipothymiæ frequentes, intensus capitis dolor atque alia periculosa symptomata orta sunt: gangræna jam incipiebat, quam tamen, ut & cætera gravissima symptomata ego & Chirurgus Academiæ nostræ Experientissimus, intra paucos dies convenientibus remediis, cùm internis, tùm externis diligenter adhibitis, profligavimus.

SCHOLION.

COrnelius Celsus de Re Medic. lib. 5. cap. 27.* omnem ferè morsum virus quoddam habere scribit. Accidit enim nonnunquam, ut homines à canibus, simiis, equis, asinis vel aliis animalibus non rabidis, volucribus, anatibus, anseribus,

gallis & gallinis, vel etiam hominibus aliis mordeantur; undè autem ex morsu tàm gravia oriantur symptomata, investigatione dignum censemus: an quòd dentes habeant talem proprietatem à natura, vel primo ortu, an verò præter dentes adsit & inveniatur alia aliqua materia, tanquam causa horum symptomatum periculosorum.

Dentes non habent talem à natura & primo ortu proprietatem, ut soli & per se talia symptomata inducere queant; quod ex definitione eorum essentiali satis colligimus; sunt enim ossa durissima maxillarum, quibus per gomphosin inarticulantur, in alveolis contenta, carne, gingivâ dictâ, circum circa donantur, sentiunt: nam à frigore læduntur, & ab acrimonia hæmodia, seu stupor illis inducitur, in parte interiori excavantur, in qua medulla continetur, membranâ, ut reliqua ossa non investiuntur, neve etiam porositatibus gaudent. Hinc apparet, nihil venenositatis dentibus inesse, cùm sint ossa durissima, ex seminis parte viscida & terrestri, omnis quoque veneni experte, genita. Experientia quoque dictat, talia symptomata non fieri ratione ossis; quot enim mordentur, qui facillimo negotio, nullo symptomate superveniente, curantur. Infantes sanè papillas mammarum matrum dentibus vulnerant, undè nil nisi dolor (qui aliàs omnibus continui solutionibus est communis) propter partis sensibilitatem infertur; ossa quoque alia franguntur, partes circum sitas vulnerant, nec talia excitant accidentia. Accidit quidem interdum, ut dentes dum mordendo, vel ossa dum sauciando lædunt partes, gravia excitent symptomata. Verùm dolor ille non provenit ab osse, tanquam instrumento lædente, sed à parte læsa. Si enim carnosæ partes afficiuntur, dolor quidem exsurgit, major verò & maximus, ubi nervosæ; & talis dolor supervenit etiam nervo vulnerato ex quocunque instrumento. Quarè parùm valet opinio illorum, qui dicunt, dentes vel ossa per se talia symptomata excitare posse, quamcunque etiam vulneraverint partem. Nam, quot pueri

cadunt

cadunt, qui dentibus vel linguam, vel labia vulnerant, curanturque facillimè. Undè facilè concludendum eſt, dentes non habere inſitam & occultam quandam proprietatem talia inducendi ſymptomata.

Cùm igitur dentes non habeant talem à natura & primo ortu proprietatem, ut ſoli & per ſe talia ſymptomata inducere poſſint, neceſſe eſt, ut adſit aliqua materia conjuncta, hunc effectum præſtans. Hæc maximè ſaliva eſt, non verò omnis; aliàs enim morſus placati hominis & infantum, utpote, qui ſalivam in ore habent, eſſet tàm perniciofus: ſed ille morſus eſt periculoſus, in quo ſaliva tantoperè agitatur, ut ſpumæ reddatur ſimilis, & acrimoniam ac venenoſitatem quandam, ob bilis, quæ in iratis animalibus, dum mordent, commovetur, quæq; humores maximè corrumpit, ebullitionem acquirit; talis ſaliva, quoniam virulentiam quandam habet, inſinuat ſe vulneribus, dentibus factis, ad partes defertur corporis circum ſtantes; quòd ſi illæ nervoſæ fuerint, tùm ob venenoſitatem & humoris acrimoniam ſtimulantur, ac ad ſpaſmum, motus convulſivos, efficiendum, concitantur; ſi verò venæ & arteriæ lædantur, venas tranſit, deferturque per eas ad cor, undè calor excitatur p. n. febres ac ſyncope, capitis dolor, totiusque corporis inquietudo oboriuntur. Addimus, quòd & non raro gangrænam & ſphacelum inducat irati animalis morſus, quoniam caliditas illa extranea ſpiritus vitales & calorem nativum primò debilitat, poſtea verò ſuperat.

Similiter & hoc in viperæ morſu contingit, qui etſi periculoſiſſimus, & ſpatio 24. horarum interficit; illud tamen periculum non à morſu dentibus facto dependet, ſed quatenus materia quædam inter mordendum ex veſicis illis poſt dentes latitantibus, ejaculatur & emittitur, non ſolùm acris, ſed & maximè venenoſa, ita ut, ſi irritetur vipera, & dentibus arripiat baculum vel linteum, eosque illi infigat, tùm circum circa veſtigium apparet lividitas quædam, & ac ſi eſſet tinctum colore flavo & nigro, veſiculæque collapſæ videntur.

Sunt quidem in *Italia*, aut locis, ubi viperæ reperiuntur, circumforanei multi, qui illas sine noxa tractant, dum scilicet ori suo intrudunt viperarum ora, & sine læsione extrahunt. Verùm illi fucatè agunt; viperas primùm irritant, ac postea ori intrudunt pannum, in quem dentes infigunt, ac venenositatem ejiciunt, idque non semel, sed reiteratis vicibus, donec omnes dentes ad minimum extracti, vel venenositas omnis ex vesiculis effusa.

Etsi omninò nihil virulenti sit in vulnere à morsu animalium inflicto: ipsa tamen contusio, quæ omnia vulnera periculosiora & curatu difficiliora reddit, vulnera ista graviora facit. Cùm enim dentes animalium non ita acuti sint, ut gladius, vel culter, vel aliud armorum genus, dum vulnerant, simul contundunt.

Quomodo verò anseris morsus tàm gravia & periculosa symptomata in hac fœmina primaria excitaverit, paucis dicturi sumus. Anser, testibus *Æliano lib. 5. cap. 29. de animal. & Wolfgango Franzio in histor. animal. part. 2. cap. 9.* naturâ calidissimus est, & propè fervente stomacho; undè lutum & arenas solet deglutire & conficere. Et hæc est causa, quòd frequentes amat lotiones, & semper gaudeat natare, & delectetur cibis humidissimis, item aquis frigidis & limpidis, quibus interiora sua membra calidissima refrigeret. Aliqui ipsis inclusis etiam sub media nocte aquam ministrant. Dicuntur enim ter edere in die & sub mediam noctem. Non diu aquam nonnulli ante anserem sinunt, quàm per unam horam. Præterea ex stercoribus anserum hoc ipsum patet; siquidem tàm illa sunt calida, ut adurant prata, consumant radices, & asseres in stabulis; citò etiam pereunt calcei, quibus stercora anserina calcantur.

Et quoniam calidissimum est animal, non copioso solùm indiget alimento, sed sæpenumero quoque alvi obstructionibus laboraret, nisi naturâ duce citra Medicos, & citra omnia diætæ dogmata, sibimet ipsi posset alvi fluorem provocare. Vescitur igitur lactucis, & aliis herbis humidis, ut hâc

ratione

ratione alvum emolliat. Propter hanc autem caliditatem & voracitatem corporis sui quantitate adeò augetur, ut non possit altè super terram attolli.

Ob exsuperantem igitur caliditatem anser bile copiosâ perfunditur, & facilè ad iram concitatur. Cùm verò ira magnam humores commovendi & corrumpendi vim habeat, acrimonia ac venenositas quædam, ob bilis ebullitionem acquisita, facilè salivæ, & per eam vulneri communicari potuit; idque multò magis accidit, quia patiens hæc etiam naturâ biliosa est.

Et ita omninò vulnus hoc periculosum fuit, tùm ex se propter contusionem, tùm quòd saliva irati anseris maligni aliquid conjunctum habuit, & eò magis periculosum fuit, quia pars nervosa, qualis pollex est, morsum accepit.

OBSERVATIO LXXVI.
D. JOH. LECHELII.
De
Cachexiâ deploratâ,

Quâ famæ & existimationis magnæ Theologus, postquam per triennium ferè cruciatibus ventris quotidianis sensim confectus & ad extrema redactus esset, subitò tandem periit: summatim descripta, & unà cum Observatis in aperto Cadavere Illius rarissimis curioso Lectori exhibetur.

THeologus quidam honore ac nomine illustris, secundum & quadragesimum ætatis annum agens, cum jam ultra biennium pertinacissimâ valetudine ex vitiosâ corporis nutritione conflictandum ipsi fuisset, variis ex consilio quorundam Medicinam factitantiũ remediis usus, mense demum Junio novissimè elapso meam implorabat opẽ.

Symptomatum morbi tunc temporis maximè urgentium præcipuum erat, *Imi ventris per intervalla intumescentis cruciatus intolerabilis*, nec remittens, priusquam seri acidi acerrimi,

acerrimi, fauces quandoque acrimoniâ oblædentis magna copia partim vomitu rejiceretur, partim, sed rariùs per sedem subduceretur; quâ eliminatâ, actutùm ventris tumor subsidebat, & pacabatur dolor. Aliquot verò pôst horas, maximè ubi cibum assumsisset vel potum, quæ dixi mala, recrudescebant, cùm Illum sæpius audivi hunc ferè in modum quiritari: Jam redit dolor, ac sensim increscit: jam divagatur per ventrem hostis intestinus & interiora hactenus quidem leviter ferit, mox autem eheu! modis dirissimis affecturus: & non multò pôst, ingravescente malo dentibus stridens: jam quasi novaculâ stomachum & intestina discindit.

Hoc omne verò flatibus potissimum ferebat acceptum, tametsi vomitu superveniente, vel dejectione materiæ peccantis κάτω, quibus illicò ferè tumor & dolor, uti dixi solvebatur, non tàm flatus prodirent, quàm serum copiosissimum, idque acerrimum, cujus quantitas tanto ventris tumori producendo omninò par esse potuerat.

Imò si quando anteverteret æger justum tumorem, & digito in gulam immisso ante statum tempus vomitum provocaret, nihil flatuum sed serum erumpebat, cui nonnunquam succedebat humor crassior è flavo nigricans, ubi scilicet antecessissent labores extremi; imparibus enim furiis absolvebantur paroxysmi.

Denuò verò ut ad alia pergam, solutis tumore & dolore ventris, de nocte ferè miserum corripiebat *Cephalagia, rariùs incomitata spasmis musculorum colli atrocissimis.*

Quantum *ad pastum*, interdum quemvis cibum aversabatur, quandoque, tempore videlicet induciarum, appetebat, qui palato erat gratus, avideque devorabat. In deliciis verò præ aliis habebat *Pisces marinos, quales torrefacti, vel muriâ conditi ad nos apportantur;* sed magno suo malo.

Plerumque post unam vel alteram horam quæ manducaverat, vix immutata removebat; rariùs retinebat, donec qualitercunque essent concocta.

E vinis

E vinis præoptabat *dulcia*, Hiſpanica & Canarienſia, quorum tamen uſu ſupremis menſibus quæ indè percipiebat incommoda, ſin minus prohibentibus Medicis obedire voluiſſet, illi interdicebant.

Cæterùm moleſtiſſima erat *alvi ſuppreſſio*, quæ vix unquam, niſi frequentioribus Clyſteribus in dies ſingulos ſolicitata reſpondebat.

Ad *qualitates corporis mutatas* quod attinet, illud nihil præter *oſſa & cutem* referebat. *Facies* erat *Hippocratica; ejus cutis è pallido flavebat.*

Sed non eadem usque facies morbo perſtitit, ſubindè novis advenientibus ſymptomatis; atque adeò, ſi quis velit poſteriora conferre prioribus, valdè is erraret.

Sic temporis progreſſu *Tumor* quidam *Oedematoſus* crura primò invadebat, mox relinquere hos artus videbatur, & vel manus aliasve partes ſuperiores petere, mox iterum deſcendere, donec augeſcente materiâ extravaſatâ fixus hæreret cruribus, tandemque partibus ſuperioribus, cum ſerpendo ad eas perveniſſet.

Leviora quàm multa nunc omitto, nimis enim longum foret, omnia recenſere: ſufficit paucis iisque præcipuis indicaſſe Cachexiæ indolem.

Miſerrimâ hâc ratione cum vitam ſatis diu traxiſſet, tandem ſpiritibus conſumtis, flammula vitalis oleo ſuo deſtituta abruptè quaſi extincta fuit.

Poſtquam verò diem ſupremum obiiſſet, placuit, ut aperiretur Cadaver, & inquireretur in cauſas abſtruſas affectus perditiſſimi.

Itaque perſecta unà cum cute *pinguedo craſſitie digitum penè æquabat*, (cæteroquin corpore ſupra modum, uti dixi, emaciato) ac inſtar ſpongiæ & multum ſeri imbiberat, quo ubertim ſtillabat, ubicunque eam incideres. Vidimus ergò Anaſarcæ cauſam materialem.

Communibus integumentis remotis primùm in con-

ſpectum veniebat *Omentum*, colore lurido, ſero quippe acerrimo, quo ſubinde imbutum, vel potiùs merſum fuerat, corruptum.

Dehinc Epar tuberoſis eminentiis duriuſculis & albicantibus ubique, non tantum quoad ſuperficiem diſtinctum erat, ſed etiam ſubſtantia interna tota ſimilibus variæ magnitudinis nodis, nequaquam *ſanie*, ſed materiâ pulti ſimili, qualis eſſe ſolet Atheromatum, turgidis ſcatebat.

Porrò *veſica biliaria* Epati annexa bile penè vacua erat; *Inteſtinum* verò *duodenum* humore billioſo repletum, adeoque dilatatum erat, ut quaſi burſam referret, quæ humoris libram ad minimum continere potuiſſet; cum enim ſectione præproperâ aperiretur, plus quàm dimidium humoris craſſioris è flavo nigricantis effundebatur, & nihilominus in ipſo ſupererant decem amplius cochlearia.

Ex hâc, opinor, vitiosâ inteſtini conformatione patere cauſam difficultatis alvi, vomitûs humoris nigricantis, aliorumque ſymptomatum.

Cæterum Ventriculus anticâ parte ferè mediâ perforatus erat. Foramen extrinſecus, æquali membranæ ſuperficie, non connivens, ſed omninò patulum, vel pollicem grandiorem admittebat.

Aſt intrinſecùs illud quaſi circumvallabant eminentiæ quædam carnoſæ, à veteri ulcere fortè relictæ, quos poſtmodum inſtar valvarum ſuſpicor occluſiſſe foramen, quò minùs contenta ſtomachi effluerent in cavum abdominis. Non enim eſt, quod mihi perſuaderi patiar, foramen iſtud proximè demum ante fata ægri apertum, tenui hactenus membranâ extrinſecùs obtectum, quâ ruptâ, ſubitò moriendum illi fuiſſe; cum nec minimum iſtius membranæ recens ruptæ particulam videre nobis licuerit. Sed poſitâ tali membranâ, quî obſecro, tam citò mortem ægro potuit afferre disrupta, cum neque ſanguinis vitalis profuſio, neque puris eam ſit ſubſecuta? in cavo quippe abdominis neutrum horum, ſed humorem

ferè

ferè similem ei; quem ad Intestinum duodenum fuisse collectum dicebam; qualem in fundo etiam ventriculi offendimus.

Et si ponamus Empyema ruptum ægri fata acceleràsse, non absurdè quispiam quærat, ubi sit generata ea puris quantitas, quâ cum animam effundi necessum fuerit? hoc verò nescire me ingenuè fateor. Certè intra Ventriculi tunicas vomicæ nullum vestigium apparuit, multò minùs in ipsa Ventriculi cavitate generari illud potuit.

Sed revertamur ad duodenum, & scrutemur causam laxitatis ejus præternaturalis, nam connatum ægro vitium hoc non fuisse, certissimum est.

Suspicor equidem ex frequenti bilis acerrimæ cum succo pancreatico non minus acri confluentis ebullitione efferâ hoc intestinum dolore sævissimo toties de die & nocte affectum, & hinc spasmis frequentiùs tentatum fuisse, quibus tonus fibrarum ejus resolutus fuerit, motusque peristalticus perierit.

Quod si ita se res habeat, nemo, opinor, mirabitur, humores ad illud confluentes stagnasse, & novo subinde affluente nec ultrà promoto, magis magisque laxatum intestinum, inque tantam progressu temporis capacitatem dilatatum.

Ambigitur porrò ex quonam fonte colluvies illa serosa fluxerit, quam quotidie subiisse abdominis cavitatem, partimque vomitu, partim per alvum redditam fuisse dicebam.

Equidem & hac in parte quod sentio paucis exponam, nemini obtrusurus meam opinionem.

Memini autem in primis Colloquiis, quæ cum ægro causâ valetudinis ipsius serebam, illum conqueri; *Sudationem, cui olim assuetus fuisset, jam ferè triennium suppressam esse, & ab illo tempore pejus se habere.* Hinc suspicabar, impeditam diaphoresin & suppressum sudorem esse causam uberioris proventus Lymphæ in glandulis tàm conglobatis, quàm conglomeratis ceu fontibus hujus mali. Porrò autem vasculis lymphaticis vel propter obstructionem vel compressionem vel

 acrimo-

acrimoniam humoris, quem ferebant, ruptis, lympham illam copiosiorem in cavitatem abdominis effluxisse, minimè mirum est. Atque hæc ita se habere facto experimento comprobavi. Cum enim aliquando sudorem copiosissimum datâ Theriacâ non ita pridem paratâ elicerem, in tertium certè, in plures dies ab intumescentiâ ventris, vomituque seri, aliàs *quotidianus malis*, illum omninò liberum præstiti.

Cæterùm foraminis, quo Ventriculus pervius erat, eam conformationem memini observare, ut non tàm intùs foràs, propter appositas carnosas exerescentias, quàm foris intrò liber cuivis humori pateret transitus. Per hoc verò foramen non absurdè crediderit quispiam, serum in cavo ventris collectum absorpsisse stomachum, (idque tùm factum, cùm ad summam magnitudinem pervenisset tumor ac dolor ventris, ubi æger incurvatus eum, ut cruciatui quodammodo subveniret, quaquaversum comprimere solebat,) & vel vomitu rejecisse vel ad sedem amandasse: Quid enim non moliri vel tentare videmus naturam angustatam? Sed & aliam viam quâ tanta seri copia aliquoties de die & nocte emovenda tam citò & commodè ad ventriculum pervenire potuisset, videre hactenus non potui, nisi fortè derivare eam velis à Pancreate, quod tamen optimè constitutum videbatur.

Dicis, Glandulas, quibus Ventriculum æquè ac Intestina donatum, neque ego inficior, effundere potuisse humorem in cavitatem illius. Verùm enimverò, cum de glandularum harum verò usu adhuc sub judice lis sit, antequam ea dirimatur, & clarior evadat veritas, nihil hujus admittere possum; sed rem in medio relinquo. Verùm hæc obiter, & præter scopum.

OBSER-

OBSERVATIO LXXVII.
D. JOH. de MURALTO.
De Insectis.

SPiritus sunt omnium operationum in animalibus præsides, generatique proximè è sanguine ad summum puritatis gradum deducto, diffundunt se per omnia maxima & minima membra totius corporis, ad vitam & vegetationem omnibus dispensandum. Separantur illi ex alimentis per concoctiones varias. Sunt aëreæ & cœlestis naturæ, inque iis siderum vis, & occultus vitæ cibus latitat. Moventur autem motu astrorum circulari, & semper avolare nituntur, nisi vario organorum apparatu coërceantur.

Essentiâ quidem unus est spiritus, sed perfectionis gradu multiplex in variis animalibus: Imò & in corpore uno varius esse deprehenditur. Merè vegetabilis & herbaticus in chylificatione; vitalis, & astrali igne perfusus in sanguificatione; animalis in sublimato, & ad Cerebrum ac nervos evecto vitali spiritu; genitalis, lege necessitatis abundans, & à toto deciduus, in vasis spermaticis, pro generatione, & multiplicatione præstò est. Varietas hæc spirituum in Insectis maximè considератur: Nam Insecta aërea, tenuissimæ texturæ & motûs, volatûsque pernicissimi pleraque sustentantur aëre, variis rerum seminibus referto, & astris irradiato, quem illa niveis tracheis ad omnes corporis sui partes protensis hauriunt, ut muscæ, culices, papiliones &c. Suppresâ hâc irradiatione obdormiunt aliquantisper animalcula hæc, non secùs atque hirundines, ranæ, erinacei, mures alpini, ursæ &c. per hyemem. Aquatilia Insecta eundem spiritum in Lymphico liquore aquosis vasculis conclusum vehunt, eoque vivunt. Terrestria quædam liquore vegetabili per smaragdinos ductus delato sustentantur, ut cochleæ. Omnia redeunte vernali irradatione vel reviviscunt, vel transformantur. Eundem spiritum Insecta quæ-

dam in vasis crystallinis recondunt lymphæ specie, alia cum chylo habent in lacteis vasis; nonnulla cum sanguine in venis & arteriis, dum cibus spirituosus per varias digestiones in succum & sanguinem convertitur.

Quæ hactenus de variis animalibus scripsi, inania non fuerunt, cùm ad continuandum hunc laborem à Proceribus Academiæ Naturæ Curiosorum Germaniæ, res non solùm magnitudine, sed pondere æstimantibus, publicè invitatus sim. Insecta hodie in pretio & admiratione quibusdam meritò habentur: exacta enim eorum contemplatio non animum modò in summam Sapientissimi Creatoris admirationem abripit, tacitè illud Heracliti ingerens: εἶναι καὶ ἐν ταῦτα θεὺς, sed & ad alia, cùm in Medicina, cùm examinando partium usum valdè utilia, gradatim perducit, undè præclarè Aristoteles de Part. Animal. lib. 1. cap. 5. Viliorum animalium disputationem, perpensionemque fastidio puerili quodam sprevisse, molesteque tulisse, dignum nequaquam est, cùm nulla res sit Naturæ in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. Anatomia comparata Medicis fili ad instar Ariadnæi est, cujus adminiculo è dubiorum labyrinthis sese expedituri, liberum ad intima Naturæ sacraria aditum inveniunt, ut sanitatis & morborum fundamenta firma construant.

Cultro meo hactenus subjeci, *Leænam* ferarum robustissimam, Naturæ tamen felinæ formidulosam: Deinde *Equam* Juba insignem, & calcitrantem pedibus: Oves mansuetas: vigilantes *Canes* innumeros: *Simiam*, humana opera perridiculè imitantem: *Gazelam* moschiferam, s. Capram sylvestrem Africanam. *Hircum*, è cujus arteria pertusa sanguis ad domûs altitudinem prosiliit: *Lepores* inauspicati ominis animalia; Ponticum illum canem *Castorem*; cautos murium venatores *Catos*; *Erinaceos* spinis horridos: grumos trudentes *Talpas*: *Mures agrarios*, domesticos, & alpinos varios: *Salmonem* delicatum; *Lucium* piscium tyrannum; *Truttum* adverso flumine nitentem; *Mustelam* fluviatilem: lubricam & glabram

bram *Anguillam*; chelis tanquam forficibus armatum *Astacum*: *Hirundinem* sanguisugam, & coaxantes *Ranas*. Porrò *Aquilam* Jovis alitem armigeram: *Falconem*, accipitrariam exercens artem: domesticas *Gallinas*: *Olores* candidos: *Noctuas* Lucifugas: Murem alatum *Vespertilionem*: *gryllos* fistulâ ventris per thecas stridentes: *Scarabaeos* vaginipennes: *Crabrones* furiosos: & *Muscas* rostello fodicantes complures. Tandem *Viperas* venenatas annulosas: haud cæcam *Caeciliam*: acumine caudæ metuendum *Scorpionem*: *Cochleam* domiportam; & quam luminibus orbam credunt *Limacem*: Hortis & radicibus teneris infensam *Gryllo-talpam*: Noctilucam *Cicindelam*: in capillis nidulantem *pediculum*: *Pulices*, pulveris pullitiem: Cimices murorum, lignorumque incolas. Pergo nunc, monitu Celsi nostri ad examen *Muscæ aquaticæ Tigurinæ majoris*, à Nobilissimo Moufeto Anglo, tantoperè desideratæ, spe certâ fretus, alios, post Excellentissimum Swammerdamium superaddituros esse, quæ ad notitiam generationis & transmutationis Muscarum, Papilionum, è Phryganiis, Erucis, theculis & ovis necessaria videbuntur, ut pateat tandem quos Natura gradus, quem ordinem in productione & conservatione Insectorum observet.

Musca aquatica, major Tigurina, nobis vocatur ein Waderemugg/ cujus Iconem Fig. XVI. proposui, per microscopium amplificatam: Hæc è phryganio perfecto, & extra aquas, repente, noctu caput & dorsum incurvando, dum testam, seu corticem ambientem frangit, & dividit, sese extricatura capite exsertô, cum pedibus, antennis, alis in thecula primùm quod aptissimè convolutis, alvo item, & caudæ setis, exuvias suas deponit; mox evolat in altum, alis membranaceis longis, siccis, leviter fuscis, seu ex fusco flavescentibus, nigris lineis reticulatis: alæ superiores & priores binæ supra dorsum protenduntur, duæ verò posteriores sub prioribus ad alvi initium sitæ sunt.

Oculi

Oculi in capite cernuntur convexi, atque è plurimis vel-uti ſpeculis nigris & rhombo ſimilibus conflati. Myſtax lon-gior, quàm in Phryganio, ſuperior utrinque quatuor nodis hiſpidulis articuloſus, inferior itidem, ſed huic nodi mino-res. Chelæ nullæ adſunt. In colli parte anteriore ſpeculum nigrum, velut in ſcarabæo foliaceo cernitur: Dorſum nigris fimbriis, & lilio gallico ſed obſcuriore, notatur. Alvus è de-cem annulis hirſutis, pallidis, & ad extremum rubentibus conflata. Mares minores ſunt fœmellis, & alvum habent ob-ſcurè flaveſcentem, atque ſubrubram, è qua protenditur Pe-nicellus glande latiore & foramine conſpicuus, radici penis intra alvum adhæret veſicula humore plena. Fœmellis uteri cornua inſignia, quibus infinita ſemina ſ. ovula nigra, du-riuſcula, interpuncta, viſcidoque humore plena, Fig. XVII. reconduntur. Vulvæ loco, intra duas caudæ ſetas, papillæ duæ oblongæ exeunt, quæ junctæ in coitu penicellum comprehen-dunt: Partes cæteræ cum Phryganio conveniunt, cujus de-ſcriptionem attexere lubet.

Phryganion (cujus Icones naturalis magnitudinis Fig. XVIII. item per Microſcopium inſigniores Fig. XIX. videntur) inſectum eſt aquaticum, quod referente Doctiſſimo Joh. Jaco-bo Wagnero noſtro, in Helvetia Curioſa) primo vere thecâ tegitur, formâ cylindri (intelligenda ſunt hæc de Minoris mu-ſcæ aquaticæ Phryganio) quam pro domunculo ſibi conſtrin-xit, a: ita ſub galbæ forma in fundo fluviorum repit.

Phryganion autem maximum è quo muſca, à me jam de-ſcripta procedit, ex ovulis immediate oritur, quod ingruente hyeme ſub aquis repere, thecâ teſtaceâ indutum experti ſcri-bimus, ſiquidem ſummitates juncorum, ſtipitum, naſſarum, ſaxorum &c. totâ hyeme occupet, & quam firmiſſimè iis adhæ-reat. Aliàs celeri gradu currendo, ſcorpionum more, intra fiſſuras ſe abſcondit, atque Majo menſe, cum lacus noſter, in-teſtino motu ſe purificat, animaque inſectorum, ſive ſpiritus ille æthereus, quaſi ſublimari incipit, illud ad aquæ ſuperfi-

ciem

Fig. 18. f. 192.

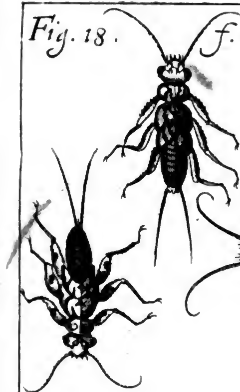

Fig. 17. f. 192.

Fig. 21. f. 197.

Fig. 22. f. 198.

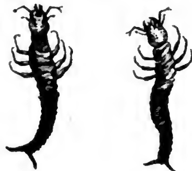

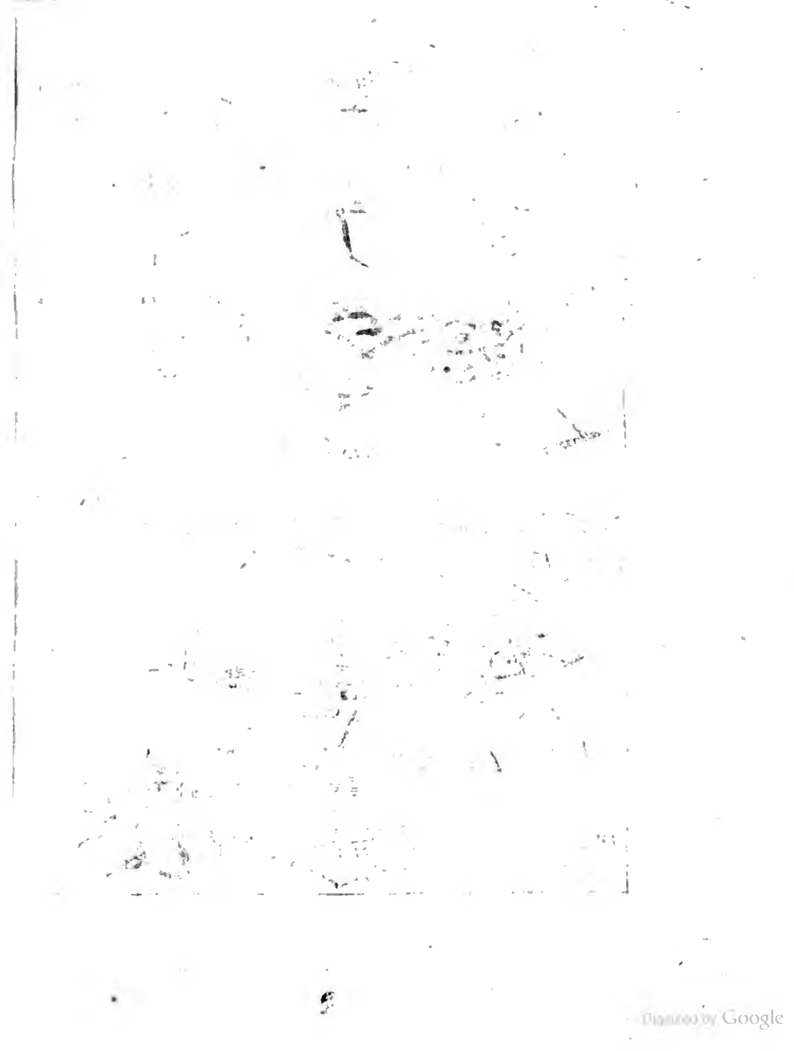
Fig. 25

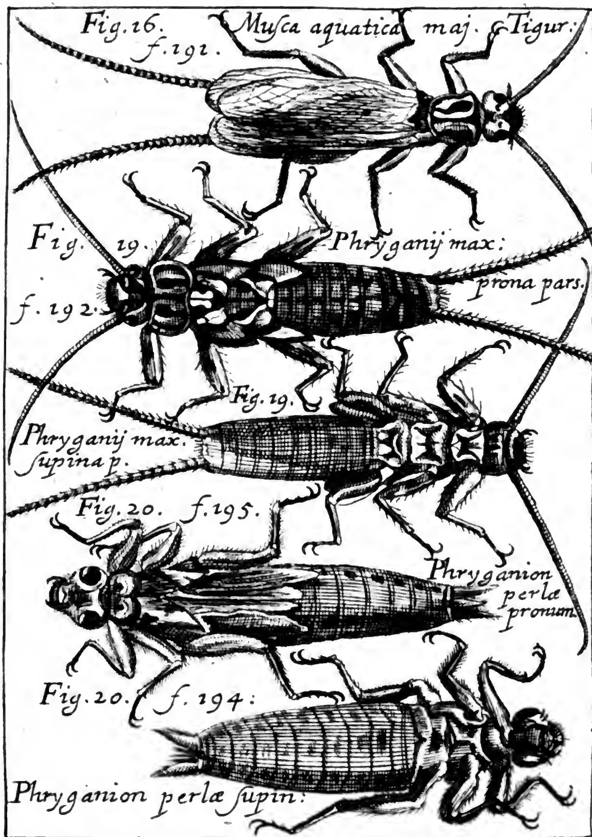
f. 203.

f. 193.

Fig. 16. f. 191.
Musca aquatica maj. Tigur.
Fig. 19.
Phryganij max:
prona pars.
f. 192.
Fig. 19.
Phryganij max.
supina p.
Fig. 20. f. 195.
Phryganion
perlæ
pronum
Fig. 20. f. 194:
Phryganion perlæ supin:

ciem noctu emergens, per dorsi hiatum, nigricante linea pictum, incurvatô dorsô Muscam hanc emittit relictis exuviis. Alæ sensim è thecis exeunt, quibus in aërem evolitat Musca; Ejus vita per mensem durat; mas fœmellæ adhæret, quæ se per ovula infinita muris, ripisque agglutinata, & aquarum fundum petentia multiplicat. Musca hæc juxta lacum Tigurinum, & Limagum fluvium, præsertim à pluviis degit, corpore erecto volat, excrementa subnigra virentia egerit, muscas alias, & imprimis araneas suâ præsentiâ fugat. A varia tandem aëris injuria repentè perimitur. Longitudo ejus duorum est digitorum transversorum. Caput depressum, quod constat ex antennis, Oculis, Ore, Mystace, Chelis, scuto & collo: Antennæ sunt in fronte, ciliorum locô binæ, rectæ, longæ, subnigræ, caudæ muris instar, articulo insigni ad chelas mobiles. Oculi duo parvi, atri, splendidi, cornu obducti, ad latera capitis protuberant. Osculum foliaceum, nigri marginis, ornatum lanugine.

Maxilla bifida, & aptè mobilis: Superior è corniculis spadiceis, acutissimè denticulatis & flexis constat; inferior dente medio nigricantis puncti instar, & papilla utrinque prominula. Ordo dentium in corniculis maxillam superiorem constituentibus æqualis est, sed postremus dens acumine flexo curvus, & prælongus; reliqui inæquales quidem, sed æqualiter inter se committuntur. Os sub chelis utrinque stipat Mystax binis pilis præditus, & quadruplici articulo mobilis. Inter mystacem exeunt chelæ utrinque exiguæ, crinitæ, & hirsutie asperæ, ut in scorpionibus, sed longè brevioribus brachiis suffultæ. Capitis scutum subflavum, posteriùs lilio pictum, anteriùs flavum cernitur: Collum est latum, ac tenue, posteriùs scuto lineis & picturis ornato tectum, anteriùs pallidum. Sub hoc pedes anteriores protenduntur.

Pectus elatum munitur scuto dorsali, quod apophyses aliformes habet, & pictum seu interpunctum est.

Alvus ad flavedinem vergit, in dorso fusca est, cæterùm

Bb longa

longa, ac è decem annulis, ceu vaginis ad extremitatem nigricantibus compoſita: Appendices binæ, vel ſetæ ſubnigræ, longæ, ſpinoſæ ac rectæ, ex alvo inſtar caudæ gliris turbinatæ exeunt.

Pedibus ſex inſtructum eſt Phryganion, quorum bini anteriores ad latera ſub ſcuto colli, tribus geniculis articulati egrediuntur, hamo duplici in extremo nigricante armati; femur punctis notatum obſcurioribus. Alter pedum ordo ſub Pectoralibus ſcutis oritur, identidem geniculatus, & hamo duplici firmatus. Tertius ordo, ſub ſcuto pectoris, ſ. dorſi ultimo oritur, & in ungues, ſ. hamulos binos fortiſſimos deſinit.

Intra Caput pro Cerebro mucus, & ad pectus caro informis cernitur: Corculo analogum quid inter alba vaſcula ſpiritalia ſub collo mobile viſitur, hæc autem vaſa nivea aëre plena per alvum quoque & uterum diſſeminata ſunt. In alvo duplex ovarium innumeris ovulis pallidis, velut in piſcis ſpermate diſtinctum notatur. Ventriculus oblongus, cum œſophago vireſcente fartus eſt cibo. Illum inteſtina tenuia, crocea, coronæ inſtar ambiunt, usque ad anum.

OBSERVATIO LXXVIII.
D. JOH. de MURALTO.
Phryganion Perlæ:

Der Augenſchieſſern Geſtalt / wann ſie unter dem Waſſer ohne Flügel gleich den Krebslein kriechen. Vide Fig. XX.

TOtum cinereum eſt colore, lento gradu repens, cimici ſylveſtri (einem Gauch) haud abſimile.

Caput oculos protuberantes, & ſmaragdinos habet, juxta quos antennæ breves, craſſiulæ, piloſæ prodeunt. Hos inter ſcutum naſale conſpicitur. Ciliæ infra oculos inſignes utrinque extant. Caput lineis nigris transverſis, punctiſque ornatur. Oſculum piloſum chelis utrinque ſpadiceis

ceis insignibus instructum, quæ thecæ membraneæ ad collum complicatæ innectuntur.

Infrà caput à pectoris scuto exeunt pedes anteriores bini, hispidi, nigris lineis picti, tribusque articulis geniculati, præterea spinosi, ac in extremo armati hamo duplici. Alter pedum ordo ex intersectione thoracis & dorsi producitur. Tertius ordo longissimus à dorso prodit, crassioribus instructus femoribus. Porrò quatuor alarum thecæ in dorso junctæ prostant ad latera latiores, in medio longiores, sed tenuiores.

Alvus lata & hirsuta utrinque novem annulis sulcatur, & in apicem duplicatum tenuem abit: dorsum nigricantibus maculis insignitur, tribus verò in locis pingitur anteriùs, & descendentibus lineis duabus in taleolos, s. cubos quasi secatur: Fimbriæ alvi pilosæ, & tenuissimè sectæ sunt. In Intestinis, & cæteris vasculis internis liquor virescens limpidissimus cernebatur; Vasa hæc resolvebantur omnia in prælonga filamenta, serico tenuissimo simillima. Ventriculus præterea cum Intestinis plenus aëre fuerat: Perla maxima quæ ex hoc Phryganio egreditur Sexta est Jonstoni Histor. Natur. de Insect. libr. I. cap. VII. capite, pectore, ac dorso viridis, alvo tota cœrulea, per quam linea fertur à dorso ad extremum usque aterrima, alæ cinereæ sunt, pedes nigri.

OBSERVATIO LXXIX.
D. JOH. de MURALTO.
Anatomia Perlæ. Ein Augenschiesser.

PErlæ caput maximâ parte è protuberantibus & perspicuis oculis vitreis ex infinitis speculis conflatis, constat, in quibus punctum nigricans è profundo visitur. Scutum nasale triplex squamatum albicans frontis locô prostat; duas setas sex verticillis articulatas cornuum spatio supra frontem gerit, inter quas Papilla medio fissa prostat.

Osculum duplici squama mobilis legitur ab inferiore parte, sicut nasi squama à parte superiore, Ipsum autem Os è chela duplici spadicea utrinque spinosa, hirsutissima fortiore, quâ mordet, constituitur. Lingua est plumea: Collum nigris pingitur lituris oblongis, in triplici protuberantia scutata & hirsuta à parte posteriore. Pectus gibbosum est, hirsutum, obsoleti coloris; Per ejus posteriora deducitur linea superiùs cruciata, inferiùs foliolo utrinque signato conspicua. Pectoris latera sunt tuberculis & striis inæqualia: anteriùs è pectore ex uno quasi puncto sex pedes oriuntur, quorum femora ex oblongis articulis surgant, tibiæ verò spinosissimæ, & pedes proprii hispidi, duplici hamo armati.

E dorso duæ utrinque alæ latæ pluribus costis nigris, pulchrè reticularibus expansæ oriuntur, quas complicare Perla non valet: In summo harum alarum ad Costam marginalem spadicea macula cernitur: reticulares striæ ad costas majores alarum mox albicant, mox nigricant. Alvus longa est, tribus lineis nigris per longitudinem diductis picta, & sulcatur novem annulis; in fine annuli septimi, uteri exitus est, per quem plurima ovula in acervo collecta, transparentia alba; dum viveret, deposuit: quivis annulus in ventris medio apicem prætenuem albicantem gerit.

Caudæ appendices duæ sunt parvæ, ut murium pilosæ: E medio harum appendicum excrementa alvi subrubra deponuntur. Foliolo anus clauditur. In Pectore Caro fibrosa, filamentosa, & musculosa cernitur.

Ventriculum cum Intestinis longus ductus nigro liquore fartus constituit. Ovarium insigne duplex innumeris ovulis pallescentibus scatet.

OBSER-

OBSERVATIO LXXX.
D. JOH. de MURALTO.
Pygolampis lacustris; Glyßling/

Cum Doctissimo Wagnero nostro, die 29. Maji 1683. examinata.

Fig. XXI.

PYgolampis Cantharis est aquatica vaginopennis, lata, ac tenuis, magnitudine cimicis sylvestris, maximè vegeta. Caput, Pectus, & Alvum habet.

Caput ei est subviride & latum, crustâ, seu scuto instar vitri splendente, atque punctis notato, tectum. Oculi ad ejus extremitatem prominent fusci, semilunati, & reticularis figuræ.

Prope os infrà caput, Pectus versus spiculum seu proboscidem, tribus articulis hispidulis mobile gerit, uti cicadæ in Gallia Narbonensi antehac à me perlustratæ, quô alimentum capit: sub hac Proboscide osculum foliaceum latitat. Locô colli cingulum viride ad scutum usque capitale pertingit, illudque velut fimbria ambit.

Pectus similiter subviride est, scutoque triquetro alvum conjungente, & alas adnectente ornatum. Alvus duabus vaginis subfuscis, atque subduris, instar cutis piscium Chagrin dictæ punctatis, tegitur, quibus subsunt aliæ duæ alæ, albicantes, membraneæ, nervosæ, fimbriatæ, & complicatæ: Harum ope insectum aëra petit: Alvus habet segmenta, s. circulos septem, & in apicem è basi lata, prætenuem desinit; unaquæque vaginula in margine lucet, in medio hispida nigricat. Pedibus repit senis: duo priores sub pectore delitescunt, qui tribus articulis sunt instructi, intensè virides. His lata, & crassa, atque musculosa est medietas, pro remis serviens, extremitas verò incurva, & instar hami simplicis acuta, ut objectis firmiter adhæreant: duo reliqua Pedum paria

alvo sunt annexa, quæ itidem in 3. articulos divisa, & in extremitatibus bifurcata, seu hamata sunt: extremum denique par id singulare obtinet, ut crura ejus laciniata, hispida, & lanugine exasperata sint. Pedum ope mirâ celeritate modò superficiem aquæ perreptat, modò ejus fundum huc illuc se trajiciendo, petit: dum autem in aquis ita fertur Pygolampis, mirabili candore, atque splendore alvus ejus corruscat, & argentum vivum quodammodo refert, unde & hoc nomen sortitum animalculum, nempe lanugine quadam tenuissimâ alvus est obducta, quæ fulgore hocce in aquis conspicua est: accedit quòd insectum hoc nonnunquam podicem extra aquas effert, ac villosis pedibus posterioribus aërem & aquam simul atterit, ita ut bullulæ minimæ alvi lanugini se insinuent, atque hinc quasi Mercurio vivo illitum apparet. Sub podice aculeus hæret triplex, fuscus, incurvus, qui vehementer pungit, magnumque dolorem infert, incautè tractantibus.

Ventriculum habet utricularem, atrâ materiâ repletum; Intestinula ei sunt albida & tenuia. Ovarium viridibus, atque oblongis at nonnihil incurvis, & propemodum lunatis ovulis erat refertum.

OBSERVATIO LXXXI.
D. JOH. de MURALTO.
Squilla mollis lacustris,
Cum Celeberrimo Wagnero nostro examinata.

Fig. XXII.

VErmis hic in lacu Tigurino degens longitudine pollicem æquat: color ei cinereus obsoletus; substantia admodùm mollis ac tenera.

Caput habet rotundum, aliquantum compressum, instar lentis, coloris spadicei, ad extremitatem ejus duæ sunt affabrè mobiles chelæ, rubicundæ & acutæ, uti scarabæo cornuto

cornuto fæmellæ, quibus se defendit, & adversus sui quoq; generis squillas truculenter sævit, eisque exitium affert, alter quippe alterius apprehenso capite, non priùs eum dimittit, quàm forsiculâ necem attulerit. Suprà Chelæ forsiculas antennæ duæ è quatuor nodis constantes, quorum alius alii insertus est, prominent: hinc subsequitur osculum parvum, rotundum, nigricanteque margine distinctum, & sub eo duæ exiguæ pilæ, quæ Mystacis vices implent. Ad latera Capitis utrinque novem punctula nigra triplici congerie extant, quæ pro oculis inserviunt. Caput à parte posteriore sulcatum est, pronâ verò parte monstrat stellam quadrilateram: Lingua bifida inter Mystacem prominet. Corpus seu truncus latus est, & ad podicem usque sensim decrescendo in acutum fermè desinit, coloris cinerei obsoleti; incisuris plus quàm viginti, ac lineamentis variis egregiè distinctus. Sub tribus prioribus incisuris utrinque pedes habet ternos, quibus incedit, eorum quilibet tribus articulis est donatus, extremitas verò eorum in acutissimum hamum desinit. E cauda duæ longæ, atque albidæ appendices, tanquam filamenta prodeunt. Squillæ hæ molles ex ovulis s. termitibus oblongis proveniunt: postquam enim fœmella in aquas eos deposuit, in globum eosdem coacervat, & folliculo albido rotundo (ad magnitudinem folliculi bombycini) circumdat, atque includit, in quo tanquam Nymphæ in Vespeto, delitescunt: nullis tamen cellulis distinctæ sunt, sed sibi contiguæ adhærescunt, donec mense Majo vermiculi cuticulam ovi tenuissimam, atque folliculum perfodientes, in aquas progrediantur. Ex qua verò materia folliculi hi constent, singularem considerationem meretur,

OBSER-

OBSERVATIO LXXXII.

D. JOH. de MURALTO.

Examen Papilionis vulgaris albi.

Fig. XXIII.

IN Capite Oculi insignes protuberant, ex infinitis specularibus punctis conflati, nigri, ciliis undique hispidis & griseis cincti: inter eos veluti Crista erigitur Proboscis longissima in orbem convoluta, sensimque attenuata. Hæc dum mella & succos è floribus arripit, extenditur. Ori folioso à parte anteriore capitis adstant duæ oblongæ plumæ pilosæ elegantissimæ. Cornua duo nodosa post oculos, seu antennæ initio prætenues, in fine autem & pallida extremitate crassiores visuntur: Nodi numerantur viginti quatuor. Alæ superiores sunt triquetræ, instar scapulæ humanæ, pellucidæ, per decem costas subrubentes extensæ, in pectoris postica parte superiùs coëuntes, margine nigro cinctæ. Inferiores alæ minores sunt, farinaceæ, ad radicem pilosæ, decem costis identidem nigrioribus expansæ, figura ovalis, sub prioribus è pectoris fine utrinque progrediuntur.

Pectus elatum triangulare anteriùs pilosissimum, posteriùs subnigrum existit. Hinc quatuor pedes successivè egrediuntur, quorum femora canitie hirsuta sunt, geniculi bini reliqui spinosi, adjunctô hamulô multiplicatô, cum adverso in medio hamulorum ad retinendum cuspide articulato. In pectore flava & viscosa caro mobilis reperiebatur.

Alvus crassula, oblonga, quinque annulis sulcatur nigris; interstitia sunt subflava.

Ovarium utrinque contortum flavissimum, innumeris ovulis dotatum, ex alvo exprimitur, adest & ventriculus triplex, quorum medius, præprimis in fœmellis instar noduli duri in se continet denticulatam particulam duplicem, subrubram, duram, latam, ad ruminandum aptissimam: prior ventriculus

triculus instar Oesophagi longus, & posterior sacculus nodulo applicatus humore plenus existit.

Extremitas ani fissà est per medium, è cujus hiatu, pressâ alvô in Masculis egreditur Penicellus flavus, cum intestinis prælongis, splendentibus, auratis. Vesiculæ duæ porrò in masculorum alvo visuntur, una limpido humore turgidula, altera cinnabarino liquore plena, quæ nihil aliud, quàm ventriculi, ut suspicor, existunt.

OBSERVATIO LXXXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Consideratio scarabæi Cornuti, Maris & fœmellæ.

COnstat Capite, Pectore, & Alvo.

Caput scutatum & quadrilaterum est, propemodùm durum: utrinque post cornua super oculos Processus acutus, hinc linea protuberat ab uno processuum horum ad alterum: ad occiput verò utrinque eminet apophysis: anteriùs caput scuto nasali finitur, juxta quod insignia duo Cornua subrubra denticulata, & chelarum instar spinis tribus utrinque armata prodeunt: quæ musculo fortissimo, fibroso & albido reguntur, ut objecta quæque firmissimè prehendant. Osculum foliaceum sub nasali scuto sat amplum visitur, è quo pallescentes plumæ quatuor, nimirum oblongæ & majores duæ superiores, ac inferiores duæ minores exeunt, quæ linguam constituunt. Mystax utrinque duplex est, propè plumas superiores quidem promissior, & quatuor articulis geniculatus: propter inferiores verò brevior, totidem tamen articulis præditus.

Maxilla inferior, hederæ folium refert: in Collo speculum quadrilaterum ad meliorem cum Pectore articulationem

 anteriùs

anteriùs cernitur. Antennæ complicatæ ſex nodulis in extremitate utrinque ſupra oculos conſpiciuntur. Ornamentum eorum plumeum plicatile eſt. Oculi ſplendentes, rotundi, nigri, convexi, æquales. Ad colli latera interiùs utrinque carnibus ſeu muſculis adſpergitur cruſta teſtacea oblonga, pro meliore articulatione. Colli ſcutum quadratum, ſuprà & infrà flavo & lanuginoſo margine cinctum eſt, è quo parte anticâ pedes utrinque bini prodeunt, quorum femora ad primam cum collo articulationem flavâ adſperguntur lanugine. Tibiæ poſteriùs ſpinoſæ ſunt; pedes extremi quatuor nodulis & duplici hamo, apiceque intermedio firmati.

Pectus eſt craſſum, ſuperiùs ſcutatum & durum à pedum ordine ſecundo, usque ad poſtremum ordinem protenditur. Alvus hinc parte anticâ annulis quinque ſulcatur, ſenſimque attenuatur. Dorſo poſteriùs includuntur alæ vaginis caſtanei coloris corticalibus & duris: hæ vaginæ ducunt originem à Thoracis angulo. Alæ complicatæ ſubſunt, latæ, fortioribus coſtis ſubrubris extenſæ. Alvini annuli novem poſteriùs ſub alis numerantur. In Pectore utrinque præter oſſiculum quadrangulare N. 2. delineatum multa caro fibroſa, aëreis vaſculis repleta latitat, per cujus medietatem Oeſophagus ad anum ſimplici canaliculo transcurrit, flaveſcentem in ſe humore continens, nutritur enim ſucco quercus, tiliæ & aliarum arborum vitriolico. Penis intra quatuor foliola convolutus preſsâ alvô apice ſuo prominet.

Fœmella toto corpore nigra velut piſcium cutis Chagrin dicta punctata cernitur. Caput rotundum magis eſt; cornicula duo acuta, fortiſſima, ramo triplici armata proſtant, ſed minima: myſtace duplici ornatur, exteriore quidem longiore, tribus verticillis donato; duplex lingua plumea flava ex ore emittitur: Antennæ ſex nodis verticillatæ ſunt, earum extremitas ornatur plumâ quadrifoliâ plicatili: Oculi gagatis inſtar ſplendentes oblongi protuberant; Oſculum ſcuto ſuprà, infraque foliolo tegitur, & obvallatur: Colli ſpeculum quoque

Fig. 23. f. 200.

Fig. 24. f. 203.
a
n. 1.
b
c
d
e
f
g

n. 2.

n. 3.

Fig. 26. f. 207.

quoque adeſt: notabilis eſt complicatio alarum ſub vaginam parte coſtarum tenuiore quaſi per articulationem id factum; præterea coſta alæ maxima, & extima ut & major ſeu media crenas habet & ſulcata eſt. Sex pedibus inſtruitur, quorum primi ſub collo, inſculpto intra ejus ſcutum articulo transverſim oriuntur; alii poſt eos à pectoris ſcuto anteriore, & ultimi à poſteriore ejuſdem ſcuti parte procedunt. Os quadrangulare erectum in Pectore carnem fibroſam affabrè ſuffulcit, hæc caro in filamenta coagmentata undique innumeris tracheis & veſiculis ſpiritalibus permiſcetur, quarum ope alvus ſub alis pulſat, & ſcarabæus vitam habet, nullum enim Cor obſervari potuit: at Ovarium inſigne cum viginti circiter Ovulis majuſculis, pallidis, glutinoſo humore turgentibus in alvo deliteſcebat.

Fig. XXIV.

Num. 1.

a. Cornua ſcarabæi Cornuti.
b. Myſtax major.
c. Myſtax minor.
d. Antennæ plicatiles.
e. Lingua plumea.
f. Pedes.
g. Vaginæ alarum.

Num. 2.

Os pectoris ſcarabæi Cornuti.

Num. 3.

Ala ſcarabæi Cornuti.

OBSERVATIO LXXXIV.
D. JOH. de MURALTO.
Erucarum anatome.

Fig. XXV.

E*Ruca vulgaris* ceraſorum Caput cœruleum habet, ſupernè nigro holoſericeo puncto utrinque inſignitum, quibus

maculis utrinque puncta quinque splendida ocularia accedunt. Os ad latera aperitur latioribus & denticulatis chelis duris ad se invicem adaptatis; Os integitur scuto mobili nasali, & duabus papillis infernè accedentibus. Collum est aureum, cœruleo intermixto, & utrinque colore nigro punctatum. Per dorsi longitudinem linea alba ad anum ducitur; huic adjacent flavescentes & subnigræ lituræ, hinc cœruleæ latiores, iterumque croceæ lineæ aliæ per animalis longitudinem identidem deductæ. Decem pedibus instruitur propriè dictis, quorum extremitas coronam, instar ungulæ equinæ spinosissimam, & ad adhærendum velut Apparine planta aptissimam habet: cavi sunt hi pedes extremi, & albidiores visuntur. Ultimus pedum ordo à penultimo distat aliquanto magis, quàm cæteri. Venter livet, nigricantibus lineolis sulcatus, pluribusq; annulis se invicem subeuntibus inter rependum cingitur: anteriùs infra caput tres utrinque pedunculi præter enarratos manuum locô, nullâ coronâ armati reperiuntur. Cæterùm flavis undique pilis hispida & in dorso, & cumprimis in lateribus setosa Eruca hæc notatur.

Eruca alia in Lepidio reperta, exigua, virescens, variis nigricantibus maculis per corporis longitudinem ornatur, è quibus insignioribus albicantes pili erumpunt. Caput & caudam nigram gerit, repando corpore serpit: cæterùm sicut Eruca vulgaris exceptis pedibus paucioribus constructa fuit, & flavas tres lineolas per corporis longitudinem diductas obtinuit.

Eruca in Rosis reperta, sex pedunculis prioribus duos ungues spadiceos acutos gerit; octo sequentes pedes coronâ spinosâ cum binis postremis sunt firmati: supra finalem dorsi partem duas pilosas protuberantias erectas gerit. In Capitis parte anteriore puncta duo nigricantia apparent.

Ovula velut vermiculos rubellos complures intra corpusculum palpitare vidimus.

Insignia

Insignia vasa pallida, & lymphatica magna ab ore ad caudam producuntur.

Antennæ articulis tribus mobiles exiguæ valdè ad osculum prostant.

Eruca viridis alia in Rosis reperta, flavum caput habet, nigris maculis ocularibus utrinque insignibus binis, reliquis versus Osculum minimis punctulis obscuris pluribus inæqualiter collocatis ornatum. Sex pedes anteriores manuum locô, & quatuor pedes in extremitate corpusculi sitos coronis armatos gerit: nulli pedes interstitio loco reliquo siti sunt, sed utrinque eorum locô & alibi quoque nigræ maculæ. Duodecim annulis subalbidis prorepit.

Postremis pedibus quatuor crassis & subrubris sese erigere potest: Oblongus & nigricans ei est ventriculus, atque Ova viridia.

Erucæ species alia exigua in Rosis reperitur celerrimè prorepens, toto corpore viridis, sex manibus hamatis, quatuor pedibus propriis utrinque coronatis, & duplici ani pede crassiusculo conspicua punctis nigris non tantùm caput oculorum vice suturâ sagittali distinctum est, sed & reliquum corpus affabrè intermixtis maculis albidis pingitur: duodecim annulis corpus sulcatur, & lineis aliquot albidis per longum deductis ornatur: Ventriculum duriusculum, cum Intestinulis oblongis tenebat.

OBSERVATIO LXXXV.

D. JOH. de MURALTO.

Scarabæus Rosarum argenteus: Ein kleines Rosenkäfferle.

CApul, Pectus, Vaginæ alarum, colorem habent marinum, splendentem, viridem: universum corpus punctatum est uti piscium cutis chagrin dicta, & veluti deauratum.

Capitellum scuto profundiùs inhæret: antennæ sunt plicatili ornamento in extremitate instructæ. Mystax brevior articulatus est. Speculum anteriùs in Collo gerit, quo cum pectore hirsuto articulatur. Sex pedibus insigniter hamatis mobilibus valdè procedit. Posteriorum pedum suræ sunt crassulæ: hispidiores tibiæ: pes verò serratus.

Sub vaginulis dorsi virescentibus reconduntur alæ complicatæ muscarum vulgatarum splendentes costis sex ad minimum articulatæ. Octo annulis sub alis conspicuis venter fulcatur nigris, anteriùs aureis. Coccyx introrsum curvata finit.

Ova albida plura intra alvum recondita sunt: Caro copiosa, & tracheæ insignes in pectore latitant. Ventriculus amplior, oblongus, crassus, & Intestinula pallida adsunt. Pressà alvo duæ apophyses pilosæ arcuatæ ad recipiendum penem aptæ, spadicei coloris monstrantur; circum circa verò papillæ translucidæ complures, ceu in racemo dispositæ: per harum medietatem fissura s. hiatus transit. Excrementa egerit oblonga castanei coloris cellulata: Penis in masculis vaginæ foliosæ inclusus est, longus, latiorem subrubram, convexam glandem tenet.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. JOH. de MURALTO.

Scarabæus vaginipennis subsultans: Knecht stand uff/ Pueris nostris dictus.

PArvus, oblongus, subnigri coloris est, instar cutis chagrin punctatus. Caput exiguum habet à scuto pectorali egressum: antennas novem verticillis, cordis figuram referentibus latioribus articulatas, suprà oculos nigerrimos utrinque emittit; osculum pilosum est, & latum, duplici maxillâ conspicuum: Pectus scutatum & latum à parte anteriore & supinâ apice longo resiliente articulatum, spatiolô intra

intra ordinem pedum ſecundum immiſſo; hinc, cùm in dorſo & ſupinus jacet hic ſcarabæus, educto cum crepitu apice, pectore retropulſo, in altum projicitur, ut ita pedibus denuò inſiſtere & oberrare poſſit. Primus hic pedum ordo aptè ad thoracem plicatur, ſicut & reliqui poſteriores pedes ad ventrem, duplici hamo veſtiti ſunt.

Vaginæ corticales nigricantes, lineis per longitudinem ductis, alas in extremitate plicatas includunt, novem coſtis extenſas. Alvus ſub alis ſeptem annulis plicata cernitur, coloris è flavo rubentis, anteriùs nigricantis. Penicellus apice duplici ſpadiceo è folioſo receptaculo ex ano emittitur.

OBSERVATIO LXXXVII.
D. JOH. de MURALTO.
Beta monſtroſa.

A Clariſſimo D. D. Wagnero communicata.

NAturam polydædalam in regno vegetabili quandoque variè quoque vel ludere, vel degenerare & monſtrum quoddam, quantumvis oculis noſtris longè jucundiſſimum, producere, jam à nonnullis etiam Curioſis Naturæ Myſtis probè animadverſum fuit.

Theatrum illorum nunc conſcendit, ibique ſpectandum ſeſe præbet Olus mirum in modum à natura effigiatum, idque Beta vulgaris ſativa, vel viridis eſt. Germ. Mangold: Helvetiis κατ' ἐξοχὴν, Krauth dictum, qui frequenter etiam apud ipſos eſt in uſu.

Planta hæc monſtroſa menſe Junio 1682 in pago Baſſersdorff / ex naturæ luxuriantis copia producta & avulſa fuit: duo caules è radice unà ultra pedis altitudinem aſſurgebant, latitudinem ſeſqui unciarum ſuperabant ſinguli. Hi poſtmodum in unum ſcapum coaleſcebant, cujus latitudo ad tres uncias extenſa, & foliis minutis pulchrè ornata fuit; poſtmodum

Caulis

Caulis in tres fascias erat divisus, & harum quælibet extrema sui parte in tres alias lacinias divulsa: Fasciæ autem hæ pulcherrimis flosculis subviridibus juxtaque additis minutis foliis egregiè condecoratæ fuerunt, quæ mirificè visum afficiebant & splendore argenteo corruscabant.

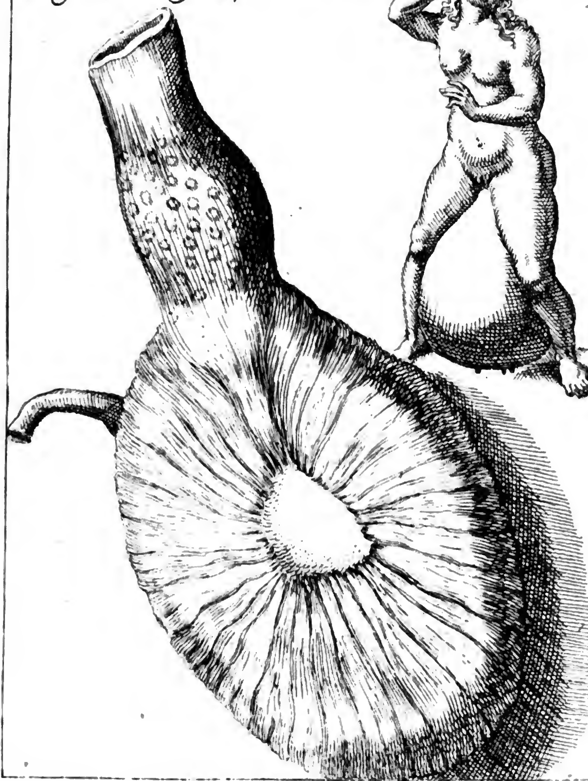
Fig. XXVI.

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Fœmina ubere monstroso in Inguine dextro prædita.

VIm φαντασιάζουσαν, ac impetuosos spirituum motus gravidarum haud minùs admirabiles quàm prodigiosos nævos, fœtibus in utero delitescentibus imprimere solere, exempla quæ passim extant abundè testantur. Sequentem etiam Observationem silentio non prætereundam esse censeo. Mater *Elisabetha* Linggin ex pago *Vadis-Villæ*, ditionis *Tigurinæ* oriunda, ex improviso uber vaccinum in horreo quodam suspensum videns, ita validè perculsa fuit, ut fœtus in utero simulachrum ejus rei acceperit, ac puellam in lucem ediderit, ubere vaccino cum tribus papillis ad inguen dextrum præditam. Uber hoc cum infante indies incrementa sumpsit, ac maximè ab eo tempore, quô ipsi Catameniorum purgationes fluere cœperunt. Cùm jam annum ætatis suæ vicesimum nonum ageret, vidi quod id caput pueri novennis æquârit, radixque ejus, quæ ad inguen crassitudine Pollicis fuit, musculis femoris atque ani adhæserit, insignis etiam venæ iliacæ ramus eam transierit, inque uber sese insinuârit, & ab eo nutrimentum acceperit, ita ut citra maximum subsecuturum sanguinis fluxum vitæque certissimum dispendium sectio administrari non potuerit. Cùm itaque nulla spes commodè ejus ablationis affulsisset, paupercula

Fig. 30. f. 246.
Fig. 27. f. 208

cula, hæc, habitûs corporis squalidi, & siccioris in Nosodochio Tigurino liberaliter sustentata fuit: Interea temporis dum ibi versabatur, uter magis magisque intumuit, & in insignem molem excrevit, ita ut tandem ad talos usque propenderit, subligaculo licèt succinctum, & vastissimam cucurbitam rotundam retulerit: Molestissimum autem hoc Corporis onus, quod incessum ejus imprimis impediebat, patienter tulit ad supremum usque vitæ suæ diem, quem anno 1678. die 7. Maji anno ætatis suæ 39. cum morte commutavit. Post obitum ejus uber hoc monstrificum amputatum LXXIII. libras civiles pependit, ramus venæ iliacæ hinc inde id peragravit, exque eo alia vasa, quæ quandoque crassitiem pennæ anserinæ æquabant, permeârunt: substantia ejus, uti mammarum dura, glandulosa, & pinguedine disseminata fuit. Idem testatur quoque propriâ sub fide.

Fig. XXVII.

Joh. Jacobus Wagnerus, Medicus Tigurinus.

OBSERVATIO LXXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Tumor p. n. è femore propendens feliciter curatus.

FOemina LXVI. annorum, temperamenti optimi, & aliquantum pituitosi, ante septendecim annos in femore dextro tuberculum pisi instar percepit non procul ab inguine remotum, id sensim increvit, præprimis à tribus annis, quô tempore febre malignâ epidemicâ decubuit, ut aliquot pondera pependerit, & ad magnitudinem capitis excreverit, radice ejus s. pediculo ad brachii amplitudinem accedente. Tumor hic mense Junio anni 1682. spontè in parte declivi ruptus est, cum putrilagine cadaverosa effluente; sub-

ſtantiâ tumoris ſpongiosâ inſtar placentæ uterinæ in moleculas quasdam diſpersâ, exiſtente; effluxit oleoſus & inflammabilis humor quotidie, usque ad menſem Octobrem anni prædicti, quô tempore caro glanduloſa intùs ſtipata tum abſumpta, tum meis manibus decorticata & exempta propemodum omnis fuerat, interea ægræ vires tantoperè cum carne defecerunt, ut nos omnes de reſtitutione ejus ſpem omnem liquerimus, ſceleton erat ægra, febre hectica laborabat, animi defectiones paſſa, nec ſtare nec ambulare poterat, perreximus nihilominus medicamentis putredini reſiſtentibus, femoris enim os corruptum eſſe putavimus: item cardiacis, inunctionibus ex ol. roſ. & violato; decoctis & infuſis traumaticis: Tandem circa Solſtitium in pedibus vermiculationem percepit, vires redierunt, inunxit ſpinam cum aq. reginæ Hungariæ, & tinctura narcotica noſtra, item ſpiritu vini ſolo, aſſuetos comedebat cibos, horruit à medicamentis: tumor interea exaruit, ut nihil præter cutem corrugatam reliqui cernatur: ſupervenerunt tormina ventris, & deſidendi conatus, qui tamen uſu tincturæ narcoticæ diſparuerunt, ut nunc D. g. extra omne periculum degat.

OBSERVATIO XC.

D. JOH. de MURALTO.

Directio & Extractio fœtûs vivi ſincipite ad pubem compulſi, manumque ſiniſtram exſerentis.

CONjunx Ar. perdilecta, die XXII. menſis Septembris Anni M DC LXXXIII. poſt aquarum copioſarum haud dolorifico effluxu, niſus pariendi per aliquot horas atrociſſimos absque fœtûs promotione ſuſtinuit. Situm infantis vitioſum eſſe maſculè aſſerui, neque fœminam ulteriùs urgeri permiſi: digitô (ut decet) rem examinans, adſtantium

ſtantium

ſtantium precibus commotus ad operandum me accinxi, & manum Infantis ſiniſtram juxtà oſculum uteri repertam molliter repoſui, ne ſubſequentibus conatibus forâs protruderetur, faciem ſurſum ſpectantem, & frontem cum ſincipite pubi adſtantem non attigi, ſed occiput Inteſtino recto incumbens prehendi, & vel tantillum locô dimovi, quô factô frons lubricatus, & puer ſalvus feliciſſimè in lucem editus eſt.

Partum hunc dolores lancinantes in ventre usque ad tertium diem, ſive lactis ad mammas trajectum, ſubſequebantur.

SCHOLION.

QUamdiu puer utero materno concluſus, funiculo umbilicali vinctus, hæret, & fovetur materno calore, tam diu vivit quoque vegetus, quanquam integrô octiduô juxta oſculum uteri capite provolutus ſubſtiterit, neque arcta uteri clauſtra dilatare niſibus quoque vehementiſſimis potuerit. At, ſi puer ſitum depravatum habuerit, & laboribus nimiis in vaginam usque promotus ſit, niſusque eundem oppreſſerint, vel ſi colliquamentum amnii deficiat in integrum; funiculus frigefactus fuerit, conatus ſuperiora petant, vita hæc ſat diu duratura, extinguetur, & puerpera in ſtatum periculoſum redigetur: Hæ autem difficultates ſuperabuntur, ſi, ſtatim atque animadvertatur, niſus neutiquam pertranſeuntes, & deorſum ad uterum vergentes veros, (ſignis cæteris ad partum requiſitis præſentibus) urgere, ſed gravidam ad murum velut & in vanum omnes ſuas vires & conatus impendere, non expectetur, usquedum manui operatrici via præcluſa fuerit, ſed intellectô Infantis ſitu, manus operi admoveatur, & infans malè ſitus in naturalem ſitum quantum poſſibile, reducatur, id quod absque omni periculo fieri poteſt, ſi cum prudentia & Dei auxilio res perficiatur, ut id ex præſente Operatione & Obſervatione innoteſcit.

Cauſa Vitæ tamdiu durantis in Infantibus dependet à Spiritu aſtrali, ſub forma flammæ vitalis, ope matris per ve-

nam umbilicalem ad puerum deducto, atque essentia idem spiritus est, quem Observ. 1. de musca aquatica Tigurina descripsi: Hujus flammæ vitalis parva quædam initia, s. scintillæ ab ipso conceptu in amplexu venereo excutiuntur, & in semine conservantur, à materno, blandoque ovi calore suscitantur, parùm gliscunt, micant, instar titionis cinere obvoluti leviter tantùm ardeat, donec embryo partu tempestivo in lucem egressus spirare incipit, quô tempore flamma vitalis pabulum nitrosum illicò ex aëre accipiens latissimè sese expandit, ac per totam massam sanguineam effervescit. Vide Clav. Med. de Sang. p. 127.

Pabulum hoc nitrosum s. occultum vitæ cibum in aëre contineri sublimiorum Naturæ scrutatorum communis fert sententia, idque ratione salis sui mirabilis, quæcunque penetrantis, resolventis & volatilisantis, atque universalis quasi solventis. Unde tanta respirationis ad vitam emergit necessitas, ut quæcunque animalia, simulatque ex ovis semel eruperint, aëris pernecessario victu neutiquam carere possint, ipsis etiam Insectis, ut suprà citavi, eodem indigentibus, non secùs ac pisces, aquarum licèt incolæ. Vide Doctissimi Ettmulleri Valetudinarium.

Cavendum proinde summoperè, ne flamma hæc extinguatur in utero; frigus fugiendum: effusô amnii liquore matri quiescendum aliquantisper ne situm depravatum acquirat pusio; neutiquam cunctandum ob alimenti penuriam, & loci angustias, dum enim apud nostram uterus quasi exaruit, & solito siccior redditus fuit, infans loco se dimovere non potuit: adhæc post liquorem amnii effusum, aut subitò ingruunt nisus vehementiores; aut ante effusionem nisus præsentes in momento quasi pereunt; illud si fiat, antequam urgeatur puerpera, situs est examinandus: hoc verò factô, in lecto quiescendum, usque dum Natura sese recollegerit, & fibras nimium extensas, aliquousque contraxerit.

Naturam

Naturam Colliquamenti explicavi Clav. Med. pag. 23. & 158. item Ephemerid. Decur. annor. ſecundæ tom. 1. Obſ. C. p. 233.

Aquarum autem copia, quæ ex abundante in ſanguine ſero judicanda eſt, ad amnium derivabatur ob-tractum ſuctumque fortiorem, & concitatam ſanguinis circulationem, quâ ſecretiones quoque copioſiores evadunt. Dolorum verò atrocitas non aliam agnoſcit cauſam, quàm contuſionem & extenſionem fibrarum, tendinumque uteri lateralium juxta pelvis oſſa conſtitutarum, quâ triſtis hæc ſenſatio diviſionis continui oborta fuit: Conſtitit nempe infans ſincipite ad pubis os firmiſſimè, facie ſurſum porrectâ, manuque ſiniſtra oſculo protensâ; qui ſitus rarus eſt admodum, & à paucis obſervatur: Manus primò reponi debuit, ne niſu ulteriore foràs in vaginam protruderetur, & caput ſuprà pubis os pelleretur, ſicque periculoſior partus evaderet, repoſitâ manu, caput non verſus anum depuli, tum ob faciem teneram, tum ob repoſitam manum, ne iterum procidat, ſed ſaltem circa caput olea inungendo, occiput locô dimovi, & uteri orificium quantum poſſibile dilatavi. Situs alii vulgares ſunt, quamvis periculoſi quoque, nempe dum Infans ad partum venit præmiſſis pedibus, manibusque ad femora deductis: dum in pedes partus procidit, manibus ſuprà caput protenſis: dum uno tantùm pede infans prodit, brachiis circa latera demiſſi, retroversô pede altero: dum per transverſum jacet infans, & in latus procidit: dum diſtortis pedibus atque brachiis ad partum properat infans: dum utroque genu in partum infans procidit, manibus circa femora demiſſis; aut, manu tantum alterutra ad partum accedit, altero brachio circa latera deducto, pedibusque ad uteri fundum ritè porrectis: dum utrumque brachium juxtà caput protenſum ad partum venit, pedibus in uterum porrectis, & facie ſurſum reclinatâ, quæ figura proximè ad noſtram accedit, & admodum periculoſa eſt: aliquando natibus infans ad partum primò proci-

dit, aut inflexâ cervice, pronis ad partum humeris, retroverso autem capite, surrectisque pedibus ac manibus: subinde manibus & pedibus simul ad partum inclinat, interdum autem fit, ut pectore primùm prodeat retrò manibus, pedibusque conjectis & aversis: Contingit præterea formâ naturali partum comparere geminum, præmissis ad exitum capitibus, vel obversis ori matricis utriusque infantis pedibus; vel altero infante in Caput; altero in pedes demisso: persæpe quoque umbilicus utero propendet, remanente fœtu vegeto, vel mortuo: horum autem situum præternaturalium cura successivè in his observationibus nactâ occasione tradetur, & quo pacto convenientem situm facere deceat, vel etiam dirigere, propellendo, adducendo, flectendo, in rectum agendo, fusiùs demonstrabitur: nunc id tantùm observari velim, præmissam manum haud extrahere oportuisse, ne magis affirmaretur, luxaretur, vel etiam abrumperetur, verùm digitis humero infantis affixis repellere, & in convenientem ordinem restituere. Dein si vel duplicatus, vel transversus, vel pronus feratur infans, sursum priùs ipsum, ab uteri ore sublimem blandè impellere dein prehendere rursus, ad os vulvæ sensim in caput erigere, & tandem in gemellis summâ prudentiâ procedere.

Partum hunc subsequebantur dolores lancinantes in ventre, qui oborti sunt à collectione & retractione fibrarum extensarum & contusarum, quæ contractio ad sua principia simul heterogenea quæque dolorifica è spatiolis suis expulit, qualia sunt aër derepentè post partum subingressus, utero inimicissimus: flatus intestinorum uterum molestantes, lochia impura, chymi refluxus per massam sanguineam, Cotyledonum, quibus inhærebat placenta, constrictio; excoriationes & ulcera, vel vulnera & inflammationes idem præstare queunt.

Vulgatum in lancinationibus post partum remedium præbet Oleum Amygdalarum dulcium cum Syrupo capillorum veneris aliàs vix obtundendi & sopiendi sunt hi dolores,

quia

quia ſemper quid lochiorum & impuritatum ſecum ab utero evehunt.

Duratio horum torminum usque ad lactis in mammas trajectum ſeu tertium à puerperio diem perſeverabat, hoc enim tempore lac ab utero in mammas uberiùs & cum impetu quodam fertur, ut citò eas ad tenſionem usque impleat, & aggravare incipiat, cum febricula quadam lactea dicta aliisque ſymptomatibus, quibus lactatione reſiſti commodè poteſt, ne videlicet in grumos abeat lac, vel mammæ inflammentur, vel repulſione factâ per topica repellentia, cum lochiis ſub ſpecie humoris purulenti albicantis ex utero effluat.

Lac autem quid ſit, Anno I. Ephemerid. Decur. ſecundæ & in Clave mea medica explicui, nempe chylus lymphâ temperatus, ſpirituoſus, cum ſanguine in corpore circumfluo ad uteros & mammas delatus, & ibidem in apertos poros ſecretus: non eſt chylus crudior, qualis in vaſis chyliferis reperitur, quanquam & hic lymphâ variâ, tum juxta hepatis cava, tum juxta collum, tum circa inguina & lumbos diluatur, ſed ſpirituoſus admodùm, magisque exaltatus, (de quo videſis Exercit. IX. Pœonis & Pythag. pag. 46. &c.) ut vel in ventre aut ſinu materno geſtato fœtui alimoniam ſuppeditet; vel ingravidationis tempore, portione quadam ad uterum derivetur, & ultimis menſibus aliquantulum; uberrimè poſt puerperium in mammis (ſtantibus circulationis legibus) deponatur.

OBSERVATIO XCI.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio fœtûs mortui, pedibus usque ad axillas, ex utero pendentis.

FOeminæ Q. R. quadraginta duos annos natæ, aquarum vix quicquam effluxit, hinc violentis niſibus, pedibus ad partum

partum properabat masculus, cubitô utrôque cum capite intrà uterum ad mortem usque reclusô: vocatus, cubitum dextrum ad anum positum, deinde integrum corpusculum molliter attrahere tentabam, sed os pubis brachio, quod continebat, impedimentô fuerat: ne autem vesica urinaria, vel partes adjacentes aliæ læderentur, sensim integrum corpus æqualiter inverti, ut, circumductô collô, & caput moveretur, absque omni attractione, sic cubitus sinister versus anum depulsus, securè inflexus & exemptus, atque puerpera liberata est: Infans crustâ caseosâ obductus, ac tanquam glutine illitus erat.

SCHOLION.

AQuarum Amnii defectus æquè periculosus est, atque abundantia earum; illud Infantis ad partum nondum benè compositi præcipitationem, & situm perversum; hoc autem motum infantis justô tardiorem, & provolutionis ad partum ineptiam; parienti dolores atque molestias vanas, ventrisque lancinationes & tormina causatur: hinc urgentibus conatibus, eô tempore, dum in ipso ad partum accessu sive provolutione puer desudat, quacunque positurâ & situ præternaturali infra osculum compulsus jacet & instar trunci immobilis hæret, ut in hac observatione conspicitur. Debet enim fœtus illis humoribus, tanquam molli culcitræ innatare, illosque pro munimento, & promontorio quasi agnoscere. Dum igitur humores emanant, fluxu suo & inundatione vias lubricant, ac nisi partus statim subsequatur, & ad tempus vel dies aliquot moram nectat, alimentum fœtui decedit, partusque fit difficilior, fœtus imbecillior, & consequenter necessariò moritur.

Colliquamentum hoc f. liquor serosus, naturaliter magnâ copiâ colligitur in Amnio, imò priùs quàm quippiam fœtûs ferè constituatur, aut vestigium ejus ullum extet, & quàm primùm fœtus jam conspicitur, & adhuc totus mucilaginosus, ac perexiguus est, quamvis maxima tunc copia aquæ

aquæ hujus conſpicitur, ut in illa natare Embryo, licèt exigua corporis adhuc dum mole prædicus, videatur. Vide pag. 23. Clav. med. Nihilominus tamen calore hepatis & uteri vel aliâ causâ ſiccari liquorem huncce benignum, certum eſt, & in gluten ſ. caſeoſam materiam abire, ut infantum corpora cruſtâ hac & lanugine viſcidâ, cùtis extimæ regioni adhærente, obducantur.

Pedibus ad partum properabat maſculus ad axillas, perpetuisque niſibus tandem enectus, ita pendulus; usque dum ſuppetias ferrem, permanſit. Horrendum eſt, obſtetrices ſine ratione nimiùm audaces eſſe, & in tali quoque caſu, ubi viventi puero pedibus utero egreſſo manus & brachia juxta caput ſurſum porrecta reſtarit ibidem, miſeras parientes vi impellere, & ad enitendum urgere, haud perceptâ ob loci anguſtiam & ſitûs pravitatem, impoſſibilitate, ſic enim factum, ut puſio frigefactus, & flamma vitalis per venam umbilicalem infanti advecta, fuerit extincta, veſica & alvus matris compreſſa membra ſuperiora luxata ſint, denique mors adventârit. Multò autem conſultius egiſſent, ſi puerperam in lectum deduxiſſent, infantemque pendulum commodè ibidem locâſſent, & lacte tepido foviſſent, usque ad meam præſentiam, tunc enim ego cubitos ad pectus manu axillis blandè admotâ, duxiſſem, cæteraque ex arte peregiſſem, & cum Deo infantem ſervâſſem: Spero tamen, inpoſterum Obſtetrices ſuum officium melius obſervaturas eſſe, ne negligentiæ accuſentur, & conſcientiæ maculam ſibi inurant; Nam infans, ſuperſtes modô, quem in Obſervatione retuli, excipiendus non eſt, niſi admodum parvus & gracilis ſit, & diductum admodùm matricis extiterit orificium, ut facilis exitus ſine matris & infantis nocumento omninò ſperandus ſit; nec tamen eum priùs excipiet Medicus, quin ante uterum & infantem diligenter perungat: multò autem conſultiùs &, quod repeto, utrique ſalutarius, partum vivum pedibus ad orificium ſtantem in uterum repellere, & ad legitimam formam convertere, in

hunc modum: Ægra se supina in lecto reclinabit, capite retrò demissô, sublimioribus natibus: quô factô, operator Medicus ventrem ipsius, præcordia versùs, mediocriter stringet, ut in uterum infantem ipsum repellat, & aliâ formâ prodeundi occasionem ministret. Ante omnia autem curabit, ut faciem infantis tergo matris obvertat, deinde infantis nates & crura, umbilicum matris versùs elevet, ut ad legitimum partum accederet.

Similem ferè observationem notavi in uxore B. L. è pago Urdorfensi, 30. annorum, quæ infantem pedibus prodeuntem ad pectus usque peperit, reliquum corporis, etsi dolores perseverarent, edi nequiverat, sed moriebatur puellus: vocatus, utrumque brachium reflexum ulnis Coxendicis ossibus, s. pelvi adstitisse comperi, & reduxi, sicque ægram liberavi.

Fœmina hæc vinum novum & austerum, post tres à partu septimanas affatim hausit, inde urinam retinere nequivit, spiritu tamen salis armoniaci, & thermis Badensibus nostris restituta est: nam austeritas vini non tantùm constrictionem massæ sanguineæ, & hinc seri expressionem per vesicam, sed etiam uteri inflationem, & vesicæ fibrosæ compressionem excitavit, hinc fibræ hæ enervatæ per partum, frigore & aciditate stupefactæ sese contrahere nequiverunt, quare & remedia dicta fibris vigorem conciliando profuerunt. Vinum hornum à fæcibus nondum probè depuratum, fermentando in stomacho facillimè acescit, & urinæ ardorem atque incontinentiam puerperis causatur, infantibusque, ut & acetum summoperè nocet: Acidum enim morborum infantilium, lactantium, & puerperarum, tormina & lancinationes excitando, frequentissimus author existit: bibant ergò tales mulieres vinum tenue, rubellum antiquum, quod eas roboret & lac augeat, vinum tamen vinosum forte vitetur, sed si urgeat sitis, calor, dolor papillarum & capitis, alvus adstrictior, utentur emulsione amygdalatâ cum decocto hordei paratâ, addito oculorum Cancri tantillô.

OBSER-

OBSERVATIO XCII.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio fœtus in utero putrescentis, & manum dextram exerentis.

BIbliopegi M. uxor, 30. circiter annorum, die octavo Augusti Anni M DC LXXXII. Badâ Tigurum me vocari voluit thermis utentem, ut manus auxiliatrices in promovendo partu adhiberem, fœtumque extraherem: Infans capite prono ossi pubis firmiter adstans, manumque dextram, relictis intra uterum partibus reliquis, exseruit, id quod ante triduum exactum, ob lochiorum effluxum copiosum ei accidit: Præsens cum Excellentissimo Domino D. Joh. Henrico Lavatero, nostrate, & Celeberrimo D. Artheaudio, Chirurgo Lausanense, vidi infantem mortuum, fœminamque extremè debilem, motibus convulsivis vexatam esse, adeoque ob fœtorem cadaverosum intolerabilem, si Naturæ negotium committeretur, ægram de vita periclitari: Sensim brachium, quod sphacelatum erat, neque intrudi ullô modô potuerat, intorsi, ut in articulo humeri separetur, sicque manui meæ nihil impedimenti adferat: sed per infortunium humerus fractus est, ut nil aggredi potuerim, antequam prostantia ossa acuta forcipe semota fuerint & lævigata, ne vulva vel vesica læderetur, tum alterum infantis brachium prehendi, sed ob crassitiem corpusculi, & magnitudinem capitis infantem putidum locô dimovere nequivi: vires sufficientes mihi haud restabant, ut in pedes inquirerem; rogavi comitem meum chirurgum prælaudatum, ut & ipse ad opus se accingeret, quod fausto omine factum, nam & alterum brachium separare, & pertusô pectore lateraliter viscera eximere debuit, ut via pateret ad pedes usque in utero reconditos, arripuit cautè dextrum pedem, & ita illam molem reliqui corporis invertit, magnaque operâ fœtum mutilum eduxit: funiculus

niculus disruptus & placenta utero inhæsit, quam ego demùm cadaverosam conquirere & eximere debueram; sanguis post partum effluxit copiosior impurus, supervenêre convulsiones, frigidi sudores, & morti vicina ab omnibus credita fuit: Ego tamen, cui ante biennium in partu quoque adstabam, meliora speravi, dummodo adstantes jussa mea non neglexerint, nempe ei pulverem marchionis in aq. plantag. & fol. quercûs cum sacch. rosſ. tabell. exhibuerint; Epithemata adstringentia lumbis applicârint, Lactis serum cum rosis propinârint, vulvam in quasvis horas; & dorsum bis de die oleis consuetis perunxerint, juscula hordeata, passulata &c. cum sale volatili oleoso Sylvii exhibuerint: Tribus post septimanis bono cum Deo salutem recuperavit; & hocce momento partui vicina iterum opem meam imploravit.

SCHOLION.

LOchia sunt sanguis intrà poros & vasa uteri contentus, qui postquam placenta decedit, effluit: hic sanguis singulis mensibus in utero augetur, & habitaculum Pueri calefacit, atque à variis injuriis tutius reddit, crassiusve: solo tempore & quantitate à mensibus differt, nam menstrua ante partum, lochia post partum dicuntur. Horum autem lochiorum fluxus p n. multùm variat, & vel quantitate vel qualitate peccat: aliquando fluunt ante partum, aliquando non fluunt sine incommodo, plurimùm autem incommodi Puerperæ patiuntur, quibus p. n. retinentur, ob sanguinis per novem menses detenti à calore inductam crassitiem, & abundantiam, vel frigus in puerperio subtus pudendis admissum, quòd orificia vasorum constrinxerit, gravissima oriuntur symptomata, & quandoque mors ipsa obrepit: adest tumor ventris, lumborum dolor, febris, debilitas, difficilis respiratio, sanguinis sputum, vomitus, mania, melancholia, vigiliæ, delirium, quæ omnia periculosissima sunt. Immoderatus verò post partum fluxus ægram debilitat, acciditque à sanguinis nimio fervore, copia, tenuitate, viarum laxitate, & dilaceratione vasorum:

pulsus

pulsus redditur frequens, debilis, cibi fastidium ingravescit, visus imminutio, aurium tinnitus, grumi sanguinis utero eliduntur: Dolor lumborum & hypochondrii adest, cum torsione ventris & magna febre. Quòd si ante partum hic effluxerit sanguis, ut in Observ. præsente, eadem symptomata excitantur, situs infantis invertitur, & mater & fœtus maximè debilitantur, & in vitæ periculum cadunt. Motus convulsivi ferè nunquam absunt, hinc meritò quæritur: *Cur exhausto sanguine; motus convulsivi puerperas invadant?* Putârim, quia per inanitionem lympha, & spiritus inde generati, quos blando, dulcique chyloso humore cum sanguine circulante enutriri & refici convenit, acrimoniam contraxerunt, ut irritatione & vellicatione in nervis obortâ, versus sua principia contracti fuerint, sese corrugârint, atque hos motus p. n. instituerint: Nervorum enim motui dicatorum, & partium valdè nervosarum proprium est, ut vel ad impetum voluntatis vel necessitate suadente, in illarum partium motu, quæ voluntatis imperio non subsunt (cujusmodi sunt motus ventriculi, intestinorum, cordis, aliarumque partium) continuò corrugentur, breviores fiant, ac se contrahant: si itaque à re peregrina sollicitentur & stimulentur, idem, sed validiùs facient: sic ventriculus ex. gr. angue & lignorum segmentis latentibus, Helleboro, vel chelidonio majore propinato, imò Cicutâ aquaticâ deglutitâ, irritatus: sic, intestina clystere acri stimulata, protenùs insurgent, verè omnes nervos, quibus abundant, intendent, ut hostem expellant, idque reverà non nisi illorum nervorum beneficio, qui utrique sensum & motum largiuntur: ut Clarissimus D. D. Wepferus aliquando certior fieret, hos motus violentos ab irritatione fieri, in ranis vivis nervos crurales denudavit (& acu pupugit, protenus nunc motibus convulsivis pedes concutiebantur, nunc rigidi persistebant, prout vel ictus iteravit, vel acum pertinacius nervo affixam insigni tenuit. Id postmodum sæpius quoque in Canum vivorum sectione eodem spectaculo tentavit:

non ſemel corda Canum, Lupi adulti, Gallorum gallinaceorum apice cultri anatomici irritavit, ut vim ejus in motu peragendo oculis uſurparet: in Gallis & Lupo imprimis citò invalidiſſimos motus proruit, & vel extra pectus erupturum Cor videbatur, imò jam ferè emortuum denuò titillatum, motus rurſus exordiebatur. Adeò ut nullus dubitem, nervos ipſos, vel partes nervis præditas, ſtimulatas, validiſſimos motus inſtituere: quod amplius venena, acria purgantia, vomitoria, maximè antimoniata & mercurialia, ſternutatoria, nervi punctim læſi, & ſexcenta alia abundè confirmant. Quoniam verò pluribus convulſio, & convulſivi motus obtingunt, citra puncturam nervorum ab acu aut alio inſtrumento pungente, citra venenum propinatum, citra helleborum, Antimonium, Mercurium, & alia hujus generis aſſumpta, neceſſum eſt, ut analogum quippiam in corpore humano generetur, quod nervos, nervoſaſque partes ad motum contractivum proclives, irritare, ſtimulare & ſolicitare valeat, ut hujusmodi motus vel præter juſſa voluntatis involuntarios, vel ſolito violentiores peragant. Hoc analogum procul dubio humor acris, mordax, nervoſo generi inimicus erit, de quo plura legere eſt in Doctiſſimi mei diſcipuli Caſpari Sibelii à Goor, M. Doct. & Practici apud Amſtelodamenſes feliciſſimi Diſputatione Inaugurali Leydæ Anno 1678. habitâ, p. 7. 8. &c.

Inter operandum humeri os fractum eſt, ſiquidem ob ſphacelum adeò ſpongioſa & flaccida membra reddita ſint, ut os humeri citiùs fractum, quod verò in articulo ſolutum fuerit: hanc fracturam ſubſequebatur periculum proſtantium ſegmentorum pungentium, ne vel uterus vel veſica, partes præter modum turgentes & calefactæ læderentur, & inflammatio excitaretur, quæ vel mortem cauſari, vel miſeram per totam vitam reddere potuiſſet puerperam; coactus ergò fui proſtantia oſſa & ſegmenta inæqualia, ſcabraque forcipe prehendere, circumducere, & in articulo avellere;

lere; idem factum est cum altero bracho, dum fœmina convulsa quasi & sopita jacuit, præterea & incisio in pectore facta fuit, interanea viscera exempta, ut ita corpusculum sensim, sensimque conciderer, & pedes invenirentur, atque ita truncatus frustillatim fœtus extraheretur.

Vires mihi non restabant sufficientes invertendi fœtum, nam quia omnis aqua diffluxit, nisus omnes evanuerunt, fœtus mortuus, fœtor intolerabilis, tantum non ego animo defeci, & lipothymiâ dejectus procubui; tàm verum est, quod in Clave mea p. 430. de officio Obstetricum, Operationes has laboriosas & difficiles esse, notavi.

Operationem hanc varia symptomata exceperunt, auctæ sunt convulsiones, & sudor frigidus obortus est &c. idque ab extinctione caloris nativi propemodum totalis, & sanguinis infectione à miasmatibus cadaverosis per glandulas cutaneas eliminandis; item naturæ tantùm non oppressæ pugnâ cum violenta morte, ac ultimo quasi vitæ conatu. At quietem & obscuritatem imperavi, usumque præscriptorum medicamentorum: pulvis enim Marchionis insignes vires habet in præcipitanda acrimonia spirituum, limphæ sanguinis & chyli, in genere nervoso roborando, heterogenea à centro ad circumferentiam promovendo: Epithemata adstringentia putredini adversabantur, sistebantque fluxum: inunctiones confortabant partes læsas, easque in vigorem pristinum reducebant, spiritusque animales in spinali medulla contentos, motus enormes spasticos excitantes, sopiebant.

OBSERVATIO XCIII.
D. JOH. de MURALTO.
Puerperæ nisus negligentis, & filiam tandem vegetam parientis, hæmorrhagia & mors.

FOemina, (cujus Observ. præced. memini) die XX. mensis Octobris hujus 83. anni, triduô exactô, post aquarum fluxum,

xum, circa vesperam nisus denuò persensit, quas illa lancinationes perperam reputans, negavit, sed tremebant genua, æstuabat sanguis, conatus per vices se invicem excipiebant, infans probè obversô ori uterino vertice, collocatus fuerat: Pariens obstinata admodùm laborare nolebat, nec blandè concitata, nec minis ad enitendum adacta, donec in absentia mea advocârint Matronam, cujus imperium jussu meo fideliter exequendum, ne infantis in angustiis hærentis vita periclitaretur, ut tandem intrà trihorii spatium, puella salva in lucem edita fuerit, remanente in utero derepentè præcluso placenta, sanguine & lochiis tam copiosè manantibus, ut, obortis animi deliquiis debilissima evaserit. Bis itaque, sed tardiùs, vocatus, existimabam hanc hæmorrhagiam fieri adeò copiosam ob placentæ retentionem, quam rogatus feliciter quidem extraxi, supra os pubis in utero reconditam, nihilominus multi sanguinis grumi sequebantur, & fluxio sisti nequibat, sed urgebat continuò, varia medicamenta frustrà tentata sunt, tandem ægra placidè defuncta est.

SCHOLION.

QUantum lucis ad morborum notitiam adferat Sanguinis Circulatio, præter infinita exempla id comprobat Observatio præsentis Puerperæ, cujus nisus suppressi per Circulationem in toto corpore circumacti, miras turbas creârunt, & ægra fortè restituta esset, si præsens statim post partum sanguinis tantillum è brachio, ejusdem Circulationis lege, venâ sectâ, eduxissem. Proh! quàm miserè agitur in Republica, dum Medicorum illi, quos ob singularem medendi peritiam & senium veneramur, hocce Inventum credere nolunt, & Circulationem sanguinis, motum à sedato Corde peractum, nugas esse dictitant, cùm Creatoris Opt. Max. & sapientissimi opus sit, quod cum veneratione potiùs suspiciendum est, quàm ob præconceptam opinionem, aut turpe in veritatem inquirendi fastidium exsibilandum. Inventum hoc maximi æstimat Helvetiorum Wepferus, his verbis: *Huic Invento præclaro addictus*

addictus sum, cùm non semel hanc sententiam publicis scriptis asseruerim, non solùm in tractatu de Apoplexia, sed jam ante triginta annos in disputatione mea Inaugurali de Palpitatione Cordis, & non ita pridem in historia Puellæ sine cerebro natæ, quæ inserta fuit Anno III. Collegii Curiosorum. Certè me taderet Medicinam unquam addidicisse, vel illam profiteri, si hanc ignorarem. Neminem ita propriâ putatitiâ scientiâ tantoperè fascinatum esse, aut ita ab invidia, aut superbia, vel nescio, quo supercilio excæcatum credam fore, cui non volupe sit, vel tantillum operæ huic studio impendere, ne se toti mundo ridiculum præbeat. Nôsti Æmilium Parisanum egregiè hoc nomine à Riolano vapulâsse, quamvis ipsemet non plenè huic sententiæ assenserit, quamobrem meritò à Slegelio castigatus fuit. Cui sordent Harvæus, Walæus, aliiq; hujus generis viri optimè meriti, perlegat Conringium, veteribus, si quis alius, addictissimum, certè, nisi omninò veritatem ejurârit, tandem manus victas præbebit. Inclyta Universitas Lugdune-Batava, tale judicium de hac materia ad me perscripsit: Miramur esse hoc seculo, qui Circulationem sanguinis negent, aut etiam spernant, eiq; hæreses multas in causis morborum tradendis adscribant: sed hoc quidem veritati Ordinarium, ut non habeat inimicum nisi ignorantem &c.

Puerpera hæc misera, & cachectica tandem partum suum laboriosum morte finivit, propriâ, ut reor, culpâ, quia nisus urgentes in sese redire passa, nullos ad expulsionem infantis impendit, & ad uterum direxit, unde sanguis serosus aliàs & acris, tantoperè excalefactus, & attenuatus, membra verò ita enervata sunt, ut post partum ille sisti nequiverit, etsi medicamenta præstantissima quæque exhibita fuerint. At causa, cur nisus retenti, sanguini & artubus incussi, Puerperam in tale periculum præcipitem agant, manifesta redditur, si natura nisuum f. conatuum, sanguinis item & membrorum alteratio per eosdem examinetur.

Nisus sunt perfecti infantis motus & impetus, quô exitum sibi ipsi procurat, ut uterus hospitem importunum exturbaturus

 turbaturus

turbaturus suas & corporis universi vires ad pugnam solicitare & impendere cogatur, idque per violentam distractionem oris uteri, & tendinum atque fibrarum divulsionem, ut videre est Observ. CII. Ephemerid. Nat. Curios. Decad. II. Tom. I. Dum verò sese natura parientis ad certamen subeundum ita præparavit, & metus dolorum, vel aliud quid voluntatem à conatu tali necessario, & virium spirituumque impensione arcet, regurgitant iidem, vel avolant: ubi regurgitârint, impuri facti ab humoribus per uterum è toto corpore eliminandis, sanguinem intemperatum reddunt, & fervorem ibi concitant, ejus dulcedinem nativam in biliosam vertunt, & attenuant: Ubi verò avolârint, Pariens, ut conservetur infans, exhaustô viribus corpore ad enitendum urgeri, & ita delicti proprii pœnas dare debet, siquidem membra fermè paralytica redduntur, si tremores spastici à nisibus recurrentibus iis incutiantur, & neque nervi, neque musculi ampliùs officio suo ritè, sat longo post puerperium tempore, funguntur.

Sæpe etiam fit, ob retentam placentam sanguinem sisti non posse, nam irritatio adest perpetua à re peregrina. Vide Ephemerid. Decur. II. Tom. I. Observ. 116. & relicta Placenta tanquam spongia allicit sanguinem, imprimis si per difficilem partum uterus debilitatus, & vasa adaperta fuerint: Non quidem negandum, intempestivam Placentæ avulsionem tale periculum afferre, ut multis exemplis testari possem, sed cùm in ægra nostra locô suô dimota, propè pubem hæserit eadem, sine periculo eximi debuit. Imprudentiæ obstetricis exemplum circa hanc rem expertus Chirurgus Mauriceau Parisinus, olim magister meus honorandus narrat libr. III. des maladies des femmes grosses & acconchées p. m. 390. Imò prudentem sese præstare debet Medicus & considerare, an justum partûs tempus, verique conatus adfuerint, quanquam infans perfectè & feliciter editus sit, antequam placenta utero eximatur, quia dum immatura est placenta, tenaciter vasis hypogastricis & spermaticis ad uterum porrectis inhæret, & sæpiùs

piùs aliis de causis fœtus ante mensem nonum ad partum properare potest, nempe si puer aquarum evacuationem repentinam, & insperatam sequatur, dum amnion vel solo desidendi conatu dilacerari possit, vel si puer tenui pallescente funiculo nexus nutrimento in utero destituatur, & marcore laboret, vel à lapsu, casu, allisione, contusione, commotionibus animi, morbis &c. quibus in casibus magis tempus à Deo constitutum sc. finis noni & principium decimi mensis attendendum est. Cæterùm non retardanda est nimiùm exemptio secundinarum post partum, usque dum sanguis omnis effluxerit, & vitæ vix quicquam restârit, sed statim atque puer in lucem editus est, tollatur; venæ enim tunc omnes adhuc patent, & fœminæ inde nec dolent, nec periclitantur; sedulò cavendum interea, ne matricis partes, aut latera vel parietes nisu antrorsum compulsi placentæ locô trahantur, vel comprimantur. Summa quò citiùs, eò tutiùs res cedet, quò tardius, eò periculosius & laboriosius opus erit. Periculum magnum est, si putrescat placenta, & umbilicalis funiculus perdatur, vel laceretur, tum enim interiores uteri spongiosi partes facilè inflammantur, & utplurimum incurabiles redduntur (quamvis nuper Fœminæ von Fluenten / uterum putrescentem sub umbilico abscessu formatô extraxerim ope medicamentorum & benedicente Deo intra mensem restituerim) labor verò summus est penetrandi intra muliebria, quia per moram diuturnam uterus arctè præcluditur. Non quidem ad Puerperas hocce malo decumbentes ultrà septimum vocor diem, sed plurimùm ante eundem: Inter tales miseras quædam præ cæteris innumeris laboris & molestiæ multum mihi creârunt: Uxor H. E. cujus placenta die sexto, tam vieta & flaccida, non dicam putrida fuit, ut quamvis omni studio eam ab utero integram separare voluerim, nihilominus in plures partes sub prehendente manu divulsa, & particulatim exempta fuerit, salva interim ægra extra periculum denuò infantes pepererit. Deinde Medici filiæ herniâ umbilici laboranti,

quarto demùm die, matrice præclusâ, secundinas cum sudore contra meam voluntatem auferre coactus fui, quæ decimo post operationem die, superveniente hæmorrhagiâ ad fata festinavit, cùm priùs sat vegeta vixerit, huic uteri vasa sinistro medicamentorum usu adstricta erant adeò, ut putrescens & virulentus sanguis excerni nequiverit (inde post operationem ego in brachio dextro anthracem sat dolorificum nactus sum) sed inflammationem & gangrænam in utero concitârit. Adhæc Senatoris filiæ moribundæ tertiô die à partu placentam nullô præsente funiculô, ingenti operâ extraxi, & feliciter restitui; Vide Exercit. Anatom. & Med. Pœonis & Pythag. pag. 62. & 64. Tandem, die septimo laceram & vietam placentam à Pictoris fœmina quadragenariâ majore, semimortua, & in hystericis suffocationibus jacente feliciter exemi, & oleo succini, spiritu salis armoniaci, Confectione Alkermes camphora, atque castoreo restitui.

Si post partum cum impetu effluat sanguis, & vires auferat, id quod in præsenti casu, me absente, factum est, cave ne subitò adstringas, verùm parùm sanguinis è brachio mittas, ut fluxio divertatur: Cucurbitam magnam, vel panem calentem Vini spiritu irroratum mammis applica, & ligaturis sensibilibus digitos stringe: exhibe Puerperæ sequentem potiunculam: ℞. Succi plantag. ℥ij. decocti rad. tormentill. & flor. rosar. siccar. ℥vj. syrup. flor. bellid. ℥ij. Misce & per cochlearia trade. Potus sit decoctum sem. plantag. & radic. tormentill. cum tantillo vini rubelli. Pessi fiant è mucilag. sem. Cydon. cum aqua plantag. extractâ, addita terrâ sigillatâ: urgente periculô mortis, albumina ovi cum bolo & aceto linteo aut cannabe excepta lumbis applicentur, non neglectis internè coralliis & hyacinthorum confectione. Ichthyocolla cum carne elixari, & ejus jusculum ægræ exhiberi potest: Pillulæ etiam sequentes proderunt si ad se redierit ægra: ℞. Diaph. ♂. ʒij. Corall. rubr. ʒj. sang. Dracon. ʒß. cum succo foliorum tenerrimorum quercûs inspissato, q. s. fiat Massa; ex ʒj. pill XL. dos. 6.

dos. 6. manè & vesp. in aq. plantag. Pila interim hysterica naribus admoveatur: ℞. Castor. asæ foet. aa ℈j. sem. angelic. rut. aa ℈ß. cum terebinth. q. s. f. Pila, quæ illinatur guttis aliquot Olei succini.

OBSERVATIO XCIV.

D. JOH. de MURALTO.

Fœtus vivus ob arctum uteri osculum, effluxis aquis per quinque dies retardatus, & feliciter à me exceptus.

E. B. 30. annorum, primipara à 5. diebus partûs dolores ingentes sustinuit, capite infantis ad osculum usque provolutô, quod tamen nullo molimine edi potuerat: vocatus, matricis tendinosum cingulum seu osculum, vertici infantis aptè & arctè adplicatum, perunctis locis, pollice circumcirca dilatavi, & sensim diduxi, medicamenta fœtum pellentia matri porrexi, alacriter fœminam ad labores instigavi, quô tandem puer natus est debilis, quem in balneum immisi, epithematibus ex decocto Salviæ in vino paratis, caput, pectus & genitalia fovi & refocillavi: Puerperam sanam in lectum deduxi, & linteis probè muniri feci.

SCHOLION.

JUvenculas ad pariendum esse feliciores, quàm senescere incipientes mulieres, Ephemerid. Tom. priore, Observat. CI. retuli, idem quoque testatur præsens Historia: nuper Præceptoris Th. uxori triginta quinque annorum adstiti, quæ quatriduo ante constitutum partûs tempus ad labores ab Obstetrice imperita, quæ lancinationes à veris nisibus distinguere non valebat, incitata, circa muliebria tantoperè intumuit, ut Nymphæ utrinque duos pugnos æquârint, vixque ei possibile fuerit præter rupturam partium edere prolem; sacculum matricalem lacti incoctum vocatus applicare, Venæsectionem

 celebrare

celebrare & ægram quiescere jussi: transactô triduô veri demùm dolores ingravescebant, quos sensim ita impendit, ut rupto amnio aquæ effluxerint copiosæ: sed ob ætatem provectiorem primiparæ infans non statim subsequebatur, vires enim defecerunt, & siccitas partium cum tumore partum retardârunt. Caput infantis digito contactum, nullum pulsum, aut vitæ signum edebat, horrendos itaque nisus impendere coacta fuit, ego verò pollice dextræ uteri osculum parùm dilatatum vel summo molimine quoque extendere debui: exhibitis tandem emmenagogis medicamentis enixa est fœtum mortuum, & puerpera sensim restituta est: meritò itaque Primiparæ, adultiores, & sicciores fœminæ, ultimis gestationis mensibus aliquot diebus, in balnea sedeant emollientia matricemque roborantia, haud neglectis Unguentis vel oleis & salis armoniaci spiritu: formula balnei hæc sit:

℞. herb. malv. meliss. artemis. aa. m. iij.
flor. chamomil. melilot. hyperic. verbasc. aa. pug. v.
hord. integri ℥vj.
sem. lin. ℥ij. Coq. in s. q. aq. fluv. &c.

A balneo detersa calens inungatur Matrix ol. lil. alb. verbasc. & chamomillæ.

Cæterùm non negari potest, & juvenculis quandoque arctum reddi uterum, ob tumores, contracturas, scirrhos, cicatrices &c. ut ad manualem operationem devenire necessum sit; dantur Observationes præclusarum matricum in gravidis, quæ infanti viam negârunt & ventrem potiùs dilaceraverunt, factoque abscessu putridum fœtum sub umbilico excreverunt: E. K. Sangallensis fœmina, quæ spatiô octo annorum, novem infantes feliciter peperit, dum decimum utero gestâsset, tempusque jam pariendi instaret, obambulans in horto, salviæ folia incurvatô corpore decerpens, momentô citiùs aliquid ad uteri orificium internum prolabi magno dolore percepit, de loco surgere nequivit, à marito advocato in lectum

deducta,

deducta, pariendi conatus aliquos sensit, Obstetrix incitavit puerperam ad pariendum per biduum integrum, sed frustrà, tertiô quippe die nisus omnes evanuerunt; durante hoc tempore nec lochia, nec aquæ manârunt, ut dubitârint adstantes de fœminæ graviditate: Quintâ hinc hebdomadâ putrescens placenta ex utero per partes ejecta est: potiones emmenagogæ exhibitæ sunt, quæ magnam ventris inflationem & dolorem intolerabilem excitârunt, nec quicquam ex utero deduxerunt, ut tandem sub umbilico rupturam natura in ventre spontè suâ effecerit, & per vulnus putrescentis pueri ossa cadaverosa aliasque partes sensim & diuturno tempore, octodecim videlicet mensibus protruderit: vulnus coaluit, & fœmina mensium fluxum per muliebria ordinatè tenuit: Post abscessum hunc curatum annô quartô, iterum imprægnata est hæc mulier, probéque gestavit infantem per sex menses: Septimô verò mense cutis ventris juxtà cicatricem iterum spontè rupta est, propendente infantis brachio per quinque dies, quod à Patre cultro abscissum erat, sequebantur & aliæ partes, quas omnes abscidit. Caput verò cum Pectore tam diu in ventre reliquerunt, dum putredine consumpta spontè, longoque temporis intervallô secreta fuerint: quænam nunc sit determinanda hujus occlusionis matricis causa, ignoro: credibile tamen est primitùs tendinoso osculo interius super inductam & agglutinatam fuisse crassiorem tunicam, vel ipsum osculum scirrhosum evasisse. Similem ferè historiam observâsse nuper memini Virum Excellentissimum D. D. Christophorum Harderum Scaphusanum, Patrem, Practicum Celeberrimum &c. in fœmina Lottstettensi, quam hûc referre supersedeo.

OBSER-

OBSERVATIO XCV.

D. JOH. de MURALTO.

Puerpera hydropica à Circumforaneo sinistrè curata.

BArbara M. è pago Wangen, quadraginta annos nata quæ die 27. Septembris hujus anni 83. me accersivit, à quinque mensibus tumorem ventris sensit, ante tres verò menses infantem peperit, permanente tumore, vegetum: Causam tumoris existimavit ruptionem vel vasorum, vel læsionem viscerum, utpote, cùm vaccam mulgeret gravida, nec vas lacte plenum præ pondere elevare commodè posset, punctorium dolorem in sinistro latere super inguen juxta umbilicum derepentè percepit, nulla lochia post partum subsequuta sunt, edit nihilominùs, & bibit, & dormit modicè. Tumor ad tactum renititur, venter murmurat, quasi flatus inibi contineantur; intùs sumpsit à me spiritum salis armoniaci, rob Ebuli, decoctum aperitivum, & alia medicamenta, quibus plures fœminas, & nuper quoque uxorem Coriarii in pago Tellickon, ab aliis derelictam hydropicam, benedicente Deo, restitui, sed diuturnitate curæ & metu mortis pertæsa Balsamum Sulphuris à circumforaneo commendatum intùs & foris adhibuit, atque ita brevi vitam finivit.

SCHOLION.

HYdropis genera multifaria in Praxi mea observantur, aut enim habitus corporis universi, aut abdominis, aut pectoris, aut capitis, aut uteri, aut scroti, aut alterius partis cavitas, aquâ præternaturali, vel flatibus, aut sarcomate quodam turget: Haud rarum est cachecticas mulieres impraegnari, iisque post enixum fœtum hydropem supervenire; uteri flatus & tumores fœminis, ac si gravidæ essent molesti sunt, qui flatû elisô subsident, ut conceptûs spes vana fiat. Conceptiones

ptiones hujusmodi falsæ perquam vulgares sunt: Molæ quoque observantur vesicariæ. Rarum verò & inauditum hydropis genus in dextra virginum tuba subinde notatur, quod nobis descripsit & depingit Joh. Mey Amstelodamensis Batavus, cujus iconem cum historia huc inserere operæ pretium judicavi:

Cornelia Niocolai, virgini pauperculæ adversâ valetudine aliquamdiu usæ, cepit abdomen intumescere Anno 1660. à quo tempore tumor paulatim & ita increvit, ut præ pondere decem & octo annis molestissimè vixerit, antequam miseriarum suarum invenerit finem: quem tamen circa annum ætatis suæ quadragesimum tertium adepta, fecit nobis copiam inspiciendi miserrimum suum cadaver, in quo Anno 1678. 17. Junii st. v. coràm Med. & Chirurgis, sequentia demonstravimus: Totum corpus quodammodo erat emaciatum, sed abdomen in tantam molem excreverat, ut reliquæ partes vix conspicerentur, & ferè à nemine, qui demonstrationi non adfuit, concipi queat. Apertò abdomine nulla aqua effluxit, sed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem solummodò in ejus parte, juxtà testiculum, nec non in ligamento lato; eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut inflicto parvo vulnusculo centum & duodecim libræ effluxerint. Aqua hæc erat lympida, fontanæ adinstar, saporis subsalsi. Substantia, in qua continebatur, crassitiem habebat semidigiti: externæ superficiei multæ vesiculæ aquosæ, nec non portiones adiposæ plurimæ adhærebant. In latere opposito, eodem in loco tumor conspiciebatur tenax, continens in se purulentam, fungosam cartilagineam viscidam, & nescio quam putridam materiam, nec non plurimas hydatides, ultra decem libras pendens: cujus externæ parti adhærebat alius tumor, magnitudine duarum palmarum sibi invicem complicatarum, flavus, mollis, friabilis, materiam continens purulentam casei putrefacti adinstar. Testiculus erat mediocris magnitudinis, at dimidia ex parte corruptus. Uterus tamen

naturaliter erat conſtitutus, & decentem habebat magnitudinem, atque in ejus cavitate, ne guttula quidem aquæ conſpiciebatur. Meatus ex utero, tubas ſpectantes, erant aperti, ita ut liberè, & ſine ullo impedimento ex utero in tubas utrasque ſtylus penetrâret, usque ad tubarum medietatem, ultra quam progreſſus nequaquam concedebatur. Hepar extrinſecùs erat fœdi coloris,& multis hydatidibus obſitum, quarum aliæ ovi columbini, aliæ ferè ovi gallinacei, aliæ minoris erant magnitudinis: quibus tamen non ſolùm hepar, ſed etiam aliæ in abdomine partes ſcatebant: interior hepatis ſubſtantia ſatis ſani, & rubicundi coloris conſpiciebatur. Lien ſimiliter benè erat conſtitutus. Ventriculus ad minimùm naturali quadruplo major apparebat, quem non aperuimus ob magnum fœtorem: inteſtina erant atri coloris & ſphacelata: pertuſum diaphragma, rubicundi humoris copia cum impetu effluxit: Cætera obmagnum fœtorem non inquiſivimus, quæ omnia ex adjuncta figura meliùs intelligi poterunt: Vide Fig. XXVIII.

A. Ventriculus naturali quadruplo major.

B. Lien. C. Hepar multis hydatidibus ſcatens. DD. Inteſtinum Colon. EE. Inteſtina tenuia adlatus flexa. FF. Arteriæ magnæ truncus. GG. Venæ cavæ truncus. HH. Venæ emulgentes, II. Arteriæ emulgentes. KK. Renes: LL. ureteres abſciſſi. MM. arteriæ ſpermaticæ. NN. Venæ ſpermaticæ. OO. arteriæ iliacæ. PP. Venæ iliacæ. QQ. uterus ſecundùm longitudinem diviſus. R. uteri fundi cavitas. SS. tubarum principia naturaliter conſtituta. T. obſtructio in tuba dextra, ubi maximus ille aquarum tumor initium ſumebat. V. ipſa tuba dextra copioſiſſimâ aquâ referta. aaaaa. vaſa ſanguinea valdè diſtenta, & per ſuperficiem tubæ diſperſa. bbbb. hydatides diverſæ magnitudinis. cccc. portiones adipoſæ extrinſecùs tubæ adhærentes. W. locus apertionis è quo aqua magnâ vehementiâ profluxit. d. teſticulus dexter. e. dextræ tubæ fimbria. X. ſiniſtræ tubæ magnus, purulentus, & fungoſus tumor. fff. vaſa ſanguinea per ſuperficiem tumoris diſperſa. ggg. aquoſæ veſiculæ

ſiculæ diverſæ magnitudinis. h. teſticulus ſiniſter. Z. alius tumor mollis, & putridus ſiniſtræ tubæ adhærens. i. portio ligamenti uteri lati. kk. ligamenta uteri rotunda. l. cervix uteri. m. internum uteri oſculum. n. rugoſa vaginæ uteri ſubſtantia.

Hujusmodi tumoris genus fuiſſe reor in *Filia Herlibergenſi* noſtrate, obſtructione menſium per aliquot annos laborante. *De Muliere hydropica*, cui abdomen fuit plenum tumoribus, & uterus à me diſſectus tuberoſus, vide Parergon Sextum Nobiliſſimi Pythagoræ noſtri, Anno 1681. Genevæ cum icone impreſſum.

Sub cura mea fuit matrona nobiliſſima XLVIII.annorum, quæ circa initium anni 1680. obortâ lumborum laſſitudine, & repetitis per vices rigoribus, concepiſſe ſibi imaginata eſt, ferè namq́ue per integrum annum venter intumeſcere cœpit, cum motu ſenſibili, medio geſtationis tempore percepto; totô hoc tempore nîl moleſtiarum perſenſit, niſi quòd ſomnus ob lumbos dolentes interruptus fuerit, & menſe ſexto aquæ copioſiùs utero extillârint. Abſolutô ſtatô pariendi tempore, videlicet Novembre anni octuageſimi, dolores partus inſurgebant, quaſi Infans ad exitum promoveretur, ſigna omnia inſtantis partûs aderant, mammæ turgebant, liquores iterum copioſi utero ſecreti ſunt: obſtetrix cum adſtantibus puſionem exſpectabant, at eventu lugubri, nihil enim præter aquas ſecretum fuit: tertiâ tandem vice, quadrageſimâ quintâ hebdomade cum doloribus magnis liquor prorupit, niſus hos impendebat ſtrenuè, quoties autem aquas has evacuavit, lochia quoque fluxêre copioſa, ſed ventris tumor idem permanſit: anno octuageſimo primo circa pentecoſtem in æſtate thermis Badenſibus uſa, ventrem aliquantum detumuiſſe percepit, remanente motu in utero, quaſi infans ſeſe volutâret, motus hic in ſiniſtro quàm dextro latere magis ſentiebatur: exhibui ſal volatile oleoſum Sylvii, & Balſamum Embryonum, nihilominus dolor lancinans in imo ventre ſingulis

mensibus ingravescebat: destiti ab illorum usu, tum menstrua tertiâ quaque hebdomade redierunt absque dolore per tres menses, inde substiterunt per duos menses, incipiente autem mense tertio in fine Martii anno 1682. tanta vis sanguinis elisa est, undecim integris diebus, cum passionibus hystericis, cardialgiâ opprimente, vomitionibus, alvi adstrictionibus, spasmo in articulis, ventris & lumborum dolore lancinante, & tandem sudoribus, cum mortis metu singulis vel quatuor septimanis per paroxysmos repetentibus: finitô paroxysmô, lassa jacet, appetitu prostratô, ructibus, siti, insomniis, somno interrupto, ardore lumborum, palpitatione & tremore cordis: furori huic tandem obviam itum est Diaphoretico Jovis: speciebus Diajovis Mynsichti, omissis menses nimiùm moventibus, Pulvere Marchionis, Cinnabari, & thermis Badensibus, interim semel sepulchrô, lapide contectô insidens in templo, paroxysmum iterum accersivit: Sed utinam sale volatili oleoso semper perrexisset ægra, atque usum propriorum medicamentorum, quos parare novit, neglexisset, citiùs restituta, & uterus ejus ad gerendum fœtum meliùs dispositus esset: tantùm enim abest, quod Apollo Medicorum nostratium mihi objecit, ut salibus volatilibus urinosis & oleosis lympha furiosa fiat, & acuatur, ut iis potiùs blandè contemperetur, particulis acribus intemperatis per urinam expulsis: Horum medicamentorum virtus in hydrope, in uterino spasmo, inflationibus & sexcentis aliis mulierum malis tantùm non divina censeri consuevit.

Erat & alia fœmina, quod mihi Excell. Wepferus communicavit, ætatis annum 33. agens, staturæ brevis, habitu corporis gracilis- pallida, melancholica. Virgo inordinatos, & sæpè suppressos menses habuit, maritata septies mater facta, semel abortum tredecim septimanarum passa. Puellam ultimam lactavit aliquantisper, quæ sponte sua semet ablactavit, lac penitùs aversata, ejulans quoties mammis admovebatur Julio mense. Cùm se per septimanas tredecim jam gravidam putâsset,

tâsset, menstrua fluere cœperunt: primùm ordinarium fluxum non magnifecit, at postquam & diutiùs & copiosius fluere cœperunt, lecto affigi cœpit, adeò ut aliquot septimanis, ne per horulam extra lectum perdurare potuerit. Vomuit creberrimè assumpta alimenta & medicamenta: cardialgia molesta erat frequens, non continua, sed per vices rediens, nullâ certâ periodô, utplurimum tamen assumptô cibô: verebatur perpetuò lipothymiam, quæ tamen nunquam supervenit: sitiit semper præter consuetudinem: medicamenta varia præscripta sunt ad enormem compescendum fluxum: data Rosarum Conserva cum lapide hæmatite; pulvis item hæmatitis: pillulæ de cynoglossâ, Bolus armenus, flores balaustiorum: potus erat ex aqua equiseti, decocto centinod. perfoliat, & emulsione amygd. paratus, gelatinas harum viribus imbutas comedit: Exteriùs unguentum Comitissæ, nutritum, cum bolo armeno applicatum omnia frustra. Tandem medicamenta aversari cœpit interna, præter decoctum centinodiæ, & amygdalarum dulcium emulsionem, idque per dies quatuordecim: assùmpta enim insipida statim revomuit; primo Septembris manè venæsectionem administratura extra lectum valdè tremere cœpit, mox omnia evomuit: (molam veritus sum, quia septimanâ tertiâ frustum instar portionis hepatis uterini exclusit) vesperi dolores partûs in dorso & ventre oriri cœperunt; circa horam quintam decem sibi cohærentes vesiculas aqueas acinorum uvarum mediocrium magnitudine: brevi post ingentem numerum harum vesicularum densè sibi conjunctarum cum hepate uterino exclusit, credidi ultra libram semis pependisse omnes cum hepate. Aderat verum hepar uterinum, ut fœtui viginti quatuor septimanarum, cum chorio, in quo continebantur vesiculæ hæ magno numero, velut acini uvæ mediocris, pisi, lupini, ciceris, & minoris magnitudine, ferè rotundi: omnes sibi cohærentes densam uvam referebant, continebant humorem limpidum instar crystalli, duæ etiam juglandis magnitudine liquorem flavum, insipidumque

dumque

dumque continebant: per medium ferebantur vasa sanguinea in varios ramos dirempta, qui surculos impertiebant vesiculis singulis. In partu chorion ruptum credo, putoque tantoperè menses fluxisse, quia uterus plus alimenti attraxerat, quàm vesicæ requirebant. Aliâs gravidæ umbilicus prominuit, quod hac vice non factum; die 20. Augusti ante excretionem venter subitò elevatus fuit, ante vix major naturali, de latere in latus instar saxi movebatur. Molæ latitudo palmam excedit: crassities palmam superavit, longitudo autem tres palmas. Excretis vesiculis cardialgia & vomitus cessârunt, meliusque habere cœpit. *Simile exemplum* nuper in Pictoris G. uxore animadverti: Horum annorum XXV. die decimo septimo Januarii hujus anni conquerebatur de capitis dolore, siti, & matricis inflatione, præcedente autumno abortum se passam esse molæ cujusdam informis, quam per quatuor menses utero gestârit. Inde lochia per mensem fluxerint, hinc mox substiterint, moxque redierint, usque in hanc horam, sanguis autem carnium loturam referebat, magnum capitis dolorem semper sustinet, & vomitum perpetuum, oppressionem cordis, & animi defectiones, quæ cum vertigine & horrore incipiunt, insomnia adsunt, & melancholia uterina: die XXI. Januarii noctu abortivit molam carneam semipalmarem pluribus fibris perspersam, cum sanguinis fluxu copioso: circa molam undique hydatides ovales conspiciebantur, neque vestigium infantis ullum aderat, sed informia cuncta: hydatides autem omnes lymphâ coagulatâ plenæ fuerant, & fibris sanguineis perfusæ atque in racemo quasi dispositæ.

Nunc ad propositum redeo, & dico: serum à sanguine dissoluto ex venis & arteriis, osculis earum, ponderis elevatione adapertis, vasisque lymphicis ruptis, aut erosis in Abdominis cavitatem, vel aliam corporis partem exsudâsse; enimverò, fit hoc, vel cùm ex vitiosa Diæta, nimia vini, & præcipuè spiritûs vini ingurgitatione, vel alia quadã de causã sanguificatio læditur, & loco boni sanguinis aquosus & serosus gignitur, nam,

nam, quia serum cœteris sanguinis partibus minùs arctè junctum est, idcircò facilè & minimâ quâvis occasione ab ipsis secedit, unicô sudoris exemplô, qui laxè dispositam sanguineam massam prærequirit. Insuper hoc contingit, si tumores scirrhosi, ganglia, tubercula, aut aliæ quædam obstructiones, vel concretiones p. n. circa mesenterium, lienem, hepar, uterum, pancreas, aut alia imi ventris viscera excitantur; dum enim istis in locis Circulatio sanguinis impeditur, ut cruor per arterias vectus quoquo modo reduci queat, pars serosa è consortio ejus expressa in cavitatem decidit, vel hydatides efformat, hujus rei experimentum vide in Lowero, mihi olim amicissimo, tractatu de Corde, capite 2. item Willisii Pharmaceut. Rational. part. 2. sect. 2. cap. 3.

Balsamum verò sulphuris exacerbavit lympham sive serum & ad salsedinis gradum altiorem evexit, sitimque ægræ excitavit; si causa mali hujus cachexia, & depressæ in sanguine balsamicæ particulæ extitissent, non ita nocuisset hoc medicamentum, sed quià à ruptione alicujus vasis lymphici id evenit, meritò accusandus & circumforaneus ille, qui causam morbi ignoravit, & supra eandem formam plures calceos parare studuit.

OBSERVATIO XCVI.

D. JOH. de MURALTO.

Puella chlorosi & vermibus laborans, hellebori albi infusô haustô, mortua, & ob graviditatis suspicionem à me dissecta.

B. T. Puella XXX. annorum, menstruis per aliquot menses deficientibus, multum dormituriit, lassata sitivit, præcordiorum pressionem sustinuit, venter indies increvit: Usa medicamentis chalybeatis & matrici dicatis,

dicatis, sæpius lumbricos dejecit, & in alvo magno cum pruritu ascarides sensit, tandem cùm spatio octo hebdomadarum ab his reptilibus liberari nequivisset, moræ pertæsa, à Rhizotomi uxore E. K. radicem hellebori albi pro solido emit, & per totam noctem Vini albi cyatho infudit, infusum manè jejunô stomachô tepidè hausit, post horæ quadrans sequebatur singultus, strangulatio circa gulam, cum anxietate & incendio circa præcordia, fortibus & frequentissimis sternutationibus, cum vomitu, spasmo, & convulsionibus, quæ neque Theriacâ, neque Diascordio, neque Confectione hyacinthorum, neque clysteribus, neque aliis cardiacis, vel opiatis mitigari potuerunt, sed circa noctem duodecim horarum spatiô, misellam morti tradiderunt.

Apertô cadavere, Ventriculum sero turgidum, & intestina flatibus distenta inveni: nigræ præterea maculæ cum corrosione in ventriculi tunica interiore reperiebantur: Omentum corruptum & lacerum erat. Thorax aquâ repletus, pulmones sero scatentes, spongiosi nigricantes, cætera verò sine labe reperta fuerunt.

SCHOLION.

TAntâ opus est in benè facienda Medicina prudentiâ, ut persæpè etiam in Arte celebrioribus absque scrupulo & errore in eadem pergere sit difficillimum, nedum in Arte peregrinis, imprimis verò Empiricis atque mulierculis, quæ vel unicâ Receptâ omnes curare morbos, ceu unico calopodio omnes pedes adaptare student, tamq; enormiter hallucinantur, ut miseri de vita periclitentur Similiter & hi peccant, qui corpus suum hujus farinæ hominibus concredere non verentur: Utrique non perpendunt æquâ animi lance, fortiora purgantia sinistrè exhibita naturam hujusmodi Veneni induere, quod mortales in gravissimos morbos præcipitare, & morti tradere valeat, id quod experientia quotidiana evincit. Quare Magnificentissimus noster Magistratus perquàm prudenti decreto, solitam antiquitatis consuetudinem observans, & præparationem & admini-

administrationem Pharmacorum pro ægrotis concivibus, Medicinæ Doctoribus ipsis commisit, ut majori religione tractarentur & conservarentur ægroti, variaque experimenta observarentur, & omnis generis salutaria remedia excogitarentur. Attamen, cùm plerique ægrotorum perpaucos in Sanitatis Custodes Medicos erogare nummos satagant, seseque invicem consiliis communicatis erigere studeant, & libertate undecunque accipiendi medicamina in Patria fruantur maximâ, nec non Medicis ipsis cuncta ex voto haud semper succedant: cùm è contra aliquæ Empiricorum Medicinæ effectum desideratum edant; fit, ut etiamnum tam audaces reperiantur complures, qui vel tartareâ temeritate noxia pro salutaribus, & pro antidotis venena propinent, id quod graviter serò sapientes luunt.

Ægra nostra cachectica fuit, & sanguinem fovebat subpallidum, cujus sulphur à serosis particulis obtundebatur, uterus verò viscositate & pituitâ fartus, menstrua non reddebat, ut hinc factâ regurgitatione ad habitum corporis, oppressio cordis, membrorum languor, somnolentia, sitis & tristitia oborta, quinimò insecta illa in corpore suscitata fuerint, atque venter in altum increverit, nullâ (quod ex sectione demonstratum) graviditate præsente.

Assumpsit infusum Hellebori albi: Radix hæc saporem habet acrem, igneum, partiumque tenuissimarum est, & magnâ copiâ salivam elicit, gulam contrahit, os cum calore exsiccat, & hinc violenter purgat per superiora, aliquantum etiam per inferiora. Vis hujus radicis usque adeò stringens est, ut instar laquei collo inducti, suffocet, omnemque universi corporis humiditatem in ventriculum abripiat; fibris quoque, nervis, atque membranis, septicâ suâ & erodente qualitate tam infensa sit, ut spiritus animales in iis contremiscant, horreant, & quam inhabitant molem, stringant, sternutationes, motus convulsivos, ac spasticos causentur, & veluti fermento labefactati, in proprio suo motu vel etiam sanguinis circulari, subsistant,

ſtant, ſufflaminentur, vel cum vita è corpore migrent. Si verò minore ſumatur quantitate hæc radix, tantas quoque vires non exerit, ſed ventriculo labem inurit, quâ ægrotantes perpetuò ſpuere coguntur; neque cibos amplius hi benè concoquunt, circa præcordia premuntur, & aliquot poſt paſtum horis ebullitionem in hypochondriis perſentiunt, ac vel nullô molimine alvum liberam tenent. Extractum hujus radicis conveniente doſi exhibitum, hyſtericis mulieribus perſæpè ſymptomata Epilepticorum concitare, ructus atque ſingultus frequentes edere certum eſt.

Venenum hoc nihil aliud eſt, quàm vis in hellebori radice ſepulta, vitalibus & animalibus ſpiritibus ſingulariter noxia ac vitæ animalis totâ ſubſtantiâ diſſimilis, & deleteria, ac ſicuti & cætera purgantia agit irritatione ob acrimoniam ſalino-ſulphuream, magis vel minùs volatilem, patentem vel latentem, non fermentatione ſolâ; Liquant verò & fundunt Purgantia humores promiſcuè, naturam ſtimulant, ut collecti, & adducti excernantur, ſicque non Helleborus tantùm, ſed & Colocynthis, & Scammonea, & Eſula, & Thymelæa, & Gratiola, & Jalappa, & Ranunculus & Aconitum, igneam hanc vim, niſi præparentur, induere queunt, prout à ventriculo actuetur, vel alio modo intendatur. Irritatio hæc venenata non à primis elementorum qualitatibus, ſed ab idioſyncraſia dependet, quæ in eſſentia corporis univerſi reſidet, & ab aſtris, ſicuti & noſtrum temperamentum ſpecificum dirigitur; Lumen enim noſtrum, ignem lucidum, venena ſpiritibus ſuis, & exceſſivâ igneâ ſalinâ, interdum corroſivâ & colliquativâ facultate, dum ſpirituum pingue oleoſum & ſulphureum in ſeroſitates reſolvunt, & in liquamen atque putrilaginem transmutant, extinguunt: Partim etiam igne ſuo frigido, ſpiſſo, tenebricoſo vitam obruunt, qualia ſunt ſoporifera, narcotica, papaverina, opiata, intybacea, cichoracea, & omnia fermè quæ ſunt lacteſcentia, Cicuta, Hyoſcyamus, Solanum, Mandragora, Datura Turcarum &c.

Quæri-

Quæritur hic an Doronicum quoque sit ex genere Aconitorum, & hominibus temerè, sicut & helleborus propinandum? Respondeo, quæstionem hanc è vexatissimis esse, & dissentire admodùm Doctores, alii enim negant, alii affirmant. Inter illos sunt *Matthiolus in edit. Germ. Gesnerus l. de Aconito, Pena in Advers. Camerarius, Julius Alexandrinus, Lobelius; Collegia: Bononiense, Amstelrodamense, Londinense, Lugdunense Gall. Antverpiense, Cordus in Dispens. Norimbergensi,* qui omnes indemne esse Doronicum affirmant, & in Diambra Mesuæ, & aliis Confectionibus, ut Elect. de Gemmis & Aromat. recipiunt. *Schröderus* etiam *Pharmacop. Med. Chymica lib. IV. c. 128.* vim Doronico Alexipharmacam tribuit. Contra inter affirmantes sunt præter *Cortusum* & *Joh. Bauhinum*, qui experimentum in cane fecit, *Maranta*, qui primus radicem Doronici accusavit *1. Meth. 11.* si credimus *Hofmanno de Med. Off. 11. 4. 5. p. 11. Aldrovandus* & *Matthiolus*, qui *p. m. 763. ed. Bauh.* Doronicum dæmoniacum vocandum esse dicit. Hic tollendus est *Joh. Bauhino* scrupulus, qui quærit *L. XXV. Hist. Plaut. p. 17.* quur *Matthiolus* sibi sit contrarius? faciam id verbis Ill. *Hofmanni* l. c. *Matthiolus abinitio quidem acriter se opposuit, sed demùm consensit, partim Corthusi motus authoritate (qui Patricius Patavinus erat) partim experimento. Occo in disp. Aug.* pro Doronico interdum Galangam substituit. *Joh. Bauhinus l. c.* mavult cum *Avicenna, Fuchsio, Collegio Florentino, Gesnero, Camerario, hort.* & aliis pro Doronico Caryophyllorum dimidium substituere, aut Rutam, aut Aristolochiam, quâm Doronicum nostrum pro veterum Durungi usurpare. *Collegium* quoque *Ultrajectinum* in Diambra Mes. rad. Doronici omittit. Itaque si authoritatibus certandum sit, non desunt, quibus utraque pars sese defendat, *Magni Viri.* Sed antequam quicquam ego determinem, monere debeo, multa esse Doronica, & primò scire licet, non esse nobis sermonem de * Doronico Plantaginis folio C. B. quod Rusticorum ferè Theriaca est, atque Panacæa, quo de videatur *Schröderus* sub Lupilagine, vel Lagea Lupi: sed lo-

* *Vid. Eph. 9. 10. obs. 11. Arnica.*

quimur de Doronico vel rotundo vel oblongo folio, vel Romano, sive scorpii radice. Horum enim virtutes similes esse puto. Sed utut esset indemnis hæc radix, tamen quia tot Authores gravissimi contradicunt, non puto in Alexipharmacis locum habere posse. Id enim agendum est, ut tutò curemus. Tutò autem non curamus, nisi medicamentis utamur, quæ à calumniis libera sint, & experta. Experta verò non sunt, quorũ non est experientia infallibilis. Hujus autem radicis talem non esse, ab ipso *Gesnero* probat *Hofmannus*, *scio*, inquit, *Casp. Wolfium in Orat. de Obitu Gesneri scribere, Peste esse mortuum. Sed manum mihi injicit Costæus in Elect. de Arom. Mes. esu hujus radicis periisse;* quâ de re vide ulterius *Hofmanno* notata, & allocutionem ad *Gesneri* Manes. Quamvis igitur dicat *Schröderus*, quòd Moderni *Matthiolo* non subscribant, sequendum tamen est, non quod fit, sed quod fieri debebat. In rebus ejusmodi ambiguis præstat substituere certa, de quibus nemo litigat, quorumque non minor est efficacia. Hæc mea de Doronico est sententia, nec quicquam, moror, quòd *Dodonæus hist. stirp. p. 435.* nonnullis tantùm animantibus exitialem esse dicat, uti canibus, hoc enim satis certum & compertum esse ait, Homini verò salutarem esse. Hoc probat, quia radice absque noxa hactenus utimur in officinis, ingreditur enim Diambram Mes. Diamargariton calidum Avicennæ, ex quo tamen Fuchsius expunxit, Diamoschum dulce & amarum Mesuæ, Electuarium de Gemmis Mes. Confect. Liberant. Incerti, Electuarium lætificans Rhasis, Philonium Persicum Mes. Esdræ antidotum ex Actuario, ubi Mamœræ loco Doronicum Romanum sumere jubet *Cordus*. At verò respondeo *Dodonæo*, ab usu illo officinarum non posse probari Doronici salubritatem, cum aliis enim plurimis miscetur, & exiguâ satis dosi: oppono verò ipsi certius experimentum, quod in canibus sumitur, & *Gesnerus*, si verum est, in se ipso suo damno verum deprehendit. Si certam ejus experientiam habere cupimus, sola hæc radix erit propinanda. At, quis tentabit, si non ligna vel lateres, ut inquit

Galenus

Galenus in Aphorif. 1. I. curamus, ſed homines, Templa Spiritus Sancti, ut *Apoſtolus* ait. Sanè ſi videas canem tolli, an adeò audax quis erit, ut homini temerè propinet! verbo: Abeat Doronicum ad Garamantas & Indos!

Novi tandem Medicos & Chirurgos quosdam, qui Nucem vomicam (Krähenäuglein) contra quartanam cum gentianæ radice aliisque mixtam exhibere non dubitant, Experimenta varia in animalibus facta, imprimis Majorum meorum venerandorum, piæ memoriæ, parùm attendentes. Ita enim *Conr. Geſnerus* noſter ad *Johannem Bauhinum* 11. Febr. Anno 1564. ſcribit, ut videre eſt in Epiſtolis *Geſneri* à *Caſp. Bauh.* editis:

Joh. Jacobus Muraltus F. cùm Badæ nuper eſſet, in meam gratiam varia venena experiri voluit in canibus, ſed reliqua ferè nihil eos affecerunt. Nucis vomicæ autem ℈ß tantùm, cùm dediſſet cani in carne cruda, poſt horæ quadrantem canis obdormiit, & inter dormiendum modò caput movebat, ac ſi convelleretur, modò tibias anteriores, modò poſteriores, tandem poſt horas quatuor extinctus eſt. Tum rursùs alteri Cani idem venenum ſimiliter dedit, & tres ferè horas poſt, cùm vehementibus Symptomatis corriperetur, Antidoti Saxonicæ meæ Drachm. ß. cum carne cruda exhibuit (quam aliquandiu quidem canis accipere detrectabat, ſæpius verò, & ſubinde oblatam tandem admiſit) non eſt autem mortuus, quòd ſciat, nam poſt horas quatuor rectè ambulantem eum vidit. Hinc & narcoticam eſſe Vomicam nucem vulgò dictam, & vel opio deteriorem apparet &c.

OBSERVATIO XCVII.
D. JOH. CONRADI PEYERI.
De Ciconiæ ventre, & affinitate quadam cum ruminantibus.

CUm ſubciſivas horas omnes merycologiæ nunc impendam, cujus ſciagraphiam Ephemeridum anno I. Decu-

riæ secundæ inserui, veniam dabunt symmystæ, si parciùs impertio, quæ ad augendas ac exornandas Ephemerides quoquomodo faciunt. Illic sanè compensare studebo quidquid hîc tempus me deficit, minimè voluntas. Experimentis quæ ad illustrandam historiam de ruminantibus & ruminatione requiruntur intentus, præterita æstate Ciconiam inter alia dissecui, quòd apud *Ælianum* legissem id animalium genus pullis suis antea deglutitum cibum refundere, quæ actio mihi affinitatis plurimum habere videbatur cum ruminatione, atque etiam differre ab eo quod columbæ factitare consueverunt, pipionibus suis escam reddentes: namque Ingluvies est columbino generi, triplici anfractu insinuata, qua ciconiæ penitùs destituuntur, utpote quibus etiam *Fabricius ab Aquapendente* ventriculum unicum tribuit. Igitur re inspectâ, & gulam valdè amplam reperi, & ventriculum in alvo vastum ac planè carnosum atque callosum, aliter tamen configuratum quàm anseribus & gallinis, è quarum ventre nihil potest vomitu aut aliâ ratione sursum expelli, ob musculorum & callorum pertinaciam & conjunctionem arctissimam. In ciconiæ ventre laxiora erant omnia, & fibræ carneæ robustissimæ ac penitùs musculosæ utrinque ex intermedio centro angulosò excurrentes in amplum orbem conjungebantur, superstite insigni cavitate ad escam recipiendam. Fibris istis se repentè constringentibus fieri omninò potest, ut per gulam iterum ejiciatur, quidquid fuerat ingestum cibi. Exstat & aliud singulare naturæ artificium, limbus nimirum aut valvula rugosa propè pylorum, ita connivens, ut dum venter fortiùs commovetur, præcludendo caveat, ne quid crassamenti impetuosè ad intestina penetret. Ante ventriculum in stomacho obversabatur sinus ille glandulosus, quo volucrium plurimæ gaudent, succum fundente instar fermenti efficacem ad resolvenda alimenta. In ventriculo nihil præter scarabæos & cantharides devoratas reperi; succus autem glandularum stomachicarum penè croceus erat ac turbidus. Non ignoro Excellen-

cellentissimum *Joh. Jacobum Wepferum nostrum* de ciconiæ ventriculis Ephemeridum Decuria I. Anno II. Obs. CCLI. curiosa multa literis consignasse, at neque hoc, quantulumcunque est, superpondii ingratum aut incuriosum fore confido, cui iconem, quæ adhuc desiderari posse videbatur, adjungere libuit; ubi A. gulæ abscissæ portionem denotat, B. bulbum stomachi glandulosum, glandularum basibus orbicularibus transparentibus; CCC. ventriculum ipsum, ovi formâ, fibris carneis tanquam radiis undique à centro ad circumferentiam deductis: D. Centrum angulare nerveum, seu tendo, cui ex adverso alius intelligatur oppositus. E. pylorus cum intestinorum principio.

OBSERVATIO XCVIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Cerva Cornuta.

Curiosè dum perlegi Observationum Curiosarum Annum 9. & 10. offendi, quod Excellentissimus Dominus Langelottus Observ. 88. adduxit Cervam cornua habentem. Id uti oppidò rarum & singulare est, ideo quid in hocce passu legerim, adducere operæ pretium esse duxi. Colerus lib. 14. Oeconom. de Venation. cap. 35. ubi agit de Cervo & ejus natura, hoc habet, id quod ejus verbis Germanicis hîc exhibeo. Johannes Langius schreibet in seinen Epistolis Medicinalibus daß ein Marggraff zu Baden eine Hinde oder Hirschin gefangen / welche Hörner oder Geweyhe gehabt / und dieselbe Hörner hab er dem Könige aus Franckreich verehret / und der König habe sie auch in seinem Garten inwendig nicht weit von der Thür an die Wand annageln und auf ein Täfelein die Zeugen darbey schreiben lassen / so über und bey dieser Jagt gewesen und es selber mit angesehen haben. Quod non una eademque fuerit cerva, circumstantiæ explanant,

explanant, ideò roboratur adducta Observatio, celeberrimique Morhofii Elegia & huic applicanda cervæ.

SCHOLION.

Locum hunc in *Joh. Langii lib. 1. epist. med. 70.* in qua de varia stirpium, frugum, animalium, & humani sexûs metamorphosi agit, invenio; Locum integrum adnotâsse huc, è re præsenti fore, arbitratus: *At illud majori admiratione dignum, in utero cervi, quem Illustriss. Princeps Henricus, Comes Palatinus, propè Oelvvangh ceperat, cornigeri dum eviscer aretur, repertum fuisse hinnulum, membranulis circumseptum. Cervos quosdam naturam sexûs variare, cornua, virilia cervorum arma, attestantur, quæ cervos quandoque gestare observatum est: quali Marchio quidam Badensis olim capta, ejus cornua Regi Gallorum dono miserat, quæ Ambasi in Regio horto propè januam interiorem parieti affixa, subscriptis in tabella testibus, qui venationi interfuerant, cernuntur.* Quod cùm Naturæ saltem lusum innuat, sexûs mutationem, quam præfatus clar. Autor ostendere hîc conatur, non evincere, obiter notare adlubescit. Conferantur, quæ simili de materia *Vlyss. Aldrovandus in lib. de quadruped. bisulc.* protulit.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XCIX.
D. BENJAMINI SCHERFII.
De
Lactis copiosa quidem & diuturna è mammis mulieris gravidæ, at innoxia effluxione.

Quamvis *Hippocrates* V. Aphor. 52. expressè pronunciet; ἢν γυναικὶ ἐν γαςρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνῃ, ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μασθοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνῃ; Novimus tamen mulierem primariam 28. annorum plethoricam & primiparam, cui à quinto con-

conceptionis mense usque ad tempus partus singulis diebus maxima lactis copia è mammis sponte effluxit, ita, ut quantitas effluentis lactis ℔iß. quotidie non solùm æquaret, sed per continuum hunc lactis effluxum mammæ etiam satis extenuarentur, salvo tamen & robusto permanente fœtus motu. In consilium vocatus effluxum hunc à nimiâ tàm sanguinis, quàm alimenti copiâ provenire arbitratus sum, ideoque, ne fœtus à nimiâ sanguinis copiâ obrueretur & suffocaretur (sicut in diversis gravidis mulieribus plethoricis, quarum fœtus à nimiâ obruente & suffocante plethorâ ob repudiatam & aversatam Venæsectionem fuére extincti, observari licuit) mulieri huic autor fui, ut sanguinem per sectionem Venæ Medianæ in brachio detrahi patiatur, quam etiam ternis repetitis vicibus in utroque brachio institui & singulâ vice ℥vj. sanguinis detraxi, quo facto effluxus ille nimius, adhibito insuper victu tenuiori, conductisque in auxilium ligaturis partium inferiorum adjunctoque modico corporis motu, non penitùs quidem evanuit, ad ℔ß. tamen remisit & in hâc quantitate usque ad tempus partus perseveravit, quo elapso fœtus satis robustus & perfectus est subsecutus in hunc usque diem superstes.

SCHOLION.

Simile abundantis in prægnante lactis exemplum recenset Exc. *D. Vit. Riedlinus in Centur. Obs. 100.* Cui imprimis addendum, quod Nob. *D. Hannemannus in Vol. 3. Act. med. Hafn. Barthol. Obs. 16.* notaverat, in paupercula, pane licet atro solùm vesceretur, undamque biberet, observatum; & superioris decuriæ anni 6. & 7. observ. 70.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO C.
D. BENJAMINI SCHARFII.
Aquæ ex utero prægnantis, II. ante partum mensibus quotidianus quidem, at innoxius effluxus.

HUmorem, qui aquæ ad instar paulò antè partum ex utero prægnantium, ad lævem, lubricam & facilem viam fœtui per uteri collum exeunti parandam, effluere consuevit, in membranâ fœtum in utero immediatè cingente, amnios dictâ, contineri, inque eô fœtum, ferè natare notissimum est. Humor hic naturaliter non effunditur, nec continens ejus rumpitur, nisi partu instante & fœtu membranas se involventes lacerante. Præternaturaliter verò nonnunqnam contingit, ut membranæ fœtum in utero continentes variis ex causis vel rumpantur, vel nimiùm quantùm dilatentur, ita, ut per eas humor ille inibi contentus vel subitò & copiosè in disruptione, sensim verò & paulatim factâ dilatatione ex utero profluat vel destillet; Quod si contingat, malum utplurimùm signum vel partus laboriosi, vel fœtus imbecillis & ægrotantis, aut planè abortus futuri à Medicis habetur. Mulierem tamen hic locorum novimus, cui duobus ante partum mensibus singulis diebus aqua sensim ex utero effluxit, unde perterrita consilium petit. Quamvis verò dubiam proposuerim prognosin, malumque vulgò haberi signum hunc multo ante partum tempore contingentem effluxum monuerim, bonâ tamen spe eam erexi, cum aqua jam dicta non confertim ex utero proruat, sed paulatim & sensim destillet, sicque dilatationem potiùs, quàm ruptionem membranarum fœtum cingentium denotet; Ut tamen non bonâ solùm victûs ratione, verùm etiam internis externisque fœtum roborantibus medicamentis (licèt fœtûs motus

satis

ſatis robuſtus & liber obſervetur) utatur, autor fui & ſequentia præſcripſi:

I. ℞. Aquæ fl. borrag. bugloſſ. aa. ℥ij.
cordial. frig. Balſ. Embryon. aa. ℥ijß.
Succ. granat. Aurant. aa. ℥j.
Syr. rub. Id. Corallor. cort. Citr. aa. ℥iß.
Tinct. corallor. ʒij. M. D. S.
Stärck Liquor, alle drey Stunden drey Löffel voll davon zu nehmen ꝛc.

II. Externè ℞. Fol. Roſmarin. Meliſſ. Baſilic.
Flor. lavend. roſar. aurant. aa. Mß.
Caryophyll. macer. cinamom.
Nuc. Moſch. cardamom. aa. ℈ijß.
M. & groſsè conciſ. contuſ. aſperg. ol. cort. citr. aurant. aa. ℈ß.
ol. cinamom. gtt. v. caryophyllor. gtt. vij.
Vin. Hiſpan. q. ſ.

Includantur ſacculo ex ſyndone confecto, imponantur Umbilico. Hiſce adhibitis & continuatis, partus juſto elapſo temporis ſpatio, licet aqua extillans parùm remiſerit, feliciſſimus contigit, puerque elegans & robuſtus in lucem eſte ditus, quamvis, aliquot poſt hebdomadas, epilepſiâ obierit.

OBSERVATIO CI.
D. BENJAMINI SCHARFII.
De
Menſium per os exeuntium curatione.

Virgo 21. annorum plethorica corripitur aliquando, poſt diuturnam menſium ſuppreſſionem, improviſo vomitu ſanguinolento per 3. dies continuante, unde de ſalute ſollicita vicinis rem explicat, qui partim vas in pulmone ruptum, hincque, ob præſentaneum mortis periculum, nullis utendum eſſe medicamentis aſſerunt, partim

verò, ut, ad compescendum vomitum, aquâ menth. simpl. utatur suadent, quorum consilio obtemperat & vomitum hoc remedio feliciter compescit. Lætam de felici hoc successu graviora mala non metuit, at mense elapso sanguinolentus hic vomitus iterùm redit, quem & vulgari hoc medicamento iterùm sistit, eodemque subsequente mense iterùm redeunte, ad consuetum hoc medicamentum tanquam ad sacram confugit anchoram, illudque toties, quoties ab hoc vomitu sanguinolento affligitur, repetit, tamque diu in ejus usu perseverat, donec virium exquisitus languor, appetitus planè depravatus, capitis dolor continuus, lumborum & crurum extrema gravitas, respiratio maximè difficilis, aliaque talia, quæ circa suppressionem mensium contingunt symptomata, accedant. Hisce observatis vomituq; cruento iterùm recrudescente, malum mihi aperit & meum efflagitat consilium; Cùm igitur viderem & perpenderem vomitum hunc singulis mensibus semper circa novilunium & consuetum lunaris tributi persolvendi tempus accidisse & rediisse, Virginem esse plethoricam & suppressioni mensium obnoxiam, vomitum hunc cruentum non à ventriculo, non ex pancreate, non hepate aut liene provenire, sed nihil aliud esse, quàm mensium in utero stagnantium & per os exeuntium expurgationem à naturâ vegetâ & sanguini stagnanti exitum quærente institutam, significavi, hincque de utendis aperientibus monui & sequentia præscripsi:

I. Vinum Medicatum, quod

℞. Rad. V. aperient. aa. ℥j. cichor. exoss. filic. aa. ℥ß.
bryon. ℥iß. Ir. nostr. ʒv, gialapp. spir. vin. irror. ʒiij.
Herb. cuscut. meliss. puleg. scolopendr. aa. Mj.
Fol. Sen. el. ℥iß. Summit. absynth. pont. Mß.
Flor. genist. cheir. aa. Mß. cent. min. Mj.
Sem. anis. fœnic. aa. ʒij. cartham. probè contus. ℥j.
Cinam. Caryophyll. Macer. aa. ʒj.
Sal. tart. ℈iv. concis. contus. D. adchart. S.
öffnende Species zum Kräuter-Wein 2c.

Hoc

Hoc cum officio suo deesse non videretur, excepit V. S. in talo 3. ante novilunium instituta diebus, quam secuta est sequentis Electuarii & subsequentis Misturæ præscriptio.

II. ℞. Conserv. rad. scorzon. cichor. aa. ℥ijß.
fumar. meliss. borrag. aa. ℥ß.
Condit. cort. aurant. citr. aa. ʒiij.
Spec. Diarhod. abbat. diapler. Archont. aa. ʒß.
Pulv. rad. cichor. cort. cappar. aa. ʒij.
Limat. martis subtil. ℥ijß.
Brod. rad. cichor. condit. ℥ij. F. Electuar. S.
öffnender Zucker Dos. ʒij. horâ nonâ antemeridianâ & quartâ pomeridianâ corpus modicè movendo.

III. ℞. Essent. martis aper. cum Sal. Armon. parat. ℥ß. Tinct. tartari ʒij.
Elix. Propr. ʒiß. M. D. S. öffnende Mistur.
Dos. gtt. L. horâ 6. matutinâ & 5. vespertinâ.

Hisce adhibitis & per intervalla repetitis medicamentis purgantibus observatâque diætâ exquisita vomitus cruentus unicâ duntaxat vice, in exigua tamen quantitate, rediit, postea verò penitùs emansit.

SCHOLIUM.

Aliud Vomitus ejusmodi sanguinei, quem suppressa menstrua concitarunt, curati exemplum *Dec. I. Ephem. harum Ann. I. obs. 95.* recensuit; nec non *D. Bernh. Verzascha obs. med. 13. Mart. Rulandus cent. 3. cur. 4. & cent. 4. cur. 67.* atque *Gregor. Horstius part. 2. obs. med. lib. 1. obs. 33.* Quorum blandiori methodo, sanguinis exitum quærentis derivatio à superioribus partibus ad consuetum locum si fiat, feliciùs progredi licet, quàm si violento conatu, non reserato priùs fonte, sanguini exeunti fores naturales claudantur; qualem ab adsumto medicamento adstringente & opiato letalem casum profert noster Exc. *D. Wedelius Opiolog. cur. lib. 2. sect. 3. cap. 3.* Rarissimum est, quod *Dominic. Panarolus pent. 1. obs. 6.* de femina habet, quæ ab adolescentia usque in senium, per eandem viam, singulis mensibus superfluum sanguinem evacuaverat. Plures

res etiam de sanguinis istius per locum illum, simili ex causa, expulsione observationes aliorum collegit *Schenckius lib 4. observ. med.* & describit, præter *Thom. Bartholinum cent. 5. hist. 32. Joh. Rhodius cent. 2. obs. 64.* Quæ, potiori ex parte in Virginibus dum contigerunt, *Hippocratis* edictum confirmant, *lib. 1. de morb. mulier.* consignatum, frequentiùs nempe viam hanc in virginibus, quàm mulieribus adfectare menstrua, enuncians.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CII.
D. BENJAMINI SCHARFII.
Monstrum à constricttione.

MOnstrum, cujus figuram præsens indicat delineatio, anno 1680. ipsis Calendis Maji in oppido Ebeleben ab ancilla stuprata nascebatur, uno quidem prædito capite, at in eo tres oculi, duo nasi, ora duo, menta duo, aures duæ, postea in corporis superficie unicus quidem thorax, at duo ventres, in quorum medio abscissus vasorum umbilicalium unicus funiculus prominebat, duo muliebria membra genitalia, duo ani, quatuor brachia & manus quatuorque pedes erant conspicui. Causa tàm monstrosi partus ex ancillâ, matre hujus monstri, quæsita, talis reddebatur, se videlicet clanculum stupratam & imprægnatam vestimenta tàm arctè constrinxisse, ut nemo fuerit, qui ob arctissimam corporis compressionem, ingravidationem sentire potuisset, hinc factum esse suspicabatur, ut hæ gemellæ, quæ à natura intendebantur, in fœtum tâm monstrosum abierint, quæ causa non absque fundamento prolata videtur; Cùm enim corpus gravidarum nimiùm constringitur, locus fœtui augendo denegatur, quem deinde facilè posse coalescere vel alio modo corrumpi, res est in propatulo: Caveant ergò sibi mulieres gravidæ ab hâc superbâ corporis gravidi arctissimâ constrictione,

ctione, ne, manſuetiſſimâ Dei facilitate & gratiâ abuſæ, tales edant partus monſtroſos.

Fig. XXIX.

SCHOLIUM.

CUm de rebus phyſicis conjecturas rationi innixas liberè proferre, nemo Eruditorum prohibeat, idem etiam mihi licitum fore, arbitror. Quamvis autem arctam corporis compreſſionem gravidis non uno modo nocere poſſe, haud ſit negandum, id quod de pectoris ſtrictura alii jam notarunt, fœtum tamen hunc gemellum in principio geſtationis fuiſſe ſeparatum, & ab arctiori demum illa abdominis conſtrictione coaluiſſe, mihi vix perſuadere poſſum: tùm quòd ſitus partium, quantum ex delineatione colligitur, id vix permittat; tum plurimas meretriculas, clanculùm impraegnationem itidem ſtrictiſſimis ligaturis occultantes, fœtus tamen benè formatos & perfectos parere videamus. Japonicæ ſanè feminæ, referente *Arnoldo Montano in deſcript. Legation. Batav. ad Imper. Japon.* ventres mox à conceptione facta faſciis conſtringere ſolent, perſuaſæ, ni fortiter ligatæ fuerint, partum excludi non poſſe, fœtus nihilominus perfectè formatos, nec compreſſis aut malè locatis membris præditos parientes. Præterea cùm magnus hiatus in duobus hiſce corpuſculis, dum conjungebantur, fieri debuiſſet, nullum autem omnino cicatricis indè enatæ veſtigium obſervetur; caput etiam rotunditate ſuâ & brachia ac pedes &c. naturali figurâ ſint prædıti, quæ ſanè omnia incurvari ac comprimi unà, imò multò promtiùs debuiſſent, non parvum hinc dubium enaſcitur. Proſtant denique tot alia gemellorum connatorum exempla, quos ab hujuſmodi ligaturis, aut alia violentia externa fuiſſe conjunctos nemo dixerit; ſi, præterquam quòd duo capita, juſtumque brachiorum ac pedum numerum habuerint, unicum tamen cor, hepar &c. in eis fuiſſe repertum, conſideretur; quale, præter alios, *Joh. Riolanus in diſſ. de monſtro Lutetiæ nato, Nicol. de Blegny Zod. med. Gall. Ann. I. Menſ. Auguſt. obſ. 4. & Menſ. Octobr. obſ. 2.*

obſ. 2. atque *Conſilia Med. Thiermairiana in append. lib. 1.* delineârunt; quomodo enim duo ex. gr. corda in unum absque vitalis ſanguinis effuſione, & conſequenter vitæ diſpendio, concreſcere poſſint, haud video. Unde errorem hîc luſûmve Naturæ ſubeſſe, credere malo, quæ in uno illo ancillæ ovulo duas cicatriculas connatas efformaverat, ex quibus dein, à ſemine maſculino fœcundatis, connatos etiam duos fœtus fuiſſe prognatos, mirum videri haud poteſt. Conferantur, quæ in *additamento ad obſerv. 13. Hellvvig.* olim ſimili in materia prolixiùs examini ſubjeceram.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CIII.
D. BENJAMINI SCHARFII.
Aſthma paralyticum ſiccum curatum.

VIr nobilis 40. annorum temperamenti frigidi & humidi, coloris pallidi totiusque corporis macilenti poſt improviſam iracundiam cibo ſatis crudo & δυσπέπτῳ, ut farcimine fumo indurato & pernis ſe replet hauſtumque cereviſiæ minus defæcatæ ſuperbibit; Hinc lecto ſe tradens non ſemel ibidem in amplexum novæ adhuc nuptæ ruit & venereis utitur deliciis, quibus peractis ſomno obruitur ſatis profundo. Expergefactus maximè difficilem & laborioſam ſentit reſpirationem, artuum laſſitudinem, aurium tinnitum, viſûs hebetudinem pulſumque debilem, & reſpiratio de horâ in horam fit difficilior, rarior & laborioſior, thorax ægrè admodum movetur, tantaque difficultas reſpirandi capit incrementa, ut & ſuffocationis immineat periculum, reliqua benè ſe habent, nihilque ampliùs deſiderat, quàm ut reſpiratio libera reddatur & ſuffocatio impediatur. Medicus ex vicinia in conſilium vocatus varia præſcribit medicamenta pectoralia, reſolventia ac incidentia, quibus efficit quidem, ut affectus quandoque remittere videatur, qui tamen paulo poſt eò vehementius

mentius affligit & revertitur, unde æger de vitâ non solùm sollicitus, sed moræ etiam pertæsus, & meum requirit consilium; Hinc, cum viderem optima & decantatissima remedia pectoralia Antiasthmatica nihil effecisse, consideratis circumstantiis asthma hoc nec humidum, nec convulsivum, sed paralyticum esse asserui, ejusque causam in denegato & impedito Spirituum animalium in organa pneumonica influxu consistere pronunciavi; Nec me fefellit opinio, paucis enim post hanc assertionem diebus idem Ægrotus & paralysi in brachio sinistro corripitur omniaque recrudescunt prædicta symptomata, ideoque ad Spirituum restaurationem, sanguinis pituitosi correctionem & nervorum obstructionem removendam spirituosa, balsamica & volatilia præscribo, quibus adhibitis, en! non respiratio solùm brevi fit liberior & facilior, sed sensus etiam brachii redit, quem & motus quoque felicissimo cum successu sequitur, periculoso hoc asthmate quinto demùm mense remittente & in hunc usque diem non redeunte.

Formulæ præscriptæ fuére tales:

I. ℞. Spir. theriacal. camphor. anth. lumbricor. aa. ℨij.
Lavend. lil. convall. aa. ℨiij. C.C. sal. armon. aa. ℨiß.
Tart. urinos. ℨj.
Sal viper. succin. C. C. aa. volat. ℈ß.
Essent. castor. ℨijß. ol. succin. ℈j.

MDS. Resolvirende Mistur. Dosis ℨj. singulis 3. horis in vino.
Externè brachii juncturas, nucham & dorsi spinam, nec non pectoris regionem sequenti inungere Spiritu curavi.

II. ℞. Spir. lumbricor. formicar. aa. ℥ijß. cochlear. ℥iß.
sal. armon. ℨß. ol. succin. lavend. aa. ℈ß.

MDS. Eusserlicher Spiritus.
Hisce solis adhibitis & continuatis felicissimè evasit.

OBSERVATIO CIV.
D. BENJAMINI SCHARFII.
Febris quotidiana Uretico-Sputatoria.

INter varias febrium hactenùs mortales affligentium copias & sequentem, haud ita pridem, annotare licuit febris quotidianæ Uretico-sputatoriæ speciem, dum Juvenis 24. annorum temperamenti calidi & humidi febre corripitur indies revertente, præcedente horrore & frigore quidem levi & brevi, calore verò eò intensiori, qui ad VI. horas durabat, subsequente. Hanc febrim per tres solidas furere permittit hebdomadas, nihilque ad illam profligandam petit remedii; Imò totum negotium (ut vulgi perversus mos est) naturæ commisisset, nisi à nimiâ (durante paroxysmo) & continuâ tàm urinam reddendi, quàm salivam expuendi irritatione, hincque subsequente summâ virium dejectione ad requirendum medicum coactus fuisset; Quoties enim & quamprimum febris invadebat paroxysmus, toties salivam & urinam reprimere vix poterat æger, sed continuè jam salivam, jam urinam in maximâ quantitate egerebat, ita ut ne momentum quidem ab hâc urinam & salivam egerendi irritatione liber esse posset. Caussam hujus mali partim in sale bilis volatiliori, mediante effervescentiâ febrili, ad glandulas salivales copiosiùs delato seroque admixto & eidem materiam tàm copiosiorem, quàm rariorem & fluidiorem conciliante, partim verò in acrimonia succi pancreatici serum justò acriùs reddente, & vesicam ad continuam urinæ expulsionem irritante consistere putavi. Curam itaque hoc modo aggressus sum & tale præscripsi Purgans.

℞. Extract. Mechoacann. ℈iß. cnicopharmac. ℈j.
Resin. Gialapp. ℈ij. Diagryd. sulphurat. gr. XV.
Ol. anis. gtt. iij. M. F. Pilulæ justæ quantitatis S.
Purgir-Pillen auf 3 mal.

Dia-

Diaphoreticum tale, acrimoniam seri temperans, sæpiùs reiterandum ordinavi.

℞. Spirit. theriac. camph. ℥ß. C.C. Sal. armon. aa. ʒiß.
Essent. anod. ʒj. M. D. S. Sonderliche Schweis-Mistur.
Dosis guttæ L. ad LX. in vino.

Hisce adhibitis remisit quidem nimius urinæ & salivæ egerendæ conatus, nondum tamen planè evanuit, quapropter & sequens exhibui.

℞. Aquæ plantag. endiv. portulac. aa. ℥iv. Succ. cydon. rub. Id. aa. ℥ij.
Syr. corall. ℥iß. portulac. rub. Id. aa. ℥j.
Tr. corallor. ʒij. anod. ʒj. Pulv. absorbent. ʒiß.
M.D.S. Anhaltender Liquor, offt 2. Löffel voll davon zu nehmen.

Quo usurpato & ad dies 6. continuato omnia, cum Deo symptomata remisére.

OBSERVATIO CV.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Ossibus Draconum verè existentium & eorum usu.

Quinque circiter milliaribus Græcis, quæ est Metropolis Inclyti Ducatus Styriæ, non procul ab arce Bernegg, cernitur mons vulgò Rettelstain nominatus, in quo est Caverna 2. milliarium (ut fertur) longa; inde ossa varia Draconum (ut creditur) deportantur. Ego curiositate ductus misi eò bis exploratores, qui mihi cistam plenam variis ossium fragmentis attulerunt, quæ omnia fodiendo ex terra eruebantur. Inter cætera erant quasi adhuc integra & non multum cariosa 4. ingentia capita diversæ magnitudinis, ejusdem tamen figuræ, dentes molares ultra 200. Canini, quos & arma vocant, numero ferme 100. Incisorii pauci,

maxillæ inferiores 4. ungulæ 10. vertebræ aliquot, femora miræ crassitiei, costæ spuriæ plures, quibus admixta erat particula, ut ebur polita, cranium hominis repræsentans. Hæc omnia apud me detineo cum spe quod sim integrum sceleton acquisiturus; hac de causa animus est, hac æstate, Deo vitam & sanitatem largiente, cavernam istam adeundi, ut omnes loci circumstantias exactiùs observare valeam.

Non opus erit clavâ Herculis, vel Ariadnæ placentulis; nam facile est cum Draconibus mortuis dimicare.

Cum hæc ossa hinc & inde in Provincia divulgentur & ab aliquibus circumforaneis ac Impostoribus pro veris unicornu ossibus vendantur, placuit de eorum usu & effectu solicitè inquirere. Quare à pluribus mihi relatum fuit, ossa hæc magnam virtutem habere in Epilepsia, febribus malignis, arthritide vaga & dysenteria. Data & mihi fuit occasio periculum faciendi; nam cùm animi oblectandi causâ per pratorum declivia ambularem, repentè fallente pedis vestigio in terram lapsus horrendam in metatarso contusionem cum probabili ossis fissura perpessus fui. Orti sunt in parte læsa dolores acerbissimi cum continuis punctionibus & inflammationibus, nullis malacticis mitigabiles. Abripio itaque ossium Draconum fragmenta, in subtilissimum pulverem tero, cum albumine ovi in pultis formam redigo, applico, & ecce illicò tumor & dolor remisit. An hic effectus promanaverit ab aliqua refrigerandi, exiccandi, repellendi & adstringendi facultate, vel à proprietate quadam occulta, ambigo; nolo autem habere sympathiam cum Draconibus.

Conferantur huc illa quæ in Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Ann. 3. Observat. 139. 194. & Ann. 4. 5. Observat. 170. allata sunt.

OBSER-

OBSERVATIO CVI.
D. ADAMI à LEBENWALD.
De
Cœcitate ex remedio superstitioso.

VOcatus ad quendam Reverendissimum Abbatem ex morbo languentem, in itinere adductus fuit ad me puerrusticus 15. annorum, optimi corporis habitûs, sed totaliter visu destitutus. Nulla aderat fluxio, nullus dolor, nulla apparens macula, nisi quòd oculorum pupillæ ampliores nigrioresque, sicut illis qui guttâ serenâ laborant, extiterint.

Causam morbi inquirenti respondent, puerum nunquam aliquo affectu oculorum vel capitis laborasse, nec Parentes aliqua tali labe affectos fuisse, sed eum ante medium annum incidisse febrim tertianam, ad quam curandam adivit Venatorem quendam Medicastrum, qui ipsi chartulam certis characteribus insignitam (uti pluribus aliis medebatur) contra hunc morbum devorandam præbuit.

Vix schedulâ deglutitâ tanta perturbatio capitis & in eo sonus obortus fuit, ut ipsi non aliter visum fuerit, quàm si omnes totius mundi (sic illo referente) campanas pulsari audiisset. Hanc metamorphosin statim excepit omnimoda visus privatio. Ordinavi illa quæ nervos opticos ab humorum infarctu liberarent, caput & oculos roborarent, sed omnia incassum.

An non pœna Dei hæc sat manifesta fuit?

OBSERVATIO CVII.
D. ADAMI à LEBENWALD.
De
Sanguine caustico.

REligiosus quidam Juvenis Athletici corporis habitus, hepatis tamen calidioris & humoris biliosi feracis, sensit

antrum vitale sibi opprimi, & cordis thalamos ob stagnantes sanguinis rivulos angustari, qua de causâ ad venæsectionem velut ad sacram anchoram confugiebatur.

Indicatum, factum: aperitur Vena in brachio, sanguis exilit cum impetu, & gutta unica aberrans cadit ad denudatum brachium cum tanto doloris & ardoris sensu, ut vulneratus ad ejulandum coactus fuerit. Exusserat enim non tantum cuticulam, excitatâ in ea vesiculâ, sed etiam subjectam cutim cum eschara, ut etiamnum cicatricis appareant vestigia: Phlebotomon in cuspide livido tinctum colore tam friabile fuit redditum, ut levi attritu in particulas abierit.

Observavi etiam in hoc Reverendo Juvene humores, vel ipsam massam sanguineam tam acrem & corrosivam sæpè fuisse, ut per alvum, urinam, vomitum, tussim non tantùm sanguinem sed etiam caruncu las membranulis & venulis conspicuas egesserit.

Curavi illum moderatè evacuantibus & Epicerasticis, vivit etiamnum sanus & incolumis, facetus, moribus autem modestus, cujus Nobilissimus Parens fermè 80. ætatis annum attigit.

Juvenilis æstus justa temperies Senum.

SCHOLIUM.

QUod in morbis à Venenis assumptis & pestilentialibus oriantur carbunculi & carnis exustiones, facilè concipio; verùm quomodo in naturæ laboratorio fiant salificationes, calcinationes, reverberationes, altioris mihi videtur indaginis.

OBSERVATIO CVIII.
D. ADAMI à LEBENWALD.
De
Miro effectu Tabaci.

CHirurgus mihi notissimus & â mea directione dependens, curationem suscepit cujusdam Juvenis Rustici, cui

cui in terram lapso femur dextrum â rota currus onusti ita contusum & contritum fuit, ut caro musculosa denudata ab ossibus quasi divulsa cerneretur. Diu actum fuit mundificantibus, siccantibus sarcoticis, epuloticis, sed continuus humorum affluxus omnem operam & vim medicamentorum elusit. Pulverem Tabaci utpote herbæ vulnerariæ aspersit parti læsæ, sed vix hoc facto, patiens ad enormem Vomitum fuit concitatus. Retulit mihi inopinatum hoc symptoma prædictus Chirurgus, quod ex naturali causa forsan ortum suspicatus, jussi ut inspersionem hujus pulveris repeteret; Dictum factum, semper inspersionem immediatè sequebatur vomitio. An vellicando nervosum genus, & stomachum in consensum trahendo, vel communicando Vapores, hæc anacatharsis excitata? Utrumque videtur probabile; totum enim corpus, ex doctrina Hippocratis, & ab experientia Unguentorum Mercurialium, est conspirabile & confluxile.

Fateor equidem & mihi stomachum moveri, si odorem fumi Tabaci naribus etiam â longè excipiam. Eliminarem sanè & proscriberem ex foro medico hanc herbam, si in mea potestate foret, propter tot nocumenta, quæ â Simone Pauli Commentar. de abusu Tabaci allata sunt, sed nolo offendere Clarissimos Viros, Thomam Bartholinum & Diemerbroekium, quos esse Tabacophilos testantur, illius Consilium de anatom. pract. fol. 18. hujus verò tract. de peste. *Cuiq; ergo placeat fumus odorque suus.*

OBSERVATIO CIX.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Visci querni admiranda Virtute.

Quercum arborem Jovi sacram & Panacæam omnium morborum esse credidit antiquitas.

Folia, cortex, capulæ, glandes, lignum, carbones, uvæ, muscus, fungus, in usum medicum veniunt

niunt non contemnendum. Omnibus autem palmam præripit Viscum, quod non ex turdorum excrementis, ut aliqui opinantur, sed ex succo nutritio vel luxuriante arboris nascitur.

Referam observata. Monialis quædam â gravissimis morbis devicta, convulsionibus totius corporis agitabatur excepto brachio illo, in quo Rosarium ex ligno Visci querni elaboratum & circumvolutum portaverat. Hoc solum â motibus immune, imò (quod mirum dictu) etiam post mortem rubicundo & florido colore, quasi vivifico nectare perfusum cernebatur Quantum valeat unguentum illud, quod ex cortic. med. Visc. q. & butyro Majali conficitur, in mucilaginoso humore pectoris extergendo, testantur illi qui pro Phthisicis habiti sæpe ex continuato ejus usu intrinseco & extrinseco optatæ sanitati restituti sunt.

Verum est itaque diverbium:

In Verbis, herbis, ut creditur, atq; lapillis
Magna latet Virtus, Visq; Vigoris inest.

OBSERVATIO CX.
D. DAVID SPIELENBERGER.
De
Vermibus nivalibus.

Mitto hîc curiosum quid, à paucis observatum. Præterito mense inveni illud, pugni magnitudine conglobatum, in campo supra nivem, ad duarum spithamarum altitudinem terræ incumbentem, cùm liquescere jam inciperet. Parvuli admodum sunt vermiculi, quorum nonnulli supra nivem reptitabant, alii verò elatis minimis alis, Sole splendente, avolabant. Nunc mortui fortem terreum odorem spirant, & per microscopium observari merentur. An ex nive vel terra ortum habuerint, divinare nequeo. *Ex literis Leutschov' â Vratislaviam 1683. M. April. ad D. D. Gottofr. Schulzium datis.* Fig. XXX.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

De vermibus nivalibus multi scripserunt, quos cùm partim Exc. *Dn. Car. Raygerus in obs. 89. Dec. I. Ephem. harum Ann. IV.* jam denominaverit, recensere hic foret superfluum. Ut verò similem vermium cum nive in Hungaria ex aëre delapsum idem notavit, ita & præsens Observatio eandem vermium, licet specie planè diversorum, in dicta Hungaria generationem innuit. Verùm an, & quomodo in nivibus producantur talismodi insecta, præter alios, inprimis Cl. *Gothofr. Voigtius in diss. de nivis albed. Gustrovii A. 1669. editâ, sect. 3. quæst. 2. & 3.* explicare conatus est; priorem quæstionem adfirmativè decidendo, idque tum plurium Doctorum ac celebrium Virorum testimonio comprobando, tum contraria *Mercurialis* argumenta enervando; circa posteriorem verò, calore & putredine, quæ à *Cardano* aliisque in medium adducuntur, rejectis, ad semina horum vermiculorum, cum materia futuræ nivis sursum attracta, postea cum nivibus descendentia, & sub illis exclusa recurrendo, magnique *Sennerti* expositione in *Hypomn. phys. 5. cap. 8.* hoc illustrando. Nec sanè ad aliud quid commodiùs, quàm ipsum seminium, ab ejusmodi vermiculis suppeditatum, generatio ista referri meretur, atque hoc ipsum quidem non aliud, quàm ovulorum specie quod à femellis fuerit exclusum, priùs à masculino semine fœcundatum. Vermium enim, insectorum, omniumque aliorum animalium generationem non ex fortuito aliquo pulverum, aut diversorum corpusculorum concursu, vel putrescentium corporum tabe procedere, cùm id præcipuè artificiosissima eorum ex diversis membris facta conformatio, atque exactissima singulorum in eadem specie similitudo haud admittat, sed fœcundis aliorum suæ speciei animalium ovis deberi, satis jam à Viris clarissimis, idque etiam nuper demum ab Exc. nostro *Pæone Curios.* fuit probatum. Unde cur idem de hac Insectorum Hungaricorum specie non sit dicendum, causam nullam video. Quæ licet ex ovulis ortum pariter suum primò habuis-

ſe, nullus dubitem, hanc ipſam tamen ex eis excluſionem non incunte demum vere ſupra nivem, ſed jamdudum antea & vel in æſtate, auctumnove prægreſſo, contigiſſe arbitror. Aliàs enim vermiculis hiſce permixta integumenta, ſive ovulorum membranulæ fuiſſent conſpectæ, quarum tamen ne unica quidem in tanta vermiculorum copia, ad nos transmiſſa, per microſcopium oculis meis ſeſe exhibuit. Unde ſi quid conjecturari licèt, animalcula hæc vel ſub foliorum arboreúmve ramorum congerie, vel alibi latibulum aliquod, hyeme adpropinquante, quæſiviſſe, credere malo; quod uti de muſcis intra tabulatorum &c. anguſtias per hyemem quaſi mortuis deliteſcentibus certum eſt, & hirundinum quædam roſtris, alis, pedibusque invicem conglobatæ implicitæque, ſub ipſa quandoque aqua, aut in cavis arborum truncis per hyemem turmatim perdurant: ita nil obſtare puto, quò minùs & hæ muſcillæ magna in copia congregatæ ad ſimilem hyemalem requiem ſemimortuæ alicubi ſe compoſuerint. Cùm autem tempore hyberno, nive inprimis copioſè deſcendente, ingentes ſæpè ventorum impetus oriantur, quia obvia quævis magnâ vi disjiciant, iidem ad conglomeratum ejusmodi muſcillarum nidum allidentes, illum per aërem abripere, & memoratum in locum, nive antea jam incruſtatum, deponere potuerunt; non ſecus ac portentoſos lumbricorum, erucarum &c. pluvias aliquando fuiſſe obſervatas, memoratur; donec menſe Martio, Sole jam validiores in terrenum globum vibrante radios, & calore ſuo vivifico torpidos hujusmodi animalculorum ſpiritus in novos motus ſuſcitante, priorem quaſi in vitam revocatæ fuerunt. Cæterùm tam exigua ſunt hæc animalcula, ut congeriem illam ſupra nivem inventam aliquot eorum myriades continuiſſe, ſit credibile; ſiquidem nudis ita ſi inſpiciantur oculis, pulviſculos tantùm nigricantes æmulantur; licet per microſcopium, quantum quidem in minutiſſimis illis exſiccatis corpuſculis contemplari mihi licuit, binis quodlibet corniculis ſatis craſſis & porrectis inſtructum comparuerit,

in

in uno verò alteroque, aquæ priùs immacerato, sex pariter pedes deprehenderim.

[Luc. Sckrök. L. F.]

OBSERVATIO CXI.

D. JOH. CONRAD. PEYERI

De

Gemellis monstrosis, coalitis partibus obscœnis.

INter præteritorum temporum historias, quas in adversaria mea retuli, ea valdè singularis & curiosa est, quam hic referam brevissimè: Vinitoris uxor Scaphusiæ in prædio quodam suburbano anno Christi M DC LXXV. ineunte vere gemellos fœminini sexus difficillimo partu enixa est, coalitis ossibus sacris & partibus obscœnis, monstrosos: quos dissecante excellentissimo *Johanne Jacobo Wepfero* vidimus uterum habuisse geminum totidemque vaginas, sed vulvam unicam; bina item intestina recta, unum tamen podicem. Mirum sanè, geminato per omnia corpori pudenda fuisse communia.

OBSERVATIO CXII.

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

De

Tanaceti pro absinthio usurpati felici effectu.

QUam communico observationem hanc à singulari amico meo *Jacobo Poirierio de la Ramée Ambæsiano* Med. Doct. è Monte Pessulano Kal. Aug. MDCLXXX. accepi: Miles quidam præsidiarius in arce Monspeliensi postquam per improbos Martis labores & malesuadam famem, in febrem lentam incidisset, hydrope tandem obsessus

eſt, adeo ut aqualiculus ſesquipede ampliùs exſtaret, tumefactis unà cruribus. Luridi vultûs æger cum medicinam *Rosseletii* Medici ordinarii faſtidiret, & militare ſtipendium ſumtibus impar eſſe videret, ad abſinthium, ſtomacho ejus gratum, tanquam ad certam ſalutis anchoram ſe conferre decrevit. Verùm ſpecie deluſus pro abſinthio obvium tanacetum arripuit, & radicitus evulſit; quo in aqua decocto ad mediæ partis conſumtionem, cum cyathos duos exhauſiſſet calidè, ſitim auſpicatò ſedari ſenſit, qua dirè torquebatur, faſſus potione iſtâ ſibi nihil unquam obtigiſſe gratius. Horis tribus poſt copiosè minxit. Sic dum pellebatur cauſa morbi, fugiit venis & aquoſus albo corpore languor.

OBSERVATIO CXIII.
D. SALOMONIS REISELII.

De

Diureticorum & in ſpecie pulveris Saxifragi Volckameriani utilitate in Hydrope.

Diureticorum maximam vim eſſe in Hydrope evacuando olim & hodie firmatum eſt. Exemplum adducam de *Pulvere ſaxifrago Ampliſſimi D. D. Volckameri, Helianthi noſtri*, quo ſtabilienda eſt ſententia. JCtus graviſſimus & feliciſſimus, Advocatus Cancellariæ Würtenbergicæ annorum quinquaginta & novem, poſt diſpnœam & tuſſim vehementem Aſciticus factus cum tumore pedum, ſcroti & abdominis, multa ſumſit inefficaciter ad ſerum deturbandum & roborandum viſcera; nempe laxantia, diuretica, diaphoretica tam ex ſimplicibus euporiſtis (ut de ononid. lixivio benedicto) quã compoſitis, donec umbilico ſponte rupto multum ſeri craſſi effluxerit, nondum tamen ſequente integrâ valetudine. Deinde ex Conſilio Exc. *D. D. Joh. Sebaſtiani Schickardi, Phyſici hic* mecum accedentis, qui experimentis aliquot obſer-

observavit, pulverem dictum Stutgardiæ in calculo usitatissimum, Asciticos quosdam juvisse, eundem sumsit diu, & quidem usque ad grana decem cum vehiculo convenienti, & imprimis decocto fl. cyani, unde urina copiosissimè fluere cœpit, quæ antea etiam quibuscunque non poterat provocari. Denique accessit diarrhœa per dies ferè octo, ex qua pedes & abdomen detumuerunt, ipseque restaurantibus cibis & Analepticis remediis in pristinum statum convaluit: usus abhinc valetudinè ad negotia sua sufficiente, nisi quod tussi fatigatus fuerit per tempus aliquod, quam Catarrhus suffocativus secutus est Julio 1683. quo periit vir vitâ longiori dignissimus.

SCHOLION.

De pulveris hujus famosissimi & efficacissimi ingredientibus tempestivè colligendis Excell. Autor *Epistolam* scripsit *ad Clar. D. D. Sebastianum Schefferum Practicum Francofurtensem & Adjunctum Nat. Cur.* typis A. 1669. impressam, denuoque recusam A. 1683. quorum non minimam partem expleant margaritæ, bezoar, & lapides quinque pretiosi; de dosi valde exigua à grano uno ad quina, de usu exemplis monstrato in Nephritide, calculo, tartaro seu calce dentium adnata, in Ictero & Hydrope; tandem de pretio nempe aureo pro uncia dimidia. Sed veram præparationem, quæ dies octo requirat, totamque compositionem silet adhuc Possessor, donec tandem saluti humanæ non denegare exorabitur secretum tam utile.

OBSERVATIO CXIV.
D. SALOMONIS REISELII.
De
Ischuria ex glandulis in & extra vesicam, atque sphinctere calloso.

Ægidius Inni Vietor & civis Stutgardiæ laboriosus, robustus & animosus, à multis annis difficultate quadam urinæ laboravit, quam verò ob negotia neglexit.

glexit. A. 1679. à Septembri Ischuriam per dies tres passus, cathetere immisso urinam emisit copiosissimam: qua iterum obstructa, & cathetere indito nihil effluxit, doluit autem valdè in immissione, & sanguinis parum effluxit, unde amplius noluit applicari. Hinc post dolores gravissimos, & conatum seu pressionem maximam minxit sed cruenta, & mucosa plurima veluti purulenta. Data multa & diuretica leniora, ut pulvis althææ cum cremore hordei, atque syrupis alth. & fortiora alia sine juvamine, medentibus mecum *Clarissimis Dn. D. Joh. Jacobo Wepfero* transeunte, *& D. D. Joh. Sebastiano Schickardo Physico.*

Scrutantibus postea nobis per anum, inventus est tumor non mediocris versus vesicam, unde calculum conjecimus fortè adnatum aut adfixum, quem tamen nec primâ vice invenimus, nec deinde quærere licuit propter recusantem ægrum & metuentem dolores à cathetere. Duravit ergo diu iste dolor, donec post *febris Octana* tres paroxysmos febriculam continuam subsequentem prostratis viribus propter ingentes dolores nono Decembris dicti anni mortuus est annorum sexaginta.

SCHOLIUM.

APerto cadavere (quod vix exoraveram) omentum putridum, multumque seri in abdomine visum fuit. Vesica, quæ potissimum spectanda fuit, carnosa & crassa tota obsessa erat multis, excrescentiis glandulosis, & tuberculis, sanguinolentis, interque ea unico sacculo, qui membranam intus nigram ceu uveam oculi, lævigatam habebat; cæterum pelvi ossis ischii ita firmiter adfixa ut vix revelli vel rescindi potuerit, quæque pressa urinam non misit, uti aliàs facilè fieri solet. Dissecta nullum calculum, uti suspicati fueramus, nihil aliud nisi turbidam & mucosam urinam, qualem semper minxit, ostendit, crassa verò valdè & quasi aquâ macerata adspiciebatur. Sphincter qui carneus naturâ debet esse & mollis, callosus, durus & quasi cartilagineus præsertim intus erat, unde quia non poterat voluntariè aperiri vel claudi, tanti dolores ante

mingen-

mingendum, unde tam difficilis mictio: qualem constitutionem supra laudatus *Schickardus in octuagenarii Nürlingensis* civis subita suppressione urinæ lethali observavit post sectionem. Renes ingentes & salvi, neque muco aliquo repleti, ureteres itidem ampli & valdè crassi.

Plura accuratiùs non licuit indagare in festinata & vix impetrata sectione. Mereretur verò inquiri, unde mucus ille tam copiosus venerit, qui calculosis aliàs est solennis, itemque suberuentæ illæ sordes, an per vesicam penetraverint ex glandulosis istis tuberculis?

Simili morbo laborasse, *Franciscum Müllerum* Senatorem Stutgardiensem putavi; qui annorum 64. Anno 1681. obiit, incertus autem, quia cadaver noluit uxor aperiri. Is enim, cum à multis quoque annis difficulter urinasset & præter solitum Januario Anni 1680, sed sine arenularum aut calculorum signis, sed cum frequenti mictione muci, pedes ivit 28. Martii 1681. Canstadium horâ dimidiâ ab hinc dissitum, & gustavit vinum. Rediens in via lapsus est in terram pronus, sive ambulandi impotentia aut alia noxa, deposuit copiosam urinam, ast nocte sequenti stranguriam dolorosam passus cum tumore circa vesicam, cujus gratia clyster, propter hæmorrhoides externas difficulter equidem applicabilis, diuretica data & lubricantia parum juverunt. Increvit enim dolor, tumor auctus vesicæ regionem circumscripsit, Urina pallida sine sedimento, calculi suspicionem fecit, qui tamen per Catheterem non potuit offendi, quemadmodum nec gutta urinæ per eum effluxit. Mitigatus est dolor aliquando flatibus per clysteres expulsis. Primo Aprilis per anum exploratus est tumor versùs vesicam, veluti globus aliquis, qualis in pube observatus est hactenus, unde insessus juxta cum clysteribus facti, oleum amygd. dulc. datum & in vesicam injectum, emulsiones frigidæ diureticæ præscriptæ, cataplasma emolliens continuatum, quandoque & Manna cum carminativis (quæ multum leniebat) sumta, consulente mecum supralaudato *Dn. Schickardo*

Schickardo; sed tumor non decrevit, potius augeri sentiebatur, vergens sinistrorsum. Urina interim continuè & involuntariè fluxit mucosa plurima deponens, cum dolore insigni donec Julio mense obiret, me tum absente.

Quemadmodum verò glandulæ externæ vesicam hîc circumdederunt, ita & intus aliquando adnasci observatum est. *In cane* tales inventas esse, Anni VI. Ephemer. Nat. Cur. Obs. 69. scripsi. In *Secretarii* cujusdam *Würtenbergici Schvvartzii* nomine vesica, qui diu maximis doloribus & dysuria fatigatus vitam traxit miseram, repertos esse multos tumores & excrescentias putridas, chirurgi adhuc viventes, qui apertioni adfuerunt, mihi retulerunt, quos ipsi cum Medicis ex lapsu cum equo ante plures annos ortum cœpisse judicaverant. Ausim affirmare, quòd Clar. *D. D. Mögling Physicus Pfortzheimensis* ejusmodi vel internis vel externis glandulis Vesicæ laboraverit, quia planè similia passus, quod explorare non datum fuit, ob prohibitam ab illo ipso sectionem.

OBSERVATIO CXV.
D. SALOMONIS REISELII.
De
Cerebello extra Cranium post terrorem gravidæ à fele imposito.

FRiderici *Ablas* Vinitoris Stutgardiensis *uxori* gravidæ staturâ justâ præditæ, carnosæ & robustæ, cæteraque saniſſimæ tribus septimanis ante statum partûs terminum vicinus quidam Joh. Jacob Wolff ex petulantia felem masculum circa collum imposuit, qui aliquandiu partibus collo vicinis adhæsit. Anno 1682. d. 22. Maji enixa est puellum vividum & satis robustum, habentem tumorem in nucha similem scroto humano, in apice bifidum, basi latâ partim nuchæ, partim extremo occipiti adnatum, pilis fuscis tectum, *ejus*-dem

dem ſcilicet coloris quo felis mas impoſitus cervici fuit, majorem duabus nucibus juglandibus cortice vividi adhuc involutis, juxta ſe poſitis & contiguis; durum & tenſum; totum quoque occiput à ſero tumentius & convexius apparuit: Quoties alvum ſolvit, quod ob fæcum craſſitiem magno nixu fiebat, aut ſi minxit ob ſabulum urinæ mixtum, tumores augebantur & tenſiores reddebantur. Quia fœtus edit, ſuxit, artus movit, nullumque ſymptoma gravius urſit, parentes pauperculi tumorem neglexerunt. Cùm verò tumorem incrementa ſumere viderent, opem *Domini Chriſtophori Jacobi Beckeri, Sereniſſ. Principis ac Domini Friderici Caroli, Ducis Würtenbergiæ Chirurgi* præſtantiſſimi, & *Domini Joh. Sebaſtiani Scholpii* Chirurgi implorarunt. Is die 18. Junii tumorem in ſiniſtra parte lancettâ aperuit, protinus exſiliit aqua limpidiſſima, ultra Uncias quatuor, inde occiput detumuit, ſimulque ambo tumores ſubſiderunt, ac preſſo dextro ampliùs ex foramine facto tunc & ſequentibus diebus emanavit. Oſſium ſyncipitis, frontis & lambdoidis ſuturæ hiabant valde & ſiniſtræ partis oſſa maximè lambdoidea prominebant ac ſubjecto oſſi incumbebant. Infans per dies tres debilis valde fuit, ferè continuè ejulavit, nunquam convellebatur, comedit nihilominus, ſuxit, artus movit, alacrius tamen omnia triduo elapſo peregit. Alvus ſollicitabatur pilis ſaccharatis moſchatis ano inditis: roborabatur pulvere & aqua antepilepticis. Die 25. Jun. 1682. infantem cum Exc. *D. D. Salomone Reiſelio* *Sereniſſimi Ducis Archiatro* inviſi. Vegetus erat, artus movit: ob inquietum capitis motum ex vulnere turunda excidit: faſciæ & lintea ſubjecta aquâ madebant: occiput prorſus detumuit, inæquale erat propter os lambdoideum in latere ſiniſtro prominens, depreſſo illo quod ſubjectum erat: tumores in nucha rugoſi, ſimiles burſæ vacuæ: cutis illorum craſſa & quaſi carnoſa: minores nucibus juglandibus cortice viridi denudatis minusque acuminati: inditâ turundâ ejulavit, die 26. & 27. Jun. ſubin-

de terrebatur, nullæ tamen supervenerunt convulsiones, quamvis vigilanti & dormienti terrores isti supervenerint.

Hæc Excell. *D. D. Joh. Jacob Wepfer Schafhusanus*, Collega suavissimus, cum Serenissimæ Domui Würtenbergicæ consilia daret. Jam quid cum tumoribus his factum, & quid post mortem sectio monstraverit, dicam.

Deficientibus paulatim viribus, quæ quandoque restauratæ videbantur, effluente jam materiâ purulentâ ex tumore, & accedentibus tandem convulsionibus mortuus est infans 8. Julii ante primam matutinam. Detecto ad preces parentum cranio sutura sagittalis per lambdoideam usq; ad foramen occipitis transire observata est, bregma utrumque valde lividum, & cuti tenaciter adhærens, dextrum depressius & sub sinistro, inprimis ad lambdoideam succumbens. Tumor uterque, qui planè subsidit, lividus, fœtidus & sphacelatus apparuit, à cute separari potuit folliculorum instar, tener valde & facilè lacerabilis, ex ipsa dura meninge dilatatus & procedens cerebellum in se continebat, quod versus cerebrum aliquo modo incorruptum adhuc videbatur, extra calvariam verò sphacelatum & diffluens foramen proprium sed conjunctum cum illo, per quod spinalis medulla transit, sibi formavit. Cerebrum ipsum molle & flaccidum copioso sero maduit. Periculosam itaque hanc esse sectionem, si usque ad cerebellum pertingat, in ejusmodi casibus apparet, cujus exempla se novisse cum professus est supra laudatus D. *Wepfer:* serum verò evacuari posse innoxiè. Addendum denique est Exemplum periculosæ imaginationis & terroris in gravidis, quod relatum est Antvverpiâ 17. Septembr. 1682. in Novellis. Mulierem scilicet nobilis familiæ gravidam ex felis circa collum applicatione territam peperisse fœtum monstrosum, cujus caput & humeri quoad cutem, pilos & barbam felinis similes fuerint, reliquæ partes humanæ.

SCHO-

SCHOLIUM.

ANno 1682. M. Z. Civi Auguſtano filiola nata fuit, quæ præterquam quòd incurvis & malè conformatis pedibus prædita fuerat, etiam tumorem ſupra os ſacrum in utero materno contraxerat, quo cauterii ope per Chirurgum ſextâ, nî fallor, hebdomade, aperto, plurimum aquæ, & plus quàm tumor continere potuerat, effluxerat, tumore hinc, unâ cum viribus, decreſcente; illudque ſerum non minima ex parte per ſpinalem medullam à cerebro deſcendiſſe creditum fuit, eò quòd caput antea tumidiuſculum, & calvaria poſt mortem, octavâ à partu ſeptimanâ inſecutam, paſſim mollis comparuerit Ipſum verò tumorem os ſacrum, mole magnum & prominens, conſtituebat; quod fortior imaginatio materna in eam monſtroſam magnitudinem adauxerat, excitata à viſo ſæpius puero mendicante, qui claudus & corpore incurvo præditus per plateas urbis, pro eleemosyna colligenda, circumgeſtabatur.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CXVI.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Officulo retro laryngem nato.

A. 1681. 27. Septembr. Stutgardiæ cadaver defuncti Viri 36. annorum apertum fuit, qui à quinque ferè annis cum difficultate quadam reſpirationis & anhelitus fœtore, cætera ſanus & robuſtus, vineis colendis diligens nihil niſi retro laryngem dextrorſum dolorem quendam ſenſit, & titillationem, à qua ad tuſſiculam ſiccam incitatus fuit, & difficultatem deglutiendi aliquam incuſavit. Paucis diebus domi detentus ſubitò obiit. Sub detecta igitur larynge glandulæ utrinque magnitudine dimidii ovi apparuêre, in quarum dextra verſus aſperam arteriam calculus arenoſus

sus durus satis latuit, uti quidem primo attactu judicabatur, qui postea per accuratiorem inspectionem & separationem membranarum ossiculum potius inventus est avellanæ magnitudine majoris, & dicti sensûs molesti atque tussis causa. In laryngis verò posteriori cartilagine, ejusque quasi separatorum parietum intermedio sive intra duas cartilagines nigra medulla & pus apparuit, ut & in tonsilla sinistra, unde ille fœtor oris. Pulmonum quoque sinister præsertim lobus, qui intra erat affixus, in superioribus cœpit ad putredinem disponi tam ob pallidum colorem, quàm teneriorem & viscidam medullam seu parenchyma occasionem & putredini circa cartilagines & augmento glandularum dedisse suspicio fuit, quod & cartilaginis anterioris latus alterum depressius fuit fortè inter luctandum à comprimente aliquo adversario, quando defunctus animosus facilè manus conseruit cum litigantibus.

OBSERVATIO CXVII.
D. SALOMONIS REISELII.
De
Obstructione alvi lethali à suppressis hæmorrhoidibus.

FAber ferrarius robustus, audax, nigris pilis, annorum aliquot triginta, habitans in Mülhausen, à pago Stutgardiâ horis duabus dissito, per annū & ultra hæmorrhoidibus fluxit, sed in Nicro flumine ligna colligens, sensit non multo post obstructionem illarū, hinc circa alvum excernendam difficultates, ut instrumento ceu speculo fuerit aperienda; per quam modò purulenta exierunt, doloribus & torminibus intermixtis, modò alvus per plures dies retenta, tenesmus frequens, aut tandem dura scibala expressa, seu in lapideam duritiem firmati globuli, quos domestici ipsos lapides credidêre. Tandem ex inopia remediorum & clysterum maximè hîc necessa-

cessariorum, totus emaciatus periit 14. Octobris A. 1680. ipso natali die & horâ, quod ideo annoto, quia vulgus credit, quòd utplurimum quis moriatur natali suâ horâ.

Dissecto abdomine toto sicco, omenti tamen vestigiis nullis reliquis, statim coli flexus totum abdomen tegens brachii ferè crassitie, usque ad hepar porrectum, ita ut & à felle tinctum esset, occurrit, quod fœcibus satis coctis & ad libras aliquot collectis impletum erat, reliqua intestina flatibus distenta. Hepar boni coloris & substantiæ naturalis, sed diaphragmati plus solito affixum. Vesicula fellea planè inanis. Renes sine ullo vitio.

In intestino recto ab ano usque glandulæ multæ medium distantes digitum circa circum adnatæ fuerunt, vera constrictæ alvi causa, & purulentæ excretionis, & tenesmi, sine dubio ab hæmorrhoidibus induratis suppressis. Pancreas sanum. Venæ ferè vacuæ, in intestino autem colo ut & mesenterio repletæ & crassæ, uti glandulæ plurimæ & insignes. In pectore serum copiosum; pulmonum sinister affixus & spumoso sanguine, qui putredinem sapiebat, scatens; dexter flaccidus, purulentus & maculosus, cum tamen nulla tussis adfuerit. In cordis planè flaccidi dextro thalamo globulus quidam pendulus, pinguedini similis, quem polypum fortè dicemus, ut & fibræ albæ pingues, in sinistro nihil alienum.

OBSERVATIO CXVIII.
D. SALOMONIS REISELII.
De
Contractura ex mensibus suppressis.

QUantum periculi ex suppressis naturalibus evacuationibus: præter innumeras alias historias & proxima & sequens evincit observatio. Mulier vidua, Martio 1681. in foro corripitur horrore, cui tanquam febrili paroxysmo voluit mederi aceto cum pipere epoto. Verum

menſes tum fluentes ſiſtuntur illicò. Hinc contractio totius cum immenſis doloribus. Datum quidem eſt Vinum menagogum ad preces poſt pulverem purgantem, cum pauco levamine. Sed conſideratis accuratiùs circumſtantiis & cauſis, ſuaſi pugnandum volatilibus, ut ſtagnans ſanguis motum recipiat. Dato itaque Spiritu C. C. volat. & ſalis armon. cum Eſſentia caſtorei, itemque chalybis infuſo, cœpit poſt aliquot dierum uſus movere artus modò dextros, modò mutatis vicibus ſiniſtros cum doloribus mitioribus. Continuato dein eorum uſu, non longè poſt planè reſtituta eſt.

OBSERVATIO CXIX.
D. SALOMONIS REISELII.
De
Ovo monſtroſo.

CUm varias hactenus Ovorum monſtroſorum imagines & deſcriptiones Ephemerides noſtræ Cur. ſuppeditaverint, placuit & illud recenſere, quod A. 1683. menſe Junio Beſſigheimii in Ducatu Würtenbergico gallina excluſit, tam affabrè extuberantiâ quadam, Turcicum capitis integumentum referente, exornatum, ac ſi ab artifice manu ita fuiſſet elaboratum, icone id oculis exhibente. Aliud itidem ab eadem gallina prognatum, quod tamen fractum, cæterum ſimili penè figurâ præditum fuerat.

Fig. XXXIII.

OBSERVATIO CXX.
D. JACOB SCHMID.
Mira ſymptomata ex Nuce Moſchata juſtô majori doſi aſſumta.

U*Nica nux prodeſt, nocet altera, tertia mors eſt.* Verſiculum hunc nonnulli de ſolâ nuce juglande dictum putant,

tant, cujus modicum & immodicum usum hoc ipso indicari arguunt. Verosimiliùs est, Scholam Salernitanam diversa nucum genera indigitasse, ita, ut nux moschata prodesse, avellana nocere, vomica necare dicatur. Quid, si quis diceret, primam istam nempè moschatam & prodesse, & nocere, & mortem afferre, adeoque de hâc solâ dictum hexametrum dici posse? Mihi quid circa eandem observare licuerit, paucis dabo. Quidam inferioris Saxoniæ Nobilis 36. annorum, vegetus alioquin ac sanus, nisi quòd ventris torminibus afflictus fuisset per aliquot dies, ad eosdem sopiendos nucistas numero quatuor (quæ conjunctim fortè uncias duas pondere æquabant,) inter cerevisiæ pocula comedit) quibus assumtis mox calore p. n. dolore capitis, vertigine, mentis alienatione, ac stupore corripitur, visu penitùs privatur & loquelâ, ac ità ἄφωνος, sensuumque usu destitutus lecto incumbit per biduum, & noctes totidem, soporosus licet ac lassus, intereà temporis tamen somnum non vidit, tertio advocor, & prædictis symptomatibus stipatum deprehendo, comate vigili laborare dici potuisset, cum pulsu intermittente ac debili. Exhibeo statim medicamenta cephalica & cordialia, inprimis spirit. vitriol. cephalic. essent. castor. cum spirit. Sal. arm. generos. &c. hinc die quarto paulisper ad se redit, relictâ omnimodâ memoriæ abolitione, ità, ut nullius planè rei vel jam antehâc in vitâ gestæ meminerit, accedente hinc febre continuâ pervigilio contumaci, cordis palpitatione, & quâdam veluti symptomatum syndrome, & postremò paralysi omnium membrorum.

Tandem sermonis usum octiduo post recuperans referebat, primis quatuor diebus se nil nisi densum glaucoma vidisse, scintillis continuis, innumeris oculos infestantibus. Ab hisce malis omnibus ac singulis, continuato competentium remediorũ præcipuè cinnabarinorum ac Sal. armonicaliũ usu, post elapsum demùm trium mensium spatium, Deo benedicente liberatus & quasi postliminiò sibi redditus est. Secundùm Chymicorum hypotheses dici forsan posset, sal volatile aromaticum

cum f. oleosum nimiâ dosi assumtum (pondus enim hujus aromaticæ nucis ad ℥ij. justô fuerat majus) tantam spirituum præcipuè animalium excitasse agitationem, eosque citatiori motu veluti igneos reddidisse, rapto simul secum in sanguinis massam sulphure viscoso, narcotico in nucista latitante, quod ipsum spiritibus exaltatis (eosdem figendo) torporem hinc induxerit, ut liberè posteà in nervos influere non potuerint, unde stupor, aphonia & paralysis fuerint orta. Verùm de his phœnomenis rectiùs sentientium judicia expecto; hîc saltim indicasse juvat, nucis moschatæ usum in paulò largiori dosi vix esse tutum.

OBSERVATIO CXXI.
D. JACOB SCHMID.
Satyriasis admiranda in Sene curata.

ANNO 1678. quidam civis Quedlinburgensis, habitu corporis macilento & strigoso, scorbuticus, humoribus acribus, salsis abundans, septuagenarius, postquàm per biennium fuerat viduus, conjugali sibi fœdere jungit juvenculam vegetam & alacrem, nec moderatas Veneris delicias aversantem, hanc senex iste cachecticus in thalamo crebris congressibus venereis non satiat modò, sed quoque defatigat, singulo nycthemero eandem decem, ad minimum, sæpè duodecim, quindecim, imò aliquandò viginti coitibus exercens, id quod per tres menses continuavit, voto se obstringens malitioso, nefando ac impio, se misellam conjugem in hoc Cypridis certamine non superaturum tantùm, verùm etiam hâc ratione enecturum. Misera hinc & satiata & lassata & tantùm non enecta rem totam agnatis denunciat, ac non tàm suis à continuâ ferè affrictione exulceratis partibus pudendis, quàm inexhaustæ Senis libidini, salacitati ac malitiæ remedium quærit. Consultus necessaria utrique & convenientia præscribo, quæ Senex petulans non ut salacitatis (ab hâc enim, pro summo eandem

dem bono habens liberari nolebat) sed ut ἀχυπνίας & fictæ quasi ventriculi debilitatis (appetitus enim cibi prostratus erat) remedia assumit, inter alia Tincturam antiphthisicam saturninam, item crystallos Saturni nitratos dedi, juncto his electuario quodam antivenereo. His per octiduum continuatis, efferata ista coëundi libido in sene paulatim remisit, ac brevi evanuit penitùs, adeòque delassata fœmella à petulco suo Priapo, ipse verò malitiosus senex à molestissima satyriasi etiam invitus liberabatur, posthâc non nisi singulis hebdomadibus debitum conjugale decenter unâ vel alterâ vice persolvens. Vivit adhuc hodiè ipse Senex trium ex dictâ conjuge dehinc susceptorum liberorum parens. Jam verò ex lapsu ab alto herniosus factus nulla amplius in castris venereis meret stipendia, sed languet.

OBSERVATIO CXXIV.
D. JACOB SCHMID.
De
Diabete ex nimio aromatum usu ortâ, brevi curatâ.

VIr quidam Generosus ac maximè Strenuus juxtà ac Doctissimus, 40 annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ad sitim & calorem p. n. quem ex nimio aromatum ac vini generosioris usu sibi contraxerat, extinguendum, cerevisiæ triticeæ secundariæ, nobis Hipping dictæ in cœnâ & prandiô singulo forsan mensuras duas assumit urinam hinc singulis noctibus in quantitate quadruplo majori reddens, nimirum ad mensuras decem, duodecim, & ultra, quæ colore & odore potum assumtum exactè referebat. Unde ipse rerum Medicarum non adeò ignarus his observatis diabete se laborare, statim rectè judicans mihi accersito rem totam enarrat, ac singulo manè accedenti dictam lotii quantitatem prævià nocte excretam ostendit, toto hinc corpore

emaciatur valdè, cibos licet avidè ingerens, accedit sitis immoderata, continua oris siccitas, lumborum dolor &c. Auxilium petenti ad æstum viscerum temperandum initio dedi Tincturam mineræ martis solar. hinc interpolatis lenientibus Tincturam terræ Catechu, Tinct. corallorum, aliam martis adstring. Vesperi eundo cubitum sumsit partem pulveris ex antihectic. Pot. ebor. sign. croc. mart. uno addito alterove grano laudan. op. Quibus per mensem continuatis ab hoc malo plenariè convaluit. Sed integro anno post in Thuringiâ, ut audivi, apoplexiâ correptus obiit.

SCHOLION.

DIabetes vera rarissimus est affectus paucissimis visus; Notham quidem seu spuriam Veteres itidem non sæpè at recentiores Medici frequentiùs observârunt. In illâ, (quâ assumta potulenta nihil planè immutata celerrimè eminguntur) renes primariò & quidem laxitate nimiâ laborare videntur. Ad hanc verò nec sola renum laxitas nec intemperies calida viscerum sufficit. Cùm enim hæc nihil aliud sit, quàm profluvium urinæ colliquativum, quo longè major urinæ copia redditur, quàm assumtus erat potus; Hinc præsupponendum:

1. Viscera si non omnia, pleraque tamen seri elaborationi inservientia hic peccare, adeoque causam magis in totâ massâ sanguineâ latere.
2. Humores in toto corpore per sal quoddam, & aërem calidum poris nimis hiantibus attractum liquari ac fundi, imò juxta Helmontium in tr. passiv. schol. Humorist. decept. totum mutari in lotium, unde Aretæus, teste Horatio Augenio Epist. l. 3. hunc affectum vocavit miraculum, definiens eundem per τῶν σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον σύντηξιν.
3. Specificam ac separativam fermentionem in renibus, (quam in statu secundùm naturam Diemerbrock anatom. l. 1. c. 17. p. m. 147. eleganter ostendit,) esse depravatam, ipsosque renes à sale quodam anguloso (aliis ab impacta pituita

pituita salsa) stimulari, juxta Paracelsum tract. 2. de Tartar. Vel Renum archæum ab acore peregrino in furorem actum munia sua oblivisci, uti secundùm Helmontium placet Grembsio, Arb. Integ. & R. Hom. l. 2. c. 1. §. 7.

4. Ureteres, emulgentia & reliqua vasa, n. v. viscera urinam colligentia & secernentia laxa esse, eorumque poros nimis hiare.

Ex his præsuppositis indicationes & curatio patent. Patet, inquam hinc, intentionem primariam esse, ut sanguis nimiùm diffluens & acrior factus concentretur, liberetur que per edulcorantia à sale isto anguloso, restituto simul renibus pristino suo tono per leviter constringentia. Hinc in principio (sicuti febris hecticæ) facilis hujus affectûs est curatio, quam iste inveteratus planè nullam admittit. Hinc præ cæteris Martialia, (quæ ideò Hartmannus in pr. Chymiatr. vel sola in hoc affectu internè & externè commendat,) & opiata, insignem præstant operam, illa sanguinem edulcorando, hæc figendo eundem, concentrando utraque nimis diffluentem, quod primariò indicabatur. Hinc Tinctura illa miner. Mart. Solar. spir. ror. majal. extracta, stipticitate quâdam gaudens ceu convenientissimum appropriatum, me observante, se gessit optimè. Hinc denique patet, cur Knoblochius tali diabeticâ passione laborantis rustici corpus, (adhibitis internè refrigerantibus & adstringentibus) totum emplastro involverit, quò scilicet pori nimis hiantes quadantenùs occludantur, eoque modo dictum rusticum feliciter curaverit, quod testatur in Notis ad aphorism. Hippocr. cap. de affectib. ren. aphorism. pract. 38. p. 409. Observavit passionem hanc diabeticam à succo betulæ copiosius hausto ortam Illustris Wedelius, Curiosissimus rerum naturalium Observator Dec. I. An. II. Ephem. Germ. observ. 198. ubi Vir Excellentissimus plura Autorum observata collegit, ac eandem affectionem licet raram, à multis tamen, nominatim præter Galenum, ab Erasto, Lommio, Cardano, Rulando, Do-

donæo, Tulpio, Bartholino, Rolfincio, Hollerio, Hildano, aliisque annotatam esse, ostendit. Vidit eandem quoque Trincavell. bis de rat. curand. partic. corp. aff. l. X. c. 11. ter in patre & filiâ Rondelet. de method. cur. c. 42. semel Forest l. 24. obs. 4. Knobloch. l. c. & alii. Ita & Excell. Dnn. Bartholinus, Borrichius, Mögling, Cummenius, Nesterus, &c. uti videre est, præced. Dec. An. II. Ephem. observ. 162. 167. 175. 198. it. An. III. obs. 183. & An. VIII. obs. 26. &c. Hic cibi aromatici ac vinum generosum nimiò assumtum in causâ fuêre, eâdem ratione, quâ ob largiorem farciminis piperati esum, eandem exortam notavit ex Lusitano Schenckius observ. l. 3. p. m. 500.

OBSERVATIO CXXIII.
D. JACOB SCHMID.
De
Urinâ per plures annos oleaginosâ.

UT pulsum; ita & urinam mille res variant. Hinc signa sanitatis ex urinæ statu desumta incerta & fallacia esse, eleganter ostendit Nobiliss. Dn. L. Grassius obs. 68. An. IX. Ephem. Germ. superior. Dec. Observârunt alii chylosam, ut B. Möllenbr. Dec. I. An. I. obs. 89. Eph. Cur. alii lacteam, actu frigidam, nigram, filosam, cruentam, noctu lucentem, viscidam &c. uti in Miscell. Nat. Cur. hinc inde curiosè annotatum videmus. Rarior est urina oleaginosa quoad substantiam, adeò, ut plures eam dari negent, aquam oleo permisceri non posse, putantes, quod tamen accedente sale, tanquàm interprete, omninò fieri posse, saponis exemplo demonstrat B. Mœb. instit. l. 3. c. 4. Mihi talem videre contigit: JCtus Quedlinburgensis, adhûc vivens, Vir. 33. annorum, cholerico-sanguineus, graciliori corporis habitu præditus, anno 79. (quo tempore adhuc in cœlibatu vivebat) ineunte vere contra renum dolores & pollutionem nocturnam remedium petebat, à quo

â quo malo etiam brevi liberabatur, feliciter. Sed durante istius curationis tempore, ipse cum urinâ semen simul excerni falsò suspicatus, hanc digitis explorat, quâ ad tactum pingui deprehensá perterrefactus ad me accedit, urinam dijudicandam offert, quam colore & odore naturali simillimam, sed tactu merè oleaginosam, & oleum quoddam destillatum subtilè exactè referentem offendi; hinc portionem pinguedinis renalis â calore p. n. (paulò enim antè febricitaverat) liquatam & mediante salino vinculo, latici remixtam infusis spiritibus acidis præcipitare & concentrare conatus sum, sed frustra, stagmate urinali oleaginoso eandem claritatem, pristinamque formam servante, cui tamen post infusionem dictorum spirituum, paucæ veluti squamulæ, spermatis ceti instar in superficie innatabant. Intereà subinde renis dextri dolor afflixit.

SCHOLION.

SImilem hunc esse casum, qualem Forestus lib. 24. obs. 3. narrat, existimans, juxta Divini Senis effatum l. 2. prognost, 31. Insignem vel totius vel renum colliquationem metui. Adhibitis hinc contra eandem variis per aliquot menses, remediis, in spec. pilul. de thereb. c. magist. Saturn. croc. Mart. adstr. extract. papav. rh. &c. aliisque nobilioribus præcipitantibus, urina nihilominùs eodem modo oleaginosa per quinq; nunc annos integros permansit, atque talis adhuc hodiè perdurat, sine ullo sanitatis detrimento, nisi quòd circa renis dextri regionem dolor quandoque oriatur obtusus, & corpus oppidò gracile, cibum licet optimè capiat, nullo modò impinguetur. Cùm in ætate tenerâ ferè continuò valetudinarius & cachecticus fuerit, hic legum peritus. Urina talis oleaginosa procul dubio à primo nativitatis ortu extitit, quod ipse antehâc non observavit. Interim talia patiens & ab hoc symptomate colliquationis periculum non sine causâ metuens liberari adhuc discupit, quod, an fieri poterit, debitis porrò tentabo remediis, quid inde fiet, sedulò observaturus. Urinam glutinosam Nobilem quendam ab Hohenheim toto ferè vitæ suæ tempore si-

ne ullâ sanitatis offensâ reddidisse refert Schenck. lib. 3. observ. p. 557. Videatur & Forest. lib. 24. obs. 3. Sudorem verò pinguem, item pinguedinem meram per alvum exclusam observavit B. D. D. Möllenbrock. An. 11. Ephemer. Germ. Dec. I. obs. 19. & 20. Simile quid vidit B. Mœbius, fundam. physiol. c. 11.

OBSERVATIO CXXIV.
D. JACOB SCHMID.
De
Urinâ oleaginosâ in febribus malignis lethali signo.

VErissimum est axioma Excell. Dn. D. Wedelii, Introd. in Medicin. part. 3. sect. 2. theorem. 23. Urina oleaginosa quoad substantiam rara est, colliquationem notat malignam. Ejusmodi urinam oleaginosam, simul tamen impensè ruffam ceu pessimum & funestum signum deprehendi in duobus fratribus, Coriarii Quedlinburgensis filiis, quorum alter viginti, alter verò octodecim annorum, uterque febre summè malignâ correptus, ille intra biduum, (erumpente simul circa pectus carbunculo pestilentiali livido ac funesto) hic verò intra sex horarum spatium ab invasionis tempore, (bezoarticis & expellentibus generosis & optimis frustrà adhibitis) anno 1678. mense Martio, unâ eâdemque simul hebdomade extinguebatur.

OBSERVATIO CXXV.
D. JACOB SCHMID.
De
Urina Crystallina.

SIc novi Theologum primarium, sexagenario majorem, in cujus urinâ paucis post emissionem horis semper concrescunt crystalli albi, cubici ac rhomboidei, argenteo splen-

ſplendore micantes, ac depuratiſſimos tartari cryſtallos pelluciditate ſuperantes, qui tamen ſanitate ſic ſatis firmâ gaudet, nec arthriticis vel nephriticis inſultibus, quod mirum, unquam infeſtatur. Urinam poſt emiſſionem lapideſcentem bis obſervavit Excell. Dn. D. Simon Schulzius Eph. Cur. Dec. I. An. V. obſerv. 126. unde ob materiæ ſimilitudinem hoc addere, non adeò inconveniens eſſe, duxi.

OBSERVATIO CXXVI.
D. JACOB SCHMID.
De
Sudore unius lateris.

SUtoris Quedlinburgenſis, Sigismundi **Fätmers** uxor adhuc vivens, ſucciplena, cæteroquin ſana & vegeta, ubi corpus à motu vel calore externo, vel aſſumto ſudorifero calefit, in ſingulis ſiniſtri lateris partibus à capite ad calcem usque ſudorem profundit largiſſimum, in dextro verò latere ne minima ſudoris gutta nec mador unquam erumpit, id quod ego partim non modò ſæpiſſimè vidi, ſed ipſa quoque hoc à pueritiâ, quantum recordari poteſt, non aliter contigiſſe, conſtanter aſſeverat. Quod autem hîc quàm maximè admirandum mihi videtur, illud eſt: quoties hæc fœmina ex marito concepit, (eſt autem quinque jam liberorum mater) ſtatim à conceptionis & hinc toto geſtationis tempore ſudorem per corporis partes in utroque latere ordinariè prorumpere obſervat; exantlatis verò partûs laboribus, eo ipſo momento dextri lateris pori concidunt, ac firmiſſimè iterùm clauduntur, adeò, ut ipſa ſudorem totius corporis pro infallibili conceptionis indicio, & quaſi pathognomonico imprægnationis ſigno in ſe jam agnoſcat, habeatque. Extra ingravidationis verò tempus etiam in balneo calidiſſimo per diaphoretica maximè volatilia (quod aliquoties tentavi) ſudor nullatenùs elici poteſt. Ipſa interim nulla hinc ſentit ſanitatis incommoda,

nisi

nisi aliqualem sinistri brachii ac totius ferè istius lateris gravitatem, forsan à latice seroso illùc copiosiùs affluente oriundam. Utrùm partes sinistri lateris pluribus ac majoribus vasis lymphaticis vel speciali præ reliquis conformatione, an verò cutis in eâ corporis parte speciali pororum dispositione & structurâ à primo ortu ità factâ gaudeat, & pluribus glandulis subcutaneis, majorem seri copiam recipientibus & emittentibus? Vel an Archæus partium sinistri lateris alacrior ac robustior sit, è contra verò dextri lateris partium torpidior, ac debilior non nisi à spiritu seminali excitatus excrementum serosum expellere tentet? Acutioribus Naturæ Mystis expendendum relinquo. Observavit jam antehâc sudorem dextri tantùm lateris in XIII Viro Argentoratensi, tandem hydrope mortuo Excell. Dn. D. Francus P. P. Heidelbergensis, Argus in rebus naturalibus perspicacissimus Decur. I. An. V. Ephemer. Germ. obs. 100.

OBSERVATIO CXXVII.
D. JACOB SCHMID.
De
Febri ex umbra sambuci orta.

Quidam apud Quedlinburgenses Balneator, Hermannus Worbs dictus, cacochymico corporis habitu gaudens ac serosis humoribus abundans, quoties sambuci frutici æstivali tempore approximat, ita, ut, umbrâ ejus tegatur, statim quandam in corpore alterationem, lassitudinem ac torporem, inprimis verò glandulas inguinales ad ovi magnitudinem cum dolore intumescere, sentit, unâ vel alterâ elapsâ horâ, rigore febrili non levi ad horæ circiter spatium durante, hinc calore p. n. forti, dolore capitis &c. corripitur, uno verbo: febricitat: Assumto verò rob sambuci, vel alio quodam ex eodem frutice parato remedio sudorifero, intra 24. horarum spatium plenariè convalescit, & ab

a quotâ febre umbratili liberatur penitùs. Hoc ipsum tali ritu sibi vel millies, quoties nimirum in umbrâ sambuci steterit, obvenisse, juratò affirmat. Hanc p. n. ac febrilem sanguineæ massæ ac lymphæ fermentationem effluvia à sambuco exeuntia inspirare, non facilè quis negaverit.

OBSERVATIO CXXVIII.
D. GEORGII FRANCI
De
Anatomicis quibusdam noviter observatis.

RAriora in nupero cadavere pauca inveni: Ileon perforatum circa umbilicum à lumbricis ultra 20. vivis, ad spithamæ longitudinem singulis. Musculi pyramidales ad 6. digitos transversos longi ad radicem in osse pubis ultra duos lati sensimque ita desinentes, admodum robusti in homine probe mentulato, adeo ut facile accedam Anatomicis pro robore genitalium datos statuentibus. Quin imo ordinarios esse credo; quia in omnibus, quæ heic dissecui, cadaveribus inveni; & olim similiter ap. Præceptores semper vidi; ut extraordinarium reputem, si desint; sed cautela opus est in separatione. Prima enim fronte abesse credebant discipuli quos risi; quando per enchiresin tam validos inveniebam. Recti abdominis musculi quatuor habebant inscribtiones in corpore lacertoso; adeoque recte credo tot esse diversos musculos quot inscribtiones eos discernunt. In transversis abdominis musculis hoc notabile; quod nunquàm vidi, nec alibi legi; per medium inscribtio membranosa & pinguis illos fere discindebat; si finem versus umbilicum ad 2. digitos transversos excipias. Intestinorum longitudo 20. ulnas nostrates excedebat, cum homo esset mediocris staturæ. Hepar longe maximum ad ℔iiiß. civiles; quod convexitate sua totum laquear diaphragmatis adimplebat & perpendiculariter ad utramque papillam desinebat, quem situm naturalem esse credo, quia in omnibus cadaveribus ita inveni; secus ac plerique

qui credunt ſaltim in dextro hærere hypochondrio; quippe utrumque replet; magis quidem dextrum. Lien pendebat 14. lothones civiles; Cetera viſcera omnia ſana; vaſa ſpermatica teſteſque ad Græfii methodum ſeparavi: Maximè autem cerebrum, cujus ventriculi 2. ſuperioris aqua limpida repleti, in tertio ventriculo minimas etiam particulas quaſque; prout icones quoque Anatomicorum maximè Bartholini repræſentant; reliquaſque portiones curioſas demonſtravi ad oculum; quippe ſub dio, hora 2. poſt meridiem, præſente Magnif. Dn. Rectore & ſplendida circumfuſa corona.

OBSERVATIO CXXIX.
D. PAULI JALON.
De
Urinæ incontinentia.

PUer decennis nomine David Miſchelet macilentus & ingenio acri præditus, ab ineunte ætate incontinentiâ urinæ affectus adeo frequenter lotium reddere tenebatur, ut ferè ſemper eô maderent ejus induſium, veſtimenta & lectus: ſitibundus perpetuò, ſæpe cum dolore, ſæpius ſine moleſtia mingebat, prout vel minorem vel majorem potus quantitatem ingeſſerat. Multa ad hunc affectum tentata in caſſum fuerunt remedia. Circa ſeptimum ætatis annum, per duos dies in hypogaſtrio dolorem acerbum perſentiens tandem in urinæ ſuppreſſionem incidit cum dolore colis urgentiſſimo. Chirurgus accerſitus ex urethra fabæ minoris magnitudine & figurâ calculum extraxit cum ſuccedente magnâ urinæ copiâ. Quô factô dolores ſævi remiſerunt, gravia tamen alia ſymptomata ægrum torquere non deſierunt, nimirum gravitas in imo ventre, mictio frequens & ſæpe dolorifica; pruritus pectinis & moleſta penis titillatio: Ita ut nullus velè plebe non judicaverit alium adhuc in veſica grandiorem ſtabulari calculum, & ideo puerum lithotomiæ, calculô prius debitè

debitè exploratô, subjiciendum esse. Decem post mensibus, Chirurgus digitô in anum & cathetere in vesicam immissô, nullum se calculum deprehendere nec adesse asseveravit. Nulli tamen facilè calculi suspicio adempta est. Annô sequenti Dn. Callot Lithotomorum hujus Provinciæ dexterrimus sub initium veris Metas appellens vesicam pueruli cathetere exploravit ejusque collo calculum avellanæ majoris magnitudini respondentem, sed citra ægri interitum propter ejus adhæsionem sectione nondum posse auferri pronunciavit & ad sequentem annum differri oportere censuit. Interim æger majoribus indies molestiis afflictus circa hyemem sævas in hypogastrio irritationes convulsivis similes cum excretione lotii imminuta & desuper rheumatismo per totum corpus diffuso, persensit & intra paucos dies obiit.

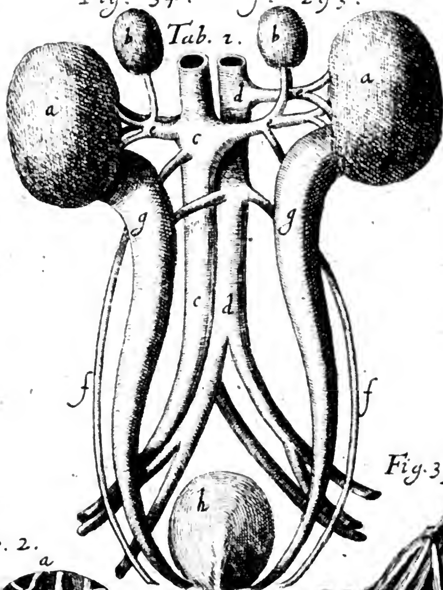
Cadavere apertô, statim ad renum & vesicæ scrutinium properavimus. Loco renum apparuerunt duæ vesicæ renales (sic enim potiùs quàm renes vocari merentur) exterius multùm adiposæ, duplo majores rene vulgari, figuræ propemodum ovalis, sex digitos longæ & quatuor latæ. In has vesicas vasa Emulgentia ut vulgo solent ferebantur & eorum propagines inter duas tunicas, imo in exteriori magis quàm in substrata hinc inde dispersæ currebant. Ureteres utrinque ad vesicam urinariam descendentes potius intestina quàm ductus ordinarii videbantur. Ductus hi prope vesicas renales tres digitos lati sensim sensimque quo magis vesicæ urinariæ appropinquabant, magis angustabantur, ita ut juxta illam & intra ejus tunicas inserti unius tantùm digiti latitudinem æquarent. Vesica urinaria vesicis renalibus minor, ad tactum densa ac tunicis solito crassioribus donata sentiebatur. Hæc erat φύσις harum partium externa, penè dixerim, monstrosa. Vesica renalis dextra cultello per medium dissecta exhibuit membranam satis densam ex duabus tunicis conflatam, quarum externa adiposa crassior, alba & spongiosa capillamentis vasorum exilibus hinc inde conspersa; interna verò tenuis & fibris

(ductibus forsan renalibus Malpigii) vario modo dispositis donata videbatur. Cavitas hujus ampla & ovi gallinacei capax duobus septis membranaceis distincta erat, ita ut inde tres quasi cellulæ seu ventriculi, à quibus in Ureterem aditus patesceret, efformarentur. Vesica renalis sinistra alteri erat similis, nisi quòd in hac unica membrana transversa duos tantùm ventriculos efficeret. Superficies interna utriusque ad tactum inæqualis & protuberantiis admodum exiguis referta carunculas papillares plurimas visu ferè imperceptibiles procul dubio nobis indigitabat. Unde seri copia ingens perpetuò ad vesicam urinariam præcipitabatur. Ureteres ex his, tanquam earum substantiæ membranosa continuatio, egressi amplissimo ductu ad vesicam ὑποδόχον ferebantur. Eorum cavitas in parte superiori tres digitos sibi invicem junctos admittebat; in parte autem inferiori, qua in vesicam hiatu patulo terminabantur, calamus scriptorius ex vesica in eorum ductum sine ulla violentia intrudi poterat. Vesica urinæ sectione aperta membranam dimidii digiti crassitie carnosam & in se quasi collectam, exteriùs valdè adiposam, internè verò multùm cavernosam & rugosam exhibebat. Nullus calculus, imò ne minimum quidem Sabulum in ea reperiebatur. Foveæ seu, ut ita dicam, vacuitates satis profundæ hic latiores, illic angustiores per totam vesicæ superficiem internam inter corpora quædam prominentia, alba, longa & instar chordarum teretia (quæ secta quasi fasciculos fibrarum nervosarum constituebant) efformabantur. Hæc corpora ad tactum dura styli pugillarium magnitudinem æquantia modò rectâ modò obliquâ & transversali lineâ totam interioris tunicæ superficiem perreptabant & plurima eorum in vesicæ cervicem dimissa, sphincteris constrictionem & occlusionem exactam impediebant: Unde pueri urinæ incontinentiæ causa manifestissime deduci potest. Pleræque partes aliæ & viscera satis rectè se habebant, præter hepar, quod parùm solito majus conspiciebatur.

Nunc rationes symptomatum elicere & casûs enodationem

Fig. 34. f. 293.

Tab. 1.

Tab. 2.

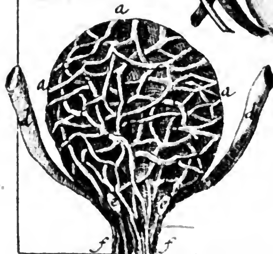
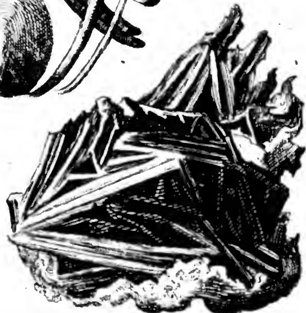

Fig. 39. f. 301.

nem instituere non multum difficile esset, sed aliò me negotia vocant. Addo tantùm figuram anatomicam minùs exactam die sectionis 17. Decembr. 1683. à me delineatam, quam æqui bonique consulas rogo.

Ad Joh. Jacobum Harderum Phil. & Med. Basil. Figura XXXIV. N. I. N. II.

TAB. I.

aa. Vesicæ renales.
bb. Capsulæ atrabilariæ.
cc. Vena cava descendens.
dd. Arteria magna descendens.
ee. Vasa emulgentia.
ff. Vasa spermatica.
gg. Ureteres monstrosi.
h. Vesica urinaria.

TAB. II.

aaa. Vesicæ urinariæ media pars infima.
bbbb. Foveæ seu vacuitates.
cccc. Corpora protuberantia.
dd. Ureteres abscissi.
ee. Foramina duo ureterum aperta in vesica.
ff. Cervix vesicæ, cum corporibus protuberantibus.

SCHOLIUM.

EX primæ conformationis vitio, quod renes cum Vesicâ incurrisse haud obscurè videatur, symptomatica ratio facilè peti potest. Incontinentia enim à primâ ætate infestans non tàm secretionis in renibus impeditam vel acutam nimiùm, quàm vesicæ conformationem vitiatam ostendit, ob quam urina per ureteres amplos appellens ad tempus aliquod retineri non poterat: imposuit illa ipsa chirurgo, ut puerulum calculo laborare sibi persuaserit; percepto haud dubiè corpore duro & renitente. Vesiculæ verò renales naturæ providentiam produnt, quæ organo quoad exteriorem saltem faciem

ciem naturali destituta, eam tamen partibus structuram largitur, quâ secretioribus necessariis utcunque fungi queant: quâ ipsâ tandem cessante corpusculum in deterius labitur, unde & his impedita seri salsi sequestratione mineraque circa fibras nerveas in abdomine hic illic depositâ motus quasi spasmodicos cum rhevmatismo aliisque funestis symptomatibus perpessus est, uti quidem super ista videri poterit ætiologia, quam historiæ puellæ rene altero carentis subnexi.

[*Joh. Jacob. Harderus.*]

OBSERVATIO CXXX.
D. MARTINI JOHANNIS HAESBAERT.
Vermium copiosa excretio.

VAria præter naturaliter in corpore nostro progenerari, præprimis autem visceribus ac intestinis, indies solertissimi observant Anatomici, inter quos principatum obtinuit accuratissimus animalium dissector Bartholinus: ita calculos in hepate, liene, pulmonibus &c. repererunt Forestus, Columbus, Crato, imò Rhases: quandoque autem fœtus ejusmodi extra corpus eliminat natura, vel quantitate obruta, vel alio instinctu laudabili, uti quidem calculosæ mictiones, imò sputationes istud testantur: præprimis autem vermium excretio frequens esse solet æquè ac ipsorum in intestinis generatio, eò minùs inter rara haberi solita, quò frequentior: Nihilominus haud injucunda fore confido, si quæ circa verminosam dejectionem haud ita pridem contigerunt recenseam: Infans erat quatuor annorum, cui pulverem meum anthelminticum exhibui, iste alvum exoneraturus, tantam materiæ copiam uno ictu dejecit, ut moriendum sibi altâ voce ingeminaret: Accersitus, Parentes de viscerum singulorum excretione sollicitos, bono animo esse jussi: certus nonnisi mali sentinam vacuatam esse, id quod excrementa inspicienti palam evasit

evasit, præter enim innumeram vermium copiam, qui materiæ viscidæ copiosæ implicabantur, nihil animadvertere licuit: Ut tamen quo reficeretur, infantulus haberet, mixturam cordialem præscripsi, quâ vires sensim redierunt.

Omnia medicamenta, quæ vermes necant, constant partibus durioribus, atque inter hæc familiam facilè ducunt, quæ præparantur, ex Vitriolo; idque præstant amaritudine, aciditate aut salsedine, cujusmodi est sequens:

℞. Semin. Santonic. ℈j. Vitrioli calcinat. gr. V. trochisc. anthelm. m. gr. x. F. pulv. detur ex convenienti vehiculo infanti 4. annor.

Silentio hîc præterire non possum, vermes duos oblongos, digito minori crassiores, colore rubeo, quorum effigiem figura præsens exhibet: hospitabantur hi in rene canis sinistro, qui inde totus excavatus & rugosus erat: in dissectis autem intestina decuplo longiora ipsis vermibus conspiciebantur &c.

Fig. XXXV.

OBSERVATIO CXXXI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Musca pulex vel cimex.

MEnsibus Julio & Augusto præcedentis anni 1683. spectaculum de Muscis pulicibus aut cimicibus alatis Potsdami in ipso lecto meo mihi contigit, manè cùm surgerem, noctemque culicum sonitu, pulicum puncturis, & id genus insectis, corpus noctu infestantibus, satis inquietam habuissem. Mense Julio illæ mihi admodum obscurè innotescebant, cùm tres, quatuorve manibus quidem cepissem, sed corpuscula tenerrima & fluida adeò contrivissem, ut nil nisi alarum quid appareret. Sequente verò mense, die 11. Augusti, cùm eosdem cruciatus noctu sustinerem, idque insecti genus alatum in memoriam rediret, & jam diesceret, perfero incommoda corporis, nec me prius moveo, quàm clarum Phœbi

Phœbi lumen lectum perlustraret, quò hostes infestos eò melius intueri & capere liceret: quô factô, subitò me ex lecto in pedes conjicio, locum, ubi quieveram perspicio, atque in lodice inter pulices saltantes has quoque muscas observo, manûsque tactu, sed leviore sex capio, enecatas tamen omnes & penè contritas. Harum duas Microscopio satis claro & â Cl. Dn. Joh. Abraham Ihle, dono mihi tunc misso, subjicio, ac per illud eas sic depingo. Musca hæc major non est pulice, alis tenuibus, membranaceis, pellucidis, utrinque tamen duplicibus aut triplicibus. Per microscopium visa apparuit vespæ minoris aut muscæ majoris magnitudine, ut Figura XXXVI. monstrat. Oculi, ut in vulgari musca, brunni sunt coloris. Venter medius, dorsum & sex pedes, hic in Figura contracti, crustâ quadam videntur obducti, quæ coloris & ferrei cum cæruleo, splendido mixti, Imus venter respectu animalculi satis crassus & rotundus est, ut cimex parvus videretur, subtus parum candicat superiùs verò niger est. Alæ sunt oblongæ, uti superiùs descriptæ cum costulis quibusdam nigricantibus interstinctæ. Aculeum in ore non potui observare, ut morsu potiùs, quàm punctis infestare videatur. Hæc de Musca pulice aut puliciformi, vel si ob rotundum corpus eam velis cimicem alatum appellare, perindè erit. Quamquam verè cimices alatos in Italia inter Euganeos montes observarim, non quidem vulgares, à Germanis Wanze vocatos, sed cimicibus lectulariis, figurâ magnitudine, colore, & fœtore persimiles & alatos, frutici cuidam insidentes. Inter ea, quæ humanum corpus noctu solent infestare & pungere, innotuit quoque insecti genus parvum, crustaceum, nigrum ex scarabæorum genere, quod frumentum secalinum solet exedere. Id proboscide sua terete, oblongâ & durâ asseres, quibus frumentum incumbit, & ligna quæcunque perforat, inibique latitat. Hic scarabæolus, de quo peculiaris observatio posset institui, cùm est incola lignei lacunaris, atque ex eo in subjectum lectum cadit, sive volitat, hominem quoque noctu solet mordere. Id faciunt quoque Scorpiones lectularii, quos frequen-

frequentes observavi in chartis à typographis recenter tractatis & compactis. Tot & pluribus aliis, vel inscii, & dormientes, subjicimur malis.

Fig. XXXVI.

OBSERVATIO CXXXII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
Papilio-Blatta alis plumosis.

ADmirandus est Deus in operibus suis & maximis & minimis! quod in hac tinea sive blatta imprimis relucet. Hujus alæ tantô contextæ sunt artificiô, ut Pavonum præsertim candidorum caudis structurâ & elegantiâ non cedant. Quælibet alarum quinque constat pennis vel plumis, quarum quatuor superiùs satis perspicuè cernuntur, quinta verò omnium minima sub istis quatuor latet. Duæ superiores cohærent ad invicem arctiùs, Blattæque volatui præcipuum robur conciliant, duæ inferiores parùm debiliores sunt ac minores. In extremitate plumarum speculum quoddam pavoninum est, per quod stamen seu costa (in avibus calamus) excurrit & speculum acumine quodam superat & excedit. Reliquæ partes à latere istius costæ, quæ in avibus plumarum filamenta constituunt, in tam subtilem pubem abeunt, ut tenuissima Amianthi extensi staminula vel potiùs effluvia, ad levem digitorum tactum evanescentia, mentiantur. Oculi in hoc Papilione nigricantes ex situ candido, quô instar farinæ aspergitur, vix conspiciuntur: inter eos duo cornicula alba capillis tenuiora, eminent. Pedes ei sunt sex, duo posteriores longissimi omnium, in 5. tanquam digitos divisi, albissimi, muscum candidum ramosum præsentantes: duo intermedii pedes tribus constant extremitatibus: superiores duo individui sunt ac simplices. Totus papilio mirùm candicat tanquam farinâ conspersus: Incidi in id genus papilionum Clivis Anno 1661. 7. Junii in hortis inter gramina vesperi, ubi cum multis

aliis similibus eum cepi, atque ex genere esse papilionum nocturnorum, qui noctu circumvolitant, interdiu latent animadverti. Cæterùm Genesis ejus & Metamorphosis nondum constat. Est & alia species paullò major, per totum huic similis, sed coloris halcei vel candido viridis, in ericetis mihi iter facienti observata.

Fig. XXXVII.

OBSERVATIO CXXXIII.
D. JOH. FRANCI.
De
Nummo argenteo, Rapæ incluso.

QUoniam quisque pro suo à DEO sibi concredito talento ad historiam rerum naturalium in medium quid notabile comportat, hanc observationem, quam dupliciter rarum existimo, fideliter, non ut viderer, sed aliorum de hac judicium percipiam, adjicere placuit. Cùm enim A. 1683. die 8. Octobr. st. v. filius meus David Jonathan annorum trium cum dimidio, in museo, me in secando canis utero occupato, rapam passim jactatam cultello suo, Parentis factum ut exprimat, mactasset, diu autem eam acerbiùs tractans lætanti tandem animo me accurrens clamitabat, Parens en nummum! ego formam externam adspiciens satis delectabilem deprehendi. Rapa erat spithamæ & ultra longitudine, brachiata, pedibus Sirenum instar remigantibus instructa, aliàs sat glabra, & absque fibris. Superficies partis ejus superioris ferè usque carnei erat coloris & quasi collari purpureo vestita; cetera cùm res parvi sit momenti & icon suppeditet, hæc describere supersedeo. Ast interna majorem admirationem & oblectationem dedit; ex medio enim rapæ loco cordis emicabat nummus argenteus, qui adeo tenaciter hærebat, ut non nisi in partes priùs plurimas dissectâ, ejus particeps fieri potuerim, separatis dein particulis rapæ, grossum imperialem

A. 1645.

Fig. 35. f. 295.

Papilio Blatta alis plumosis, naturalis magnitudinis.

Fig. 37. f. 298.

Fig. 38. f. 298.

posterior pars.

Fig. 36. f. 297.

Musca pulex naturalis magnitudinis.

Musca puliciformis vel cimiciformis per microscopium depicta.

anterior pars.

a. Locus grossi imperialis.

A. 1645. cum effigie Augustiss. Ferdinandi III. Imperatoris percussum inveni. Quem sub semine rapæ primò jacuisse, licet aliàs non excludam, mea est opinio.

Fig. XXXVIII.

OBSERVATIO CXXXIV.
D. VITI RIEDLINI.
Gutturi inhærentia fortè fortuna rejecta.

IN asperam arteriam sæpius quædam nobis, dum edimus bibimus, simul ridentibus aut loquentibus delabi, quotidiana testatur experientia. Elegantes sunt hac de re historiæ, quas diligentissimus *Sennertus Prax. lib. 2. P. 2. cap. 1. p. m. 142.* narrat, quibus ego sequentes binas, licet jam per benè longum temporis spatium latuerint, propterea tamen nulli displicituras sperans, addo; hoc unicum priùs monens, meipsum, qua primam, adhuc dubium esse, ubi nummus ille sive Cruciatus latuerit? interea tamen ad minimum in vicinia asperæ arteriæ delituisse, certum est, hanc ideo historiam haud incommodè cum sequenti conjungi posse, visum fuit. Est autem Andreæ Lebenherren Augustani, qui A. C. 1604. d. 13. Decembr. intensissimo dentis dolore detentus, ab amico monitus, ut Cruciatum, nummum aureum, denti dolenti imponeret, monitis obtemperans, dolorem forsan casu magis quàm indè mitigatum sensit, hincque lectulo incumbens obdormivit, post bihorium verò excitatus nummum suum nullibi invenire potuit, cumque nec in gutture, quod mirum, quicquam sentiret, ubi lateat, per bimestre supra integrum biennium inscius remansit, donec tandem A. 1607. d. 12. Febr. arundine aucupatoriâ felem globulo petens, fortiusque exspirans, simul Cruciatum suum è latebra sua efflaverit, integrum omnino, illæsum & pituitâ viscidâ obductum; hic in perpetuam rei memoriam Balistariis nostratibus postea dono datus fuit, qui eum Poculi argentei grandis operculo appenderunt,

 annis

annis supra notatis, annulo aureo, à quo pendet, insculptis: Filius verò hujus, multis annis post, laminam argenteam adjecit, in cujus alterâ parte hæc verba leguntur: Nebenhangenden Ducaten hat mein lieber Vatter Seel. Andreas Lehenherr à 2. Jahr/ 2. Monat bey sich im Hals getragen/ aber durch einen Blaser / in einem Vogelrohr nach einer Katzen / GOtt Lob / wieder herauskommen/ in altera verò sequentia: 1660. den 14. Septembr. zur Ehren-Gedächtnus meines lieben Vatters hab ich Christoph Lehenherr A. Eichtmeister dieses Schiltlein einer Ehrlichen Gesellschafft der Stahl-Schützen verehrt. Quorum versionem, quia præter jam narrata notatu digni vix quippiam continent, non adscribo. Communicavit autem hæcce dictorum Balistariorum Præses, Dn. Johannes Bierman, Pharmacopœus industrius, qui & nummum & cætera monstravit. Altera est Nobilis cujusdam Juvenis, cujus laryngi ante plures annos pisum tam improvisò infixum fuit, ut, licet mox post tussis perpetua cum febre lenta & respiratione difficili successerit, de hoc tamen nec quidem cogitârit, & Medicus ordinarius per benè longum temporis spatium, remediis, aliàs huic malo dicatis, oppositis, nil quicquam efficere valens, illum tandem Prognostico reliquerit, non sine magna Matris viduæ tristitia, quæ aliquando, ne omnino non haberet, quo ægrum recreare posset, magnam in Aquam cerasorum nigror. fiduciam ponens, illam per Aurifabri cujusdam domestici discipulum è Pharmacopolio peti curavit, qui vel minùs rectè mandata percipiens, vel nominis oblitus, loco hujus Aquam fortem sibi notiorem & sæpius hîc loci à se emtam petiit, quam etiam à Pharmacopœi ministris, cùm pro Magistro ut aliàs hancce desiderari crederetur, traditam, Matri ægroti anxiæ domum tulit; hæc statim filio cochleare unum exhibuit, qui acrimoniâ, & corrodendi, quâ pollet hæc aqua, vi valde læsus, faucibus nimirum & partibus vicinis indè erosis, clamore & ejulatu id Matri indicavit, quæ errorem tum seriùs agnoscens, ipsamet ad Pharmacopœum cucurrit, eundemque hujus erroris reum facere

voluit,

voluit, hic verò rem omnem, uti gesta erat, (ipsemet enim puerum aquam fortem expetentem audierat, eumque insuper, annon in nomine erraret, interrogaverat,) narravit, oleumque olivarum exhiberet filio, suasit, quo facto, ac vomitu indè subsequente, Pisum jamjam germinans, simul rejecit, ex quo, gravioribus symptomatibus ex deglutita aqua forti non subsequentibus, & cætera mala indies remittere cœpêre, brevique post ab iisdem omnino liberatus, in hunc usque diem, DEI gratiâ, adhuc vivit & pallido tantùm faciei colore superstite valet, atq; ipse mihi dicta modò narravit, quæ Pharmacopœus postea suo testimonio confirmavit. Sicque huic error alterius maximus, maximum sanitatis commodum attulit. Videatur superiùs Observatio 54.

SCHOLION.

PUerulo bimulo, cui ossiculum in asperam arteriam incidit, optato adhuc tempore auxilium tuli, in sufflato naribus ex lil. convall. pulvere, inde vi sternutationis iterum illud fuit excussum.

[Helianthus.]

OBSERVATIO CXXXV.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Minera Antimonii elegantissimè crystallisata.

NAturam non mortalium, sed mortales Naturæ esse imitatores, quis est, qui negare ausit? Etsi enim abs re non sit ingenium humanum in excogitandis, manus verò artificum in elaborandis suis operationibus, magnam subtilitatis aciem & perfectionis gradum præ se ferre; nihilo tamen minus à Naturæ sapientissimæ matris summè in abjectissimis etiam corpusculis demonstrata perfectione, toto

quod ajunt cœlo, differunt, & accuratius instituta comparatione, imperfectionem suam satis abundè produnt. Chymici præ cæteris laboriosissimi Naturæ scrutatores, unicam sæpè materiam Proteo mutabiliorem, post varias operationes præmissas, variè immutatam, & sub novarum quasi creaturarum specie, mirè & jucundè producunt; sed naturam saltim imitantes, perfectionem ejus minimè attingentes, imo, nihil efficientes, quod non à Natura jam antea, in multò excellentiori gradu, effectum sit: Exempli loco hîc nobis inserviat *Elegantissima* è Naturæ gremio producta *Crystallisatio*, qualem vix ex omni Chymicorum labore & summo mortalium artificio, sperare licebit: non Crystallorum vulgo sic dictorum, sed *Antimonii*, abs me, sine tamen (quod dolendum) patriæ & fodinæ suæ metallicæ habita cognitione, studiosè asservati, ignem nondum experti, saxo seu terra sua nativa firmiter adhuc inhærentis, & quot crystallos, tot quasi trabes, spicula & fulgura minimi ferè digiti longitudinem adæquantes, insigni splendore & rutilantium colorum nitore, jucundo spectaculo præ se ferentis, cujus elegantiam facilius est intuentium oculis subjicere, & quantum licuit, in apposita figura, satis nitidè, delineare, quam verbis decenter describere, vel arte perfectius imitari.

Fig. XXXIX.

SCHOLIUM.

VIdetur hæc minera ejusdem esse generis cum illa, quam Dec. I. Eph. Cur. Ann. II. Observatio 28. recenset; qualem & ipse elegantissimè striatam ex Hungaria, dono amici, possideo.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVI.
D. JOH. PAULI WURFFBAIN.
De
Abſceſſu in Mamma Lactantis cujusdam, cum folliculo.

FOemina quædam quatuor liberorum mater, ex lactis corruptione inſignem dolorem ac tumorem mammæ ſuæ dextræ perpeſſa, neſcio cujus ſuaſu, Medicaſtri cujusdam ſatis imperiti curæ ſe ſubmittit; is Emplaſtrum quoddam ex allio quod ajunt & caſeo putrido paratum, ſuperimponit; rupto abſceſſu, neque turundam immittit, neque abſtergentia decocta aut alia mundificantia adhibet, ſolo ſuo Emplaſtro, (ſanum certè fœtore ſuo offendens,) contentus: conſolidato tandem ſponte vulnere, integrè ægra ſanatam ſe putat, niſi quòd duritiem adhuc avellanæ magnitudine ſuperſtitem, ſine tamen dolore, perſentiſceret: ingravidata paulo poſt, tumor hic excreſcere videbatur nonnihil, nullo tamen urgente dolore, rem parvi pendebat, & filiolam rebus ſic ſtantibus feliciter in lucem editam, uberibus ſuis optimè & copiosè alebat, indies ingraveſcente ac indureſcente malo, accedit dolor, qui nimium intenſus, eam ad ſalutaria & affectui huic magis reſiſtentia remedia inquirenda, impellit; meum itaque auxilium implorat, ablactata filiola, Emplaſtrum quoddam vi anodyna & emolliente ſingulari præditum, ſuperimpono, quo vix per aliquot dies geſtato, abſceſſus ſponte ruptus, puris inſignem quantitatem cum *folliculo lacteo unciam ſemis pondere adæquantem*, excluſit, & tantæ quidem tenacitatis, ut quovis modo agitatus, nullam rupturam pateretur, exactè aliàs veſiculam felleam repræſentans, niſi quòd lacte putrido repletus, lacteo quoque colore imbutus fuerit: quâ materiâ excretâ, mundificato & conſolidato methodicè ulcere, cura feliciter finita fuit, nulla ut ante duritie, nullo tumore ſuperſtite.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Cerebro humano post mortem in Cochleas minutissimas transmutato.

HIstorias Cerebri bovini petrefacti Dec. 1. A.I. Obs. XXVI. & CXXX. ut & Cochleæ in capite s. cerebro Lucii piscis inventæ, A.II. Obs. cxv. Ephemerides nostræ non sine admiratione jam ante hac exhibuerunt: licebit & huic earum Decad. II. An. II. tam lectu quam admiratione dignissimam historiam de Cerebro humano post mortem in cochleas minutissimas transmutato, inserere: Contigit enim Giengæ in civitate quadam Imperiali Sveviæ d. 7. Maii. A. cIɔ Iɔc LXXV. cum Centurioni cuidam militiæ Ducum Lüneburgensium, hyemali tempore hîc subsistenti & febre ardente ê vivis sublato, sepulturæ locus seligebatur, ut in templi hujus loci sepulchro quodam, *Signiferi cujusdam* ante XL. ferè annos honeste in eo sepulti, *caput osseum, infinitis minutissimis albicantibus cochleolis repletum*, exemtum fuerit, ad stuporem & admirationem omnium, tam horum, qui adstantes oculis suis rei veritatem inspexerant, quam eorum, ad quos rumor hujus tam insolitæ historiæ pervenerat: addam hic Extractum Protocolli Ecclesiastici, Dn. Joh. Schelio, Notario apud nostrates Cæs. Publ. Amico meo pl. honorando, per literas communicatum, prout illud unà cum binis ejusmodi cochleolis integris, aliorumque fragmentis, ex singulari Fautoris hujus liberalitate possideo.

Extract aus dem Kirchen-Protocoll, de A. 1675. die 7. Martii.

HErr Erich Boden / Hauptmann unter den Lüneburgischen Völckern / so im Winter-Quartier allhier gelegen / etc. starb an hitziger Kranck-

Kranckheit bey Jacob Köllin/ Wirth/ war alt ungefehr 32. Jahr/ und wurde auf Begehren in die Kirche bey der kleinen Sud-Thür ehrlich begraben. Nun waren bey 40. Jahren zuvor zwey Fendriche daselbst beygelegt / und wurde ein Todten-Kopff heraus genommen / der war gantz voller kleinen weissen Schnecklein/ in der Grösse wie Linsen/ viel 100. ja viel 1000. welche vielleicht an diesem trockenen Ort/ aus dem Hirn mögen gewachsen seyn; so viel aus dem Kirchen-Protocoll.

Testis

Martin Leger / P. in Giengen.

SCHOLION.

Licet certum omnino sit; Omnium rerum rationem reddi posse, non tamen minori certitudine gaudet & illud: Multa nobis esse occulta, quæ Naturæ manifesta; hinc sensus nostros plerumque tam obtusos esse, ut veritatem rationis assequi rarissimè valeant: Quare satis durum arduumque opus arbitror, veram historiæ hujus assequi rationalem causam: Nam siccitas loci, ad mentem ante allegati Protocolli, ad effectus hujus causam determinandam, insufficiens nimis est, hac enim posita causa, & alterius quoque Signiferi caput eodem loco inhumati, eandem certè sortem experiri debuisse sequeretur; ut taceam solâ siccitate, nulla antehac materiali præsente vel accedente semine, tale quid produci posse: Prius quoque dicendum esset, si quis Osseum hocce caput, satis probabiliter, cochlearum terram hinc inde perreptantium domicilium fuisse, dixerit, exque eorum semine inibi deposito has cochleolas succrevisse, suspicatus fuerit: non enim uni vel alteri tantum cochlearum aditus ad sepulchretum hocce patuit, sed pluribus, imo, ipsæ hæ cochleæ aut saltim earum testæ unà cum arena procul dubio antea effossæ, vestigium sui non sine suspicione adstantibus præbuissent: aliis ergo rarioris hujus historiæ investigationis causam, quo nempe Naturæ mysterio, mollissima aliàs cerebri substantia, crustaceam hancce duri-

tiem & tot minutissimarum cochlearum exasciatissimam figuram, acquisiverit; ulterius rimandam, relinquo.

OBSERVATIO CXXXVIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Falsa impraegnatio.

NObilis à Fritschen vidua, 55. annorum, jam mea marita patiebatur vomitum, nauseam, horrorem, uteri contractionem & quæ alia, sueto prægnantibus tempore: venter intumescebat, motus aderat etiam satis fortis in ventre, mammæ pressæ fundebant liquorem aquosum: Dicebat se gravidam, (utpote antea decem liberorum mater, hujusque rei sat gnara) ast ego, repugnabam multas propter rationes. Expectamus tempus partûs, & justo tempore accedebat, cum alteratione insigni; aderat quippe cephalalgia, cardialgia, extensio abdominis dolorifica, angustia pectoris cum metu suffocationis. Adplicamus interna & externa, spirituosa & bezoardica, sudat per noctem copiosissimè, (nam circa vesperam erat hæc invasio,) manè alvum deponit aliquoties, respiratio fit melior, extensio abdominis evanescit, venterque sensim ac sensim indies detumescit adque pristinam figuram redit. Et sic spes pariendi cum prole aufugit. Figuli uxor juvencula, Grunebergæ, eadem persuasione laborabat, obstetrixque loci, uti sagax satis, cum omni fœminarum Choro idem affirmabat. Tempore partûs legitimo adstat obstetrix, omnia apparantur, fœmina ad partum se accingit, exsibilant flatus per uterum, fluitque materia rubraquosa cum frustis sanguinis crassioris & nigricantis, nullus autem fœtus. Eandem pariendi fortunam habebat fœmina primaria in nostra vicinia, pro qua etiam in suggestu publicæ preces instituebantur, ut Divina Clementia ipsam felici partu beare velit, ast post nonum mensem nil se movet, sequuntur adhuc tres menses & nullum adest amplius signum fœtus. Tandem preces *in templo*

plo

plo intermittuntur, & ipsa nunc omnem pariendi spem deposuit, abdomine equidem cum mammis adhuc distento & fluxu mensium inordinatè & parùm se exerente. Ita fœminarum spes in conceptione numeratione & partu sæpiculè vana. Vide si lubet Decuriæ I. Annum I. Observationem I. cum Scholio. Affinis est Observatio 45. ejusdem Anni, ast in contrarium. Adde ejusdem Decuriæ Anni 2. Observat. 26. cum additamento. Item ejusdem Decuriæ Anni 6. Observat. 45.

OBSERVATIO CXXXIX.
D. SAMUELIS LEDELII.
Conatus Naturæ in expulsione fœtûs mortui.

ANNO I. Decuriæ I. Ephemeridum N. C. Observat. 49. Excellentissimus D. D. Illmerus habet egregiam enchirisin extrahendi fœtum mortuum cum uncis, id quod mihi subsequentem observationem consignare ansam dedit. Vidua Grünbergensis 40. annorum sat vegeta in consortium matrimonii iterum adsciscit juvenem lanionem, imprægnatur, & die 26. Novembr. St. N. 1683. legitimum partûs tempus accedit, omnia accersuntur quæ in hoc passu sunt necessaria, & ecce fœtus brachium foràs erumpit. Obstetrix reponit sæpius, ast in vanum per diem & noctem, cum magna puerperæ debilitate. Altero die me consulunt, ibi periculum indico, & quòd non citius consiliũ expoposcerint, exprobro: ordinabam autem quæ proficua judicabam, & satis instruebam, quomodo tractare debebant patientem. Verùm omnia erant frustrà, & quia fœtus, ut dicebant, statim initio partûs esset mortuus, & summum aderat pro matre periculum, mentionem faciebam dissectionis & extractionis fœtus mortui, & hoc unicum indicabam præsidium pro vita matris. Nolebant autem audire de hacce operatione, & ni Deus fuis-

ſet mediator, ut referam, fœminam morti tradidiſſent. Dum expectant ultimam exhalationem, paululùm ſe recolligit parturiens & quærit anxiè cum lachrymis opem: ideo iterum me ſalutant, & ſi quid haberem Conſilii, præter extractionem chirurgicam, maximoperè petebant ne denegarem. Ordino itaque Clyſterem ſequentem:

℞. Radic. bryon. ℥ij.
fol. meliſſ.
Mercurialis.
Artemiſ. rubr.
Puleg.
Matricar.
aa. Mß.
Sabin.
fl. Chamæmel.
Baccar. lauri aa. Mj.
Agaric. in petia ℥ß.
Sem. aniſ.
fœnic. aa. ʒij.
Coqu. in aqu. ſ. Colatur. ℥ix. add. Elect. d. bacc. laur. ʒvi. ol. rutac. Chamæm. a. ℥iß. ſal. gemm. ℈ij. m. f. Clyſter.

A quio natura irritata excluſit brachium à corpore ſeparatum, quod multoties immittendo & tractando avulſioni aptum reddiderat obſtetricis manus, & dein uno fermè momento fœtum ſat putridum cum matris reſtitutione & ſalute. Fœtus antea fuerat mortuus, non ut falsò retulerant fœminæ, & in invaſione partûs. Ex his videmus conatum naturæ in partu, & vulgi obſtinatam mentem in caſibus Medicis deſperatis. Vide ſi placet Anni I. Dec. I. Obſerv. 52. Item Anni I. Decad. 2. Obſervat. 101. Videatur porrò Henricus ab Heer, in Obſervat. XIV. in medio.

OBSER-

OBSERVATIO CXL.
D. SAMUELIS LEDELII.
Odor rosarum visui nocivus.

ROsas & earum odorem multis fuisse exitio, historiæ Botanicorum & Medicorum referunt, & esset amplus scribendi campus, si placeret omnes illas huc trahere historias. Brevibus referam ea quæ titulum Observationis exhauriunt. Habemus hic Grünbergæ mercatorem temperamenti melancholici, ast satis vegetum, qui quando rosas olfacit tempore roseo, patitur pruritum oculorum, succedente eorundem inflammatione: lachrymæ involuntariæ copiosè rigant genas, & quod durat aliquot dies, cephalalgiâ intercurrente. Diligenter itaque cavet, & quantum possibile domi se continet dicto tempore, ne fortean obvius quispiam rosam teneat & ipsi hæcce symptomata inducat. Visus aliàs ipsi bonus, nec ulla rubedinis oculorum nota: cephalalgia tamen interdum laborat & difficultate auditûs, cœteroquin, ut dixi, sanus.

OBSERVATIO CXLI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Mortui manus curat strumam.

IN Actis Philosophicis Societatis Regiæ in Anglia p. m. 155. & sequ. legimus de effectu tactionis & frictionis. Coquus Anglicus manus suas verrucosas curabat affrictione manus heri sui mortui. Quo etiam collimat Observatio Wedeliana Anni I. Decur. II. Observat. XI. Addo jam manum mortui tollere strumam. Res ita est. Doctor Johannes Beale fecit egregium experimentum tollendi maximam & periculosam strumam applicatione manus hominis mortui, unde homo curandus senserit quasi frigidum rivulum in cor devolutum,

ut ferè deliquium animi passus fuerit. Quid si huic curæ per tactum ansam dedisset Tactus strumosorum Regis Christianissimi, Regis item Angliæ, Hispaniæ, Comitum de Habspurg?

Hoc ὡς ἐν παρόδῳ annecto. Primis Praxeos annis dum Sagani viverem, ubi strumæ non sunt infrequentes, strumaticis hunc pulverem ordinavi à plenilunio ad novilunium singulis diebus adsumendum, cum optato successu, præmissis tamen præmittendis.

℞. Spong. marin. num. ij. benè depura aqua scrophular. vincetoxic. aa. q. s. Exsicca, redige in cinerem.

℞. Hujus cineris
Cineris cysteolith. aa. ℥ij.
Zingiberis.
Piperis longi.
Sal. gemm.
Cinamom. opt.
Scrophular. major.
Ossis sepiæ.
Pyrethr. a. ℥ß.
M. fiat pulvis. D. S. Kropff-Pulver.

OBSERVATIO CXLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Hirudines enecant puellam.

IN Poloniæ majoris pago Podemockel/ prope civitatem Bomst, puella 9. annorum pecora in campo pascit, & dum miles Polonicus equo insidens civitatem petit, ipsaque propè viam ipsum celerè equitantem animadvertit, putat præ timore quod ipsam velit lacessere. Itaq;, ut potest, quantocyus avolat, seque in palude sub frondibus arborum abscondit. Palus scatebat hirudinibus, quæ statim puellæ nudos pedes invadunt, sanguinemque usque ad mortem exsugunt. Puella dum sueto tempore non redit, anxii parentes ipsam undique quæ-

quærunt, sed non inveniunt. Miles reversus è civitate dum turbatos homines videt, interrogat quid sit? respondent, amissam esse puellam. Ille regerit, fortean esset illa quæ in campo vaccas custodierit, quæque præ metu cucurrisset sub arboretum in vicinia, ibi forsan lateret. Accurrunt cum parentibus vicini, inveniunt puellam pallida morte enectam, ejusque totum corpus hirudinibus obsitum. Hirudines aliàs etiam valent in Medicina: adi Dec. I. Ann. 6. Ephemerid. N.C. Observ. 9. Walæus pro & contra discurrit an sint utiles in Medicina. Meth. Medend. p.m. 81. Sennertus l. 1. pract. p.m. 72. Timæus v. Güldenklee mortem vidit in puero 5. annorum à deglutitis hirudinibus. Cas. Medic. l. 7. cas. 9. Schvvenckfeld Theriotropheo Silesiæ p. m. 537. scribit, quod majores hirudines num. 9. equum sugentes occidere possint. Adjunge Schröderi Pharmacop. l. 5. p.m. 342.

OBSERVATIO CXLIII.

D. GEORG. CHRISTOPH. GöLLERI,

Abortus humani monstrosi hist. Anatom.

Quamvis Monstra patrati sceleris, malive subsecuturi indicium vulgus cum Tullio habeat: quasi horrendo prodigio exorta Parentes sceleratas, futurasque ærumnas demonstrarent; re tamen verâ vitiatam Ideæ ovalis structuram, & impeditum perfectæ conformationis principium designant potius, quàm ingruentia mala nobis portendant. In omni siquidem subcœlestium viventium genere Naturæ haud verò luxuriantis monstrosos experimur fœtus, ita, ut ne simpliciora Corpora generanti Naturæ peccandi occasionem adimere videamus. Ut proinde intuentium animos tantam in admirationem non rapiant ejusmodi monstra, nec immaturioris judicii pruritum statim excitent. Præsertim ubi Matres ex passim obviis subito terrore perculsas, indeque blandum earum fotum fœtui surreptum cogitaverimus; Non minus quoque angustiores uteri cancellos tenellum

lum Embryonem arctiùs sæpè comprimere, aut violentiùs concutere posse; interdum & succum nutritium lascive fermentantem impetuosiùs in eundem irruere aut ubi plures simul conceptus, parciùs & segniùs eosdem enutrire, uníque horum perfidè se subducere; sic haud raro quoque tenellas ovuli membranulas aut ob liquamenti nutrientis luxuriam, aut validiorem coarctationem inter primordia facilè disruptas cum obvio coalescere, atque hâc ratione enormiter deformare comperimur. Eoque faciliùs hi (cum aliis plurimis) errores justam fœtus formationem vitiare solent; quò materni ovuli Idea iis plus favet. Hanc siquidem eâ penè ratione ovulo imprimi, quâ prima plantarum rudimenta, in earundem seminibus, observamus, nullus dubito. Gemmam enim & folia, quæ primò erumpunt, facilè ibi deprehendes, caulemque simul quem protrudit, & radicem quæ se terrâ firmat. Adeoque planta suis jamjam conformata partibus tamdiu delitescit, quamdiu idoneo humore minus perfunditur aut irrigatur. Non minus Alma Parens fundamentum futuræ prolis in ovulo humano jam posuit, quod spirituosi seminis virilis contagiosâ quasi fermentatione actuatum successu temporis sese exserit, sanguinisque & spirituum mutuo impulsu motum pro vitâ acquirit; Quæ feliciter in utero materno inchoata, sine labe etiam perennat, nisi quidpiam ei impedimento futurum sit. Minimo verò errore inducto, non tantùm languescere incipit & vacillare, sed & parti languenti idem error profundiùs imprimitur; usque adeò, ut pro mala partium diathesi, diversoque iis charactere impresso Natura in earum adaugendâ mole & texturâ sapienter & benè struendâ fatiscat, & â tramite suo deflectat. Tales Naturæ errores, etiamsi sæpius admiremur, hâc tamen vice non sine animi stupore præsentem Abortum Humanum, tàm externo aspectu monstroso horrendum, quàm interiori partium formatione, imò earum rarâ absentiâ stupendum contuebimur, ejusque historiam Anatomicam hic subnectemus.

Nimi-

Nimirùm, postquam Uxor Civis cujusdam Urbis nostræ, per septimestre spatium utero gessisset, & per id tempus sæpius de dolore conquesta esset, emortuo fœtu monstroso, maturiorem partum accelerante, Mater trium natarum facta est. Atq; primò quidem puellam decentis & perelegantis formæ feliciter enixa est. Hanc infausto conatu insequebatur monstrosa, quam hîc lustrabimus. Tertia denique corporis formâ & magnitudine primæ vix cedebat. Veluti autem natu majorem & minorem secundinæ facilè sequebantur: ita mediam, monstrosam nempe, non excepêre; Totum siquidem corpus iisdem obvolvebatur, ac si integumentis communibus cinctum videres: quod innumeræ venarum atque arteriarum propagines, & infinitæ glandulæ miliares hinc inde per eas dispersæ, uti & substantia grumosum & fibrosum sanguinem repræsentans, digitumq; crassitie suâ adæquans, facilè demonstrabant. Hincque corpus deformius redditum â secundinis, veram cutem mentientibus, quàm ipsâ osseâ & carnosâ mole. Detractis enim hisce â toto corpore, omnes musculi seorsim dividi,& facili negotio distingui potuerant, ut quod Monstrum anteà, nil posteà ab humano fœtu alienum ferè cernebatur: nisi quod dictæ cutis pars reclinatum caput cucullì aut mitræ ad instar pendula contegebat. Oculorum tantùm aderant vestigia; Naresque lineolis modò distinguebantur. Ore hiante & patulo superior gingiva divisa prominebat, dentesque æmulabatur. Lingua latiori ligamento palato firmata & labiis coëxtensa videbatur. Aurium rudimenta ad latera deprehensa. Facies & collum ejusdem cum thorace latitudinis vix distinguebatur, unde vulgus faciem in pectore locatam sibi persuadebat. Duo brachia corpore propendebant, quorum tamen dextrum longius crassiusque; utriusque cubitus recurvus protendebatur; unicusque digitus, pollex nempe, ungue distinctus radio breviori affigebatur; utrique enim ulna planè deerat. Sic etiam crura decussatim sibi imposita, in parvo pede unicum tantùm alebant pollicem tibiæ annexum, Fibulâ

Rr neutri

neutri præsente. Et velut Natura dextrum brachium grandius sinistro; ita è contrà crus sinistrum majus dextro formabat, ut damnum utriusque resarcire visa sit. Vasa umbilicalia quatuor tantùm digitos transversos longa, fœtuique annexa abscedebant. Pudenda sat ampla erant; Anus autem imperforatus.

Hæc Naturæ in exteriori contextu insolentia ad interiorem viscerum lustrationem me commovit. Et ecce abdomen primò apertum tantùm vesicâ quâdam, id omne replente, lymphâque viscidâ scatente, distendebatur, ut peritonæum haud incongruè crediderim. Propè umbilici autem exortum quædam intestinula extrà peritonæum contorta, ac mesenteriolo quasi firmata interiùs decurrebant, & in intestinum cœcum desinebant. Hepatis & lienis ne vestigium quidem deprehendebatur: uti nec ventriculus observabatur: nisi peritonæum ventriculum ita extensum, mucoque illinitum dicere mavis. In Hypochondrio dextro vena cava, ubi aliàs hepati se insinuat, hic propter ejus absentiam paulò amplior, ramos ad dictum mesenteriolum dimittebat, plexumque, pro vena portæ habendum, formabat. Superiùs ascendens ramulo quodam Aortæ se inserebat, & in subclavias divisa, jugulares constituebat venas. Descendente autem trunco suo emulgentes ad renes dimittebat & dein Iliacos ramos dispergebat. Renes cum incumbentibus glandulis renalibus exteriùs oblongæ pressulæque rotunditatis; interiùs verò sinuosæ cavitatis conspiciebantur. Uterus majoris molis, duriusculus, canini ad instar bicornis pelvim explebat: Cui tenuis membrana incumbens procul dubio vesicam constituebat, quam tamen accuratè observare non licuit. Abdomen pectusque diaphragma certo limite dirimebat, expansâque superiori suâ, quam pleuræ debet, membranâ, sub claviculis ulterius extensum, sibique rursus coadunitum, duplicatum quasi extabat, limitibusque suis per totum thoracis ambitum effusum, spiritum continebat: ut velut peritonæum liquore viscido repletum

totum

totum abdomen occupabat; ita & hoc spiritu turgens, tanquam vesica eundem in thorace concludebat; Gulæ venæque cavæ non erat pervium; ea namque penitus abfuit; hæc verò sub tendinosa ejus portione descendebat. Arteria Aorta juxta diaphragmatis duplicaturam in sinistro thoracis latere exorta ei cohærebat, versusque superiora pergens in ramos divisa, subclavias & ab his enatas carotides protrudebat; inferiùs in iliacas excurrebat.

Pulmones planè deerant; uti &, quod mirum, penetrale cordis. Aspera tamen arteria linguæ affixa, in descensu ultrà primam costam non protensa, in parvam quandam membranaceam cavitatem, aëre turgidulam, desinebat. Caput, licet sphæricæ figuræ noti à collo & thorace non distinguebatur, quoniam cutis totum corpus ambiens crassior collum expleverat, caputque in se quasi cogeret & quodammodo reclinaret; resectâ tamen cute istâ, collum graciliùs probè id distinguebat, terminisque suis circumscribebat. Dum verò cutis per capitis superiora pergebat, suprà cranium minùs sibi coadunita aut adnata longiùs protendebatur, ut à capite pendula cucullos Monachorum ferè imitata fuerit. Os bregmatis dextrum tantùm aderat, sinistrum verò membranâ albicante duriori, Natura adæquabat. Vertex, uti in omni fœtu tenui tantùm membranâ inducitur; ita hîc patulus planè fluidiori cerebro effluenti ansam dedit: Nam quamvis cerebrum variis mæandris & gyris in ambitu adhuc exornatum erat, fluidius tamen & putredini jamjam propinquius sui contrectationem non ferebat; ut proin partes ejus distinguere & curiosiùs scrutari non licuerit. Osteogeniæ limites aliàs Natura in hoc fœtu non excedebat, sed compagem ossium decoro ordine & numero cohærebat, nisi quod in cubito, uti dictum, unicum tantùm os, radium nempè produxerit, eique pollicem variis suis ossiculis distinctum annexuerit. Simili modo cruri tibiam tantùm addebat, eique pollicem solùm quodammodo recur-

vum conjungebat. Hæcque sunt, quæ Curiosior dissectio aperuit nobis & detexit.

Fig. XL.

SCHOLIUM.

SEd! miraberis forsan, spectator, quid intuitus es? nec abs re; modò exin Benignissimi Conditoris Tui laude ducâris.

Stupesce, si vitam vixisse cognoveris. Lapidem non hominem dixeris, qui absque eo, quo vivat, vivit. Quid sanguinem impulit? quid eum purpurâ tinxit? An abfuisse, an immotum stetisse credis? Prudentiorem Te judico. Naturam insueto tramite incedere posse exinde discas. Quis iste? Conjecturæ dabis veniam. Hæc Tibi displiceant, meliora docebis. Dicam tamen quod res est, & ab ovo, quod ajunt, exordiar. Nimirùm postquam Genitalia matris ob seminis virilis ferociùs fermentantis vim turgidiora reddita, tria simul ovula è glandulosâ testium compage, quam ovarium dicunt, in uterum depluentia, conceptum triplicem fovisse non negabis. Hoc enim structura visceris suadet, & ratio experimentis confirmat. Posita verò hæc in utero fundamenta & jamjam motu actuata, succo nutritio subinde affluente æqualiter perfusa augmentum ceperunt. Et feliciter forsan, ni infausta Mater abortu quodam vitulino immaturiori viso perterrita; Filiolumque suum creberrimis convulsionum paroxysmis tentatum mœsta sæpius deplorans characterem fœtui impressisset. Positus namque monstrosi corporis inflexus quasi & reclinatus, puero, dum convellitur, admodùm respondebat; carneaque vituli moles glabra adhuc & rutila, sanguine quasi suffusô fœtui haud absimilis hoc suadebat. Eoque magis vim Animæ fœtus experiebatur, quò plus uteri coarctantis angustia & reliqui fœtus situ medium (quod ordo in pariendo probavit) valdè comprimentes, ei favebant. Unde non mirum, si disruptis suis membranulis cum proximis sibi secundinis coaluit. Haud enim ignotus est Naturæ hic coalescendi modus, dum pulchro lusu interdum flores & fructus sibi accrescentes geminavit,

minavit, atque varios inde insitionis modos mortales edocuit. Idque spiritus nutritii fermentantis, & in se coërciti occasione. Nam quàm primùm hic intrà suos carceres non coactus erumpit, ob continuum novarum portionum balsamicarum accessum turgescit magis & luxuriat, ut cum contiguo sibi corpore in unum cogatur. Majorem admirationem subit nutritionis opus, organique sanguinem impellentis, uti & aliarum partium absentia. Anne adhuc Cor primum vivens cum Aristotele, & hepar sanguinis officinam cum vulgo dixeris? sanè micans istud punctulum, primis diebus post conceptionem præsens, id non confirmabit: Minimè enim Cor est, sed tota embryonis Idea, sanguine ceu principio suo vitali perfusâ, in quâ partium stamina jamjam reverà posita motu servantur & vigent. Ubi cruentum hepatis imperium? ubi muneris ejus majestas tamdiu servata? non miror exequias olim ei celebratas. Sanguis sui ipsius cocus est & arbiter, alieno non indiget. Nihilo tamen minus necessarius erat sanguinis motus & ejus fœcunditas. Scias diaphragma duplicatum spiritu distentum, succumbentem Aortam comprimens, ut & nervos, arterias ubique comitantes ob cerebri motum eas quodammodo retrahentes, impulsum sanguinis adjuvisse. Tantus enim, qui in adulto, impetus non requirebatur in fœtibus, liberiùs in utero nondum adhuc respirantibus: ut proin non mirum, pulmones, qui aliàs quasi quieti in embryone, planè abfuisse. Quid nî & lympha viscidior chylosaque peritonæo contenta fœtum nostrum enutrire potis erat? Licet ore patulo, ad suctionis munus inepto, dulciorem è matre affluentem liquorem eligere sibi non potuerit. Nec cerebrum rore suo per nervos amandato partibus vigorem addidisse dubites. Hoc enim præ cæteris fœtus partibus mole grandius munere suo non iners fungitur.

Adeò ita necessarius erat pro vitæ continuatione sanguinis, spirituumque Animalium mutuus impulsus, motusque perennis; ut Natura de his magis quàm de solidioribus partibus

bus follicita, quâcunque etiam ſtructurâ fœtûs perennationem moliatur. Sufficit ergò per imperfecta organa Naturam vitæ ſervandæ conſuluiſſe, & absque primariis organis eam etiam continuâſſe, dum per perfectiora non licuit. Quamvis difficilior, ſi non impoſſibilis, excluſi in auras fœtus noſtri ſuſtentatio diffitenda non fuiſſet.

OBSERVATIO CXLIV.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Hæmorrhagia univerſali, ex ictero nigro lethali.

SAnguis, vivificum flumen, aliquando coactè, nonnunquam velut pertæſus exitum affectat è corpore, & tanquam profugus ad internecionem fœdere rupto conſpirat. Vidimus plus ſimplici vice in febribus ardentibus lethales hæmorrhagias narium, nullâ arte compeſcendas, (quamvis in quibusdam ceſſerint ordinariis præſidiis,) donec extremum frigus, ſaniſſimâ mente vitam exolveret. Aſt non unâ viâ excidere eundem, & conſimilem tamen ναυσίαν, vel exilium ſpontaneum, ſequenti obſervavimus hiſtoriâ. Vir primarius, LXXIX. annorum per plures annos cardialgiâ, hinc calculo laboraverat, per vices repetitis inſultibus, remittente tamen dolore illo, poſtquàm in calculum ſucceſſivè coierat tartarea mucilago, ob hypochondriacum πάθος conſummatum præ ſe ferebat corpus cachecticum. Non raró tumere pedes, inprimis ſiniſter, conſenſu laterali ſolenni, commodâ tamen diætâ cavere ſibi, non minus ac medicamentis. Prædixerat Aſtrologus, ex infauſto Saturn. aſpectu mortis genus ex ictero nigro futurum, quod ſeu conjecturam probabilem caſus firmavit, ſeu archéus ex conceptis ideis morboſis ſibi exitium hoc ſtruxerit, eveniebat tandem.

Oculi,

Oculi, icteri præcones, flavedinem concipere, urina cum sedimento tartareo rubro copioso croceo colore linteamina tingere, corpus totum concolor reddi, alvi scybala non tingi. Visus aliàs morbus facilè cedere vel unico purganti cholagogo, experimento *Galeni* & aliorum, imò nostro quoque, visus aperientibus generosis martialibus, infusis, nitrosis vinci hic rebellis restitit. Per duos prope menses durante fabulâ, color è flavo in fuscum tendens minitari mortem dudum quasi prævisam terrore tantò majori incusso, quò certior credebatur eventus jamjam respondens prædictioni. Tandem, cum obstructa intimius vasa & sine dubio cœmento tartareo bilis concreta negaret effundi consuetis loculis, licet vomitu amaricante os inficeretur nonnunquam leviter, sanguis screatu merus per *os* excretus mox excipiebatur hæmorrhagiâ *narium*, per *alvum* quoque concretus multus exibat, & *urina* cruore tincta ubivis patulas portas seu perruptas potius ostendebat. Ita per omnes vias effusus, nequicquam præstante arte omni, corpus morti tradebat. Denegatâ anatome, nihilominus certum est, hepatis acinos glandosos æquè, ac papillas biliosas, induratas, obstructas, & tantum non scirrho occupatas fuisse, lympham sanguini incoctam omnem successivè, bilem granulatam in folliculo suo, sanguinem verò inspissatum, rarefactum tamen biliosâ amurcâ citatum in motum, &, præcluso debito spatio pro absolvendo circulo, illapsum laxioribus poris viarum ordinariarum erupisse, nullâ humanâ arte corrigendum. Eodem propemodum tempore relationes publicæ narrabant, strenuum quendam virum militarem sanguine per os, aures, oculos, nares seditiosè erumpente vitâ functum.

OBSER-

OBSERVATIO CXLV.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Pulſu intercurrente.

MUltum intereſt, pulſum conſiderare, qui, ceu machinæ vitalis inquies perpetua, præcipuè, ſtatum calidi, quo vivimus, ventris medii, & facultatis vitalis teſtatur. Neque tam ſcrupuloſâ combinatione ejus differentiæ ſpectandæ, quâm ex re ipſâ, & ad libellam ſanitatis æſtimandæ veniunt, ita tamen, ut & ad ſe invicem reſpectum habeat, & reliquarum facultatum non negligatur proportio.

Inter hos pulſuum modos digniſſimus memoratû eſt INTERCURRENS, in praxi non rarò obveniens, uſum habens non vulgarem, & medico famam largiens, & indicium, quæ intus gerantur, non infirmum, ſi non imperitum offendat æſtimatorem.

Non novum eſt nomen, ſed apud *Galenum*, diligentiſſimum pulſuum ruſpatorem, ejus occurrunt veſtigia, παρεμπίπτων ipſi audit, oppoſitus intermittenti, relatus inter inæquales, qui acervatim fiunt, incidiuntque, ubi facultas valdè copiâ humorum vel inſtrumentorum oppilatione impedita eſt, *l. 2. de cauſ. pulſ. c. 3.* Æſtimatus eidem ex ſolâ, inæqualitate crebritatis, ut διαλείπων intermittens, ex inæqualitate raritatis & parvitatis. *l. 1. de differ. pulſ. c. 12.* Enimverò hæc nondum ſatiant animum, quamvis autoris ſummum ingenium demonſtrent, quod vel ex intermittentis comparatione liquet, quem lethalem vel periculoſiſſimum ſaltim ſtatuit, contrà experientiam, aut pro intermittente, ut vox & uſus jubet, deficientis ſpecies vertenda & intelligenda eſt. Satis eſt eundem præiviſſe & viam monſtraſſe genuinam, non minus ac rem ipſam longè elegantiſſimâ hiſtoriâ Antipatri *l. 4. de loc. aff. c. 8.* quæ lectu digniſſima totum hoc propoſitum noſtrum illuſtrabit.

Inter

Intercurrentem vocamus pulſum, qui inter ictus ordinarios quaſi, licet obſcurè nonnunquam evolvantur, neque pateant æquè minus diſtinguentibus, micationes ſeu ictus offert extraordinarios plures vel pauciores, eosque frequentes. Mechanicè demonſtrari poteſt, ſi concipiamus coloraturas, ut vocant, an cachinnos potius ſæpe muſicos, quando flexiles ſoni breviores velut intercurrunt alios eſſentiales. Vel illuſtrare id licet intercurrente pulſu campanæ, prout, nonnullis locis id uſitatum eſt in vigiliâ feſtorum ſolennium, *bairen* vocant, quando pulſatio fit repetita dirigente manu, nec venter campanæ volvitur, quàm dorſum vapulat.

Talis pulſus occurrit, & extrà febrim quidem, duobus potiſſimum in caſibus, primò in Palpitatione cordis, ubi per paroxyſmos viſitur, tamdiu ac ipſe motus hic p. n. durans. Sanè qui pulſum hunc novit, novit ſtatim palpitationem, velut clavi obtentâ ad eandem dignoſcendam. Manifeſtò tunc ipſi pulſui legitimo illegitimos intercurrentes ictus commixti deprehenduntur, quo grumeſcentia ſanguinis velut ſorex ſe prodit.

Deinde etiam, citra interpolationes talismodi, ſeu paroxyſmantes vices, obſervatur idem recurrens pulſus in aliis, conſtanter, & continuò quaſi, qui polypum in corde gerunt, ſive intra vaſa è coagulo ſanguinis, ſive extravaſatum è coagulo lymphæ, ſed à caſu ab alto, ſeu aliis iujuriis externis enatâ occaſione. Talem obſervavimus utrumque conjunctum in Illuſtriſſimo quodam Comite, ubi pulſus intercurrens id manifeſtò præſagiebat, quod à morte hinc invenimus ad oculum, quo de ſeorſim forſan dicemus. Vidimus idem in generosâ matronâ, ſexagenariâ majori, & ediximus illam laborare polypo cordis. Non abnuemus, poſſe & aliis tuberculis, vel modis, remoram quandam eluctanti ſanguini opponi, ſimilemq; pulſum cauſari, hoc verò frequentius hodiè viſum eſt.

Facit hoc ipſum ad prognoſin inſtituendam, metus enim eſt tunc non levis mortis ſubitaneæ, quando ferre non poteſt

amplius natura illum obicem, etiamsi longius paulò talis perduret. Facit ad curationem, ut resolventibus, quantum quidem fieri potest, sublevare satagamus laborans viscus, vel demptâ etiam parte sanguinis, pro re natâ. Omnia verò hæc offendimus in laudatâ quoque *Galeni* historiâ conjunctim, ubi ultra sex menses omnigena in pulsu inæqualitatis, ita enim appellat pulsum recurrentem, adfuit, mirantibus consciis medicis, ægroque ipso, quomodo vivere posset qui tandem prægressâ spirandi difficultate, primum levi hinc ingravescente, & palpitatione cordis (indicio majoris irritationis) tandem vero catarrho suffocativo resolutus obiit.

OBSERVATIO CXIV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Hydrops marasmo finitus.

NOn posse consistere contraria simul in uno eodemque subjecto, vulgata quidem est paroemia; ast in humano corpore non rarò videas affectus oppositos ac adversantes sibi conjungi, quod inæqualiter dispensentur humores vitales, à naturâ suâ deflectentes. Phthisi conjungitur sæpenumero tumor pedum hydropicus; hydropi tabes, superioribus partibus arescentibus, inferioribus tumefactis. Ita fiscum lieni comparabat Imperator, quo tumefacto, partes reliquæ exareant. Ast hydropem finiri marasmo rarum est, nec nisi letho obsignandum, non enim ab uno extremo ad alterum citrà summum periculum tendit natura. Vir XL. annorum juris consultissimus, scorbuticus, ventriculi debilissimi, ut ad paucissima v. g. vj. vij. grana pulveris gialapæ fortiter purgaretur, ante triennium præviâ cachexiâ scorbuticâ, & ulcere cumprimis circa brachii sinistri articulum dolorifico molesto & mali moris, incidebat in hydropem ascitem, tumentibus pedibus, scroto & abdomine: illis tandem multum ichorem stillantibus, cum ob viscerum infirmitatem remedia generosi

nerosa minùs voto proficerent, à vetulâ empiricâ purgans ex laureolâ, inscio medico, assumit. Inde passus hypercatharsin, & tono ventriculi penitus dejecto, sedibus utcunque adstrictis, brevi post vomere cœpit cibos & aquosa. Mirum dictu! per sex integras hebdomadas vomitus quotidiè repetebat, semel, bis, ter, frustrà adhibitis theriacalibus, anodynis, emplastris, balsamis, roborantibus & quæ iis in casibus ex arte fieri addecet. Inde sanari cœpit ulcus hactenus tam rebelle in brachio, detumere scrotum, pedes & abdomen decrescere, imò tandem omnes partes arescere tabe, marasmo consumi, donec exhaustis viribus corporis cum humoribus aquosis, rarâ μεταςάσει fatis cederet.

OBSERVATIO CXLVII.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,
Distinctio Aphorismorum Hippocratis artificialis.

INter reliqua scripta divini Senis instar gemmarum se habent aphorismi, concisâ brevitate conspicui, ut tunc demum videatur incrementum artis præcipuum inchoasse, ubi brevibus his velut oraculis autor, falli nescius, complexus est in arte notata. Sed vino vendibili non opus est suspensâ hederâ. Id desiderari hactenus in iisdem visum est, quòd sine ordine & confusè appareant locati, licet parum referat, sive in cellâ subterraneâ, seu in supremâ contignatione sit panis, modò sciat promus condus, unde illum accipere debeat, quod ex Scherbio alicubi refert *Hoffmannus*. Egent omninò versiones latinæ operum Hippocratis aliquâ limâ, & inter editiones reliquas potior visa ipsa *Lindeniana*. Impræsentiarum satis sit, posse aphorismos commodè distingui, & distinctos velut certis capitibus commodè memoriæ mandari, ita ut quicunque occurrat statim suo loculo reperiri possit. Hunc

in finem cum nondum, quod nôrim, aptata editio habeatur, nisi *Joh. Conr. Diterici* elegantem satis operam huc referamus, qui eosdem illustratus dedit, in nostrum usum distinctiones factas sequentes memorabimus, secundum sectiones ordinarias. *Sectionis Primæ* Titulus sit de immittendis & emittendis. *Sect. II.* De rebus nonnaturalibus, naturalibus, temporibus morborum, doloribus, consuetudine, purgatione, febribus, apoplexiâ, lipothymiâ, epilepsiâ. *Sect. III.* De varietate morborum secundum anni tempora & ætates. *Sect. IV.* De regimine purgantium, febribus, sudoribus & urinâ. *Sect. V.* De morbis convulsivis, pectoris, mulierum, lacte & tumoribus. *Sect. VI.* De prognosticis. *Sect. VII.* De morborum accidentibus novis.

OBSERVATIO CXLVIII.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Epilepsiâ Lunari periodica.

NOn sine causâ veteres morbum caducum appellarunt Lunaticum, quod ad lunæ phases viderent eundem accidere vel reciprocare magis. Notavimus hujus rei exempla non pauca, unum tamen præcipuum recensebimus. Virgo nobilis XX. annorum, atrabilaria, per aliquot annos dolores gravativos dextri hypochondrii senserat; febri corripiebatur tertianâ, primitus continuam simulante, hinc typum constanter servante. Dolor hypochondrii sub costarum notharum confinio, consuetus inde asperatur, ita ut punctorius sæpe redderetur. Mensibus constantibus sibi probe, & motus convulsivi primò manuum, hinc etiam totius quasi corporis per vices cum febri repetunt. Elapso mense curata benè habet, nisi quòd dolor dorsi, capitis, & faciei φλόγωσις nonnunquam convulsivum morbum minarentur, vel morbi reliquias ostenderent aliquandiu. Hinc verò integrè valere sibi

visâ

visâ observatur circà novilunium malum redire, modò cum suffocatione, velut hystericâ, modò cum ἀφωνία, post paroxysmum aliquando ad duas horas durante, (ob confusionem spirituum prægressam,) constante licet sensu & ratione, ut scribere posset, non eloqui animi sensa, modò perfectâ convulsione epilepticâ, cum stridore dentium motibusque sæpe diris & effrenibus, modò gravius modò levius, quin in somno quoque non semel morbo fatigata. Cum per duos menses circà novilunium hæc evenissent, paroxysmo binis, tribus, ad sex usque vicibus de die recursante, & hoc notatum est, ursisse tunc semper simul dolorem dictum hypochondrii, cum tumore etiam ejusdem, adeò adauctum, ut clamare miserè cogeretur, excreta simul spumâ subcruentâ, fœtidâ, instar loturæ carnis vel ichoris ex mortuorum ore per fermentationem egredientis, quandoque etiam levi cum delirio. Postea singulis lunæ quadris invaluit morbus, tam exacto calculo, ut ipso momento quadræ lunaris, & insciâ sæpe penitus ipsius hujus mutationis in cœlo ægrâ, rhythmum lunarem explicaret, præcipuè verò circà novilunium. Tacemus dolorem etiam oculorum conjunctum & interdum tristitiam insignem. Longum foret recensere quæ medicamenta epileptica, & foco debita fuerint applicata, illud saltem addemus, frustra fuisse vel levioris auxilii pleraque, per aliquot menses. Fortiori interim, ut decet, animo contra euntes, ut mineram circa hepatis clima exstirparemus, & lympham acido-biliosâ amurcâ tinctam, fermentum morbosum suppeditantem & tantum non abscessum minantem, corrigeremus, alterantia specifica cum evacuantibus interpolavimus, bis per annum ἄνω, & toties κάτω exturbantes tumorem peccantem. Simulac purgante vel emetico depleta esset materia morbifica, per duos menses & amplius sanissima erat. Sensim verò adaucto fermento tertio utplurimùm monebat excretionem, donec, per integrum triennium vires per vices resumens, penitus domita conquiesceret tandem, nec, accedente hinc quoque mutatione loci, quod consultum aliàs *Cons*

 judicat

judicat, rediret. Adeò lympha, extrà archei dominium constituta, motum humidi macrocosmici sequi solet, ichorescens verò vel acido sale ac bilioso confermentato acrior reddita, ad membranas capitis delata epilepsiam edit, variis ludens modis. Cumprimis ergò circa hepar concipi potuit h. l. tale *μίασμα*, unde pervasa diditum paroxysmum toties accersivit, quò defuncta cœteroqui benè habebat. Et hæc est ipsa illa atra bilis, pro causâ laudata solenniter, unde de elogio laudati *Coi*, & teste experientiâ maxima epilepticorum & melancholicorũ est affinitas *l. 6. epid. s. 8. t. 95.* Ne verò lateat, quænam in themate natalitio phœnomena huc facientia fuerint, ☍ ☽æ & ♂ ex ♈ & ♎ cum □ ☿ intermedio ex ♄ id innuebant. Attamen ☌ ♃ ♂ platica △ ♂ ♀, ⚹ ♂ ☽ idem mitigabant.

OBSERVATIO CXLIX.
D. ROSINI LENTILII
De
Epilepsia à sono campanæ, & Epilepsia ab Hominum intuitu.

DE admirandis motibus epilepticorum alia observatione dictum, unde causa horum interna peti debeat. Cursim nunc recenseo binas epilepticorum historias, & motuum convulsivorum causas procatarcticas, nî fallor inauditas, quæ cuivis curioso negotium facessere queant. Non autem illis immorabor, cum excludar tempore, satius ducens tacere, quam rationes non præmeditatas in chartam conjicere. Prior itaque historia talis est: In Imperiali Suevorum Heilbronna vixit olim egregia virgo mercatoris filia, nunc, ubi auspicato convaluit, curante Affine meo, D. L. Maskosky, Jurisconsulti non incelebris uxor. Hæc ab epilepsia (suspicor hysterica) plus centies humi prostrata & identidem ad duorum pedum altitudinem sublata, post rursum

prostrata

prostrata fuit, non secus ac si vel carpionem vel lucium piscem in pavimento, uti solent alte satis, subsultantem conspicarére: durante paroxysmo ratione valuit, &, quid secum ageretur, novit omne. Hanc autem nunquam convulsiones exercuerunt, nisi, dum aut campanæ traherentur, aut horas proclamarent, ubicumque demum locorum tum temporis versata fuerit, jam à multis annis libera, filiorumque complurium læta mater existens. Altera hæc esto: Minister quidam Cæsareus Donaverdæ vivens, quoties in Templum aut curiam itare aut curru vehi, imo quoties scalas adscendere cupit, illico motibus epilepticis infestatur, dum obvium sibi conspicatur hominem, quisquis denique sit ille. Dum obvelata facie prætereuntem videt neminem, cœtum sacrum & consularem visitat, nil tale passus.

OBSERVATIO CL.
D. ROSINI LENTILII.

Epilepticus absurdorum esu delectatus. Naturæ viriumque robur in epilepticis: De energumenis quædam.

IN Patria mea *Waldenburgo Hohenlohica* vixit *Joh. Jac.* Blank/ decem circiter annorum puer, antea prosperâ satis valetudine usus, aut tali saltem, quæ procul habitâ myrotheciorum ope, utcumque toleratur. Hujus Pater, cùm nuptias secundas celebraret, iste hac ipsa solemni die paroxysmo epileptico vehementi prosternitur, qui postmodum caducus adhibitis in contrarium remediis compluribus, tantùm abest, ut tolli potuerit, aut mitigari, ut circiter singulas potiùs Lunæ mutationes insigniores paroxysmi vehementius iterarent, donec adeo vis morbi invaluit, ut mens primùm turbaretur, post omnino alienaretur, adeo, ut ipsum semet puer ignoraret. Cùm esset jam triennium elapsum, ex quo malè cœpit habere,

Pater

Pater è vivis sublatus, curam filii mulieri cuidam reliquit, quæ tam fuit ejus incuriosa, ut parum abesset, quin à pediculorum myriadibus conficeretur, quæ in miseri nucha cumprimis & aliis corporis partibus & penum sibi & specum miro sanè compendio excavârant; quæ res effecit, ut alii piæ civi crederetur, cui prius nihil fuit, quàm uti quantocyus animalculorum illa lustra desolaret; hinc balneavit miserum ad instar pusionis, & anthropophagos polypodas loricâ æneis ollis expurgandis adhiberi solita (Pannzerfleck) una cum sordibus ad truam defricuit. Tria tum ferè lustra vivendo compleverat puer, & tunc quidem temporis satis interdum prudenter loquebatur, preculas item, quas recitare plures poterat, precabatur, cætera subtristior. Sed quamprimum in lætitiam insolitam & cachinnos effundi cœpit, paroxysmum esse pro foribus adstantes cognoverunt: Saltavit tunc & tripudiavit accepto nummo, *Orationem Dominicam aut Symbolum Apostolicum saltare se dicens*, quorum aliqua verba ad singulos saltus in gyrum ductos pronunciavit. Deum præterea & cœlum, ubi de his loquebatur, subter pedes, Dæmonem cùm inferno in sublimi collocavit. Venêre postea paroxysmi, nunc unus, nunc 3. 4. & plures nonnunquam per integrum horæ spatium in furore continuo perdurantes, quibus deniq́ue deferventibus per 3. vel 4. dies continuos extra omnem rationis usum decubuit, adeo, ut ne cibum quidem ipse caperet, moriturus fame, ni mater (sic enim curatricem appellavit) in os ingessisset. Alvum & urinam in stratum deposuit, quod stramine recenti erat in singulos dies renovandum, & fimus palâ, nil quidquam secus, atq́ue in stabulis fieri assolet, expurgandus; non enim nisi torale, quod frigus externum arceret, quin ne femoralia quidem data, sed levi densa talari indutus in publicum processit, monstro non absimilis, cumprimis & ipsâ calvitie, per enim singulos menses Silva capillorum cædua facta & disrurata ferarum sanguisugarum latebras dissipavit; id verò cumprimis factum infirmitatis paroxysmum insequentis tempore, erat enim alioqui ingenti cor-

ti corporis robore prævalidus, nec ullâ vi tractabilis, nisi verborum poppysmis cicuratus. Diebus induciarum per plateas est divagatus, neminem, nisi lacessitus, lædens, panem collegit, è quo prandenti offæ pararentur, quas tantâ mensurâ devoravit, quæ vel quinque mercenariis diutino labore defatigatis abunde suffecisset, belluæ *Russicæ*, quam vocant *polyphagum*, æmulus, nunquam enim potuit satiari, vel ad usque crepaturam voraturus. Cumprimis autem, quæ solemus maximè abominari saniores, avidissime esitabat; hinc, quamquam pera pane, similâ, aliisque vescis nonnunquam turgeret, ille tamen appetitu miro ferebatur ad oletum vel proprium, quod, ubi data facultas, etiam de nocte surgens, corrasit, focum instruxit, ollæ vel solùm infusum, vel aliis obsoniis casu in culina repertis mixtum, ad ignem coxit, comesturus, ni à domesticis intervenientibus, & incendii discrimen declinantibus, culinâ exigeretur: præcipuè homerdâ à frigore in faciem hillæ constricta, vehementer ad esum delectabatur. Stercora suilla, anserina, intra pedum digitos collecta, in deliciis fuêre: animalium intestina in fimetis reperta, cùm tenacitate membranacea dentium aciem eluderent, more ciconiarum deglutiit, ut mirum planè fuerit, spiritum nunquam ei fuisse interclusum; hæc ipsi postea fuêre ad ulnas aliquot è faucibus protracta, quod agyrtæ cum tæniis faceto sanè spectaculo assolent. Corium, lintea vetusta, limum figulinum, ramos & folia arborum & sentium, lactucam & brassicam capitatam, una cum caulibus magnâ copiâ devoravit. Aliquando species pro nodulo purgante aliquot vicibus exhauriendo & alii præscripto; vino infusos, cum vino, speciebus, & linteo involucro unâ vice abliguriit, nil inde quidquam incommodi passus, quàm ut anxiè sudaret. Nudus, ubi potuit, per vicos erravit, noctu etiam plus vice simplici de superiore ædium tabulato in plateam desiliit totus nudus, salvus cætera, & incolumis. Talem ingenti cum molestia, vix alii toleranda, per integrum Sexennium mulier aluit, quæ, cum aliquando humi strata crus

alterum læderet, & per integri ferè semestris spatium, pedis illius usu careret, bonus ille homuncio, matris suæ curâ destitutus, cum nemo vellet, aut fortè posset etiam, cum illo versari, frigore periit, perennaturus procul dubio, nî cura eum defecisset.

SCHOLIUM.

IN hoc epileptico, nil æque miror, quàm admirandam bulimon, & abominabilium rerum appetitum, ex quo hic fonte arcessendus, & quei diurnare potuerit, ac tot annos, nondum moriturus, nî fixatis ab externo frigore spiritibus, constricti sanguinis motus interceptus fuisset! Quid alioqui fames diuturna possit in obsidionibus, aut annonæ caritate, norunt, qui historiarum libros volutarunt; heic enim necessitate coacti, ad absurda homines feruntur. Quomodo in obsidione *Samariæ* matres ad filiorum lanienam, ut stomacho latranti satisfieret, sint compulsæ, sacro Codice *2. Reg. 6. v. 27.* docemur. Idem in obsidione *Hierosolymitana* factum, & alia præterea absurda, ut corium, fimum vaccinum, homeraam, gramina in cibum cocta *Josephus l. 6. bell. Ind. c. 16. & l. 7. c. 7. & 8. it. Egesippus l. 5. c. 41.* testatum fecerunt. Matres captivas in nupera obsidione *Viennensi*, & per Dei gratiam felicissimè soluta, coactas à Turcis infantes suos verubus affixos assare, & fama diutina pressas, semiputridos comedere, ab expeditione illa reduces affirmarunt. *Cambysis Persæ* in *Æthiopes* expeditio tantâ affligebatur fame, *Herodoto l. 3.* teste, ut primùm equis suis, postea herbis & radicibus è terra evulsis stomachum miles solaretur, denique, horrendum dictu, per sortem seipse consumeret. *Calagurritanorum* tanta fuit pertinacia, ut, cum eos obsidione *Cn. Pompejus* cinxisset, qua nullum jam aliud in urbe eorum supererat animal, uxores suas, natosque in usum nefariæ dapis verterint, quodque diutius armata juventus viscera sua visceribus suis aleret, infelices cadaverum reliquias salire non dubitarint, id eleganter detestante *Valer. Max. l. 7. c. 6.* Plura in hanc rem exempla suppeditant *Naucler. Vol. 2. generat. 17. 18.*

Büthner.

Büthner. epit. histor. passim, Procop. l. 2. bell. Goth. P. Diacon. hist. miscell. l. 16. c. 15. Thuan. l. 99. Plutarch. in vita Antonii & Luculli: Chron. Carion. l. 4. p. 404. Liv. bell. Pun. 2. l. 3. Dec. 3. p. 312. De fame Casilinorum, & p. 317. de fame Petilinorum utrorumque obsidione cinctorum. *Herodot. Uran. l. 8. p. m. 638.* Omnes autem inclementis annonæ fabulas, immo ipsius *Hierosolymitanæ* satis prodigiosæ, longè, opinor post se relinquit *Sancerrinorum Gallorum*, à milite Regio, religionis causâ obsessorum, incredibilis ferè fames, cujus historiam longissimâ serie & pro materiæ dignitate ad usque stuporem recenset *Illustr. Thuanus l. 55. p. m. 1117.* dignissimam sanè, quæ huc verbotenus transscriberetur, si illud instituti ratio permitteret, quandoquidem historiam huic geminam nemo fortassè homo lectitarit unquam. Verùm hæc omnia comestionis absurdæ paradigmata, necessitatem durum telum, non appetitum peculiariter ad hujusmodi latum, fontem agnoverunt, hinc talia qui comederunt inter sacrum & saxum constituti momentaneam vitæ pausam plerique fecerunt, intra dentium carceres adhuc insolitas dapes coërcere visi. Non ita, qui picâ laborant, affecti sunt, verùm, singulari delectamento feruntur ad ejusmodi, quas imaginantur sibi, cupedias, concoquunt illas, his nutriuntur, & vitam, si non in statu sano, neutro tamen tolerant. Noster, quod supra memoravimus, quanquam nullâ rerum vescarum inopiâ premeretur, stercus sibi, præ pane, delegit, nihil gracilitatis exhibens, sed visus habitior. Supponenda proinde ejusmodi subjecto, fermenti stomachalis certa quædam diathesis, qua & appetere & concoquere absurda possunt. Quæ res, uti se habere soleat in aliis, bulimo aut picâ propriè & per se laborantibus, (quod ultimum femininum sibi ferè soli genus vendicat.) Jam fusius enucleare, esset extra oleas vagari. Sic, ut aliquantum vagemur, habemus *Hyalophagos*, quorum historiam curiosè recensuit *Oculatissimus Argus noster Satyr. Med. Centin. XV.* ubi cumprimis *Lazari vitrivoracis* historiæ huic nostræ per est similis, præterquam, quod noster fuit epilepticus. *Cultrivorum*

& pyrophagum Londinensem, cultros, novaculas comminutas & lapides rotundos, devorantem, laminas ignitas lambentem, massam ex pice, sulphure, lacca, resina, cera totam flammantem in ore volventem & masticantem &c. *Olig. Jacobæus in Act. Med. Hafn. vol. 5. obs. 107.* describit, qualem & nos, *Mitaviæ in Curlandia A. 1679. & heic Crailshemii* mulierem anno superiore, quæstum istiusmodi epulis factitantes vidi. *Petrum Tvens*, ferrum cotis vicem apud laniones præbens, pedem ollæ æneæ, cultros &c. vorantem, & hæc omnia per hypochondriorum abscessus rursum erumpentia narrat *Zodiacus Medico-Gallicus mens. Maj. observ. 2. Ann. I.* Plura ejus farinæ Comedonum exempla videsis in *Ephemer. nostrarum Dec. I. Ann. I. observ. 83. Ann. II. obs. 209. Ann. III. obs. 177. 178. Ann. IV. & V. observ. 143.* Novimus *Illustrissimam* quandam *Comitissam*, nunc Viduam, quæ fila linea perditissimè appetit; Semper in culeo glomeramina duplicati fili, quæ comedat, portat, mensæ accumbens, fila è mappis & mappulis, deniq; quocunque loco stat aut versatur ex indusio proprio, strophiolis, lodicibus &c. extracta perpetuò mandit, à prima juventute ad hunc usque diem, agit autem nunc annum quasi trigesimum octavum. Hinc è lino contexta utensilia filorum hac successiva extractione clathrata quasi efficit ac turpiter defœdat, nec quoquo modo ab horum esitatione potest averti, quin testatur, nil suavius aut posse dici, aut dulcius quidquam excitari, generosa alioqui Virago. Horum inquam causæ ac rationes per se nihil huc attinent. De epileptico nostro quæri meretur, num caducus ad hunc bulimon quidquam contulerit, nec ne? quod mihi quidem per vero videtur simile. Bulimon autem recentiorum plerique à fermento ventriculi justo acidiore, hujus ἐυρυχωρίαν perpetuò lancinante, & hinc sensum molestum, famem dictum, subinde excitante arcessunt. Naturaliter enim idem appetitus fermento ventriculi bland-acidulo (quanquam alii eandem sententiam sub aliis nominibus occultent) rectè adscribitur, quod fermentum in aciditate sua plus minus exaltatum, auget quoque

que appetitum, & hinc fortè patere causa potest, *cur hyeme magis urgeat fames?* quam sese latere *Erasistratus* olim conquestus est citante *Gell. noct. att. l.16.p.m.574.* dum nimirum ab aëre acidiori inspirato eundem aciditatis characterem stomachale fermentum adsciscit. Ejusmodi fermentum acidius, ob hanc ipsam aciditatis auctæ rationem cupit saturari alkalicis, qualia sunt plerumque supra memorata: depravati appetitus objecta, eaque, dummodo non sint omnino invicta, adgreditur & digerit; hinc *Jacobæus* in observ. superiore à *Cultrovoro Londinensi* bacillum vitreum devoratum, post 2. dies cœruleo infectum colore & velut aqua stygiâ corrosum per alvum exisse, it. bacillum è ligno buxi frustulatim exesum, & clavem ferream nigerrimo colore infectam prodiisse dicit, omnia aciditatis auctæ aperta testimonia. Jam verò humoribus acidis epilepticorum corpora scatent: unde enim inordinati nervorum motus, nisi à lymphæ aciditate spiritus animales turbante & rarefaciente quasi deduci queant? Sunt autem epileptici cumprimis edaces, quanquam non omnes æquè bulimo laborent. Potuit autem in nostro Epileptico ob cerebrum insigniter concussum & affectum magis habitualem depravata ratio ab hujus farinæ pænissimè absurda appetenda symbolam contulisse. Certè nisi hanc de acore lymphatico hypothesin amplectamur, vix licebit admirandas epilepticorum commotiones, nonnunquam incantamentis sagarum, ast perperam, adscriptas, mente comprehendere. Exempla qui volet, *ap. Willisium tr. de morbis convulsivis* oppidò rara inveniet, ubi explosiones fictæ curiosum quemlibet vix satiabunt. Saltem, quæ mihi observata, recensebo: Virgo Nobilis annorum 13. ante triennium epilepsiam hystericam tam est atrocem passa, ut iterantibus singulis horæ quadrantibus, adeoque plus quadragies per diem paroxysmis oculus dexter ad mediam usque genam, una cum ore convelleretur, & quod mirandum, pedes triplici gyro intra sese convolverentur ad instar plegmatum muliebrium, quod sanus vel agyrta sine cru-

 rifragio

rifragio nullâ arte effecerit; Sanitati priſtinæ feliciter à me reſtituta, ubi ſaluberrimam *Tinctura caſtorei* opem ſatis deprædicare non valeo. (eand. Tincturam Caſtorei cum ſpirit. CC. aliis pluribus epilepſiâ hyſtericâ laborantibus, & cumprimis virgini nobili vehementer cum illa conflictatæ, multum profuiſſe, quanquam hanc ultimam viſco ſolo Corylino percuratam propinquo velint, qui autem aliis exhibitus exſpectationem eſt fruſtratus, *Exc. D. D. Georg. Laibius Phyſicus Dinkelsbühlenſis*, Amicus noſter honorandus in litteris teſtatur.) Opinor autem ejusmodi motus admirandos non poſſe melius concipi, quàm, ſi quis imaginetur ſibi *pupam circumforaneis uſitatam*, quæ *à pluribus fidiculis ſubter veſtibus huic aut illi membro occultè adglutinatis, per manus trahentis in varios motus cietur*, ita, ut nunc capite huc illuc nutet, nunc brachia moveat, nunc gradiatur quoque, pro trahentis arbitrio, non ſine plebeculæ admiratione. Ejusmodi tendiculæ ſunt nervi corporis animalis, qui prout à ſpiritu animali, qui hîc ſunt inſtar manus, ad animalis, hîc agyrtæ, arbitrium intenduntur, partes, quibus affixæ ſunt, ſurſum deorſum, rurſum prorſum, movent. Hi nervi, ubi ſpiritus animalis ab aciditate lymphæ inquinatur, ut omne acidum eſt nervis inimicum, rareſit & in furorem quaſi agitur, irritantur, & hic acor ſpiritus animales in furorem fermentalem agens agyrtæ trahentis vicem ſuſtinet, membraq; motu involuntario, nonnunquam ſtupendo, nunc hæc nunc illa, prout hi vel illi nervi intenduntur, conquaſſantur, quæ rabies tam diu durat, usque dum diſſipatis particulis fermentabilibus exſpirare cogitur; neque huic nos motui reſiſtere valemus, quia motor eſt peregrinus, non domeſticus. Nec verò *energumenos* aliter à maligno ſpiritu tractari ſuſpicari licet; Eſt enim optimus Phyſicus & liturgiam animalem, omniumque nervulorum uſus habet perſpectiſſimos, in ejusmodi naturæ ſcientiæ perſpicatiſſimum quemlibet Anatomicum facilè antecellens. Hic itaque humani generis hoſtis, hominis à ſe obſeſſi nervis pro arbitrio imperat, nec aliter illos huc ducit atque

reducit,

reducit, quàm circumforanei puparum membra tractis fidiculis, ceu nervis, movent. Hinc videmus nonnunquam miros saltus ab *energumenis* perfectos, item, potuisse illos muscarum ad instar per parietem perpendiculariter expansum uncare; loquitur ex illis invitis Diabolus, & quidem sono prorsus peregrino, quàm alias loqui sueverunt obsessi, dirigens nervos linguam adeuntes, ut proferre cogatur voces exotici idiomatis, & linguam eloqui, quam nunquam obsessi didicêre. Exemplum non absimile Anno superiore heic *Crailshemii* in puella septenni, ni fallor, vidisse contigit, à foetido tamen hoste denique relictam. Quòd autem tanto robore præditus fuerit Epilepticus noster, mirum fortasse videri posset, nisi prostarent exempla parallela. Non autem propterea, quòd epilepticus esset, tantum ipsi roboris accessisse arbitror, sed quòd rationis usu careret; non hic loquor de paroxysmo durante, ubi sex interdum viri sunt vix uni lymphato tenendo, & ratio in promptu est: Hoc volo, mente alienatos esse longè aliis hominibus robustiores & naturâ & viribus. Alii puero epileptico in eodem *Waltenburgo* Textoris filio morbus hic insputandus *Plauto in captivis* dictus, rationem adeo obtudit, ut templum incurrens sub publica concione exclamaret, à femina, ab omnibus pro honesta habita, pomum se accepisse, quo comesto, jam sit in equum conversus, nec postea cibos ullos humanos, sed equinos, foenum puta, avenam & gramina comedit, & in equilibus versari amavit; Cætera fuit priore insolentior, & tanto robore præditus, ut totam virorum coronam ille solus in fugam conjiceret, astu postea circumventus & compedibus vinctus per annos aliquot vixit, fato post functus. Alius in *Curl ndia Genere Nobilis*, sed demens ex melancholia, certis intervallis in carcere detentus, ferrea repagula ligni ad instar putridi confregit, nonnunquam, ubi se in libertatem adseruit, omnes villâ exegit, & tanto fuit naturæ robore præditus, ut, cùm Pastoris cujusdam filiolum, tunc quidem epilepticum restituissem, & pro confortando cerebro Electuarium sequens præscripsissem: ℞. Conf.

lil.

lil. conv. prim. ver. pœon. fl. til. aa. ℥ß. sal. alcal. nativ. ℈ij. C. alc. ppt. Cran. hum. philos. ppt. aa. ʒj. spirit. Vitrioli gtt. xx. Sir. pœon. q. s. ille culullam adhuc plenam ad fenestram reperiens totam unâ vice devoravit, nil inde quidquam incommodi passus, quam, ut alvum aliquoties dejiceret. Adderem exemplum hortulani in Aula Onoldo-Brandenburgica Nostra, anta aliquot annos ex vulnere capitis maniaci facti, obices crassos ferreos, catenas ferreas levi negotio discerpentis, & totum aliquando Nosodochium fugantis, nî μετάβασις εἰς ἄλλο γένος objiceretur. Unde verò tantum naturæ robur? Si quid conjiciendum, opinor ab alimentis rudibus & terrestrioribus, glutinosis & viscidis, tendines quasi, in quibus omne robur, ferruminari; Deinde, quia bruta animalia respectivè semper majori sunt robore prædita, quàm homines, arbitrari fas erit, fatuos & amentes, nihil spirituum in ratiocinando & meditando insumere, spiritus proinde, quos habent, conjunctis quasi manipulis, solis operibus reservari, quibus nihil à brutis differimus, qualia sunt nutritio & motus localis. Homines verò studiis præcipuè, & ratiocinatione multâ, curis, aliisque animi pathematis spirituum, & per consequens virium, haut sanè parum deperdere, quilibet in sese potest ipsemet experiri.

OBSERVATIO CLI.

D. ROSINI LENTILII.

Corpus Myloides post partum Masculinum ex utero propendens cum subitaneo Puerperæ interitu. Aperturæ cadaverum utilitas.

UXor Molitoris nostri in mola *Kuppelichiana* dicta, 30. præterpropter annorum, sat alioqui bonæ constitutionis, infantisque jam unius mater, per totum ingravidationis secundæ tempus facie pallidâ se malè habuit.

D. 24.

D. 25. Sept. A. 1683. dolorifico pulsu fores uteri *Lucina* pulsavit, accersitur obstetrix audacula, & ex illarum corte, quibus *est satis loquentiæ, sapientiæ parum,* ut loqui *Salustius* amat: elapsis binis horis, quod quidem illi retulerant, enititur pusionem vegetum. Secundinæ satis auspicato (iterum referente obstetrice) successerunt. Interim continuati dolores puerperam ad horæ dimidium excruciant, identidem ingeminantem, adhuc adesse, quod excluderet, aut Didymon aut aliud quidpiam. Manus obstetrix commodat, exspectatur geminus, corpus enim ad obstetricis tactum infantile caput mentitum erat. Secus autem atque exspectarant, res cecidit. Propendet extra pudendum corpus globosum, sed nulla arte, nisi fortè adhibita vi separabile; obstetrix hîc agere sola verita, Chirurgum; hic autem re exploratâ, fatiscentibus interea ægræ viribus, me accersunt. Ego, quantumlibet festinabundus, (non enim dum molior aut comor, annus est) fati velociam prævertere non potui; pedem enim vix porta extuli, dum animam hæc exhalavit. Adsum, *Corpus myloides* (molam dicere non audeo) illinc adhuc propendebat, sanguinolentum, adque tactum duriusculum; sed manu calidiore tractatum rediit ad cascam mollitiem. Jubeo chirurgum digitis explorare, si fortè posset hujus corporis initium quoddam reperisse, quod ab illo frustra tentatum; quousque enim digito penetrarat, corpus illud secutum est. Impero denique ut cultro, quam posset, profundè adacto, illud rescinderet, quod ægrè, cultri aciem remorante cartilaginea cervicis, quam corpus illud habebat, duritie effectum. Saccum post illum, quem referebat, accuratiùs examinavimus foris totum sanguinolentum, sed per longitudinem cultro apertus, nil quidquam, immo ne aquæ guttam in ventre ostendit, sed cute glabrâ, quanquam corrugata & albicante, superficiem internam, investitus erat; Caro interim spongiosa, sesquipollicem suâ crassitie absolvens; nihil hîc vasorum, ligamentorum, ossium, squamarum nihil; illud et-

iam me vehementer mirum habuit, quod tam citò puerpera extingueretur.

SCHOLIUM.

Quid heic fuit opus factu? *Cadaveris apertura poterat omnem, quæ animis nostris insederat, dubitationem dispulisse. Impia verò Pietas*, qua, hoc quidem in passu, erga mortuos sunt affecti, qui sanguinis eos propinquitate contingunt, salutare hoc & fructuosum opus in fere parricidia numerat. Ut enim suspicer, fuisse *non molam*, sed *uteri fortè procidentiam*, id tamen asseverare non audeo. Multas ego molas & legi & vidi, nunquam talem. At, quid uteri substantiæ convenientius, si fortè solam cartilaginem excipias? Potuit autem uteri orificium aliquâ suâ parte cartilagineum esse, veluti tum in pyloro, tum ani, vesicæque sphincteribus plus vice simplici observarunt anatomici. Obstetrix autem, qualis hæc fuit, sibi relicta parum prudens, ubi deinde pauxillum illud sanæ mentis vini effluvia tumularunt, secundinas fortè arctiùs hærentes, vel internæ uteri superficiei alicubi adnatas, vi evellere tentans, uterum potuit simul loco movere, qui per nixus secundas extra pudendi rimam omnino propelli potuit. Jam verò est cuilibet notum, *quàm possint ægrè puerperæ statim post partum externum frigus perferre*, ita, ut multoties ingenti horrore ceu paroxysmo febrili concutiantur, immò, ni tempori succurras, de vita periclitentur, quale exemplum haut ita pridem in civitate nostra habuimus, quid futurum, Lector, arbitraris, utero insuper ipso, & quidem inverso, refrigerato? nonne quandoque herniosi, sicubi refrigeretur hernia, morte luunt aëris inclementiam? atqui sunt herniæ insuper beneficio cutis externæ, cui involvuntur, aliquantillum à frigore munitæ, secus atque ipsissimus propendens uterus. *Scilicet, sunt hæ partes membranosæ, frigoris proinde impatientissimæ, quo tactæ facillimè convelluntur, insequente morte.* Quod autem supra monui, non licuit audacter pronunciare, fuisse uterum, nec enim ulteriorem aut per sectionem, aut per digitos explorationem fere-

bant

bant adstantes, & naturam variè quoque ludere in molis generandis novimus. Exempla varia *Ephemerides nostræ* suppeditant, *cumprimis Dec. I. Ann. I. obs. I. 36. Ann. II. obs. 79. 84. 160. Ann. III. obs. 129. Act. Med. Hafn. vol. 1. obs. 26. Plater. obs. l. 3. p. 868. 872. Schenck. Salmuth. Bartholinus, Hildanus & alii plures.* Suppeditat hic casus 2. quasi porismata, quorum primum est: *Interesse Reipublicæ, ut obstetrices conducantur piæ, sobriæ, prudentes & peritæ:* Alterum: *Interesse eidem, impiam illam Pietatem consanguineorum antiquari, & in casibus præcipuè singularibus cadaverum aperturam concedi, quin, pro circumstantiarum ratione imperari.*

Vulgus non solet distinguere inter *Anatomen* & *solam cadaverum aperturam* (Oeffnung) hinc, quia inaudiunt fortè in *Academiis* supplicio affectorum cadavera *anatomiæ* tradi, defunctorum aut affinitatis existimationi detractum iri verentur, si aperiri permittantur; sed facilè possent hoc timore exui, ni vanis & præconceptis persuasionibus pertinacius inhærerent. Quamquam enim nec ipsa anatome supplicio affectorum in contumeliam defuncti aut propinquorum tendat, & boni publici caussa fiat, ob quam injuria fieri non censetur, ut recte allegat ex *ff. Carpzovius in prax. rer. criminal. part. 3. quæst. 137. n. 72. s.* (ubi disquirit, num supplicio affectorum cadavera sint anatomico cultro subjicienda, & allatis rationibus affirmat) *toto tamen cœlo differt cadaverum apertura ab eorum anatome,* siquidem in hac omnes corporis partes ad pernoscendum hominis naturalem statum, examinantur & explicantur; in illa tantùm in caussam morbi, huncque insequentis interitus, adeoque statum hujus præternaturalem, inquiritur, ut aliis cum eodem aut analogo morbo conflictantibus opera Medici tantò sit præsentior. Tantum itaque abest, ut ab ejusmodi apertura cuiquam impietatis nota affricetur, ut potiùs impingat vehementer in Christianam charitatem, quisquis heic Medici sedulitatem sufflaminare sustinet. Quantum debemus laboriosissimo *Boneto,* qui in aperturis cadaverum operam

collocavit nullo auro compensandam, cujus est testis illustre *Sepulcretum* à laudato auctore evulgatum. Si quid heic impii lateret, cur *Magnatum* cadavera aperiuntur? non ea fini, ut vel inde tantilla ægris utilitas accrescat, nisi fortè per accidens, sed tantùm in conditur æ seu balsamationis gratiam? Quid multis? Si modò homines reflecterent, Medicum non animi gratia, sed ut ægris prosit, sectiones has desiderare, non adeo sese opponerent: quid enim in hac apertura, ex tetro fœtore, vel miasmate etiam contracto delitiarum? quid non potius molestiæ? Hanc autem, uti non in omnibus morbis sine discrimine requiro (quid enim interest aperire, quem ex febre maligna interisse constat?) sed tantùm in casibus valde dubiis, rationem & experientiam Medicam illudentibus, aut ubi quid commissi erroris ab adstantibus suspicamur, velut in hoc nostro casu factum; *heic dico, quantumcunq; etiam propinqui reluctentur, autoritate superiorum esse cogendos, ut vel ingratiis Medicos cum Chirurgis ad sectionem admittant.* Plura in hanc aperturam notabilia habent *Ephemer. nostra Ann. I. obs. 15.*

OBSERVATIO CLII.
D. ROSINI LENTILII.

Lactationis difficultas: Globuli pingues butyracei per infantum alvum magnis cum torminibus ejecti. Clysterum usus in infantum morbis.

Qui *stomotrophiam fetus in utero*, saltem ultimis mensibus, defendere satagunt, parum sibi fiduciæ sciant in recens natis infantibus collocatam, eò quòd hi, consuetudine quasi in utero materno contractâ, illico mammam adoriantur, quamquam propterea cum celeberr. *Sylvio* non dimicemus, qui primam infantis nuper nati passionem sitim pronunciat, *l. 1. Prax, c. 1. §. 1.* Non sunt profectò tam

tam ad ſugendum prompti infantes, ac ſibi quisquam imaginatur, ſed eſt ſæpiſſime opus artificio, ut papillam apprehendant. Hinc aliquæ mulieres *Coloſtrum* illud primum ſapore ingratum, priùs emulgent, quàm infanti mammam præbeant, quod tamen minùs eſſe conſultum *B. Ettm üll. in valetudin. rio infantili* arbitratur, dum coloſtrum illud ſit cibus medicamentoſus, laxandi vi præditus, cujus ope meconium exturbari queat. Aliquæ *lacte vel proprio vel amygdalino, vel Sirubo violarum areolas illinunt*, quibus nil juvantibus, infantes adultiores & ſugendi peritos adſciſcunt, qui mammis per affluentis lactis copiam in tumorem ſublatis, varicibus fœdatis & inflammatis opem ferant, ubi juniori infanti ab adultioris matre interim lac in oſculum mulgetur, ut vel ſenſu diſcat infans, eſſe in illis collibus, unde ſitim leniat, atque adeo exercitio demum, quid opus ſit factu, diſcat. Experimentum in ipſis meis ædibus moleſtum ſatis in filiolo meo factum, qui primis à partu diebus, quamquam papaverculum in magna ſatis copia redditum, continuis tamen clamoribus dies noctesque transegit, & mammam ſugere omnino detrectavit. Pulticulis hinc & amygdalino lacte aluimus, interim verò mammæ puerperæ in tumorem ingentem, cum dolore & ardore ferè intolerabili, excreverunt, quæ, cùm non adeſſem, mulieris cujusdam ſuaſu, unguentum ex *albumine ovi, alumine & pauxillo croci* ſuper carbones mixtum & chartam cœruleam explicatum, mammis impoſuit, unde quidem tumor, ſed unà lac, evanuerunt, ſuccedente in ejus locum præcordiorum anxietate magnâ, & ſpirandi difficultate. Dum hæc aguntur, alia mulier quadrata & à tribus menſibus puerpera accerſitur, quæ vix denique, magno cum labore, infantem ſugere docuit, interea nos in eo eramus, uti medicaminibus lactiferis, & quocumque modo lac in mea rurſum adduceremus, ſed, nihil hic emulſiones, nihil pulveres, intritæ, pulmenta, ubera vaccina; nil pileoli, vitra, ora ſugentium, nil denique lapis galactites appenſus (dum alioqui hujus farinæ amuleta, quæ, præter ſignaturam, nil habent, unde

 ratio

ratio poſſit acquieſcere, à me parvi fiunt) nil, inquam, hæc omnia, niſi lactis tenuis & aquoſi parum extuderunt. Perreximus itaque ad quadram alienam puellum ablegare, ſed tam exiguo cum emolumento, ut, quamdiu lactaretur ab hac infans, torminibus ferè continuis, flatibus, ructibus affligeretur miſellus, nullis remediis cedere volentibus. Nunquam alvus, qualia debuit, excrementa dedit, ſed liquida nonnunquam, interdum ſpiſſiuſcula, ſed viridia, & minutalium ad inſtar granulata, deniqúe *globulos cum excrementis, nunc plures, nunc pauciores, aliquos Ceraſorum acidorum magnitudine, aliquos piſorum majorum, qui primâ facile pelliculâ quaſi induti videbantur, curioſius autem explorati, nil niſi pituitam conglomeratam exhibuerunt, acidum ſpirantes;* ante verò, quàm hos excerneret, horrendis clamoribus totas ædes explevit, cohibitâ reſpiratione, ut parum abeſſet, quin ſuffocaretur; excretis verò iſtis paulùm conquievit.

SCHOLION.

MIrabantur omnes, qui, aut quæcunq; hos inſpexere globulos, matronæ polytecnia beatiores, atq́ue propter ea multiſciæ, nunquam antehac ſibi tale quid viſum profeſſæ, ita, ut aliquæ incantamenta cauſſarentur. Ego verò ſtatim recordor, eſſe mihi è multis ſcriptoribus Medicis unicum, unicum inquam, (nec enim ullibi me parallelam obſervationem legiſſe memini) ex quo geminum paradigma petere liceat. Et verò hic *Laur. Hofmannus tr. de vero uſu & fero abuſu medicam. Chim. p. m. 48. Ubi caſum, quantum ipſe quidem tunc novit, inauditum, matrona valde obeſa, 4. filiolarum Parentis recenſet, quæ omnes primo ætatis anno elapſo, mediante epilepſiâ, vitam cum morte commutarunt, nec Medici, nec mæſta mater caduci hujus morbi & interitus cauſſam noverant. Cùm verò quintam enixa eſſet filiam, hacq́ primum ætatis annum ferè complevíſſet, eorumdem motuum convulſivorum ſeſe præbuerant indicia, hunc igitur in Conſilium vocavit, qui, cùm de ſingulis percontaretur, mater ſe nihil obſervaſſe ajebat, quàm grana quadam butyracea inſtar piſorum*

sorum & Cerasorum, copiosè cum excrementis permista, aliquoties fuisse excreta, qualia quinta quoq; filia tunc temporis excerneret; Ille itaq; statim pingues hasce excretiones epilepsiæ caussam fuisse suspicatus est, rationemq; tam granorum butyraceorum, quàm ipsis quoq; subsequentis epilepsiæ hanc excogitavit, ad quam eruendam, ipsi vetula quædam premendis caseis præfecta, ansam dedit, quod scilicet magna sit differentia lactis ab hac vel illa vacca emulcti, quodq; lac aliud alio magis butyraceum. Similiter rem cum mulierculis se habere existimavit, lacq; lacte pinguius. Hoc itaq; posito infantes adhuc tenellos solo plerumq; lacte materno & mollibus quibusdam pultibus pasci, ubi pinguedo ista lactis in infantis alimentum non cedat, sed in intestinis tanquam partibus membranosis & frigidioribus condensetur, atq; in coli cellulis admodum profundis accumuletur, ibiq; latitans sulphureos & auripigmentales halitus de se mittens, epilepticorum paroxysmorum auctor exsistat. Quod verò primo semestri pinguedo illa granulatim cum excrementis non excernatur, in causa esse fecum liquiditatem & mollitiem: quamprimum verò infans jusculа, carnes & alia solidiora comedere incipiat, alvi feces duriores & compactiores factas, cum materia ista butyracea in coli intestini cellulis contenta fortiter aduniri, majorique nisu excerni. Hanc noram, de nova epilepsiæ causa, opinionem, præter doctissimorum quorundam virorum judicia effectum ipsum satis superque probasse, quintam enim filiolam talia quoque butyracea excernentem granula, & quosdam etiam leves perpessam paroxysmos epilepticos, solis clysteribus abstergentibus, & singulari quodam liquore hordeaceo, auxiliante Deo, exoptatæ sanitati se restituisse: Hæc ille.

Circa quæ monendum esse duxi 1. Satis hunc accuratè esse de hisce globulis & epilepsiæ causâ philosophatum: Nam, sicut à lacte nimis tenui & seroso, ita ab eodem nimis butyraceo & pingui, necessariò damnum lactenti, immo majus ab hoc, quàm illo, infertur. Toto die experimur, quantum negotii pinguia largius comesta adultorum ventriculis facessant, in hæc enim difficulter agit ventriculi fermentum, & ab

ab istorum lævibus & globosis particulis, hujus acutæ & cuspidatæ obtunduntur partim, partim deflectunt, quemadmodum e. gr. globulus aut vitreus aut marmoreus politissimus frustra mucrone petitur, qui aut obtunditur, aut ob lubricitatem declinat (glitscht ab.) Hinc ab ejusdem fermenti particulis corroduntur quidem & dissociantur pinguia, non intimè solvuntur, quemadmodum ab Aq. Reg. & Aq. Fort. Sol & Luna discerpuntur magis & dilacerantur, quàm solvantur; hinc facilè sunt reductibilia, secus atque perfectè soluta; hinc ab ejusmodi dilacerationibus violentis magni tumultus cum effervescentia excitantur; hinc flatus effervescentiæ comites; hinc à dispassis intestinis tormina; hinc etiam ceu imperfectè soluta exspirante menstruo priorem naturam & consistentiam induunt. Novimus matronam, quæ, ubi pinguia comedit, post triduum cum sudore frigido & anxietate vix credibili, ea nihil quidquam mutata, *immo ad tactum frigida*, & tali consistentia, qualem pinguia refrigerata habere solent, revomit; quæ historia seorsim alio tempore tractari merebitur. 2. Rectè officina horum globulorum Coli cellulæ adseruntur; ejusmodi enim pinguia sunt per se ad motum inepta, hinc ubi in coli membranulis, quasi remora ipsis datur, ibi morantur & in globulos juxta cellularum εὐρυχωρίαν efformantur, non secus, ac animalium excrementa ficciora, equorum puta & caprarum: hinc quia & flatibus & excrementis liquidioribus ab intestinis tenuibus illuc tendentibus transitus denegatur, facilè concipi potest, unde tam horrendi clamores, unde denique quies à globulis excretis? Non autem 3. ideo in illis cellulis hi globuli condensantur, quòd intestina, ceu membranacea, sint frigidioris temperiei, aut quòd cibi solidiores admixti sint: Illud enim quod attinet, condensationis causa, uti dictum, censebitur potius liquoris viscidi ad motum ineptitudo, cellularumque favorabilis configuratio, hoc autem refellit filiolus meus, vix uno post nativitatem mense tales excernens. Quòd autem 4. filiolæ Hofmannianæ totius anni terminum attigerint, causam

esse

esse suspicor, quòd lac maternum suxerint, pedetentim butyrositatem illam adsciscens, secus autem meus, qui suxit lac obesæ & peregrinæ mulieris, filiolam aliquot annorum jam lactantis, adeoque respectu corpusculi tenelli, lac jam butyrosius, quàm ut meus concoquere potuerit, generantis: argumento fuit, lac non alio quàm bonitatis (liceat ita loqui) vitio peccare, quod infans, quantumlibet torminibus, flatibus & clamoribus excruciatus, tamen secundùm omnes dimensiones augeretur, nec quidquam emaciaretur. 5. Exhalationibus autem acidis & sulphureis ex vitiosa effervescentia prodeuntibus, nervosumque genus ac cerebrum lancinantibus, & in convulsivos motus cientibus, epilepsiæ causam rectè adscribi, totus ferè Medicorum chorus adstipulabitur, ut qui cumprimis in recens natis id agit, ut aciditati obviam procedatur, ne ea accumulata epilepsiam excitet. 6. Denique cura rectissimè instituta; hanc enim cùm imitarer, & singulis fere diebus clysterem *ex aqua hordei, cum parco* Saccharo *& oleo rutaceo injici*, post etiam *infantem ablactari* curarem, nunquam id genus globulos ampliùs observavi.

Multi sunt admirati, me infanti tenellulo clysteribus mederi velle: Sunt enim adhucdum in ea opinione nostrates, non tantùm è plebe, homines, ut arbitrentur, clysteres esse remedium insigniter violentum, & hos, qui sufferre velint, athletico robore præditos requiri; alii putant, enemata esse remedium extremum, reliquis nil juvantibus exhiberi solitum, adeoque hæc ubi vident præscribi, conclamatum esse de ægro autumant, man nehme ihn für einen todten Mann an/ er sey so gut als hin / man geb ihm keinen Heller mehr/ um sein Leben. Hinc multis precibus & persuasionibus vix eo se adduci patiuntur, ut hos admittant; *quin immo ante usum aliqui testamentum condunt exemplo eorum, qui aut lithotomis aut celotomis aut id genus Medicinæ operatoribus sese subjiciunt.* Aliquando mulier, cujus marito clysterem ordinâram, in faciem mihi dixit, *me occidere maritum suum*, quo audito discessi,

nec quidquam medicaminis ampliùs præscripsi. *Ego verò, si clysteres interdicto publico Medicinâ exulare juberentur, nollem esse Medicus*, tanti à me fiunt plurimis in affectibus, quidquid contra *Helmontius* & adseclæ ausint, quibus *mea*, spero, *Oologia* cum emphasi sese opponet. Postremo omnes Medicinæ Practicos obtestor per Dei Charitatem & Proximi, ubi singularem quandam encheiresin aut secretum contra puerorum epilepsiam norunt, propalare illa ne graventur; grassatur enim pestilens hoc malum cumprimis in his regionibus in misellos infantulos, ita, ut vix opus sit quærere, quo morbo infans interierit? nec est quidquam ferè certi remedii. Ubi nil opis in mediis naturalibus invenitur, superstitiosa prodeunt in scenam, nec *dici potest, quot & quantis superstitionibus vulgus noster sit undequaque quasi suffarcinatus*. Unam curam appono, cuilibet liberum relinquens judicium, ego nullum fero: *Lingua Urogalli, ei vivo, dum lascivit, evulsa, & regioni cordis intra linteolum exsiccata, sic alligata, ut deorsum apex vergat*, quam vel centum epilepticis opem tulisse perhibent.

OBSERVATIO CLIII.

D. ROSINI LENTILII.

Racemus Goßmannsdorfianus versicolor.

UVarum acinos compactis auri atomis splendentes, & in acinis auri obryzi granula inventa exhibet *Ephemerid. nostr. Dec. II. Ann. I. obs. 131.* Uvas barbatas, sed per fraudem, ejusdem *Anni obs. 48. & Ann. IV. V. obs. 148. & Schitinium Chium apud Apollonium in mirabilibus* fabulatum esse, *fructus sine nucleis, uvasq; sine acino in Britannia nasci Camden. in Britann. p. 2.* testatur. Botrum ego & uvas versicolores produco. Cùm enim anni hujus autumno, ad Generosissimum Dominum, Dominum GEYERUM de GNIBELSTATT, Dominum meum gratiosum, tunc in *Franconia* inferiore vindemiantem profectus essem, *Goßmannsdorfii* prope *Ochsenfurthum* offertur nobis à cive racemus oppidò rarus, &, quod fatebantur omnes

in

in regione vitifera nati & educati, à se antehac nunquam visus. Erant illius uvæ ex albis & rubris perfunctoriè mixtæ, uvarum autem erant aliquæ totæ rubræ, aliquæ totæ albæ, aliæ duo hemisphæria exhibebant, alterum album, alterum rubrũ, aliquæ tantummodo striis hinc inde albis & rubris ludebant, jucundo sinè spectaculo. Adeo natura non tantùm per omnia sua regna, sed & per omnes illorum species ludit, & nobis lusuũ istorum causas curiosè rimantibus illudit. Vid. Dec. 2. obs. 4.

OBSERVATIO CLIV.

D. ROSINI LENTILII.

Sanguinis è vena secta, non nisi corporis motu prævio, eruptio. Hæmorrhagia narium singularis.

VItam Hominis à perpetuo Sanguinis motu continuari, huncque naturali modo procedentem esse sanitatis Architectum, est axioma Medicorum. Ubi hunc rapidum esse nimis, experimur, caliditati illius & particulis in effervescentiæ motum actis adscribimus, & sedativis atque præcipitantibus furorem compescimus. Contra, motus hujus torpidus à sanguinis crassitie, inertique spirituum fixitate procedens, nunquam non morborum Chronicorum auctor, & semimortuæ quasi naturæ index est constitutus. Exhibemus hic virum 48. circiter annorum, cætera valetudinis satis prosperæ, præterquam, quod catarrhis ferè continuis affligitur. Obesulus est & frigoris impatientissimus, quod, ubi patitur, cæruleo colore totam faciem, quasi pulvere bombardario petitus, pingitur. Hic à prima juventute ad hunc usque diem, quoties venam sibi tundi cupit, ad largum usque sudorem movere corpus adigitur: alioqui si vel decies venam quamlibet sauciaveris, vix una sanguinis gutta plagæ rubescet. Olim *decoctis aromaticis calidissimis, libanotidis, salviæ &c. cum vino coctis*, & in cataplasmatis forma brachio applicatis sine motu prævio rarefactum sanguinem elicere conati sunt, sed irrito labore.

bore. Sanguis autem, ubi ſemel per ejusmodi corporis motionem rarefactus, atque eruptioni præparatus eſt, magno cum impetu erumpit, ejusque vix cohiberi fluxus poteſt, ſed turbatus quaſi & irritatus tumultuatur ad inſtar muſti in fervorem acti. Quaternæ faſciæ ægrè intra venarum pomœria eum cohibent, & per integrum diem brachium movere non audet, leviſſimam enim hujus motionem ſcaturigo purpurea ſequitur. Eſt autem vir ille, per venæſectionis illam diem ad actiones ferè torpidus & moroſus.

SCHOLION.

B. Præanteceſſor meus, celeberrimus *Joh. Valentinus Majerus*, hunc admirandæ & rariſſimæ temperaturæ hominem pronunciavit, ſummè puta ſanguineum & ſummè phlegmaticum. Mirum qua ratione vegeat ſanguine tam craſſo præditus, non enim poteſt alia ſupponi ratio ineptitudinis ad motum, & hujus per motum corporis facta rarefactio demonſtrat, eum ante motum, & ſic ordinariè, eſſe craſſiorem. Sanguinem ægrè effluentem, etiam venâ probè pertusâ, quotidiana teſtatur experientia, quamvis id vix in ſanis accidere ſoleat; omnino non effluere rarum eſt, rarius, id in homine ſano fieri, rariſſimum talem quinquagenarium evadere. Si aërem externum ſanguini tantam mutationem ſtatim imprimere cauſſeris, cur epithemata aromatica, cur hypocauſta vel ad ſuffocationem excalfacta huic moleſtiæ non medentur? Si ſanguis per ſe tam craſſus & ad motum ineptus, ita ut plagâ latiuſculê egredi nolit, quomodo capillaria corporis vaſa, ut debet, ingreditur? Quales inde Spiritus generantur? Scito etiam, quicumque hæc legis, à calidis & aromaticis intro ſumtis lædi Hominem, à quibus tamen ſanguinis rarefactio exſpectanda. *Transactiones Anglicanæ Ann. 1667. obſ. 10. Fracaſſatum* allegant, qui transfuſionem tentans cani Aq. Fort. dilutam in venam jugularem infudit, qui poſt mortem extemporaneum ſectus, ſanguinem in venis omnino fixum, majoraque vaſa concrepuiſſe docuit. Canis alius poſt infuſum Spirit. Vin. epilepticorum more ſpumans,

denique

deniquemortuus, sanguinem etiam fixum & grumosum fuliginis ad instar exhibuit. Num analogi humores idem in nostro efficiant, est ulteriori inquisitione dignum, nisi fortè magis in sero sanguinis viscidiore & glutinosiore caussa est quærenda, quod non adeo videbitur illi absurdum, qui considerarit hunc nostrum esse summè phlegmaticum & obesum, serum autem sanguinis esse comitem individuum, & eum pro sua aut copia aut consistentia nunc fluidiorem posse reddere nunc crassiorem. Idem *Fracassatus* ab infuso cani Tartari oleo, ejus indè inflati & enecati sanguinem floridiorem & fluidiorem repertum adserit; possetne ab hujus olei usu interno seri fluiditas & sanguinis diluitio sperari? Apoplexia hunc deniq; moriturum suspicor, cujus se plura præbent indicia, & allegatus toties *Fracassatus* in plerisque omnibus apoplexiâ mortuis vasa pulmonum rupta se invenisse adseverat, atque hinc hariolatur, apoplexiam fortè curari posse opportuna infusione liquoris dissolventis in venas. Utinam posset vel tantillum hujus sanguinis ante examinari, quàm per motum rarefactus esset, aut ad minimum tolerarent nimis religiosi, ejus per venam sectam educti per varios liquores infusos facta experimenta! Cæterum in hoc Nostro non licebit expectare Venæsectiones spontaneas, quales allegant *Ephemerid. nostr. Dec. I. Ann. III. obs. 54.* Qualis etiam *B. D. M. Joachimi Kühnii, Præpositi Libaviensis in Curlandia* fuit, qui passus est narium (accuratius ferè nasi dixissem) hæmorrhagiam periodicam; non autem sanguis ipsi, more aliis solito, par nares effluxit, sed ad radicem nasi vena à jugularibus dextra sese aperuit, & ad extraneam nasi superficiem, antecedente pruritu sanguinem evomuit, quasi sectâ venâ, largâ copiâ & cum ἐυφορίᾳ insigni. Sponte interdum fluxus ille cessavit, interdum, ubi judicavit vir optimus, satis esse cruoris perditum, stipticis venæ hiatum constrinxit.

OBSERVATIO CLV.
D. ROSINI LENTILII.
Buxus trichopoios.

ANte menses non adeo multos petit à me Consilium puella rustica, quæ pridem ex morbo castrensi Hungarico convaluerat, insequente capillorum defluvio tali, ut tàm esset in capite glabra, sicut ovum. Alicujus consilio caput *lixivio, cui buxus incoquebatur*, lavit, sed ubi incautius & ipsam faciem & collum lixivio tetigisset, non tantùm caput promissa cæsarie subcastanea luxuriare cœpit, sed & tota facies & collum pilis ruffis mirum in modum fœdata conspiciuntur, ut simiæ non sit absimilis puella, quæ nihil fuisse præterea in lixivio asseveravit. Ordinavi *Dropacem è resina laricea & mastiche à Platero obs. l. 3. p. m. 573.* Virgini Nobili in eodem affectu præscriptum. Num ibi quid opis invenerit, hactenus ignoro.

SCHOLION.

SUnt enim ita ruricolæ nostri affecti, ut non nisi semel, Medicum adeant. Si medicamenta juvant, non redeunt, prout sæpe ipsos, uti redirent, rogavi. Si non illico juvant, aut æger ulteriorem medicamentorum usum detrectat, aut alibi quærit auxilium. Sive itaque moriatur æger, sive convalescat, non novi Medicus, ni ex eodem pago, ab alio me consulente & interrogato, de rei eventu rescitcam, quæ res multum officit observationibus Medicis. Sed est præterea rusticorum nostratium adhuc magis exsecranda consuetudo: Non adeunt urbem aut Medicum, ut ægro consulant, nisi sit præterea, quod in urbe exsequantur: hinc reliquis septimanæ diebus vix rusticum adeuntem me video, sed plerique veniunt eâ die, qua nundinæ hebdomatales celebrantur: Sic enim unâ fideliâ duos parietes dealbare se posse credunt, itinerumque compendium

dium facere; es gehet so in einem hin/ sive periclitetur interea de vita æger, sive non, id parum pensi habent, si nolit vivere, ad usque nundinarum diem, abeat in pace; Est enim ἔργον eorum ligna, frumentum, gallinas, butyrum, ova vendere, dum urbem adeunt, valetudini suorum consulere πάρεργον. Sed ad observationem. Buxum posse calvitiei mederi, aut generare pilos, nusquam me legisse memini, ex *Matthiolo* verò, *Sim. Paulli* & aliis lixivium buxinum ruffo colore capillos tingere lectori patebit; unde igitur tanta buxo facultas? Qui à signatura caussàm arcessere satagunt, profectò nimium illi tribuunt; quamquam nec in *Crollio*, nec *Helvetio*, Signaturarum magnis Patronis, inveniam buxo capillorum Signaturam adscribi. Sed, quid ni densissima ramulorum & foliolorum luxuries capillorum Silvam æmuletur? Certè finguntur alioqui Signaturæ ab Auctoribus longius multo petitæ: Quid enim, ut *Helvetii* Syllabum *in diribit. Med. c. 1.* transcurram, analogiæ *malo citreo* cum *corde*? nonne *castanea nuces*, aut *cerasa*, *propterea cardiaca* dicta, majori illud propinquitate contingunt? Hæc tamen inter cordialia nemo numerat. *Betonicam cerebro* similem non video; Si enim à foliorum scissura aut crispatura, eam cum multis sanè communem, ut *brassicâ capitatâ*, hujusque pluribus generibus, *lactucâ, betâ, hederâ terrestri*, habet; Si ex floris crispatura? atqui *Satyrionum* omnia genera, *prunella &c.* idem possident: nec etiam in Practicorum libris video, adeo *nucem juglandem* vel commendari, vel adhiberi in cerebri affectibus. *Euphrasia* parum videtur cum *oculis* convenire, quod non *bellidi* potiùs, aut *buphthalmo*, aut *conyza*, aut *heliotropio*, aut *matricaria* conveniat, *asariq;* foliis major est cum *renibus*, quàm *auribus* affinitas; quorsum *pilosellam* referre ridiculum est, cùm non sint oblongæ homini, aut aures pilosæ, quales asinis. Quid *collo* cum *lauri foliis*? nonne eandem & in *plantaginis*, & *salviæ*, & *sigilli Salomonis*, & *herbæ Paridis*, & *liliorum convallium* foliis congruentiam conspicamur? Idem de *lingua* sit dictum; cui *hominum* æque simile atque aut *prunella*

aut

aut *salvia*, & magis adhuc similis *scolopendria*. Quid, amabo, *abietis* foliis commercii cum *dentibus*? *pulmoni* cum *quercus* foliis? *hepati* cum *beccabunga*? *Fellis* signaturam habere *absinthium*, *centaurium minus &c.* ajunt, quasi non & *opium* sit amarum, & *colocynthis*, & *agaricus*, & *extractum ligni aloës*? *splenis* figuram æque *beta* & *verbascum* expresserint, atque *scolopendria*, & *cynosbati baccas renibus* assimilare absurdum est. Quid, quæso, *Curcumæ*, *Zedoariæ aut Zingiberis* radicibus cum *stomacho*? nonne longè melius hunc & *Cucurbita*, & *melones* & analoga, at quanta stomachica, mentientur? Nolo ulterius procedere, nam hæc exempla vanitatem apertam, apertè loquuntur; nisi, quod ad *herbas capillares*, ubi non video, si testis internarum virtutum est signatura, quid peccarint & *cuscuta*, & *sabina*, & *barba hirci*; & *equisetum*, & *pini abietisq́;* folia, & *cupressus*, & *millefolium*, & *filix*, & *Carduorum omnium* flores, & *anisi* & *fœniculi* herbæ & alia sexcenta, quòd inter capillaria non numerentur? Jam, si consideremus, quàm aliqua hactenus recensita, parùm conducant, ad viscerum, quæ repræsentare dicuntur, affectus, protinus miror esse, qui his fidem faciant. Sic, nonne *melissa, borrago, viola, cordis; verbena cerebri; valeriana, fœniculum, oculorum; helenium, glycyrrhiza, veronica, hyssopus, pulmonum: absinthium, hepatica nobilis, bellis, hepatis; Fumaria, capparum radicum cortex, nasturtium, cochlearia, splenis; idem absinthium, mentha, ventriculi; resta bovis, petroselinum, renum affectibus* longè præsentiori sunt solatio, quàm omnia supra ob signaturam memorata? Ego sanè malim *verbenâ* uti in *capitis dolore*, quàm *nuce juglande*, aut *hyssopo* in *pulmonum infarctibus*, quàm *foliis quercus*, & sic porrò. Placet hinc Herculis nostri Herois sententia, de medicam. facult. p. 9. 10. ajentis, non esse omnino spernendas signaturas, eò quòd his manuducentibus multa sint remedia inventa; Externa tamen cum internis necesse esse maritari. Ideoq́;, quod ego addo, sola signatura est hodegus falsissimus in simplicium indaganda virtute, cui minus fidendũ, quàm ulli alii accidenti.

Sed

Sed rursum ad pilos. Minus proinde in pilorum generatione habitâ buxi Signaturâ, caussam aliquam proximiorem investigamus, quam meliùs non eruemus, quam si de pilorum generatione naturali simus soliciti. Et est operæ pretium de his agi, quandoquidem magnus eis semper honos habitus, legi merentur in hanc sententiam ; quæ curiosè congessit Polyhistor *Dietherrus in epistola ad Excell. Scultetum adnexa observat. 148. Ann. IV. & V. Ephemeridum.* Quibus addo: *Chinensibus* nil esse supra capillos; immò, ubi ludunt (sunt autem aleæ editi) omnes facultates suas antè lusu perdere, quàm capillos oppignorent, quibus amissis servitutem libenter subeunt, *vid. Saar. Itiner. orient. p. m. 21.* Et *Spartanos* capillos à pubertate ex instituto aluisse, memorabili legislatoris dicto, comantibus capitibus multò pulchriora fieri humana corpora, quæ sint alioqui deformia, testis est *Aubanus vit. & mor. popul. l. 3. p. m. 205.* secus, atque apud *Russos* sexui virili probro datur omnis capillorum cultus, ex *eod. p. 223.* Hinc ubi capillos ad lenocinium decoris promissos in *Apulejo* criminantur adversarii, eleganti, sed gravi descriptione capilli inculti & horridi, eos idem refutat *Apolog. 1. p. 250.* Immo *Helmontius* ex lactis asinini gustu dignoscere potuit, an asina fuerit isto mane pexa. Non autem hic tangemus controversiam, cui vulgares Physici ferè soli immorantur, neglectâ de pilorum generatione vestigatione curiosiori & utiliori; est autem hæc: Sintne pili corporis partes? Recordor, cùm adhuc in Academiis viverem, virum non adeo obscuri nominis in hanc controversiam insumsisse octo lectiones integras, quanto cum emolumento, prudentiores judicent. Sed ita ferè comparatum est in Physica doctrina; cumprimis illa pure *Aristotelica*, ut hæreamus magis circa corticem, relicto nucleo. Sed horum generationi, ceu utiliori argumento inhærebimus, quæ facilè dignoscitur è sequentibus Phœnomenis: 1. *Paul. Barbette Anat. Pract.* pilos esse quadratos figura, & cavos scripsit; meliùs autem nobis satisfiet ex *Ephemeridibus nostris Dec. I. Ann. I. obs. 13.* Capillus

humanus, specillo suppositus orbiculatam & alveatam refert Zonulam, immo, evulso pilo spectantur pori & meatus cutis, per quos sudor & pili erumpunt, immo crassius & terrestris humor, & viscosa capilli radix, *Fontan. obs. microscop. 8.* Capillos concavos, ut canales pertusos ac perforatos, adeo ut pennas avium repræsentent, & in iis varios colores & quasi irides observat *Borellus observ. 23. microsc.* Rotundos, versus extrema crassiores esse, quam circa radicem, & ab uno extremo ad alterum esse excavatos perinde, ut cornu aliquod, asserit *Hookius in Ephem. Gall. T. II. p. 485.* 2. Pili post mortem crescunt, & ex nigro in flavum colorem mutantur. Nec enim arbitror, tantùm apparenter hos crescere, dum concidente post mortem & flaccescente carne, necessariò longiores appareant: Sed *Paræo* fidem habendam existimo, affirmanti, cadaveri condito, & per 24. annos domi suæ adservato, pilos & ungues, quoties resecuerit, recrevisse: flavescere verò *Bartholinus* notat ad dict. *Ann. I. Ephem. Curios. obs. 123.* 3. Ubicunque pilus, ibi glandula, & rursùm: Ubi glandulæ ibi, cæteris paribus, pili. Ubi verò glandula, ibi lympha; hinc tota cutis pilis investitur, minoribus illis quidem & minùs in plerisque sensibilibus, quoad truncum & artus, (licet magis horridi quidam sint) pluribus verò, ac consitis, monticulisque ac poris, magis conspicuis, in capite, sub axillis, ubi rarior & porosior cutis est, ex *Excell. Wedelii nostri Physiol. Med. Sect. III. c. 27. p. m. 190.* vide etiam *Plater. obs. l. 3. p. m. 575.* ubi nec manus volam pilis destitui scribit, sed manum magis glabram apparere, quia pili sint exigui, & continuo atterantur. 4. Pili intra corpus ordinariè non nascuntur. Quamquam enim fuisse *Aristomeni Messenio* Cor hirsùtum, Historici scribant; quidam etiam per incantationem, cum aliis absurdis pilos aut evomuerint, aut per alvum reddiderint, urina pilos quandoque monstraverit, cystides pilosæ sint in corpore repertæ, qualem in musculo bovino delineant *Hafnienses in Act. Med. vol. 2. observ. 45.* Hæc tamen omnia ordinariâ naturæ viâ non procedunt; & si quis

narium

narium vibrissos objicere velit, eas non esse intra corpus respondebo. 5. Defluunt capilli in capite, præter alias causas, præcipuè à febre maligna & Hungarica. 6. Bruta animalia sunt homine pilosiora, & ea quidem magis in dorso, quàm abdomine. 7. Ostrea, pisces &c. pilis carent. Ex his accuratè consideratis licet hariolari; 1. Pilorum materiam esse udorem lymphaticum, viscidum, glutinosum & flatulentum: 2. Subjectum esse cutim, quæ tota est quasi glandula conglomerata, & hanc quidem, ubi porosior est, magis pilos, quàm alibi generare: 3. In glandulis cutaneis lympham glutinosam per calorem moderatum in effervescentiæ quendam motum cieri: 4. Halitus inde terrestres, glutinosos, & crassos per cutis spiracula efflari: 5. Hos ab externo aëre ambiente condensari propria visciditate adjutos: 6. Denique successu temporis halitu semper novo succedente in eximiam longitudinem continuari. Hæc pilorum generatio magis adhuc conspicua fit, ubi *fungorum* & *tuberum* generationem consideramus. Sunt enim Terræ moderatè calidæ & humidæ, crepitus quasi tenuiores, at licciores, & eorum quasi est momentanea generatio; hinc etiam rustici nostrates sunt in ea superstitione; tubera, simul ac quis viderit, sive magna sive minima, esse decerpenda, post enim, quàm quis ea viderit, in illa manere dimensione, nec quidquam ampliùs crescere, quamquam per dies aliquot rursus accesseris ea decerpturus. Ego verò pro materiæ flatulentæ copia à prima statim generatione nunc majora, nunc minora exsurgere existimo. Sed ut hæc ad superiùs dicta applicentur, hinc est, quòd pili sint rotundi, versus extrema crassiores, quàm circa radicem, cornuumque ad instar cavi. Caussa est, quod flatus illi viscosi, quamprimum ibi è pericranio, hic è terra prorumpunt, more se flatuum expandere nitantur, idque promtiùs eò, quò sunt licciores, quales sunt flatus terrestres; extremi verò halitus, non ordine, sed situ, ab aëre externo frigidiori densantur in corpus visibile, hoc postea ulteriorem inclusorum jam flatuum expansionem impedit, ut

 amissâ,

amissâ, vel impeditâ vi elasticâ intra certos sese terminos cohibere cogantur, qui in pilorum & fungorum internis parietibus affiguntur denique, & in substantiam unam coalescunt, relictâ interius cavitate, & quidem ob æqualem particularum motum, rotundâ. Actio verò hæc, non est æquè capillis, quàm fungis momentanea, ut ita loquar, ob materiæ in capite majorem humiditatem & glutinositatem, cujus non est tàm facilè dissipabilis halitus, hinc naturâ suâ aptiores ab externo aëre promtiùs & minori negotio densantur, succedens autem novus identidem halitus, intra angustiores carceres detentus, motu recto, cum laterali nequeat, ad capillorum extima fertur, & in longitudinem eos continuat. Quanquam in reliquis corporis partibus, ubi minus est glutinosi, pilulorum minutulorum generationem magis etiam accelerari citiùsque perfici existimem. Potest etiam indè peti caussa, pili resecti cur crassiores recrescant? halitus enim viscosus in majori copia accumulatus, amissa cavitate pilorum longiorũ, dimensionem crassiorem ad latera sibi necessariò requirit, sicuti, & *petroselinum*, & *majorana*, & *porrum sectile*, & *buxus*, & alia plura sæpiùs resecta, latius & crassiori scapo recrescunt, halitu viscoso suprema petente, nec inveniente ad latera diffuso, quia retrocedere non potest. Hinc etiam *cordum* est *fœno* crassius & pinguius, & ex eo meliùs armenta impinguantur. Varii isti colores atque irides quasi viscosam pilorum materiam confirmare videntur, ut, qui sint pinguedinibus convenientissimi, exemplo sint sublatæ ex aqua *Saponata* bullæ, per lusum puerorum, quæ & ipsæ sunt versicolores. Incrementum capillorum post mortem arcessendum à materiæ viscidæ proventu uberiore in cadaveribus, nemo negaverit, uti & eorum è nigro in flavum permutationem; sunt enim nigri capilli è materia calida magis & ficciori, & plerumque in calidioribus naturis magis crispi, quæ crispatura non à pororum cutaneorum configuratione arcessenda, quod vult *Hornius, arc. mos. p. m. 83.* sed è materiæ ob caliditatem & ficcitatem promtiùs dissipabilis vago motu;

tu; hinc ubi post mortem calor nativus perit, succedens pilorum à resolutione putredinali viscosius & humidius nutrimentum, colorem mutat in flavum, capillis phlegmaticorum consuetum. Patet hinc etiam, cùm sit in confesso, glandulas esse lymphæ productrices, pilos enasci, ubicunque sunt glandulæ, è quibus, ceu nerveis papillis, *Malpighio* dictis, cutim constare, supra dictum, & capillorum proinde materiam esse humorem glandularem; hinc etiam in tota corporis regione, pro ratione materiæ nascuntur pili. Hinc ubi calor intensus humidum in corpore depascitur, ut in febribus malignis, ardentibus, Hungaricis, pili nutrimento destituti poris excidunt, nec alii, nisi restitutâ in integrum naturâ, succedunt. Hinc, quo sunt calidioris naturæ homines, eò citiùs calvescunt; idem fit, ubi sunt justo humidiores; sic enim, aut serum est fluxile & viscositate requisitâ destitutum, hinc capitis perpetui sudores, cum capillis paucis, iisque sensim disraratis; aut est tanta ejus viscìditas, ut pilorum loco enascatur capitis fœda scabies, favi, porrigo &c. Hinc bruta sunt homine pilosiora, ἐπὶ τὸ πολὺ, cùm vescantur alimentis viscosioribus, & sero glutinosiore, sanguine idem crassiori prædita, didita ferè æquali proportione per universum corpus materiâ. Hinc eodem in abdomine non sunt æquè pilosa, ob calorem ibi majorem. Hinc ob eandem humiditatem nimiam pisces & ostrea pilis carent. Denique materiæ viscosæ tantillum, admirandæ extensioni naturâ suâ est aptissimum, quod clarissimè videmus in *aranearum telis, bombycumq; textura*, utrisque humore glutinoso ex ore protracto & in filum extenso longissimum procedentibus; quod magis etiam pilorum genesin illustrat. Sic pueri nostri cum *cerasorum gummi* ludunt, ejus particulam intra duos digitos madefactos tenentes, aliique digito tenuissimam telam intexentes, hinc *pili humani destillati in oleum, innatæ viscositatis testem, fatiscunt.* Postremo, ut magis ad scopum, medicamenta calvitiei adhiberi solita apta nata sunt & esse debent, udorem viscosum vel augendi, vel ni-

mis fluxilem inviſcandi: uti *mel, apes, favi, pinguedo talpina, ſerpentina, urſina. ladanum, maſtiche, radix malvæ*, & quæ ſunt alia. Ex eodem fonte, opinor, *buxi* virtus eſt derivanda, quod ſuam, qua ſcatet, pinguedinem, in oleo buxi demonſtrabilem, in lixivium deponit, hoc autem ratione acrimoniæ primùm poros cutis aperit, hinc lympham inviſcat pinguedine; libenter autem pinguedines lixiviis maritari ſapo teſtis eſt. Faciei verò, colliquę pilos non tam de novo generatos, quàm copioſiores, craſſiores, longiores & magis uſu hujus decocti conſpectui expoſitos arbitror. Commendatiorem itaque ſibi poſthac *buxum* ad ejusmodi mala Medici habebunt, præſertim, cùm aliquibus vires *ligni ſancti* æquare credatur, & uſu *decocti buxi* Lobelio teſte, ancilla ſe à lue venerea vindicarit. *vid. iterum ſub hoc titulo Simonem Paulli.*

OBSERVATIO CLVI.
D. ROSINI LENTILII.
Paralyſis mirabilis à Tertiana diuturna, curata.

M. *Martinus Schmidius, Haſſus*, nunc, niſi fallor, *Diaconus Eccleſiæ Teutonicæ Mitavienſis*, quæ eſt *Curlandiæ Metropolis* & *ſedes Ducalis* tunc autem, *Maximè Reverendi & Excellentiſſimi Domini HENRICI ADOLPHI, Ducatuum Curlandiæ & Semgalliæ Superintendentis*, Fautoris mei ſummi, Filiorum Informator, Vir eruditionis profundæ, quam inſignis humanitas, & candor ſinceriſſimus, raræ virtutes in una domo, comitantur, & Amicus, in extremo Germaniæ angulo, mihi intimus. Hic, inquam, *Epidemiâ A. 1679. per totam Curlandiam Tertianâ intermittente* corripitur. *Archiater Ducalis D. Harderus*, medicamentis obviam ire anticipanti ferè ſemper paroxyſmo, conatur, ſed fruſtra. Cùm enim per ferè tres menſes cum morbo conflictatus fuiſſet, à fer-

à fermentatione humorum miasma scorbuticum jam in corpore latitans (uti scorbutus malum est illi regioni endemium) fuit excitatum: hinc artuum vagi dolores, post ventris scorbutici, adhibitis antiscorbuticis & clysteribus mitigati quidem, sed non sublati. Accessère pedum tumores, & femoris dextri stupor. Denique spem omnem atque expectationem præter, cùm nemo quidquam suspicaretur, quasi epileptico paroxysmo correptus subitò, licet non nisi semel, corruit, & omnia in deterius vergentia minabantur paralysin scorbuticam. Reverendus Frater ejus, *Pastor Ecclesiæ Vindaviensis in Curlandia*, urbe maritimâ 22. milliaribus *Mitaviâ* distante, Fratris meliorem se posse curam in ædibus suis habere, aërisque mutationem, quod fieri sæpe assolet, posse quadamtenus malo mederi, confisus, elapsis à morbi prima invasione octodecim septimanis, vix respirantem inde *Vindaviam* abduxit, & minimum sanè abfuit, quin suis cadaver asportaret. Cum itaque *Vindaviæ* appulissent, varia medicamina, à variis, uti solet, ordinata, rem denique ad restim redegerunt. Tantam enim est miser artuum resolutionem passus, *ut per integrum Semestre minimum minimi digiti articulum ne movere quidem potis esset, immo nec ipsum caput*. Quoties autem videretur, ministrantibus quinque hominibus lecto fuit efferendus; quorum unus caput, suo gravatum pondere quolibet ruiturum, tenebat, reliqui artus. Et, quod impensè mireris, voce, cùm ante mascula satis uteretur, tunc exili, pusionis ad instar, & vix intelligibili, animi sensa proferebat. Datæ tunc ad me litteræ malum exposuerunt, ordinavi, quæ pro re nata judicarem proficua *antiparalytica interna & externa, decocta, spiritus, in laconico sudores, unguina, purgantia*, omnia nullo cum successu. Denique, cùm pro desperato haberem, anceps in *salivatione mercuriali* auxilium quæsivi; sed cùm ob loci distantiam huic ipse præsens esse non possem, æger equidem, quidvis potiùs, quàm morbi atrociam, passurus, annuit, adstantes noluerunt. Legi denique alicubi in *Dekkeri notis ad Barbettianam praxin* sequens decoctum in

ejusmodi

ejusmodi casibus cum fructu exhibitum, quod pensitatis ad amussim omnibus, eidem sum ordinate ausus: ℞. *Ras. lign. sanct.* ℥vj. *sassafr. sarsapar. aa.* ℥iiij. *santal. alb. citrin. ras. C.C. ebor. aa.* ℥ß. *Conc. cont. s. a. Coq. in aqua font.* ℔. *xvj. ad consumt. mediet. in fine add. antimonii crudi pulveris. & in pet. lig.* ℥iiij. *rad. calam. arom. galang. min. aa.* ℥ß. *irid. flor. bardan. aa.* ℥j. *cardam.* ʒvj. *sem. coriandr.* ℥ß. *dactyl.* ʒvj. *F. l. a. decoctum.* Hujus decocti bis singulis diebus ℥iij. calidè propinari volui, instillatis priùs singulis haustibus mixturæ seq. gtt. xx. ℞. *Elix. m. polychrest.* ℥ß. *spirit. CC.* ʒj. *ol. succin.* ℈j. *M.* Unguento sequenti efficacissimo bis de die artus inuncti; ℞. *Ung. martiat.* ℥ß. *ol. fl. chamom. hyper. aa.* ℥j. *bacc. junip. castor. laur. aa.* ʒiiß. *succi cochleariæ* ʒiij. *Alum. plumos.* ʒj. *ol. spic. sal. armon. aa.* ʒij. *aqua magnanim. vit. Matth. aa.* ℥ß. *M.* Cùm per sex dies decoctum bibisset, jussi sequentibus pilulis uteretur. ℞. *Mass. pil. fetid. maj.* ʒß. *resin. gial. troch. alhand. aa. gr. iiij. ol. resmar. gtt. iij. M. F. pil. n. vij.* pro una dosi. Jussi postea continuari decoctum, & elapsis sex diebus rursum purgationem institui. His ad præscriptam methodum usurpatis, & ad secundam usque purgationem continuatis, mirum dictu, æger & collum, & brachia & pedes rursum movere cœpit, eorumque successivè usum recepit, ut, cùm circa *Johannis Bapt. festum A. 1680.* in *Germaniam*, ut functionem publicam *Physicatus Crailshemensis*, ad quem è *Curlandia*, mandato *Serenissimi ac Celsissimi MARCHIONIS BRANDENBURGICI ONOLDINI, Domini mei Clementissimi*, vocatus eram, capesserem, rediturus, *Vindaviam* venirem, jam posset scipione nixus vir optimus, templum visitare, quanquam gressu lentissimo, & maximè defatigatus. Nunc vivit athleticè.

SCHOLIUM.

Mirum fortasse alicui videri posset, febrem tertianam tantas ludere tragœdias posse! Sed, si rem penitius consideremus, facilè est captu, quo id pacto fiat. *Magnus* quidem *Cous*, febrem, quocunque ratione intermiserit, vacare periculo adserit,

ſerit, & rectè quidem: Sunt enim febres intermittentes ſanguinis totiusque corporis, quod alibi in *inaugurali mea diſputatione, A. 1680. Altdorfii de febre tertiana intermittente epidemia CURLANDIAM infeſtante, habita §. 18. docui*, ubi & hujus caſus fit mentio, mundificativum inſigne, ſingulisque paroxyſmis haud ſecus expurgatur corpus, atque incensâ fuligine fumaria, als wenn man einen Schlot ausbrennt/ aut ex amianto contextæ veſtes in ignem conjectæ ſordes deponunt. Verum enim vero, ubi febres tertianæ diutius quàm par eſt, affligunt, non quidem, quod antiqui voluêre, in alium ſemper typum degenerant, ſed evadunt periculoſæ, morborumque chronicorum, *ſcorbuti* puta, *hydropis & paralyſeos* productrices. Per tot enim paroxyſmorum fervores, ſanguis balſamico ſuo ſulphure prorſus depauperatur, & exaltatis interea particulis ejus ſalinis, ab igne indomabilibus, quin ad majorem potius acrimoniam evectis, ad inſtar vini penduli ſanguis vappeſcit, indolemque ſcorbuticam adſciſcit. Dum poſtea Sal ille ſanguinis arterioſi in naturam lixivioſam fixiorem magis magisque ſemper evehitur, ita ſpiritus animalis quoque pro ratione ſuæ materiæ ſpiritu ſuo volatili orbus & expers gignitur, nec eſt, niſi iners lympha. Hinc motus impotentia & nervorum reſolutio, non quidem ab horum obſtructione exorta, ſed hoc in caſu ſpiritus animalis non ſecus ſe habet, atque, dum in ſclopeto illud, quod pennam vocamus, debilius eſt, quàm, ut ſit potis, ad ignem è chalybe cum impetu eliciendum, vel quando defluentis aquæ ſuper molarem rotam impetus ad eam circumagendam non ſufficit; uti enim nervi à ſpiritu animali efferato tacti in motus convulſivos membra cient; ita ab eodem fatuo membra moveri non queunt. Reſtituendus igitur erat ſanguini balſamus, deprimendæ particulæ ſalinæ, ſulphureæ evehendæ, ut ex hoc correcto ſpiritus animalis vegetior gigneretur. Id optimè & feliciter ſuperiore decocto effectum, cui primæ in affectus curatione debebantur, præcipuè autem *antimonio crudo* illud ingredienti. Multi, fateor, ſunt

admirati, me ausum fuisse, *antimonium crudum* tanto pondere, viribus adeo lapsis, ordinare; mirari desistent, si chimiæ gnari fuissent. Est namque firmior antimonii compages, quàm ut virus suum, in sale fixo corrosivo consistens, simplici decoctioni communicet; est sanè ad hoc obtinendum clave fortiori opus. Huc, quas desideravi, particulas sulphureas subtiliores deposuit, relictâ in residuo corpore, salinâ acrimoniâ. Sum firmiter persuasus, per decocta analoga posse fortean morbos herculeos plures, vix aliis medicamentis coërcibiles, domari & fugari.

OBSERVATIO CLVII.
D. JOH. GEORGII LAIBII.
De Podagrâ ab Agyrtâ minus feliciter & inunctione mercuriali curatâ.

NObilis quidam, Dn. è Tannhausen, duabus circiter horis ab urbe nostra distans, præterita æstate, per aliquot septimanas, doloribus podagricis, quibus per decennium jam obnoxius, mirè excruciatus fuit. Cumq; audivisset, esse Empiricum quendam in Franconia, qui diram hunc morbum curare posset, eum advocari jussit, à quô, nescio, quibus medicamentis, per tres septimanas usus, in eadē interim sævitia persistentibus cruciatibus. De utroque interea femore tumorem durum exsurgere videt, de quô, cum interrogaret Empiricum, responsum tulit, esse causam materialem Podagræ, per divina sua medicamina, ad exteriora corporis protrusam, misero ægro spem faciens, de pristina sanitate mox, mox recuperanda; pro tumoribus his tollendis, adhibuit unguentum, (prout colligere potui) ex oleo laurino c. Mercurio vivo subactô constans, à cujus applicatione utrumque femur intensè inflammabatur; reiteratâ itaque renuente quamvis ægro, per triduum inunctione hâc, inflammatio latiùs serpere incipie-

incipiebat, exortis flavis lividisque pustulis, circa scrotum, partesque adsitas. Monitus de Gangræna ab adstantibus, meum consilium implorat. Adveniens, invenio nobilissimum Dn. Patienten, in miserabili statu, totumque, abdomen, ad genua usque, intensissimâ inflammatione correptum rubris lituris, hinc inde, ad alias partes tendentibus. Nolebam primò, in tam ancipiti statu, aliquid præscribere, ne Empiricus occasionem haberet, culpam in me conferendi, si sinister sequeretur eventus. Victus tandem & ægri & adstantium precibus, præscribo pulverem exsiccantem ex farina fabar: pulv. bac. lauri, oliban. myrrh. ceruss. & sacch. saturni, quem partibus abdominis flavis lividisque pustulis scatentibus inspergere jussi. Pro Gangrænosa inflammatione ordinabam spirit. vin. rectif. c. croc. & camphora. Internè vero propinabam Mixturam sudoriferam, ex aq. card. ben. fl. sambuci, aa. ℥iß. Antimonii diaphor. ℈ij. myrrh. rub. ℈j spirit. tart. ʒj. camph. gr. vj. laud. opiat. gr. iij. Syrub. papav. errat. ℥ß. à cujus usu, cùm per subsequentem noctem integram, alterumque diem largissimè sudâsset, Dei gratiâ, intra biduum, restitutus fuit, remanente saltem flavâ crustâ, anteriora corporis investiente, quæ ipsa crusta post aliquot dies exaruit, & sponte decidit.

OBSERVATIO CLVIII.
D. JOH. LECHELII.
Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.

ANno 1683. d. 22. Febr. natus est infans masculus Parentibus quibusdam magni nominis, non sine magno gaudio. Sed ubi statim post partum tenelli infantis corpus paulo exactius examinatum, duos tumores, unum in occipite, alterum in spinâ dorsi offenderunt. Ille in medio occipitis juglandem magnitudine æquavit, tactu mollis, colore fusco, multis pilis obsitus, similibus murium pilis. Mater hujus tumoris causa fuit, uti postea dicetur. Alter tumor

in ſpinâ dorſi, magnitudinem ovi anſerini habuit, initium ſumens ab ultimâ thoracis vertebrâ, tendens usque ad os coccygis, colore ſanguineo, tactu mollis, inſtar fungosæ carnis. Ad latera verò tumoris ſpinæ dorſi diviſæ, margines utrinque ſatis luculenter digitis tangi & diſtingui potuere. Medicos & Chirurgos conſuluere, quid circa iſtum tumorem agendum? Chirurgorum intempeſtiva ſuppuratio rejecta, Medicorumque opinio admiſſa, nempe & naturam tumoris & conditionem corporis infantis requirere lenia exſiccantia ex variis herbis & floribus, quæ etiam adhibita, & ſæpè quotidiè tumori calidè impoſita.

Secundo à partûs die apparuit totalis utriusque pedis paralyſis à coxendice, usque ad plantam, non ſine ſuſpitione, illum, morbum ortum vitio ſpinalis medullæ. Varii ſpiritus & aquæ ſpirituoſæ membro affecto adhibitæ, ſed in caſſum, uti etiam exſiccantia pro curando tumore.

Interea caput ſenſim ſenſimque in molem præter naturalem extenſum, oſſa calvariæ nec dum ferruminata ad pollicis latitudinem & ampliùs ab invicem diſtare obſervata, pericranium pellucidum, & reliquum corpus macie conſumi deprehenſum. Lacte interea ritè tenellus nutritus, excrementa debitè reddidit, ſomno refectus & cæteræ medii & infimi ventris functiones integræ repertæ, niſi quod tuſſiret quandoque & difficulter reſpiraret, quæ tuſſis eò aucta, ut ſub init. Maji usque ad finem vitæ cum ſtertore & ſonitu clangoſum duxerit ſpiritum.

Interea moles capitis adeò aucta, ut truncum corporis præponderaret, cum ſummâ miſeri infantis moleſtiâ.

Die 28. Maji placidiſſimè hic infans absque motibus convulſivis animam efflavit.

Die 29. ejusdem, permiſſu Parentum corpus exanime disquiſitioni anatomicæ ſubjectum.

Aperto abdomine, nullum ferè omentum, niſi tantillum, quod fundo ventriculi adhæſit; inteſtina verò laudabiliter

ter conſtituta reperta. Ventriculus, hepar, lien, renes, optimè; in pectore pulmones & cor absque omni culpâ.

Exemtis his, ſpina dorſi ab alterâ parte tumorem ſupra deſcriptum, obtulit.

Quo diſſecto duo cochlearia aquæ inſipidæ & limpidiſſimæ, cryſtalli inſtar effluxere, nihil cruoris, nihil ſubſtantiæ fungoſæ vel peregrinæ; nihil, quod magis, ſpinalis medullæ, repertum, filamenta quædam alba & tenuiſſima ſi excipias, rudera potiùs membranæ inveſtientis ſpinalem medullam, quàm nervorum.

Vertebræ verò ipſæ, ab ultimâ thoracis usque ad os coccygis ſupputando, in utramque partem dilatatæ, admodùm deformes, quarum ſtructura depravata ſpinæ bifidæ, quam Tulpius obſ. 38. l. 3. exhibet, tam ſimilis eſt, quàm ovum ovo. Per foramen ultimæ thoracis vertebræ hians in apertum tumorem & explicatas lumborum vertebras, ſtylo Chirurgus penetravit, usque ad tertiam colli vertebram.

Medullæ ſpinalis in utrumque crus nulla diviſio, quare tota in liquorem limpidum reſoluta, cruribus nihil virium afferre potuit.

Porrò caput in tantam molem cretum inſolita promiſit.

Pericranio facili negotio in crucem diſſecto, oſſa cranii infantum more nullibi conglutinata, in naturali ſtatu omnia apparebant, niſi quòd longiùs quam ſolent, & latum pollicem ab invicem ſejungerentur.

In medio quoque occipitis oſſe, rotundum foramen, craſſum digitum admittens, in conſpectum veniebat, omnino præternaturale, pericranio eo in loco, ut principio dictum, in levem tumorem elevato, ac pilis conſito.

Meninx dura piaque, ut & cortex cerebri, quoad externam faciem, erant ſaniſſima. Cum verò in cerebri corticem ad ventriculos ejusdem explorandos culter fixus, viderunt corticem non excedere calami ſcriptorii craſſitudinem, quo ſeparato, loco ventriculorum offenderunt amplam quaſi veſicam,

repletam limpidissimâ & insipidâ aquâ, quantitate uncias quinquaginta excedente, neglectâ eâ, quam spongiæ & lintea-mina inbiberunt.

Hâc effusâ collapsi cerebri ventriculi manifestò docuerunt, illam in utrumque ventriculum per corticem mediantibus tubulis à recentioribus Anatomicis passim descriptis, destillasse, undique suâ copiâ cerebri substantiam, cranium, pericranium extendisse, atque capiti illam deformitatem conciliasse.

Reliquas cerebri partes, glandulam pinealem, nates, vulvam &c. examinare non permisit præceps aquarum affluxus, & hunc insecuta partium illarum confusio. Ex cerebello tamen adhuc integro, & naturaliter constituto pars in spinam dorsi pro medullâ deferebatur, quæ solummodo unam & alteram thoracis vertebram assecuta in brachia dimittebatur pro motu illis conciliando. In reliquis thoracis vertebris medulla sensim deficiebat, & in primâ lumborum erat planè nulla. Altera pars cerebelli in aquarum cerebri per occipitis ossis foramen inusitatum supra descriptum, propulsa, ibi tumorem illum pilis consitum formabat, qui signatura muriformis ante obitum credebatur.

Mater infantis quæsita, an tempore gestationis terrorem ex re aliquâ adversâ passa sit, unde signaturam illam muriformem fœtus acquisivisset? Respondit, se quidem à muribus ordinariò non moveri, sed accidisse ante 4. Menses, ut Maritus parvulum sacculum herbarum odoriferarum plenum, lusus ergò ipsi ex improviso in occiput jacuerit, quo perterrita sibi imaginatam esse, murem ab alto in occiput cecidisse, & partu citius locum affectum digitis parum fricuisse.

Cui verò tumorem spinæ adscribere deberet, nescivit. Nisi quòd cecidisset aliquoties graviter, & semel cervi cujusdam vertebras ad usum œconomicum in longum diffindere paulò attentiùs intuita sit.

OBSER-

OBSERVATIO CLIX.
D. JOH. LECHELII.
Steatoma Mesenterii.

PAupercula quædam à longo tempore conquesta est modò de doloribus in abdomine, modò de pondere quodam in abdomine hærente. Tandem tractu temporis venter assurgit in molem, ut tactu manus durus & renitens tumor posset observari, magnitudinem capitis infantis habens. Medicamenta tàm interna, quàm externa diligenter adhibita, sed nullo cum effectu. Ægræ corpus in dies magis emaciabatur, & patiebatur nunc horribiles vomitus cum diarrhoeâ & intolerabilibus torminibus ventris, nunc alia graviora symptomata. Tandem paulò ante obitum intumescebat pes sinister tantùm ad eum modum, quo Hydropicorum pedes solent intumescere. Mense Junio moriebatur, & placidissime, absque ullis convulsionibus, accedente quoque aliquot dies ante obitum excoriatione gutturis. Secabatur cadaveris abdomen, quod non erat difficile, cum musculorum caro unà cum pinguedine planè contabuisset.

Apertâ igitur cute cum peritonæo, de Omento ne γρὺ quidem observabatur, subitoque magna illa & globosa moles in conspectum veniebat, situm suum habens in medio intestinorum, quæ planè ad latera propulsa, neque naturalem suum situm ampliùs habebant. In cavo ventris nihil liquoris reperiebatur, sed omnes partes summè siccæ. In sinistro latere hujus extuberantiæ hærebant duæ amplæ vesicæ sero limpidissimo refertæ, diceremque, illas ferè duas libras seri in se continuisse.

Cum hac mole Mesenterium adeò erat in globum convolutum, ut non posset amplius dignosci neque aliter judicari, ex luxuriantium glandularum Mesenterii protuberantiâ molem istam excrevisse in eam magnitudinem, quæ sanè si

excemta,

exemta, aliquot ponderasset libras. Cum incideretur iste tumor, latebat in ea crassa & albicans materia sebo similis. Unde judico, tumorem hunc magis ad steatoma quam scirrhum Mesenterii esse referendum, an benè vel malè melius sentientium judicio relinquitur.

OBSERVATIO CLX.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
Exspiratio frigida lethalis.

TAmdiu vitam superesse, quamdiu calor suppetit, ex iis est, quæ probatione non indigent. Non aliunde verò hunc, quâm ex motu lucis vitalis in corde locatæ ac sanguine, arcessendum, non minus in confesso est. Neque enim aliter nobis concipere licet vitæ rationem, vel lucem fœnerari animæ & corporis copulæ, quàm à luculâ, à supremo numine variè in animantium genere, splendidissimè verò in humano dispensatâ. Frigus hinc omne mortiferum, exæstuatio πυρετώδης periculosa, medius blandus tepidus, humidusque calor vitalis.

Extinguendæ hujus flammulæ index frigus prognosticum non rarò occurrit in praxi. Videas, qui animali robore minus infirmati, sensus, motumque sæpe ipsum integrum habent, morti tamen proximi judicandi ex frigore extremorum, pulsuque frequenti, vel incerto jam, formicante & deficiente. Mors ibi præsentanea instat. Idque cumprimis in iis affectibus solenne est, qui cum profusione sanguinis vitæ pausam intentant. Vidimus dysentericum per tres integros dies toto corpore frigidum quasi, sponsæ tamen potiundæ spe frustrà humanū anhelantem auxilium, quod vires ipsi viderentur reliquæ suppetere. Vidimus fœminam mensium immodico fluori obnoxiam, αἱμοφόβον, frigentem pluribus horis prius, quàm fato fungeretur. Sed illa quotidiana ferè sunt, monendis medicis,

cis, ne vitali facultate exhaustâ reliquas supeｒesse posse putent, etiamsi robore aliquo abblandiantur.

Idem verò de exspiratu sentiendum frigido, foci extinguendi notâ. Puer octo annorum, cùm mense Februario aquam frigidam bibisset, prævio horrore, febri ardente corripitur. Quarto die motibus convulsivis gravibus impetitur, frustrà oppositis generosis antepilepticis juxta ac bezoarticis. Accedit hæmorrhagia fortissima, indeque exquisita epilepsia erumpit. Sequitur respiratio difficilis & profunda, labascentis vitalis caloris indicio, exspiratio verò ipsa manifestum frigoris sensum inferebat, ut adstantes ventum alicubi spirare frigidum primò opinarentur, donec edocti contingente manu spem vitæ, monente medico deponerent, nocte sequente eâq; morbi septimâ exolutæ.

OBSERVATIO CLXI.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Usu Peritonæi.

CUm vita consistat in calore, calor verò in motu, omnia totius corporis membra vel pro caloris succendiculis, vel motûs perpetuatione videntur fabricata. Ad motum verò impulsu opus est & machinis, ut & emicare & produci posset in omnes partes. Cum ergò duo motus præstentur præcipui & principales, quibus vita absolvitur perfecta: pulsus & respiratio, ita fabricata utriusque sunt organa artificiosissimè, ut alter alterum producat, juvet, & promoveat, utrique conspirantes in salutem totius, reliquis omnibus largientes quem habent dependentem & secundum.

De usu Peritonæi disquisitum est dudum, quo usu & officio fungeretur præcipuo ac primo. Facilè is patere potest, si actionem ejus attendamus, si structuram. Non dicemus de aliis ejusdem usibus, itidem nobilissimis, unum illum laudabimus,

mus, quod præstet motum, adeoque usus ejus sit, quod *Galenus* quoque asserit *l. 4. de U. P. c. 9.* ὡς διαφράγματ©, *ut septi transversi.*

Præstat motum peritonæum *communem* & *perpetuum*, cum ipso diaphragmate. Perpetuum & ipsum est mobile, motum in longum & profundum, latum & transversum exhibens & promovens. Diaphragmatis est socius, divisus cum eo operas exequens in respiratione, adeoque motui in singulis ventribus necessario cooperans. Diaphragma est continuatum & velut alterum, fibris suis nerveis musculorum actionem dirigens & firmans. Fibræ nempe in musculis magis unitæ sunt, pro majori robore. Omnes musculi abdominis vellificantur motui peritonæi magis, quàm hoc illorum. Unita conjunctim spectanda sunt, à potiori tamen & hîc facienda denominatio.

Præstat motum *medium*, perpetuum ex parte & interpolatum, communem respective toti, & proprium abdomini, in promovendis contentis in cavitate ventriculi, intestinorum & vasorum ipsorum, lacteorum, lymphaticorum & sanguiferorum, præstant motum *peristalticum* seu circumpressorium, ut blandè, sensim & quasi lumbricatim promoveantur singula, chylus, scybala, lympha & humores reliqui.

Præstat motum *proprium* & determinatum individualem, ani, vesicæ, uteri, partim sphincterem horum, partim fibras motrices reliquas excitans, & in opere suo comitans ac juvans, collectis in unum velut nervis, & impetum versus inferiora adigens, quem tamen ad superiora quoque propagat non minus. Quæ procidentiâ uteri laborant fœminæ, pro lubitu extrudere possunt & ipsum, quoad partem, vel totum laxatum, modò halitu retento deprimere velint & peritonæi fibras stringere; & in eo contenta.

Neque diaphragmati id adscripseris rectè, quod sensus & strictura abdominis id testetur satis. Vidimus quæ pomo inserto retinebat uterum quando vellet, depressione isthâc factâ cum

cum impetu exploderet globum in pavimentum. Nec in partu expediundo hinc sufficit sibi uterus citra peritonæi illam præsentaneam opem. Sin musculos opponas, idem in diaphragmate visitur. Musculi præstant motûs robur: complicatas & multiplici nexu sibi illigatas fibras obtinentes, ut firmitudo præstò esset: hæ verò velut nervorum propagines & glomeramina primum sustinent impulsum.

OBSERVATIO CLXII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Abscessus in capite recens nati phlebotomo curatus.

HAud ita diu est, cùm *Molitor* ex vicinâ nobis *valle Buseccanâ* heîc *Giessæ* me conveniret, cum aliquot hebdomatum infantulo, *tumorem* ovi anserini ferè magnitudine in sinistro capitis latere habentem, ab ipsa statim nativitate observatum; cùm verò non sine ratione vereretur, ne materia inibi contenta superiorem illam cranii aperturam sive penetrando, sive extus pericranium inundando, pathemata varia epileptica vel apoplectica induceret, maturam ejus curationem petebat, sostrum spondens XX. florenorum si puerulum hunc unicum sibique charissimum ab infaustô hoc periculô liberarem: Subridens ego tam superlativo redhostimento (hodienum certè rarissimo) vix opus esse dixi. Hinc contrectato blandè *tumore* indolentem esse reperio, digitis facilè cedentem subitoque in pristinum redeuntem: Hydrocephali primitus exordium videbatur, eò quòd oculus ejusdem lateris continuò lachrymaretur multumque seri funderet; Mox tamen candelâ ex adverso positâ nullibi transparens sed opacus apparebat tumor, unde *abscessum* potius inibi latere statuebam aut à duriori obstetricis contrectatione sub puerperii carnificinâ, aut in ipso adhuc utero, â mirabili illo fœtus cum matre

consensu progenitum, quod ex subsequâ matris relatione ferè collegi, quam tempore graviditatis lignum in eandem omnino capitis regionem desuper illapsum graviter ferierat; quod tumori huic occasionem fortè dare potuit. Interea quicquid sit, extra dubium versabatur, *abscessum* illic contineri maturè removendum. Sic quo scopo tentandum prius erat, an ad suppurationem deduci possit tumor. Quapropter erasâ leniter lanugine *emplastrum de mucilag.* imposui, sed irrito consilio, tumorem eodem in statu remanente. Chirurgiâ ergo opus esse dixi; Renuebat primò Parens ob nimiam corpusculi teneritatem: Nil obstare regero, cùm hæc ætatula, ubi tactus ferè obtusior esse solet, operationes ejusmodi facilius toleret, neque etiam tam facilè inflammatio quædam accedere possit, cujus rei causam tradit RENATUS MOREAU apud BARTHOLINUM *Cent. 1. Epist. LXXXI.* Ægrè tandem consentiente rustico, tumorem in paulò decliviori loco phlebotomo aperio, unde plurimum sanguinis plus minus corrupti erumpebat, quô penitus exhausto ipsoque vulnusculo *ol. inf. Balsaminæ* c. paucis *bals. peruvtan.* guttis consolidato, perfectissimæ sanitati restitutus est puerulus, relictâ vix observabili cicatriculâ.

OBSERVATIO CLXIII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Dentium casus ob narcoticorum usum.

ADeò ferè mala sunt commixta bonis, ut inevitabile sæpè sit mutuum eorum connubium, id quod præter alia remediorum genera polychresto quoque *opio* commune esse, quotidiana Praxis ingratiis Medicorum subinde loquitur: Hinc tot cautelas circa usum ejus attendendas jure meritò inculcarunt ii, quibus salus hominum atq; sanitas curæ magis cordique esse solet, quos inter post WILLISIUM *in Pharm. Rat.* excellit Nobilis illa celebriorum H. S. Medicorum Triga, D. WEDELIUS in Opiologia, D. WALDSCHMIDIUS

SCHMIDIUS *in Monitis circa Narcot. usum* & τῦν ἐν ἁγίοις, D. ETTMüLLERUS *in Disp. de opii virt. Diaphor.* Æterna Academiæ Germanorum Curiosæ Decora & Ornamenta. At verò, quàm cautè quoque hic sese gerat Practicus, nihilominus tamen sæpè est, quod ex improvisò negotium facessat, cujus rei fidem facit id, quod in curanda contumaciori *odontalgiâ* jam diversis vicibus observare licuit, ubi aliis ferè irritis necessariò tandem ad *laudani opiati* usum deveniendum erat, quod vel pilulari forma cavis dentibus inditum, vel gingivis illitum, vel etiam cum infuso quodam aromatico solutum & in ore paulisper detentum dolorem illum primò quidem intuitu felicissimè & incantamenti instar sopire solet, hoc tamen cum incommodô, quòd flaccescentibus brevi, inque tono suo resolutis fibrillis & membranulis eorundem radices firmantibus, vacillaverint primùm, mox verò penitus ceciderint: Et hinc sine dubiô est, quòd circumforanei illi dentium Archiatri vulgò die Zahnärtzte dentes firmissimè aliâs alveolis suis infixos, *opio* vel hyosciamo pro obtundendo doloris sensu priùs quasi mortificatos, tam facili leviqꝫ encheiresi evellere soleant.

Quin & ex eodem principiô illi, *qui tabaci fumo* nimium inhiant, præmaturam dentium suorum jacturam ferunt, ut certâ quoque experientiâ constat, adeo quidem, ut ferè dubitem de Historia illâ, vel saltem de subjunctâ ætiologiâ, quam refert BORELLUS *Cent. 3. Obs. 13. de dentibus sapientiæ* in adultis quandoque genitis, ubi Doctoris cujusdam meminit, cui 21. ætatis anno dentes ejusmodi protuberarint, idqꝫ ex nimio *tabaci* usu, quod sanè contra naturam narcoticorum erat, nisi fortè crassiuscula quædam membrana dentis hujus eruptioni obicem posuerit, quæ continuo tabaci usu flaccescendo quasi emollita, eò felicius penetrari poterat, qui tamen casus admodum singularis experientiæ nequicquam præjudicare poterit, quæ certè me hactenus docuit, *opiata & narcotica certam esse dentium ruinam:* Eaqꝫ propter omnibus, quibus dentes sui in pretiô sunt, author essem, ut in tali dentium car-

nificinâ rem prius aromaticis blandis & nervinis tentent, quàm ad opiata perveniant atque tunc pro evitando majori malo eligant minus. Hoc verò quam maximè, quum insignior jam *inflammatio* gingivas corripuerit, in qua nil æquè magis suspectum habere decet, quàm intempestivum narcoticorum usum, quæ partes illas ad gangrænam facilè disponere apta nata sunt, id quod in partium internarum, intestinorum v.g. cum inflammatione conjunctis torminibus subinde evenire solet, prout in recenti memoriâ adhuc versatur funestus ille casus mulieris Giessensis, *ileo c. hernia* detentæ, quam ubi Dnn. Medici aliquamdiu suetâ sibi methodo tractâssent, tandem è viciniâ Chirurgus (qui nefariâ prorsus Metamorphosi in Medicum ferè abiit) accersitus medicamentum aliquod *opiatum* obtulit; quid fieret? dolores subitò cessant, idque cum applausu Domesticorum, verùm sphacelatis sine dubio intestinis paulò post funus erat, muliercula elegantissima, medicastro interim nimiam vocationis moram incusante, omnemque culpam Medicis Ordinariis imputante. Optandum ergò esset, ut puriora illa metallorum sulphura penitius innotescerent, quæ nimiam illam spirituum ferociam absque ullâ vi narcotica conjuncta, facilè sopire dicuntur, verùm non omnibus Junonem hanc amplexari datum est.

OBSERVATIO CLXIV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Surditas â pisô aurem illapso.

CIrcumforaneus quidem, insignis aliâs herniosorum castrator, cujus nomen hîc ut inseram, indignum prorsus judico, æstate præterlapsa huc appellens, splendidoque suo vestitu atque comitatu credulitati plebejorum fucum faciens, tantam sibi authoritatem conciliabat, ut & *surdi* & *cæci* & *claudi* & quicquid miseriarum amplius mundus

dus alit, facto quasi agmine advolarent: Sed successu prorsus miserabili! neque enim *surdi* audiebant, neque *cæci* videbant, neque *claudi* ambulabant, neque tandem pauperes aliud inde sperare poterant, quàm sesquipedalia verba. Nihilo tamen minus, ut audaces fortuna subinde juvat & in tanto hominum confluxu quandoque occasionem trudere solet, quâ certâ aliâs ignominiæ periculo subterfugere possint, ita & huic Stentori accidit, cui inter alios sutor quidam & civis Giessensis, nomine Steckenrath/ filiolum suum obtulit, qui jam ab aliquot mensibus sine manifesta causa *auditum* amiserat, cætera sanus. Medicaster ille immisso auriscalpio *pisum* educit, nescio quo casu auribus illapsum, quô factô auditus subitò rediit, & ita præter sostrum non contemnendum speciosam insuper bullam tulit, in perpetuum miraculi hujus testimonium, cui fortè plus admirationis conciliare potuisset, si acutam illam decipiendi artem à *Chirurgo* quodam *Giessensi* didicisset, qui cùm pariter olim rusticus de insigni auditus gravitate conquestus esset, accuratius paulò inspectam auris cavitatem copiosissimô cerumine obstipatam cernit: Facta E. certà curationis spe subsequo mane rusticum suum redire jubet, & eductis priùs sordibus sub pretiosissimi arcani prætextu auribus instillat spirit. vin. & ita *surdum* illum *sordidum* pristinæ sanitati restituit, qui 8. Imperialium sostro mulctatus, gravem rusticitatis suæ pœnam luit.

OBSERVATIO CLXV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Phthisis incipiens ex intermissa V. S.

PRivilegiatum omnino beneficium est, quô mulierum sanitati consultum voluit alma Mater Natura, ut illarum sanguis conceptá per mensium intervalla *fermentatione* se sponte quasi defæcare & in puritatis statum exaltare possit, quâ variis modis sive vitiatâ sive penitus suppressâ, sexcentis

centis ferè succumbere solent incommodis, non tantum in statu p. n. sed & ubi quodammodò secundum naturam eadem remanere & quiescere solet, post sc. annum quinquagesimum: Illæ verò præprimis exinde pejus se habent fæmellæ, quæ paulò succulentioris sunt habitus, ubi centum inter vix decem reperias, quæ inculpatè degant, nisi vicariâ sæpe V.S. annuatim ad minimum sibi consulant, quæ & ipsa, si in consuetudinem abierit, non sine magno vitæ periculo postmodum negligitur, cujus rei vivum testimonium mihi præbuit honesta quædam Matrona, annorum circiter 56. vegetæ tamen usquedum constitutionis, quæ cum post *naturalem* illam *mensium emansionem* ob respirationis difficultatem aliaque symptomata annuâ V. S. asuefacta fuisset, hâc postmodum per 2. annos intermissâ incidit primò in tussiculam quandam nocturnam, quâ ex somno subinde expergefacta aliquoties leviter tussire cogebatur, cum continua pectoris gravitate, dicebat enim: Es sitzt ihr so auf der Brust. Mox appetitus dejicitur cum maxima imprimis carnis nausea, cujus ne odorem quidem impunè ferebat, hinc sensim se contabescere observat, sæpius inspiciens lacertos solito flaccidiores, sudoribus nocturnis diffluebat & tandem quoque sputum cum sanguine striatim admixto tussiendo rejiciebat; quæ omnia cum *Phthisin incipientem* jam præ foribus esse ostenderent, pro eadem debellandâ solita statim remedia propinavi, vitæ ante actæ primùm ignarus. Cùm verò exiguum inde levamen persentisceret, quæro tandem, an fortè scarif. aut V.S. olim asuetam neglexerit, quòd cùm affirmaret & omnia sincerè enarraret, jam absque mora ulteriori Chirurgum vocare & sanguinis circiter ℥viij. detrahere jubeo, quo facto sensim convaluit, DEO benedicente, usquedum incolumis adhuc vivens.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVI.
DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Hectica in febrem ardentem salutariter terminata.

STudiosus quidam Juris, *Dn. Ludovicus Hermannus Röder*, Giessâ-Hassus Francofurti degens *febri tertianâ* corripitur, quâ, nescio quibus remediis, intempestivè sublatâ, ut sæpe fieri solet *hectica* succedit cum appetitus prostratione, calore post pastum, sudoribus nocturnis & marcore insigni. Consulto E. Medico Ordinario varia tum ex officinis tum domesticis in usum vocantur, sed in vanum omnia. Quare desperabundô ferè animô Patriam suam Giessam repetens mihi altero statim die omne negotium exponebat. Periculosam *hecticam* imminere dico, idque *ex febri Tertina malè curata.* Idem & Francofurti sibi à Medicis dictitatum esse regerebat, deque eô, se pessimè habere, sed nullane sanitatis spes mihi reliqua? inquiens. Omnino respondebam, ast cùm periculum in mora, maturo consilio opus esse, cum adhortatione, ut morigerum se præberet, Deoque T.O.M. & medicinæ ab ipso de terrâ creatæ confideret. Præmisso igitur obsequio, digestivi loco præmisi Sal. Armoniac. hôc in casu unanimi celebriorum Practicorum confessione commodissimum, aliis quibusdam præcipitantibus junctum, idque ad imitationem *Pulv. antihectic.* Felicissimi D. D. CONERDINGII, quem à Celeberrimo Viro D. D. SCHEFFERO obtinuit olim Beatissimus D. D. TACKIUS, Magnus quondam Hassiæ Machaon, è cujus MSS. eundem Curioso Lectori lubentissimè impertio, cum omne bonum sit communicativum sui; est autem talis.

℞. Ocul. cancr. ʒj.
Salis Armoniaci.
Nitri præpar. aa. ʒß. Div. in 6. p. æ.

D. una dosis quotidie. Nitrum autem studiô omisi, cùm ob

nimiam digestionis primæ depravationem diarrhoeâ quoque subinde laboraret æger, cui sal facilè fomitem addidisse poterat: Remedio hôc per aliquot dies continuatô præter omnem expectationē supervenit *febris ardens continua* cum intensissimo calore, siti, vigiliis ac delirio, quæ omni pulveri illi mehercle insontissimo, ascribentes consanguinei mihique paulatim diffidentes Dn. Physicum hujus loci Ordinarium accersere jubent, qui præcedentium fortè nondum certior redditus, triste prorsus prognosticum tulit non tantum coram adstantibus, sed & in officina Pharmaceutica, à pulsu sine dubio impulsus, qui prioribus morbis, jam nimium quantum debilitatus erat. Ego verò spem neutiquam abjiciendam esse duxi; sperabam enim fore, ut materia mortifica, factâ è primis viis in vasa sanguifera metastasi, fermentatione ejusmodi febrili eò citiùs subjugetur atque æger à molesta illa Hecticâ fortè liberetur; nec decollavit spes primitus concepta: Debellatâ enim febri illa ardenti, omnia simul hecticæ symptomata prorsus evanuêre, convalescente sensim ægro, qui nunc athleticè vivit.

OBSERVATIO CLXVII.
DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Calculi è pulmonibus per tussim rejecti.

NOn *renes* tantum & *vesicam* fœcundas calculorum matrices esse, sed & in aliis corporis humani partibus nobilioribus, *cerebro, corde, epate &c.* eosdem sæpe reperiri spissæ Practicorum observationes abundè testantur. Sic è *pulmonibus* tussi rejectos lapillos observavit BORELLUS *cent. 1. obs. 67.* cui ferè similis se casus obtulit nuper D. D. DORSTENIO *Acad. Marp. P. P.* qui Nobilem Germanum adhucdum sub manibus habet, per integrum jam triennium aliquot, pisi magnitudine lapillos, non tamen rotundos, sed oblongos magis & angulosos, durissimæ tamen substantiæ, tussi rejicere solitum; quàm observationem literis nu-

perrimè

perrimè ad me datis à Viro Excellentissimo communicatam & hic reticere nolui. *Calculum* quoque *intestinalem* ex atro viridescentem vidi inter rariora B. Dn. D. RöTELII Prof. olim Giessensis, quo pertinet *Obs. 90. Anni 9. & 10. Ephem. Acad. N. C.* quæ & *uteri calculos* sistunt *Anno I. Obs. 106.* & quid frequentius *calculis in vesicula fellis* inventis. *Palati* & *umbilici* calculos BARTHOLINUS refert *in Epist. cent. 1. ep. LXII.* Sub *lingua, humero*, variisque externis partibus lapillos genitos BORELLUS habet. Quò ferè referenda videtur *podagricorum creta*, quæ idem fortè principium habet, cùm rarò reperias arthriticum, qui non calculo plus minus sit obnoxius. Utinam ergò causa horum malorum & generationis modus tandem innotescerent, ut duris ejusmodi & Herculeis revera nodis similis quòque cuneus inveniri possit, atque sic non tantum calculosi, sed & Arthritici, certum carnificinæ suæ & querelarum finem videant, nec indigeant ampliùs sive *Pythagoraeismis* sive *consolationibus* illis ridiculis, queîs Podagricis tantùm non illudere; videas CRATONEM, SENNERTUM & alios. Equidem vereor, ne tamdiu destituamur remediis, & præservativis, & curativis, horum malorum, quamdiu latuerit proxima illorum causa & generationis modus, neque de nihilo est cordata cujusdam GALLI decisio in *Tr. de la Conservation de santé*, qui reperitur inter *Opera* Dn. GUIBERTI *Gallicè* his verbis: *Priant le lecteur de croire, qu'il est tres vray, qu'il n'y a remede aucun en la nature, qui puisse casser les pierres des reins ou de la vessie, & que quiconque se vente d'voir quelque remede ou secret pour cela, c'est un Charlatan & affronteur, c'est une folie de croire, qu'il y en ait.* Quicunque ergo operæ pretium mereri, totamque Medicorum familiam æternum sibi obstrictam reddere voluerit, experimentis variis *solutionibus, coagul. præcip.* &c. institutis, paulò accuratiùs in coagulatorem illum microcosmicum inquirat, omnemque lapidem moveat, ut in abstrusam lapificationis causam penetrare liceat. Facem nobis prætulit Generosus HELMONTIUS, ossã suâ ex spirit. vini re-

ctificatissimo & spirit. sal. armon. artificiosè præcipitata. Quod elegans experimentum etsi nonnihil claudum videatur, cùm non tam corpus solidum quàm potiùs saponi formis quædam massa indè redeat, laudandus tamen Nob. Viri animus & intentio, neque tot calumniis proscindendus & plusquam Vatiniano odio prosequendus erat, ut sæpe fit ab iis, qui gloriæ sibi ducunt aliorum, Recentiorum imprimis, scripta, quæ vix obiter inspexerant, ubivis arrodere, eô ipso tamen illorum famæ adeò non detrahunt, ut potiùs propriis suis abortibus æternam concilient ignominiam turdorumque instar certum sibi exitium fundere soleant.

OBSERVATIO CLXVIII.
DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
De
Dysenteriâ vomitu curata.

AFfinis meus *Dn. Georg Valentin Metzger*, V. D-Minister Herxhemii ad Rhenum, sub intensissimo æstatis æstu Wormatiam milliaribus aliquot inde distantem abiens & quosdam amicorum suorum salutans, *more Palatino* lautius justô excipitur vino nimirum admodùm generoso, eô præprimis, quòd in suburbio juxta Ædem B. Virg. Mariæ sacram copiosè provenit & ab incolis vulgò Unser Lieb Frau Milch audire solet, quô benè, *& sat Theologicè* lactatus, sub vesperam domum redit lassus & assus. Lectum ergo petens in profundum somnum delabitur. Subsequente verò die atrocissimis corripitur abdominis torminibus cum crebrô, sæpiusculè tamen frustraneô, desidendi conatu; excretione mucosi plus minus sanguinolenta, infallibilibus *Dysenteriæ* pathematibus. Hinc varia statim remedia ante-dysenterica in usum vocata sunt, sed exiguo cum levamine, rebus ægri in pejus ruentibus: Præter enim ea plura subinde sequuntur symptomata

ptomata, erraticæ præprimis phlogoses, anxietates cum insigni oris amarore, nausea & f.p. Quæ omnia nimiæ bilis abundantiæ & acrimoniæ imputanda esse duxi, quæ non tantùm in præcordiis fluctuando, sed & intestina copiosè inundando, rodendo, vellicando ovum hoc excludere poterat, cui fomitem addidit insignis ille vini generosi abusus cum insequenti motu vehementiori. Cum ergo parum usquedum profecissem medicamentis ordinariis, cogitavi annon per *vomitum* saburra talis exantlari possit, quamvis, ut verum fatear, trepidum ferè me senserim ex eô, quod omnia ferè, quotquot hactenus evolvisse datum erat, Practicorum præcepta, nullibi hujus remedii in curanda *Dysenteria* meminerint: Animum interim reddidit cordatum ITALORUM axioma: *La vera regola è saper romper le regole à tempo & luogo.* Propinatis igitur *tart. emet.* granis ij. dici non potest, quantam bilis æruginosæ copiam excluserit, cùm præsentaneâ symptomatum remissione, adeò quidem, ut elapsis 3. vel 4. diebus munere suo Ecclesiastico, DEO Benedicente, ritè rursus fungi potuerit. Unde jam constat, non semper adeò rigorosè inhærendum esse vulgaribus PRACTICORUM Generalium libellis, sed suum semper locum relinquendum esse *Prudentiæ Medicæ*, cui pro varietate indicationum tritam aliâs curandi viam subinde mutare liberum esto, ne si fortè æger moriatur juxta methodum, Medicus tandem puniatur juxta legem.

OBSERVATIO CLXIX.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hydrops ex crebra Venæsectione.

FOemina quædam *Giessensis* non infimæ sortis, habitusque adeò corpulenti, ut per multos annos in publicum prodire nequiverit, ob molestam respirandi difficultatem, quæ hominibus illis pinguedine tantâ suffarcinatis (sua de causâ) communis esse solet, *sanguinis missione* subinde, pro

more vulgi, ventilationem quærebat, sperans insimul fore, ut insignis illa & ei molesta corporis moles eo ipso quoq; vel imminuatur vel saltem in augmento suo præpediatur. Crebrò igitur venam sibi tundi curabat, præsente primùm Medico Ordinario D. M. H. Cùm verò hic, ut Virum conscientiosum decet, sanguinis quantitatem extrahendam non libris sed unciis metiretur, tandem solum Balneatorem, idque clanculum; sæpe vocare solebat, qui in *mittendo sanguine* non ita parcus & meticulosus, constitutionique suæ magis consulere visus, plurimùm unâ vice cruoris continuò profundebat, cui ipsa Mulier (ex Domesticorum relatione) his subinde verbis animum addere non dubitavit: So recht / so recht / Meister Melchior, last es nur braff lauffen / jetzt sind wir fein allein / was sollen doch die Doctors! Ast ah! quàm funesta catastrophe! Vix enim aliquot annis hæc scena ludebatur, & exhaustis spiritibus tam crassam molem & insanam substructionem hactenus ægrè sustinentibus lethalis *hydrops* accedens, non tantum Tragœdiæ hujus, sed ipsius quoque vitæ Epilogum egit. Et similem quoque eventum observavi olim in Viro quondam Integerrimo *Dn. Hieronymo Grebenero*, Redituum Principalium Præfecto, qui eodem *nimiæ corpulentiæ* onere pressus, adhibitis pariter crebrioribus justò Venæsect. in periculosum hydropem se iterato præcipitem dedit, quo & tandem penitus sublatus est. Quicunque propterea vitam suam in pretio habent neque fata sibi suisque ægris ante diem accersere volunt, cane pejus & angue fugiant crebram nimis *venæsectionem*, quæ Parcarum instar, si quam maximè blandiri videtur, vitæ filum rescindere solet, prout fusè id demonstrant HELMONTIUS, GREMBSIUS, HOLTERHOFIUS & alii, qui *de Vita longa & sana* commentati sunt.

OBSER-

OBSERVATIO CLXX.
DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Passio hysterica cum stupore brachii.

Vix duo præteriêre menses, quòd Ruricola quædam *passionibus hystericis* aliâs vexari solita, me conveniret, inter alia multum conquerens de molestô quodam *brachii stupore*, quem per consensum uteri fieri vel ipsa mulier cula sentire videbatur, dicebat enim: Wann sich die Mutter regt / so kommt mir es in Arm / daß ich sorge ich möchte lahm darinn werden; quem & haustis hysterico-anodynis mox cessare solebat symptoma illud, reverâ insolens. In quô verò *consensus* hujus ratio consistat, quærat fortè mens curiosa, generalioribus hisce terminis haud facilè contenta? Vaporibus eundem ascribere, ignorantiæ esset velum & caliginem obducere: Nervorum quoque plexus (quibus aliâs Cel. WILLISIUS plurima felicissimè expedivit) nimis hinc remoti sunt, & de cæterô quoque constat *stuporem* non tam nervorum, quàm potius musculorum eorumque tendinum affectum esse, cùm violenta nervorum crispatum aut dolorem aut totalem ferè ἀναισθησίαν conjunctam habent: Sed neque cæteræ consensus species huc quadrare videntur, quas ex professô tradit DN. FRANCISCUS BAYLE *in Tr. de consensu uteri cum reliquis C. H. partibus.* Ad difficilem E. problematis hujus resolutionem notandum, tum demum symptoma hoc ab Ægra observari, si quando dolores fuerint atrociores ipseque uterus reverâ compatiatur, id quod ferè patet ex eô, si tormina concurrant Puerperis aliâs communia: tensio sc. juxta os sacrum, violenta uteri convulsio & vanus enitendi nixus es schiesset in Schooß / unde intensissimus dolor, de quo summè quoq; conquerebatur Hysterica illa Palatina, de qua *in obs. seq. CLXXI.* Jam autem constat, uterum ligamentis suis latis interno ischii ossi annexum esse, in ejusmodi confiniô, ubi plurimorum musculorum est principium, in specie

cie verò *musculi quarti thoracis*, qui hinc exortus perque lumborum vertebras trajiciens, prioribus X. costis adhæret, donec tandem septimæ cervicis vertebræ inseratur, ad alarum & brachiorum motum aliâs symbolum quoque addens: Convulsis itaque & distentis uteri ligamentis, musculi hujus principium quovis modo compressum *stuporem* hunc admirabilem sine dubio producere solet, qui ex eôdem fundamento conjunctus utplurimum est ischiadico dolori, exemplum habet RIVERIUS *cent. 2. obs. 72.* Quin & mulierculis quoque notum, Gravidis ferè ordinarium esse surarum tensionem & *stuporem* pedum, dextri quidem, si masculus, sinistri si fœmella fuerit embryo, quam fœminarum Philosophiam exemplis confirmare non dubitat BINNINGERUS *cent. 2. obs. 38.* Causam verò ligamentis pariter latis sive convulsis sive distentis ascribere videas RIOLANUM, BAUHINUM, BARTHOLINUM & omnem ferè Anatomicorum cohortem.

OBSERVATIO CXLXI.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hysterica tabaci fumo sublevata.

CUm ultimò præterfluxâ æstate SPIRA redux *Freinshemium* Palatinatus inferioris oppidum, diverterer, vix vicus erat aut angulus, qui non tristissimas vetularum lamentationes & suspiria obaudiret, propter miserabilem Prætoris sui Conjugis conditionem, quæ animal quoddam vivum in utero gerere dicebatur, eandem summè discrucians: Quam cum Generosi admodum & Per-Strenui Turmarum Palatinarum Ducis, Dn. JUNGHENNI rogatu inviserem, *Passione Hystericâ* eaque gravissimâ detentam reperio, quam paroxysmatim una sæpe hora bis tervé perpeti solebat. Vix enim dimidium horæ quadrantem consederam & nova Tragœdiæ suæ præludia sentiebat, solutisque vestimentis putatitii illius animalculi motum & visui & tactui liberè offerebat.

bat.

bat. Accidente verò carnificinâ non umbilicus modò, sed & hypochondria utrinque violenter intus trahebantur, mox intestina cum mesenterio factis variis vibrationibus mirabiliter convellebantur, hinc plexus illi mesenterici in globum contorti passim in abdomine oberrabant, donec tandem superiora petentes raptis in consensum præcordiis ægram penitus suffocarent: Quæ omnia nescio cui animali tribuebat non ipsa saltem ægra, plus minus melancholica, sed & universa circumfluentium vetularum caterva, idque hac potissimum de causâ, quòd utero sæpe per consensum furiente, eadem prorsus tormina accederent, qualia ferè Parturientium esse solent, omnes reliquos dolores immanitate superantia, adeò quidem, ut non tantùm obstetricem diversis vicibus advocârit & manuum immissione explorare jusserit, quisnam sub herbâ sit anguis, sed & sectionem sæpe abdominis petierit ægra, cui cùm multis tandem obtestationibus ægrè persuaserim, nihil prorsus in utero contineri, sed meros esse spasmos & convulsiones hystericas, pro his aliquantùm cohibendis *Laudani* mei *Cinnabarini* (ex una parte extr. opii per ferm. & duabus cinnab. nat. selectioris parati) quasdam doses propino, quibus cum paroxysmi illi statim maximè refrænati fuerint, sub necessaria abitus mei maturatione suadebam posteà, ut *tabaci* fumum haurire disceret: ita fore, ut efferi illi paroxysmi tanquam fræno quodam coërceri possint, usquedum sub statu paratiori Spiram abire & Cameræ Imp. Archiatri, Magnifici D. D. WIDTII, Collegii Nostri LEOPOLDINI *Asclepiadis &c.* curâ & consiliis uti posset, qui ut alibi, ita in his præprimis affectibus curandi Felicissimus esset. Neque sine successu. Ex literis enim Affinis non multò post intellexi, quòd hausto statim, si quid persentisceret, *tabaci* fumo, immanes illos cruciatus subitò reprimere soleat, ita quidem, ut rebus suis domesticis, quas longo jam tempore penitus deseruerat, vacare rursus potuerit. Hinc profectò non absque ratione INDICÆ fœmellæ, suffocationibus hystericis obnoxiæ; tanti faciunt *tabacum* herbam, quam secum semper

habentes necessitatis tempore vel extus umbilico applicant ut ex MONARDO refert B. Dn. SIMON PAULLI, *Tr. de usu & abusu Tabaci*, vel quoque oretenus haurire solent, modô INDIS consultò, qui non tam fistulis Nostris hominibus usitatis, quàm potius parvis corniculis de collo pendentibus utuntur, quibus tabacum in globulos contortum inserunt, prout formam eorum pingunt & describunt Authores libri illius Gallici, cujus titulus: *La maison rustique de Monsr. Charles Estienne & M. Jean Liebault*, his verbis: *Et mesme recoivent la fumée par des petits entonnoirs ou cornets, pendents a leur col, faits de fueilles de Palme, ou de cannes, ou de jones; la figure est cette suivante.* Vid. Figur. XLI. n. 1.

I. Exhibet corniculum Tabacinum Indorum A. quod fune sericeo b. b. b. de collo suspendunt.

II. Idem cornu A. instar Cornucopiæ, globulis Tabaci B. suffarcinatum, cujus extremitas C. ori inseritur.

III. Tabacum sistit in globulos formatum.

OBSERVATIO CLXXII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Iræ effectus in humano morsu, abortu & lactati infantis morte noxii.

UTi irâ incandescentes canes, feles, apes, lupi, sues, equi & alia aliàs veneni expertia bruta morsus venenatos infligere possunt, (qui tamen pro speciei natura & idea furentis Archæi intensiori aut remissiori plus minusve nocent;) ita in ipso corpore humano spiritus alias naturæ tutelares impetuoso iræ œstro contaminati malignam qualitatem induunt, &, nisi hæ Archæi Furiæ virulentias suas per diarrhœam, vomitum, erysipelas, fonticulos & ulcera antiqua expuant, illas in partes internas effundunt, imprimis in eas, in quas hactenus optimi spiritus pro singularibus actionibus ibi per-

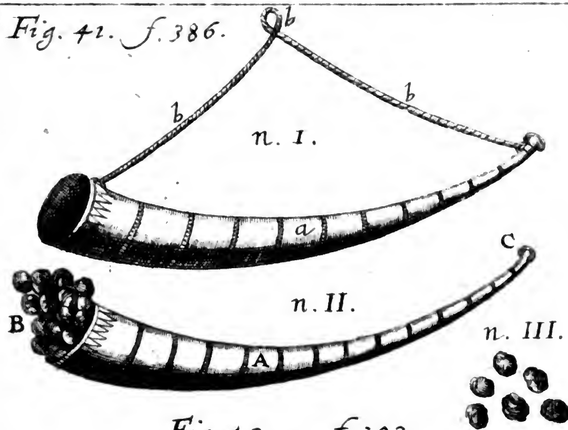

Fig. 42. f. 392.

Dec. II

perficiendis naturæ ductu potissimam partem affluere consueverunt, v. gr. ad uterum prægnantem, mammas lactantes, vulnera consolidanda, iidem spiritus nunc furentes eandem viam calcant, & fulminis instar in illas irruunt, ibique fonticas turbas excitant.

I. Ita ante novendecim annos inter verba & verbera viri cujusdam pollicis anterior articulus dentibus adversarii ita impetebatur, ut quicquid Chirurgus mundando niteretur, in cassum fiebat, quia vulnus venenato salivæ fermento infectum omnem consolidationem respuebat, donec pars infecta esset resecta.

II. Sic mulier cætera sana & felices fœtus edere solita duas horas post effusam iram fœtum quatuor mensium abortiebat cum insigni sanguinis profusione.

III. Ex eadem causa non minus tristis sequebatur affectus in quadam matre filiam duorum mensium lactante, quæ post iræ effervescentiam inconsideratè filiæ mammas à virore plusquam bilioso nondum liberatas porrigens, paulò post habebat epilepticam & post octo horas mortuam.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI,

Urinæ incontinentia.

Plinius *hist. nat. lib. 29. cap. 4.* scribit: *Murium natura non est spernenda præcipuè in ascensu siderum.* Et *Forestus* postquam *lib. 25. observ. 21. & 22.* multa adstringentia, nervina & specifica interna & externa contra mictionem urinæ involuntariam prolixè commendasset, scribit in scholiis: *Interim urina infantium, (ut etiam refert Benedictus Veronensis,) muribus elixis in cibo datis cohibetur,* & addit: *Ego hoc expertum novi à quibusdam mulieribus Delphensibus, quæ pueris elixos mures commodè dederint.* Exemplum huic congruum novi ex Nobilissima, benefica & in re domestica curiosa Matrona, quæ

alebat ancillam incontinentiæ urinæ laborantem, cujus malo subvenire desiderans curabat, ut in culina præparentur pastilli ex farina & aliis communibus ingredientibus, quibus permiscebat pullos murium pilis adhuc carentes frustillatim concisos. Hunc cibum frigesieri & in scrinio servari jubebat, quo post mensam reponi solebant ciborum reliquiæ. Piam hanc fraudem continuabat Nobiliss. Filia ancillæ comedendos hos pastillos, ceu cibum nunc neglectum, quasi dono offerens, hæc oblatam benignitatem arripiens pastillos comedit, & horum esu à malo suo libera permansit. Quod quidem remedium specificum uti in quibusdam succedit, ita secundum causarum varietatem etiam cum aliis permutandum erit.

OBSERVATIO CLXXIV.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
De Arthritide.

ABjectum & sordidum quidem est, remedium ex pediculis petere, cum verò in aliorum defectu miseri & non rarò pauperes ægroti effectum magis quàm gratorum selectum desiderent, adeò ut multi graves, ceu sunt jam nominati, item *Horstius*, *Borellus*, *Schröderus* & in illum commentans *Hofmannus*, & multi alii de usu pediculorum ovium & hominum, cimicum, asellorum, scarabæorum, cantharidum, stercorum &c. scripserint, igitur præcedenti observationi addo, quod eadem Nobilissima & pia Matrona ante aliquot annos audivit de viro peregrè iter faciente, qui citra manifestam causam in diversorio istius loci de acerbis artuum doloribus conquerebatur, huic jam dicta Matrona novem pediculos ovium in rob sambuci dari jussit, post cujus remedii usum patiens doloribus liber iter propositum sine morbi remora continuavit.

OBSERVATIO CLXXV.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Dyſpnœa ex fulmine.

QUòd ferro onuſtæ naves à ſaxis magneticis attrahuntur & in motu ſuo impediuntur; quòd etiam fulmen in turres, in quibus pulvis pyrius abſconditur, ſæpius irruit, ſympathia quadam fieri ſcribit *Borellus Cent. 2. Obſerv. 38.* Eadem ſympathia factum puto, quod, cum ſervus quidam in curru fœnum vehens fulminis alliſione in terram cadebat, & ex ejusdem vapore ſulphureo in laborioſam dyſpnœam incidebat, omnia medicamenta intentioni aliàs ſufficientia citra manifeſtum emolumentum adhiberentur: Poſtquam autem ex ſulphure præparata aſſumere curavi, liberrima ſpirandi facultas rediit.

OBSERVATIO CLXXVI.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Granula ſeminum per urinam excreta.

PUer 18. hebdomadum cætera ſanus, qui præter pultem & lac maternum nihil unquam per os aſſumſit, aliquoties magnos dolores ſine alio ſymptomate patiebatur, uti ex ejulatu & corporis motu anxio colligere licebat. Hic puer poſt ſingulum talem paroxyſmum cum urina medii cultri cuſpidem ſeminis cujusdam, ſemen lavendulæ lancinatæ forma & magnitudine, non autem colore, referentis excernebat, quo poſt adhibita carminantia & laxantia excreto, ſingula vice halcedonia grata redibant. Horum granulorum procul dubio à ſagis injectorum excretio, poſtquam per tres ſeptimanas ſingulo ferè triduo ſemel repetita eſſet, non amplius apparuit, & puer ex eo tempore ſanus permanſit.

OBSERVATIO CLXXVII.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Causæ morborum monſtroſæ.

PUer recens natus quoties in cunabulis urinam reddere conaretur, paulo ante ejulatu anxio ingentem dolorem indicabat nulli remedio cedentem: cum autem pedibus inniti ætas & vires admitterent, quaque ſtimulatione urinæ currebat per circulum inter continuam & anxiam ejulationem, donec vi motus corporis & veſicæ repletionis urina erumperet ordinariæ quantitatis & qualitatis, quo peracto, uti cætera ſanus, ita etiam quietus & lætus erat. Poſtquam autem jam bimulus variolis afficeretur, & vigor ſpirituum nervoſarumque partium doloribus crebris non parum eſſet attritus, vis ſupervenientis epilepſiæ naturam facile ſuperabat. Poſt hæc fata ſupra relatorum dolorum memor iſtorum cauſam apertione corpuſculi explorando videbam veſicæ fundum, *loco* urachi, vinculi iſtius præſertim in fœtibus veſicam ſuſpendentis, omento medio & ſolito ſolidiori immediatè & arctè combinatum, quapropter veſica verſus umbilicum juſto retractior liberæ excretionis urinæ impedimentum erat, manifeſto argumento, dari interdum morborum cauſas monſtroſas nullo artificio inveſtigandas.

OBSERVATIO CLXXVIII.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Uſus olei ligni fraxini.

FAber quidam lignarius inſtrumento ferreo palmam penitus perforabat, hic in defectu Chirurgi vulnus *illinie*bat oleo fraxini per deſcenſum parati, quod cum aliquoties

ties repeteret, vulnus ſine aliis auxiliis & ſymptomatibus feliciter conſolidatum eſt.

OBSERVATIO CLXXIX.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Corium porcinum cum nauſea deglutitum ventriculus negligit.

ALius faber lignarius aliquando in gratiam cujusdam amici cum nauſea deglutivit corium porcinum elixum, ferè non manſum, quod uti cum nauſea ventriculo obtruſum, ita etiam ab illius actione deſertum eſt, quare etiam ex eo tempore hic vir ut plurimum male ſe habuit, ceu ſæpè illis accidit, qui aut abſurda in ventriculum non pertinentia degluttiunt, aut cibum affatim & feſtinanter ingurgitant, & dein diu queritantes ajunt: Es ligt mir was im Magen/ ſcil. ſi cibus dentibus non ſufficienter comminutus & ſalivali fermento non imbutus, ſed per impetum copisè ingeſtus, adeoque à ventriculo ceu hoſpes non invitatus etiam non amicè amplectitur, & merito ſuo ibi neglectus jacet, ceu dictum corium, quod in ventriculo hæſit; donec poſt duos annos hic manupretio vivens, cùm, fortè ex hac ipſa cauſa, tertiana febre laboraret, motu vomitorii incoctum pituitaque obductum per os rediit. Siquidem tota fere die febres intermittentes & alii affectus ex alimentis quantitate, aut vitioſa qualitate coctionem interturbantibus accenduntur, quæ ſi non naturæ robore ſuperantur, aut tempeſtivo vomitorio removentur, certiſſimi cujusdam morbi fomes fiunt.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXX.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

De

Calculo vesicæ à Muliere septuaginta novem annorum excreto.

MUlier hujus loci temperamenti temperati, jam secunda vice per multos annos vidua Anna Wolckers dicta, ætatis 81. annorum, per totam vitam paupere frugalitate victitans, passa est ante quinque annos inter urinæ stillicidium immanes dolores ex calculo vesicæ per triennium continuum, nullo usa est medicamento, nisi quod interdum à vicinis aliquid aquæ petroselini oblatæ biberit, sed, uti facile est creditu, nihil ex hac remissionis sensit, demum ab amica plebeja docetur herbarum petroselini & hederæ terrestris succum recenter expressum omni mane ad unciam unam aut ultra bibere, quod postquam continuavit per quatuordecim dies, tandem inter dolorum tormenta ipsi mortis præsentiam persuadentia exclusit calculum ovalis ferè conformationis & quantatis, ceu figura adjuncta docet, substantiæ solidæ, coloris ex cinereo flavescentis, crassitudinis duorum digitorum, superficiei partim levis, partim ex adnato petroso musco asper, ponderis ℥ij. ʒij. Alterutra extremitas aspera, quasi abrupta, (quæ procul dubio versus cervicem vesicæ locata fuit,) videtur esse hujus coagulationis calculosæ terminus. In dictis tribus annis urina sanguine semper tincta est, in ipsa exclusione autem sanguis & serum in copia fuit excretum. Ante hujus lapidis apparitionem non rarò excrevit calculos aculeatos parvos & ex sanguine coagulato nigredine obductos. Cum partum hunc lapideum hæc anus primùm manu prehendit, passa est singularem iræ motum, & dum prope mœnia urbis habitat, animo volvit dirum hunc tortorem super ea abjicere.

Ex eo autem tempore, quo hoc calculo liberata eſt, nec calculum, nec ex eo dolorem patitur. Uti autem ex laudabili digeſtione vitæ ſanæ & longæ ſuccreſcens felicitas ridet; ita ex digeſtionis vitiis vitæ valetudinariæ & potiſſimorum morborum progenies luxuriat. Siquidem & hujus calculi cauſa non eſt calor aut pituita, nec vinum nec ingluvies, ſed potius ventriculi fermentum nimis acidum, quod atomis alimentorum etiam minus ſpirituoſorum ſalinis partim fixis partim volatilibus junctum tartaream genituram concipit, illaque chylum inficit, & pro vitio hoc plus minusve fortiore prioribus aut poſterioribus ætatibus tartareum hoc inquinamentum auget & coagulat, demumque anxio dolore calculum aut podagricum tophum aut dolorem excludit. Fig. XLII.

OBSERVATIO CLXXXI.
D. JOH. GEORG. SOMMERI.
Fœtus exanguis.

MUlier conſtitutionis temperatè calidæ & ſiccæ, ætatis octo & triginta annorum, poſtquam bina vice fœtus mortuos pepererat, tertium ſub agone mortis luci exponebat vitæ & vitalis habitus expertem: omnes quidem partes in naturali quantitate, numero & ſitu, ſed ſubſtantiæ à natura imperfectè elaboratæ apparebant: loco cutis enim erat cuticula, loco muſculorum erat gelatina tenacior & quaſi pellucida ex albo flaveſcens, venæ & tendines erant filamenta mollia, oſſa brachii, femorum &c. erant cartilago, quacunque parte corporis ſecabatur, nil niſi lympha effluebat, præterquam in ſolo corde transverſo ſitu locato, tres vel quatuor guttulas ſanguinis, vitæ & ſanguinis natalium indices, inveniebamus. Cujus rei cauſa videtur, quod mater ad cachexiam diſpoſita uſui ſpiritus vini & cereviſiæ triticeæ nimium indulgere ſolita, viſceribus chylificationi & ſanguificationi dicatis ἀτονίαν & actionum naturalium lubricam ἐνέργειαν, totique

corpori habitum cachecticum contraxerat, cujus qualitatis alimento etiam fœtus enutritus in solam fere gelatinam confluxerat.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Diarrhœa carnosa.

SOlenne sæpe est vulgo & medicis quoq; dicere, particulas viscerum excerni posse, hepatis, putâ, pulmonis & similium integras. De eo hâc vice disquirere non animus est, illud saltim urgebimus, sæpe excerni corpulenta talia, quæ visceri nulli adscribi possunt. Anno M DC LXXI. miles Gothanus, 56. annorum, herniosus, cum ante annum expertus esset diarrhœam cruentam, (ita enim maluimus dicere,) cum tenesmo continuo, dolore dorsi summo, ut & pedis femorisque sinistri totius, ab eo tempore laxiorem alvum, seu continuantem diarrhœam sensit, cum fecibus modò diluto, modò sincero excreto subinde sanguine, in moram jam ducto malo & velut consuetudinem.

Ab adhibitis medicamentis roborantibus & anodynis, mense Februario, restitit sanguis, melius habente ægro. Sed brevi dolores dorsi & pedum redibant, exitum affectante sanguine, indeque repetente debilitate, inappetentiâ, & omnium membrorum dolore. Propinata martialia, temperantia, cinnabarina, traumatica, hepatica, opiata, non nisi ad breve tempus quietem concedebant. Ineunte Aprili excernere occipiebat frustra carnea, fibrosa, parenchymatica, instar lienis, vel molæ cujusdam, cum sanguine. Nullum medicamentum quicquam præstare visum, præterquam opiata, ad granum j. ij. iij. & amplius danda, quæ nisi darentur quotidiè, per Deum & cum lacrumis ea expetebat.

Mode-

Moderabantur hæc molem sanguinis, & dolores, ut paccatius & quietius procederet excernendi onus. Ad plures libras excretæ visebantur carneæ massæ, & citra ullam spem quasi recuperandæ valetudinis, donec superato Julio mense fatis cederet miser, satis doloribus tortus.

Non potuimus arcessere molem hanc ab ullo parenchymate, quod & penetratio dimensionum non detur, & longè major quantitas excerneretur, quàm ipsa viscera penderent. Credibile est vasa mesenterica venosa hiasse in intestina, & appellentem successivè sanguinem in carneas vel parenchymaticas tales abiisse pilulas, ut ita loquar, tum fibris propriis, tùm intestinalibus forsan productis ad coagulum concurrentibus. Sæpè sanguis per venam sectam emissus æmulatur parenchyma, totus cohærens, ut scindi possit, & membranâ obductus videatur. Cumque sic velut ordinarium exitum invenerit, licet peregrino loco, non tam in grumos abiit nigricantes, quàm servato utcunque vitalitatis charactere carneam molem præ se tulit, successivâ concretione fabricatam & in particulas divisam.

OBSERVATIO CLXXXIII.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.
De
Cœcitate à suppuratione.

ORdinarius modus eventus inflammationum inter alia etiam est suppuratio, quæ ut in aliis partibus promovetur cum successu, ita exitiosa est oculis. Hypopyon, quod vulgò describitur, magis inter corneæ lamellas enascitur, facilè curandum, vel solâ pinguedine viperinâ. Puella passere mortuo impetita per ludicrum jactum, fit ut rostrum pupillam vulneraret levius, mane sequenti exhibebat pustulam eminentem, pure plenam. Instillatâ pinguedine laudatâ evacuatum pus & inducta levissima & vix

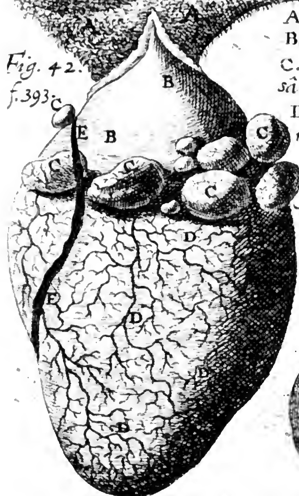
notabilis cicatrix, citra visum labefactatum. Ab ophthalmiâ verò, sive majori impetu irruente, sive neglectâ & malè tractatâ vidimus non semel visum fuisse extirpatum, nullibi tamen mage ferinam quàm sequenti exemplo. Anno MDCLXX.

Pistor L. circiter annorum quoddam velut diluvium patiebatur seri scorbutici acris & salsi in capite. Fluxio seu catarrhus nasum occupabat, postquam diu hactenus odorari non potuerat, unde depluus mentum, inprimis superiùs exulcerabat, cum crustis insignibus, (mentagram dixisses aptissimè;) oculos verò utrosque ophthalmia gravissima, cum summâ & tantum non flammeâ rubedine. Ichorosa materia ex auribus quoque affectabat exitum, & in occipitio scaturiebat eadem, cum fœtore. Applicata ad abarcendum morbum, quæcunque generosa excogitari poterant, purgantia, antiscorbutica, vesicatoria, collyria, aliaque sed frustra omnia. Adeò enim invaluerat seri vitium, ut humores vitales oculorum & domestici suppurationem subirent, destruerentur, & conciderent, unde cum machina oculi utriusque, exactâ unâ alterâque hebdomade, deturpata viseretur, actum esse de iisdem ediximus, nullâ arte reparabili visu.

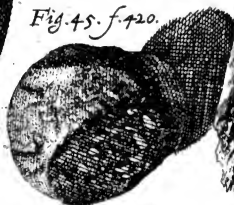
Fit id in intimiori & velut totali inflammatione nonnunquam, unde suppuratione tali succedente res desperata est, nec à privatione ad habitum datur regressus, quòd & in aliis vidimus, quamvis non totali & utriusque organi simultaneâ clade.

OBSERVATIO CLXXXIV.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,
De
Fractura ossis mira.

CUm ossa στάσιν, εἶδος καὶ ὀρθότητα largiantur corpori, multum interest, ut fracta componantur, & mediante callo ferruminentur iterum, quò pars organica actionibus

A. A. *Pudenda*.
B. B. *Matricis corpus*.
C. C. *Moles carneæ carnosâ membrana utero adnexæ*.
D. D. *Moles carnea maxima, multo membranarum contextu utero adhærens*.
E. E. *Incisura ab Obstetrice facta, quâ simul uterus læsus*.

nibus priſtinis præeſſe poſſit. Nec raro fiſſæ partes eximi gaudent, reſarciente archeo defectum, cum aliter peragi curatio renuit.

Eſt apud nos vir eximius, cui ante annos viginti circiter fractum os femoris, ſupra genu binis locis, præcipiti & periculoſo cum equo lapſu facto, curari non potuit aliquot menſibus, donec, conſolidatione negatâ, os, utrinque fracturâ illâ ſeparatum, quinque unciarum longitudine, (ſi integrum ſpectetur in ambitu) laxaretur, & extractum demum concederet unitionem perfectam. Contractius ad ejus egreſſum genu non obſtat tamen, quin ambulare ſic ſatis nôrit.

Mirandum eſt, quomodo tantum ſpatium expleri, vel potius uniri per brevem vim potuerit, cum talis plenaria exemptio facilè deſtructionem & νέκρωσιν poſt ſe trahere videri potuiſſet. Obſtat verò non raro conſolidationi huic ſtatus feri acrior, vel acetoſior, χυμοῦ debiti & temperati expers, unde & fiſtuloſa ulcera conſurgunt, vel ſaltim non conſtans unitio, quin ad motus eminentioris macrocoſmi harmonicus ſentiatur ſymboliſmus major, & inflammatio, dolores, exitus ichoris, recidivent. Fig. XLIII.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Ad

Ill. S. R. I. Acad. Nat. Cur.

HERCULEM,

D. GEORGIUM WOLFFGANGUM WEDELIUM.

De

Molæ generatione & differentiis.

MIraberis, Amiciſſime Vir, quod ſilentii diuturnioris culpam, fœtu iſthoc confuſaneo expungere tentem: Verùm ubi & hunc pro ſuî maturitate, otii non pa-

rum postulâsse videris, veniam largieris facilè, si non encomium, ubi de naturæ defectu, perfecti ac distincti quid disseruero: Causæ equidem, quæ ad tale quid accedendum me coëgerunt, variæ sunt: præterquam enim quòd muliercularum nonnullarum sortem dolui, quas, dum almæ sobolis aliquando excludendæ spe lactabantur, ante tempus deformem ejusmodi partum edidisse conspexi, sæpius non citra vitæ periculum, vel illud potissimum cordi fuit, quòd de molis varia blaterarent aniculæ, imò etiam, quibus Diva Pallas videbatur esse faventior, neque de dubiis hic illic obrepentibus, in veterum vel aliorum monumentis sufficiens invenirem responsum. Animalia bruta, quibus nil sublime dedit Deus O. M. præter terram tueri, in isto uno homine conveniunt, quòd sibi simile ex ovo æquè progignunt, paribus pro actione isthâc animali obeundâ organis instructa: prærogativam tamen aliquam sibi juxta vendicare videntur, quòd fœtus suos plerunque legitime edunt, neque ipsorum loco deformem ejusmodi massam excernunt, ad quod ipsum attendens Aristoteles, rationes sollicitè excogitavit, quare in muliercularum uteris potius, quàm cæterorum animalium molæ generentur, quæ quàm obscuræ sint, tute haud difficulter intelliges, ubi tantisper attenderis: ita autem ille l. 4. de gener. anim. cap. VII. *Περὶ δὲ τῆς καλουμένης μύλης, ἣ γίνεται μὲν ὀλιγάκις ταῖς γυναιξὶ, γίνεται δέ τισι τοῦτο πάθος κυούσαις· τίκτουσι γὰρ ὃ καλοῦσι μύλην: ἤδη γὰρ συνέβη τινὶ γυναικὶ συγγινομένῃ τῷ ἀνδρὶ, καὶ δοξάσῃ συλλαβεῖν, ἐν μὲν πρῶτον, ὅτε ὄγκος ηὔξανε τὸ τῆς γαστρὸς, καὶ τ' ἄλλα ἐγίγνετο κατὰ λόγον; ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος ἦν τοῦ τόκου, οὔτ' ἔτικτεν, οὔτε ὁ ὄγκος ἐλάττων ἐγίγνετο. ἀλλὰ κινδυνεύσασα ὑπὸ δυσεντερίας, ἔτεκε σάρκα ἣν καλοῦσι μύλην. περὶ μὲν τοῦ πάθους τῆς αἰτίας, εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι: πάσχει γὰρ ταυτὸν τὸ κύημα ἐν τῇ μήτρᾳ, ὅπερ ἐν τοῖς ἑψομένοις τὰ μολυνόμενα. καὶ οὐ διὰ θερμότητα, ὥσπερ τινές φασι, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν θερμότητος. ἔοικε γὰρ ἡ φύσις ἀδυνατεῖν, καὶ οὐ δύνασθαι τελειῶσαι, οὐδ' ἐπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πάραςα. ἀπορίαν δ' ἔχει, διατί ποτ' ἐν τοῖς ἄλλοις οὐχὶ γίνεται ζῴοις, εἰ μήτι πάμπαν λέληθεν. αἴτιον δὲ δεῖ νομίζειν, ὅτι μόνον ὑστερικόν ἐστι γυνὴ τῶν ἄλλων ζῴων, καὶ περὶ τὰς καθάρσεις πλεονάζει. καὶ οὐ δύναται πέττειν αὐτάς, ὅτε οὖν ἐκ δυσπέπτου ἰκμάδος συστῇ τὸ κύημα, τότε γίνεται ἡ καλουμένη μύλη.*

Tres

Tres ſunt quibus Philoſophus potiſſimum innititur columnæ, quarum tamen nulla ſatis firma eſt: Primam conſtituunt affectiones hyſtericæ, ex Galenicorum intemperie frigidâ & humidâ ut plurimùm ſcaturientes. Secundam menſtruorum abundantia, unde materiæ ſatis pro ejusmodi fœtu ſuppetit, & tertiam caloris debilitas, unde concoctio legitima deficit: *Illam* quod concernit, cùm conceptui ipſi, quo minus fiat, moram non pariat, quis eſt, qui non futilem agnoſcet? Neque etiam uteri vitio, (qui nonniſi commodum habitaculum, tempore geſtationis fœtui pullulanti præbet,) mola frequenter progignitur, uti quidem alii ipſo cum arbitrati ſunt, vel ex hujus intemperie, quæ veterum figmentum eſt, ut taceam quidquid ex ictero mali ſequiori ſexui accidit, non tam huic, quàm materiæ heterogeneæ in maſsâ humorali abundanti, vel eo delata, imputandum eſſe: *Iſtam* rejici facit, commune nutrimentum, quò tam brutorum quàm humani fœtus fruuntur, quod pariter ex ſanguine per vaſa uterina ad glandulas vel cotylas delato, in vaſa fœtuum, placentas plerunque perreptantia recipitur: ſin autem menſtrua materno ſanguini cum Fernelianis contradiſtinguat, molæ generationem ineptè planè concepit; illæ quoniam ſanguinis grumeſcentiæ, variæque ex ejus ſubſiſtentia prodire ſolitæ carnoſitates, quibus (quod à fluxu iſthoc ſolenni libera ſunt) bruta deſtitui novimus, pro molâ genuina nunquam habendæ ſunt: *Hanc* verò quod ſpectat, ridiculam itidem credimus, ſiquidem nec uterus menſtruorum concoctini emancipatus ſit, neque molæ ſuccretio, maſſæ humoralis dyſcraſiam aliquam neceſſariò arguat; aliam proinde ubi de modo generationis molæ diſſeruero, rei hujus rationem producere neceſſe erit, quam Ariſtoteli aliisve non potuiſſe innoteſcere, mox patebit: nempe fundamenta quæ ille adduxit, falsâ hypotheſi nituntur, ac ſi ex humore crudo & conceptu difficili mola progigneretur, cujus loco Hippocr l. περὶ ἀφόρων ſubſtituit γονὴν ὀλίγην ϗ νοσώδεα ſemen modicum & morboſum, & l. 2. περὶ γυναικείων, παχεῖα γονὴν ἐπεχομένην craſſam genituram

intus

intus retentam: neque isthoc melius Galenus l. XIV. de Usu part. & cum eo veterani plures, seminis masculi vel exiguitati, vel calori in illo deficienti, indeq; utriusque illegitimæ mixtioni culpam imputant, cùm inquit: *Jam ipsum fœmineum semen, gignere per se fœtum non potest, sed maris semen omnino flagitat, cum quo oportet misceatur, ita ut utrumque semen in unum motum conspiret: Nam tametsi gallinæ citra gallinacei operam, ova subventanea concipiant, ex illis tamen animalia excludere nequeunt, quandoquidem ut ea perficerentur, masculi caliditatem desiderabant: At mulierem nemo vidit unquam, sine viro vel molam vel ejusmodi quippiam concepisse.* Licet enim non errârit, cùm ovum subventaneum à molâ distingui contendit, contrà quàm aliqui faciebant, qui ex solo semine femellæ cùm sanguinis complemento molæ primordia derivabant, seminis tamen masculi, à quo motus principium ille deducit, labem vel in se, minus in fictitiâ cum fœmineo commixtione, adeò facilè non evincet, perinde ut alii diu adhuc laborabunt, circa facultatis formatricis, ob sanguinis affluentis copiam, errorem detegendum: Motus quem liquor genitalis Massæ sanguineæ & spiritibus femellæ impertit, necessarius est utique, non modo ad conceptum genuinum, sed ad molam etiam producendam: Audacter forsitan mentiri videbor Medicis spermaticis, dum isthæc assero: ast ex mendacio quod illi dixerunt prius, quare cœco impetu in aliorum sententias jurarent, veritatem me dicere, omnibus, ut reor, fiet manifestum: Seminis utriusq; Parentis σύμμιξις explosa est hodie, utpote experientiæ & sanæ rationi adversa: Harvei Viri celebris sufficiat authoritas, qui quamvis studiosè in damis ab ipso côitu indagârit, illam tamen pari, quo veteres sibi imaginati sunt, successu nunquam reperit, ut aliorum vel meam nunc seponam, altoque quod ajunt silentio præteream tot absurda, quibus excogitandis ansam suggessit, de seminis fœminei frigiditate, de facultate formatrice, spiritu plastico, aliisque pluribus; propterea tamen generatio non incerta vel dubia, quam ex ovo femellæ succedere

dere Medici illuſtres dehinc compererunt, ſucceſſu laudatiſſimo æquè ac feliciſſimo: Prolixiùs heic non ediſſeram, quod alibi pluribus commonſtratum eſt: Satis eſt inde & genituram craſſàm cum caloris imbecillitate, & ſeminis utriusque malam σύμμιξιν &c. everti, ſicque molæ natales tantiſper illuſtrari. Citra Viri congreſſum molam pullulare poſſe, non tàm Galeni autoritate, quàm firmâ ratione negatur, cùm mola nil aliud ſit, quàm conceptus falſus à poſteriori, cui Virgines, ni labem ſibimet intulerint, utique obnoxiæ non ſunt, ſupraque jam monſtraverim, aliud planè eſſe à molâ, quod ex menſtruorum morboſâ reſtitatione prodit, cùm vel ipſorum Vett. effato membranas, variaque vaſa, quæ Natura modo extruxerat, inibi notare liceat; Verum quidem eſt in ovariis femellarum pariter ac gallinarum, ovula plurima recondi, maturationem ac fœcundationem neceſſàriam expectantia, falſum autem quòd perinde ut iſtæ temporis tractu, ova excludere poſſint, ſubventanea vulgò dicta: neque his accenſendum primordium illud eſt, è quo vitiato vel deſtructo, mola plerumque ſuccreſcit; nimirum ad molæ generationem ovum non maturum modo, ſed fœcundatum inſuper requiritur, quod primariâ naturæ intentione, in uterum per oviductum devehitur, ut ex ipſo fœtus naturalis, ceu ex conceptu legitimo progignitur; hæc ipſa autem naturæ actio, quum à violento quopiam pervertitur, molæ generatio in procinctu eſt, cujusmodi quid à Matris perversâ imaginatione, vel vehementioribus animi pathematibus frequenter accidit: imò cùm ipſæ partes in ovo, earumque fibræ tenellæ admodum ſint, quin ab humorum (quibus aliàs nutriuntur) acrimonia vel vehementiori impetu, rumpi vel erodi, indeque in unam maſſàm, rudem ac indigeſtam coaleſcere queant, extra aleam ponendum autumo: Nec temerè cum molâ confundendum ὠὸν ὠμόν Hippocr. quale nupero demum anno, à juvenculâ à duobus circiter menſibus gravidâ, placentulæ adhuc adhærens excretum vidi, illud ſiquidem abortum efficit, qui fœtus

Eee decenter

decenter configurati præmatura est exclusio: Ut autem, quæ modo delibavi, evidentius se omnium animis sistant, sciendum est, maxima esse femellarum, cum fœtibus quos in utero detinent, consensionem, adeò quidem ut hi illis intimè compatiantur, eoque facilius noxam accipiant, quò cum cerebri ipsorum, tum singularum partium fibrillæ teneriores sunt, neque ejusmodi impetus, de quibus modò, pariter sufferre vel iis resistere possint: Absurditatis heic iterum sed temerè, accusatur à Galeni filiis, si infantes matrum intelligere suspiria, audire ejulatus, videre afflictiones, vel vulnera perpeti dixero, cùm tamen inficias ire nequeant, iisdem, quibus illas, animi pathematibus affici, & unionem hanc quàm maximè necessariam esse, pro tenerâ ipsorum vitâ sustentandâ: unde etiam admiranda fuit Naturæ atque hujus Authoris providentia, quâ utrique horum, cùm sanguinis pro aurâ vitali, tum spirituum pro sensu & motu influxum communem esse jussit, ita quidem, ut ex eodem liquore vitali, quem vasa matris placentæ suppeditârunt, & particulæ nutritiæ partibus singulis apponerentur, & spiritus nitro-aëreus, per delicatulos cerebri poros secerneretur. Qui deinceps ex filamentis exiguis in nervos per sui propagines, versus singulas corpusculi partes protensas, pergeret, munia hic illic legitima obituras: Quod si ergo, ex Matris vitiosâ imaginatione, quæ variè utcunque succrescit, nunc ab externis, motum vehementiorem plerumque concitantibus, nunc ab internis, recordatione pertinaci eorum, quæ aliquando vidimus, spiritus impetuosè motitentur, ob recitatam partium teneritudinem generationis negotium facilimè confunditur, ut fœtus monstrosus, vel massa omninò deformis, postmodum procudantur. Illustre est exemplum, cujus Author scrutinii veritatis, l. 2. cap. 7. meminit, de fœminâ quâdam, quæ cùm assisteret supplicio, quod rotâ in hominem flagitiosum statuebatur, adeò à singulis ictibus facilè constrata fuit, ut filium pepererit à primâ nativitate fatuum, cujus singula ossa distracta erant pariter, ac illius, qui ob flagitia commis-

sa,

sa, dictam pœnam sustinuit: Monstrorum quoque aliarumve deformitatum productiones, quæ ex intuitione rei similis vel vehementiori desiderio non rarò scaturiunt, hanc spirituum arctissimam unionem satis probant: Verissima tamen sunt, quæ Nobiliss. Pythagoras noster, eruditè hac de re ad me scripsit: *Fermè*, inquit, *molarum causa, reales magis sunt quàm imaginariæ, & permanentes ac diuturnæ potiùs, quàm subitaneæ aut transitoriæ;* (addo quæ primis mensibus imò septimanis maximè contingunt, ubi partes nondum penitùs evolutæ & summè teneræ existunt, cùm ubi ad qualemcunque molem fœtus jam pervenit, fibræ robustiores redditæ omni spirituum impetui non statim cedant) *Ærumnosa vita, tristitia, iracundia quoque & præcipitati animi furores, si crebrò, multumq; iterentur, ad generandas molas plurimùm contribuunt;* Namque hi affectus omnes, cùm violenti sint, ad destructionem tendunt eò libentius, quò subtilia corpusculi stamina, instar tenellarum arbuscularum, ab impetuosiore vento facilè diffringuntur; Ita experientia me docuit, fœminam fœcundam aliàs ac multiparam, binis vicibus, cùm gravidam se existimaret, molam ovo anserino majorem, nunc sub tertii, nunc quarti mensis initium; fœtus immaturi loco exclusisse, nullam ob rationem aliam, quàm quòd utrâque vice, uti quidem confiteri necesse habuit, animo volvebat creberrimè, quàm infeliciter aliquot retrò annis peperisset, fœtus binos, quorum alter ante tempus proruperat, alter maturus intra ipsa uteri ostia interierat: Et quid opus est verbis? Si animi pathema gravius, potis est de fonte quandoque conceptum præcipitare, quidni eundem uteri parietibus adhærentem aliter pervertere possit? Sunt autem fœminæ, quæ infortunatos ejusmodi fœtus vident, non rarò nolentes, ob organorum præcipuè vitium, quæ mollecula & tenera, ab humorum acritudine eroduntur, unde postmodum loco membrorum sejunctorum, probeque configuratorum, deformis quædam massa, in immensum excrescit, uti quidem cum aliorum Medicorum,

tum propria rursum me id docuit experientia: atque isthoc in casu, in massâ humorali magis, quàm ovario, seu semine matris, culpa quærenda est: Inde propterea argumentum infallibile non depromitur, quascunque, siquidem humoribus intemperatis videantur esse refertæ, molas potius, quàm fœtus legitimos esse progenituras, cùm indubiæ sit veritatis, naturam ad perfectiorem finem omnibus modis collimare, & ob id ipsum embryoni in utero existenti, alimento laudabilissimo, tenero & blando, pro viribus prospicere: unde sæpissimè jam animadverti, in nimiâ istiusmodi κακοχυμίᾳ æquè facilè in matrem noxam redundare ac in fœtum: Difficilius forsitan esset Galenico, clarè & distinctè exponere, qui in tali corporis δυσκρασίᾳ, fœminæ semen fœcundum possint ad legitimam σύμμιξιν conferre: Quicquid sit, elucescere ex dictis reor molæ genuinas causas, quæ Veteribus de generatione aliter planè judicantibus, non potuerunt non esse obscuræ: operæ pretium jam erit inquirere, eccur animalia bruta vitiati hujus fœtus pariter cum mulierculis non sint feracia? id quod Philosophus attigit quidem sed non explicuit: Si causas denuo ruminare libet, difficile erit utcunque, illa penitus hinc vindicare; imaginationis etenim vitia in his perinde observantur atque in illis, & machinalis hæc actio, admirando artificio ad stuporem usque in iis absolvitur: Nolim autem æstimativam quempiam iis tribuere, cujus ope, (uti Peripatetici ogganniunt) ex speciebus sensatis, non sensatas colligant, indeque objecto simplici oblato, de hujus bonitate aut malitiâ compositiones tacitè efforment, ita quidem ut conspectâ re horribili, vicissim exhorrescant, & sicubi femella utero gesserit, fœtum similem dehinc excludat. Egregia certè brutorum actio, & horum Virorum ratiocinio dignissima, quæ propediem rationabilium choro illa inseri efficiet: Dolendum sanè quod homo, qui rationis lumine solus instructus, præ quibuscunque mundi creaturis triumphat, Creatorem suum dignius non veneretur, & quæ, ceu prærogativæ insignis loco, ipsi unicè concessit ad effigiem

figiem suam formato, animantibus aliis attribuere contendat, ceu in quibus pariles motus quandoque deprehendit, non cogitans superesse sibi nobilissimam ejusmodi motuum ducem, quâ destituta illa, tales æstimationis vel compositionis aut divisionis actus impossibilè edere possint: Falsissima est hypothesis imaginari bruta non posse, ni hosce actus vicissim exerceant: ac si res tantæ difficultatis foret, animæ, quam vocant, sensitivæ, & mentis operationes ab invicem distinguere: ad ipsorum intentionem loquor, non sanioris Philosophiæ regulas; propriè enim nonnisi spirituum ab exterioribus ad interiora cerebri motus, idemque, si ita loqui fas sit, circularis (quo vestigia aliquando impressa repetuntur, & filamenta interiora, pariter uti tum agitantur) illis competunt, qui actus in homine, ceu animâ rationali prædito, quæ de utroque diversimodè dijudicat, nunc sensus, nunc imaginationis nomine veniunt, atque abhinc ille vel sentire vel imaginari dicitur; Sufficit autem quòd nudus iste spirituum motus, si violentus evadat, ex objecti monstrosi intuitione, vel graviori impressione, aut aliâ quâvis causâ concitante, etiam in brutorum fœtibus eâdem ratione deformitates varias, vel monstrositates producere valeat, uti quidem exempla ab authoribus recitata evidentissimè evincunt; neque enim generatio animæ rationalis negotium est, ceu cujus bene esse ab istâ dependeat, nunquam certè monstrosi vel aliis deformes partus ita ederentur, utpote quas anima quovis modo præpediret, licet mulieres, temperando sibi ab intempestivis animi commotionibus, ex sana rationis imperio, ad partum naturalem multum utique conferre, non eamus inficias, compescendo vel subtrahendo id, quod spirituum enormitatibus primariam aliàs ansam subministravit: Ex his autem nondum liquere existimo, molam in uteris femellarum brutarum, vel non vel rarenter productum iri, quin imò cùm monstra pariant frequenter, molas pariter concipere posse, pluribus absonum non videbitur, utpote ex iisdem ferè, quibus illa, causis resultantes, ovi tenerrimis fibrillis non relu-

ctantibus: Fateor ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum, hactenus me non conspexisse, rogitoque studiosè quoscunque rerum naturalium, veritatis præprimis avidos, ut si quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico mihique non invideant: id verò dicere ausim, oblatum mihi fuisse nuperâ æstate ovum majusculum, quod cum aliis Gallina incubârat, cujus putamine rejecto, non pulli stamina, sed materia rudis sanguinolenta oculis se objecerunt, manifesto ut auguror, generationis interruptæ indicio, campus heic aperiretur amplus satis, de ovo à Gallinâ incubato disquirendi, modo instituti illud pateretur ratio. Mihi hac vice satis erit, vel ex hinc communicationem spirituum matris incubantis, cum spiritibus pulli in ovo delitescentis, aliquo modo probari posse; licet enim concedam partes singulas pulli cum materiâ nutritiâ inibi jam contineri, id tamen statuere, ἄτοπον planè non videtur, *illius* ope partium accretionem & conformationem legitimam quasi determinari, uti quidem in animantibus quæ intra se generant, manifestius observare est, sed fortè nimis subtilis sum, qui novi incubationem gallinæ pro pullis excludendis necessariam semper non esse: ast excludantur hi ope furni interdum; hæcque quam modò innui communio tantisper exulet, saltem ille nodus primùm erit solvendus, si recitatæ observationi respondere non libeat, qui fiat ut medio incubationis tempore, ubi tempestas tonitruosa ingruit, aut etiam ligna prope locum quem incubans elegit, scinduntur, pulli non raro intereant? Spero sanè vel isthinc peritiores excitatum iri, ut philosophemata aliorum melius examinent. Potissima quæ pro Aristotelis sententiâ militare potest, causa molarum infrequentiæ in brutis, animi pathemata videntur esse, quæ non violenta modò sed iterata ac persistentia superius accusavi, quorum pervicaciam in mulierculis haud dubiè creberrimæ cogitationes de rebus præteritis seu tristibus seu exosis, aliisve causantur: in brutis etiamsi spirituum fervidiorem motum, qui in omnibus pari celeritate non evanescit, non negem,

gem, talem tamen concipere difficilimum, cùm objectis irritantibus remotis, ſpiritus ſenſim placari incipiant, motus quoque violenti, ſi quibus tentantur, abortum maturâſſe magis, quàm deformem ejusmodi maſſam produxiſſe, experientia teſtetur: hinc equæ utero geſtantes parcius calcaribus exercentur, ne tenello pullo detrimenti aliquid accedat, qui tamen uti & vaccinus uteri glandulis, plurimarum placentularum ope, optimè connectitur: hæ primis geſtationis ſeptimanis, ceu tot in ovo conſpicui potuli, animum mirè reficiunt: cauſæ iſti alteram adjungo itidem rariorem, humorum videlicet acritudinem, ſeu iſti in brutis oppoſitam benignitatem; vaſorum enim ſtaminumque teneritudo utrobique obtinet, neque ſucco, qui alimenti loco advehitur & ſequeſtratur, ſi naturam erodentem pariter indueret, humanis magis reſiſterent: Sed de his plus ſatis, pro virium mearum modulo, quibus ſi meliora attulerint alii, non modo libenter obtemperabo, verùm gratias agam inſuper quàm maximas; ratum quoniam apud me eſt, nullâ re ad veritatem nos magis erudiri, quàm contrarias opiniones probè expendendo, & genuinum, ſi fieri poteſt, nucleum deinceps eruendo: Ad molarum differentias ut pergam, promiſſi hortatur ratio, quarum ſi plures alii recenſent, ego potiſſimas ſaltem exponam: Molæ aliæ ſunt annuæ, aliæ non: *Illæ* dicuntur tales, quod per annum unum vel plures in uteri cavo commorentur, magis magisque accreſcentes & indureſcentes, non ſine maximo mulierculárum incommodo & detrimento, utpote quibus non tam ponderoſitate ſuâ, ceu vitâ & motu legitimo deſtitutæ, quàm ſubtractione pabuli nutritii, moleſtiſſimæ ſunt, utpote quæ pariter, ac ſi fœtus adeſſet, nutriuntur: hæ contra brevius in utero hoſpitantur, & vel primis menſibus, laudabili ipſius naturæ ſtimulo, vel artis ope expelluntur: Illarum exemplum rariſſimum refert cùm Excellentiſſ. Jænisius obſ. 79. Ann. 2. Ephemerid. de Molâ quinquenni, prolapſum uteri mentiente, tum Clariſſ. Schenkius de ſeptendecenni aliique: Ego quoque fœminam novi, quæ

quum

quum gravidam primùm se arbitraretur, anno circiter ætatis quadragesimo molam gestare comperta fuit, postquam tempus partûs diu multumque frustra expectâsset. Medicusq; in consilium accersitus, abdomini intumescenti, hydragogis sæpius, sed in cassum, prospicere contendisset: Chirurgus qui malum isthoc funestum, quod per biennium ferè delituerat, in uteri latebris detexit, manuali operâ ægræ assistere utcunque detrectavit, cùm magnitudinem capitis infantis mole exuperaret, utero pertinaciter adhærescens, hydropisque suborientis haud obscura videret indicia: Mortua est inde anno circiter post, verè hydropica, corpusque istud globiforme & scirrhosum valde, post mortem demum, Chirurgi manu exectum fuit, cujus vasa utique erant elegantissima, quibus imprudenter resectis, præsentaneum periculum imminuisset. Porro mola alia est solitaria, alia cum fœtu conjuncta, & quidem ita ut vel isti adhærescat, non citra grave, quod in parte inde instat periculum, vel ab eodem separata sit: cæterum mola talis vel ante conceptum sua potest sumere primordia, ex causis sæpius dictis, vel paulo post hunc, cujusmodi quid in superfœtatione (de quâ inferius) contingere existimamus: Molam tamen fuisse dubito, quam fœtui accretam refert, Franciscus Maurickus, Chirurgus Parisinus peritissimus, & libro de Arte obstetricandi edito celebris: Verba ejus l. 1. cap. 9. sunt seqq. *En l'année 1665. estant chez Monsieur Bourdelot, Docteur en Medicine de la Faculté de Paris, chez qui on fait publiquement tous les Lundis des conferences Academiques; comme on fut tombé sur le discours de la circulation du sang que s'expliques pour lors selon mon sentiment, on y apporta l'enfant d'une femme nouvellement accouchée à terme, auquel manquoit toute la partie superieure de la teste, n'ayant aucun crane, ny cerveau, ny même aucun cuir chevelu: mais il avoit seulement, au lieu de toutes ces parties, une mole ou masse charnüe plate & fort rouge de l'epaisseur & largeur d'un arriére faix, recouverte d'une simple membrane assez forte: cet enfant non obstant cela avoit toutes les*

autres

autres parti & du corps &c. Cranii certè, cerebri, partiumque caput superius integentium defectus, vitium aliquod formationis ex perversâ forti imaginatione aut impressione, quâ mater prius laboravit, oriundum indigitant magis quàm molam, quæ instar massæ cujusdam latiusculæ & rotundæ, reliquum caput obtegebat, quin imò hoc ipsum naturæ providentiam arguit, quâ inopere suo absterrita vel impedita, munimento carneo, mentis domicilium obmunire sategit, vide sis Celeberr. Wepferi Historiam de Puellâ sine Cerebro nata An. 3. Ephemerid. Suppetiissent ipsi haud dubiè observationes aliæ, cujusmodi legere est apud Thom. Bartholin. Cent. III. Epistol. quibus veritatem felicius illustrare potuisset: Pariter omni obscuritate non caret exemplum quod attulit capite præcedenti, de fœminâ quæ elapsis graviditatis mensibus, gemellos peperit, è quibus filiola justam magnitudinem erat adepta filiolo parvulo existente, & si hinc augurari licuisset, nonnisi quinque mensium, etenim superfœtationem, (quam ex minoritate aliqui optimè concluderent, cùm in gemellorum gestatione, licet unus alteri succi nutritii sibi plus assimilet, tanta tamen disparitas nisi ob causas evidentes raro appareat) heic non adfuisse, ex placentæ unitate evincere annititur, utpote quâ manifestum sit, ex uno coitu conceptum utrumque pullulâsse: ego verò salvâ hujus Viri experientiâ, quam maximi æstimo, signum hoc infallibile esse non crediderim, siquidem contrarium sub ipsa ferè labentis hujus anni auspicia comperi, apud fœminam cui gemellos parienti adstiti, quorum uterque propriâ gaudebat placentâ, nec etiam scio, qui generationi ex ovo, quam quidem negasse ipsum, sed præter rationem novi, assertum hoc conforme sit, ceu in quo placentulæ vestigia, jam agnoscimus. *Excellentiss. Borrichius Volum. 5. Act. Hafn.* superfœtationum exempla tria refert, in quibus omnibus ea fuit fœtuum diversitas, ut duo circiter menses inter primam secundamve conceptionem intercessisse viderentur, nullâ placentarum vel pluralitatis vel unitatis factâ mentio-

ne,& quidem ſi de ſuperfœtationis tempore loqui auſim, commodiſſimum illud primi menſes eſſe videntur, non quod Vett. heic adſtipuler commento, ſuperfœtationem irritam facientibus, nî prius ſemen utriusque Parentis probè fuerit commixtum & membranis inveſtitum, quo effluere amplius non poſſit; Superfœtatio nusquam ſanè ita contingeret; ſed quia tum fœtus nondum ita accrevit, ſecundum omnes uteri parietes, ut ovulo denuò delabenti, ob nimiam ipſorum extenſionem, idoneus adhæreſcendi locus adimi poſſet: quod ſi tamen quocunque tempore ovum adſit maturum, isque à liquore genitali ſpiritibus & maſſæ humorali matris motus ſemper imprimatur, quem pro conceptu, uti neceſſariũ ita determinatum hactenus exiſtimavi, conceptionem iterari poſſe, quis inficiari auderet? neque enim me moratur, quod Hipp. l. περὶ ἐπικυήσιος, inquit, ἐπικυήσωντα, δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μὴ τὸ πρῶτον κύημα μὴ ξυμμεμύκῃ, συμμεμύκει δὲ μὴ τὰ ἐπικυήματα τὸ ἐπιπίπτομενα ὕστερον; conceptu quoniam facto, licet non negem os uteri claudi atque anguſtari, ea tamen aſſerti hujus infallibilis ſequela non eſt: *Ubicunque poſt congreſſum maris cum feminâ, uteri orificium non ilicò occluditur, ibi conceptus fieri nequit;* Siquidem clauſura hæc non tam pro ſeminis injecti (uti ſupponit) quàm fœtus augeſcentis ad legitimum tempus commodâ retentione à naturâ inſtituta fuit: ſed de his ὡς ἐν παρόδῳ. Ad tertiam molæ differentiam tranſeo, quam conſtituunt molæ vivaces ac volatiles, iis de quibus ſupra, mortuis quaſi exiſtentibus: de his aniculæ & mulierculæ plurima uti communis ipſarum genius ferre ſolet: utrum autem fabellam merè referant, tute judica, qui experientiâ & judicii dexteritate emines, eſſe iſtas gravidarum carnifices, ceu quæ liquorem vitalem hiante ore exugant, & ubi ſemel excluſæ fuerint, in conclavi variè circumcurſitare, dum priſtinum, quam modo reliquerant, locum nî promptè occidantur repetant, ſæpius inaudivi, quandoque cum joco & riſu, quo iſtam ſexûs Philoſophiam digniſſimam videbam, vitam & motum corpori

utriusque horum fontibus destituto tribuentem: interdum cum admiratione, ubi narrationi fidem exempla fecerunt, præprimis verò cùm in virorum eruditissimorum monumentis, harum non levia vestigia animadverterem: Celeberr. Bartholinus Volum. 1. Act. Hafn. *Familiaris est*, (inquit) *illa mola in Belgio, ubi vulgo Suygers vocatur, quasi sanguisuga, fœtui infesta sugillando, similis illi quam Levinus Lemnius describit l. 1. de occult. Nat. mirac. In urbe nostra non nullæ sunt matronæ, sedulò caventes ne facilè innotescat: Post fœtum in partu prodit, & cubiculi angulos pervolitando, inquietat mulieres, quæ omni studio persequuntur, ut enecatam comburant, credentes nisi comprehensa comburatur, laborare aviculam in eo, ut iterum uteri latebras intret, quas si repetierit, mori puerperam:* hæc ille: quibus plura addidit Excellentiss. Sachs. p. m. Ann. 2. Ephem. notatu longè dignissima; quid mihi super isthâc re contigerit, paucis enarrabo: Anno 1681. Matrona honesta, cùm se à quatuor circiter mensibus gravidam existimaret, d. 24. Octobr. sub vesperam ingentibus torminibus & doloribus ac si fœtum perfectum enixum esset, corripitur, lochiorum fluxu aliquot antè septimanas jam comparente: Vocor sub mediam noctem à Marito de uxore valdè sollicito: Accedenti ægrota corpus deforme monstrat, quod interea per uterum excreverat, talpæ figurâ & longitudine pedes subtus quasi reconditos habens, & parte anteriore proboscidem: inde conspicua erant duo foramina, quæ nares, & duo alia, quæ oculos referre dicebat obstetrix: dorsum ex infinitis constabat papillulis, cujus medium linea cingebat subatra, latiuscula, intus verò præter massam fibrosam sanguinolentam, quidquam aliud animadvertere non licuit: Hanc ex dictis molis seu sanguisugis unum esse, quam nostrates Fraaß vocant, adstantes uno ore profitebantur, quæ ubi diutius delituisset in antro suo, vitam utique & motum adepta esset: his autem ego parum attribui fidei vel assensus, cum papillæ illæ placentæ figuram æmulatæ sint, reliquaque massa fibrosa, quid fœtus tandem corpus isthoc deve-

nisset, satis edocuerit: similem ferè historiam video recenseri à Celeb. Wepfero Ann. 3. Ephemer. nostr. Obs. 129. & Clariss. Salmuth, de Matronâ quæ d. 5. April. 1621. massam exclusit carneam, palmam longam & latam viventem, os latum instar tineæ vel cyprini, sed non cavum, & duo puncta nigra oculos referentia habentem: In terram hæc prolapsa non palpitavit modo, sed variè se movit ac piscis instar se convolvit: Quid de hisce judicandum sit, ancipiti feror animo; difficile enim mihi, si probè philosophari velim, molæ seu massæ carneæ indigestæ in quâ nec cerebri vel nervorum, vel cordis ulla amplius reperiuntur vestigia, imò quæ ex sanguinis confusaneo quaquaversum affluxu succrescit, motum genuinum vel pulsum tribuere, quo vivat, circumvolet, imò unum alterumve membrum fœtui quandoque demordeat: aliorum nihilominus fidem irritam non faciam, vel experientiæ quidquam detraham: quin, si optare fas est, vellem istiusmodi spectaculo præsentem esse posse; reâpse enim si quid istorum contingit, spiritus saltem aërei præsentia requiritur, qui ubi locorum in tali massâ, secernatut commodè vel stabuletur, versusq; partes matricis influat, multæ adhuc meditationi ansam suggeret; videnturque mihi ejusmodi fœtûs, quorum supra ex Bartholin. aliisque memini, monstrosi magis, quàm mola dicendi, utpote in quibus producendis, natura ab opere suo descìscit, ut totius vel aliquarum saltem partium ratione, nec opus heic repetere, quæ de variis animantium formis, quas ex accidenti quandoque producit, alii disseruerunt: Sufficit supra laudatum Bartholinum, monstris illos accensere, mirarique potissimum, qui semina Parentum in eam materiam in utero transmutari possint: Quod si verò molas etiam vocitare velint alii, per me liberum esto, modò non confundantur, quæ ab invicem vel diversissima existunt. Molæ multiplices sicubi in uteri cavernis offenduntur, curiosam mentem identidem reficiunt, cujusmodi septem diversæ magnitudinis, in Virginis Episcopi Cellensis matrice repertas, etiamnum se servare,

vare,

vare, Clariss. D. D. Anhornius, Physicus Sangall. meritiss. Decur. II. Ann. I. Ephemerid. meminit: dixerim tamen ejus cum veniâ, veras istas molas non fuisse, siquidem Virgo illa perstitit; impossibile quoniam feminam in cœlibatu viventem concipere vel ova parere heu! quot non, si isthoc obtineret, quotannis excluderent? inde etiam Excellentiss. noster Pythagoras Parerg. 6. quod honoratiss. *Aretæo* inscripsit, tuberum vel globosorum corporum nomine illas convenientissimè exprimit: Huic non dissimilem historiam, quum Genevæ degeret, impertiit Clariss. D. D. *Theod. Zwingerus* aviti nominis hæres felicissimus, quam heic subnectam, utpote Tibi & Curiosis omnibus placituram.

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. THEODORI ZWINGERI.
De
Excrescentia carnea uterina.

Rustica quinquagenaria proxima è pago Engishofen superioris Turgoviæ, cui nomen Catharina Huberin / phlegmaticæ, ut appellant vulgò, temperiei, ad Venerem segnis, nupserat ante viginti, & si quid excurrere potest, annos marito vegeto, robusto, & cui ad τὸ εὖ εἶναι præter χρύσεον βαλάντιον nihil deesse visum est. Cum hoc non nisi duos integro illo spacio progenuit filios, quorum prior octodecim, posterior novem jam annos natus, uterque τῶν ἀθλητῶν Hippocratis laudatum nomen meriti: A biennio autem lumborum doloribus, levibus quidem, sed ἀδιαλείπτοις divexabatur; cui frequens mingendi desiderium ceu individuus sese junxerat comes. Menstrua intermedio hoc tempore sæpius intempestivo, aliquando immoderato & continuato ad aliquot septimanas fluxu urgebant; interdum etiam nihil prorsus fluebant. Symptomatum horum impatiens fœmina, Veterinarii cujusdam, ut infelicioris mortalium sortis ἀλογόντι τῇ ἰθ... con-

consilium & opem exploratura abit, sed tristi, ut fieri plurimum solet, cum eventu, quippe ab eo, ceu calculo renum laboraret, generosa tollens remedia λιθοντριπτικὰ, in continuam ex eorum usu incidit mingendi necessitudinem: minxit autem haud difficulter & absque dolore molestiore. Appetitus interea ἀλύμαντος perstitit; nec ulla unquam κεφαλαλγία fœminam torsit. Semestre nunc labitur, ex quo artuum lassitudinem primùm sentiebat; à trimestri verò præ lumborum & inguinum doloribus licet non adeo vehementibus sedere difficulter poterat, nullâ licet exterius apparente corporis labe.

Die Junii 12. anni hujus 1681. sentire quid cepit in vaginâ uteri, quod egerendi maximum conatum movit. Novitate rei perculsa fœmina, duas statim arcessivit obstetrices, & licèt certò sciret, se gravidam non esse, voluit nihilominus, ut quid rei hoc sit, studiosè explorarent, insolitarum ejusmodi rerum imperitæ obstetrices fungum coagulati sanguinis esse sphacelatum (vocant ein Brandschwamm) arbitratæ, manu illum extrahendum statuunt. Consilio dum anxia de sanitate Ægra annuit, peritior, quæ sibi visa est, obstetrix manus admovet promptas, sed dum grumum se obtenturam sanguinis credit, en carneam molem duas spithamas longitudinem propemodum æquantem pertinaciter protrahit, Ægrâ interim præ acerbissimis, qui sibi in extractione pariebantur, doloribus immaniter vociferante, venas inprimis atque nervos omnes ex utroque iliorum latere sibi rumpi alto clamore ingeminante. Obstetrices perpetuis Ægræ ejulantibus attonitæ, serò nimium animadverterunt, corpus istud præternaturale non ex vaginâ saltem, sed ex utero ipso ulterius descendere. Sollicitæ itaque de rei eventu Veterinarium, à quo antea sinistro cum successu curata fuit, accersi de novo volunt. Ille verò semel atque iterum vocatus accedere renuit, suam hisce in casibus ἀπειρίαν prætendens. Intolerabiles interim dolores Ægram miserrimam eo impulerunt, ut obtestaretur obstetrices, incisione corporis levamen sibi procurare tentarent. Nec rogari diu con-

consuetæ morem gerunt obstetrices, vulnusque digiti longitudinem, ac duorum digitorum transversorum profunditatem facilè exæquans incautæ infligunt. Verùm enimverò, ut sinister utplurimum solet esse eventus eorum, quæ ἀλόγως peraguntur, ita tantum quoque abfuit, ut Ægra inde levaretur, ut potius in pejus omnia ruerent, dolorque per se jam intensus singulis penè momentis magis magisque exacerbaretur, nec, quod pessimum omnium, extaret, qui consilio adjumentum præstare potuisset. Fatis igitur commendata Mitioribus jacuit ad 14. Junii ejusdem, quo Cleophea Schobingera Matrona Sangallensis Nobilissima, & ob plurimos, quos ipsa perpessa est, morbos, in variis Mulierum affectibus percurandis versatissima, ad Miseram invisendam à ruricolis rogabatur, haud longè tum à pago negotiorum causâ existens. Matrona igitur, pro affectu, quo erga miseras & pauperes ejusmodi fœminas auxilio destitutas tenetur, benigno, sine morâ ad Ægram proficiscitur, ubi examinatis probè omnibus casûs circumstantiis, comperit tandem corpus illud ex sinu pudoris propendens sphacelatum jam magna sui parte, intolerabilem ferè expirare fœtorem, ac penitius consideratum nil esse aliud vidit, quàm inversum uterum, carneis excrescentiis pluribus, ut ex figurâ adjectâ patet, involutum, molemque carnis maximam spithamæ unius cum dimidiâ longitudinem exæquare cognovit. Observavit itidem, ipsam quoque uteri substantiam à vulnere læsam ac sphacelo corruptam extare; molesque carneas singulas propriis involutas membranis, ac à se invicem distinctæ, uteri substantiæ tenacissimè adhærere. Omnibus sic probè perpensis, Prognosin statim funestam facit, omnia tamen ad Ægræ salutem se contributuram promittit. Eum in finem Chirurgum, qui maximè vicinus erat, accersi jubet, utpote cùm quo de medendi ratione, siquidem manualem heic operationem necessariam esse omninò prævidebat, consilium iniret. Quo facto, in eo convenerunt, uti absque admotione cultri (in desperato enim casu famæ quoque immeritò sæpe in dubiis

dubiis eventibus periclitantis habenda ratio) digitis saltem carnea moles ab uteri substantiâ divellantur ; eoque peracto uterus in locum reponatur. Manum itaque Matrona admovit operi, molesque singulas satis magno cum labore ab utero sine notabili cum dolore ita avulsit, ut vix duas sanguinis unicas inde perdiderit Ægra.

Maxima, quæ adfuit, moles, duorum transversorum digitorum latitudinem utero undiquaque adnexa, colorem secundinarum finxit, substantiamque obtinuit soliditate lienis bovini gaudentem, ac pondere libram civilem æquantem venis quoque quamplurimis superficiem permeantibus superbientem. Minores verò moles omnes carnis fuerunt firmioris, ac fibrosioris, coloris aûtem nigricantis, odoris fœtidissimi; & leviculâ sui parte utero per venarum, arteriolarum, aliorumque vasorum reciprocam communicationem adhærentes. Avulsis hisce corporibus Matrona uterum quoque extremis partibus violacei ac nigri coloris, insensilem quippe & jam sphacelatum, in locum suum reponere laborat, ac dum eum sub osse pubis sursum protrudebat, Ægra leviculum persensit dolorem, sed statim iterum evanescentem. Ab 11. Jan. usque ad 14. Ischuriâ laboravit Ægra, bihorio autem post operationem peractam sine difficultate ac impedimento urinas reddidit. Nauseâ interim perpetuò conflictabatur, quæ sanè sphacelo membri laborantium atque inde moribundorum consuetudo tantum non perpetua. Peractis hisce omnibus, in id incumbendum erat, ut sphaceli progressus minueretur, vulnusque uteri sanaretur. Præscriptis itaque ex consilio Medici internis sudoriferis blandis, vulnerariis decoctis, ac injectionibus uterinis convenientibus, & diætâ ad mentem Dn. Mauriceau in tractatu de Affectibus Muliebribus imperatâ Matrona Nobilissima ad negotia pristina revertebatur, Ægramque Chirurgi sollicitæ commendabat curæ, quam & eâ industriâ gessit, ut Ægram adhuc ad sex integros dies superstitem servaret: quibus absolutis, sphacelo ingravescente animam reddidit.

Hactenus

Hactenus *ille*, quibus ego meam qualemcunque adderem ἐπίκρισιν, nî eâ perspicuitate singula essent dicta, ut ab omnibus pariter intelligi possint: Agmen dissertationis claudet, historia Juvenculæ, ovula innumera excernentis, cujus copiam suggessit, Excellentiss. Theophilus *Bonetus*, Medicus Genevensis, æternâ laude dignissimus, in literis d. 16. Aug. 1681. ad me exaratis: *Oblata*, inquit, *mihi â muliere clinicâ, duæ patinæ stanneæ, mediocris magnitudinis, quas adimplebant ovorũ myriades, omnino illis similium, quæ è majoribus nostris truttis, in exenteratione eruuntur, magnitudinis scilicet grani juniperini maturi, etsi quædam essent minora, qualia in dicto frutice ante maturitatem. Eô verò à prædictis discrimine, quòd sibi invicem non cohærerent, sed sparsim humori lento & albo innatarent, ovi albumen referenti. His confusæ erant pelliculæ, quæ in aquam calentem conjectæ, non dissolvebantur, sicuti concreta & compacta pituitæ accidit, sed membranarum fragmenta referebant: Adstabat his frustum carneum, obscurè rubens, ovi gallinacei mediocris magnitudine: Chirurgus familiaris, ut audio, ovorum nonnulla aquæ ferventi immissa, induruisse retulit &c.* Ruminent ista eruditi, & quî vel unde hæc ovorum congeries succreverit, pro ingenii quâ pollent acie melius examinent; mihi enim de his aliisvé hactenus lallâsse satis est. Vale ô Academiæ nostræ decus illustre, scriptisque elegantissimis orbem literatum locupletare perge! Scribsi Basil. d. 19. Decembris, 1683.

[*Joh. Jacob. Harderus.*]

OBSERVATIO CLXXXVII.
D. VALENTINI SCHAD.
De
Fœminâ ex scabie in melancholiam desperatam incidente, lochiorum fluxu curata.

UXor Lanionis hujus loci, temperaturæ sanguineo-melancholicæ, ætatis vigesimum octavum annum agens, ma-

mater 4. liberorum pietatis & pudicitiæ fama, nota, carnibus fumo induratis & falsis, unico verbo, crasso victu adsueta, scabie, ex lunari tributo restricto, laborabat meumq; implorabat consilium, monui itaq; ut præ omnibus victum mutaret crassum & concoctu difficilem vitaret, è contra concoctu faciles eligeret; dein decoctum aliquod aperiens sanguinemq; mundificans uterinis permixtum decenter usurparet; Ast maritus hujus magis avarus quam indigenus, medicamenta & mea pro uxore suâ præscripta præter-propter thalerum imperialem constantia tanquam nimis prætiosa emere recusabat. Quid fit? Uxor mariti avaritiam & animum erga se mente revolvens & secum reputans, hoc pro maximâ ignominiâ habens, incidit in mœrorem & tristitiam quam quidem primis diebus dissimulat, sed paucis post fit tota delira; imaginatur illam esse pauperrimam ideoque nec edere nec bibere licere; Cacodæmonem apud illam in cubiculo imo in ventre illius residere & præcipere ut liberos omnes trucidaret, quia eos propter paupertatem educare non posset. Vestimenta dilacerat & si ab amicis non custoditur, per fenestras se vult præcipitare: Maritus hâc in re suam agnoscens culpam, me convocavit sed prædixi statim, quod occasionem optimam (quæ juxta nostrum venerandum Senem Hippocratem præceps est) neglexerit; Etenim nec edere nec bibere (aliâs medicamenta cibis admiscuissem) multo minus medicamenta assumere volebat, metuens omnia sua bona devorare. Nihil ergo præter venæsectionem (quia plethorica & Juvencula erat) & quidem primo in brachio deinde in pede consulere, restabat, cucurbitulasque cum scarificatione partibus inferioribus apponendas consulebam; sed hæc præsidii genera nihil efficiebant amplius quàm quod ægra ex persuasione mea cibum parum ab amicis per dies aliquot caperet, menses verò suppressi manebant; hinc tribus diebus elapsis cibum respuebat & phantasiæ falsæ huic insistebat, ut etiam ad extremam maciem deducta potius Sceleton quam vivum hominem repræsentaret & proximè mori videretur;

retur; sed præter omnium opinionem vires recepit & se subduxit ex suâ domo, in pagos hujus urbis, proximos, ubi radices omnisque generis fructus immaturos devoravit; Maritus eam insequens in pago Hebel, & quidem in horreo invenit iterumque secum duxit: quia verò domi manere nolebat, eam arctius custodire curavit & cubiculo inclusit, tandem etiam custodiæ pertæsus maritus iterum instanter à me consilium petebat, cum itaque omne auxilium in mensium fluxu consisteret, hic autem nullo modo promovendus erat, tum omnia remedia respuebat, spem in lochiorum fluxum posui Maritoque suasor exstiti ut uxorem ad coitum incitaret illamq; ingravidaret; Maritus huic consilio obtemperans, illam placidis verbis eò adegit & imprægnavit; durante gestatione præcipuè cum, fœtum se movere, perciperet, Diabolum in ventre gestare, semper dixit, sed exitus consilio & spei respondit, etenim Anno 1682. Mense Aprilis legitimo partus tempore feliciter filiam peperit, & lochiorum fluxu decenti ab omnibus supra memoratis falsis phantasmatis nunc in annum & quod excurrit, liberata, Dei gratiâ liberè vivit.

OBSERVATIO CLXXXVIII.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Vulnus Cor pertransiens non illicò lethale.

DIe 4. Jan. 1684. jussu Serenissimi Principis Hassorum CAROLI, Domini mei Clementissimi aperui cadaver Juvenis 25. annorum, sub mammillâ dextrâ intra costam 4. & 5. ab alio gladio perfossi. Aperto cadavere vidi pectus totum sero & sanguine refertum, pericardium & cor per binos ventriculos perfossum, & tamen Juvenis per 4. aut 5. horas superstes in vita mansit.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

De

Lapide Bezoar ex Simiis Berneæ majoribus.

INter complura ex Indiis ſecum allata, verè rariora, quibus muſeum meum exornare voluit Nobiliſſimus & Excellentiſſimus Dn. D. Grimmius, eniteſcit Bezoar orientalis, ex ſimiis majoribus ſive Bavianis Berneæ exemptus. Ejus color extrinſecus caſtaneâ lucidior, forma inæqualis rotunditatis, nucem ferè juglandem adæquat; pondus drachmas ſex refert: æſtimio cæteros ex capris Bezoarticis longè anteit, ut talis 50. vel 60. Imperialibus vendatur. Uſum ſimilem, quem cæteri tales bezoartici orientales lapides præſtat, in affectibus præcipuè ex acido ortis circa cor, in cholerâ & aliis, qui acidæ ſunt efferveſcentiæ ſoboles. Etenim ſimilis eorundem cum cæteris terræ lapidibus generatio, ex alcali & acido procedit, ſubtiliori tamen hi ſunt terrâ prædití.

Fig. XLV.

[*Ex literis Grimmianis.*]

SCHOLIUM.

JOh. Bapt. Tavernier l. 2. Itin. Ind. cap. 24. Quod lapidem Bezoar ex ſimiis attinet, tantæ hic virtutis eſt, ut duo grana ſuperent ſex grana lapidis ex capris deſumptis. Rarior longè eſt, & in talibus ſaltem reperitur ſimiis, quæ per inſulam Macaſſar vagantur. Rotundæ hic autem figuræ eſt lapis; dum qui ex capris exempti ſub variis ſe prodant formis, prout vel à ramulo, aut gemmâ fruticis cujusdam capra comedit. Sicut verò rariores ſunt lapides iſti ex ſimiis, præ cæteris aliis, tantò etiam ſunt pretioſiores illis, & majore cum ſtudio quæruntur: inventum talem magnitudine juglandis, ultra 100. imperiales licentur.

centur. Lusitani inhiare his oppidò solent, metuentes juxta secum excubitores, venenis ipsis subdolè insidiantes.

Vilioris longè pretii æstimio Philippus Baldæus venire hos lapides bezoarticos refert in sua Malabaricæ & Cormandelii regionis descriptione, cap. 16. Hos enim, si ovum columbinum adæquaverint, sex, aut septem, qui verò ad ovi gallinacei magnitudinem accesserint, duodecim realium pretio æstimari ait. Idem Author cap. 24. ex capite talium simiarum oriri, Bandæ incolas affirmantes adducit. Bontius in Tr. de medicinâ Indorum, cap. 45. Vidi, ait, & lapides Pazahar, natos in ventriculis simiarum, qui teretes sunt, ac longitudinem digiti aliquando excedunt, qui hîc præstantissimi omnium censentur.

OBSERVATIO CXC.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculosus Mercurii usus Antimonio diaphoretico emendatus.

FOemina quædam hujus urbis nostræ, Mercurii dulcis usu granorum XV. purgata, variis agitari cœpit symptomatis: Minùs ritè præparatum eundem fuisse effectus docuit: decem quippe & octo annorum ætatis fuit; in ore ingratum metalli saporem, instar sublimati retulit, vomitum excitavit & tormina ventris, exasperatis inde faucibus. Vespere eandem invisens satis perturbatam inveni ægram, cui Venetas porrexi pilulas, ut murmurantem sopirem ventrem. Nocte benè peractâ ad consueta eandem dimisi rursus munia. Post quatuor revocatus ad illam dies, facie offendo pallidã, dentibus nonnihil vacillantibus, fœtente oris halitu, toto corpore imbecillem & quasi tremulam. Quid consilii in arena eligerem dubius, cujusdam tandem in me ipso facti non immemor experimenti, exhibeo cubitum ituræ pulveris Antimonii diaphoretici scrupulum unum; sudavit per noctem,

 quievit,

quievit, maneq; benè percurata nullius amplius medicamenti indiga ulteriori illorum usui valedixit.

SCHOLIUM.

QUæ in averruncandis Mercurii assumti non ritè præparati vitiis virtus insit Antimonio diaphoretico ex sequenti patebit historiâ. Anno post Christum natum circiter quadragesimo, inter cæteros in Chymicis labores, ad Mercurium sublimandum me adcinxi. Cœpi proinde illum in aquâ solvere stygia, abstractum dein & siccatum cum colcothare & sale calcinato in lignea paropside benè miscui cum pistillo ligneo. Exhalans inde tetra, me non advertente, mephitis per os & nares cerebrum subintravit, corpusque meum miris per biduum divexavit symptomatibus, nil opis ex Theriaca, Methridatio, aut cæteris cumque alexipharmacis expertus, appetitus omnis ablatus, totius lassitudo corporis subsecuta; nonnunquam artus convelli cœpêre, nullâ tamen subsequente salivatione. Aurum in ore detentum non fuit maculatum, nil sudor proficere voluit. Tandem sub noctem alterius diei ad Antimonium, quod noviter præparatum habui diaphoreticum, confugi, ejusque scrupulum ponderaturus unam, drachmam integram immisi per noctem in aquam Cardui benedicti. Exoriente sequenti die infusionem hancce epotavi, mox ad sudorem compositus ferè diffluxi madore. Lecto egressus in hypocaustum mutato indusio obambulare cœpi: vomitus ex improviso vehemens secutus est vel trinis vicibus: quo vix peracto sexies copiosa supervenit dejectio, citra ullum virium lapsum, quin post exactum horæ vix unius spatium me mirè refectum & ex singulari DEI gratiâ in integrum fuisse restitutum, sensi.

Annum circa septuagesimum quartum aurifabro cuidam sexagenario idem id tulit auxiliũ, qui diebus octo in inaurandis cupreis laminis, quod sub diu factum, fuit occupatus: Tremulas exinde acquisivit manus, cum frequenti capitis nutatione. Virum hunc bonum, ceu meum in mineralium δοκιμασία

magi-

magistrum desererre nolui: præscriptis proinde pro triduo tribus Antim: diaphor: scrupulis in aq. scorzoneræ montanæ exhibitis subsecuto sudore ad pristinum artuum robur, DEO favente reduxi, ut absque ullâ suo iterum fungi officio potuerit remorâ. *Divinas Antimonii virtutes deprædicat Basilius Valentinus, in suo Curru triumphali. Alexander à Suchten in tract. de Antimonio.* Videatur supra observatio 156. fol. 361. ad finem.

OBSERVATIO CXCI. D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Parcus nimiùm potus hepati in primis nocivus.

NObilis quædam fœmina floridi vultus & calidioris constitutionis conqueri cœpit de dolore sub ubere dextro: Delitescebat quippe in mediâ subtus lineâ, quâ pectori adhæret, exiguum ulcusculum rotundum, milii seminis magnitudine, quod serum quoddam stillabat, sinum hinc inde cum dolore arrodens. Huic succurrebam cum oleo ovorum, cui cerussa alba fuit admista. Inde cessavit dolor, & erosus sinus ille optimè restitutus apparuit. Dein sub costis dextri lateris, nocturno præcipuè tempore de atroci conquesta dolore, laborare incepit: lenitâ autem alvo, emplastrum de spermate ranarum parti impositum dolenti fuit, & aquam recens ex radicibus Scrophulariæ & foliis Agrimoniæ destillatam, cum syr. de polypodio composito quotidiè ad tres uncias bibit. Melius se habere gavisa est, nec tamen subsequente constanti valetudine: nocturno siquidem tempore ad duas vel tres horas excitata ex somno è lecto se proripere fuit coacta: dolore circa jecoris regionem incrementa subinde cum gravitate quadam ponderosâ sumente. Tandem eandē ob nimiam potûs abstinentiam, nulla illam stimulante siti id damni perpeti

perpeti intellexi; unâ enim aut alterâ potûs uncia fuit contenta, sæpius nil penitus bibens; ad liberaliorem proinde illam coëgi potationem, ut squalido nimis subveniret jecinori. Post tales nonnunquam dolores quandam cum languore totius cordis palpitationem fuit perpessa, deficiente scil. lymphatico latice in pericardium inde nimis parcè refluo. Tandem asthmatica obiit.

SCHOLIUM.

IN hâc fœmina fontem humidi primigenii, jecur, ob defectum humidi laborasse, & induratum fuisse nullum est dubium. Ob parciorem siquidem potum, omento præcipuè sat exiguo sitim infrequentem inferente non sufficit humiditas primò hepati oblata (juxta tritum illud, der erste Trunck gehet zur Leber) ut idipsum pro necessitate inundare possit. Hinc in scaturigine lymphæ ad jecur delatæ ob imminutam quantitatem culpa latet gravissima; hinc jecur ipsum suâ naturâ siccius exarescit & indurescit; hinc illud ponderosius quasi redditum gravitatem cum dolore junctum certis quibusdam temporum intervallis æstimandum offert; hinc lymphæ ad pericardium fluentis inopia cor afficit, & cum palpitatione tremebundum quasi propter ademptam convenientem humiditatem efficit; hinc cum induratione jecoris hectica & atrophia universi corporis, nisi remediis locus supersit, ominanda. Cor calidi fontem in liene arteriis scatente, humidi scaturiginem in jecinore posuisse videtur, quorum alterutro vel leviter affecto universum statim corpus ingentem virium prostrationem sentit: Illo existente languidiore animi dejectionem cum mœrore, calido quippe nativo in corde patiente; hoc verò minus ritè disposito, decolorem faciei formam, appetitum imminutum, habitumque corporis cachecticum, humido nempe primigenio ruinam metuente, subsequi necessum est.

OBSER-

OBSERVATIO CXCII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Calvariæ recenter ex patibulo desumptæ mira destillatio.

IN officinâ urbis nostræ præcipuâ, Stœberliniana recens è patibulo à carnifice emptum fuit cranium, quod nocturno tempore in ampliore fornace calcinari debuit. Mediam circiter noctem insignis in laboratorio exortus fuit strepitus, januæ hinc inde apertæ & cum vi atque impetu denuò obseratæ auditæ fuére, ita, ut sursum deorsumque omnia fuisse mota quis suspicari potuisset. Sequenti die nil fuit in laboratorio deprehensum quicquam immutatum, portæ omnes exactè clausæ, inque suo ordine relicta fuere visa omnia, citra ullius rei dispendium.

SCHOLIUM.

COnsimile quid contigit in decollatâ infanticida, quæ subsequente nocte albo habitu amicta coram lecto custodis carcerum comparuit, & elegantem, quam frequenter captiva etiamnum viva modulata fuit, cantionem repetiit. Ea ipsa nocte mediâ in D. Petri templo, in quo ad extemporaneam sectionem Anatomicam aliquot vicibus celebrandam mihi commissa fuit, vehemens auditus fuit strepitus & rumor, ut ruinas sedilium & scamnorum inde vicini metuerint. Sequenti mane diei illæsa & illibata inventa fuére omnia. Utrum hæ actiones à spiritu corporis vitali, qui jam è corpore dimissus reditum suum quasi molitur, & nonnunquam sub spectrorum formâ hominibus imponit & consternat; an verò Satanicis adscribendæ sint imposturis, dubium esse videbitur. Cum verò tales ad mortem destinatæ personæ DEO se seriò

commendent nec quicquam ipsis commercii sit cum Diabolo, facilè fuerit judicandum, soli spiritui vitali hasce actiones adscribendas esse. Spiritum autem vitalem in corpore intelligo primum in eo motorem, vitæ authorem, Archæum, quin vitam ipsam; qui, quæ ratio ipsi dictat, efficit, illius se movens voluntate & instinctu, naturalibusque vitalibus & animalibus actionibus præest. Hic ex interfecto egrediens corpore deposito cadavere liber jam existens, cum aurâ sese vitali in aëre iterum unit & in illa lætatur, tanquam in propriâ suâ naturâ: quia, dictante Philosopho, omne eò revertitur, unde exivit.

OBSERVATIO CXCIII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculosa aëris subtractio.

ILlustrissimi Generalis Montecuculi Conjux Noribergæ graviter decumbens, propter vim venti fenestras penetrantis, immiteque in hypocausto satis amplo frigus, redintegrare vires haud potuit pristinas; huic inserviens Hecuba quædam, insano subvenire consilio cogitavit. Omnes enim fenestrarum commissuras glutine nimis obseravit, ut ægrotam in lecto invisenti mihi, cùm ingressus ad eam fuissem, spiritus deficere cœperit: Vetulæ in obstruendis rimis istis nimium solicitæ accurro, summam illius execror dementiam, illicò ad cæteras procurro fenestras, rejectisque chartis illis agglutinatis, iisque apertis liberum aëri introitum reddo, ut spiritus vitalis suo frui pabulo demum potuerit, qui aliàs flammæ instar, denegato hoc vitæ spiritu paulatim evanescere potuisset.

SCHOLIUM.

VItam omnibus notissimam, præ cunctis aliis thesaurum esse pretiosissimum, æstimatissimum, nemo ibit inficias

cias. Ex elementis vel eorum qualitatibus hanc suam ducere originem quis asserere audebit, igne inprimis ipsi è diametro contrario; reliquis etiam in excessu multùm ei adversantibus. Solem ille Lunamque è mundo sustulerit, qui natales spiritus vitalis aliunde, quàm ex astris, calidum quippe nativum ex Sole, humidumque ex Luna primigenium oriundos existimant, vitamque cœlitùs descendere, corporibusque immitti negant:

Sedibus athereis Spiritus ille venit.

Quamvis verò elementa virtutes suas ad conservandam & propagandam vitam contribuant, & eidem inserviant, absque aurâ tamen vitali nimium rursus nocent. Quot enim combustione consumptos, terrâ absorptos, aquâ suffocatos, ademptoque aêre extinctos novimus, ob defectum illius auræ, quæ sola fomes est vitæ, tàm vegetabilium, & animantium, quàm mineralium & metallorum. Vitæ flammæque præest spiritus ille in aëre subinde exultans, quo si orbatus fuerit aër, res intermortua penè est. Separabilis autem ab aëre est illa aura, quam cum aêre, suo quippe vehiculo in respirando attrahimus, attractam sanguini per pulmones transeunti communicamus, aêrem hoc suo incolâ privatum iterum exhalamus: sic flamma ignis in aurâ vitali exultat neglecto comite suo aëre inani. Lucernam servabis ardentem sub amplo detentam & inclusam vitro; in mobili vigebit splendore flamma ista, quoad auræ fruetur beneficio, in vitro contentæ; quâ verò ex aëre absumta paulatim elanguescit & evanescit: Auram hanc nuncupat Setonius, in suo novi luminis epilogo, *occultum vitæ cibum, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cujus spiritus invisibilis congelatus melior est, quàm terra universa.*

Hâc Hermetis avicula plurimum delectatur Archæus noster, causâ non saltem vitæ, quin & morborum ap. ægro-

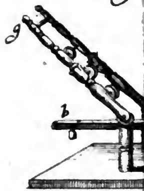
 tos.

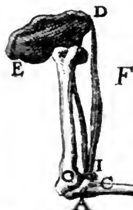
tos. *Tanta* quippe *corporibus omnibus spiritus hujus inest necessitas*, quod ait Hippocrates, *ut si quidem aliis omnibus & cibis & potibus quis abstineat, duos tamen & tres, vel plures dies possit vitam trahere: at si quis spiritui in corpus vias intercipiat, vel exiguâ diei parte homini pereundum est. Adeò necessarius est usus spiritûs in corpore.* Videsis superiùs pag. 97.

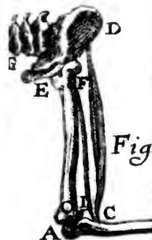
FINIS
CORONAT OPUS.

APPEN-

Fig.
g
b
b

D
E
F
I
O
C
A

D
G
E
F
Fig.
O
I
C
A

APPENDIX
AD
ANNUM SECUNDUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM,
In Germania.

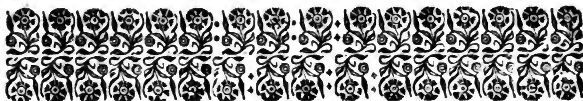
NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXIV.

MOMO

Saniorem mentem!

NUllum tàm celerem, quo non duxisset Apelles
Lineolam fertur passus abire diem.
Nulla dies nostro sine libro præterit ævo
Pro sore quæ credit prodere quisque cupit:
Quamvis non eadem faveat fortuna secundo
omnibus eventu, cœptaq; laude probet.
Damnet Aristarchus censurâ pleraq; durâ
quamlibet, hoc ipsum det quoque sæpè probro;
Si non bullatis turgescat pagina nugis,
si quid sit scriptum simpliciore manu.
Non ideo visum est perituræ parcere chartæ,
alter quod tumidus respuit, alter amat.
Naturæ sanè studio qui noscere curant,
abdita sollicito deside tecta situ,
Cum natura parens sit simplex, Numen ut ipsum,
cum sit & una, solent simplicitate capi:
Non tamen est rebus calor & color omnibus idem
nec stilus hîc: facies hîc sua cuiq; manet.
Sit satis in mediam traxisse latentia lucem,
qui meliora petit det meliora prior.
Postea despiciat, quæ conspicit. Adspice sodes,
quisquis es, & speculum læve videre puta.
Si fueris facilis, facies ridebit in isto;
horrebis viso, si malus, ore tuo.

CON-

CONTENTA APPENDICIS P. P.

NOBI-

EPISTOLA
JOH. CHRISTOPH. STURMII,
Math. & Phyſ. P. P.

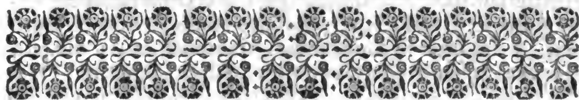
Ad

JOH. GEORGIUM
VOLCKAMERUM, M.D.

De

Veritate Propoſitionum in Joh. Alphonſi Borelli Lib. I. de Motu Animalium ſubtiliùs demonſtratarum.

Oculis ipſis quodammodo ingerenda.

NOBILISSIME ET EXCELLENTISSIME VIR, FAUTOR ÆSTUMATISSIME.

Ccepi à Filio Tuo & versionem Hypotheseos Anglicanæ circa Magneticæ Declinationis variationem, & nuperrimas quoque Tuas, in quibus ex Dn. Leydeckeri literis mecum communicabas observationem variatæ ejusdem in australibus etiam Mundi partibus, unâque haut immeritò judicabas, Anglicam illam Dn. Halleji Hypothesin directè saltem ad nostrum institutum parum facere, utpote quæ causam variantis eodem tempore in diversis locis Terræ Declinationis exponere satagit; cùm nobis quæstio sit & præcipua cura de causa variationis ejusdem in eodem loco diversis temporibus observatæ: tametsi sic inter se colligatæ mihi videantur hæc & illa, ut unâ satis accurateque detectâ, nec altera fortasse in obscuro diu latere possit.

Hautefueillii tamen è Diario Gallico nobiscum communicata cogitata propiùs attingunt, non tam causam variationis nostræ, quàm ipsam variationem præcisiùs observandam; de quibus equidem imposterũ videbo, ubi rem ipsam experiundi major fuerit commoditas. Causam autem quod attinet, non minus laudabile est quàm ardens Tuum ejus sciendæ desiderium. Verùm enim verò hoc opus & hic labor est, meo judicio, non unius ingenii, nedum obtusioris mei, nec unius, opinor, seculi. Satis est hoc nostrum ævum rem ipsam & variationis hujus phænomena præcipua detexisse; de causa ipsorum genuina posteritas nostra videat, posteaquam nos

ei materiam judicandi ſufficientem, h. e. Obſervationes multò plures ex diverſis ac remotiſſimis etiam Terræ locis collectas, & ritè inter ſe conferendas, transmiſerimus; qui præcipuus equidem invitatoriæ noſtræ Epiſtolæ ſcopus erat. Fruſtrà igitur, à me ſaltem, exſpectas admirandæ mutationis cauſam, qui malo nihil de rebus abſtruſioribus quàm ſine veri ſpecie dicere. Ne tamen is Tibi videar qui ſymbolam ad Ephemeridum Veſtrarum laudabile inſtitutum ex paupere mea penu conferre detrectem; en Tibi nonnulla, quæ hiſce diebus primò meditatus eram, dein opere ipſo manuque tentavi circa JOH. ALPHONSI BORELLI NEAP. de Motu animalium aurei verè operis ſublimes ac diffuſas demonſtrationes, in gratiam mediocrium ingeniorum & facilitandas multùm & in anguſtiam haut ingratam, ſpero, contrahendas.

Etenim, cùm in prima præcipuaque operis laudatiſſimi parte hoc unum maximè agat Vir Acutiſſimus, ut contrà communem opinionem evidentiſſimè demonſtret: Naturam haut exiguas, ſed immenſas ferè Vires adhibere minutis articulorum artuumque, aut, quæ his appenduntur vel incumbunt, ponderum momentis exæquandis aut ſuperandis, nec id tamen imprudenter, ſed ſapientiſſimè; aſſerti tam parodoxi veritatem indubiam indagine multiplici eruturus & in ipſa Solis luce collocaturus, methodo incedit prorſus Mathematicâ, & principia Mechanica cum Obſervationibus Anatomicis adeò felici copulâ conſtringit, ut neque paria his à quoquam unquam facta in hoc genere, neque fieri ab ullo alio ingenio potuiſſe, jure cenſeas, niſi quod Borelli ſimilem Anatomiæ cognitionem exploratiſſimam & Mathematum Scientiam accuratiſſimam junctim in promptu haberet. Cùm igitur Concluſiones ab ipſo demonſtratas earumque veritatem perſpicere plurimorum interſit; demonſtrationes autem adeò ſublimes & concatenatam propoſitionum ſeriem

nexum-

nexumque uno, ceu par erat, intuitu complecti haut facilè in quenquam cadat, niſi cui non Mathematica demonſtrandi methodus tantùm, ſed ipſa Matheſis, inprimis Geometria & Mechanica, ſit familiariſſima: prævideo ſanè quamplurimos utiliſſimis tantorum laborum fructibus cariturος, niſi aliâ viâ & magis tritâ & breviore ad illos deguſtandos manuducantur. Quod equidem dum dico & facere nunc pro mea virili paro, nolim ſanè in eam partem id quenquam interpretari, quaſi aut prolixitatem in demonſtrationibus Borellianis aut difficultatem vel obſcuritatem incuſare, aut capiendis illis pares ab earum lectione & meditatione retrahere in animo habeam, id quod equidem abſit à me quàm longiſſimè; ſed, uti ſolemus eos, qui neque Solis directum obtutum ſuſtinere valent, nec ejus vultum per Helioſcopia contemplari conſueverunt, in ejus eclipſibus ſpectandis ad aquas deducimus, in ſpeculo illo rudiore quaſi cominus faciem Solis, obſcuratam ſpectaturos; ita, quibus demonſtrationum illarum mathematicarum ubique exoptanda ἀκρίβεια & ſubtilitas aut afferre tædium, aut veritates ipſas eâ ratione demonſtratas ignorandi neceſſitatem imponere poſſet, eorum oculis eaſdem rudiore quodam ac ſimpliciore modo ut ingereremus, ſimulque in animis eorum, quibus non tàm facultas quàm voluntas deforet illa profundiora ratiocinia exhauriendi, horum etiam pernoſcendorum deſiderium accenderemus.

Ejus rei ſpecimen aliquod edere in prima BORELLI Indagine illuſtranda cùm ferat hac vice animus, ſciendum eſt, Univerſæ hujus indaginis primæ nervum quaſi & nucleum contineri in Prop. XXII. & ſeqq. usque ad XXX. excluſivè, præcedentibus in harum demonſtrandarum gratiam præmiſſis. Omnem autem octo harum propoſitionum veritatem oculariter, ope machinulæ cujuſdam in eam finem paratæ demonſtro, cujus hæc eſt fabrica: Super

asserculum quendam sesquipedalem erectæ sunt binæ columellæ in *a* & *h* (Fig. 1.) mediam complexæ regulam *a*, *c*, *b*, tanquam vectem, cujus pars dextima *c a* geminata crenam habet, quæ rotulam *a* recipiat unà cum ipsâ regula intra duas columellas *a e*, transversâ robustiore acu sic suspensam, ut & regula ipsa intra columellas, & rotula intra regulæ crenam, circa eam liberrimè volvatur, & pars anterior regulæ *b* intra binas alteras columellas *h f* facillimè quoque ascendat ac descendat, ad latera solùm evagari prohibita. Porrò verò *e d* & *f g* sunt alia duo brachiorum paria, quæ ternas rotulas sive trochleas eburneas promptissimè circa suas axiculas volubiles gestant, supernè circa *d* & *g* transverso clavo firmiter connexa, infernè verò ad columellarum capita *e* & *f* cochleis ita adstricta, ut junctim unà cum suis trochleis in quemcunque situm, aut erigi aut inclinari, & in eodem situ deinde firmari queant, prout usus in hac aut sequentibus indaginibus postulaverit.

Prima Borelli indago simpliciore modo ad oculum demonstrata.

Primùm igitur Prop. XXII. veritatem ipsis oculis spectandam exhibituri, vectem sive stateram *a b*, (vid. Fig. II.) immisso crenæ posticæ plumbo, ad æquilibrium reduximus; deinde semidiametro rotulæ *a*, ab ejus centro sive axe vicies per longitudinem regulæ *a b* signatâ, ex puncto vigesimo *b* suspendimus pondus parvulum *r* unius drachmæ, in puncto tertio verò *c* alligavimus funiculum eumque super rotula *a* protensum, demisso brachio *e d* circa trochlearum unam *d* demisimus, infernè ex ejus unculo supenso pondere *k* 20. drachmarum oneratum: Quo facto deprehendimus, elevato brachio *e d* unà cum filo non ulteriùs, quàm ut hoc rotulam adhuc in *i* contingeret, appensa duo pondera momenta habere

habere æqualia seseque mutuò continere inæquilibrio; sublato verò altiùs filo, ut ejus distantia perpendicularis à centro rotulæ major esset hujus semidiametro, h. e. vigesimâ parte vectis *o b*, præponderabat statim pondus K; sed contrà depresso licet ampliùs filo, manebat nihilominus æquilibrium; quia distantia lineæ directionis *c i* manebat eadem, utpote ob rotulæ protuberantiam per illam posticam fili depressionem non mutabilis. Erat igitur nunc ad oculum evidens: Sicut erat lineæ directionis obliquè trahentis *c i* distantia à centro *o i* ad lineæ directionis rectà trahentis *b r* distantiam *o b*, sic esse reciprocè pondus minus *r* ad vires ponderis majoris K; scilicet utrobique ut 1. ad 20.

Quandoquidem ergo in casu Prop. XXI. & XXII. (vid. Fig. 3.) Cubitus A B est instar vectis, pondus R loco drachmæ, musculi brachiei & bicipitis tendines *d i c* loco fili, & eorum vis contractiva loco ponderis k, tuberculus A I loco rotulæ *a i*, distantia O I ad distantiam O B ut 1. ad 20, per observationem; evidentissimum est vi experimenti nostri; Ut 1 ad 20, sic esse pondus R ad musculorum D C illud sustinentium vim contractivam, atque adeò hanc ponderis R vigecuplam: &, quia in juvene robusto pondus R, à cubito A B, dum humerus A E fulcro cuidam innititur, liberè suspensum, non superat 26. ℔ aut, superaddendo propter ipsius cubiti pondus unà sustentandum adhuc 2, ℔; ad summam 28. ℔; robur illorum musculorum absolutum æquivalere vicies 28, h. e. 560 ℔.

In Casu Prop. XXIII. (Fig. 4) quia, flexo humero A E versus cubitum A B, directa magis evadit tractio tendinis C I, & O I distantia paulò major; ideò iidem musculi mediante eodem vecte plus ponderis, quàm antea, sustinere possunt, nempe ut experientia testatur 33, & cum duabus cubiti 35. ℔; prout in machina nostra observamus, allevato tantisper filo, momentum ponderis K statim evadere majus, ut plusquàm *r* ex *b* suspensum sustentare valeat.

Casus

Casus Prop. XXIV. est priorum consectarium quoddam, in quo solius bicipitis musculi CD vires æstimantur, utpote qui tenuis manet &, quantum per flexuram EOB (Fig. 5.) laxatur, tantundem iterum per alternam GDO iterum tenditur; dum interim brachieus FI totus laxus ferè nihil agit. Cùm igitur in tali situ sustentatum pondus maximum sit 25 ℔, & distantia OI ferè $\frac{1}{12}$ ex OB; erit, ut 1. ad 12, sic pondus R 25 ℔ ad vires musculi bicipitis 300 ℔ æquivalentes: Ut adeò pro brachieo restent non nisi 260, quia utrique in casu Fig. 3. valuerant 560. Hanc verò rem totam in machina nostra ad oculum ostendimus, rotulæ *a*, cujus semidiameter antea vigesima pars vectis *ob* fuerat, hîc substituendo aliam, cujus semidiameter sit pars duodecima ejusdem *o b*. Sic enim, manente suspenso ponduſculo *r* unius drachmæ, ad obtinendum cum ipso æquilibrium requirebatur pondus K tantùm 12 drachmarum; sive hoc eodem modo, quo in Fig. 2. appensum, sive reflexo brachio *e d* (vid. Fig. 1.) & filo supra rotulam *a* fibula quadam aut ope alius rotulæ *e* detento, ad præsentis casus similitudinem accommodatum fuerit; qualis applicatio ad casum Fig. 4. eadem facilitate fiet, erecto solùm brachio *e d* & adhibitâ rotulâ, cujus semidiameter sit $\frac{1}{12}$ ex *o b*.

Pro Casu Prop. XXV. oculariter demonstrando, mutatâ paulùm machinulâ, ut è Fig. 6. manifestum, depressum vectem *o b*, adeoque partium talium 10, qualium *o i* distantia funiculi à centro, nihil hîc variata, erat 1, ope suspensarum ab utroque extremo lancium & superpondii *m*, reduximus ad æquipondium sive momentorum æqualitatem in illo situ; deinde filo *c i* super rotula *a* porrecto & circa trohleas erecti brachii *e* ac *d* circumvoluto appendimus ponduſculum solitum K 20. drachmarum, altero 1. drachmæ lanci *b* imposito. Hujus verò momentum tantum aberat ut momento ponderis K æquale esset, (uti aliàs in casu Fig. 2. solebat) ut altera insuper drachma esset addenda pro æquilibrio in hoc situ conservando.

do. Remotis deinde ponderibus *k* & *b*, elevatum ampliùs vectem *o b* per auctarium quoddam sacomatis *m* iterum reduximus ad æquipondium in hoc altiore situ (hoc enim in his experimentis ubique sedulò faciendum, ut vectem obtineamus gravitatis quasi expertem) & appensis decenter ponderibus in *k* & *b*, deprehendimus, ad servandum eundem vectis situm, in *b* requiri quidem plus quàm drachmam 1, sed minus etiam quàm 2; quemadmodum è contra, depresso ampliùs vecte & per imminutionem sacomatis, *m* æquilibrato, idem pondus *k* drachmas 3 lanci *b* impositas in illo situ detinuit. Hinc verò per nudam subsumtionem evidens erat universa veritas Prop. Borellianæ, quòd sc. quò propior est perpendiculo situs inflexi cubiti A B, (Fig. 7.) tantò plus ponderis eadem vis musculorum D C & F C (utpote quoad rem & æquivalenter vecti breviori O K applicata) suspendere queat; quo magis autem hic à perpendiculo remotus & cubitus elevatus fuerit, eò minus perpetuò, sed plus tamen ubique quàm in situ horizonti parallelo Fig. 4.

Prop. XXVI. Casus (Fig. 8.) nihil novi habet, præterquam quòd eadem vis musculorum D C, quæ in situ horizontali prono Fig. 3. suspenderat pondus 28. ℔. in hoc situ horizontali supino possit sustinere 30. ℔. quia ipsius cubiti pondus æquivalens in B 2. ℔. musculorum conatum juvat.

Prop. XXVII. Casus (Fig. 9.) simillimus est illi Prop. XXII. Fig. 3. hoc uno quippe differens ab illo, quod hîc distantia tendinum tibiam flectentium à centro motûs, nempe O I. non sit pars vigesima tibiæ, ut ibi cubiti, A B, sed 13tia tantùm. Quamobrem ad experimentum hîc ritè instituendum juxta Fig. 2. rotulæ *a* substituenda est paulò major, cujus semidiameter æquetur parti decimæ-tertiæ vectis *o b*; sic enim pondus *r* unius drachmæ & pondus K 13. drachmarum consistent in æquilibrio, atque adeò demonstrabunt, in casu Fig. 9. quo-

que esse ut 1. ad 13. sic pondus R à quatuor musculis tibiam flectentium suspensum (quod experientia docet ad summum esse 68. & cum pondere ipsius tibiæ 10. ℔. pendentis & in B. 5. circiter valentis, 73. ℔.) ad vires dictorum musculorum 949. ℔. æquivalentes.

Prop. XXVIIII. & XXIX. continent casus similes ei, quem Prop. XXIII. Fig. 4. exposuerat, sed eventu dissimili; siquidem inflexo ibi ad perpendiculum humero A F, cubitus A B in situ horizontali plus ponderis sustinebat, quàm antea in directa extensione Fig. 3. hîc verò contrarium accidit, ut flexo femore ad perpendiculum A E & thorace quoque dorsoque E G erecto, ut in Fig. 10. maximum pondus à tibia A B sustentatum unà cum pondere ipsius tibiæ non excedat 36. ℔. thorace verò dorsoque, rursum inflexo ad situm horizonti ac tibiæ A B parallelum (ut in Fig 11.) 52. ℔. ad summum conficiat; cujus varietatis à Borello gemina hæc assignatur omni jure ratio: quòd *primò* per illas inflexiones femoris solius in casu Fig. 10. & dorsi insuper in Fig. 11. centrum O in infimo tuberculo femoris necessario aliquantum retrahatur, ut distantia O I evadat ibi $\frac{1}{14}$ hîc $\frac{1}{16}$ circiter longitudinis tibiæ O B; *secundò* quòd in casu Fig. 10. omnes quatuor musculi per D C & F C indicati propter flexuram E A B redditi sint laxiores atque adeò se contrahendo tantam vim exercere non possint quantam in casu Fig. 9. sed multò minorem & vix 500. ℔; in casu Fig. 11. verò flexura E A B per alternam dorsi G E A quidem compensetur, excepta tamen media parte musculi bicipitis E C, quæ laxa maneat &, cùm sit pars septima ferè quatuor prædictorum musculorum, etiam parte septima ferè imminuat vires ipsorum superiùs inventas, ut pro 949 jam 813 circiter ℔. æquivaleant &c.

Sic igitur veritas 8. Propp. præcipuarum Capp. VIII. & IX. satis, opinor, manifesta erit, non requisitis antecedaneis per capita priora necessariò præmissis, quòd iis carere demon-

demonstrationes mathematicæ non possem. Quod si tamen illarum quoque evidentiam experimentis machinulæ nostræ illustrare quis voluerit, (quibus sc. difficultatis aliquid & rationis mechanicæ subest) id quo pacto fieri facillimè queat, figuris tribus ultimis declaramus. Etenim si v. g. drachma *r* (Fig. 12.) directè trahat vectem in *b*, funiculus *d b* verò ex eodem puncto *b* (qui est Casus Prop. XIII.) aut funiculus *ec* ex puncto alio *c* (qui casus ex parte conficit Prop. XVtam) obliquè, mediantibus sc. ponderibus in lancibus ex *d* & *e* suspensis & æquale momentum cum ponduscūlo *r* obtinentibus adeoque vestem *a b* in situ horizontali detinentibus; deprehendetur utrobique, quoties pondus *d* in casu primo aut *e* in secundo majus est ponduscūlo *r*, toties reciprocè distantiam *o b*, lineæ directionis rectæ *b r* à centro vel hypomachlio *o* (è scala quadam geometrica mensuratam) majorem esse distantiâ lineæ directionis obliquæ *o l* in primo, aut *o i* in secundo casu.

Similiter, si duæ potentiæ eundem libræ terminum *b* obliquè trahant secundùm directiones *c b* ac *d b* (quod in machinula nostra ope lancium *d* & *e*, juxta formam in Fig. 13. exhibitam applicatarum & ad æquipondium in situ vectis *o b* horizontali oneratarum, commodissimè fiet) invenietur iterum ea ponderum *d* ad *e* proportio, quàm habet reciprocè distantia *o l* ad distantiam *o i*; prout vult Prop. XIV.

Pariterque in libra inflexa *b a e* (Fig. 14.) trahentibus pondere *r* rectà, & pondere *k* secundùm lineam directionis obliquam, ac se mutuò detinentibus in æquilibrio, quocunque situ libræ inflexæ, semper pondus *k* tantò majus erit pondere *r*, quantò major est reciprocè *o l* distantia à linea directionis hujus, quàm *o i* distantia à linea directionis illius &c.

Hæc sunt, VIR Experientissime, quæ circa Borelli primam indaginem deproperare hac vice licuit; quæ cùm à

 Scopo

Scopo Vestrarum Ephemeridum nihil abludant, si digna Tibi videantur, quibus aliquis ibi locus concedatur, per me quidem id fieri poterit. Sin aliter Tibi visum fuerit, abundè mihi hunc qualemcunque laborem ex eo compensatum judicabo, quòd, cùm multa Tibi debeam, animum saltem ac voluntatem istis ex parte me exsolvendi non sine machina demonstraverim. Vale & rem omnem age ex voto, pergeque favere.

Nob. Excellæ Tuæ.

Altorfi d. 14. Febr.
1684.

Perpetim observantissimo

Joh. Christoph. Sturmio.

EPI-

EPISTOLA

Reverendi Dn. MELCHIOR. LEYDEKERI, Theol. & Medicinæ Doctoris, Ministri Verbi Divini Bataviæ Indorum vigilantissimi, ac Mathematici insignis,

Ad

Excell. Dn. ANDREAM CLEYERUM,

Protomedicum & Senatorem Bataviæ Orient. gravissimum,

De

Variatione Magnetis à suo quondam solito puncto.

Doctissime & Celeberrime Vir, Domine CLEYER.

ALiquot diebus jam præterlapsis à Te sententiam rogatus de declinatione magnetis, præsertim de variatione ejus in partibus lineâ æquinoctiali australioribus, & quid ea de re observaverim in itinere meo ex Selandia ad Javam usq; libenter observationes meas, prout illas tunc annotavi, tibi communicare volui, quas si comparamus cum aliis observationibus alio tempore factis, facilè constabit, declinationem magnetis non minus in illis, quam in partibus æquinoctiali borealioribus certam esse.

Antequam vero eò pergam, pauca quædam annotanda sunt, quæ hac in re scire oportet.

1. Me in designanda longitudine initium ejus sumsisse ab insula vulgo dicta Teneriffe, ejusque monte altissimo, quoniam ille locus initium longitudinis à Belgis statuitur.

2. Me in observanda longitudine usum fuisse duobus horologiis pendulis.

3. Quamvis longitudo hoc modo supputata multò accuratior fuit supputatione nautarum, quæ, ut notum, admodum incerta est, hanc supputationem tamen potuisse esse accuratiorem, sed inhumanitate nautæ, & ejus, qui ipsi secundus erat, hæc horologia nullum convenientem locum habere potuerunt, & de loco in locum ea transferre coactus fui.

4. In observanda declinatione magnetis me usum tantùm fuisse vulgari pyxide, prout in talem usum fabricatur, ut nautæ eâ declinationem magnetis observent.

5. Me annotasse latitudinem & longitudinem eo die, quo observavi declinationem magnetis, licet latitudo & longitudo annotetur

aliquando, prout illa erat tempore meridiano, quum declinatio magnetis annotata ſit prout illa erat vel ante vel poſt meridiem, vel oriente vel occidente Sole, &c.

6. Me poſuiſſe hic quatuor columnas, quarum 1. diem, 2. latitudinem, 3. longitudinem, & 4. declinationem magnetis indicabit, prout illa vel Orientem vel Occidentem verſus vergat.

Dies anni.	*Latitudo.*		*Longitudo.*			*Declinatio magnetis.*		
1675.	grad.	min.	grad.	min.	ſec.	gr.	min	
April.	Borealis. Latitu.							
12	0	20	358			1	36	*Orientem verſus.*
	Lat. Auſt. grad.	min.						
22	4	25				2	3	
23	5	55	357	31	15	3	48	
24	7	23				4		
25	8	40				4	15	
26	9	52	356	51	30	4	30	
27	11	21				4	48	
28	13	6	356	33	45	5	15	
29	14	13	356	20	30	5	52	
30	15	14				6	30	
Majus								
2	17	8	356	1	45	6	37	
8	25	36	352	5	55	11	55	
15	34	26	2	50		11	15	
17	34	14	7	23	15	7	30	
21	35	30	15	2		4	2	
23	36	8	18	47	15	3	28	Die 22. vidimus Algam marinam, unde conjecimus nos inſulas Triſtari de Cunha jam prætervigaſſe.
						Declinatio Occidentem verſus.		
26	35	15	25	58	15	0	48	
27	34	42	27	33		2	8	
29	34	9	32	52	45	5	28	
30	33	46	36	40		7	30	

Hoc die hora circiter ſexta veſpertina appulimus ad promontorium bonæ ſpei, ibidemque invenimus declinationem 8. gr. 28. min. Occidentem verſus. Conjectur jus vulgò hujus promontorii longitudo 38. gr. atque ideo & nos illam longitudinem in tabula ſequenti ſupponemus.

Dies anni. 1675.	*Lat. Austr.*		*Longitudo.*			*Declinatio magnetis* *Occidentem versus.*	
Junius	grad.	min.	grad.	min.	sec.	grad.	min.
20	36	35	39	20			
22	38	25	41	14		11	30
25			50	20		16	
28	37	28	57	40		20	40
29	37	49	60			21	45
30	38	3	62	4	15	23	
Julius							
5	37	33	77	25	30	26	30
6	37	45	80	18		26	45
7			82			25	44
9	38	14	87	25	45	25	30
10						22	22
12	38	3	96	20		22	44
13	37	1	98			21	30
15	35	54	103			18	40
19	28	46	111	36	30	10	3
21	26	50				7	54
22	25	22	116	17	45	7	30
23	23	30				7	
25	20	26	118	43		6	40
29	14	10	122	6		4	15
30	12		122	12	15	3	45
31	11	28	122	30		2	
August.							
1	9		123	1	45	2	10

Hoc die præternavigavimus insulam vulgo dictam S. Paulo.
In observationibus decimo & duodecimo Julio factis forte aliquis error est commissus, cum declinatio magnetis 12. Jul. major sit quam declinatio 10. Julii.

2 Circa horam 10. vespertinam videbamus insulam Javam, inter duo ima capita, quæ vocantur vulgo het Pruis hooft, en Hoorns hooft. Atque hæc sunt doctissime Domine, quæ tunc temporis de declinatione magnetis in illo vastissimo Oceano observavi, quæque ex aliis observationibus extraxi.

Si jam

Si jam hæc cum aliorum observationibus, quæ ante multos annos factæ sunt comparentur, manifestum erit declinationem magnetis non parum variatam esse. Cùm enim elapsis aliquot annis, apud promontorium das Agulhas, (non procul à promontorio bonæ spei) nulla fuerit declinatio magnetis, jam in his observationibus comperietur eam esse ultra octo gradus. Et cùm tunc temporis ab eo loco, cujus longitudo est circiter 39. gr. declinatio inceperit, jam in his observationibus deprehendetur, eam jam à 26. gr. longitudinis incepisse. Atque sic dubitationi illi (nimirum num declinatio magnetis in his partibus australioribus etiam varietur) satis factum esse confido. Bataviæ 17. Novembr. 1681.

Tuus

Melchior Leydecker.

GEOR-

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII

DISSERTATIO

De

Morte Judæ, Arii, inteſtinis ab ileo ruptis.

INſigniſſimum eſt Medicinæ præconium ſapientiſſimi *Democriti*, omnes homines inquiens artem Medicam noſſe oportere; & ex his maximè eos, qui eruditionis ac eloquentiæ cognitionem habent, *l. de nat. hom. in init.*

Inſolens & faſtuoſum primo intuitu id videri poſſet, occupari debere omnes arte hâc, quaſi una eſſet reliquis præferenda ac potior. Neque nos hâc vice id rigoroſè vel urgebimus vel probandum ſumemus. Satis eſt, omnibus id ſalutiferum & neceſſarium eſſe ad vitæ tutamen, & ſanitatis præſidium; eruditis verò ad excolenda ſtudia, quibus vacant.

Refert medicina priſtina illius felicitatis humanæ rudera, ubi divini numinis miranda opera inoperta obverſabantur intellectui, nihilque incognitum omninò erat, ubivis patulis clavibus cognitionis perfectæ. Sola Medicina hos velut theſauros condit & novit arcana, reliquis ſi non impervia, ignota tamen & licet obvia ubivis, neglecta.

In mentem venit inexhauſtus arcanorum fons ex ipſis ſacris literis largo flumine ſcaturiens. Non affectat Medicorum opera, ut lucem accendat tam divinis ſcriptis, ipſa ſatis radiantibus per ſe, non rari nihilominus occurrunt floſculi, ſolis quaſi Medicorum filiis ad debitum ſplendorem explicandi. Inde unguentum & ſuffimentum divinum lege artis pharmaceuticæ conficiendum ab ipſo divino numine præcipitur. Non niſi à Medico memorata in ſacris vulnera definiri poſſunt,

 quod-

quodque sit illud aliquoties occurrens vulnus sub quintâ costâ, ut quæ pestis sit in occulto grassans & vastans meridie, de quo jam alibi diximus, & alia plura silentii involvamus sipario.

Memoratu digna præ aliis est mors Judæ proditoris, & huic affine Arii, hæresiarchæ, de quâ ex artis nostræ regulis sermonem instituere operæ videtur pretium.

Mortem descripturis Judæ necessum est authenticam historiam, seu relationem cordi habere, de quo *Matthæus c.27. vers. 5.* breviter, καὶ ἀπελθὼν, *inquit*, ἀπήγξατο, *& abiens suspendit se.* Lucas verò *Act. 1. v. 18.* καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. *Et pronus fiens crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera ejus.* Duo distincta referuntur, quid ipse fecerit & quid obtigerit invito: Vis externa quam sibi intulit, & hanc seu comitantia, seu consequentia.

Contraria videntur, nec sibi concordans mortis genus, utrumque ad inferendam illam satis potens & sufficiens. Non dubitandum est, suspendisse se ipsum, & laqueo mortem vel invitatam vel coactam potius. Nil aliud τὸ ἀπήγξατο infert; seu sacra conferamus, seu profana. Ipsissimo illo verbo utuntur LXX. Interpretes ubi Ahitophelis suspendium, quod indubium est ex fontibus Hebræis, reddunt καὶ ἀπήγξατο, καὶ ἀπέθανε, *& suspendit se & mortuus est. 2. Sam. 17. v. 23.* Et strangulationem seu spontaneam, seu extraneam idem notare, ne longius abeamus, apud *Hippocratem* non unus occurrit locus. Τῶν ἀπαγχομένων, *inquit 2. Aph. 43.* μήπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέρουσιν, οἷσιν ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. *Ex his qui strangulantur, nondum autem mortui sunt, non ad se redeunt, quibus spuma circa os fuerit,* quod *Galenus* de strangulatis laqueo ad verbum exponit *in commento.* Et idem *Cous*, ubi de κυνάγχῃ, anginæ specie periculosissimâ, agit, ab eâdem radice ἄγχω dictâ, *l. 3. de morb. c. 10. t. 5.* meminit inde suffocari hominem, oculosque apertos esse & prominere, ὡς ἀπαγχομένοισι, velut strangulatis.

Inde

Indè verò efficitur, nec ab alio illatum hoc lethum fuisse, quòd ἀπελθὼν se suspenderit, *abiens* non vi abductus, sive id de cacodæmone quis suspicari vellet factum, seu de aliis. Non hoc patitur longanimitas divina, quæ rariùs paulò ἐπ' αὐτοφώρῳ vindictam exigit, quin ad pœnitendum concedat moram; non textûs συνάφεια & clara verba, ut vocis mediam significationem non urgeamus. Nec putandum est, illum κυνάγχῃ seu suffocatione tali anginosâ, præclusis faucibus interiisse, quod repugnet & illud dictis locis. Sed inquiat aliquis, quomodo cætera latius exposita à Spiritus Sancti altero historico quadrant strangulationi? Id verò est, de quo certent interpretes. Sed ingrediamur hanc viam, & ubi à DEO discesserimus, qui hoc triste exemplum esse voluit, gratiæ suæ desertorum, filo Ariadnéo utamur, medicâ arte, ut ex labyrintho hâc exitum invenire vel sic forsan liceat.

Ἐλάκησε *crepuit* proditor, quod violentiam notat, & sonum, q. d. crepuit cum sonitu, cum fragore, indicio disruptionis. Crepuit μέσος, quod de abdomine seu infimo ventre, tanquam medio totius corporis intelligendum est. Necessum ergò est, crepaturam illam ruptionem aliquarum partium secutam, sive illa displosio ruptionem testata, ab externo lapsu facta fuerit, sive ab internâ violentiâ. De externo sanè vix illud affirmari poterit, quasi à loco sublimi medius crepuerit, disrupto à casu vel præcipitio abdomine.

Suspensionem vel αὐτοχειρίαν consimilem aspirantes non æquè altiora petunt, humillimo spiritu præditi, & levissimâ contorsione laquei, vel hujus æmuli straminis, seu quicquid desperationi obvium fuerit, suffocantur, ut jures id non potuisse confringere jugulum. Adeò nempè dejecti sunt spiritus & anxii, conclusi, ut exolvantur facilè, quin, vel nostrâ iteratâ experientiâ, liberati & impediti ab opere, seu supervenientis cujusdam ἀπὸ μηχανῆς servatoris, qui invitos

vitæ reddat, discisso laqueo, seu casus ita ferat, non inflicto vulnere lethali, non rarò fuerunt tamen ob summam illam concentrationem & dejectionem spirituum, non eluctari valentium ex abysso illâ. Imò ponamus inde vulneratum abdomen, non crepitus extraordinarius conjunctus fuerit. Quin repugnat vocis ἔμφασις, crepitus enim per naturam rei non aliunde fit, quàm ex intrinseco impetu, citra injuriam externam, aufbörsten nobis dicitur.

Nec fas est putare, relictum fuisse suspensum in ferali illâ arbore vel ligno, ut aliquanto tempore post à conceptâ putredine ac fermentatione disruptum abdomen crepuerit, ac viscera effuderit, cum & apud nos & quasvis alias gentes suspensa suis manibus corpora non relinquantur, neque id ferat publicus usus; nedum apud Judæos, quibus religionis erat suspensum, accedente vespere, à Solis occasu non loco movere, & terræ mandare, quod ex sacris passim liquidum est. Sed, inquies, quænam pars crepuit, an continentes abdominis partes, an contenta interius quædam, quæ cum crepitu disrumpi, & disrumpendo displodi possint?

Abdominis cutis elevata cum subjunctis partibus membranosis, adiposis, carnosis per naturam disrumpi ἀθρόως καὶ βιαίως, ut disruptio id importat, nequit, neque ullum talismodi exemplum unquam contigisse vel novi, vel arbitror observatum. Repugnat ratio, distendi enim potest, quod & in vivis hydropicis, & post mortem tumefactis etiam brevi temporis spatio visitur; arctè sibi cohærent fibræ adiposæ, quæ laxant, & tensionem sic juvant, membranosæ quæ firmant, musculosæ, quæ vestiunt. Sicque apertio quædam fit circa umbilicum in hydropicis illa cuticula magis est elevata per cuniculos aquæ subeuntis in poros ligamenti umbilicalis, vel urachi quoque, ut aliis visum est.

Peri-

Peritonæum, abdomini ſubtenſum, & laxatur & rumpitur non rarò, quod in hernioſis toto experimur die, ſive definitè, circa umbilicum, ad inguina, ad ſcrotum, ſeu reliquo ambitu ſuo id fiat, effuſis in ſpatium reliquum ſuſtinentis cutis inteſtinis. Enim verò nec hujus ruptura hic locum invenire poteſt, longè minor enim hæc eſt, quàm ut exprimat crepationis vim, licet ſucceſſivè ſatis grandis evadat, ut meminerimus hernioſum præ mole inteſtinorum effuſorum per plures annos extra domum prodire non potuiſſe.

Supereſt, ut dicamus crepuiſſe inteſtina, quod prius, quàm latius demonſtremus, probandum nobis incumbit & crepare poſſe inteſtina, idque in Judâ quoque factum fuiſſe.

Inteſtina flatuum ſunt receptaculum, cumprimis craſſa, & inter hæc καθ' ἐξοχὴν cœcum appellatum, cui ſi incarcerentur, ſeu ob anguſtiam glutinoſæ pituitæ, ſeu ſcybalorum duritiem, ſeu inflammationem, & quæ aliæ cauſæ in medicorum ſcholis recenſentur, tenſio, dolor, & ſi fons ita ferat, crepatio eorundem præſtò eſt.

Inſtar omnium ſunt ileoſi, in quibus hoc non novum eſt vel inauditum. Liceat nobis duo exempla, à nobis obſervata, afferre in medium. Ante annos octo vir 54. annorum dolores experiebatur infimi ventris, eosque inſignes, torminoſos, & quidem in dextrâ hypogaſtrii parte, ubi ſedes cœci inteſtini, cum alvi obſtructione. Adhibita ex arte carminativa, anodyna, diſcutientia, clyſteres, quæque alia iis in caſibus fieri addecet. Videbatur habere melius, ſed tertio die laxatâ licet alvo, derepentè ibidem exorto fragore mox obſcurari oculi, & tenebræ obverſari, ſudor toto corpore & frigus morticinum ſe exerere, cum immaniſſimo corporis tenſi ſeu abdominis dolore, morte brevi ſubſequente. Denegabatur cadaveris ſectio, nihilominus omnes circumſtantiæ illæ non niſi ruptum inteſtinum arguebant, idque certâ, non probabili ratione.

Ante annum ſimile quid in matronâ primariâ vidimus. Decubuerat iliacâ paſſione, alvo firmiter obſtructâ, nec purgante, nec clyſteribus movendâ, doloribus eodem loco, ut diximus, quem affectum eſſe teſtabamur & ipſa ægra monſtrabat, obviis & fixis. Quarto tandem die lenitâ alvo ablatæ videbantur remoræ, & nova ſpes vitæ ac ſanitatis affulgere, aſt brevi & inſtabili gaudio. Recidivante dolore, obſtructione denuò urgente, periculum intendebatur, neque tamen res deſperata penitus viſa, donec è veſtigio ruptione crepante factâ extremi imminerent labores, frigore ferali ſuccedente & fatali momento vitæ.

Nec ruptio in aliis quoque cavis partibus corporis fragoſa inconſueta eſt omninò. Laudare poſſumus hanc in rem teſtem omni exceptione majorem, Excell. *D. Faſchium*, Collegam noſtrum, qui à partu difficiliori disruptum, eodem cum affectu, iisdem cum ſignis & modo eventûs ad mortem, uterum notavit, pro ſectione factâ αὐτόπτης obſervavit.

Sed quando illud acciderit Judæ, non æquè liquidum eſt; an ante ſuſpendium, an poſt crepuerit, an ſimul quaſi deſperans. De eo textus inquit, quod crepuerit πρηνὴς γενόμενος, *pronus fiens*. Poſſet id de pronitate ſeu poſitu corporis à ſuſpendio contingente intelligi, unde & reddunt quidam vulgo: ſupenſus crepuit, vel poſtquam diſciſſo laqueo præceps factus fuerit, ſed uti hoc non videtur probabile; ita nec illud. Suſpendium enim initum corpus ὀρθοστάδιον reddit, neque ſi ponamus inclinâſſe utcunque caput deorſum, hæc circumſtantia quicquam creporis rationem dilucidat.

Pronus poſitus dolentium eſt, tàm corpore, quàm animo, ut facies ad terram converſa una affectet, nec audeat cœlum ſuſpicere. Dum itaque pronum factum innuit crepuiſſe, credibile eſt, non voluiſſe *Lucam* ſuſpendium deſcribere, tanquam jam dum notum, ſed alterum adjunctum,

ctum, non minus horrendum & prævium mortis genus, quod per se quoque mox finiret miseram vitam. Unde non solùm animi cruciatibus, angore, terriculamentis perculsus, verùm quoque corporis dolore εἰλεώδη affectus putandus fuerit, accensis sic duplicatis dolorum facibus. Cumque his tortus creperet medius, novo terrore velut exanimatus omni spe, atque spatio privus, solâ memoratione dolorosâ nefandi facinoris, citra fidem in Salvatorem, abjecto animo laqueum, forsan jam collo destinatum, arripuit, sicque expiravit.

Nec tempus intercessisse adeò magnum opus est; potuit vel ab osculo illo nefario eâdem nocte prehendi miserando tortore, ut solatium quæreret apud Pontifices, quo non invento iteratis remorsibus fatigatus, à DEO non implorato derelictus, tremendum adiit discrimen, & tristissimum mortis iter.

Ad ea verò progredimur, quæ creporem consecuta sunt. Καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. Per τὰ σπλάγχνα non intelligi viscera omnia infimo vel medio quoque ventre contenta, patet ex corporis naturâ, neque ènim ita crepuerit, ut renes, hepar, vesica & alia, nedum cor & pulmones violenter extrorsum protrusa fuerint. Illa itaque intelligenda viscera effusa, quæ & promptius & propriè magis effusionem pati possunt, ut verbo dicam, intestina. Viscera hæc sunt κατ' ἐξοχὴν, omnium longissima & capacissima, quæ totum abdomen quasi complent & occupant, quæque prona magis præ reliquis visuntur. Post enim, quàm crepuissent, effusa sunt, non extra corpus pendula, sed in ipsam abdominis cavitatem, effusis illuc fecibus, quique cum his remiscentur humoribus, imò sanguine ipso & consecutione quâdam omnium reliquorum viscerum vitalibus succis. Accedit vocis ipsius genuina significatio & ἔμφασις, quæ fusionem liquidorum vel quasi talium infert magis,

quàm

quàm provolutionem integrorum viſcerum. Et ſanè juſto DEI O. M. mors tam infanda obtigit proditori, cujus prodromis doloribus ad pœnitentiam pellexit, crepante effuſione verò coercuit ſcelus, laqueo improperato vitæ exitu.

Nec abſimile fatum *Arium* manſit; Hic enim introducendus in eccleſiam invitis orthodoxis & mane altero in communionem recipiendus nondum orto Sole, χρείας αὐτὸν ἑλκυσάσης εἰς τόπον, ἐκεῖ καταπεσὼν, καὶ τοῦ ζῆν ἐστερήθη, *cùm neceſſitas illum in locum detraxerat, ibi collapſus eſt & vitâ ſpoliatus*, teſte *Athanaſio Diſſ. 1. contra Arian. p. 30. Tom. I.* Seu, ut alibi id effert, ex relatione præſentis Macarii presbyteri, εἰσῆλθεν εἰς θάκους ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρὸς, καὶ ἐξαίφνης, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ πεσὼν εὐθὺς ἀπέψυξεν, *in ſeceſſum abiit, quaſi ad uſum alvi & derepentè, juxta quod ſcriptum eſt pronus factus medius crepuit, humiq; lapſus expiravit. Epiſt. ad Serapion. p. 523.* ῥαγεὶς ſcilicet, effuſis viſceribus diſruptus, iiſdem evacuatis, ut *alibi* apud *eundem* declaratur. Doloribus ileoſis, cum alvi obſtructione tortus cum opus naturæ tentaret, eandem ſubiens diſruptionem vivere deſiit. Neque enim putandum eſt, illum alvo effusâ ſeu procidente defunctum, quod mora longiori eget, neque deſcriptionis verbis quadrat, non minus ac ſuperiori relatione; ῥῆξιν enim paſſus eſt, ut iterum *Athanaſius*; neque hâc procidentiâ dejici in terram illum oportebat.

Hæc ſunt, quæ impræſentiarum de morte Judæ ex medicinæ ſcriniis potiſſimùm depromere volui, ſalvo Theologorum vel aliter ſentientium judicio. Ita verò omnia exactè clarent, neque opus eſt ad miracula referre, citra neceſſitatem, quæ per naturalem ritè fieri & explicari poſſunt modum.

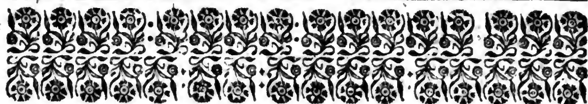
EPISTO-

EPISTOLA
MICH. BERNHARDI VALENTINI,
Med. Lic.
De
NOVA MATRICIS ET MORBONÆ
MULIEBRIS ANATOME
Aliisq; OBSERVATIONIBUS Curiosis
Ad
ILLUSTREM ET MAGNIFICUM
DN. D. JOH. DANIEL
WIDTIUM,
Diversorum Imp. Statuum Cameræq; Imperialis Spirensis Archiatrum & Acad. GERMANORUM Curiosæ Collegam Meritissimum, d. Asclepiadem.

VIRO.
CURIS. UTCUNQUE. FELICISSIMIS.
MAGNIFICO.
DOCTRINA. ERUDITE. CURIOSA.
EXCELLENTISSIMO.
PRAXI. DIFFUSISSIMA.
EXPERIENTISSIMO.

DN. D. WIDTIO.

MAGNATIBUS. CHARO.
ERUDITIS. ÆSTUMATO.
CIVIBUS. ACCEPTO.
OMNIBUS. DESIDERATISSIMO.
FAUTORI. SUO. MAGNO.
SALUTEM. ET. FELICITATEM. PERPETUAM.
P.
MICH. BERNHARDUS. Welten.
GIESSA-HASSUS.

BIennium jam diffluit, MAGNIFICE DOMINE, quòd cùm ad dulces Nemetum fines Medicinam faciens SPIRAM forte salutarem, Tibi primùm innotescendi ansa mihi data fuit. Queîs tunc honoribus me prosecutus sis, quam lautè me peregrinum exceperis & quam benevolè mecum egeris, hîc fortè dicendi locus esset: Verùm ita comparata sunt Tua in me merita, ut sive calamo concipi facilè nequeant, nec aliud unquam potero quàm tacitâ subinde & gratâ meditatione Benevolentiæ Tuæ admirari magnitudinem. Hâc equidem obstetricante factum, ut Cæsareas inter copias, quæ sub Regimine Illustrissimi & Generosissimi Comitis & Generalis Domini de STAREMBERG fatale multis PHILIPSBURGUM in præsidio tenent, honorifico MEDICI CASTRENSIS munere aliquantisper functus, Praxin Medicam cordatius ordiri measq; inibi vires feliciter experiri valuerim. Postquam enim Generosus admodum & Per-Strenuus Turmarum Palatinarum Dux DN. JUNGHENN eò enitendi calcar mihi & animum addiderat Tuamque Magnificentiam de me meisque studiis certiorem fecerat, Deûm atque hominum fidem! quàm facilis eras & quam pronus petitis nostris assurgendi, donèc tandem acciderit, ut omnium votorum sim particeps factus. Ut jam non dicam de Venerabili Tua, quâ me sæpe dignabàre, consuetudine & felicissimis in Praxi consiliis, queîs quidem ab eô quô vitæ bellicæ valedixi tempore ægrè caruisse mihi visus sum, mox tamen novam mihi spem fecit *Celebratissima* GERMANORUM *Societas Curiosa*, postquam Tuam quoque Magnificentiam in partes suas exoravit: Fiet enim ita, ut quas olim coram, posthâc in Eorum *Annalibus* legam observationes & mecum omnes quibus hæc talia sunt in

 pretiô:

pretiô : Dictu enim facile non est, quot indies accessiones fiant Arti Nostræ Medicæ *Curiosis* his *relationibus*, quæ non omnis modò generis experimenta ferunt, sed & exquisitissima quævis de optimis scriptoribus judicia, quæ *tertiam eruditionis partem* facile absolvere haud absurdè credit Nobilis *Itinerarii Germaniæ Politici* Author; ut vel hoc nomine magni facienda sint tot hactenus instituta *Collegia & Societates Curiosæ*, dummodò suetum semper sibi tramitem ire pergant. At verò quod citò fit citò sæpe perit. GALLUS certè sub primô quo cœperat impetu quasi *ephemera* correptus *ephemerides* suas cantare fermè desierat, postquam in Christianissimi sui Regis Bibliothecam se absconderat, donec tandem recollectis paulatim viribus ad sueta redierit *Diaria*, quæ ut olim factum, Latio propediem tradet *Interpres Erudito Orbi Notissimus*. ITALI tacuere dudum. ANGLI angulos quærunt & latibula si quid curiosi amplius invenerint, contenti satis sapientia sua unicam saturare insulam: Optandum verò unicè, ne de Laudatissimis Eorum *Transactionibus* actum esse tandem increbescat. Cæterùm sola Germanorum constantia eruditam Curiositatem nondum exuit, sed indies sua admiratur incrementa, id quod non tantùm DNN. LIPSIENSES suo nuper comprobarunt instituto, sed & alia fortè jamdum sub cinere gliscunt in apertam mox eruptura flammam. Erit! enim erit! ut Generosa HASSORUM indoles evigilet & pari forte intentione conspiret in unisonum: Quin vel Nostra GIESSA huic operi sat sussena foret, cui dudum operam suam & studium obtulit curiosæ & profundæ eruditionis Vir D. D. NITZSCHIUS in *Præfat. Edit. 2. Ephemerid. Erud.* Nec πολυμαθέστατον Nostrum D. CLODIUM aliosque Viros Doctissimos ab hâc sententiâ multùm alienos esse aliunde constat.

Verum transeant hæc, ne fortè iis, quos pio potius silentio venerari mallem, sive vota sive consilia dedisse videar: Neque enim hic schedæ meæ scopus est, sed ut meam erga Magnif. Tuam Excellentiam pietatem spissius contestari liceat.

Ab

Ab eô enim, quo Patriam meam repetii momento quæsivi sæpe, quemadmodum illam, quam toties mihi probasti Benevolentiam quodam officii genere rependerem donec commodam tandem occasionem mihi suggesserit nupera, quæ heic administrata fuit, *anatome*. Cùm enim adhuc constet, quàm curiosus semper harum rerum fueris, haud ingratum fore speravi, si jam ea, quæ vel nova vel insolita ibidem annotaveram candidè referrem, measque circa eadem meditationes edecumato M. T. judicio committerem. Ita enim accidit ut puella 18. circiter annos habens perpetratum à se infanticidium capite lueret; corpus verò ejus Jussu & Clementia Serenissimæ Nostræ Principis ELISABETHÆ DOROTHEÆ Hassiæ Landgraviæ &c. &c. Sceptra Principalia Tutorio jam nomine tenentis, Facultati Medicæ in sacrificium cesserit. Subjectum ruri natum erat, ob copiosam tamen, qua diffluebat, pinguedinem mollicellum & quod rarum in Rusticorum familiâ, tantâ teneritate conspicuum, ut plurimis quoque suburbanis, quæ tamen, quo suis tandem placeant Melibæis, nullas non tentare solent artes, palmam facile dubiam reddidisset. Quin & omnia membra tam eleganti proportione colludebant, ut inibi ferè nihil desiderasses, nisi quod partus justo forte difficilior Thoracis & Costarum peripheriam immane quantum distenderit, cujus rei vestigia vel in ipso *Sceleto* adhucdum apparent. In ipsa verò sectione etsi forte plura sive demonstrata sive observata fuerint, notatu tamen & digniora & scitu magis necessaria videbantur ea, quæ sub illarum partium inquisitione occurrebant quæ Mulieribus & sexus & sexcentarum molestiarum authores semper sunt.

Factis enim variis circa famosum nuper, nunc tamen in dubium rursus tractum Recentiorum *ovarium*, *Tubæ Fallopianæ* ductum ejusque *expansionem* ut GRÆFFIO audit, *foliaceam* aliaque, experimentis & evaginata jam *vaginæ* structurâ, demonstravi primùm iis, qui tum à latere forte stabant, Philiatris, scitu visuque dignam prorsus *Urethræ* insertionem, quæ

ſub una *caruncularum myrtiformium* extus erumpebat. Hinc ſui forte immemor erat Celeberrimus DN. SYLVIUS cùm ipſum Urethræ exitum ſub *Alis* ſeu *Nymphis* eſſe ſcriberet. Enimvero ſi caſus ſæpe deſperatus catheteris urgeret uſum & adſtans forte Medicus oſculum ductus urinarii ſub alis quæreret; omnium etiam infimæ ſortis Chirurgorum riſui ſe exponeret. Aut E. quandoque bonus dormit Homerus, aut non planè de nihilo eorum opinio, qui multam *Praxeos Sylvianæ* partem Diſcipulorum fœturam eſſe credunt. Hujus jam certior redditus ipſam *uteri vaginam* ſcalpello leviter vulnero & ecce mirando prorſus ſchemate erumpunt *conglomerationes* plurimæ *botriformes*, ex indefinitis ovalis figuræ glandulis conſtantes & ad levem quemvis contactum neſcio quid liquoris ſpumoſi albicantis fundentes. Mirabar primùm inſolitam rei apparentiam eoque magis, quod & ii, qui ex hôc muſtaceô jure quidem meritò) laureolam dudum obtinent, ejus rei vel non vel parcè ſatis meminerint. Diductô hinc paulatim *vaginæ* ductu, ſuperficies interna *racemis* illis *glanduloſis* tota tota obſita erat, altius tamen in utroque latere protuberantibus ſuique veſtigia ad externum usque orificium ſequentibus donec maritentur ſupra modò tactis *carunculis*, quæ forte nihil aliud ſunt, quàm glandularum harum productiones, eôdem cum illis officiô fungentes. Id tamen notari velim, majores longè apparituras eſſe haſce *glandulas*, ſi vagina ſitui ſuo naturali relinquatur; aliâs enim ſi violenter fortè diſtendatur, obliterantur fere & quaſdam quaſi rugas formant, quæ fortè cauſa eſt, quòd aliorum obſervationem hactenus ſubterfugerint; Deinde in brutis pariter *canibus* præprimis & *felibus* hunc in finem aciem anatomicam expertis, proportione minores inveni quàm in homine; huic tamen incommodo, aqua fervente facilè obviam ire poteris, ad modum WILLISII, PECHLINI, BAYLEI aliorumque, ita enim intumeſcentes oppidò majores apparere ſolent. Erat hæc *glandularum vaginalium* facies & ſtructura, de quâ usque dum altum ſilent Anatomici.

mici. At vero, quid nudus juvat aspectus si non discatur & *usus?* Non scindentis sed mentis acies est quæ Medicum nobilitat. Ecquid enim est Lanionum more corporum lacerare viscera, exta perspicere nisi ea insimul innotescant, quæ spissis Artis Nostræ difficultatibus majorem subinde lucem fœnerent? Quid est, quòd tot vexis hactenus obnoxius fuerit ipse *Uterus*, potiores tamen ejus usus & affectus in obscuro semper manserint, quæ vel obiter inspectâ textura ejus glandulosâ expediri facile poterant. Equidem primò, neminem, credo, latet, quantũ se macerarint omnes ferè Anatomici, in perquirenda *liquoris* illius natura, quem sexus sequior non tantum in Statu s. naturaliter sed & præternaturaliter *in fluore Mulierũ albo*, copiosè profundere dicitur, quænam ejus origo, quæ officina & per quæ feratur vasa? Plurimi, cùm manifestis carerent viis, ad occultos & ut loqui amant, *cæcos* confugêre meatus, adeoque se turpiter excœcatos fateri malunt, quàm ulteriori perquisitioni insistere. Alii alia quærunt effugia & *ligamenta* uteri *rotunda* huic muneri alligare satagunt. Verùm neque hi forte sunt, qui rem acu tangunt. Istud quidem certum est, nobiliori eadem, quam ligamentorum munere fungi, neque sine causâ negligentiæ heic cujusdam accusat Anatomicos, ipse tamen certi quid determinare non audet FRANC. BAYLE *Tr. de consensu uteri cum reliq. partibus:* Propius verò veritati accessisse videtur CASPAR BARTHOLINUS, qui nescio quam primò *glandulam* in brutis non tantum, sed & cùm Florentiæ viveret in muliebri cadavere simile quid observasse sibi visus, antiquam GALENI sententiam ex Orco revocare non dubitat, Fœminas haud aliter atque Viros suis gaudere *prostatis*, & illas ad urethræ exitum sitas esse tum *Tr. de Diaphragmate*, tum & *Epist. de Ovario Mulierum* sincerè profitetur. Cæterùm cùm abundè constet ipsam urethræ insertionem non tam sub alis, quàm potius 4. vaginæ carunculis positam esse, illa quoque, quæ urethræ munit exitum, sua q. de causâ, cæteris nonnihil major videatur, jam nemo non videt, quid sibi velit hæc BARTHO-

LINI

LINI opinio, quæ quidem in tantum à vero non abludit, nisi quòd insufficiens sit partium enumeratio. Non enim una vel altera glandularum tantum humoris imbrem facile plorare poterit, sed totum *glandularum vaginalium* contextum symbolum quoque suum addere inficias ire nemo sustinebit, qui rem penitius consideraverit. Heîc ergo latet fons & scaturigo *liquoris* illius *genitalis*, qui tantùm exercuit Anatomicorum ingenia: Hac enim sive callô sive alia quavis ratione obturata, siccescere penitus solent illæ partes, quas aliâs continuo madore irrigari tam cordatè dictitabat Medicisque largum inde risum movebat *Chirurgus* ille *Giessensis* apud HORSTIUM *in Observ. de Coalitu partium genitalium.* Glandularum nempe munus est secernere, quòd fusè docent WARTHONUS, STENO, GLISSONIUS &c. non nuda saltem & mechanica colaturâ, sed formali insuper alteratione à fermentis cuilibet glandularum speciei specificis. Non enim una liquorum inde scaturentium facies est, sed diversa planè pro diversitate glandularum secernentium. Hircum olent glandularum subaxillarium sudamina, aurium cerumen fellis sapit amaritudinem, sudor salsedinem, urina lixivium, quæ omnia non caloris univocè semper agentis vim, sed altioris puncti transmutatorem vel digitis ostendunt, qui communem sibi ex vasibus arteriosis laticem juxta indolem suam motum & figuram variè alterare, in serum sui generis convertere & per vasa excretiora in destinatas cavitates dispensare novit.

Cæterùm, quamvis materiæ intuitu *liquor* hic ferè participet cum Virorum spermate, neutiquam tamen ejusdem eum excellentiæ esse dici potest. Divinius quid latet in semine masculino, generationis nempe principium & quoddam Archei centrum, quod de *liquore muliebri* pronunciari nequit, cum ne quidem seminis nomen tueatur, sed omnium Medicorum consensu eò tantum destinatus sit, ut sublestum generationis negotium quoddam inde mollimentum & illecebrarum argumentum habeat. Ipsamet enim alma mater

Natura

Natura ſibi ſat ſuffena eſt ad fabricandam ſufficientem voluptati materiam, ut neutiquàm opus ſit perditis illis artibus (ſiquidem artes nominanda ſunt vana quævis hominum ludibria) quas quidam Veneris Proſcholi protervè profitentur, ſicut inter Antiquos OVIDIUS, AUSONIUS & Poëtarum alii, quibus cum Pictoribus quicquid impunè licet, juſto ſæpe liberius locuti ſunt, eò tamen laſciviæ non devenerunt ac effrontes eorum ſequaces, quos inter agmen ducit famoſus olim ARETINUS Atheus, qui cum ſuo coætaneo POGGIO author quoque audit maledicti illius & quotquot Solem unquam videre omnium peſſimi libri : *De Tribus Impoſtoribus Mundi*, cujus vel nomen horret mecum quivis verè Chriſtianus. Hic laſciva hujusmodi Veneris myſteria & ut TERENTIUS abuſivè loquitur, *artis meretriciæ* præcepta, Italico ſermone, (niſi me memoria fallit,) evulgare non erubuit, quæ ipſa verò vel ex ſolo Authoris nomine, tanquam ex ungue Leonem quivis judicare poterit. Hunc tamen & alius imitatus eſt, qui paris argumenti librum & ut vocat *Virginum Scholam* Gallico ſcripſit idiomate, additis inſuper deſperati ingenii figuris æneis, quæ varia recuſæ formâ, maximô hinc inde veneunt pretio: Et ſunt ut audio, qui hanc Libitinæ Scholam Germanicè verſam Typographorum prælis furtivè offerunt, ſed Magiſtratus in eò erit, ne hæc exterorum toxica Germanos quoque inficiant, ut eorum diſcant mores

- - *Quos Venus improba vexat.*

Tandem cùm ne hoc quidem commentario ſaturata fuerit voluptuoſa Cupidinis Academia, Latium quoque laſcivire cœpit & obſtetricante ALOYSIÆ SIGEÆ nomine novum de *Arcanis Amoris* partum eſt enixum, qui cum Tr. Medico *De remedio contra libidinem Mulierum* in Belgio nuper prodiit & paulò poſt quaſi re benè geſtâ non ſua tantum *augmenta*, ſed & nuperrimam *Gallorum verſionem* vidit : Liber de cœterô ejusdem cum prioribus notæ, ſtylô tamen puriſſimô & elegantiſſima Latinitate turgidus, ut mirer ego Virum adeo cele-

brem, cujus nomini jam parco, mellitissimæ Suadæ suæ feudum tam malè locasse, nec pertimuisse illius Domini judicium, cui aliquando omnes de quovis vanè locato verbo rationem reddere tenebuntur. Imo sunt & alia hujus farinæ monumenta, seu, ut verius dicam, mundi apostemata, quæ datâ operâ reticeo. Optandum enim, ne priora quidem innotuissent unquam & tantùm non totum contagio suo tetigissent orbem: Quin laudandus omninò est quorundam magistratuum rigor, qui hujus sortis impietates vel igni vel Fisco, JCtorum idolo, sacras esse jubent. At verò semper aliquid hæret multumque zizanii remanet, quod tandem clanculum serpendo crescit: Nec inde facile jacturam ferunt Bibliopolarum officinæ, qui id quod reliquum erat, non decuplo sed centuplo distrahere norunt idque magna cum gratia. Novi enim quosdam, qui supra tactam Virginum Scholam tanto redemerant pretio, quo integram sibi bibliothecam comparant alii studiis suis sufficientissimam. Hunc verò utplurimum exinde fructum ferunt, ut magnô quidem nominis & existimationis naufragio *viva* postmodum malè sanæ curiositatis ferant testimonia, tanti pœnitere quis emet? Eò verò nunc redeo unde paululum digressus eram. Et cum jam abundè constet *glandulas* nostras *vaginales* œconomiæ genitali & humani generis propagationi inservire, unius autem rei plures sint subinde fines, nullus dubito quin & aliis eædem usibus destinatæ sint. Postquam enim ob primum Adami lapsum ex justissima DEI maledictione & hoc pœnæ genus sexui sequiori dictatum sit, ut in dolore ventris sui parturire debeat, hinc natura de variis ejus lenociniis sollicita non tantum humores in animo contentos tanquam præcursores quosdam partui præmittit, sed & ipse forte fœtus in transitu pressione sua ex his quoque *glandulis* lentorem quendam emungere solet, quô vias magis lubricas superare queat, ut jam plura taceam. Hæc enim sunt potiora, quam *racemi vaginales* hactenus promisere commoda. At verò nec ab omni noxa

noxa sunt immunes, sed & suos patiuntur manes. Ita enim est: Juncta spina rosis nec quicquam ea gaudet dulcedine, quæ non insimul quadam temperata sit amaritudine, cùm vel nectarinus sacchari dulcor tantæ potentiæ acorem in sinu suo foveat, qui non primò saltem attactu ditiorum dentes in nigrorem corrodere, sed varias insuper in corporis penetralibus turbas dare soleat. Quin ergò id commune habent cum reliquis C. H. partibus, ut & variis infestentur morbis, imò longè pluribus. Nam si verum est HELMONTII sancitum: *Mulieres omnem bis pati morbum*, id certè utero ejusque partibus asscribendum erit. Cùm enim multa ejus substantia glandulosa sit, quid mirum, si & eis, queis glandulæ ob laxiorem sui structuram obruuntur morbis, obnoxius sæpe fiat? variis nimirum *catarrhis*, *lymphæ effusionibus*, *stagnationibus*, *corruptionibus* &c. ita quidem ut nulla fere sit uteri labes, in qua non aliquid *catarrhosi* subsit. Speciatim verò *racemi* nostri *vaginales* verûs nidus atque focus sunt, in quo *Morbona muliebris* tragœdias suas variè ludit, exceptá saltem menstruorum œconomia, in qua tamen & suas sæpe vices obeunt. Quodsi enim *liquor* inibi generatus quovis modô abundet, neque tamen in cœlibatus statu excerni sufficienter possit, turgescentia sua virgines miserabiles aliasque in tristi orbitatis statu viventes viduas juniores variè vexare & si SENECÆ verbis dicere fas est, *quodam cum dolore delectare solet*. Hinc enim illæ lachrymæ: *Tentigo* scilicet, *furor uterinus*, *clitoridis insania*, *insomnia Venerea* & inde scaturientes *pollutiones nocturnæ* aliaque tanquàm è fonte suo manare solent; imò, si vel copiosior vel justo serosior glandulas hasce nimio suo pondere inundaverit, hæ in æquilibrio suo & statione contineri nesciæ extus erumpere fictumque illum & Eruditis dudum explosum *uteri prolapsum* mentiri solent. Quodsi verò ulteriorem corruptionis notam subeat, suæque fracedinis fermento M. S. crasin perturbet, tandem *Chlorosin* seu *febrem Virginum albam* eniti quoque solet, quâ non omnia modò viscerum fermenta, sed

Nnn 2 totus

totus insuper corporis habitus in tantum alteratur, ut cadaverum instar pallescant & incantamenti sæpe schemate fallere soleant: Nec admirationem meretur hæc p. n. corporis alteratio, cùm & in statu f. n. sub primis pubertatis annis insignis plane mutatio fiat, mammæ turgescunt, vires succrescunt totusque corporis habitus floridior redditur; hinc illæ sæpe virgines, quæ magis turgent virtute genitali cæteris sunt elegantiores, dummodo simus qui fuimus Troes.

Præter vero ea *sexcenta* quoque *Hippocratica* variosque sapores morbosos induit liquor hic, ponticum, acerbum, salsum & qui glandulosæ substantiæ infensissimus est, *acidum*, hinc varii partium illarum *pruritus*, *excoriationes*, *spasmi* & ipsa *sæpe passio hysterica* his in glandulis furere, atque reliquas non abdominis modo sed & præcordiorum, imo τȣ̃ ἐγκεφάλȣ quoque partes in consensuales convulsiones rapere solet, non, quod quidam inde *vapores* surgant ut antiquata nunc GALENI dogmata ferunt, qui, prout q. HELMONTIUS ludit, illis quaquaversum penetrandi quendam *salvum conductum* dare novit; Sed id admirabili fit nervorum textura & crispaturâ plexus mesenterici magni, unde ramos suos mutuatur ipse uterus, quod ex elegantibus WILLISII *Tabulis* cuivis innotescere debet. Etsi verò passio Hysterica utplurimùm suas in primis viis sedes habeat ipsique viri similia hinc patiantur tormina, negandum tamen non est, eam in uteri quoque substantia glandulosa sæpissime primas radices agere, idque tùm potissimùm, si frigori extus irruenti id acceptum ferat. Si enim quidquam est, quod glandulis inimicum, id certè *frigus est*, cujus tamen causas hactenus neglexêre Physici, ii præprimis, qui manifestis illud qualitatibus annumerare non dubitant, cùm aliis magnetis actio adeò occulta non sit, quàm vera causa frigoris. Privativum quid esse, credat Judæus Apella: Certè vel rustici nostri hanc ridebunt sententiam, qui nil æque magis, quam realem auræ Hassiacæ carnificinam pertimescere solent. Sublimius quid subodorantur Recentiores Philosophi experi-

experimentales mixturis suis frigorificis, non tamen omnes forte difficultates superatæ penitus sunt.

Quicquid sit, hoc certum est, id quovis modò ab extra susceptum M. S. & lympham ita disponere, ut coagulum promptius subeant & quendam acorem contrahant, qui nervosis locis adeo est infestus, ut HELMONTIUS suspiriis suis Scholas (fallor tamen si non in vanum hactenus) dudum repleverit, *nesciunt*, inquiens, *ah nesciunt! acidum venis hostile*. Hinc pessimè agitur cum sexu sequiori, quòd non paulô melius se contra externas aëris muniat injurias. Tantum enim abest, ut togis ad terram largè demissis auræ cuniculos subterfugiant, ut potius nihil minus. Quin fortior est *aëris* per inferiora *latus elater*, cum ab incumbente desuper athmosphæra continuò prematur, sicut id Illustris BOYLE aliique eleganter ostenderunt & quotidiana in furnis ahemiis experientia ad oculum demonstrari potest. Hinc fortè sanitati suæ magis consulerent tenerioris texturæ Veneres, si novissimi usus subligaculis & femoralibus subtus se munirent, quorum utilitatem non sat deprædicare possunt Matronæ castra sequentes, quas alibi aulica quoque Gynæcéa generosè imitantur. Ultima tandem eaque pessima *liquoris seminalis* corruptio est in affectu si quis alius nauseoso, *fluore mulierum albo*, qui glandulis his mage proprius & revera nihil aliud est, quàm quædam *uteri coryza*, ex continuo humoris nutritii abscessu & fœtidissima in *glandulis vaginalibus* corruptione propullulans. Neq; mirum videri debebat iis, qui veterem Humoristarum Adamum exuere sive nolunt sive nesciunt, unde tanta excrementorum copia hinc scaturire queat? Fur enim est Tyrannus ille morbosus, in partibus glandulosis stabulans, qui non vicinas modò, sed omnes insimul C. H. partes suo defraudans nutrimento in putrida hæc liquamina præcipitat. Ostendit id habitus corporis, oculi concidunt, malæ labascunt cæteraque membra solito graciliora fiunt, quod vel mulierculis apparet, quando suum exinde dolorem & commiserationem testaturæ

dicunt: Ey mein liebe Frau Gevatterin/ wie seht ihr so spitz aus? ihr seht so schmahl/ als wann ihr eben aus dem Grab gekrochen wäret. Hinc quoque est, quod affectui huic tandem jungatur quædam cachexia, quatenus nutrimento suo defraudata viscera fatiscunt, eorumq; fermenta vitalia quandam patiuntur ecclipsin, imprimis stomachus, qui foco carens & igne cibos nec subigere nec volatilisare novit, seu in putridam convertit mucilaginem, quæ nullibi correcta ut inutile venarum pondus quâ data porta ruit. Exasperantur hæc omnia, si liquor hic malignitatem quovis modo contrahat & *aciditatem corrosivam induat, in Lue sc. Venereâ,* ad cujus nomen quoque nauseant & tremunt Germani, quamvis Galli eandem non multum pertimescant, quod constat ex historia, quam Personatus ille WIGANDUS *in eleg. sua de Itineribus Philiatrorum German. Disp. I.* de quodam Regis Galliæ Legato, Viennæ perfecta Lue graviter decumbente, refert, qui, cum Medici morbi nomen diu modestè reticerent, ipse tamen forte perciperet, quem hospitem intus foveat, omnem tristitiam exuens ad quosdam à latere sibi stantes Nobiles dixit: *Messieurs, j'avois bien mal, & je ne sçavois pas quelle maladie c'estoit, en fin i'ay trouvé un honeste homme, qui m'a dit, que ce n'est autre chose que le mal de Naples & j'en suis bien aise, que ce n'est que cela.* Revera tamen morbus est & ægro & Medico sat molestus, cujus primarius nidus atque focus sunt *hæ glandulæ vaginales.* Hinc sibi caveant ii, qui cum Marte adultero stationem suam & conscientiam deserentes in Veneris castris stipendia quærunt, neque fidant scrofis illis fœtidissimis è Putipharis familia oriundis, quæ leprosæ suæ pellis puritatem mentientes, ad autopsiam sæpe provocant; quamvis enim primâ facie omnia salva videantur, latet tamen anguis sub herba & in abscondito furit *acidum* illud *malignum,* tantæ corrosivitatis, ut & carnes & ipsa, substantiæ quasi durioris, ossa penitus erodere valeat, id quod tamen non huic modò, sed & aliis affectibus *podagra, Epilepsiæ* &c. commune esse *alibi* probatum dedi & ad oculum olim ostendit publica

quæ-

quædam Epileptici Anatome, quæ ante ſexennium heic administrata fuit: Hujus enim oſſa pariter & viſcera acidi hujus penetrantiam variè experta erant, imprimis verò ſtomachus, cujus tunicæ ad unam omnes, non procul à ſuperiori orificio, nævis plurimis atro purpureis defœdatæ, in putridum plane & mucoſum liquamen corroſæ erant, adeo ut ad leviſſimum etiam contactum disrumperentur penitus omniaque contenta extus diffluerent, cujus rei teſtes appello, quotquot eidem actui interfuêre: *Veneni* ſumpti ſuſpicio erat, nullum verò in corpore vivo indicium. Non dubitavi hîc primariam caduci ſedem fuiſſe, cerebrum enim in cujus ſectione quærebatur mali cauſa, omnino immune erat & ſano prorſus ſimile. Et hinc forte eſt, quod Antiqui Epilepſiæ cauſam *venenum* dixerint. Notum enim eſt venena ſua in primis viis primùm deponere ſpicula easque variè aggredi, quod eſchara, communis illis, ſat probare videtur. Sic *venenum* peſtilentiale & contagia febrium malignarum ventriculo eſcharam impreſſiſſe hinc inde teſtantur CASUISTÆ: *Cicuta* quoque quam duo illi Gregarii Auſtriaci Philippopoli pro cicutaria ſua Patriâ in acetario comederant, in ſtomacho ſui veſtigia reliquiſſe ex eorum anatome Magn. Excellentiæ Tuæ adhuc conſtabit, cui ſimilem penitus caſum lego apud KIRCHERUM *in Scrutinio Peſtis*. Omnia tandem ea, quæ circa novam hanc *Morborum Muliebrium* ætiologiam hactenus dixi, confirmant & illa quæ pro *cura* eorundem militant, remedia, eò unicè collimantia, quò vel liquoris ſeminalis *redundantiam*, vel corroſivam ejus *aciditatem* corrigant & cohibeant. Præter enim *univerſalia* & *Martialium* ſubinde curam opem ferunt omnia, quæ ex *alcalium* ſunt proſapia, atque ſale urinoſo ſeu fixo ſeu volatili eoque vel manifeſto vel occulto turgida ſunt; Tum & omnia *balſamica catarrhalia*, myrrha, camphora, ſuccinum: Hinc antiquas inter compoſitiones tam maſculè ſeſe gerunt *trochiſci de carabe* in omnibus uteri fluoribus catarrhoſis & gonorrhæis, quamvis & *opium* ſuas inibi

partes

partes quoque agat, divinum planè remedii genus, tantæ præstantiæ, ut Felicissimus SYLVIUS dixisse feratur, *malle se carere Praxi quam opiatis.* Quin & Generosus HELMONTIUS *felicem æstumat ægrum, cujus Medicus auxiliator noverit separare lethalia è papavere, retento auxilio.*

Imò verò felicem Medicum, qui justo tempore numero & mensurâ illud applicare novit! id quod fit observando regulam modo laudati Viri: *Opiata non somnum inducant, sed saltem recessum alimentarii liquoris cohibeant*: Ita enim non tantùm in serosis fluoribus, sed & omnis generis *hæmorrhagiis* mira præstare, experientia toto die loquitur. Equidem multos ex nimia sanguinis profusione jam agonizantes *opio* quasi incantamento quodam convaluisse ipse memini. Sic cum Philippoli adhuc degerem, Cubicularium Generosiss. Domini Villani, Supremi Stationum Magistri, Magnif. Tuæ forte non ignoti, ex immani ejusmodi *narium hæmorrhagia* purpuream jam stillantem animam intra sesquihorium restitui & quidem paucis opii granis. Heic quoque Hortulani Academici, boni nostri HENRICI conjux *uteri hæmorrhagiis* sæpe obnoxia, graviter nuper decumbebat. Postquam verò adstringentibus variis, ligaturis, armillisque coralliatis & ipso porcorum zibetho in vanum diu fatigata fuerat, maritus tandem noctu me conveniens suam mihi calamitatem referebat: Periculum in mora erat, quare misturam ei dedi ad SYLVII mentem ex subcontrariis, oc. cancr. cor. rub. acet. vin. acerrim. c. laud. op. competentibus vehic. dilatatam, & manè res omnis in salvo erat. Quin eodem fere remedio in vicina nobis Imperiali Fridbergensi Puerperam ex *nimio lochiorum fluxu* periculosè syncopizantem extemplo revixisse, ex sincera Dn. Medici relatione refero. Et quis ignorat, quid non præstet in omnis generis doloribus citò tutò & jucundè sopiendis? Hinc profectò non est de nihilo B. Dn. LUDOVICI, quando *in utilissima sua de Pharmacia Diss. I. æque multos ob meticulosam opiatorum & emeticorum intermissionem, quàm empiricorum manu occubuisse credit.*

Sed

Sed abunde forte de profundis opii opibus, cum quô in effectu conſpirat *crocus* non pulmonum ſaltem ſed & uteri anima. In Gonorrhæis incomparabilis eſt *balſamus de copaiba*, de quo fusè *rerum Indicarum Scriptores*: A COSTA, BENZO, BONTIUS, CLEYERUS, KIRCHERUS, LAETIUS, LINSCHOTTUS, MARCGRAVIUS, MARTINUS MARTINII, NEUHOFIUS, PISO, RECCHI & qui omnium ferè compendium eſt Virque multorum laborum ERASMUS FRANCISCI. De *caſtoreo* variisque ejus præparatis res pariter certa eſt, quamvis illud Caſtoris teſtes neutiquam eſſe Recentiorum *itineraria* teſtentur. Sic *Luem Veneream* radicitus exſtirpat Mercur. lupus acidorum inſatiabilis, totam verò curæ hiſtoriam mea non capit epiſtola: Experiuntur indies incomparabilem Magnif. Tuæ felicitatem & in eâ curandi methodum Officiales Cæſarei, cujus oculatus ego teſtis ſum. Porro nec ignota ſunt *vegetabilia* varia utero ſacra, omnia ſale alcalino volatili turgida, quæ non varia modò dant Decocta & Infuſa, ſed & *Externè* non omnino incongrua ſunt, ſive jam ſub *cataplaſmatis* forma immediate abdomini vel externo uteri orificio applicentur, cum *ſubligaculo* illo *uterino* & plus quàm pudicitiæ cingulo, cujus iconem habet SCULTETUS *in Armamentario Chirurgico*: ſive *balnea* varia & *inſeſſus* inde parentur, perinde eſt. Neſcio tamen annon omnibus iis palmam eripiat urinoſiſſimus ſpirit. ſalis armon. per ligneum GLAUBERI tubulum ſubtus adhibitus, in cujus defectu, felici olim ſucceſſu matronæ difficulter menſtruanti commendavi phiolam longioris colli circa aſperas extremitates lacca Hiſpanica linteisque munitam & carbonibus ardentibus impoſitam: Hocque magis conveniet ſi vapor ejusmodi ſpirituoſus profundius in uteri concamerationem penetrare debeat: Quodſi tamen certò conſtiterit vitium in *gland. vaginalibus* hærere ſuffitus ſubtus exceptus, forte utilior erit v. g. ex mixtura ſalis arm. cum cin. clavell. ſale tartari vel calc. viv. it. ex liquorib. variis ſcoriis ferri candentibus infuſis, aut etiam lixivio ſcoriarum Reg. antimon.

quod ob copiosum alcali in uteri affectibus nobile plane est remedium. Tandem & Diætæ œconomia suum addidit calculum, quæ in omnibus *mulierum morbis* nil æque vetare vel vitare debet ac *salsa* nimis & *acida*. Aliâs verò in statu f. n. non tam *qualitas* quam ciborum *quantitas* peccare solet: Nec perpetua est nonnullorum regula: *Qualis cibus, talis chylus* &c. Ineffabilis enim est stomachi alteratio, quæ in sanis ex durissimæ notæ cibis, optimum quoque chylum gignere valet. *Potus* easdem subit leges. *Vinum* tamen est *divinum*, imprimis generosum & illud, quod tritissimum ITALIS proverbium in deliciis habet: *Il vino puro &c.* Hâc tamen cautione ut PAULINO non vero MORE PALATINO propinetur.

Hæc erant, VIR MAGNIFICE, quæ Tuam nunc censuram subire desiderant. Plura addidisse neque licuit neque libuit, ne vel epistolæ, vel verecundiæ limites excessisse videar. Quod si jam hæc talia sint, quæ, si non assensum, saltem conspectum abs Tua Magnifica Excell. mereantur, esset equidem de quo mihi gratularer. Sin vero ne hoc quidem, sat me fecisse putabo, si meum quo Magnif. Tuam hactenus veneror animum fusius explicavero, qui magnam vitæ meæ partem eò locare amo, quo Viris viva validaque doctrina conspicuis placere semper & inservire studeam. VALEAT interim Magnifica Tua Excellentia & cum Splendidissima sua Familia felix semper & ex votô

V I V A T!

HISTO-

HISTORICA RELATIO

Uteri duplicis in fœmina obſer-
vati, Mr. Dionis, Chirurgi Regii
Pariſienſis,

Ex Gall. in Lat. verſa.

HISTORIA ANATOMICA.

MUlier quædam 20. annorum, ſecundo Conjugii menſe gravida facta primò, quia menſes, non tamen quantitate ſolitâ fluebant, dubitavit de imprægnatione: ſed cum ubera dolerent, vomitus crebri ſecuti, appetitus inordinati, & faſtidia frequentiora adeſſent, dubium omne ceſſavit: inprimis, cum poſt menſem quartum & dimidium infantis motum ſentiret, quinto menſe menſtrua fluere deſiére, & materiæ ſeroſæ quid ſucceſſit; tunc & corpore craſſior apparebat, & crebriùs motum embryi ſentiebat, niſi quod ille in ſolo latere ſiniſtro, & loco cæteris altiore motum ejus ſenſerit. Anno 1681. 5. Junii ſubitò ingenti ventris dolore per tres aut quatuor horas ita vehementi correpta fuit, ut inſtantem omnes abortum metuerent. Poſt duodecimum diem horâ VIII. veſpertinâ, tàm violentos ſenſit dolores, ut fœminæ clamoribus ejus accitæ illam præ dolore incurvatam prorſus & inter vomendi conatus invenerint. Lecto decumbens omnïa, quæ ore aſſumſerat, rejecit: Chirurgus quidam aulicus illi vicinus remedia omnis generis, quæ videbantur utilia, ei obtulit: ſed hiſce nil proficientibus ſupervenêre convulſiones cum tanto extremarum partium frigore, ut calorem iis reddere fuerit impoſſibile. Hæc Symptomata ad V. uſq; matutinam durarunt, ut miſella interim ſingulis debilior momentis reddita non abſque inſigni difficultate reſpiraret: tandem ventre palam increſcente in ſedili conſedit, ubi poſt

quadrantem horæ expiravit. Paulò post obitum illius Chirurgus, qui vivam tractaverat, in corpore mortuo Cæsaream tentavit operationem, ut infantem vel vivum servaret, vel baptismo maturum fœtum non privaret. Rumor rei gestæ per aulam percrebuit: Regina & Domina Delphina mihi in mandatis, ut corpus illud exenterarem, dedére, ad inveniendam mortis tàm subitaneæ causam. Omnibus igitur necessariis statim ritè dispositis, ut eadem horâ, quam Dn. Daquinus, Summus Regis Archiater, & Dn. Fagon, Summus Reginæ Archiater, qui præsentes esse volebant, constituerunt, paratus essem. Dn. Felix, Supremus Regis Chirurgus eo die Parisiis erat; Dn. David verò, Supremus Reginæ Chirurgus eâ de re monitus non comparuit. Domini Archiatri cum venissent, incepi operationem more solito: Cùm incidissem tegumenta, musculos & peritonæum, partes vidi contentas, & primò quidem, quod oculis se nostris obtulit, infans fuit, super intestinis incumbens, annexus etiamnum chordâ suâ umbilicali secundinis suis, natabatque in magnâ sanguinis quantitate, qui totam ventris capacitatem impleverat. Cum infantem exemissem, & partem secundinarum loco, unde exierant, adhuc adhærentem separassem, omniaque in pelvim imposuissem, multos sanguinis grumos sustuli, quorum quidam membranis placentæ adhærebant, quos eidem pelvi imposui. Post omnem sanguinem spongiâ exhaustum, ut singulas partes accuratiùs examinare possem, nihil inveni in Epiploo, Stomacho, Intestinis, Jecore & Renibus singulare: Lien autem in complures separatus erat lobos. Postea cum intestina in superiorem abdominis partem impulissem, vidi corpus figuræ rotundæ, proportione respondens magnitudini infantis, quod cavitas esse matricis videbatur: & iste quidem erat locus infantis, unde egressus fuit, hospitium. Sed pars ea erat redundans, sita in latere sinistro, ab ordinario & vero utero transversorum digitorum duorum spatio distans: & in parte suâ late-terali

rali finistrâ omnia habebat, quæ cavitati matricis ordinariæ adhærere solent; nempe vasa spermatica, testiculum unum, cornu sive tubam unam ligamentum latum & rotundum. Cum verò partes easdem in parte dextrâ corporis hujus non invenirem, ulterius in eas inquisivi. Adhærebant illæ corpori paulò, quàm præcedens, minori, in medio sito hypogastrio, versus dextram regionem, figurâ simili cavitati uteri, nisi quod crassior erat, & longior, quàm in statu suo naturali esse solet. Et hæc quidem verè erat cavitas uteri, quem Dominis Archiatris ostendi. Atque illi quidem non minùs quàm ego mirati sunt, duas omninò similes cavitatis uteri partes reperiri, cùm hac solâ differentiâ, quod finisterior similis esset cavitati extensæ, quæ infantem continuit; altera autem cavitas in sua conveniente magnitudine constituta; atque ita duo ista corpora continua erant collo matricis.

Cupidus autem cognoscendi, quænam ex duobus naturalis aut abundans esset; vesicam detexi, & incisionem secundum longitudinem institui, & quidem versus partem superiorem & internam vaginæ, per quam orificium internum uteri patuit, quod clausum quidem fuit, sed non tàm arctè, quàm in gravidis aliàs esse solet. Continuavi deinde incisionem versus cavitatem uteri, cujus totam longitudinem resecto orificio interno aperui. Erat in hac cavitate mola magnitudine ovi minoris, cujus membranæ parùm solidæ facilè rumpebantur; omnes autem glandulis globosis refertæ erant, diversæ tamen magnitudinis, quarum maxima pisum parvum non superabat. Orificium internum uteri impeditum & quasi obstructum erat, materiâ mucilaginosâ, admodum siccâ & subflavâ. Cum molam illam quæ totam uteri capacitatem impleverat, sustulissem, facilè foramen cornu dextri videri potuit, quod ibidem patebat.

Resta-

Reſtabat, ut exploraremus, an duo iſta corpora invicem communicarent. Quod ut indagaremus, incidi primùm corpus, in quo jacuerat infans; inde à parte ejus ſuperiore, usque ad locum, in quo annexum erat collo matricis: non reperimus ullum meatum conſiderabilem, nec exitum quidem in orificium internum, neque in vaginam. Id nobis clarè demonſtravit, quod ex 2. cavitatibus dextra, in qua mola fuit, naturalis eſſet; ſiniſtra autem in qua infans, non naturalis & abundans.

Cum autem impoſſibile eſſet, in tantâ temporis brevitate, quæ exenterationi cadaveris communiter ſolet impendi, accuratè omnia ea examinare, quæ ſingularia inibi reperiuntur, ea ſolemus exempta ex corpore & ablata ſeorſim diſſecare cum otio, & partes etiam minutiſſimas inveſtigare. Conſultum itaque duximus idem hic agere, & exemi duo iſta corpora collo matricis annexa, cum veſicâ, teſticulis, cornibus, parte vaſorum ſpermaticorum & ligamentis, quæ omnia mantili involuta in ædes meas deportari juſſi.

Continuavi deinde diſſectionem pectoris, & ſublato ſterno inveni pulmones coſtis adhærentes; aperui etiam cordis ventriculos; in dextro non naturale erat corpus, quod ſæpè invenitur, & polypus cordis dicitur, qui totam occupabat auriculam, & 5. vel 6. unciarum longitudine in venam cavam intrabat. Similem invenimus in ventriculo ſiniſtro, ſed mediâ parte minorem. Cùm verò Dominis Archiatris non fuerat viſum diſſecare caput; partes omnes in priſtinum repoſui locum, & pellem more conſueto iterum conſui.

Veſpere in ædibus meis operam impendi accuratiorem, pro uteri diſſectione, ita tamen, ne nimium eundem diſcinderem; volui enim illum, quam poſſem, integrum ſervare ut depingi poſſet.

Dic

Die ſequenti Regina mandabat, ut uterum ad eam portarem; erat autem tunc apud Delphinam. Tàm curioſa autem ipſa fuit regina, ut ſatis diu conſideraret iſtum uterum.

Domini Daquin & Fagon ſuas de eo ſententias Reginæ, Ducilſæ Aurelianenſi & aliis nonnullis fœminis illuſtribus aperuerunt. Poſt meridiem Reginæ nomine mihi mandatum fuit, ut uterum iſtum denuò ipſi adferrem; & tunc quidem in cubiculo ſuo erat, cum unâ ſolâ fœmina. Regina itidem non, ut cæteræ mulieres â demonſtrationibus Anatomicis abhorret: Tanto ſiquidem Illa me honore dignata fuit, ut ſæpiùs Illi diverſas animantium partes diſſectas exhibuerim. Et hæc eſt hiſtoria fidelis eorum, quæ acciderunt circa mortem fœminæ illius, & circa exenterationem corporis, quam inſtitui.

Antequam de tabulis agam, quinque vel ſex obſervationes eſſentiales & oppidò neceſſarias ſubjungendas duxi.

1. Fœminam illam circa 4. imprægnationis menſem ſenſiſſe ægritudinem, quæ ad mortem usque duravit, quæque augebatur indies; in latere dextro cubare non poterat, ſed quàm primùm ita decumberet, dolores ſentiebat intolerabiles, ita ut in lipochymiam quandoque incurreret.

2. Dolores violentos, quibus vexata fuit, ab VIII. veſpertinâ usque ad V. matutinam diei ſequentis, quâ expiravit, non fuiſſe continuos, ut ſolent eſſe, qui â materia in inteſtinis hærente proveniunt, ſed interrupti erant & per intervalla, ut ſolent eſſe uterini. Dolores illi in renibus oriebantur, & ad inferiora tendebant, ut fieri ſolet in fœminis ex partu laborantibus, cum hac tamen differentiâ, quod nihil ex matrice profluebat.

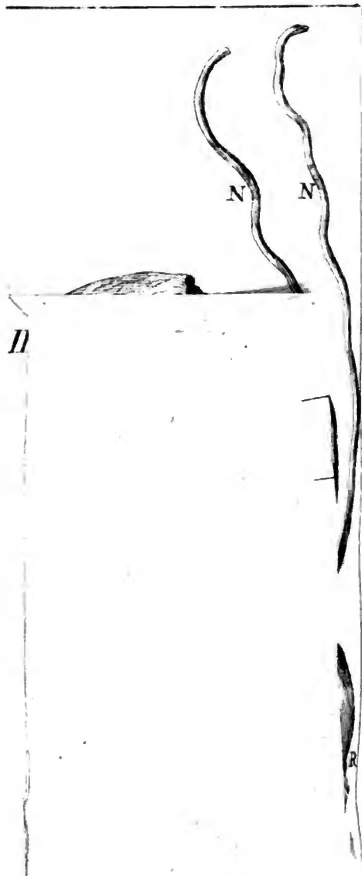
3. Notanda eſt grumorum ſanguinis, qui in cavitate ventris fuére, natura: erant autem valde ſolidi, colore atro, nec tàm facilè frangebantur, quàm illi, qui ex ſanguine nuper ex-

travasato concreverunt; sed talem habebant soliditatem, quam illis à quibus serositas omnis temporis tractu separata, quibus nil nisi fibræ nigerrimæ & spississimæ restant.

4. Observandum porrò est, aperturam illam, quæ inventa est in eo corpore, quo infans conclusus erat, nullo instrumento, sed violentâ disruptione factam fuisse, sicut ex tabulis patet: Nam alioquin duo labia partis, scissæ æqualia essent; cum hic planè sint dilacerata. Complures partes membranarum in filamentorum morem, quæ è circumferentiâ aperturæ istius propendent, satis clarè notant violentiam, quam pars ista, cum rumperetur passa fuit. Dnn. Archiatri probè consideratâ ista aperturâ communi consensu statuerunt, spontè factam esse; quod etiam confirmatum est à Chirurgo, qui operationem Cæsaream administravit. Is certò, se reliquisse infantem eo in loco, in quo illum invenerat, hoc est, in cavitate ventris super intestina, extra cavitatem, in quâ contentus fuerat, sicut & nos eandem invenimus.

5. Quod necessariò infantem ultra 15. dies mortuum fuisse credendum est; coloris siquidem erat subfusci & lividi, brachia habebat & crura macilenta & attenuata, atq;, ne quid dubii supersit, notandum est, epidermida, si modo tangeretur, statim dissolutam digitis adhæsisse. Putridus planè nondum erat; nam embryo in matrice, in loco clauso innatat aquis, quæ muriæ loco ipsi sunt, & in matrice minùs corrumpitur integro mense, quàm extra uno die.

6. Tandem & illud observandum est, fœminam istam menses suos stato habuisse tempore, tamdiu, quàm cavitas sinistra sola fuit ab infante occupata. Cavitas enim dextra quippe vacua per vasa sua sanguinem excernebat, qui certo tempore eò deferebatur; sed quàm primùm & ista cavitas à mola fuit obsessa, id, quod contigit inter 4. & 5. mensem impraegnationis,

I.
N
N
II
R

nis, evacuatio iſta ceſſavit. In hac occaſione citra tergiverſationem admittenda hîc loci erit ſuperfœtatio; quæ in duabus facta cavitatibus fuit ſeparatis: nec mirum videri debet; mola enim in hac dextra nata fuit cavitate, cum facilè intelligi poſſit, infantem alium inibi potuiſſe formari, & faciliùs quidem, quàm in ſiniſtra. Sed citra quæſtionem & ratiocinationem & verum extitiſſe infantem in ſiniſtrâ matricis, quæ ſuperflua erat, cavitate certum eſt, & dextram, quæ naturalis erat, molâ occupatam fuiſſe.

Poſt veram hanc quàm exhibui narrationem, de iis quæ in hàc Anatomicâ accidére diſſectione, & poſt obſervationes, quas utiles & neceſſarias credidi, ad perfectam ejus intelligentiam inſpectio tabularum rei totius ideam Lectori tam claram poterit dare, quàm ſi ipſe oculatus ad fuiſſet teſtis. Duas ſculpi curavi, 1. Matricem extraordinariam exhibet, ſicuti ea ſita erat in corpore. 2 Eandèm oſtendit, uti erat, cum ex eodem fuerat exempta. Prima matricem hanc eadem magnitudine & craſſitie refert, cui nihil neque addidi, neque ſubtraxi, præter inciſionem in longitudinem quam feci in partem ſuperiorem & profundam vaginæ, ad oſtendendum orificium internum, quod equidem diſpoſitionem naturalem iſtarum partium non immutat.

Sciat B. L. minorem noſtræ exhibitæ iconis magnitudinem, à majore originali diſcrepare; cujus differentiam Scala in ære appoſita ritè docebit.

Explicatio Tabulæ primæ.

A A. Arteria & vena ſpermatica dextra.
B. Teſticulus.
C. Tuba.
D. Ejus orificium.
E E E. Pars abrupta.
F. Ligamentum latum.

G. Ligamentum rotundum.
H. Cavitas naturalis matricis.
I. Connexio cavitatis matricis naturalis cum spuriâ.
K. Cavitas spuriæ matricis.
L. Apertura per quam infans exiit.
MMMM. Multæ partes in filamentorum forma, quæ testantur hanc cavitatem ruptam fuisse.
NN. Arteria & vena spermatica sinistra.
O. Testiculus.
P. Tuba.
Q. Ejus apertura.
RRR. Pars abrupta.
SS. Ligamentum latum.
T. Ligamentum rotundum.
VVVV. Apertura facta in vagina.
X. Orificium internum.
Y. Ejus apertura, quæ tam arctè non est clausa, quàm esse deberet.
Z. Vagina cum suis rugis.
1. Vesica.
2. 2. Ureteres.
3. Collum vesicæ.
4444. Labia majora.
5. Præputium clitoridis.
6. Clitoris.
7. Nymphæ.
8. Orificium vesicæ.
9999. Quatuor carunculæ myrtiformes.
10. Pronaum.
11. Apertura orificii externi.

In secunda tabula sculpi curavi orificium internum & cavitatem matricis, apertâ tota sua longitudine. Cavitas orificii amplior est, quàm esse deberet: continebat enim mate-

materiam istam mucilaginosam, induratam, & glutini spisso similem, de quâ dixi. Cavitas matricis spatiosior est, quia molam continebat: apertura cornu dextri ibi visibilis est. Nihil observavi, in quo cavitas hæc ab aliis differret matricibus, nisi quòd in parte sinistra non eadem haberet vasa & ligamenta, quæ habebat in dextra. Non situs erat hic uterus in medio hypogastrio, ut naturalis: hoc enim corpus superabundans lateris sinistri, quod infantem continebat, cùm majus esset & gravius, dextrum premebat & retrocedere cogebat. Cavitas, quæ infantem complexa est, aperta exhibetur, usque ad locum, quo adhæret fundo matricis, cum quo tamen, nisi per tria aut quatuor vasa valde exigua & tenuia, quæ non nisi postquam multo labore in ea inquisivi, inveni, non aliam habet communicationem. Corpus hujus matricis ex simili constat substantiâ uteri, nempe omninò foliatim compactâ, & infinito pororum numero scatens, qui à parte internâ non penitus ad exteriorem penetrent. Multò autem spissior est parte sui inferiore, quam in superiori, quæ semper diminuitur & tenuissima est eo loco, ubi rupta est. Videntur inibi particulæ quædã placentæ huic cavitati adhuc adhærentes: Stilum delineari curavi in figura, insertum orificio cornu sinistri, quod in hanc cavitatem desinit. Vasa & ligamenta eadem, quæ in altera etiam in hâc reperiuntur cavitate. Ita ut duæ inter se dividant, quod uni soli deberet esse proprium.

Secunda figura molam repræsentat; hæc extraordinaria erat propter ingentem glandularum numerum in membranis ejus adhærentium, & propter substantiam subalbentem & parùm solidam, quæ in aliis rubicunda est, & admodum dura.

In tertiâ tabulæ hujus figurâ infans exhibetur in justâ magnitudine, sicut erat annexus chordâ umbilicali ad secundinas suas, planè quidem dilaceratas, quibus adhærebant adhuc mul-

ti sanguinis grumi, quos indicari curavi, ne neglectæ alicujus circumstantiæ necessariæ mihi essem conscius.

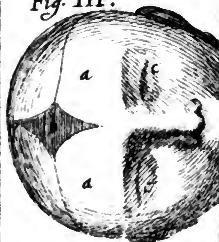
Explicatio Tabulæ secundæ.

A A. Arteria & vena spermatica dextra.
B B. Rami ad testiculum abeuntes,
C C Qui ad uterum abeunt.
D D. Rami qui ad fundum matricis tendunt.
E E. Qui ad collum transeunt.
F. Arteriola, quæ ligamentum rotundum humectat.
G. Tuba uteri.
H. Ejus apertura versus fundum uteri.
I. Stilus per aperturam transiens, sive orificium.
K. Apertura tubæ versus ventrem.
L L L. Particulæ dilaceratæ.
M. Ligamentum latum.
N. Rotundum.
O. Cavitas naturalis matricis cum pluribus exiguis orificiis probè conspicuis.
P. Extremitas orificii interni.
Q. Plures plicæ in longitudine orificii interni, quæ retinebant humorem mucilaginosum quo erat impletum.
R. Figura rosam æmulans ad introitum orificii interni observata.
S. Margo orificii interni.
T. Pars vaginæ.
V V V V. Incisio facta per longitudinem fundi.
X. Conjunctio duarum cavitatum;
Y. Vasa exigua plura, ab uno ad alterum tendentia.
Z Z Z Z. Ostia dictorum vasorum.
1 1 1 1. Incisio facta in cavitatem spuriæ matricis.
2. Cavitas, quæ continuit infantem.

Secun-

Fig. III.

33. Secundinarum quædam residua, quæ adhuc cavitati adhærent.
4444. Partes discissæ, quâ rupta est, & quâ infans transiit.
5. Orificium tubæ sinistræ.
6. Stilus transiens in eam.
7. Tuba sinistra.
8. Ejus orificium versus ventrem.
9. Pars abrupta s. expansio foliacea.
10. Ligam. latum.
11. rotundum.
12. Testiculus.
13. Venæ & arteriæ spermaticæ.

Figura II.

aaaa. Forma Molæ.
bbbb. Plurimæ glandulæ magnitudinis differentis.

Figura III.

a. Caput infantis.
b. Fonticulus infantis.
cc. Oculi clausi.
dd. Corpus infantis.
ee. brachia & pedes valde attenuati.
ff. Pars cuticulæ marcida facilè tangentis hærens digitis.
g. Umbilicus.
h. chorda sive vas umbilicale.
i. Secundinæ.
kkk. Earum partes complures penitus corruptæ.
l. Pars membranæ.
mmm. Grumi sanguinis, adhærentes secundinis.

TANTUM!

CORO-

CORONIDIS LOCO.

HUic Ephemeridum anno, in quo tot insectorum facta fuit mentio, adjungere visum fuit LACERTAM ALATAM VOLANTEM, cujus mentio facta fuit anno Ephemeridum IX & X. fol. 307. juxta cum PAPILIONIS ad vivum in Indiis delineata icone; quas Exc. Dn. *Hermannus Nicolaus Grimmius* Medicinæ Doctor & Potent. Suecorum Regis Archiater, Amicus integerrimus inde redux mihi benignè obtulit. De Lacerta illâ volante hæc annotavit: *Hæc in arborum fruticumque ramis vitam conservat suam, formicis vescitur, muscis & papilionibus, aliisq; insectis minoribus: nec hominibus, nec animalibus unquam noxia:* quibus cum præsentem hunc claudo annum, & Lectori me Benevolo cupio commendatissimum

12. Martii 1684.

Helianthum.

INDEX

II

Vermicum;

Sæp

INDEX
Ephemeridum S.R.I. Acad. Natur. Curiof.
Decur. II. Anni II.

Contractura *ex mensibus suppressis.* 277
Convulsiones *cur exhausto sanguine puerperas invadant.* 221
earum causa. ibid.

Epi-

Glan-

Incon-

Mon-

Pellis

è vena

Ven-

F I N I S.

Errata potiora

in Ephemerid. Natur. Curiosor. Decur. II. Anno II.

PAg. 3. lin. 24. pro ἀσιζ☉ lege ἀσιλ☉. p. 8. l. penult. post vocabulum Albini leg. præsidio. p. 11. l. 11. pro portis l. poris. p. 13. l. ult. del. vocabulum si. p. 26. l. 16. pro Major l. Mayow. p. 30. l. 16. & 17. pro adhitum l. adhibitum. p. 37. l. 9. Processum l. Processuum. p. 42. l. 1. essabrè l. affabrè. p. 45. l. 30. modum l. motum. p. 71. l. 21. implerat l. impleret. p. 74. l. 6. pro 150. l. 100. p. 75. l. 6. alexinep. l. alexikep. p. 84. l. 15. ab l. ob. p. 103. virtutum l. virtutem. p. 112. l. 8. ἀσβιςορ l. ἄσβιςον. p. 114. l. 11. Magnat l. Mag. Nat. p. 115. l. 2. Seindacht l. Steindacht. ibid. l. 15. Subaudia l. Sabaudia. p. 122. l. 11. excusso l. excuso. p. 159. l. antepen. pro universum l. universam. p. 165. l. 12. subjungunt l. subjungit. p. 172. l. 18. ductis l. dictis. p. 186. l. 30. minimum l. minimam. p. 191. l. 2. hirundinem l. hirudinem. ibid. l. 28. quod l. quàm. p. 196. l. 11. surgant l. surgunt. p. 202. l. 22. humore l. humorem. p. 210. l. 28. dolorifico effluxu l. dolorificum effluxum. p. 222. l. 27. quod l. quàm. p. 223. l. 1. l. brachio. ib. l. 3. del. vocabulum interanea. p. 238. l. 12. horum l. hæc. p. 248. l. 23. Scherfii l. Scharfii. p. 250. l. 23. petit l. petiit. p. 251. l. 21. este ditus l. est editus p. 254. l. 12. constricttione l. constrictione. p. 266. l. 8. arboreumve l. arboreorumve. ibid. l. 19. quia l. qui. p. 271. l. 19. sive l. fine. p. 274. l. 24. cum l. tum. p. 278. l. 2. & 3. menagogum l. Emmenagoga. p. 281. l. 15. CXXIV. l. CXXII. p. 282. l. 31. fermentionem l. fermentationē. p. 292. l. 12. membranosa l. membranosæ. p. 293. l. 28. secretionis l. secretionē. p. 294. l. 2. secretioribus l. secretionibus. p. 298. l. 15. rarum l. raram. p. 309. l. 12. quod l. quæ. p. 322. l. 12. CXIV. l. CXLVI. p. 324. l. 3. illustratus l. illustratos. p. 325. l. 28. tumorem l. humorem. p. 330. l. 18. homeraam l. homerdam. p. 332. l. 5. pro nos l. ipse. p. 334. l. 7. propinquo l. propinqui. p. 343. l. 22. pro noram l novam. p. 348. l. 25. latiusculè l. latiuscula. p. 349. l. 26. par l. per. p. 357. l. 21. eodem l. eadem. p. 360. l. ult. quocunque l. quacunque. p. 362. l. 20. diram l. dirum. p. 370 l. 12. vellificatur l. velificatur. p. 374. l. 26. quidem l. quidam. p. 376. l. 13. annua l. annuæ. p 378. l. 13. mortifica l. morbifica. p. 384. l. 17. CXLXI. l. CLXXII. p. 388. l. 1. incontinentiæ l. incontinentiā. p. 391. l. 16. copisè l. copiosè. ibid. l. 18. pro amplectitur l. suscipitur. p. 392. l. 19. quantatis l. quantitatis. l. 21. pro musco l. muco. p. 394. l. 27. frustra l. frusta. p. 395. l. 1. & 2. paccatius l. pacatius. p. 399. l. 26. concoctini l. concoctioni. Cætera quæ superfuerint, Benevolus Lector ipse corriget.

Ad Bibliopegum.

OB festinatam Impressoris operam icones plerasque in plerisque exemplaribus suis carere foliorum numeris indico, quas sequenti ordinare licet in loco. Fig. 18. ad pag. 192. Fig. 34. ad pag. 293. Fig. 35. ad pag. 298. Duplicis in Appendice uteri tabula prior absque fœtu, ad pag. 483. secunda verò cum fœtu, ad Mr. Dionis historicam relationem p. 486. referenda est. Lacerta verò volans, ut & Papilio Ind. ad paginam 488. alligari commodè possunt.

